Bundel - Politieke Avond van 15 december 2021

Agenda bijlagen

Raadskamerindeling 15 december 2021

1.RZ 18.45 uur - 20.15 uur: Vaststellen van het integraal huisvestingsplan 2021-2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo

Fase: meningsvormend (1) vervolg
Locatie: Raadzaal

Behandeladvies 15 december 2021, 2e meningsvormende (1) behandeling

Raadsvoorstel "Jaarprogramma integraal huisvestingsplan 2021-2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo"

Bijlage 1 - Jaarprogramma 2021 en 2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo

Bijlage 2 - Memo Actualisatie normbedrag huisvesting primair onderwijs, 31 maart 2021

Bijlage 3 - De herkomst en bestemming van leerlingen van basisscholen in Schuytgraaf, Afdeling Informatie Onderzoek & Statistiek, 25 maart 2021

Schriftelijke inspraakbijdrage van mw. S. Veltmaat - College van Bestuur Flores Onderwijs

Behandelresultaat 1 december 2021, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Beantwoording technische vragen Mattijs Loor - D66

Inventarisatie MIVA toiletten op verzoek van Ria de Vries - PvdA

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 22-12-2021

2.LF 18.45 uur - 20.15 uur: Vrij zijn in Arnhem

Fase: meningsvormend (2)
Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 15 december 2021, meningsvormende (2) behandeling

amendement "Dit geldt voor iedereen" (21A79) van de fracties PvdA en VVD

amendement "Zero Tolerance" (21A80) van de fracties ChristenUnie, D66, GroenLinks en PvdA

amendement "Geen ruimte voor haatmisdaden" (21A81) van de fractie ChristenUnie

amendement "Het doel voor ogen houden" (21A82) van de fractie ChristenUnie

amendement "Vrijheid" (21A83) van de fractie ChristenUnie

amendement "Iedereen is gelijkwaardig" (21A84) van de fractie ChristenUnie

amendement "Inclusie en diversiteit begint bij de basis(scholen)" (21A85) van de fractie CDA

motie "Herdenk ook slavernij in voormalig Nederlands-Indie" (21M294) van de fracties ChristenUnie en GroenLinks

motie "Keti Koti monument" (21M293) van de fracties ChristenUnie en GroenLinks

motie ‘Vrij zijn in Arnhem’ is niet vrijblijvend (21M295) van de fracties CDA, VVD, ChristenUnie en D66

motie "Coördinator tegen racisme en discriminatie" (21M297) van de fractie DENK Verenigd Arnhem

motie "Een inclusief uniform bij Toezicht en Handhaving" (21M298) van de fracties DENK Verenigd Arnhem en D66

motie "Monument als eerbetoon aan de gastarbeider" (21M299) van de fractie DENK Verenigd Arnhem

Raadsvoorstel "Vrij zijn in Arnhem"

Bijlage - Vrij zijn in Arnhem

Aangenomen motie "Integrale inclusievisie en actieplan'" (20M245g)

Raadsbrief "Informatieverzoek conform artikel 169 lid 3 gemeentewet m.b.t. 'Vrij zijn in Arnhem' " d.d. 07-09-2021

Bijlages bij het verzoek om inlichtingen van de fractie ChristenUnie

Behandelresultaat 17 november 2021, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Antwoord Technische Vraag "Vrij zijn in Arnhem" - fractie VVD

Antwoord Technische Vraag "Vrij zijn in Arnhem" - fractie CDA

Behandelresultaat 1 december 2021, 2e meningsvormende (1) behandeling

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 22-12-2021

3.WG 18.45 uur - 20.15 uur: Raadsvoorstel Vervolg Lauwersgrachtalliantie

Fase: meningsvormend (1) vervolg
Locatie: Walburgis

Behandeladvies 15 december 2021, 2e meningsvormende (1) behandeling

Raadsvoorstel "Vervolg Lauwersgrachtalliantie"

Bijlage - Visiedocument: HET BEGINT BIJ DE STAD, Programma voor het nieuwe podium van Introdans, Oostpool, Stadstheater en vele anderen

Raadsbrief "Stand van zaken Lauwersgrachtalliantie" d.d. 23-09-2021

Behandelresultaat 1 december 2021, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Schriftelijke inbreng van dhr. E.R. Wiessenberg - bewonersgroep Arnhems Hart

Schriftelijke inbreng van mevr. Schoen - artistiek leider theatergroep Echo

Behandelresultaat 15 december 2021, 2e meningsvormende (1) behandeling

4 20.15 uur - 20.30 uur: Pauze

5.RZ 20.30 uur - 21.45 uur: Initiatiefvoorstel "Straatintimidatie Arnhem"

Fase: informatief & meningsvormend (1)
Locatie: Raadzaal

Behandeladvies 15 december 2021, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Initiatiefvoorstel "Straatintimidatie Arnhem" van de fracties SP, D66 en VVD

Raadsbrief "Wijziging Algemene Plaatselijke Verordening i.v.m. seksuele straatintimidatie", d.d. 30-11-2021

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 22-12-2021

6.LF 20.30 uur - 21.45 uur: Vaststellen van het bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23'

Fase: informatief & meningsvormend (1)
Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 15 december 2021, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Raadsvoorstel - Vaststellen van het bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23'

Bijlage 1a - Vast te stellen BP Chw Mooieweg 23 - Tekst

Bijlage 1b - Plankaart bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' NL.IMRO.0202.988-0301

Bijlage 1c - 1c Vast te stellen bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' - bijlagen

Bijlage 2 - 1 bij raadsvoorstel - zienswijzerapport

Bijlage 3a - Zienswijze geanonimiseerd

Schriftelijke inbreng van dhr. M. Tijssen

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 22-12-2021

7.WG 20.30 uur - 21.45 uur: Ontwikkelperspectief Kronenburg

Fase: meningsvormend (2)
Locatie: Walburgis

Behandeladvies 15 december 2021, meningsvormende (2) behandeling

amendement "Plan Kronenburg met bewoners maken, zoals het hoort" (21A71) van de fractie SP

amendement "Groene gevels bij hoogbouw in Kronenburg" (21A73) van de fracties ChristenUnie en Partij voor de Dieren

amendement "40 Meter is de max" (21A75) van de fractie ChristenUnie

amendement "Neem participatie serieus en maak de plannen samen met de bewoners van Kronenburg" (21A76) van de fractie D66

amendement "1100 woningen maximaal" (21A77) van de fractie Arnhem Centraal

amendement "Cultuurcentrum zuid" (21A78) van de fracties Arnhem Centraal en DENK Verenigd Arnhem

motie "Aan de slag met de ontwikkeling van Kronenburg" (21M276) van de fractie ChristenUnie

motie "Prettig wonen in Kronenburg" (21M274) van de fracties VVD, PvdA, CDA, Arnhem Centraal en PVV

motie "Bewonersparticipatie bij het ontwikkelingsperspectief van Kronenburg" (21M284) van de fractie ChristenUnie

motie "In Kronenburg gaan wijkverbeteringen voor op woningbouw" (21M285) van de fractie CDA

motie "Kronenburg voor alle wijkbewoners verbeteren" (21M286) van de fractie CDA

motie "Keuzemenu (woon)toren Kronenburg" (21M290) van de fractie Arnhem Centraal

motie "Adequate burgerparticipatie op maat" (21M291) van de fractie Arnhem Centraal

motie "Adequate burgerparticipatie op maat" (21M291) van de fractie Arnhem Centraal

motie "Passende woningen voor starters in Kronenburg" (21M292) van de fracties PvdA en Arnhem Centraal

Raadsvoorstel "Ontwikkelperspectief Kronenburg"

Bijlage 1 - Ontwikkelperspectief Kronenburg

Bijlage 2 - Sociale paragraaf Kronenburg

Bijlage 3 - Woningbouwprogramma

Bijlage 4 - Toelichting participatie Ontwikkelperspectief Kronenburg

Aanvullende bijlage 1 - Rapportage bewonersenquête

Aanvullende bijlage 2 - Overzicht vragen en antwoorden

Aanvullende bijlage 3 - Overzicht wijzigingen Ontwikkelperspectief

Bijlage 5 - Toets Aanvraag Woningbouwimpuls Kronenburg aan kaders voor de besteding van het Klimaatfonds

Vaststellingsovereenkomst Mediation Kronenburg d.d. 1 april 2009

Raadsbrief "Toekomstperspectief Elderveld-Kronenburg-Vredenburg", d.d. 20-07-2021

Bijlage - Toekomstperspectief Elderveld Kronenburg Vredenburg

Inbreng van Buurtoverleg Kronenburg–Appelgaard - De stem van Kronenburg

Schriftelijke inbreng - Van Boxmeer namens Catella

Schriftelijke inbreng - Stichting Wonen in Kronenburg en Appelgaard

Beantwoording technische vragen van de PVV fractie

Overzicht lijst insprekers Kronenburg

Raadsbrief "Aanvraag subsidie woningbouwimpulsregeling Rijk voor Kronenburg", d.d. 07-09-2021

Memo van wethouder Bouwkamp inzake "Toezegging 991 bekrachtiging geheimhouding bijlage Financiën Kronenburg"

Memo van wethouder Bouwkamp inzake "Toezegging consequenties koopwoningen ipv huur woningen in Kronenburg", d.d. 14 juli 2021

Behandelresultaat 6 oktober 2021, informatieve behandeling

Behandelresultaat 17 november 2021, meningsvormende (1) behandeling

Behandelresultaat 1 december 2021, 2e meningsvormende (1) behandeling

Behandelresultaat 15 december 2021, meningsvormende (2) behandeling

8 21.45 uur - 22.00 uur: Pauze

9.RZ 22.00 uur - 23.15 uur: Agenderingsverzoek "Een soepel proces met gemeente en ODRA"

Locatie: Raadzaal

Behandeladvies 15 december 2021

Agenderingsverzoek "Een soepel proces met gemeente en ODRA” namens VVD en D66 d.d. 02-07-20

Memo Agenderingsverzoek 'Een soepel proces met gemeente en ODRA d.d. 22-01-21

Rapport "Samenwerking ODRA en gemeente" d.d. 27-01-21

Aangenomen motie "Nieuwe realiteit, nieuwe werkwijze" (17M35)

Raadsbrief "Afhandeling toezeggingen ODRA en afdoening motie 17M35", d.d. 03-12-2019

Behandelresultaat 21 april 2021

Behandelresultaat 17 november 2021

Behandelresultaat 15 december 2021

10.LF 22.00 uur - 23.15 uur: Besloten vergadering 15 december 2021

Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 15 december 2021

Raadsvoorstel "Voorbereidingsbesluit Bronbeeklaan 66 - Kloosterstraat" (op 3 januari 2022 in de Staatscourant gepubliceerd)

Bijlage - Verbeelding gebied voorbereidingsbesluit met kenmerk NL.IMRO.0202

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 22-12-2021

11.WG 22.00 uur - 23.15 uur: Vervolg - Ontwikkelperspectief Kronenburg (vergaderdocumenten zie hierboven)

Fase: meningsvormend (2)
Locatie: Walburgis

Agenda Politieke Avond
15 december 2021

Raadzaal	Landgoed/Festival	Walburgis
18.45 uur - 20.15 uur (90) Vaststellen van het integraal huisvestingsplan 2021-2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo (m1)	18.45 uur - 20.15 uur (90) Vrij zijn in Arnhem (m2)	18.45 uur - 20.15 uur (90) Raadsvoorstel Vervolg Lauwersgrachtalliantie (m1)
Pauze: 20.15 uur - 20.30 uur		
Raadzaal	**Landgoed/Festival**	**Walburgis**
20.30 uur - 21.45 uur (75) Initiatiefvoorstel "Straatintimidatie Arnhem" (i/m1)	20.30 uur - 21.45 uur (75) Vaststellen van het bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' (i/m1)	20.30 uur - 21.45 uur (75) Ontwikkelperspectief Kronenburg (m2)
Pauze: 21.45 uur - 22.00 uur		
Raadzaal	**Landgoed/Festival**	**Walburgis**
22.00 uur - 23.15 uur (75) Agenderingsverzoek "Een soepel proces met gemeente en ODRA"	22.00 uur - 23.15 uur (75) Besloten vergadering 15 december 2021	22.00 uur - 23.15 uur (75) Vervolg - Ontwikkelperspectief Kronenburg (m2)

Titel/onderwerp: # Vaststellen van het integraal huisvestingsplan 2021-2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo

Raadsadviseur: P. Wielaard Telefoonnr: 3774836 petra.wielaard@arnhem.nl

Van:	College van B&W	Ambtenaar:	B. van Loef
Portefeuillehouder:	B. Roelofs	Telefoonnr:	377 2466
		E-mailadres:	bas.van.loef@arnhem.nl
Doel activiteit	Voortzetting Meningsvormend 1		
Toelichting	De raad wordt gevraagd om: 1. Het jaarprogramma 2021 en 2022 IHP PO vast te stellen; 2. De geactualiseerde Arnhemse-norm vast te stellen. In 2017 is het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs 2017 - 2026 vastgesteld. Ieder jaar wordt de raad gevraagd om het jaarprogramma voor het komende jaar vast te stellen. Het geactualiseerde uitvoeringsprogramma en investeringsoverzicht alsmede een vooruitblik op het programma vanaf 2023 is te vinden in bijlage 1 ‘Het jaarprogramma 2021 en 2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo. Het tweede beslispunt wordt in de memo ‘Actualisatie normbedrag huisvesting primair onderwijs’ nader toegelicht. Deze memo is als bijlage 2 aan de stukken toegevoegd. **Financien** Er zit geen begrotingswijziging bij het voorstel, de investeringsbedragen zijn opgenomen in het bij de begroting van 2022 behorende Meerjareninvesteringsplan (MIP). Het verhogen van de Arnhemse norm (zoals voorgesteld) van € 2.400, - per m2 bvo naar de hogere VNG-norm van € 2.458, - (prijspeil 2021) vraagt een aanvullend investeringsbedrag van € 1,4 miljoen. Deze structureel hogere kapitaallasten (€ 70.000, - vanaf 2023) zijn niet in de begroting opgenomen. De schoolbesturen van Delta en Flores hebben het college verzocht om vanaf 2021 te kiezen voor de VNG-norm en de nieuwe Arnhemse-norm los te laten. Uitgangspunt van het college is om te kiezen voor de Arnhemse-norm overeenkomstig het bestuurlijk vastgestelde IHP PO. Op 1 december heeft de informatieve behandeling plaatsgevonden en is een start gemaakt met de meningsvormende (1) bespreking.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de meningsvormende (2) fase of besluitvormende fase.		
Spreekrecht publiek	Nee, dit heeft op 8 december 2021 plaatsgevonden.		
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. Op 8 december is de meningsvormende (1) fase niet afgerond. De vergadering gaat verder bij de beantwoording in de eerste termijn door de wethouder van vragen van de fracties van Arnhem Centraal, GroenLinks en D66.		

	Meningsvormende (1) fase: - Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld. - De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij hij of zij antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. - Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Uitkomst van de Meningsvormende 1 behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase. 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.
Bijlagen	

Raadsvoorstel "Jaarprogramma integraal huisvestingsplan 2021-2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo"
Bijlage 1 - Jaarprogramma 2021 en 2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo
Bijlage 2 - Memo Actualisatie normbedrag huisvesting primair onderwijs, 31 maart 2021
Bijlage 3 - De herkomst en bestemming van leerlingen van basisscholen in Schuytgraaf, Afdeling Informatie Onderzoek & Statistiek, 25 maart 2021
Schriftelijke inspraakbijdrage van mw. S. Veltmaat - College van Bestuur Flores Onderwijs
Behandelresultaat informatieve en meningsvormende (1) bespreking op 8 december 2021

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 610181

Onderwerp: Jaarprogramma integraal huisvestingsplan 2021-2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo

Voorstel

1. Kennis te nemen van de stand van zaken van de onderwijshuisvesting;
2. Het jaarprogramma 2021 en 2022 IHP PO vast te stellen;
3. De geactualiseerde Arnhemse-norm vast te stellen.

Inleiding

In 2017 is het Integraal Huisvestingsplan primair onderwijs 2017-2026 door de raad vastgesteld. Vervolgens wordt op basis van opeenvolgende jaarprogramma's door schoolbesturen en gemeente uitvoering gegeven aan de kwalitatieve verbetering van de onderwijshuisvesting.
Het jaarprogramma 2021 heeft op zich laten wachten omdat de actualisering van de Arnhemse-norm voor de huisvesting van het primair onderwijs meer tijd heeft gekost dan van te voren ingeschat. Deze actualisering was nodig omdat 'Bijna energie neutraal bouwen' (BENG) deel uitmaakt van het in 2021 wettelijk vastgestelde nieuwe Bouwbesluit. Vooruitlopend op de wijziging van het Bouwbesluit hadden de schoolbesturen en gemeente al eerder een verdeling afgesproken om tot BENG te komen. Vanaf 2021 komen de kosten van BENG nu voor rekening van de gemeente omdat gemeenten aan de wettelijke verplichting van het Bouwbesluit inclusief BENG moeten voldoen.
Op basis van deels voorlopige beschikkingen is de uitvoering van projecten in 2021 wel doorgelopen. Een viertal uitbreidingen; De Wijzer, Pieter Jongelingschool, Jozefschool en Jozef Sartoschool is gerealiseerd en een tweetal schoolgebouwen te weten de Klimboom en Confetti is opgeleverd. Daarnaast staat een tweetal projecten te weten KC Vredenburg en Ibn-I Sina en Parkschool (twee scholen onder één dak) op het punt van aanbesteding.
Ter voorkoming van vertraging in de uitvoering van de nieuwe projecten stellen wij u voor om op dit moment ook het jaarprogramma 2022 vast te stellen. In het jaarprogramma is ook deze keer de stand van zaken aangaande onderwijshuisvesting van het primair (po), het voortgezet speciaal (vso) en voortgezet onderwijs (vo) beschreven. Tevens is als vooruitblik het programma vanaf 2023 opgenomen.

Beoogd effect

Een kwalitatieve verbetering van de onderwijshuisvesting in het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs.

Arnhem GEMEENTE

Argumenten

1.1 Het jaarprogramma 2021en 2022 met het IHP PO 2017-2016 als kader.

Het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs 2017-2026 en het draaiboek bevatten de spelregels en een uitvoeringsprogramma voor de kwalitatieve verbetering van de huisvesting van het primair onderwijs gedurende de komende 5 jaar. Om in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen wordt er in principe jaarlijks een programma vastgesteld, waarin de aan de orde zijnde projecten worden beschreven en budgetten worden toegekend.
Hierin kunnen ook afwijkingen ten opzichte van het IHP PO 2017-2026 worden aangegeven en beargumenteerd.

1.2 Bijgaand jaarprogramma sluit op hoofdlijnen aan bij de uitgangspunten van het IHP PO 2017-2026.

Algemeen
Vanaf 2021 is het nieuwe Bouwbesluit inclusief bijna energie neutraal bouwen (BENG) van kracht. Dit betekent dat de gemeente verplicht is om volgens deze nieuwe maatstaf te bouwen. Vooruitlopend hierop hadden schoolbesturen en gemeente al eerder afgesproken om alle renovaties en (vervangende) nieuwbouw te realiseren onder het regime van BENG. Het nieuwe besluit betekent dat de bijdrage van de schoolbesturen voor het realiseren van BENG komt te vervallen en de gemeente financieel aan de lat staat. In afstemming met schoolbesturen heeft een bouwkundig bureau in opdracht van de gemeente het normbedrag voor het primair onderwijs geactualiseerd.

Toename aantal leerlingen in Schuytgraaf
In juli 2021 is de nieuwbouw van de Confetti opgeleverd. Ondanks deze extra capaciteit blijft de druk ten gevolge van demografische ontwikkelingen voor de scholen in Schuytgraaf onverminderd groot. Daar komt bij dat uit onderzoek blijkt dat de scholen in Schuytgraaf een toenemende belangstelling genieten vanuit omliggende wijken. Het gevolg hiervan is dat het leerlingaantal van de scholen in de omliggende wijken afneemt. Dit is een ongewenste ontwikkeling waarover schoolbesturen en gemeente in gesprek zijn. Om de toename van het aantal leerlingen op te vangen is tegenover de Confetti een viertal noodlokalen worden geplaatst. Tevens zal voor scholen in de Salamander gebruik worden gemaakt van de naastgelegen noodlokalen en zal een onderzoek worden opgestart naar uitbreidingsmogelijkheden van de Salamander en het loslaten van de MFC bestemming.

Uitbreidingen
Zoals al eerder in het jaarprogramma 2020 vermeld vergen relatief kleine uitbreidingen veel ontwerp- en rekenwerk om binnen het budget te blijven. Het gevolg is veelal vertraging in de uitvoering. Voor deze projecten komt het in de praktijk aan op maatwerk. In de reeks kleine uitbreidingen rest nog de uitbreiding met twee lokalen bij Het Panorama. Deze uitbreiding is complex vanwege verdiepte ligging van het schoolgebouw en beperkingen vanwege aanwezigheid van hoogspanningskabels. Dit project zal in 2022 worden opgeleverd.

1.3 Bijgaand jaarprogramma 2021 en 2022 is voor een reactie verzonden aan de schoolbesturen.

In totaal heeft een viertal schoolbesturen gereageerd. De meest principiële reactie betreft het verzoek van een tweetal schoolbesturen uit het primair onderwijs (Delta en Flores) om, in afwijking van het bestuurlijk vastgestelde IHP PO, vanaf 2021 te kiezen voor de VNG-norm en de nieuwe Arnhemse-norm los te laten. Uitgangspunt van het college is om te kiezen voor de Arnhemse-norm. De overige reacties betreffen aanscherping van de planning en tekstuele aanvullingen op het jaarprogramma.

Kanttekeningen en risico's

1.1 De prijzen voor (nieuw)bouw zijn fors gestegen.

Bij het opstellen van het jaarprogramma 2021 en 2022 is, conform uitvoeringsparagraaf IHP PO 2017-2026, het normbedrag geïndexeerd op basis van het structurele bouwkosten data indexcijfer (BDB) voor schoolgebouwen (nieuwbouw) van de maand september 2021. Een risico hierbij is dat de prijzen wederom sterker stijgen dan de BDB-index aangeeft. Bij het opstellen van de bouwkosten is gebleken dat voornamelijk kleinere uitbreidingen niet binnen de vastgestelde budgetten mogelijk zij. De nieuwbouwprojecten blijken vooralsnog uitvoerbaar binnen het budget. Indien het niet mogelijk blijft om binnen de vastgestelde budgetten de projecten te realiseren zal gekeken worden naar de budgetten. Bezuinigen op de met elkaar vastgestelde te realiseren kwaliteit, is naar mening van alle IHP-partners, op voorhand geen optie. Vanwege toename materiaalkosten zijn voor de onderstaande projecten extra middelen beschikbaar gesteld.

KC Vredenburg	€ 116.800,-
Ibn-i Sina en Parkschool	€ 123.200,- (twee scholen in één gebouw)
Jozefschool	€ 8.000,-
Jozef Sartoschool	€ 4.800,-
Sporthal Middachtensingel	€ 113.600,-

1.2 De Arnhemse- versus VNG-norm.

Een tweetal schoolbesturen (Delta en Flores) heeft aangegeven dat zij niet langer, in afwijking van het IHP PO, de recent geactualiseerde Arnhemse-norm maar de VNG-norm voor onderwijshuisvesting wil hanteren. Een eventuele keuze voor het invoeren van de hogere VNG-norm van € 2.458,- (prijspeil 2021) vergt een aanvullend investeringsbedrag van € 1,4 miljoen. Hiermee is binnen de begroting geen rekening gehouden.
Met betrekking tot de VNG-norm kan worden opgemerkt dat er geen relatie is met het gemeentefonds. De uitkering van het gemeentefonds is voor onderwijshuisvesting niet gebaseerd op bouwkosten maar onder andere op aantal jongeren, leerlingen en minderheden.

Financiën

De investeringsbedragen zijn doorgerekend op basis van de Arnhemse norm van € 2.400,- per vierkante meter bvo. Ten opzichte van het voorgaande jaar worden de financiële kaders in de begroting van 2022 aangepast in verband met de nieuwe wetgeving per 1 januari 2021 op het gebied van duurzaamheid (Bijna Energie Neutrale Gebouwen). In totaal betekende dit een extra investeringsbedrag van € 9,5 miljoen. Daarnaast werd vanwege de gestegen prijzen van bouwmaterialen éénmalig een bedrag van € 366.400,- toegevoegd voor een 5-tal schoolgebouwen die nu met de aanbesteding bezig zijn. Tot slot is de begroting geactualiseerd i.v.m. gewijzigde leerlingenaantallen en wijzigingen in de planning.

Dit heeft geresulteerd in onderstaande wijzigingen t.o.v. het bestaande MIP:

Bedragen x 1 miljoen	Reeds vastgestelde investerings bedragen in 2021 en 2022 *	Gewijzigd investeringsbe dragen 2021 en 2022 *	verschil	verklaring
Kleinere investeringen (incl. 1st inrichting) jaar 2021	€ 0,6	€ 0,6	€ -	
Eerste inrichting Sporthal kinderkamp	€ 0,3	€ 0,3	€ -	
Kleinere investeringen (incl. 1st inrichting) jaar 2022	€ 0,3	€ 0,3	€ -	
Nieuw bouw Prisma school SPO	€ 10,2	€ 10,7	€ 0,5	Kosten meerwerk
Briant: Gebouw en inrichting	€ 4,6	€ 4,4	€ -0,3	Herrubricering
Dr. Bosschool SPO (Kentalis)	€ 7,9	€ 7,9	€ 0,0	
Schuytgraaf Confetti	€ 4,8	€ 4,8	€ -	
Extra grond Schuytgraaf Confetti	€ -	€ 0,2	€ 0,2	t.b.v. noodlokalen
gymzaal Fluitekruid-Zw anebloemOW	€ 1,3	€ 1,3	€ -	
Terrein Bethanienstraat inr SPO Campus	€ 1,5	€ 2,3	€ 0,8	Herrubricering
uitbr Jozef Sarto (Beeldhouw erstraat 27a-29)	€ 0,3	€ 0,3	€ 0,0	
uitbr Jozefschool (Rijksw eg West)	€ 0,5	€ 0,6	€ 0,0	
Mesdaglaan 70 uitbr.Panoramaschool	€ 0,4	€ 0,4	€ 0,0	
Sporthal Kinderkamp (Mariendaal)	€ 5,2	€ 5,3	€ 0,1	Prijsstijging bouwmaterialen
KC Vredenburg (voormalige Krakeling)	€ 7,4	€ 8,4	€ 1,0	Kosten BENG+prijsstijging bouwmatr.
Piramide Groningsl.1185	€ 3,4	€ 3,4	€ 0,0	
Ibn-I Sina en Parkschool nieuw bouw	€ 6,8	€ 7,9	€ 1,1	Kosten BENG+prijsstijging bouwmatr.
Eimersingel (Mozaïk en Johannes)	€ 5,7	€ 6,5	€ 0,8	Kosten BENG
* In investeringdbedrag zijn naast het bouw krediet ook				
bedragen opgrenomen voor plankosten en rente				

Deze investeringsbedragen zijn reeds opgenomen in het bij de begroting van 2022 behorende Meerjaren Investerings Plan (MIP). Vandaar dat er bij dit raadsvoorstel geen begrotingswijziging zit.

Niet in deze nota en tevens niet in de nieuwe begroting opgenomen is een aanpassing van de Arnhemse-norm van € 2.400,- per m2 bvo naar de hogere VNG-norm van € 2.458,- (prijspeil 2021) Deze verhoging zou een aanvullend investeringsbedrag van € 1,4 miljoen vragen. Dit zou leiden tot een structureel hoger kapitaallast van € 70.000,- met ingang van 2023.

Uitvoering

De uitvoering vindt plaats op basis van de met de schoolbesturen opgestelde en vastgestelde uitvoeringsparagraaf en het draaiboek Alle bedragen zullen op basis van een uitgebreide beschikking aan de schoolbesturen gefaseerd beschikbaar worden gesteld.

Communicatie

De schoolbesturen en andere betrokkenen zullen via een mailing op de hoogte worden gesteld van de vaststelling van het jaarprogramma 2021 en 2022.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Jaarprogramma 2021 en 2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo
- Memo Actualisatie normbedrag huisvesting primair onderwijs, 31 maart 2021
- De herkomst en bestemming van leerlingen van basisscholen in Schuytgraaf, Afdeling Informatie Onderzoek & Statistiek, 25 maart 2021

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	610181

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 oktober 2021, nummer: 610181;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet, hoofdstuk 1, titel IV, afdeling 3 van de Wet op het primair onderwijs en het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs 2017-2026;

besluit:

1. Het jaarprogramma 2021 en 2022 IHP PO vast te stellen;
2. De geactualiseerde Arnhemse-norm vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Jaarprogramma integraal huisvestingsplan 2021- 2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo.

INLEIDING

Voor u ligt het jaarprogramma integraal huisvestingsplan primair onderwijs (IHP PO) voor 2021 en 2022. Dit is het programma waarin we de geactualiseerde uitvoering van het IHP PO en investeringen voor het betreffende jaar vaststellen. Daarnaast is de actuele stand van zaken van het primair onderwijs (po), (voortgezet) speciaal onderwijs (vso) en voortgezet onderwijs (vo) beschreven. Tevens is als vooruitblik het programma vanaf 2023 opgenomen.
In de bijlage is voor het primair onderwijs opgenomen het financieel overzicht jaarprogramma 2021-2022 en een tabel met de gehanteerde normbedragen.

HET JAARPROGRAMMA 2021 en 2022

In het jaarprogramma wordt de geactualiseerde uitvoering van het IHP PO vastgesteld. Na bestuurlijke vaststelling van het IHP PO in 2017 is op basis van openvolgende jaarprogramma's begonnen met de uitvoering van projecten welke conform IHP PO loopt tot 2026.
Het jaarprogramma is in concept per mail verzonden aan de schoolbesturen met het verzoek om een reactie. In totaal heeft een viertal schoolbesturen gereageerd. De meest principiële reactie betreft het verzoek van een tweetal schoolbesturen uit het primair onderwijs (Delta en Flores) om, in afwijking van het bestuurlijk vastgestelde IHP PO, vanaf 2021 te kiezen voor de VNG-norm en de nieuwe Arnhemse-norm los te laten. De overige reacties betreffen aanscherping van de planning en tekstuele aanvullingen op het jaarprogramma.

WIJZIGINGEN TEN OPZICHTE VAN IHP PO.

Vanaf 2021 is het nieuwe Bouwbesluit inclusief bijna energie neutraal bouwen (BENG) van kracht. Dit betekent dat de gemeente verplicht is om volgens deze nieuwe maatstaf te bouwen. Vooruitlopend hierop hadden schoolbesturen en gemeente al eerder afgesproken om alle renovaties en (vervangende) nieuwbouw te realiseren onder het regime van BENG. Het nieuwe wettelijk verplichte Bouwbesluit betekent dat de bijdrage van de schoolbesturen voor het realiseren van BENG[1] komt ter vervallen en de gemeente financieel aan de lat staat.Ter voorbereiding op de wijziging van het Bouwbesluit heeft de gemeente in afstemming met de schoolbesturen opdracht aan een bouwkundig bureau gegeven om nieuwe normbedragen[2] voor het primair onderwijs op te stellen. Deze nieuwe normbedragen zijn gebaseerd op de feitelijke aanbesteding van een drietal scholenbouw projecten in Arnhem. Daarnaast is door het bouwkundig bureau gebruik gemaakt van een

[1] Een aantal schoolbesturen heeft de ambitie uitgesproken om de stap naar Energie Neutrale Gebouwen (ENG) te zetten.
[2] Memo Actualisatie normbedrag huisvesting primair onderwijs, 31 maart 2021

databank met gerealiseerde projecten. Het resultaat, een nieuwe, "Arnhemse-norm", is het uitgangspunt van dit jaarprogramma. Deze norm is openomen in de tabel normbedragen PO vanaf 2021. Niet in deze nota en tevens niet in de nieuwe begroting opgenomen is een aanpassing van de
Arnhemse norm van € 2.400,= per m2 bvo naar de hogere VNG-norm van € 2.458,= (prijspeil 2021)
Verhoging naar de VNG-norm € 2.458,= (prijspeil 2021) zou een aanvullend investeringsbedrag van € 1,4 miljoen vragen. Dit zou leiden tot een structureel hoger kapitaallast van € 70.000,= met ingang van 2023.
Wanneer we als gemeente teruggaan naar het systeem en de bedragen uit de modelverordening van de VNG betekent dit dat we niet uitgaan van een vast bedrag per vierkante meter. De VNG hanteert namelijk een systeem waarbij er met een vaste voet wordt gewerkt voor de eerste 350 m2 (relatief hoog) en daarna een bedrag per vierkante meter extra (relatief laag). Dat maakt dat de gemiddelde prijs per vierkante meter bij grotere gebouwen lager is dan kleine gebouwen. Voor gebouwen groter dan 2.350 m2 betekent dat het bedrag per vierkante meter lager zal worden dan de voorgestelde norm van € 2.400 per m2.

AANDACHTSPUNTEN EN KNELPUNTEN

Arnhemse-norm versus VNG-norm.
De vergoeding van de gemeente Arnhem voor vernieuwbouw van schoolgebouwen heeft jarenlang boven de VNG-norm gelegen. De vergoeding van de gemeente Arnhem is op basis van gerealiseerde projecten herijkt en komt nu lager uit dan de inmiddels bijgestelde VNG-norm. Als wordt gekozen voor de VNG-norm dan is het gevolg dat er niet meer wordt uitgaan van een vast bedrag per vierkante meter. De VNG hanteert namelijk een systeem waarbij er met een vaste voet wordt gewerkt voor de eerste 350 m2 (relatief hoog) en daarna een bedrag per vierkante meter extra (relatief laag). Dat maakt dat de gemiddelde prijs per vierkante meter bij grotere gebouwen lager is dan kleine gebouwen. Voor gebouwen groter dan 2.350 m2 betekent dat het bedrag per vierkante meter lager zal worden dan de voorgestelde norm van € 2.400 per m2.

Kleine uitbreidingen
In de praktijk blijkt dat voornamelijk relatief kleine uitbreidingen moeilijk te realiseren zijn met het normbudget. Dit komt omdat wordt uitgegaan van een gemiddelde nieuwbouwschool. Het aansluiten van uitbreidingen op de bestaande bouw brengt vaak extra kosten met zich mee. Recent voorbeeld hiervan is de uitbreiding van het monumentale gebouw van de Wijzer aan de Dalweg. Een moeilijk bereikbare bouwplaats, hoogteverschillen en een afwijkende maatvoering werkten kostenverhogend. Ook de verhouding advieskosten versus bouwkosten vallen hoger uit. Een ander vergelijkbaar voorbeeld betreft de uitbreiding van de Jozefschool aan de Rijksweg-West. Het is lastig om voor deze projecten een algemene norm te ontwikkelen omdat uitbreidingen maatwerk zijn. De bijdrage is dan ook maatwerk. Wij blijven dit per project positief kritisch bekijken en gaan samen met de schoolbesturen op zoek naar creatieve oplossingen.

Herinrichting buitenruimte en realisatie schoolzones en parkeerplekken
Bij de realisering van scholenbouwprojecten is geen budget beschikbaar voor een fatsoenlijke herinrichting van de aanpalende buitenruimte. Dit zal per project in samenwerking met verkeer en openbare ruimte worden opgepakt. Bij het opstellen van het IHP VO zal de buitenruimte direct onderdeel uitmaken van het budget.

Arnhemse-norm voor toegankelijkheid
De schoolgebouwen die in aanmerking komen voor vernieuwbouw voldoen aan de Arnhemse-norm voor toegankelijkheid. Deze norm is opgenomen in het programma van eisen. Daarnaast zal in de bestaande gebouwen een voorziening worden getroffen als daar vraag naar is. Een recent voorbeeld hiervan is de realisering van een mindervalide toilet (Miva toilet) in MFC De Spil.

Planning
Onze inspanning blijft er op gericht om zo veel als mogelijk de projecten volgens planning uit te voeren. Vooral bij de uitbreidingen blijkt het lastig om binnen de planning te blijven.

INDEXERING NORMBEDRAG

Bij het opstellen van het jaarprogramma 2021 en 2022 is, conform uitvoeringsparagraaf IHP PO 2017-2026, het normbedrag geïndexeerd op basis van het structurele BDB-indexcijfer voor schoolgebouwen (nieuwbouw) van de maand september 2021.
Wanneer een project voor het eerst in het jaarprogramma verschijnt, dus het programma waarin de eerste 15% om tot een aanbesteding gereed ontwerp te komen is opgenomen, wordt de volledige gemeentelijke bijdrage vastgesteld. Bij het vaststellen van de totale bijdrage, op basis van het actuele normbedrag, wordt deze verder geïndexeerd tot in het beoogde jaar van uitvoering op basis van het gemiddelde indexeringscijfer (BDB) van de afgelopen tien jaar. Wanneer de tweede termijn van de bijdrage (80%) in een ander jaarprogramma is opgenomen dan de eerste termijn wordt deze termijn niet opnieuw geïndexeerd in het betreffende jaarprogramma maar wordt deze overgenomen uit het jaarprogramma waarin de eerste termijn is opgenomen. De reden hiervoor is dat de bouwheer (in principe het schoolbestuur tenzij anders vermeld de gemeente) direct vanaf de start van een project duidelijkheid heeft over het totale projectbudget.

PROJECTEN JAARPROGRAMMA 2021 EN 2022 PRIMAIR ONDERWIJS (PO)

1. SCHUYTGRAAF: CONFETTI, VEDERWOLK EN SALAMANDER, MEIKERS UITBREIDING EN VERVANGENDE NIEUWBOUW GEREALISEERD

Stand van zaken
In juli 2021 is de nieuwbouw van de Confetti opgeleverd. Ondanks deze nieuwe school, voorzien van veertien lokalen, en de in 2019 gerealiseerd uitbreiding van de Salamander met vijf lokalen, blijft de druk ten gevolge van demografische ontwikkelingen voor de scholen in Schuytgraaf onverminderd groot. Daar komt bij dat

uit onderzoek[3] blijkt dat de scholen in Schuytgraaf een toenemende belangstelling genieten vanuit omliggende wijken. Het gevolg hiervan is dat het leerlingaantal van de scholen in de omliggende wijken afneemt. Dit is een ongewenste ontwikkeling waarover schoolbesturen en gemeente in gesprek zijn. Een mogelijkheid is dat binnen een verwijsafstand van twee kilometer wordt verwezen deze leegstand. Om de toename van het aantal leerlingen op te vangen is een viertal noodlokalen tegenover de Confetti geplaatst en is ten behoeve van onderwijsuitbreiding in het algemeen grond aangekocht. Tevens zal voor scholen in de Salamander gebruik worden gemaakt van de naastgelegen noodlokalen.

Omvang voorzieningen en bouwbudget

Voor de uitbreiding van Confetti met vier noodlokalen en het gebruik van de acht noodlokalen naast de Salamander dient budget beschikbaar te worden gesteld. Voor een eventuele permanente uitbreiding van het onderwijs in het algemeen is in Schuytgraaf overgegaan tot aankoop van grond naast Confetti. Hiermee is een investering van € 221.400 gemoeid.

Exploitatiekosten jaarprogramma 2021/2022

Noodlokalen bij Confetti	€ 85.324

Realisatie en Planning

Vervangende nieuwbouw Confetti gereed	3e kwartaal 2021
Plaatsing noodbouw bij Confetti	3e kwartaal 2021

2. VREDENBURG - KRONENBURG: OMMELANDER EN TROUBADOUR, SLOCHTERENWEG KC VREDENBURG (VOORHEEN DE KRAKELING) VERVANGENDE NIEUWBOUW

Stand van zaken

Voor het realiseren van de onderwijsvoorziening kind centrum Vredenburg, voorheen de Krakeling, is in 2021 een voorlopige beschikking van € 6.737.821 afgegeven. Deze beschikking is exclusief de volledige gemeentelijke bijdrage voor bijna energie neutraal bouwen (BENG). Na correctie, inclusief BENG, komt de volledige gemeentelijke bijdrage in totaal op € 7.451.338. Het verschil komt daarmee op € 713.517. Dit is exclusief de sloop van het oude gebouw. Dit zal door de gemeente worden uitgevoerd.
Op dit moment ligt er een definitief ontwerp gereed en is in september 2021 begonnen met de sloop van de Krakeling. Tijdelijke huisvesting is gevonden in het oude Lorentz Lyceum aan de Groningersingel.

[3] De herkomst en bestemming van leerlingen van basisscholen in Schuytgraaf, Afdeling Informatie Onderzoek & Statistiek, 25 maart 2021

Omvang voorzieningen

De omvang van de onderwijscapaciteit is berekend op basis van de prognose 2020. De omvang van het niet-onderwijsdeel (KC) is gebaseerd op de door de schoolbesturen opgestelde visie. Voor het niet-onderwijsdeel zal met de schoolbesturen een vaststellingsovereenkomst (huurovereenkomst derden) worden afgesloten. De vergoeding voor dit deel bedraagt conform berekening en uitgangspunten bijlage 2 van het IHP PO € 115,97 per m²/ jaar.[4]

KC Vredenburg excl. BENG	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
Sloop oudbouw	2021	6.441	€ 84	--	€ 541.044	--	gemeente
VNB OW Da Vinci	2021	1.189	€ 2.144	€ 277	€ 2.549.216	€ 329.353	flores
VNB OW Ommelander	2021	1.546	€ 2.144	€ 277	€ 3.314.624	€ 428.242	delta
VNB KC Vredenburg	2021	361*	€ 2.421	--	€ 873.981		swsoh

Het bouwkrediet gecorrigeerd op volledige bijdrage gemeente aan BENG inclusief extra middelen in verband met duurdere bouwmaterialen.

KC Vredenburg incl. BENG	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
Sloop oudbouw	2021	6.441	€ 84	--	€ 541.044	--	gemeente
VNB OW Da Vinci	2021	1.189	€ 2.400	ntb	€ 2.853.600	ntb	flores
VNB OW Ommelander	2021	1.546	€ 2.400	ntb	€ 3.710.400	ntb	delta
VNB KC Vredenburg	2021	361*	€ 2.400	--	€ 866.400		swsoh
Extra middelen (bovenop normbedrag) i.v.m. hoge kosten bouwmaterialen					€ 116.800**		gemeente

* In het jaarprogramma 2020 is uitgegaan van 276m2 BVO. Vanwege toenemende vraag naar kinderdagverblijf plaatsen is het aantal m2 vergroot naar 361.

** Voor het gebouw in totaal (niet per schoolbestuur)

Exploitatiekosten jaarprogramma 2021/2022

Tijdelijke huisvesting in het voormalige Lorentz Lyceum aan de Groningersingel.

[4] De kostprijs dekkende vergoeding bestaat uit de componenten grond € 3,60,-- opstal € 86,82 en opslag € 25,55 op basis van prijspeil januari 2020. Het totale bedrag zal gedurende de looptijd niet worden geïndexeerd.

Realisatie en Planning

Tijdelijke huisvesting is gereed	3e kwartaal 2021
Vervangende nieuwbouw gereed	1e kwartaal 2023

3. ELDERVELD: DE KLIMBOOM, BREEZANDPAD
VERVANGENDE NIEUWBOUW GEREALISEERD

Stand van zaken

De vervangende nieuwbouw van IKC De Klimboom is in het tweede kwartaal 2021 gerealiseerd. De tijdelijke huisvesting is inmiddels gesloopt. Voor de herinrichting van het terrein wordt in afstemming met het onderwijs, de buurt en het wijkteam een plan gemaakt.

4. NOORD WEST: DE WIJZER, DALWEG
UITBREIDING GEREALISEERD

Stand van zaken

De uitbreiding van de Wijzer (winnaar publieksprijs Willem Diehl 2021) is in het 4e kwartaal 2020 gereed gekomen.

5. VREDENBURG - KRONENBURG: PIRAMIDE EN HORIZON, GRONINGENSINGEL VERVANGENDE NIEUWBOUW EN UITBREIDING

Stand van zaken

De directie en teams van de Piramide en Horizon hebben besloten om samen te gaan werken.
Op dit moment vindt er voor de locatie een inpassingsstudie plaats waarbij vanuit de gemeente verschillende disciplines zijn betrokken. De bouwkundige en organisatorische uitdaging zal vanwege de verwevenheid van de twee schoolgebouwen een uitdaging worden.
Er is nog geen beschikking afgegeven.

Omvang voorzieningen

De omvang van de onderwijscapaciteit is berekend op basis van de prognose 2020.

Piramide	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
Verv. nieuwbouw OW	2022	1.443	€ 2.448	ntb	€ 3.532.464	ntb	flores
Sloop oudbouw	2022	2.175	€ 84		€ 182.700		gemeente

Exploitatiekosten jaarprogramma 2022

Tijdelijke huisvesting Piramide	€ 117.545

Realisatie en planning:

Visie is gereed	3e kwartaal 2021
Voorbereidingstraject	1e kwartaal 2022
Tijdelijke huisvesting	4e kwartaal 2022
Sloop oudbouw Piramide	4e kwartaal 2022
Vervangende nieuwbouw Piramide gereed	4e kwartaal 2023

6. ELDEN: JOZEFSCHOOL, RIJKSWEG
UITBREIDING GEREALISEERD

Stand van zaken

De uitbreiding van de Jozefschool zal in het 4e kwartaal van 2021 gereed gekomen.

7. NOORD WEST: PIETER JONGELINGSCHOOL, ZIJPENDAALSEWEG
UITBREIDING GEREALISEERD

Stand van zaken

De uitbreiding van de Pieter Jongelingschool is in het 4e kwartaal 2020 gereed gekomen.

8. NOORD-WEST: PANORAMA, MESDAGLAAN
UITBREIDING

Stand van zaken

Het schoolbestuur onderzoekt samen met de gemeente wat de bouwkundig complexe uitbreiding (verdiepte ligging en inpassing aan bestaand gebouw) gaat kosten. De verwachting is dat voor deze relatief kleine uitbreiding, ter vervanging van twee noodlokalen op het schoolplein, het budget niet toereikend zal zijn. Er is nog geen beschikking afgegeven.

Omvang voorzieningen

Na vaststelling van dit jaarprogramma en afronding bouwkundig onderzoek kan dit jaar het budget beschikbaar worden gesteld en gestart worden met de uitvoering.

Het Panorama	PROG jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
Uitbreiding	2021	171	€ 1.920		€ 328.320		flores
Sloop noodbouw	2021	241	€ 84		€ 20.244		gemeente

Exploitatiekosten jaarprogramma 2021

Afgesproken is dat de schoolbesturen voor tijdelijke huisvesting gebruik maken van elkaars leegstand (binnen de verwijsafstand). Er is dan ook geen rekening gehouden met de kosten van tijdelijke huisvesting.

Realisatie en planning

Uitbreiding Panorama gereed	4e kwartaal 2022
Sloop noodbouw	4e kwartaal 2022

9. NOORD-OOST: JOZEF SARTOSCHOOL, BEELDHOUWERSTRAAT UITBREIDING GEREALISEERD

Stand van zaken

Het schoolbestuur heeft in afstemming met de gemeente gekozen voor aangepaste systeembouw welke esthetisch aansluit bij het bestaande schoolgebouw. Ook deze uitbreiding heeft vanwege maatwerk meer gekost dan in aanvang voorzien. Een herziene beschikking is afgegeven.

Omvang voorzieningen

Jozef Sarto	PROG jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
Uitbreiding	2021	146	maatwerk		€ 285.120		flores
Sloop noodbouw	2021	241	€ 84		€ 20.244		gemeente

Realisatie en planning

Sloop noodbouw Jozef Sarto gereed	3e kwartaal 2021

Uitbreiding Jozef Sarto gereed 3e kwartaal 2021

11. PRESIKHAAF OOST: IBN-I SINA- EN PARKSCHOOL, KINDERKAMP VERVANGENDE NIEUWBOUW

Stand van zaken

Voor het realiseren van de vervangende nieuwbouw voor de Ibn-i Sina - en Parkschool is in 2021 een voorlopige beschikking afgegeven van respectievelijk € 3.329.632 en € 2.984.448. Deze beschikking is exclusief de volledige gemeentelijke bijdrage voor bijna energie neutraal bouwen (BENG). Na correctie, inclusief BENG, komt de volledige gemeentelijke bijdrage voor de Ibn-i Sina op € 3.801.744 en voor de Parkschool op € 407.618. Voor de vervangende nieuwbouw van de Ibn-i Sina- en Parkschool is een definitief ontwerp opgesteld en een voorlopige beschikking afgegeven.

Omvang voorzieningen

De definitieve omvang van de voorzieningen is bepaald op basis van een tussentijdse prognose welke in november 2019 is opgesteld. Over de prognose is instemming bereikt tussen de schoolbesturen Simonscholen, DeBasisfluvius (thans Flores) en de gemeente. Het bouwkrediet (exclusief volledige bijdrage gemeente aan BENG) is gebaseerd op deze prognosecijfers.

Parkschool excl. BENG	**PROG Jr**	**M² BVO**	**GEM / m²**	**SB / m²**	**Invest. GEM**	**Invest. SB**	**Wie**
Verv. nieuwbouw OW	2021	1.392	€ 2.144	€ 277	€ 2.984.448	€ 385.584	flores
Sloop oudbouw WD	2023	1.228	€ 88	--	€ 108.064	--	gemeente

Ibn-i Sina excl. BENG	**PROG Jr**	**M² BVO**	**GEM / m²**	**SB / m²**	**Invest. GEM**	**Invest. SB**	**Wie**
Verv. nieuwbouw OW	2021	1.553	€ 2.144	€ 277	€ 3.329.632	€ 430.181	simon

Het bouwkrediet gecorrigeerd op volledige bijdrage gemeente aan BENG inclusief extra middelen in verband met duurdere bouwmaterialen.

Parkschool incl. BENG	**PROG Jr**	**M² BVO**	**GEM / m²**	**SB / m²**	**Invest. GEM**	**Invest. SB**	**Wie**
Verv. nieuwbouw OW	2021	1.392	€ 2.448	€ 277	€ 3.407.618	€ 385.584	flores
Sloop oudbouw WD	2023	1.228	€ 88	--	€ 108.064	--	gemeente

Ibn-i Sina Incl. BENG	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
Verv. nieuwbouw OW	2021	1.553	€ 2.448	€ 277	€ 3.801.744		simon
Extra middelen (bovenop normbedrag) i.v.m. hoge kosten bouwmaterialen					€ 123.200*		gemeente

*Voor het gebouw in totaal (niet per schoolbestuur)

Realisatie en planning

Vervangende nieuwbouw Parkschool & Ibn-i Sina gereed 2e kwartaal 2023

12. MALBURGEN: MOZAIEK EN JOHANNES EIMERSSINGEL OOST: RENOVATIE OF VERVANGENDE NIEUWBOUW

Stand van zaken

Het visietraject voor de Mozaïek en Johannesschool is afgerond. Uitkomst is dat de twee schoolbesturen Delta en Flores de huisvestingsopgave ieder afzonderlijk oppakken. De Mozaïek heeft twee zelfstandig functionerende scholen, aan de Zwanenbloemlaan en de Eimerssingel. Locatie Eimerssingel zou volgens het IHP eerst vernieuwd worden, en locatie Zwanenbloemlaan in 2e instantie. Momenteel onderzoeken Flores en de gemeente of het mogelijk is om de planning van beide scholen om te draaien en Zwanenbloemlaan eerst te vernieuwen. Daarnaast vindt het gesprek plaats over de specifieke huisvestingsbehoefte van de OAB doelgroep van Het Mozaïek.

Omvang voorzieningen

De omvang van de onderwijscapaciteit is berekend op basis van de prognose 2020.

Johaneschool	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
sloop oudbouw	2023	1.528	€ 88	--	€ 134.464	--	gemeente
renovatie vervangende nieuwbouw	2022	780	€ 2.448	ntb	€ 1.867.824	ntb	delta

Mozaïek	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
sloop oudbouw	2023	1.649	€ 88	--	€ 145.112	--	
renovatie of vervangende nieuwbouw	2023	1.598	€ 2.497	ntb	€ 3.990.206	ntb	flores

Exploitatiekosten jaarprogramma 2024

Tijdelijke huisvesting 2022 € 117.465

Realisatie en planning

Visie	2e kwartaal 2021
Renovatiescan Johannesschool	4e kwartaal 2021
Vervangende nieuwbouw Johannes gereed	4e kwartaal 2023
Renovatiescan Mozaïek	4e kwartaal 2021
Vervangende nieuwbouw Mozaïek gereed	1e kwartaal 2024

13. NOORD-OOST ALTEVEER: DE ZYP VERVANGENDE NIEUWBOUW

Stand van zaken

Het Schoolbestuur Flores heeft de visie en renovatiescan van de fusieschool "De Zyp" (voorheen Emmaus en dislocatie Pieter Brueghel) afgerond. Het schoolbestuur ontwikkelt op dit moment samen met de gemeente een aantal huisvestings scenario's voor de huidige locatie. Hierbij is stedenbouw, verkeer en het wijkteam nauw betrokken.
Er is nog geen beschikking afgegeven.

Omvang voorzieningen

De omvang van de onderwijscapaciteit is berekend op basis van de prognose 2020.

De Zyp	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
sloop oudbouw	2023	2.141	€ 86	--	€ 184.126	--	gemeente
vervangende nieuwbouw	2022	1.578	€ 2.448	ntb	€ 3.862.944	ntb	flores

Exploitatiekosten jaarprogramma 2024

Tijdelijke huisvesting Zyp (afhankelijk van inpassing 5 noodlokalen)	€ 158.240
Sloopkosten Zyp	€ 184.126

Realisatie en planning

Visie is gereed	3e kwartaal 2021
Vervangende nieuwbouw Zyp gereed	1e kwartaal 2024
Sloop oudbouw Zyp is gereed	1e kwartaal 2024

VOORUITBLIK PROJECTEN PRIMAIR ONDERWIJS VANAF 2023.

14 CENTRUM: DE STERRENKRING BLEKERSTRAAT VERVANGENDE NIEUWBOUW

Stand van zaken

Het visietraject en een renovatiescan voor de Sterrenkring is afgerond. Conclusie is dat vervangende nieuwbouw financieel de meest gunstige optie is. Omdat vervangende nieuwbouw ruimtelijk en verkeerstechnisch lastig inpasbaar is wordt in afstemming met gemeente en schoolbestuur onderzocht of de realisatie van de nieuwe huisvesting in de directe nabijheid van de huidige locatie mogelijk is.
Er is nog geen beschikking afgegeven.

Omvang voorzieningen

De omvang van de onderwijscapaciteit is berekend op basis van de prognose 2020.

De Sterrenkring	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
sloop oudbouw	2023	1.811	€ 88	--	€ 159.368	--	gemeente
vervangende nieuwbouw	2023	1.176	€ 2.497	ntb	€ 2..936.472	ntb	flores

Exploitatiekosten jaarprogramma 2025

Tijdelijke huivesting

Realisatie en planning

Visie	1e kwartaal 2021
Renovatiescan Sterrenkring	1e kwartaal 2021
Vervangende nieuwbouw Sterrenkring gereed	1e kwartaal 2024

15. NOORD-WEST: HEIJENOORDSCHOOL, DIEPENDAALSEWEG EN PARCIVALSCHOOL, DISLOCATIE BRUGSTRAAT RENOVATIE OF VERVANGENDE NIEUWBOUW

De schoolbesturen Flores en Vrijescholen Athena zijn tot de conclusie gekomen dat zij de huisvestingsopgave voor respectievelijk de Heijenoordschool en Parcivalschool ieder afzonderlijk oppakken. Dit betekent voor de Heijenoordschool dat op basis van een onderwijskundige visie en een renovatiescan zal worden bepaald of de keuze valt op renovatie of vervangende nieuwbouw. Verder heeft een aantal gesprekken met schoolbestuur en het wijkteamteam plaatsgevonden over de ambitie vanuit de wijk in relatie tot het schoolgebouw. Voor de dislocatie van de Parcivalschool zal eerst worden bepaald of deze samen kan gaan met de locatie aan de Zwanenbloemlaan. Voorlopig blijven hiervoor de financiële middelen gereserveerd.
Voor de Heijenoordschool is nog geen beschikking afgegeven.

Omvang voorzieningen

De omvang van de onderwijscapaciteit is berekend op basis van de prognose 2020.

De Heijenoordschool	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
renovatie of vervangende nieuwbouw	2023	1.754	€ 2.497	ntb	€ 4.379.738	ntb	flores
sloop oudbouw	2023	1.166	€ 88		€ 102.608		gemeente

De Parcivalschool dislocatie Brugstraat	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
renovatie of vervangende nieuwbouw zie Parcival Zwanenbloemlaan	2025			ntb		ntb	vrije scholen Athena
Sloop oudbouw	2025	1.200	€ 92		€ 110.400		gemeente

Exploitatiekosten jaarprogramma 2020

Krediet renovatiescan Heijenoord	€	10.000
Tijdelijke huisvesting Heijenoord en Parcival	€	215.333

Realisatie en planning

Visie	1e kwartaal 2020
Renovatiescan Heijenoord	3e kwartaal 2021
Tijdelijke huisvesting	3e kwartaal 2022
Renovatie / vervangende nieuwbouw Heijenoord gereed	4e kwartaal 2024

16. CENTRUM: DE BINNENSTADSCHOOL, DAMSTRAAT VERVANGENDE NIEUWBOUW

Stand van zaken

De vervangende nieuwbouw van de Binnenstadschool is opgenomen in het project gebiedsontwikkeling Koningsplein e.o. Mocht de ontwikkeling van het project meer dan vijf jaar duren dan zal voor de huidige locatie van de school een afweging plaatsvinden tussen renovatie of vervangende nieuwbouw. Vooralsnog wordt bij de gebiedsontwikkeling uitgegaan van vervangende nieuwbouw voor de Binnenstadschool in de directe nabijheid van de huidige locatie. Het schoolbestuur van Flores neemt deel aan het project. Er is nog geen beschikking afgegeven.

Omvang voorzieningen

De omvang van de onderwijscapaciteit is berekend op basis van de prognose 2020. Daarbij is nog geen rekening gehouden met het woningbouwprogramma voor de binnenstad. Wel is rekening gehouden met het opgaan van de Arnhemse Schoolvereniging (ASV) in de Binnenstadschool.

De Binnenstadschool	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
sloop oudbouw	2024	1.420	€ 90	--	€ 127.800	--	gemeente
vervangende nieuwbouw	2024	1.437	€ 2.598	ntb	€ 3.733.326	ntb	flores

Exploitatiekosten jaarprogramma 2025

Tijdelijke huisvesting

Realisatie en Planning

Vervangende nieuwbouw Binnenstadschool gereed	4e kwartaal 2025
Sloop Binnenstadschool gereed	1e kwartaal 2026

17. MALBURGEN: DE PARCIVALSCHOOL EN HET MOZAIEK, ZWANENBLOEMLAAN RENOVATIE OF VERVANGENDE NIEUWBOUW

Stand van zaken

In 2022 start het visietraject voor de Parcivalschool. Onderdeel van dit traject is de vraag of locatie Zwanenbloemlaan en de dislocatie Brugstraat naar één locatie gaan. Op deze vraag zal het schoolbestuur Vrijescholen Athena in eerste instantie antwoord geven. Tevens is in 2021 het visietraject voor het Mozaïek opgestart. In de vervangende nieuwbouw van het Mozaïek zal een niet-onderwijsdeel, een kindcentrum, worden opgenomen.
Verder zal de mogelijkheid worden onderzocht of locatie Zwanenbloemlaan van Het Mozaïek in de planning kan ruilen met locatie Eimerssingel. Dit zou betekenen dat het project naar voren wordt gehaald.
Voor beide projecten is nog geen beschikking afgegeven.

Omvang voorzieningen

De omvang van de onderwijscapaciteit is berekend op basis van de prognose 2020. Daarbij is vooruitlopend op de uitkomst visietraject voor de Parcivalschool voorlopig uitgegaan met het samengaan van de locatie Zwanenbloemlaan en de dislocatie Brugstraat. Hiervoor is een investeringsbudget gereserveerd. Voor het Mozaïek is uitgegaan van het realiseren van een kindcentrum (KC).

De Parcivalschool	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
renovatie of vervangende nieuwbouw (reservering)	2025	2.149	€ 2.650	ntb	€ 5.694.850	ntb	vrijescholen Athena
sloop oudbouw	2025	1.528	€ 92		€ 140.576		gemeente

Het Mozaïek	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
renovatie of vervangende nieuwbouw	2025	1.372	€ 2.650	ntb	€ 3.368.150	ntb	flores
KC Het Mozaïek	2025	ntb	€ 2.557	--	€ 467.931	--	flores
sloop oudbouw	2025	1.528	€ 92		€ 140.576		gemeente

Exploitatiekosten jaarprogramma 2022

Krediet renovatiescan schoolgebouw Parcival	€	10.000
Krediet renovatiescan schoolgebouw Het Mozaïek	€	10.000

Realisatie en Planning

Parcivalschool	
Visietraject	1e kwartaal 2022
Reovatiescan	2e kwartaal 2022
Voorbereidingstraject	3e kwartaal 2023
Vervangende huisvesting gereed	1e kwartaal 2025
Renovatie of vervangende nieuwbouw gereed	2e kwartaal 2026
Het Mozaïek	
Visietraject	4e kwartaal 2021
Reovatiescan	1e kwartaal 2022
Voorbereidingstraject	2e kwartaal 2023
Vervangende huisvesting gereed	1e kwartaal 2025
Renovatie of vervangende nieuwbouw gereed	2e kwartaal 2026

18. NOORD OOST: DE WITTE VLINDER, KLOOSTERSTRAAT VERVANGENDE NIEUWBOUW BIJ MFC DE WETERING

Stand van zaken

In 2022 start het visietraject voor de Witte Vlinder. Een belangrijke vraag zal zijn of het na de brand in 2005 in jaren dertig stijl herbouwde en deels uitgebreide schoolgebouw geschikt is, of geschikt te maken, voor "modern" onderwijs. Ook de realisatie van kinderopvang (voor- en naschoolse voorzieningen) zal in deze visie worden meegenomen. Vervolgens zal onderzoek naar de bruikbaarheid van het pand uitsluitsel geven over de mogelijkheden van het pand. In het integraal huisvestingsplan (IHP) is uitgegaan van nieuwbouw voor de Witteschool bij MFC "De Wetering". Een belangenvereniging van ouders en buurtbewoners heeft middels handtekeningen aangegeven dat zij het monumentale pand in ieder geval willen behouden voor het onderwijs. Voor de bouw van de nieuwe school is het noodzakelijk om een perceel grond te verwerven voor tegen een kostprijs van € 346.500. Er is nog geen beschikking afgegeven.

Omvang voorzieningen

De omvang van de onderwijscapaciteit is berekend op basis van de prognose 2020.
In afwachting van de uitkomst van het visietraject en het onderzoek naar mogelijkheden van het gebouw is vooralsnog uitgegaan van vervangende nieuwbouw bij MFC De Wetering.

De Witte Vlinder	PROG Jr	M² BVO	GEM / m²	SB / m²	Invest. GEM	Invest. SB	Wie
vervangende nieuwbouw bij MFC De Wetering	2025	1.237	€ 2.650	ntb	€ 3.278.050	ntb	flores

Exploitatiekosten jaarprogramma 2022

Krediet onderzoek schoolgebouw Witte Vlinder	€ 10.000

Realisatie en planning

Visietraject	1e kwartaal 2022
Onderzoek schoolgebouw Witte Vlinder	2e kwartaal 2022
Voorbereidingstraject schoolgebouw Witte Vlinder	3e kwartaal 2023
Vervangende nieuwbouw Witte Vlinder bij MFC gereed	2e kwartaal 2026

19. MALBURGEN, GYMZAAL FLUITEKRUIDTRAAT NIEUWBOUW

Stand van zaken

De gemeente heeft met corporatie Volkshuisvesting afspraken gemaakt over de financiering van een nieuw wijkcentrum, pal naast de huidige Hobbit. De bedoeling is dat er nieuwbouw komt voor zowel de gymzaal als het wijkcentrum gecombineerd in één gebouw. In 2021 zal het bestemmingsplan in procedure worden gebracht. Met de bouw van de gymzaal is een investering gemoeid van € 1.303.000 (inclusief plan- en rente kosten). Voor dit project zal de gemeente gebruik maken van de subsidieregeling (Spuk) waardoor zij per saldo de btw over deze sportvoorziening niet aan de fiscus hoeft af te dragen.

20. PRESIKHAAF OOST, MIDDACHTENSINGEL SPORTHAL NIEUWBOUW

Stand van zaken

De nieuwbouw van de sporthal is in voorbereiding, de aanbesteding van de aannemer wordt opgestart (design & build). Het gebouw komt in de vastgoedportefeuille van de gemeente; Sportbedrijf Arnhem exploiteert de hal. Belangrijkste gebruikers overdag worden de leerlingen van VSO Mariëndael, Ibn-I-Sina en de Parkschool. In de avonden en weekenden verhuurt het sportbedrijf de hal aan verenigingen, voor zowel trainingen als wedstrijden. Derhalve wordt ook geïnvesteerd in een tribune en kantinevoorzieningen. Volleybalvereniging Aetos zal deze hal als de thuisbasis gaan gebruiken.
Voor dit project wordt gebruik gemaakt van de subsidieregeling (Spuk) waarmee de gemeente per saldo de betaalde btw over deze sportvoorziening niet aan de fiscus hoeft af te dragen. Totale investeringskosten (inclusief plankosten en rente) bedroegen in 2020 € 7.132.491. Daar is in 2021 een bedrag van € 120.473,= aan toegevoegd ter compensatie voor de gestegen prijzen van bouwmaterialen.

Totale investeringskosten (inclusief plankosten en rente) € 7.132.491.
Daarvan komt € 5.532.491 voor rekening van onderwijshuisvesting en € 1.600.000 voor rekening van sport. Vanwege forse prijsstijging in de bouw is het beschikbare budget onder druk komen te staan. Het streven blijft om het project binnen budget te realiseren.

PROJECTEN (VOORTGEZET) SPECIAAL ONDERWIJS

Stand van zaken

Voor het voortgezet onderwijs is afgesproken dat in deze college periode (2018-2022) de gemeente geen besluiten neemt over investeringen in de huisvesting van het voortgezet onderwijs. Een uitzondering hierop is gemaakt voor de Guido de Bres school. Gelet op de slechte staat van het schoolgebouw heeft de gemeente € 7.000.000,-- beschikbaar gesteld voor vervangende nieuwbouw. Verwacht wordt dat deze gereed is in 2024. Op dit moment wordt onderzocht of de vervangende nieuwbouw op de huidige of op een nabij gelegen locatie kan plaatsvinden. Daarnaast wordt m.i.v. 2025 een jaarlijks bedrag in de begroting opgenomen voor kapitaallasten voortgezet onderwijs van € 600.000,-. Dit staat ongeveer gelijk aan een investeringsbedrag van € 12 miljoen. Dit is een eerste reservering in afwachting op het Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs.
De gemeente draagt € 185.000,-- bij aan de verbouwingskosten (inclusief verhuiskosten) voor inhuizen van het Middelbaar Speciaal onderwijs de Stijgbeugel (Spiekmanlaan) in het Leerpark. De reden hiervoor is dat de gemeente het principe van school in school omarmt vanwege het belang van integratie van leerlingen uit het speciaal onderwijs in het regulier onderwijs.
Vooruitlopend op een IHP VO, waarvoor in samenwerking met de schoolbesturen een startnotitie (medio december 2021 beschikbaar) wordt geschreven, is voor het schoolbestuur Quadraam een garantiestelling afgegeven voor de lening welke Quadraam is aangegaan voor de nieuwbouw van het Lorentz Lyceum. De garantiestelling bedraagt € 13.354.411,--. Het nieuwe gebouw is in augustus ’20 in gebruik genomen.

1. MIDDACHTENSINGEL 12 - RENOVATIE MARIENDAEL

Stand van zaken

De renovatie van Mariëndael is gerealiseerd. Oplevering heeft in oktober 2020 plaatsgevonden en het project is binnen budget gebleven.

2. BETHANIENSTRAAT 248-250 - NIEUWBOUW DE OMMEZWAAI

Stand van zaken

Het project is gerealiseerd en in mei 2021 opgeleverd. Het budget is iets overschreden maar is gecompenseerd door een overschot bij het project Ommezwaai.
De locatie aan de Doorwerthlaan is ingezet voor tijdelijke huisvesting tijdens de renovatie van het Briant College. Het gebouw aan de Doorwerthlaan is terug geleverd aan de gemeente.

3. BETHANIENSTRAAT 248-250 - NIEUWBOUW SPORTHAL

Stand van zaken

Het project is gerealiseerd en in juni 2020 in gebruik genomen. Het gebouw is opgenomen in de vastgoedportefeuille van de gemeente. Het Sportbedrijf Arnhem exploiteert de hal. Belangrijkste gebruikers overdag zijn de leerlingen van De Ommezwaai en het Briant College. In de avonden en weekenden verhuurt het sportbedrijf de hal aan verenigingen.

4. BETHANIENSTRAAT 248-250 - RENOVATIE EN GEDEELTELIJKE NIEUWBOUW BRIANT COLLEGE

Stand van zaken

Het project is gerealiseerd en in het tweede kwartaal van 2021 in gebruik genomen.

5. BETHANIENSTRAAT 248-250 - HERINRICHTING VOORTERREIN

Stand van zaken

Het project is gerealiseerd en in gebruik sinds oplevering van Ommezwaai en de sporthal.

6. HEIJENOORDSEWEG 7 - NIEUWBOUW HET PRISMA

Stand van zaken

Het nieuwbouwproject is in uitvoering vanaf juni 2021. Naar verwachting zal de nieuwbouw medio 2022 worden opgeleverd. Het project heeft vertraging opgelopen door het later verstrekken van de vergunning en een aanvullend funderingsonderzoek. Dit onderzoek heeft geleid tot extra kosten van € 234.000 voor heipalen. Deze kosten zijn voor rekening van de gemeente. Daarnaast wordt rekening gehouden met meerwerk voor een bedrag van € 300.000 als de Onderwijs Specialisten (OS) kunnen aantonen dat deze kosten onvermijdelijk zijn.

7. HOMMELSEWEG 403-403a - RENOVATIE EN GEDEELTELIJKE NIEUWBOUW DR. BOSSCHOOL

Stand van zaken

Het project betreft de renovatie met aanvullende nieuwbouw van het jaren ’30 gebouw en instandhouding van het gebouw uit de jaren ’90 op de locatie. Het project is in voorbereiding. Medio september 2021 zal Kentalis met een uitgewerkt plan komen waarbij rekening is gehouden met de woon omgeving en verkeerskundige situatie.
De beschikking is bij aanvang projectdefinitie verleend en bedragen zijn conform beschikking overgemaakt. Het uitvoeringskrediet zal na een succesvolle aanbesteding gefaseerd ter beschikking worden gesteld.
Overeengekomen vergoeding: € 7.173.831 (inclusief BENG). Reeds vergoed is een bedrag van € 1.017.323. De bijkomende kosten voor de gemeente (rente en plankosten) bedragen € 699.256.
Er wordt ca. 650 m² BVO gereserveerd voor het verlenen van zorgtaken. De gemeente investeert in deze m². Kentalis betaalt de gemeente jaarlijks een vergoeding van € 86.375.

PROJECTEN VOORTGEZET ONDERWIJS

Stand van zaken

Voor het voortgezet onderwijs is afgesproken dat in deze college periode (2018-2022) de gemeente geen besluiten neemt over investeringen in de huisvesting van het voortgezet onderwijs.
Een uitzondering hierop is gemaakt voor de Guido de Bres school. Gelet op de slechte staat van het schoolgebouw heeft de gemeente € 7.000.000,-- beschikbaar gesteld voor vervangende nieuwbouw. Verwacht wordt dat deze gereed is in 2024. Op dit moment wordt onderzocht of de vervangende nieuwbouw op de huidige of op een nabij gelegen locatie kan plaatsvinden.
Daarnaast wordt m.i.v. 2025 een jaarlijks bedrag in de begroting opgenomen voor kapitaallasten voortgezet onderwijs van € 600.000,=. Dit staat ongeveer gelijk aan een investeringsbedrag van € 12 miljoen. Dit is een eerste reservering in afwachting op het Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs.
De gemeente draagt € 185.000,-- bij aan de verbouwingskosten (inclusief verhuiskosten) voor inhuizen van het Middelbaar Speciaal onderwijs de Stijgbeugel (Spiekmanlaan) in het Leerpark. De reden hiervoor is dat de gemeente het principe van school in school omarmt vanwege het belang van integratie van leerlingen uit het speciaal onderwijs in het regulier onderwijs.
Vooruitlopend op een IHP VO, waarvoor in samenwerking met de schoolbesturen een startnotitie (medio december 2021 beschikbaar) wordt geschreven, is voor het schoolbestuur Quadraam een garantiestelling afgegeven voor de lening welke Quadraam is aangegaan voor de nieuwbouw van het Lorentz Lyceum. De garantiestelling bedraagt € 13.354.411,--. Het nieuwe gebouw is in augustus ’20 in gebruik genomen.

BIJLAGEN

Overzicht Jaarplan 2021 en 2022 en gevolgen voor investeringskredieten onderwijshuisvesting gemeente

Bedragen x 1 miljoen	Reeds vastgestelde investerings bedragen in 2021 en 2022 *	Gewijzigd investeringsbe dragen 2021 en 2022 *	verschil	verklaring
Kleinere investeringen (incl. 1st inrichting) jaar 2021	€ 0,6	€ 0,6	€ -	
Eerste inrichting Sporthal kinderkamp	€ 0,3	€ 0,3	€ -	
Kleinere investeringen (incl. 1st inrichting) jaar 2022	€ 0,3	€ 0,3	€ -	
Nieuw bouw Prisma school SPO	€ 10,2	€ 10,7	€ 0,5	Kosten meerwerk
Briant: Gebouw en inrichting	€ 4,6	€ 4,4	€ -0,3	Herrubricering
Dr. Bosschool SPO (Kentalis)	€ 7,9	€ 7,9	€ 0,0	
Schuytgraaf Confetti	€ 4,8	€ 4,8	€ -	
Extra grond Schuytgraaf Confetti	€ -	€ 0,2	€ 0,2	t.b.v. noodlokalen
gymzaal Fluitekruid-Zw anebloemOW	€ 1,3	€ 1,3	€ -	
Terrein Bethanienstraat inr SPO Campus	€ 1,5	€ 2,3	€ 0,8	Herrubricering
uitbr Jozef Sarto (Beeldhouw erstraat 27a-29)	€ 0,3	€ 0,3	€ 0,0	
uitbr Jozefschool (Rijksw eg West)	€ 0,5	€ 0,6	€ 0,0	
Mesdaglaan 70 uitbr.Panoramaschool	€ 0,4	€ 0,4	€ 0,0	
Sporthal Kinderkamp (Mariendaal)	€ 5,2	€ 5,3	€ 0,1	Prijsstijging bouwmaterialen
KC Vredenburg (voormalige Krakeling)	€ 7,4	€ 8,4	€ 1,0	Kosten BENG+prijsstijging bouwmatr.
Piramide Groningsl.1185	€ 3,4	€ 3,4	€ 0,0	
Ibn-I Sina en Parkschool nieuw bouw	€ 6,8	€ 7,9	€ 1,1	Kosten BENG+prijsstijging bouwmatr.
Eimersingel (Mozaïk en Johannes)	€ 5,7	€ 6,5	€ 0,8	Kosten BENG
* In investeringdbedrag zijn naast het bouw krediet ook				
bedragen opgrenomen voor plankosten en rente				

NORMBEDRAGEN PO VANAF 2021 NIEUWE SITUATIE;
BENG hoort volledig bij gemeente

Berekening gemiddelde index

oktober	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**	**2015**	**2014**	**2013**	**2012**	**2011**	**2010**	**2009**	**2008**	**2020**
BDB index	113,37	111,19	108,19	105,8	104,33	103,18	103,05	101,66	98,64	95,98	93,57	92,93	116,2
prijsontwikkeling tov t-1	1,96%	2,77%	2,26%	1,41%	1,11%	0,13%	1,37%	3,06%	2,77%	2,58%			2,50%

Bedragen per m2 op basis van referentieprojecten	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**
Uitbreiding / IKC	2.400	2.448	2.497	2.547	2.598	2.650	2.703	2.757	2.812	2.868	2.925
Renovatie	1.920	1.958	1.997	2.037	2.078	2.119	2.161	2.204	2.248	2.293	2.339
Vervangende nieuwbouw	2.400	2.448	2.497	2.547	2.598	2.650	2.703	2.757	2.812	2.868	2.925

Bedragen per m2 op basis van nieuwe VNG norm											
Uitbreiding / IKC	2.458	2.507	2.557	2.608	2.660	2.713	2.767	2.822	2.878	2.935	2.993
Renovatie	1.966	2.006	2.046	2.087	2.129	2.171	2.214	2.258	2.303	2.349	2.396
Vervangende nieuwbouw	2.458	2.507	2.557	2.608	2.660	2.713	2.767	2.822	2.878	2.935	2.993

Bijdrage schoolbesturen ENG (mag, hoeft niet)											
Renovatie & vervangende nieuwbouw	ntb	ntb	ntb	ntb	ntb	ntb	ntb	ntb	ntb	ntb	ntb

Tijdelijke huisvesting (raming) op basis van vorige tabellen											
plaatsingskosten per lokaal	4.419	4.507	4.597	4.689	4.782	4.877	4.974	5.073	5.174	5.277	5.382
bedrag per unit per maand*	272	277	283	289	295	301	307	313	319	325	331
verwijderingskosten per lokaal	4.419	4.507	4.597	4.689	4.782	4.877	4.974	5.073	5.174	5.277	5.382

Parelmoerwolk
Stapelwolk
Vederwolk
Maneschijn
Herfsttooi
Herfststorm
Daglicht
Confetti
Parelmoerwolk
Morgenrood
Mistral
Buran

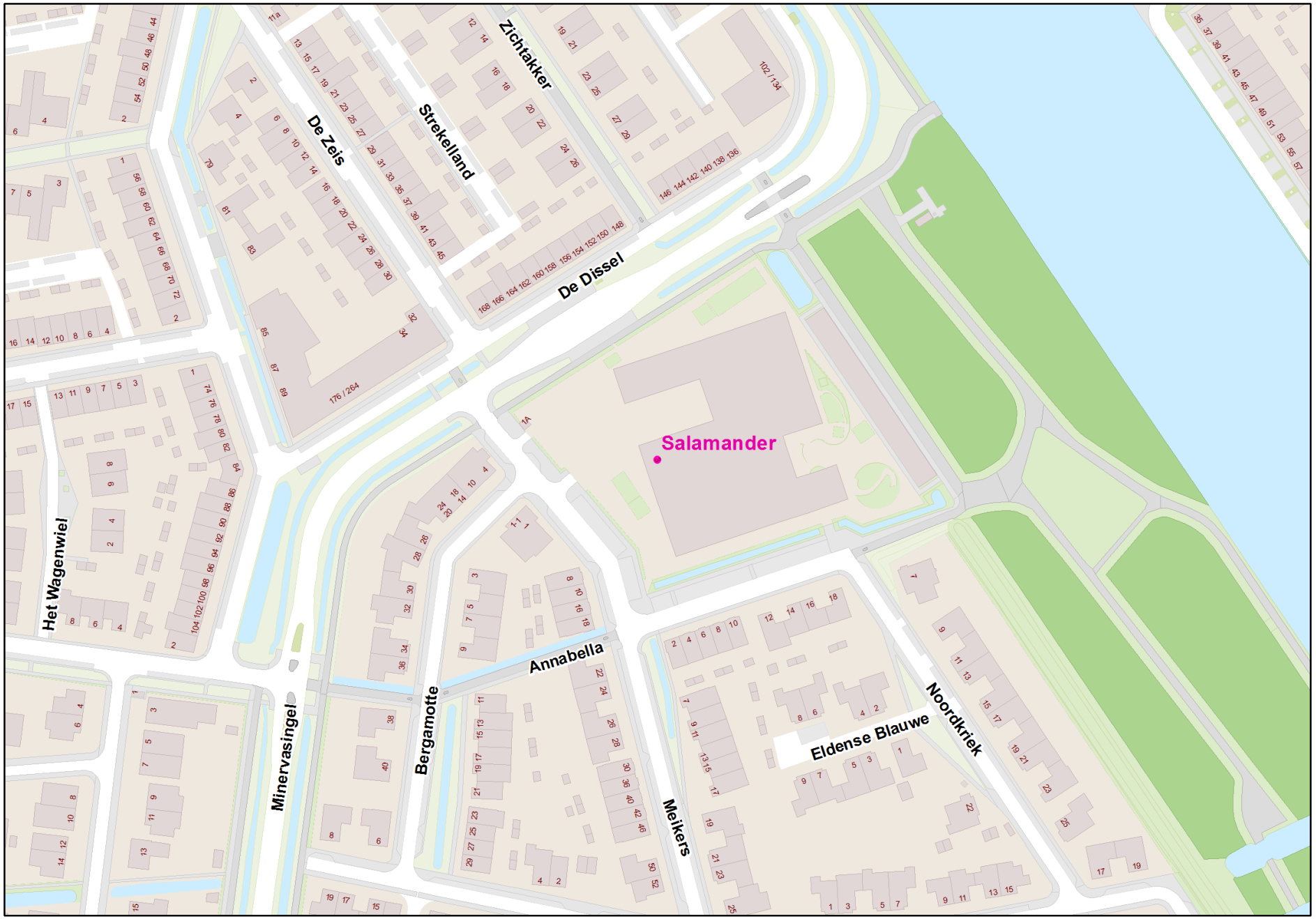
Zichtakker
De Zeis
Strekelland
De Dissel
Salamander
Het Wagenwiel
Minervasingel
Bergamotte
Annabella
Meikers
Eldense Blauwe
Noordkriek

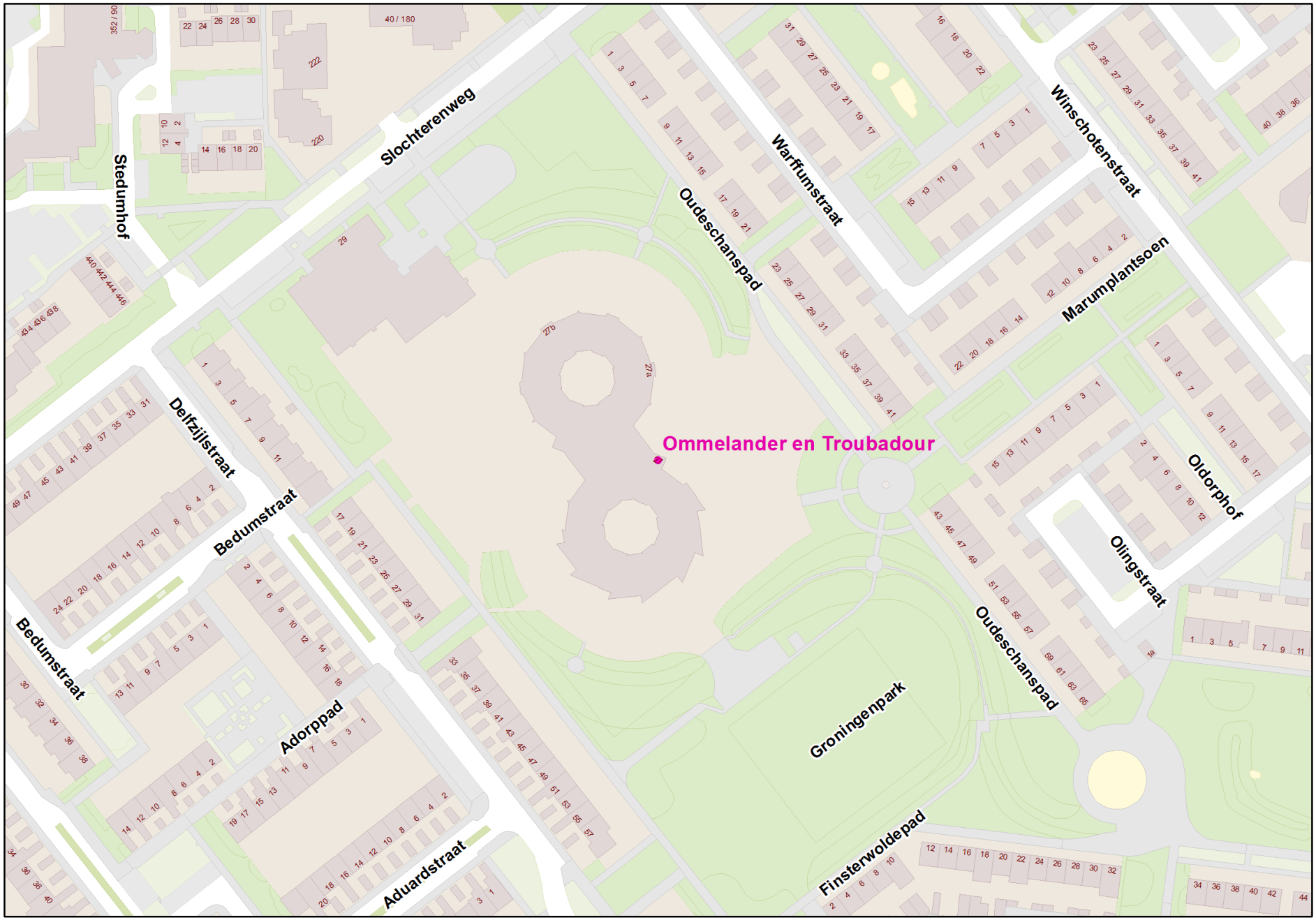
Ommelander en Troubadour
Stedumhof
Slochterenweg
Oudeschanspad
Warffumstraat
Winschotenstraat
Marumplantsoen
Oldorphof
Olingstraat
Oudeschanspad
Delfzijlstraat
Bedumstraat
Bedumstraat
Adorppad
Groningenpark
Finsterwoldepad
Aduardstraat

Hollandweg
Koedijkpad
Zwaagpad
Hollandweg
Pettenstraat
Medemblikhof
Pettenstraat
Breezandpad
Driemondplein
Pettenstraat
Medemblikhof
De Klimboom
Breezandpad
Pettenstraat
Pettenstraat
Breezandpad

Braamweg
Dalweg
Heselbergherweg
Passavantlaan
St. Antonielaan
De Wijzer
Dr. Bosschool

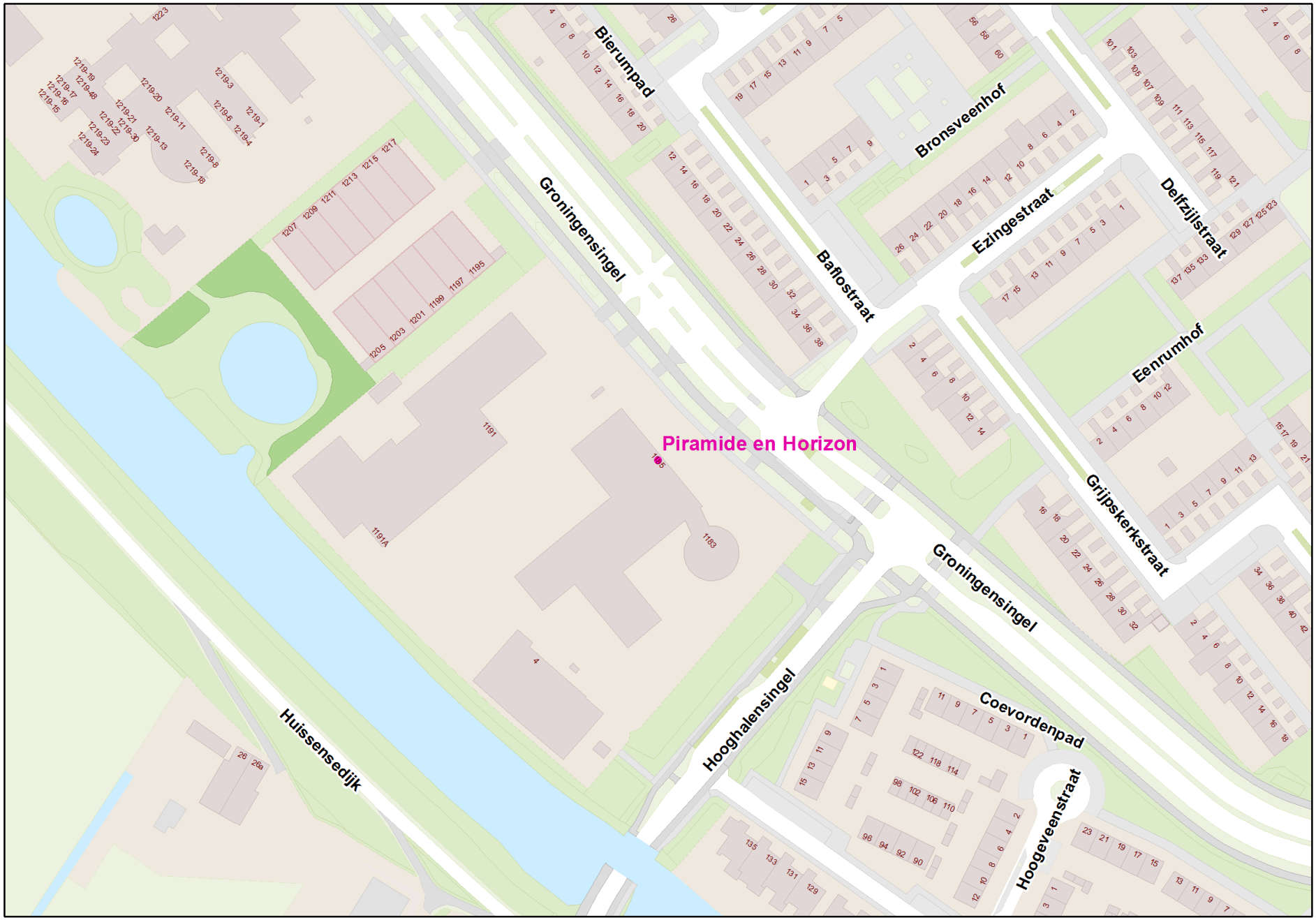
Piramide en Horizon
Groningensingel
Bierumpad
Bronsveenhof
Baflostraat
Ezingestraat
Delfzijlstraat
Eenrumhof
Grijpskerkstraat
Groningensingel
Hooghalensingel
Coevordenpad
Hoogeveenstraat
Huissensedijk

Jozefschool
De Brink
Klapstraat
Brinksestraat
1e Laurenskamp
Molenweg
Zagerij
Rijksweg-West
Meester Merkxstraat
Hennepstraat
Hennepstraat
Speltstraat

Pieter Jongelingschool
Arnhemse Montessorischool
Nicolaas Maesstraat
Albert Cuypstraat
Van Goyenstraat
Van Ruisdaelstraat

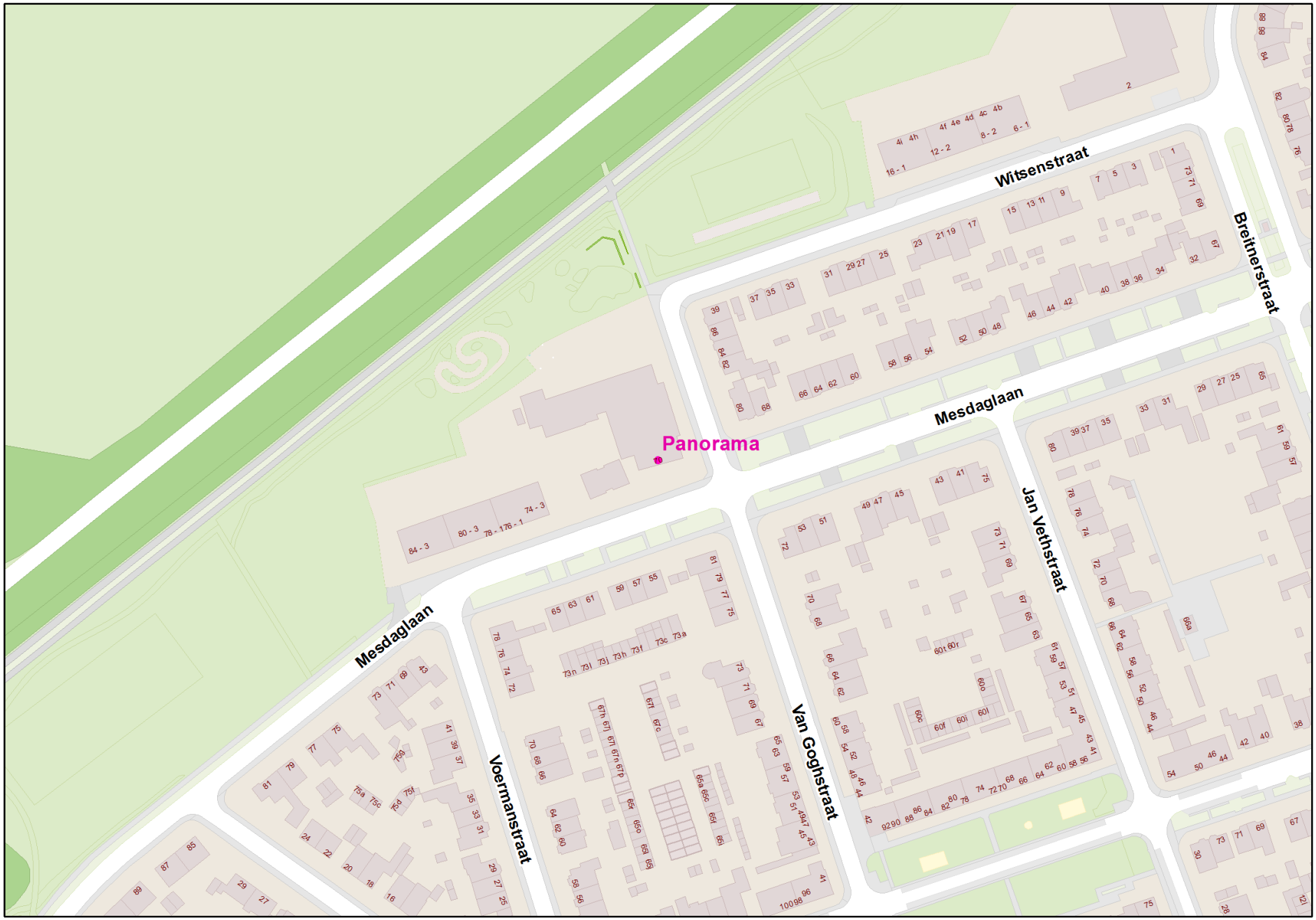
Panorama
Witsenstraat
Breitnerstraat
Mesdaglaan
Mesdaglaan
Jan Vethstraat
Van Goghstraat
Voermanstraat

Plattenburgerweg
Plattenburghof
Novahof
Beeldhouwerstraat
Maria van Gelrestraat
Jozef Sartoschool
Amerstraat
Lekstraat

Mariendaal
Middachtensingel
Sporthal
Kinderkamp
IBN-I Sina en Parkschool
Middachtensingel
Kermisland
Wieringskamp
Faberkamp
Hoge Waard

Brandenburgseplein
Eimerssingel-Oost
Eimerssingel-Oost
Huissensestraat
Ir. Molsweg
Het Mozaïek
Johannes

De Zyp
Halévystraat
Franckstraat
Ravelstraat
Peter van Anrooylaan
Slothouberstraat
Boccherinistraat
Maria Hamstraat
St. Caeciliapad
Ockeghemlaan
Eduard van Beinumlaan
Viottastraat
Kluizeweg
Oude Kluizeweg
Bachlaan
Loospad
Baxpad
Morletpad
Fuckspad
Muyspad
Glaserpad
De Rooypad

De Sterrenkring
Musislaan
Trompsteeg
Blekersgang
Boekhorstenstraat
Het Oude Land
2e Spijkerdwarsstraat
Kastanjelaan
Riethorsterstraat
Eusebiusbuitensingel
Blekerstraat
Parkstraat
Lauwersgrachtpark
Koningsplein
Velperbinnensingel
Koningsplein
Singelstraat
Dijkstraat
Kastanjelaan

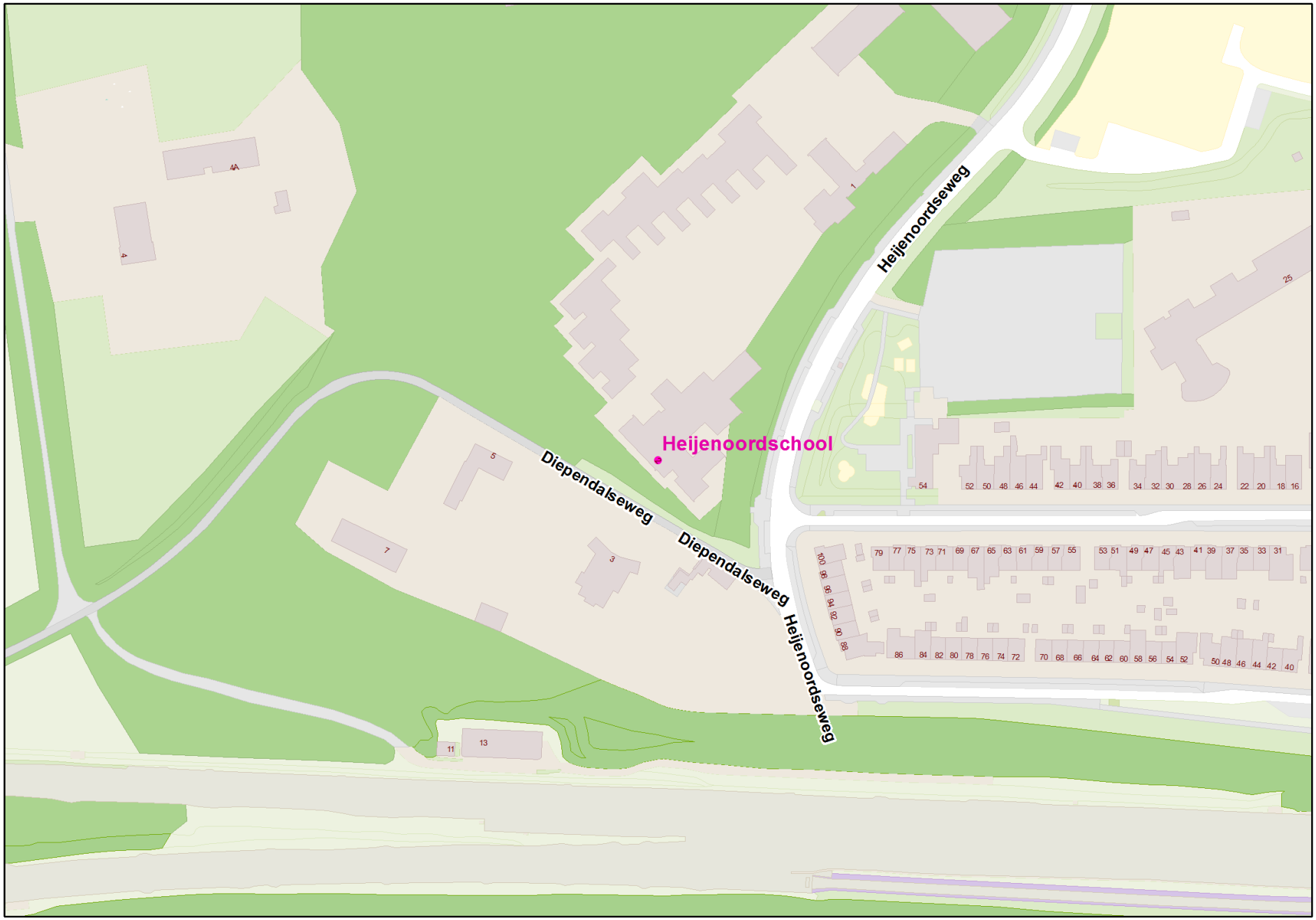
Heijenoordschool
Heijenoordseweg
Diependalseweg
Diependalseweg
Heijenoordseweg

De Binnenstadschool
Kromme Elleboogsteeg
Beekstraat
Kromme Elleboogsteeg
Gasthuisstraat
Koningsplein
Menthenstraat
Spinschoolstraat
Broerenstraat
Damstraat
Nijmeegseweg
Nijmeegseweg
Eusebiusbuitensingel
Eusebiusbinnensingel
Beekstraat
St. Walburgisplein
Airborneplein
Walburgstraat
Walburgstraat

Parcivalschool
Renssenstraat
Brugstraat
Betuwestraat
Stationsplein-West
Utrechtsestraat
Onderlangs
Wolvengang

Helsdingenstraat
Larikshof
Larikshof
Kloosterstraat
Dr. H. Piersonstraat
Middenweg
De Witte Vlinder

Memo Actualisatie normbedrag huisvesting primair onderwijs

Project	Actualisatie normbedrag huisvesting PO	
Nummer	2P2003600	
Betreft	Resultaat actualisatie	
Van	SBM Bouw- en vastgoedmanagers	: Sander van Kessel
		: Jordy Derksen
Aan	Gemeente Arnhem	: Bas van Loef
Datum	31 maart 2021	

In 2015 heeft SBM Bouw- en vastgoedmanagers, als onderdeel van haar bijdrage aan het IHP voor primair onderwijs in de gemeente Arnhem, een normbedrag voor de realisatie van onderwijshuisvesting voor primair onderwijs bepaald. Nu, circa 5 jaar later, is er behoefte aan actualisatie van dit normbedrag. In voorliggend memo worden de aanleiding, methodiek en het resultaat van deze actualisatie besproken en toegelicht.

Normbedrag PO 2015

Het normbedrag werd in 2015, bij gebrek aan concrete en actuele referentieprojecten binnen de stad op dat moment, gebaseerd op een fictieve school met de vormfactoren, zoals de gemiddelde PO-school in Arnhem die op dat moment had. Het bedrag werd door gemeente en schoolbesturen gezamenlijk vastgesteld en diende vervolgens als grondslag voor de toekenning van budgetten aan schoolbesturen voor de nieuwbouw van PO-scholen en voor het bepalen van de financiële consequenties van het IHP voor de gemeente Arnhem. Tevens werd vastgesteld het bedrag jaarlijks te indexeren op basis van de bouwkostenindex voor schoolgebouwen van BDB. Voor een doorkijk naar de toekomst wordt het 10-jarig gemiddelde van voornoemde index gehanteerd.

Het in 2015 vastgestelde normbedrag is een vergoeding van de bouwkosten (inclusief vaste inrichting) en bijkomende kosten en is inclusief BTW. Zoals gebruikelijk bij de realisatie van onderwijshuisvesting stelt de gemeente voldoende en bouwrijpe grond ter beschikking. Het onderwijsleerpakket en meubilair wordt bekostigd door de school. Wanneer het een eerste nieuwbouw betreft, ontvangt zij hiervoor een vergoeding van de gemeente. Het normbedrag kent de volgende opbouw:

- Een basisbedrag per vierkante meter bruto vloeroppervlakte (BVO) voor de realisatie van onderwijshuisvesting voor het PO, uitgaande van de eisen conform het niveau nieuwbouw uit het Bouwbesluit en een sober en doelmatig ontwerp;
- Een toeslag per vierkante meter BVO voor niveaus die het Bouwbesluit overstijgen:
    - de verschillende klassen (A/B/C) uit het PvE Frisse Scholen; en
    - een toeslag om te kunnen voldoen aan de eisen van een Bijna Energie Neutraal Gebouw (BENG), zoals die op dat moment werden verwacht.

Aanleiding tot wijziging

Er zijn, naast een algemene behoefte tot actualisatie van het normbedrag na vijf jaar, meerdere aanleidingen voor de wens tot een actualisatie van het in 2015 vastgestelde normbedrag:

- Per 1 januari 2021 dienen alle aanvragen van een omgevingsvergunning te voldoen aan de eisen voor Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG). Daarmee verschuift deze component van het normbedrag van een toeslag naar het basisbedrag;
- De BENG-eisen, zoals inmiddels vastgesteld, wijken af van de verwachting zoals men die had van deze eisen in 2015;

- Inmiddels zijn de eerste projecten voortkomend uit het IHP gerealiseerd. Door het normbedrag te baseren op een aantal van deze projecten ontstaat er een realistische aansluiting van het bedrag op een concreet gebouw, zoals dat hiervoor kan én moet worden gerealiseerd.
- De normbedragen vanuit de VNG hebben de afgelopen jaren een inhaalslag gemaakt passend bij de feitelijke kosten voor realisatie.

In het normbedrag uit 2015 waren de BENG-eisen in een toeslag op het basisbedrag vervat. Dat de BENG-eisen onderdeel uit gaan maken van de eisen voor nieuwbouw uit het Bouwbesluit heeft tot gevolg dat de BENG-eisen onderdeel worden van het basisbedrag. In plaats van een toeslag voor de BENG-eisen, wordt bij het actualiseren van het normbedrag een toeslag bepaald om te komen tot een Energie Neutraal Gebouw (ENG).

Methodiek

Voor de actualisatie van het normbedrag zijn als referentieprojecten de nieuwbouw van IKC De Klimboom, nieuwbouw Daltonschool Confetti en IKC Vredenburg gebruikt. De grondslag voor IKC De Klimboom en Daltonschool Confetti zijn het technisch PvE en de hoeveelheden uit het bestek, zoals door Hevo zijn verstrekt. Voor IKC Vredenburg geldt als grondslag het technisch PvE en de hoeveelheden op basis van het Definitief Ontwerp.
Op basis van de hoeveelheden zijn de vormfactoren van het gebouw bepaald, welke met het kwaliteitsniveau uit het PvE zijn verwerkt in een budgetraming met verschillende varianten voor verschillende kwaliteitsniveaus. Uiteindelijk zijn het stichtingskostenoverzicht, de aanbestedingsresultaten van IKC De Klimboom en Daltonschool Confetti, zoals door Hevo gedeeld en de Definitief Ontwerp kostenraming van IKC Vredenburg, nog eens als spiegel gebruikt voor het model. Hieruit blijkt dat het model budgetraming een goed beeld geeft van de werkelijkheid (indien laagste aanbestedingsresultaten worden beschouwd is er sprake van een klein overschot ten opzichte van het bepaalde normbedrag, indien alle nummers 2 worden beschouwd (op alle percelen) ligt dit nagenoeg in lijn en indien het gemiddelde wordt beschouwd is er een licht tekort ten opzichte van het bepaalde normbedrag).

Resultaat

Het resultaat zijn de modellen ‘Budgetraming PO school 2020’ voor zowel nieuwbouw van IKC De Klimboom, nieuwbouw Daltonschool Confetti en IKC Vredenburg, zoals toegevoegd als bijlagen 2, 3 en 4. Deze modellen geven inzicht in de opbouw van het geactualiseerde budget, waarbij per aspect uit het PvE Frisse Scholen een niveau kan worden geselecteerd en een toeslag voor ENG kan worden toegepast. Een aantal varianten, zoals die uit de modellen naar voren komen, worden in de tabellen in bijlage 1 weergegeven.

Een aantal zaken in toelichting op het resultaat en het vergelijk hiervan met het normbedrag uit 2015:

- In 2015 waren de BENG-eisen nog niet vastgesteld en dus is er destijds gerekend met wat daarvan werd verwacht. De uiteindelijk vastgestelde eisen blijken minder vergaand dan in 2015 werd verwacht. De financiële impact van BENG is daarmee kleiner in het geactualiseerde normbedrag dan in het bedrag uit 2015;
- Over het algemeen kan worden gesteld dat het geactualiseerde normbedrag een meer uitgebreide en specifieke grondslag kent dan de oude versie. Daarmee sluit het resultaat naar verwachting beter aan op de onderwijshuisvesting, zoals deze in werkelijkheid wordt gerealiseerd;
- In afwijking op het oude bedrag is in het geactualiseerde normbedrag een post onvoorzien à 5% opgenomen (voorheen post PM), is een hoger percentage honoraria als onderdeel van de bijkomende kosten opgenomen (17% in plaats van 14% bij IKC Klimboom en Daltonschool Confetti)

en is een stelpost voor aansluitkosten opgenomen. Hiermee komt het totaal aan bijkomende kosten (honoraria + leges + aansluitkosten + onvoorzien) uit op 25% van de bouwkosten en daarmee 20% van de investeringskosten;

- Net als bij het normbedrag uit 2015 is de verharding en omheining van een terrein van 600 m^2 opgenomen voor IKC Klimboom en Daltonschool Confetti. Voor IKC Vredenburg is opgenomen 1.450 m^2. Aanvullende inrichting en/of grotere terreinoppervlakten dienen projectspecifiek te worden besproken;
- Hier wordt kort nader ingegaan op IKC Vredenburg, omdat deze op een aantal aspecten afwijkt van beide andere scholen:
    - IKC Vredenburg is flink groter (3.231 m^2 BVO) dan beide andere scholen (ca. 1.850 m^2 BVO). In de regel is het zo dat de prijs per eenheid licht daalt als het object groter wordt (bij vergelijkbare kwaliteit). Overwogen kan worden, indien uit het IHP blijkt dat de te realiseren scholen in de nabije toekomst qua volume in lijn liggen met IKC Klimboom en Daltonschool Confetti, Vredenburg niet te beschouwen bij het vast te stellen normbedrag.
    - De Algemene Bouwplaatskosten zijn reeds bij selectie van de bouwteampartner uitgevraagd en opgegeven en wegen in de regel ook relatief minder zwaar bij toename van het bouwvolume. Hier ontstaat derhalve een schaalvoordeel (7,5% Algemene Bouwplaatskosten in plaats van 12,5% bij IKC Klimboom en Daltonschool Confetti).
    - De Algemene Bedrijfskosten zijn reeds bij selectie van de bouwteampartner uitgevraagd en opgegeven. Hier ontstaat een beperkt schaalvoordeel (6% Algemene Bedrijfskosten in plaats van 7% bij IKC Klimboom en Daltonschool Confetti).
    - De honoraria als onderdeel van de Bijkomende kosten zijn bij Vredenburg iets lager ten gevolge van schaalvoordelen (gehanteerd 14% tegenover 17% voor IKC Klimboom en Daltonschool Confetti).
    - Vredenburg kent een aantal kwalitatieve pluspunten ten opzichte van IKC Klimboom en Daltonschool Confetti, welke hieronder op hoofdlijn zijn benoemd:
        - Meer daglichtopeningen:
            - meer koelcapaciteit;
            - meer zon- en lichtwering.
        - Aluminium kozijnen in plaats van kunststof kozijnen;
        - Architectonisch hoogwaardige gevel;
        - 2 stuks inpandige “tribunetrappen”;
        - Relatief veel sanitaire voorzieningen;
        - KNX-regeltechniek in plaats van conventionele regeltechniek.

Conclusies en aanbevelingen

- De model budgetraming blijkt passend (geverifieerd aan de hand van de aanbestedingsresultaten van IKC Klimboom en Daltonschool Confetti). Het kwaliteitsniveau hiervan is Frisse Scholen Klasse B en BENG.
- Overwogen kan worden, indien uit het IHP blijkt dat de te realiseren scholen in de nabije toekomst qua volume in lijn liggen met IKC Klimboom en Daltonschool Confetti, Vredenburg niet te beschouwen bij het vast te stellen normbedrag (deze is substantieel groter en zal enkele schaalvoordelen kennen).
- Wij adviseren, omdat het een uitkomst van een model betreft, de eenheidsprijs van het normbedrag af te ronden.

Bijlagen:

Bijlage 1: Overzicht ontwikkeling normbedragen en budgetramingen
Bijlage 2: Budgetraming PO school 2020 - IKC Klimboom
Bijlage 3: Budgetraming PO school 2020 – Daltonschool Confetti
Bijlage 4: Budgetraming PO school 2021 – IKC Vredenburg

Project: Gemeente Arnhem Normbedragen
Nummer: 2P2003600
Betreft: Ontwikkeling Normbedragen en kosten telmodellen
Datum: 28 januari 2021
Gewijz.: 3 maart 2021

			prijspeildatum juni 2020		prijspeildatum nov. 2020			
	2015 -> 2020 (index)		**Telmodel Klimboom**		**Telmodel Confetti**		**Telmodel Vredenburg**	
	Excl. Beng	**Incl. Beng**	**Incl. Beng**	**Incl. Eng**	**Incl. Beng**	**Incl. Eng**	**Incl. Beng**	**Incl. Eng**
Bouwbesluit	€ 1.788	€ 2.305	€ 2.160	€ 2.275	€ 2.193	€ 2.326	PM	PM
Frisse scholen C	€ 1.812	€ 2.330	€ 2.160	€ 2.275	€ 2.193	€ 2.326	PM	PM
Frisse scholen B	€ 1.885	€ 2.372	€ 2.324	€ 2.436	€ 2.365	€ 2.507	PM	PM
Frisse scholen A	€ 2.260	€ 2.518	€ 2.640	€ 2.713	€ 2.709	€ 2.802	PM	PM
Prijsindexatie 2020 -2021	*2,6%*	*2,6%*	*2,6%*	*2,6%*	*2,0%*	*2,0%*		

			prijspeildatum 2021		prijspeildatum 2021		prijspeildatum 2021	
2021	**2015 -> 2021 (index)**		**Telmodel Klimboom**		**Telmodel Confetti**		**Telmodel Vredenburg**	
	Excl. Beng	**Incl. Beng**	**Incl. Beng**	**Incl. Eng**	**Incl. Beng**	**Incl. Eng**	**Incl. Beng**	**Incl. Eng**
Bouwbesluit	€ 1.834	€ 2.365	€ 2.216	€ 2.334	€ 2.237	€ 2.373	€ 2.255	€ 2.383
Frisse scholen C	€ 1.859	€ 2.391	€ 2.216	€ 2.334	€ 2.237	€ 2.373	€ 2.255	€ 2.383
Frisse scholen B	€ 1.934	€ 2.434	€ 2.384	€ 2.499	€ 2.412	€ 2.557	€ 2.373	€ 2.502
Frisse scholen A	€ 2.319	€ 2.583	€ 2.709	€ 2.784	€ 2.763	€ 2.858	€ 2.622	€ 2.709
Prijsindexatie 2021 incl.	*incl.*	*incl.*	*incl.*	*incl.*	*incl.*	*incl.*	*incl.*	*incl.*

* op basis van vergelijkbare grootte Klimboom en Confetti ca. 1850m2 BVO
* op basis van vergelijkbare grootte Vredenburg ca. 3231m2 BVO

Project:	Onderwijshuisvesting gem. Arnhem
Nummer:	2P1510201
Betreft:	Rekenmodel PO school o.b.v. nieuwbouw KC de Klimboom
Datum:	12-jun-20
Gewijz.:	

BVO m2 (Excl. Buitenruimten):	1.873	
Bebouwdooppervlak m2 (BBO):	1.000	
Bouwlaagen:	2	
Bruto geveloppervlak m2:	1.030	
Vormfactor bruto gevel / BVO:	0,55	
% gevelopeningen :	30%	
Bruto binnenwand oppervlak m2:	1.645	factor Binnenw. / BVO 0,88
% binnenwandopeninoen:	15%	
Bruto Dakoppervlak m2:	1.003	
% dakopeninoen:	1%	
Netto vloer oppervlak m2:	1.704	factor BVO/NVO 0,91

*Frisse scholen Thema :	
Energie	klasse B
Lucht	klasse B
Temperatuur	klasse B
Licht	klasse B
Geluid	klasse B
**ENG	nee

NEN 2631	NLSFB	BOUWDEEL / GEBOUWDEEL	HOEVH.	EENH.		TOTAAL BOUWBESLUIT NIVO = BENG	TOESLAG FRISSE SCHOLEN	TOESLAG ENG	TOTAAL INCL. TOESLAGEN	€/eenh.	%
A		GRONDKOSTEN							PM		
B		BOUWKOSTEN				€ 2.666.000	€ 203.000	€ -	€ 2.869.000	€ 1.532	80%
		BOUWKOSTEN / M2 BVO				€ 1.423	€ 108	€ -	€ 1.532		
1		BOUWKUNDIGE WERKEN	1.873	M2 BVO		€ 1.471.385	€ 89.749	€ -	€ 1.561.134	€ 833	54%
	A	FUNDERING	1.000	M2 BBO		€ 121.377			€ 121.377	€ 121	
	11	BODEMVOORZIENINGEN	1.000	M2	€ 15.500						
	13	VLOEREN OP GRONDSLAG	104	M2	€ 7.458						
	16	FUNDERINGSCONSTRUCTIES	1.000	M2	€ 52.919						
	17	PALEN	1.000	M2	€ 45.500						
	B	SKELET	1.873	M2 BVO		€ 437.695	€ 3.367	€ -	€ 441.062	€ 235	
	21	BUITENWANDEN (skelet)	501	M2	€ 32.510						
	22	BINNENWANDEN (skelet)	398	M2	€ 19.595						
	23	VLOEREN (skelet)	1.647	M2	€ 140.765						
	27	DAKEN (skelet)	948	M2	€ 71.730						
	28	HOOFDDRAAGCONSTRUCTIES	1.873	BVO	€ 173.095						
	C	DAKAFBOUW / DAKAFWERKING	1.003	M2 DAK		€ 107.367	€ -	€ -	€ 107.367	€ 107	
	27	DAKAFBOUWCONSTRUCTIES	1.003	BVO	€ 13.707						
	37	DAKOPENINGEN	9	M2	€ 14.850						
	47	DAKAFWERKINGEN	994	M2	€ 78.810						
	D	GEVELAFBOUW / GEVELAFWERKING	1.030	M2 GEVEL		€ 320.555	€ 45.100	€ -	€ 365.655	€ 355	
	21	BUITENWANDAFBOUWCONSTRUCTIES	721	M2	€ 187.020						
	31	BUITENWANDOPENINGEN	309	M2	€ 133.535						
	41	BUITENWANDAFWERKINGEN	721	M2	€ -						
	E	BINNENWANDAFBOUW / BINNENWANDAFWERKING	1.247	M2 WAND		€ 265.827	€ 15.867	€ -	€ 281.694	€ 226	
	22	BINNENWANDAFBOUWCONSTRUCTIES	1.001	M2	€ 68.340						
	32	BINNENWANDOPENINGEN	246	M2	€ 91.493						
	42	BINNENWANDAFWERKINGEN	4.511	M2	€ 105.994						
	F	VLOERAFBOUW / VLOERAFWERKING	1.704	M2 NVO		€ 93.453	€ -	€ -	€ 93.453	€ 55	
	23	VLOERAFBOUWCONSTRUCTIES	1.704	M2	€ -						
	33	VLOEROPENINGEN	0	M2	€ 300						
	43	VLOERAFWERKINGEN	1.704	M2 NVO	€ 93.153						
	G	TRAPPEN EN HELLINGBANEN	1.873	M2 BVO		€ 52.250	€ -	€ -	€ 52.250	€ 28	
	24	TRAPPEN	2	VERD.	€ 31.140						
	34	BALUSTRADES EN LEUNINGEN	2	VERD.	€ 18.230						
	44	TRAPAFWERKINGEN	2	VERD.	€ 2.880						
	H	PLAFONDS BINNEN / BUITEN	1.704	M2 NVO		€ 60.687	€ 25.415	€ -	€ 86.102	€ 51	
	45	PLAFONDAFWERKINGEN	1.704	M2	€ 60.687						
	Z	OVERIGE BOUWKUNDIG	1.873	M2 BVO		€ 12.175	€ -	€ -	€ 12.175	€ 7	
	38	INBOUWPAKKETTEN	1.873	M2 BVO	€ -						
	48	AFWERKINGSPAKKETTEN	1.873	M2 BVO	€ 12.175						
2		INSTALLATIES	1.873	M2 BVO		€ 712.391	€ 81.703	€ -	€ 794.094	€ 424	28%
	A	WERKTUIGBOUKUNDIGE INSTALLATIE	1.873	M2 BVO		€ 424.235	€ 80.235	€ -	€ 504.470	€ 269	
	50	W-INSTALLATIES ALGEMEEN	1.873	BVO	€ 419.552						
	51	WARMTE-OPWEKKING	1.873	BVO	€ -						
	52	AFVOEREN	1.873	BVO	€ -						
	53	WATER	1.873	BVO	€ -						
	54	GASSEN	1.873	BVO	€ -						
	55	KOUDE-OPWEKKING EN -DISTRIBUTIE / WKO	1.873	BVO	€ -						
	56	WARMTEDISTRIBUTIE	1.873	BVO	€ -						
	57	LUCHTBEHANDELING	1.873	BVO	€ -						
	58	REGELING KLIMAAT	1.873	BVO	€ -						
	69	BOUWKUNDIGE VOORZIENINGEN T.B.V W-INSTALLATIES	1.873	BVO	€ 4.683						
	B	ELEKTROTECHNISCHE INSTALLATIE	1.873	M2 BVO		€ 263.157	€ 1.468	€ -	€ 264.625	€ 141	
	60	E-INSTALLATIES ALGEMEEN	1.873	BVO	€ 258.474						
	61	CENTR. ELEKTROTECHNISCHE VOORZ.	1.873	BVO	€ -						
	62	KRACHTSTROOM	1.873	BVO	€ -						
	63	VERLICHTING	1.873	BVO	€ -						
	64	COMMUNICATIE	1.873	BVO	€ -						
	65	BEVEILIGING	1.873	BVO	€ -						
	67	GEBOUWBEHEERINVENTARIS	1.873	BVO	€ -						
	69	BOUWKUNDIGE VOORZIENINGEN T.B.V E-INSTALLATIES	1.873	BVO	€ 4.683						
	C	TRANSPORT	1.873	M2 BVO		€ 25.000	€ -		€ 25.000	€ 13	
	66	TRANSPORTINSTALLATIES	1	PST	€ 25.000						
3		VASTE INRICHTINGEN EN VOORZIENINGEN	1.873	M2 BVO		€ 29.855	€ -	€ -	€ 29.855	€ 16	1%
	A	VASTE INRICHTING	1.873	M2 BVO		€ 29.855			€ 29.855	€ 16	
	71	VASTE VERKEERSVOORZIENINGEN	1.873	BVO	€ -						
	72	VASTE GEBRUIKERVOORZIENINGEN	1.873	BVO	€ 17.855						
	73	VASTE KEUKENVOORZIENINGEN	1.873	BVO	€ 12.000						
	74	VASTE SANITAIRE VOORZIENINGEN	1.873	BVO	€ -						
	75	VASTE ONDERHOUDSVOORZIENINGEN	1.873	BVO	€ -						
	76	VASTE OPSLAGVOORZIENINGEN	1.873	BVO	€ -						
4		TERREN	1.873	M2 BVO		€ 34.300	€ -	€ -	€ 34.300	€ 18	1%
	A	TERREIN	600	M2		€ 34.300			€ 34.300	€ 57	
	90.1	GRONDVOORZIENINGEN TERREIN	600	M2	€ -						
	90.2	OPSTALLEN TERREIN	600	M2	€ -						
	90.3	OMHEININGEN TERREIN	600	M2	€ 7.900						
	90.4	TERREIN-AFWERKINGEN	600	M2	€ 19.900						
	90.5	WERKTUIGBOUWKUNDIGE VOORZ. TERREIN	600	M2	€ 6.500						
	90.6	ELEKTROTECHNISCHE VOORZ. TERREIN	600	M2	€ -						
	90.7	TERREIN-INRICHTINGEN	600	M2	€ -						
		TOTAAL DIRECTE BOUWKOSTEN			€ 2.247.931	€ 2.247.931	€ 171.452	€ -	€ 2.419.384		
5		ALEGEMENE UITVOERINGSKOSTEN / DIVERS	1.873	M2 BVO		€ 417.605	€ 31.851	€ -	€ 449.457	€ 240	16%
	A	INDIRECTE PROJECTKOSTEN				€ 417.605	€ 31.851	€ -	€ 449.457		
C		INRICHTINGSKOSTEN							PM		
D		BIJKOMENDE KOSTEN							€ 727.905	€ 389	20%
	A	PROJECTBEGELEIDING DOOR OPDRACHTGEVER							PM		
	B	HONORARIA (PLANONTWIKKELING EN -BEGELEIDING)							€ 487.730		
	C	HEFFINGEN							€ 71.725		
	D	AANSLUITKOSTEN							€ 25.000		
	E	VERZEKERINGEN							PM		
	F	AANLOOPKOSTEN							PM		
	G	RISICO VERREKENING							PM		
	H	FINANCIERINGSKOSTEN							PM		
	I	AANLOOPKOSTEN							PM		
	J	ONVOORZIEN							€ 143.450		
		TOTALE INVESTERINGSKOSTEN , EXCL BTW (A t/m D)							€ 3.596.905	€ 1.920	100%
		TOTALE INVESTERINGSKOSTEN , INCL BTW							€ 4.352.255	€ 2.324	

Oomerkingen:

- Geheel nieuwbouw (traditioneel)
- Plat dak
- Oostelling PV panelen bij ENG behoeft aandacht (Plat dak is te klein)
- Bouwvlak schone grond
- Fundering op palen
- Prijsvorming in concurentie en meerdere percelen
- Excl. bemaling
- Excl. indexering / afkoop oriisstiaingen
- Excl. lichtwering / helderheidswering (inrichting)
- Excl. inrichtino meubilair
- Excl. sportvoorzieningen / gymzaal
- Excl. infiltratie voorzieninaen hemelwater
- Excl. bodemeenroe
- Excl. camera - observatie systeem
- Excl. actieve apparatuur data, telefoon en ICT
- Prijspeil jun. 2020

* De haalbaarheid van thema's klasse A is sterk afhankelijk van het ontwerp / locatie van het gebouw (o.a. daglicht)

** ENG is oo thema's in strid met frisse scholen klasse A door de extra energie vraag van deze thema's

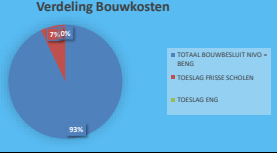

Project:	Onderwijshuisvesting gem. Arnhem
Nummer:	2P1S10201
Betreft:	Rekenmodel PO school o.b.v. nieuwbouw Daltonschool Confetti
Datum:	30-nov-20
Gewijz.:	

BVO m2 (Excl. Buitenruimten):	1.833		
Bebouwdooppervlak m2 (BBO):	1.021		
Bouwlagen:	2		
Bruto geveloppervlak m2:	1.124		
Vormfactor bruto gevel / BVO:	0,61		
% gevelopeningen :	30%		
Bruto binnenwand oppervlak m2:	1.831	factor Binnenw. / BVO	1,00
% binnenwandopeninqen:	19%		
Bruto Dakoppervlak m2:	1.038		
% dakopeninqen:	1%		
Netto vloer oppervlak m2:	1.635	factor BVO/NVO	0,89

*Frisse scholen Thema :

Energie	klasse B
Lucht	klasse B
Temperatuur	klasse B
Licht	klasse B
Geluid	klasse B
**ENG	nee

GEMEENTE Arnhem

NEN 2631	NLSFB	BOUWDEEL / GEBOUWDEEL	HOEVH.	EENH.		TOTAAL BOUWBESLUIT NIVO = BENG	TOESLAG FRISSE SCHOLEN	TOESLAG ENG	TOTAAL INCL. TOESLAGEN	€/eenh.	%
A		GRONDKOSTEN							PM		
B		BOUWKOSTEN				€ 2.648.000	€ 209.000	€ -	€ 2.857.000	€ 1.559	80%
		BOUWKOSTEN / M2 BVO				€ 1.445	€ 114	€ -	€ 1.559		
1		BOUWKUNDIGE WERKEN	1.833	M2 BVO		€ 1.481.883	€ 111.035	€ -	€ 1.592.918	€ 869	56%
	A	FUNDERING	1.021	M2 BBO		€ 116.690			€ 116.690	€ 114	
	11	BODEMVOORZIENINGEN	1.021	M2	€ 19.326						
	13	VLOEREN OP GRONDSLAG	993	M2	€ 2.929						
	16	FUNDERINGSCONSTRUCTIES	1.021	M2	€ 52.435						
	17	PALEN	1.021	M2	€ 42.000						
	B	SKELET	1.833	M2 BVO		€ 400.447	€ 2.122	€ -	€ 402.569	€ 220	
	21	BUITENWANDEN (skelet)	571	M2	€ 30.115						
	22	BINNENWANDEN (skelet)	195	M2	€ 9.644						
	23	VLOEREN (skelet)	1.833	M2	€ 155.040						
	27	DAKEN (skelet)	987	M2	€ 78.960						
	28	HOOFDDRAAGCONSTRUCTIES	1.833	BVO	€ 126.688						
	C	DAKAFBOUW / DAKAFWERKING	1.038	M2 DAK		€ 112.525	€ -	€ -	€ 112.525	€ 108	
	27	DAKAFBOUWCONSTRUCTIES	1.038	BVO	€ 10.345						
	37	DAKOPENINGEN	15	M2	€ 21.522						
	47	DAKAFWERKINGEN	1.023	M2	€ 80.658						
	D	GEVELAFBOUW / GEVELAFWERKING	1.124	M2 GEVEL		€ 354.305	€ 60.000	€ -	€ 414.305	€ 369	
	21	BUITENWANDAFBOUWCONSTRUCTIES	787	M2	€ 187.861						
	31	BUITENWANDOPENINGEN	337	M2	€ 166.444						
	41	BUITENWANDAFWERKINGEN	787	M2	€ -						
	E	BINNENWANDAFBOUW / BINNENWANDAFWERKING	1.635	M2 WAND		€ 294.059	€ 21.531	€ -	€ 315.590	€ 193	
	22	BINNENWANDAFBOUWCONSTRUCTIES	1.294	M2	€ 79.815						
	32	BINNENWANDOPENINGEN	341	M2	€ 113.516						
	42	BINNENWANDAFWERKINGEN	3.481	M2	€ 100.728						
	F	VLOERAFBOUW / VLOERAFWERKING	1.635	M2 NVO		€ 98.239	€ -	€ -	€ 98.239	€ 60	
	23	VLOERAFBOUWCONSTRUCTIES	1.635	M2	€ -						
	33	VLOEROPENINGEN	0	M2	€ 300						
	43	VLOERAFWERKINGEN	1.635	M2 NVO	€ 97.939						
	G	TRAPPEN EN HELLINGBANEN	1.833	M2 BVO		€ 23.865	€ -	€ -	€ 23.865	€ 13	
	24	TRAPPEN	2	VERD.	€ 10.250						
	34	BALUSTRADES EN LEUNINGEN	2	VERD.	€ 10.825						
	44	TRAPAFWERKINGEN	2	VERD.	€ 2.790						
	H	PLAFONDS BINNEN / BUITEN	1.635	M2 NVO		€ 66.468	€ 27.381	€ -	€ 93.849	€ 57	
	45	PLAFONDAFWERKINGEN	1.635	M2	€ 66.468						
	Z	OVERIGE BOUWKUNDIG	1.833	M2 BVO		€ 15.287	€ -	€ -	€ 15.287	€ 8	
	38	INBOUWPAKKETTEN	1.833	M2 BVO	€ -						
	48	AFWERKINGSPAKKETTEN	1.833	M2 BVO	€ 15.287						
2		INSTALLATIES	1.833	M2 BVO		€ 691.359	€ 64.850	€ -	€ 756.219	€ 413	26%
	A	WERKTUIGBOUKUNDIGE INSTALLATIE	1.833	M2 BVO		€ 353.329	€ 60.850	€ -	€ 414.179	€ 226	
	50	W-INSTALLATIES ALGEMEEN	1.833	BVO	€ 348.747						
	51	WARMTE-OPWEKKING	1.833	BVO	€ -						
	52	AFVOEREN	1.833	BVO	€ -						
	53	WATER	1.833	BVO	€ -						
	54	GASSEN	1.833	BVO	€ -						
	55	KOUDE-OPWEKKING EN -DISTRIBUTIE / WKO	1.833	BVO	€ -						
	56	WARMTEDISTRIBUTIE	1.833	BVO	€ -						
	57	LUCHTBEHANDELING	1.833	BVO	€ -						
	58	REGELING KLIMAAT	1.833	BVO	€ -						
	69	BOUWKUNDIGE VOORZIENINGEN T.B.V W-INSTALLATIES	1.833	BVO	€ 4.583						
	B	ELEKTROTECHNISCHE INSTALLATIE	1.833	M2 BVO		€ 313.040	€ 4.000	€ -	€ 317.040	€ 173	
	60	E-INSTALLATIES ALGEMEEN	1.833	BVO	€ 308.457						
	61	CENTR. ELEKTROTECHNISCHE VOORZ.	1.833	BVO	€ -						
	62	KRACHTSTROOM	1.833	BVO	€ -						
	63	VERLICHTING	1.833	BVO	€ -						
	64	COMMUNICATIE	1.833	BVO	€ -						
	65	BEVEILIGING	1.833	BVO	€ -						
	67	GEBOUWBEHEERINVENTARIS	1.833	BVO	€ -						
	69	BOUWKUNDIGE VOORZIENINGEN T.B.V E-INSTALLATIES	1.833	BVO	€ 4.583						
	C	TRANSPORT	1.833	M2 BVO		€ 25.000	€ -		€ 25.000	€ 14	
	66	TRANSPORTINSTALLATIES	1	PST	€ 25.000						
3		VASTE INRICHTINGEN EN VOORZIENINGEN	1.833	M2 BVO		€ 21.610	€ -	€ -	€ 21.610	€ 12	1%
	A	VASTE INRICHTING	1.833	M2 BVO		€ 21.610			€ 21.610	€ 12	
	71	VASTE VERKEERSVOORZIENINGEN	1.833	BVO	€ -						
	72	VASTE GEBRUIKERVOORZIENINGEN	1.833	BVO	€ 9.610						
	73	VASTE KEUKENVOORZIENINGEN	1.833	BVO	€ 12.000						
	74	VASTE SANITAIRE VOORZIENINGEN	1.833	BVO	€ -						
	75	VASTE ONDERHOUDSVOORZIENINGEN	1.833	BVO	€ -						
	76	VASTE OPSLAGVOORZIENINGEN	1.833	BVO	€ -						
4		TERREIN	1.833	M2 BVO		€ 35.300	€ -	€ -	€ 35.300	€ 19	1%
	A	TERREIN	600	M2		€ 35.300			€ 35.300	€ 59	
	90.1	GRONDVOORZIENINGEN TERREIN	600	M2	€ -						
	90.2	OPSTALLEN TERREIN	600	M2	€ -						
	90.3	OMHEININGEN TERREIN	600	M2	€ 7.900						
	90.4	TERREIN-AFWERKINGEN	600	M2	€ 20.900						
	90.5	WERKTUIGBOUWKUNDIGE VOORZ. TERREIN	600	M2	€ 6.500						
	90.6	ELEKTROTECHNISCHE VOORZ. TERREIN	600	M2	€ -						
	90.7	TERREIN-INRICHTINGEN	600	M2	€ -						
		TOTAAL DIRECTE BOUWKOSTEN			€ 2.230.162	€ 2.230.162	€ 175.885	€ -	€ 2.406.047		
5		ALEGEMENE UITVOERINGSKOSTEN / DIVERS	1.833	M2 BVO		€ 417.700	€ 32.942	€ -	€ 450.642	€ 246	16%
	A	INDIRECTE PROJECTKOSTEN				€ 417.700	€ 32.942	€ -	€ 450.642		
C		INRICHTINGSKOSTEN							PM		
D		BIJKOMENDE KOSTEN							€ 724.965	€ 396	20%
	A	PROJECTBEGELEIDING DOOR OPDRACHTGEVER							PM		
	B	HONORARIA (PLANONTWIKKELING EN -BEGELEIDING)							€ 485.690		
	C	HEFFINGEN							€ 71.425		
	D	AANSLUITKOSTEN							€ 25.000		
	E	VERZEKERINGEN							PM		
	F	AANLOOPKOSTEN							PM		
	G	RISICO VERREKENING							PM		
	H	FINANCIERINGSKOSTEN							PM		
	I	AANLOOPKOSTEN							PM		
	J	ONVOORZIEN							€ 142.850		
		TOTALE INVESTERINGSKOSTEN , EXCL BTW (A t/m D)							€ 3.581.965	€ 1.954	100%
		TOTALE INVESTERINGSKOSTEN , INCL BTW							€ 4.334.178	€ 2.365	

Opmerkingen:

- Geheel nieuwbouw (traditioneel)
- Plat dak
- Oostelijna PV panelen bij ENG behoeft aandacht (Plat dak is te klein)
- Bouwrijpe schone grond
- Fundering op palen
- Prijsvorming in concurentie en meerdere percelen
- Excl. bemaling
- Excl. indexering / afkoop nutsleidingen
- Excl. lichtwering / helderheidswering (inrichting)
- Excl. inrichting meubilair
- Excl. sportvoorzieningen / gymzaal
- Excl. infiltratie voorzieningen hemelwater
- Excl. bodemenergie
- Excl. camera - observatie systeem
- Excl. actieve apparatuur data, telefoon en ICT
- Prijspeil nov 2020

* De haalbaarheid van thema's klasse A is sterk afhankelijk van het ontwerp / locatie van het gebouw (o.a. daglicht)

** ENG is op thema's in strijd met frisse scholen klasse A door de extra energie vraag van deze thema's

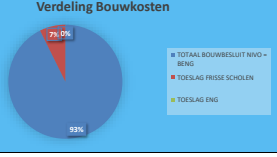

Project:	Onderwijshuisvesting gem. Arnhem
Nummer:	2P1510201
Betreft:	Rekenmodel PO school o.b.v. nieuwbouw KC Vredenburg
Datum:	2-mrt-21
Gewijz.:	

BVO m2 (Excl. Buitenruimten):	3.231		
Bebouwdoppervlak m2 (BBO):	1.703		
Bouwlagen:	2		
Bruto geveloppervlak m2:	1.564		
Vormfactor bruto gevel / BVO:	0,48		
% gevelopeningen :	38%		
Bruto binnenwand oppervlak m2:	3.727	factor Binnenw. / BVO	1.15
% binnenwandopeninnoen:	15%		
Bruto Dakoppervlak m2:	1.651		
% dakopeninnoen:	1%		
Netto vloer oppervlak m2:	2.950	factor BVO/NVO	0,91

*Frisse scholen Thema :

Energie	klasse B
Lucht	klasse B
Temperatuur	klasse B
Licht	klasse B
Geluid	klasse B

(basis ontwerp bevat een hoog % gevelopeningen, geen toeslag of correctie)

**ENG: nee

NEN 2631	NLSFB	BOUWDEEL / GEBOUWDEEL	HOEVH.	EENH.		TOTAAL BOUWBESLUIT NIVO = BENG	TOESLAG FRISSE SCHOLEN	TOESLAG ENG	TOTAAL INCL. TOESLAGEN	€/eenh.	%
A	GRONDKOSTEN								PM		
B	BOUWKOSTEN					€ 4.935.000	€ 259.000	€ -	€ 5.194.000	€ 1.608	82%
		BOUWKOSTEN / M2 BVO				€ 1.527	€ 80	€ -	€ 1.608		
1	BOUWKUNDIGE WERKEN		3.231	M2 BVO		€ 2.747.604	€ 141.665	€ -	€ 2.889.269	€ 894	56%
	A	**FUNDERING**	1.703	M2 BBO		€ 180.529			€ 180.529	€ 106	
	11	BODEMVOORZIENINGEN	1.703	M2	€ 26.461						
	13	VLOEREN OP GRONDSLAG	0	M2	€ -						
	16	FUNDERINGSCONSTRUCTIES	1.703	M2	€ 91.440						
	17	PALEN	1.703	M2	€ 62.628						
	B	**SKELET**	3.231	M2 BVO		€ 914.433	€ 19.756	€ -	€ 934.189	€ 289	
	21	BUITENWANDEN (skelet)	1.573	M2	€ 225.627						
	22	BINNENWANDEN (skelet)		M2	€ -						
	23	VLOEREN (skelet)	2.985	M2	€ 237.620						
	27	DAKEN (skelet)	1.630	M2	€ 142.321						
	28	HOOFDDRAAGCONSTRUCTIES	3.231	BVO	€ 308.865						
	C	**DAKAFBOUW / DAKAFWERKING**	1.651	M2 DAK		€ 203.698	€ -	€ -	€ 203.698	€ 123	
	27	DAKAFBOUWCONSTRUCTIES	1.651	BVO	€ 4.239						
	37	DAKOPENINGEN	22	M2	€ 46.518						
	47	DAKAFWERKINGEN	1.630	M2	€ 152.941						
	D	**GEVELAFBOUW / GEVELAFWERKING**	1.564	M2 GEVEL		€ 522.751	€ 36.435	€ -	€ 559.186	€ 358	
	21	BUITENWANDAFBOUWCONSTRUCTIES	970	M2	€ 295.094						
	31	BUITENWANDOPENINGEN	594	M2	€ 227.656						
	41	BUITENWANDAFWERKINGEN	970	M2	€ -						
	E	**BINNENWANDAFBOUW / BINNENWANDAFWERKING**	3.727	M2 WAND		€ 546.830	€ 44.799	€ -	€ 591.629	€ 159	
	22	BINNENWANDAFBOUWCONSTRUCTIES	3.727	M2	€ 220.745						
	32	BINNENWANDOPENINGEN	563	M2	€ 236.621						
	42	BINNENWANDAFWERKINGEN	2.950	M2 BVO	€ 89.464						
	F	**VLOERAFBOUW / VLOERAFWERKING**	2.950	M2 NVO		€ 185.204	€ -	€ -	€ 185.204	€ 63	
	23	VLOERAFBOUWCONSTRUCTIES	2.950	M2	€ -						
	33	VLOEROPENINGEN	0	M2	€ 176						
	43	VLOERAFWERKINGEN	2.950	M2 NVO	€ 185.028						
	G	**TRAPPEN EN HELLINGBANEN**	3.231	M2 BVO		€ 65.988	€ -	€ -	€ 65.988	€ 20	
	24	TRAPPEN	2	VERD.	€ 29.535						
	34	BALUSTRADES EN LEUNINGEN	2	VERD.	€ 22.511						
	44	TRAPAFWERKINGEN	2	VERD.	€ 13.942						
	H	**PLAFONDS BINNEN / BUITEN**	2.950	M2 NVO		€ 124.312	€ 40.674	€ -	€ 164.986	€ 56	
	45	PLAFONDAFWERKINGEN	2.950	M2	€ 124.312						
	Z	**OVERIGE BOUWKUNDIG**	3.231	M2 BVO		€ 3.860	€ -	€ -	€ 3.860	€ 1	
	38	INBOUWPAKKETTEN	3.231	M2 BVO	€ -						
	48	AFWERKINGSPAKKETTEN	3.231	M2 BVO	€ 3.860						
2	INSTALLATIES		3.231	M2 BVO		€ 1.441.228	€ 86.400	€ -	€ 1.527.628	€ 473	29%
	A	**WERKTUIGBOUWKUNDIGE INSTALLATIE**	3.231	M2 BVO		€ 829.891	€ 82.600	€ -	€ 912.491	€ 282	
	50	W-INSTALLATIES ALGEMEEN	3.231	BVO	€ 819.875						
	51	WARMTE-OPWEKKING	3.231	BVO	€ -						
	52	AFVOEREN	3.231	BVO	€ -						
	53	WATER	3.231	BVO	€ -						
	54	GASSEN	3.231	BVO	€ -						
	55	KOUDE-OPWEKKING EN -DISTRIBUTIE / WKO	3.231	BVO	€ -						
	56	WARMTEDISTRIBUTIE	3.231	BVO	€ -						
	57	LUCHTBEHANDELING	3.231	BVO	€ -						
	58	REGELING KLIMAAT	3.231	BVO	€ -						
	69	BOUWKUNDIGE VOORZIENINGEN T.B.V W-INSTALLATIES	3.231	BVO	€ 10.016						
	B	**ELEKTROTECHNISCHE INSTALLATIE**	3.231	M2 BVO		€ 586.041	€ 3.800	€ -	€ 589.841	€ 183	
	60	E-INSTALLATIES ALGEMEEN	3.231	BVO	€ 576.025						
	61	CENTR. ELEKTROTECHNISCHE VOORZ.	3.231	BVO	€ -						
	62	KRACHTSTROOM	3.231	BVO	€ -						
	63	VERLICHTING	3.231	BVO	€ -						
	64	COMMUNICATIE	3.231	BVO	€ -						
	65	BEVEILIGING	3.231	BVO	€ -						
	67	GEBOUWBEHEERINVENTARIS	3.231	BVO	€ -						
	69	BOUWKUNDIGE VOORZIENINGEN T.B.V E-INSTALLATIES	3.231	BVO	€ 10.016						
	C	**TRANSPORT**	3.231	M2 BVO		€ 25.296	€ -		€ 25.296	€ 8	
	66	TRANSPORTINSTALLATIES	1	PST	€ 25.296						
3	VASTE INRICHTINGEN EN VOORZIENINGEN		3.231	M2 BVO		€ 82.276	€ -	€ -	€ 82.276	€ 25	2%
	A	**VASTE INRICHTING**	3.231	M2 BVO		€ 82.276			€ 82.276	€ 25	
	71	VASTE VERKEERSVOORZIENINGEN	3.231	BVO	€ -						
	72	VASTE GEBRUIKERVOORZIENINGEN	3.231	BVO	€ 52.358						
	73	VASTE KEUKENVOORZIENINGEN	3.231	BVO	€ 29.918						
	74	VASTE SANITAIRE VOORZIENINGEN	3.231	BVO	€ -						
	75	VASTE ONDERHOUDSVOORZIENINGEN	3.231	BVO	€ -						
	76	VASTE OPSLAGVOORZIENINGEN	3.231	BVO	€ -						
4	TERREIN		3.231	M2 BVO		€ 73.375	€ -	€ -	€ 73.375	€ 23	1%
	A	**TERREIN**	1.450	M2		€ 73.375			€ 73.375	€ 51	
	90.1	GRONDVOORZIENINGEN TERREIN	1.450	M2	€ -						
	90.2	OPSTALLEN TERREIN	1.450	M2	€ -						
	90.3	OMHEININGEN TERREIN	1.450	M2	€ 12.300						
	90.4	TERREIN-AFWERKINGEN	1.450	PST	€ 46.075						
	90.5	WERKTUIGBOUWKUNDIGE VOORZ. TERREIN	1.450	M2	€ 15.000						
	90.6	ELEKTROTECHNISCHE VOORZ. TERREIN	1.450	M2	€ -						
	90.7	TERREIN-INRICHTINGEN	1.450	M2	€ -						
		TOTAAL DIRECTE BOUWKOSTEN			€ 4.344.483	€ 4.344.483	€ 228.065	€ -	€ 4.572.548		
5	ALGEMENE UITVOERINGSKOSTEN / DIVERS		3.231	M2 BVO		€ 590.425	€ 30.994	€ -	€ 621.419	€ 192	12%
	A	**INDIRECTE PROJECTKOSTEN**				€ 590.425	€ 30.994	€ -	€ 621.419		
C	INRICHTINGSKOSTEN								PM		
D	BIJKOMENDE KOSTEN								€ 1.141.710	€ 353	18%
	A	**PROJECTBEGELEIDING DOOR OPDRACHTGEVER**							PM		
	B	**HONORARIA (PLANONTWIKKELING EN -BEGELEIDING)**							€ 727.160		
	C	**HEFFINGEN**							€ 129.850		
	D	**AANSLUITKOSTEN**							€ 25.000		
	E	**VERZEKERINGEN**							PM		
	F	**AANLOOPKOSTEN**							PM		
	G	**RISICO VERREKENING**							PM		
	H	**FINANCIERINGSKOSTEN**							PM		
	I	**AANLOOPKOSTEN**							PM		
	J	**ONVOORZIEN**							€ 259.700		
		TOTALE INVESTERINGSKOSTEN , EXCL BTW (A t/m D)							€ 6.335.710	€ 1.961	100%
		TOTALE INVESTERINGSKOSTEN , INCL BTW							€ 7.666.209	€ 2.373	

Opmerkingen:

- Geheel nieuwbouw /traditioneel\
- Plat dak
- Oostelijna PV panelen bij ENG behoeft aandacht (Plat dak is te klein)
- Bouwrijpe schone grond
- Fundering op palen
- Prijsvorming in bouwteam selectie en meerdere percelen
- Excl. bemaling
- Excl. indexering / afkoop prijsstijgingen
- Excl. lichtwering / helderheidswering (inrichting)
- Excl. inrichting meubilair
- Excl. sportvoorzieningen / gymzaal
- Excl. infiltratie voorzieningen hemelwater
- Excl. bodemenergie
- Excl. camera - observatie systeem
- Excl. actieve apparatuur data, telefoon en ICT
- Excl. buitenberging
- Prijspeil feb 2021

* De haalbaarheid van thema's klasse A is sterk afhankelijk van het ontwerp / locatie van het gebouw (o.a. daglicht)

** ENG is on thema's in strijd met frisse scholen klasse A door de extra energie vraag van deze thema's

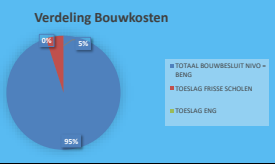

De herkomst en bestemming van leerlingen van basisscholen in Schuytgraaf

Katrien Oomen & Joost Fledderus

Gemeente Arnhem
Afdeling Informatie
Onderzoek & Statistiek
25 maart 2021

Inhoudsopgave

Samenvatting 2
1 Inleiding 3
1.1 Aanleiding 3
1.2 Basisscholen in Schuytgraaf, Elderveld en De Laar 3
2 Herkomst en bestemming van leerlingen in Schuytgraaf 4
2.1 Herkomst leerlingen op Arnhemse scholen 4
2.2 Bestemming leerlingen uit Schuytgraaf 4
2.3 Herkomst leerlingen van scholen in Schuytgraaf 5
2.4 Belangstelling Schuytgraaf vanuit Elderveld en De Laar 6
3 Bijlage 1: herkomstkaarten per school Schuytgraaf 11
4 Bijlage 2: bestemmingskaart Elderveld en De Laar 14

Samenvatting

Steeds minder leerlingen gaan in de eigen wijk naar school

- In 2010 ging gemiddeld 69% van de leerlingen naar school in de eigen wijk, in 2015 was dat 67% en in 2020 is dat verder gedaald naar 63%.

Leerlingen uit Schuytgraaf blijven naar scholen in Schuytgraaf gaan

- Kinderen uit Schuytgraaf gaan vrijwel allemaal binnen Schuytgraaf naar school. Dat deden ze in 2015 al (93,5% van de kinderen uit Schuytgraaf ging toen naar een school in Schuytgraaf) en dat doen ze 2020 nog steeds bijna allemaal (93,4%).

Leerlingen uit Elderveld en De Laar lijken meer belangstelling te hebben in scholen in Schuytgraaf

- In totaal gaan in 2020 173 leerlingen uit Elderveld en De Laar naar een school in Schuytgraaf. Dat is een toename van 76 leerlingen (78%) ten opzichte van 2015 en niet te verklaren door de toename in leerlingaantallen in die wijken.
- In 2015 ging nog 69,3% van de Elderveldse kinderen binnen Elderveld naar school, in 2020 is dat gedaald naar 63,4%. De belangstelling voor de Kringloop neemt af, terwijl die voor de Klimboom gelijk is gebleven.
- De belangstelling voor leerlingen uit Elderveld voor scholen in Schuytgraaf neemt toe. In 2015 ging 7,4% van de kinderen uit Elderveld naar school in Schuytgraaf, in 2020 is dat bijna verdubbeld naar 14%.
- De belangstelling voor leerlingen uit De Laar voor scholen in Schuytgraaf neemt ook toe. Dat gaat niet ten koste van de scholen in De Laar, maar ten koste van scholen uit andere wijken.
- De interesse vanuit Elderveld en Schuytgraaf is verspreid over de verschillende scholen in Schuytgraaf. Het Jongleren kent echter het laagste aandeel leerlingen uit Schuytgraaf en van alle scholen in Schuytgraaf is deze ook het sterkste gedaald in het aandeel leerlingen in Schuytgraaf in vijf jaar tijd.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De ontwikkeling van leerlingaantallen van de basisscholen in Schuytgraaf kent een specifieke dynamiek. Omdat er nog elk jaar woningen worden gebouwd, komen er ook telkens nieuwe leerlingen bij. Voor de onderwijshuisvesting zijn daarom leerlingprognoses van belang: wat zijn de verwachtingen voor de komende jaren, afgaand op de huidige woningbouwplanning? Er zijn signalen vanuit de schoolbesturen dat de onderwijshuisvesting in Schuytgraaf onder druk staat. De prognoses geven hiervoor echter nog geen aanleiding. Een mogelijke verklaring kan zijn dat de scholen niet alleen leerlingen uit Schuytgraaf aantrekken, maar ook vaker van wijken uit Schuytgraaf. Elderveld is dan een wijk die vaker wordt genoemd, maar ook vanuit De Laar (West) kunnen leerlingen wat afstand betreft eenvoudig naar een school in Schuytgraaf.

Deze memo beschrijft de resultaten van onderzoek naar de herkomst van leerlingen op Schuytgraafse scholen. Hiervoor zijn gegevens van Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL) gebruikt.

1.2 Basisscholen in Schuytgraaf, Elderveld en De Laar

In Schuytgraaf, Elderveld en De Laar staan 12 scholen, met verschillende denominaties (Tabel 1).

Tabel 1. Scholen in Schuytgraaf en Elderveld

School	Denominatie	Adres	Vestigingswijk school
De Kringloop	Rooms-katholiek	Breezandpad 7	Elderveld
IKC De Klimboom	Openbaar	Breezandpad 5	Elderveld
De Expeditie (Jeroen Boschschool)	Openbaar	Brabantweg 101	De Laar
De Laarakker	Rooms-katholiek	Brabantweg 105	De Laar
De Laarhorst	Rooms-katholiek	Venlosingel 220	De Laar
De Lingelaar	De Laar	Venlosingel 214	De Laar
Confetti	Interconfessioneel	Pallas Atheneplein 2	Schuytgraaf
De Gazelle	Rooms-katholiek	Pallas Atheneplein 2	Schuytgraaf
Het Jongleren	Openbaar	Pallas Atheneplein 2	Schuytgraaf
De Schatgraaf (De Salamander)	Openbaar	Meikers 3	Schuytgraaf
De Arabesk (De Salamander)	Rooms-katholiek	Meikers 3	Schuytgraaf
Rivers. International School	Algemeen bijzonder	Pythagorasstraat 9	Schuytgraaf

2 Herkomst en bestemming van leerlingen in Schuytgraaf

2.1 Herkomst leerlingen op Arnhemse scholen

In 2010 ging gemiddeld 69% van de leerlingen naar school in de eigen wijk, in 2015 was dat 67% en in 2020 is dat verder gedaald naar 63%

In 2015 kwam gemiddeld 67% van de leerlingen uit dezelfde wijk als waarin de school is gevestigd. 79% van de leerlingen ging in 2015 naar een school in het eigen woongebied.[1] In 2020 zijn die percentages gedaald, respectievelijk 63% en 76%. In 2010 was het percentage leerlingen dat in de eigen wijk naar school ging nog 69%.

Het bijzonder onderwijs (zoals Montessori- en vrije scholen, evangelische-, bijbel-, of islamitische scholen en internationale scholen) kent over het algemeen meer verspreiding. De leerlingen op deze scholen komen vaker uit diverse wijken uit Arnhem. Ook scholen die op een grensgebied tussen wijken staan, of voor meerdere wijken centraal gelegen zijn, kennen meer spreiding dan gemiddeld (bijvoorbeeld De Jan Ligthartschool (40% leerlingen komt uit eigen wijk), of De Boomhut (39% leerlingen komt uit eigen wijk)). Hetzelfde geldt voor scholen in het centrum van Arnhem (bijvoorbeeld De Binnenstad (15% leerlingen komt uit eigen wijk).

2.2 Bestemming leerlingen uit Schuytgraaf

Leerlingen uit Schuytgraaf blijven naar school gaan in Schuytgraaf

In 2015 kende Schuytgraaf 1592 leerlingen voor het basisonderwijs. In 2020 waren dat er 1823. Het aantal Schuytgraafse leerlingen dat in Schuytgraaf naar school gaat, betrof in 2015 93,5% (Tabel 2). In 2020 is dat min of meer gelijk gebleven (93,4%). Ten opzichte van 2015 zien we een lichte toename in het aantal leerlingen uit Schuytgraaf dat in De Laar of Elderveld naar school gaat. Het aantal leerlingen dat in Elden of Rijkerswoerd naar school gaat is klein.

Tabel 2. Verspreiding van leerlingen uit Schuytgraaf over scholen in Schuytgraaf, Elderveld, De Laar, Elden, Rijkerswoerd overige scholen binnen Arnhem (inclusief Rivers International School)

Wijk leerling	Vestigingswijk school	% leerlingen uit Schuytgraaf dat hier naar school gaat 2015	% leerlingen Schuytgraaf dat hier naar school gaat 2020	Verschil (procentpunt)
Schuytgraaf	Schuytgraaf	93,5% (1489/1592)	93,4% (1702/1823)	-0,1
Schuytgraaf	Elderveld	0,3% (5/1592)	1,2% (21/1823)	0,9
Schuytgraaf	De Laar	1,3% (22/1592)	2,4% (44/1823)	1,1
Schuytgraaf	Elden	0,7% (12/1592)	0,4% (8/1823)	-0,3
Schuytgraaf	Rijkerswoerd	0,6% (10/1592)	0,5% (9/1823)	-0,1
Schuytgraaf	Overige wijken	3,4% (54/1592)	6,3% (115/1823)	2,9

[1] De acht gebieden: 1) Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA); 2) Presikhaaf; 3) Noord-Oost; 4) Noord-West; 5) Malburgen; 6) Vredenburg, Kronenburg, Rijkerswoerd; 7) Elden en De Laar; 8) Schuytgraaf en Elderveld.

Tabel 3. Verspreiding van leerlingen uit Schuytgraaf over Schuytgraafse scholen en scholen in overige wijken.

Wijk leerling	School	% 2015	% 2020	Verschil (procentpunt)
Schuytgraaf	De Confetti	15,4% (245/1592)	17,5% (319/1823)	2,1
Schuytgraaf	De Arabesk (De Salamander)	28,6% (456/1592)	21,0% (383/1823)	-7,6
Schuytgraaf	De Gazelle	14,9% (237/1592)	18,9% (345/1823)	4,0
Schuytgraaf	De Schatgraaf (De Salamander)	20,4% (324/1592)	18,2% (331/1823)	-2,2
Schuytgraaf	Het Jongleren	14,3% (227/1592)	13,6% (248/1823)	-0,7
Schuytgraaf	Rivers International School		4,2% (76/1823)	4,2
Schuytgraaf	Overige scholen	6,5% (103/1592)	6,6% (121/1823)	-0,1

Aantal leerlingen uit Schuytgraaf dat buiten Arnhem naar school gaat bleef afgelopen vier jaar ongeveer gelijk.
In 2015 ging circa 3% van de leerlingen uit Schuytgraaf naar een school buiten Arnhem. In 2020 is dat percentage eveneens 3%.

2.3 Herkomst leerlingen van scholen in Schuytgraaf

Schuytgraafse en Elderveldse scholen kennen een relatief hoog percentage leerlingen dat afkomstig is uit de vestigingswijk van de school, maar dit percentage is dalend
Op de Schuytgraafse scholen zien een relatief hoog percentage leerlingen dat afkomstig is uit de vestigingswijk van de school (zie ook Bijlage 1). Op de Schuytgraafse scholen is 79 tot 92 procent van de leerlingen in 2020 afkomstig uit Schuytgraaf[2]. Ook hier zien we echter, evenals in de rest van Arnhem, dat deze percentages in 2020 lager liggen dan in 2015 (toen 87 tot 97 procent). Hetzelfde geldt voor de scholen in Elderveld. Hier is 82 tot 87 procent van de leerlingen in 2020 afkomstig uit de vestigingswijk van de school, maar ook deze percentages lagen in 2015 hoger (toen 86 tot 91 procent, Tabel 4).

Voor scholen uit De Laar zien we een verschil tussen de scholen in De Laar Oost en De Laar West. Voor De Laarhorst (Oost) geldt is het percentage leerlingen dat uit De Laar komt gestegen (van 88% naar 95%) en voor De Lingelaar gelijk gebleven (86%). Voor de scholen in West (De Expeditie en De Laarakker) is het percentage afkomstig uit De Laar echter gedaald, met respectievelijk 5 en 7 procentpunt.

[2] Exclusief Rivers International School, die een veel grotere spreiding kent.

Tabel 4. Percentage leerlingen per school dat afkomstig is uit de vestigingswijk van de school, voor de scholen in Elderveld en Schuytgraaf (excl. Rivers International School).

School	Vestigingswijk school	% leerlingen afkomstig uit vestigingswijk school 2015	% leerlingen afkomstig uit vestigingswijk school 2020	Verschil 2020-2015 (procentpunt)
De Kringloop	Elderveld	86%	82%	-4%
IKC De Klimboom	Elderveld	91%	87%	-4%
De Expeditie	De Laar	81%	76%	-5%
De Laarakker	De Laar	83%	77%	-7%
De Laarhorst	De Laar	88%	95%	6%
De Lingelaar	De Laar	86%	86%	0%
Confetti	Schuytgraaf	89%	86%	-4%
De Arabesk (De Salamander)	Schuytgraaf	97%	92%	-6%
De Gazelle	Schuytgraaf	84%	84%	-1%
De Schatgraaf (De Salamander)	Schuytgraaf	94%	90%	-4%
Het Jongleren	Schuytgraaf	87%	79%	-9%

Tabel 5. Aantal leerlingen per school dat afkomstig is uit de vestigingswijk van de school, voor de scholen in Elderveld, De Laar en Schuytgraaf (excl. Rivers International School). Noot: De toename in leerlingen op de Lingelaar en De Expeditie komt door fusies met respectievelijk de Anne Frankschool en de Jeroen Boschschool.

School	Vestigingswijk school	# leerlingen afkomstig uit vestigingswijk school 2015	# leerlingen afkomstig uit vestigingswijk school 2020	Verschil 2020-2015
De Kringloop	Elderveld	259	262	3
IKC De Klimboom	Elderveld	145	153	8
De Expeditie	De Laar	195	273	78
De Laarakker	De Laar	155	98	-57
De Laarhorst	De Laar	150	138	-12
De Lingelaar	De Laar	175	274	99
Confetti	Schuytgraaf	245	319	74
De Arabesk (De Salamander)	Schuytgraaf	456	383	-73
De Gazelle	Schuytgraaf	237	345	108
De Schatgraaf (De Salamander)	Schuytgraaf	324	331	7
Het Jongleren	Schuytgraaf	227	284	57

2.4 Belangstelling Schuytgraaf vanuit Elderveld en De Laar

De belangstelling voor scholen in Schuytgraaf stijgt onder leerlingen uit Elderveld

In totaal woonden er in 2015 in Elderveld 583 leerlingen voor het basisonderwijs. In 2020 waren dat er iets meer (598). In 2015 ging 69,3% van de leerlingen uit Elderveld in Elderveld naar school (zie ook Bijlage 2). In 2020 is dat gedaald naar 63,4%. Een daling van bijna 6 procentpunt. Het aantal leerlingen dat vanuit Elderveld naar een school in Schuytgraaf gaat, is daarentegen tussen 2015 en 2020 met 6,6 procentpunt gestegen (van 7,4% in 2015 naar 14,0% in 2020). Het gaat om een toename van 41 leerlingen in totaal.

Het aantal leerlingen uit Elderveld dat kiest voor een school in De Laar, Elden of Rijkerswoerd is tussen 2015 en 2020 min of meer gelijk gebleven (zie tabel 2, rij 3, 4 en 5).

Tabel 6. Verspreiding van leerlingen uit Elderveld over scholen in Elderveld, Schuytgraaf, De Laar, Elden, Rijkerswoerd en overige wijken.

Wijk leerling	Vestigingswijk school	% leerlingen Elderveld dat hier naar school gaat 2015	% leerlingen Elderveld dat hier naar school gaat 2020	Verschil (procentpunt)
Elderveld	Elderveld	69,3% (404/583)	63,4% (379/598)	-5,9
Elderveld	Schuytgraaf	7,4% (43/583)	14,0% (84/598)	6,6
Elderveld	De Laar	5,8% (34/583)	6,3% (38/598)	0,5
Elderveld	Elden	3,4% (20/583)	3,8% (23/598)	0,4
Elderveld	Rijkerswoerd	3,6% (21/583)	3,5% (21/598)	-0,1
Elderveld	Overige wijken	10,4% (61/583)	8,9% (53/598)	-1,5

Belangstelling van Elderveldse leerlingen neemt vooral af voor de Kringloop, de belangstelling voor de Klimboom blijft min of meer gelijk

De dalende belangstelling onder Elderveldse leerlingen voor een school in Elderveld is met name terug te zien in de belangstelling voor de Kringloop. In 2015 ging nog 44,4% van alle kinderen uit Elderveld hier naar school, in 2020 is dat gedaald naar 37,7%. Opvallend is dat het percentage Elderveldse leerlingen op de Klimboom in die tijd min of meer gelijk bleef (25,9% in 2015 vs. 25,6% in 2020, Tabel 7).

Belangstelling van Elderveldse leerlingen neemt voor vrijwel alle Schuytgraafse scholen toe, behalve voor de Arabesk

De belangstelling van Elderveldse kinderen voor Schuytgraafse scholen is tussen 2015 en 2020 gestegen voor De Confetti (11 leerlingen), De Gazelle (10 leerlingen), De Schatgraaf (11 leerlingen) en Het Jongleren (9 leerlingen) (Tabel 7). De belangstelling van leerlingen uit Elderveld voor de Arabesk is min of meer gelijk gebleven. Dat laatste is opvallend, omdat de Arabesk niet anders gelegen is ten opzichte van de Schatgraaf.

Tabel 7. Verspreiding van leerlingen uit Elderveld over Elderveldse en Schuytgraafse scholen.

Wijk leerling	School	Percentage 2015	Percentage 2020	Verschil
Elderveld	De Kringloop (Elderveld)	44,4% (259/583)	37,7% (226/598)	-6,7
Elderveld	De Klimboom (Elderveld)	25,9% (145/583)	25,6% (153/598)	-0,3
Elderveld	Confetti (Schuytgraaf)	1,7% (10/583)	3,5% (21/598)	1,8
Elderveld	Arabesk (Schuytgraaf)	0,6% (4/583)	1,0% (6/598)	0,4
Elderveld	De Gazelle (Schuytgraaf)	1,9% (11/583)	3,5% (21/598)	1,6
Elderveld	De Schatgraaf (Schuytgraaf)	0,9% (5/583)	2,3% (14/598)	1,4
Elderveld	Het Jongleren (Schuytgraaf)	2,2% (13/583)	3,7% (22/598)	1,5

De belangstelling voor scholen in Schuytgraaf stijgt ook onder leerlingen uit De Laar

Ook de belangstelling van leerlingen uit De Laar voor scholen uit Schuytgraaf neemt toe: van 6,3% in 2015 naar 9,0% in 2020 (Tabel 8, zie ook Bijlage 2). Dat gaat vooral ten koste van scholen uit andere wijken. Het percentage leerlingen uit De Laar dat naar een school in De Laar naar school gaat blijft namelijk gelijk. In totaal gaat het over een toename van 35 leerlingen ten opzichte van 2015.

Tabel 8. Verspreiding van leerlingen uit De Laar over scholen in De Laar, Schuytgraaf, Elderveld en overige wijken.

Wijk leerling	Vestigingswijk of - buurt school	% leerlingen uit De Laar dat hier naar school gaat 2015	% leerlingen uit De Laar dat hier naar school gaat 2020	Verschil (procentpunt)
De Laar	De Laar	79,0% (675/854)	78,9% (783/992)	-0,1
De Laar	Schuytgraaf	6,3% (54/854)	9,0% (89/992)	4,4
De Laar	Overige wijken	14,6% (125/854)	12,1% (120/992)	-2,5

Belangstelling van leerlingen uit De Laar neemt af voor De Laarakker en De Laarhorst en toe voor De Expeditie en De Lingelaar

Het aandeel leerlingen uit De Laar dat naar de scholen De Laarakker en De Laarhorst (schoolbestuur Delta) gaat, is afgenomen tussen 2015 en 2020 (van 18% naar 10% en 18% naar 14%). Het totaal aantal leerlingen is op deze scholen ook afgenomen. Het aandeel leerlingen uit De Laar op de scholen De Expeditie en De Lingelaar is juist toegenomen (van 23% naar 28% en 20% naar 28%), al is het lastig te vergelijken door de fusie met de Toermalijn in 2019/2020. Zoals in Tabel 8 te zien is, lijkt er geen sprake te zijn van een verschuiving van de scholen in De Laar naar scholen in De Schuytgraaf.

Belangstelling van leerlingen uit De Laar neemt vooral toe voor Arabesk en Het Jongleren
De toename van leerlingen uit De Laar voor scholen in de Schuytgraaf is vooral te zien bij de Arabesk (7 leerlingen) en Het Jongleren (20 leerlingen) (Tabel 9). Opvallend hieraan is dat dit twee scholen met een andere ligging zijn.

Tabel 9. Verspreiding van leerlingen uit De Laar over scholen in De Laar en Schuytgraaf.

Wijk leerling	School	Percentage 2015	Percentage 2020	Verschil
De Laar	De Expeditie	22,8% (195/854)	27,5% (273/992)	4,7
De Laar	De Laarakker	18,1% (155/854)	9,9% (98/992)	-8,2
De Laar	De Laarhorst	17,6% (150/854)	13,9% (138/992)	-3,7
De Laar	De Lingelaar	20,5% (175/854)	27,6% (274/992)	7,1
De Laar	Confetti (Schuytgraaf)	1,8% (15/845)	1,4% (14/992)	-0,4
De Laar	Arabesk (Schuytgraaf)	0,0% (0/845)	0,7% (7/992)	0,7
De Laar	De Gazelle (Schuytgraaf)	2,5% (21/845)	2,3% (23/992)	-0,2
De Laar	De Schatgraaf (Schuytgraaf)	1,1% (9/845)	1,1% (11/992)	0
De Laar	Het Jongleren (Schuytgraaf)	1,1% (9/845)	2,9% (29/992)	1,8

Het dalende percentage leerlingen uit Schuytgraaf of Schuytgraafse scholen komt vooral door een toename in aantal leerlingen vanuit Elderveld en deels De Laar
Zoals te zien in onderstaande Tabel 10 (en zie ook
) lijkt het erop dat het dalende percentage Schuytgraafse leerlingen op Schuytgraafse scholen vooral

Wijk leerling	Vestigingswijk school	% leerlingen uit Schuytgraaf dat hier naar school gaat 2015	% leerlingen Schuytgraaf dat hier naar school gaat 2020	Verschil (procentpunt)
Schuytgraaf	Schuytgraaf	93,5% (1489/1592)	93,4% (1702/1823)	-0,1
Schuytgraaf	Elderveld	0,3% (5/1592)	1,2% (21/1823)	0,9
Schuytgraaf	De Laar	1,3% (22/1592)	2,4% (44/1823)	1,1
Schuytgraaf	Elden	0,7% (12/1592)	0,4% (8/1823)	-0,3
Schuytgraaf	Rijkerswoerd	0,6% (10/1592)	0,5% (9/1823)	-0,1
Schuytgraaf	Overige wijken	3,4% (54/1592)	6,3% (115/1823)	2,9

voortkomt uit een toename van het aantal leerlingen uit Elderveld. Leerlingen uit Schuytgraaf zelf, blijven grotendeels binnen de wijk naar school gaan. Vanuit De Laar is ook een kleine toename in het aandeel leerlingen op scholen in Schuytgraaf, maar dit speelt vooral op Het Jongleren. Dit ook de school waar het aandeel leerlingen uit andere wijken het grootst is én het sterkst is gestegen sinds vijf

jaar. Voor alle scholen in Schuytgraaf geldt dat minimaal 95% van alle leerlingen uit de drie wijken Schuytgraaf, Elderveld en De Laar komt.

Tabel 10. Herkomst van leerlingen op scholen in Schuytgraaf tussen 2015 en 2020.

School	% lln uit Elderveld 2015	% lln uit De Laar 2015	% lln uit Schuytgraaf 2015	% lln uit Elderveld 2020	% lln uit De Laar 2020	% lln uit Schuytgraaf 2020
Confetti	4%	5%	89%	6%	4%	86%
De Arabesk (De Salamander)	1%	0%	97%	1%	2%	92%
De Gazelle	4%	7%	84%	5%	6%	84%
De Schatgraaf (De Salamander)	1%	3%	94%	4%	3%	90%
Het Jongleren	5%	4%	87%	7%	9%	79%
Rivers International School, Primary Dep.				0%	3%	45%

Toename van 76 leerlingen uit Elderveld en De Laar op scholen in Schuytgraaf in vijf jaar tijd
In totaal gaat het in 2020 om 173 leerlingen die in Schuytgraaf naar school gaan en in Elderveld of De Laar wonen. Dat is een toename van 76 leerlingen (78%) ten opzichte van 2015. Het totaal aantal leerlingen woonachtig in Elderveld en De Laar is in die tijd met 10,5% toegenomen en verklaart dus niet de deze stijging van leerlingen die in Schuytgraaf op school gaan.

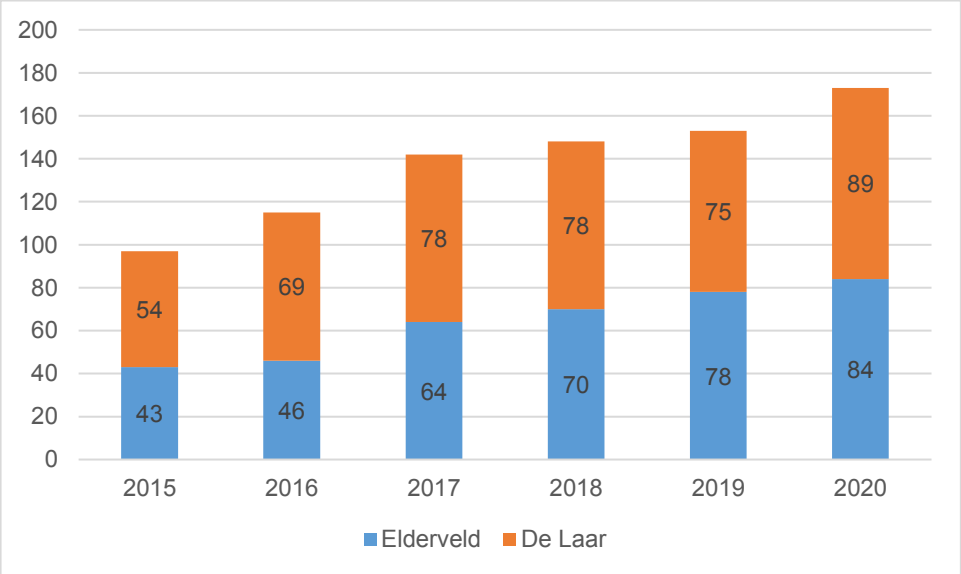

Figuur 1. Ontwikkeling aantal leerlingen woonachtig in Elderveld en De Laar en schoolgaand in Schuytgraaf

3 Bijlage 1: herkomstkaarten per school Schuytgraaf

Leerlingen afkomstig buiten gemeente Arnhem worden niet weergegeven. Zie ook www.arnhem.incijfers.nl/jive, onderwijs\basisonderwijs\herkomstkaarten per school.

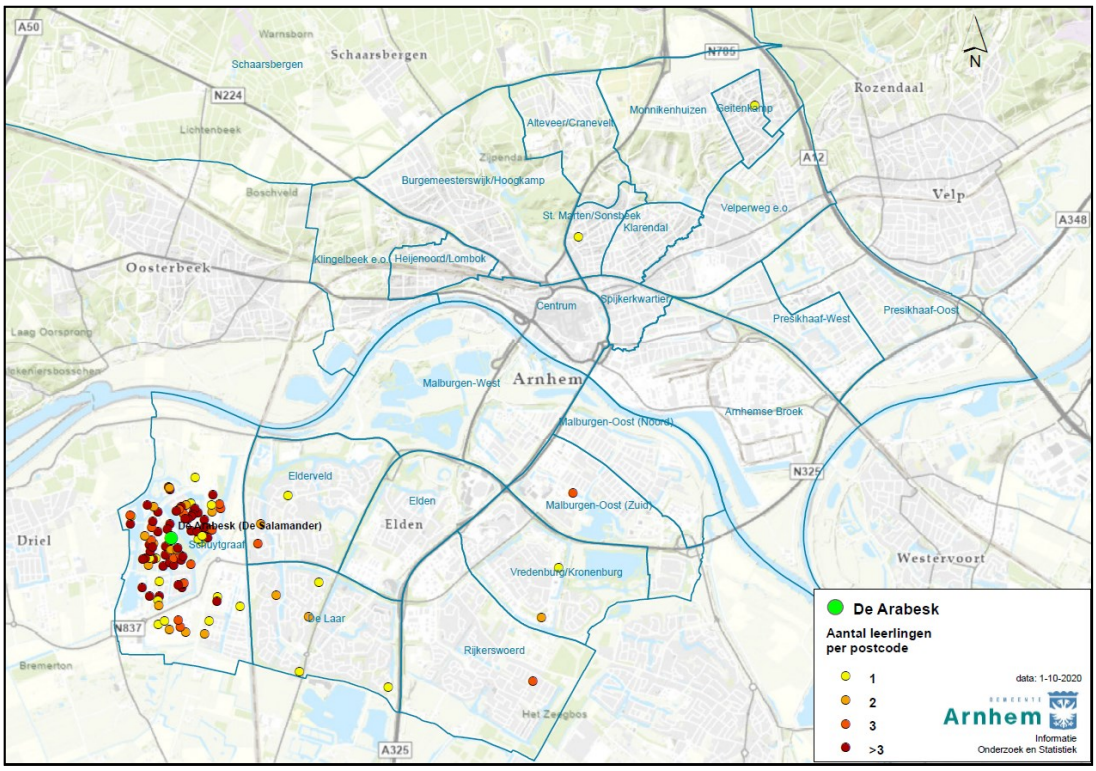

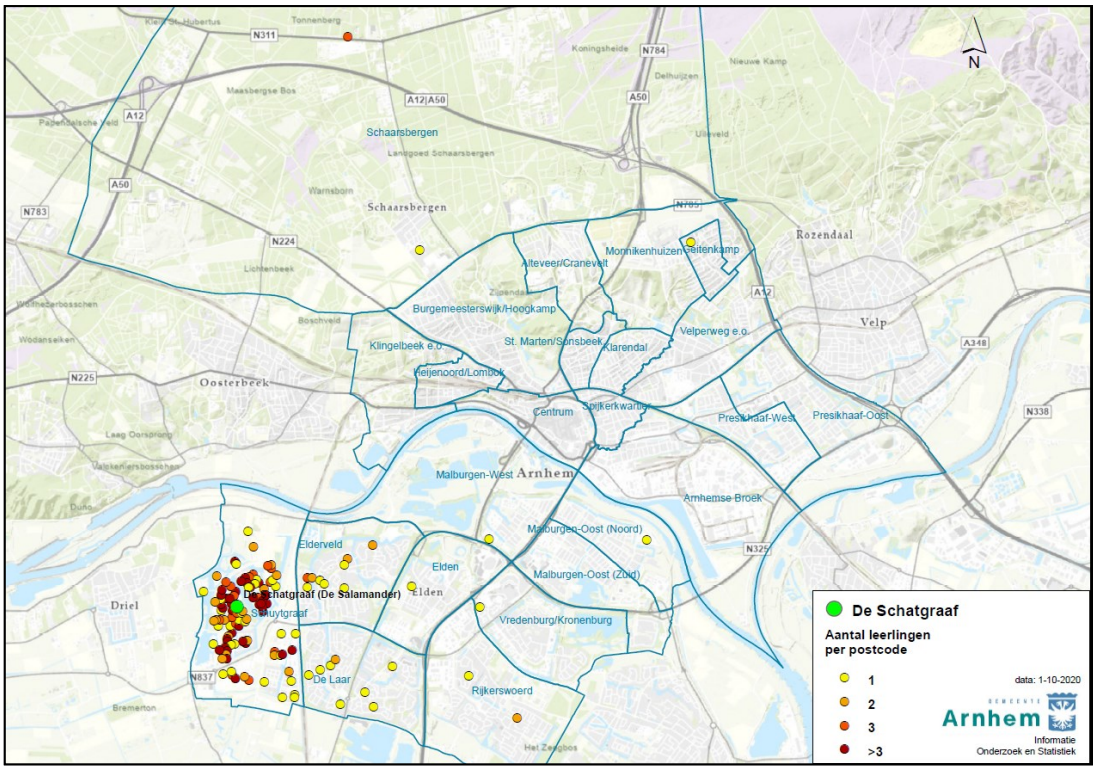

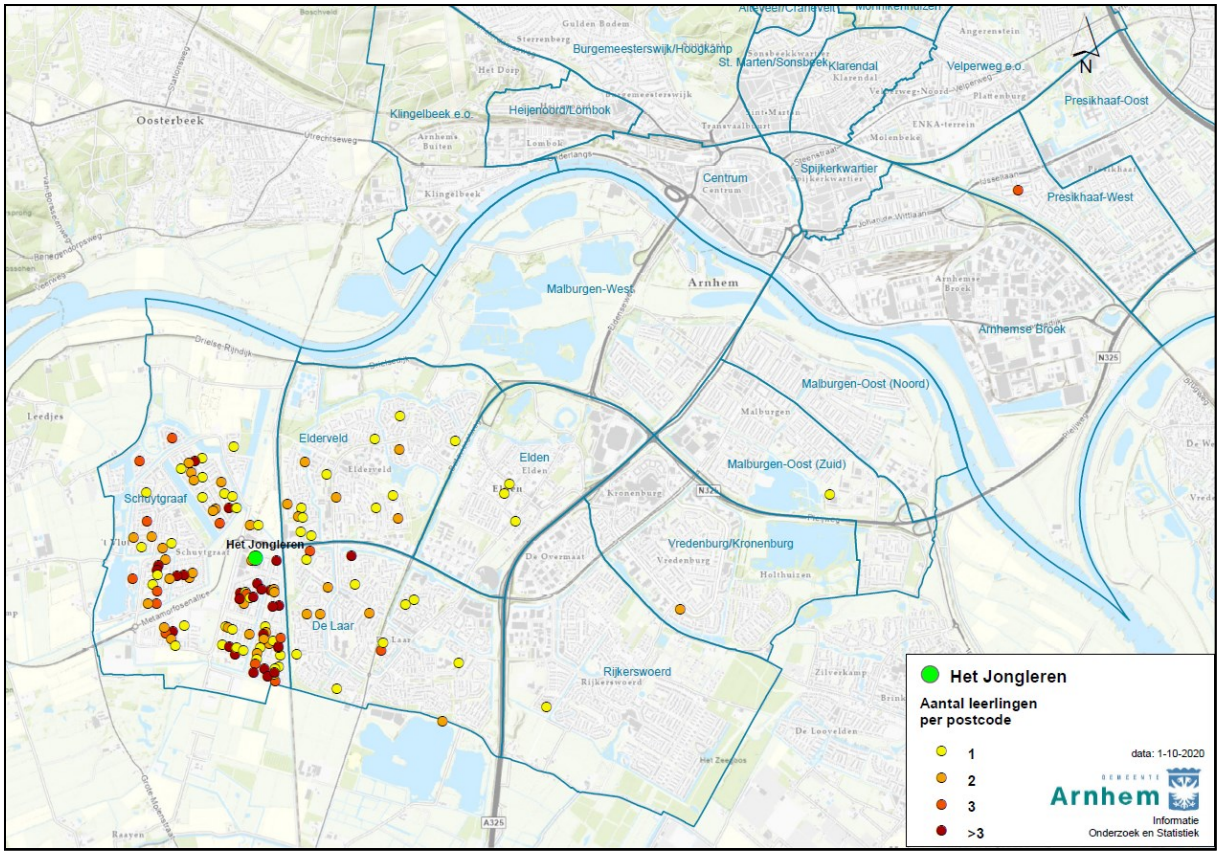
Het Jongleren
Aantal leerlingen
per postcode
1
2
3
>3
data: 1-10-2020
Arnhem
Informatie
Onderzoek en Statistiek
Oosterbeek
Klingelbeek e.o.
Heijenoord/Lombok
Burgemeesterswijk/Hoogkamp
St. Marten/Sonsbeek
Klarendal
Velperweg e.o.
Presikhaaf-Oost
Presikhaaf-West
Spijkerkwartier
Centrum
Malburgen-West
Arnhem
Arnhemse Broek
Malburgen-Oost (Noord)
Malburgen-Oost (Zuid)
Elderveld
Elden
Schuytgraaf
Vredenburg/Kronenburg
De Laar
Rijkerswoerd

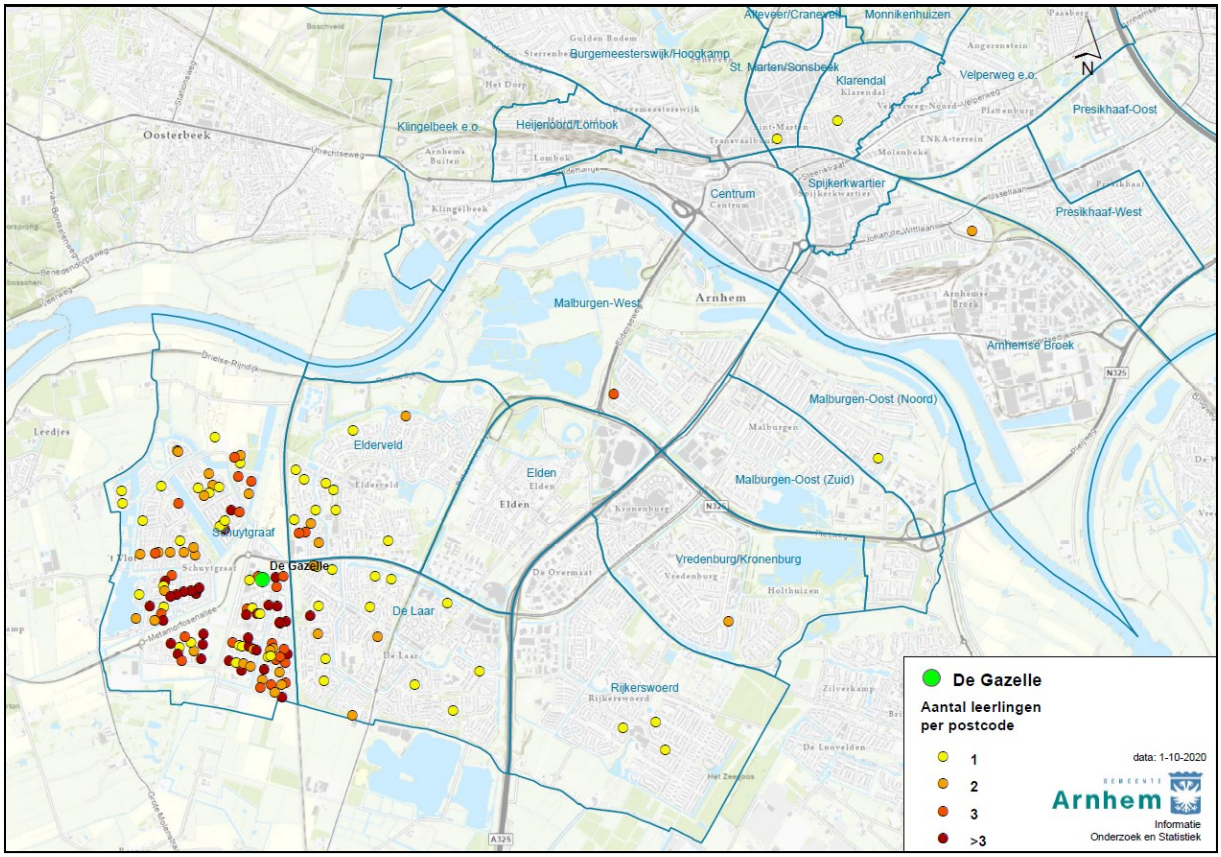
De Gazelle
Aantal leerlingen
per postcode
1
2
3
>3
data: 1-10-2020
Arnhem
Informatie
Onderzoek en Statistiek
Oosterbeek
Klingelbeek e.o.
Heijenoord/Lombok
Burgemeesterswijk/Hoogkamp
St. Marten/Sonsbeek
Klarendal
Velperweg e.o.
Presikhaaf-Oost
Presikhaaf-West
Spijkerkwartier
Centrum
Malburgen-West
Arnhem
Arnhemse Broek
Malburgen-Oost (Noord)
Malburgen-Oost (Zuid)
Elderveld
Elden
Schuytgraaf
Vredenburg/Kronenburg
De Laar
Rijkerswoerd

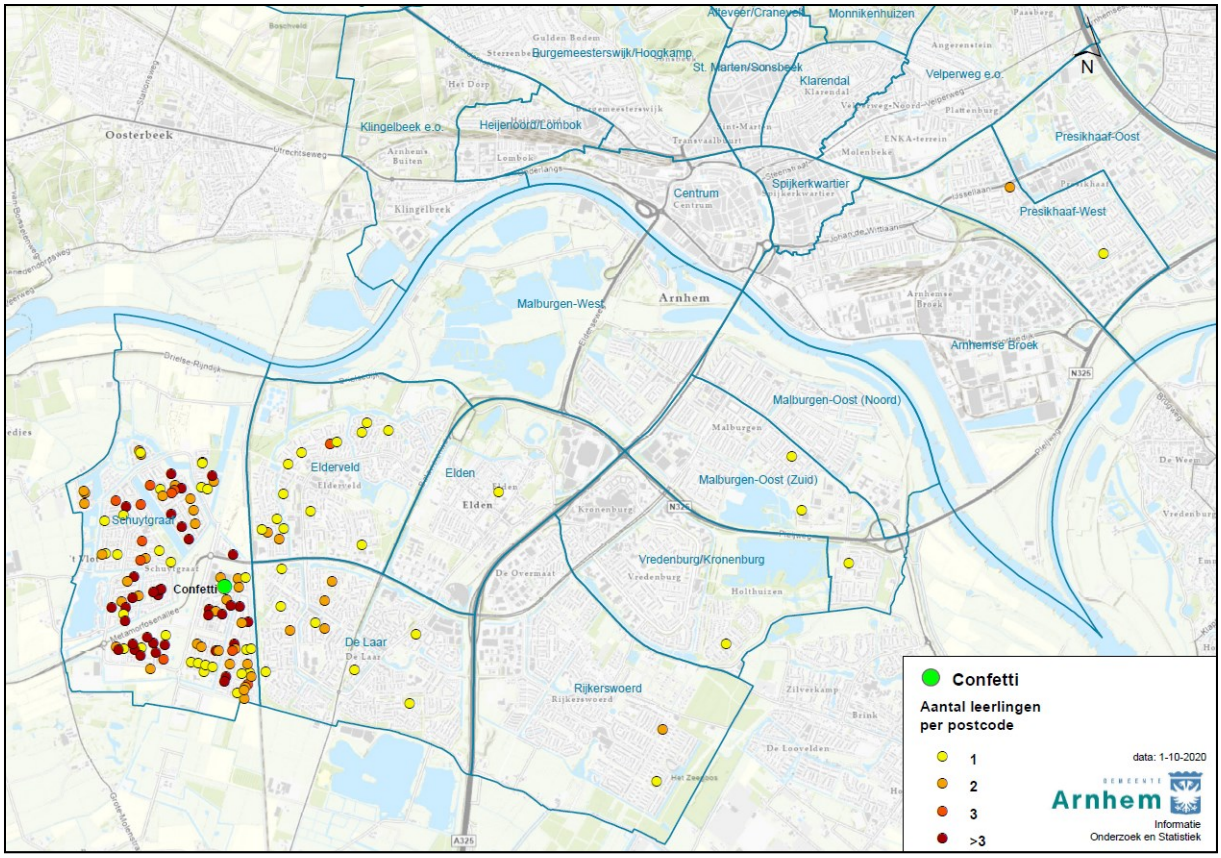
Alteveer/Cranevelt
Monnikenhuizen
Burgemeesterswijk/Hoogkamp
St. Marten/Sonsbeek
Klarendal
Velperweg e.o.
Klingelbeek e.o.
Heijenoord/Lombok
Presikhaaf-Oost
Spijkerkwartier
Centrum
Presikhaaf-West
Malburgen-West
Arnhem
Arnhemse Broek
Malburgen-Oost (Noord)
Elderveld
Elden
Malburgen-Oost (Zuid)
Schuytgraaf
Confetti
Vredenburg/Kronenburg
De Laar
Rijkerswoerd
N
Confetti
Aantal leerlingen per postcode
1
2
3
>3
data: 1-10-2020
Arnhem
Informatie Onderzoek en Statistiek

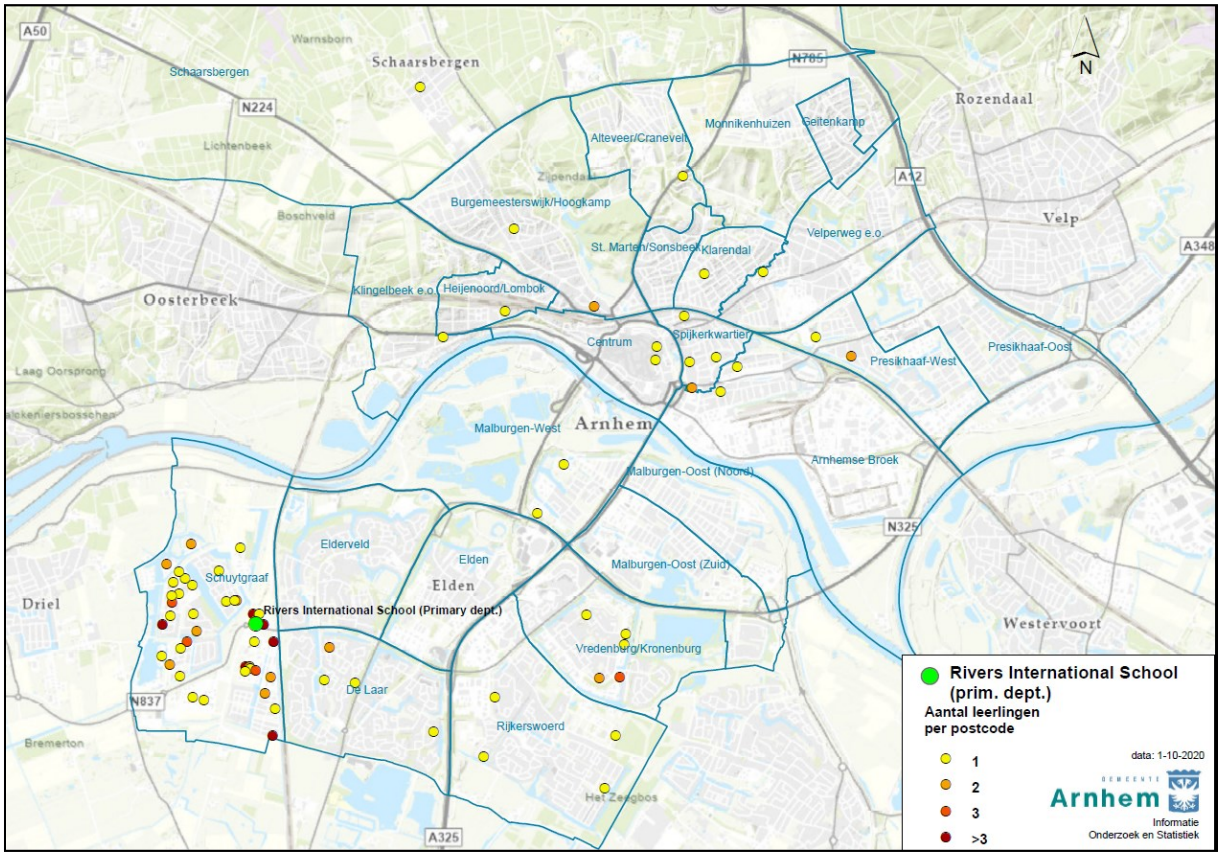
A50
Warnsborn
Schaarsbergen
N224
Lichtenbeek
N785
Rozendaal
Geitenkamp
Alteveer/Cranevelt
Monnikenhuizen
Zijpendaal
A12
Burgemeesterswijk/Hoogkamp
Boschveld
Velp
Velperweg e.o.
St. Marten/Sonsbeek
Klarendal
A348
Oosterbeek
Klingelbeek e.o.
Heijenoord/Lombok
Centrum
Spijkerkwartier
Presikhaaf-West
Presikhaaf-Oost
Laag Oorsprong
Malburgen-West
Arnhem
Arnhemse Broek
Malburgen-Oost (Noord)
N325
Elderveld
Elden
Malburgen-Oost (Zuid)
Schuytgraaf
Driel
Rivers International School (Primary dept.)
Westervoort
Vredenburg/Kronenburg
De Laar
N837
Rijkerswoerd
Bremerton
Het Zeegbos
A325
N
Rivers International School (prim. dept.)
Aantal leerlingen per postcode
1
2
3
>3
data: 1-10-2020
Arnhem
Informatie Onderzoek en Statistiek

4 Bijlage 2: bestemmingskaart Elderveld en De Laar

Zie ook www.arnhem.incijfers.nl/jive, onderwijs\basisonderwijs\bestemmingskaarten per wijk.

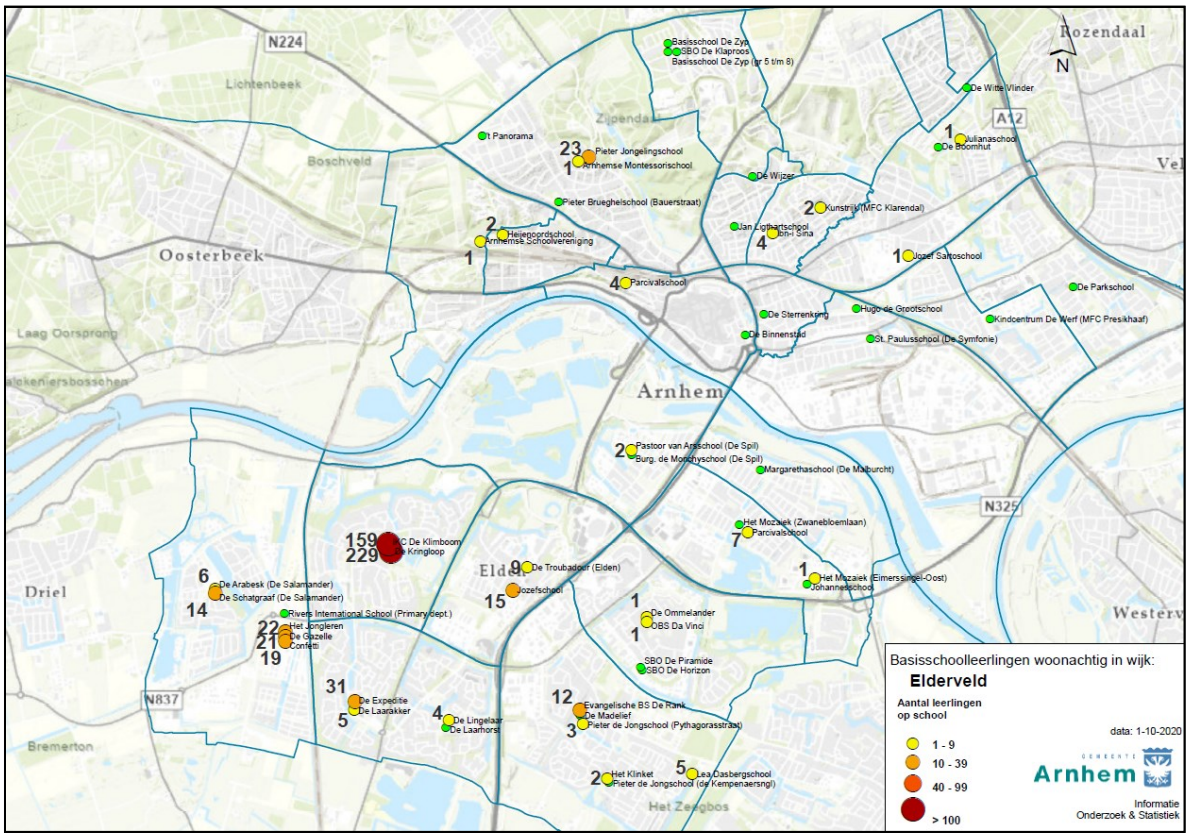

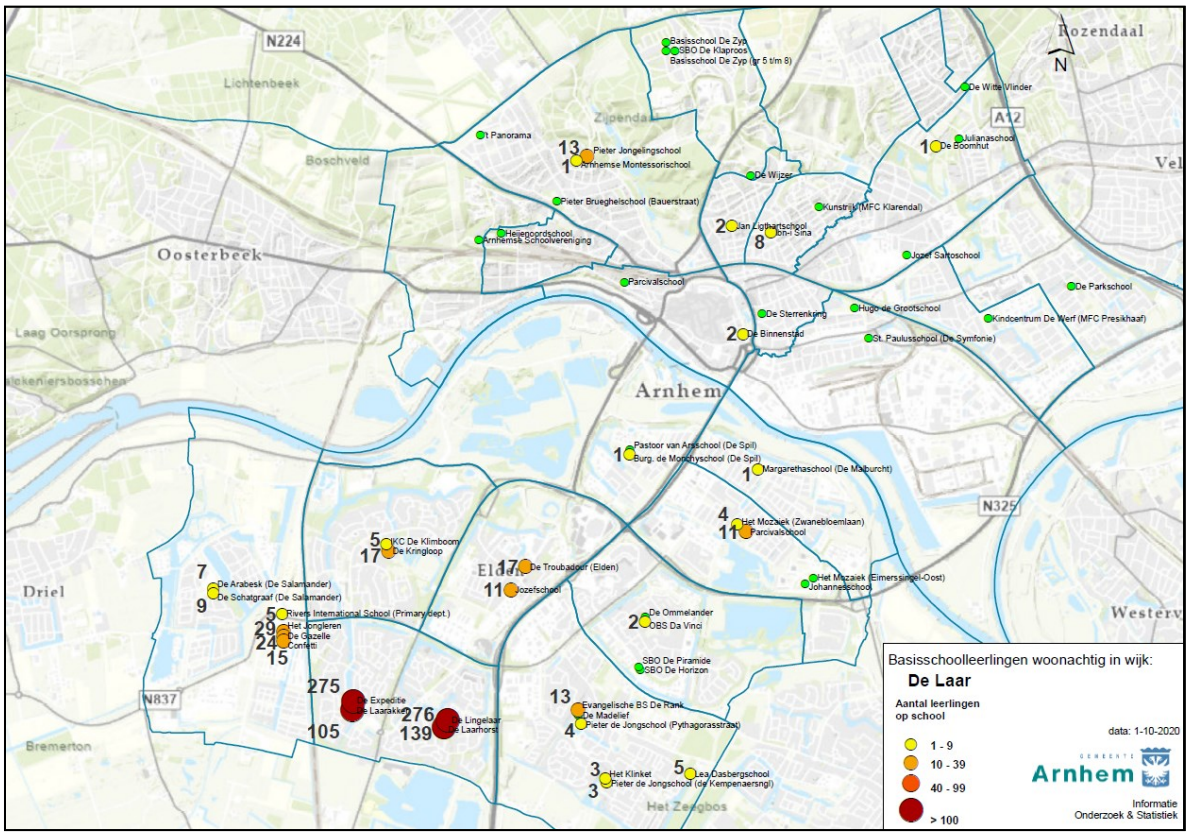

Geachte raadsleden,

Inspraak 1 dec 2021 ivm 'Jaarprogramma integraal huisvestingsplan 2021-2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo' namens de volgende PO besturen:
JA Delta scholengroep: Peter Dooijeweerd, Anje Margreet Woltjer
JA Flores Onderwijs: Sylvia Veltmaat, Yvonne Visser
JA Simon Scholen, in Arnhem Ibn-I-Sina: Mehmet Okuducu, Ismael Yilanci
JA Vrijescholen Athena, in Arnhem Parcivalschool: Peronnik Veltman, Hannes van Soest

JA/NEE/? CorDeo Scholengroep, in Arnhem Pieter Jongelingschool: Arriën Boes, Hester Blok
JA/NEE/? De Passie in Arnhem Evangelische basisschool De Rank: Erik Hendriksen
(30 nov 14.00 uur - nog geen reactie - bewaken)

Dank u dat ik u namens bovenstaande primair onderwijs besturen weer te woord mag staan. Dit maal spreek ik in vanwege het 'Jaarprogramma integraal huisvestingsplan 2021-2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo'. Ik neem u even mee terug in de tijd.

Toen we in 2016 het IHP PO Arnhem maakten, hebben we (schoolbesturen en gemeente) in goed overleg met elkaar uitgangspunten bepaald, op basis van de realiteit van dat moment. Dat heeft in de eerste jaren van het IHP ook geleid tot de nodige voortgang en inmiddels geresulteerd in enkele mooie nieuwe schoolgebouwen en zelfs een prijswinnende permanente uitbreiding (De Wijzer). Daar zijn we natuurlijk blij mee. Inmiddels zijn we vijf jaar verder en is de context op een aantal vlakken dermate veranderd dat het goed is om daar nu vanuit ons perspectief een toelichting op te geven. Deze context heeft betrekking op:

- de ontwikkeling van wet- en regelgeving rondom BENG en de stijgende bouwkosten in relatie tot de gemeentelijke vergoeding (IHP-norm);
- ook willen we nog even de aandacht vestigen op een belofte die we hebben gedaan in het IHP, namelijk ervoor zorgen dat alle tijdelijke huisvesting verdwijnt, zodat alle Arnhemse kinderen onderwijs kunnen genieten in permanente goede schoolgebouwen;
- daarnaast is duidelijk geworden dat Gemeente Arnhem een omvangrijk woningbouwprogramma heeft en dat we daar in onze werkwijze van het IHP tot op heden geen rekening mee houden.

Ontwikkeling bouwkosten i.r.t. de normvergoeding

Gemeente en schoolbesturen hebben sinds 2020 het gesprek gevoerd over de actualisatie van het normbudget. Zoals te lezen is in het raadsvoorstel, was de veranderende wet-/regelgeving rondom BENG hiervoor de directe aanleiding. In de eerste helft van 2021 heeft SBM in opdracht van de gemeente een herberekening gemaakt van de Arnhemse IHP-norm. Delta Scholengroep en Flores Onderwijs zijn weliswaar betrokken geweest bij de opdrachtformulering en de herberekening van het normbedrag door SBM, maar in de behandeling van de uitkomsten zijn we niet tot overeenstemming gekomen over de conclusies van het onderzoek. Wij pleiten voor het toepassen van de VNG-norm in plaats van de berekende Arnhemse IHP-norm, en wel om de volgende redenen:

- Bij het opstellen van het IHP in 2016 waren schoolbesturen en gemeente het erover eens dat de VNG normvergoeding geen reële weergave was van de werkelijke kosten van onderwijshuisvesting. De VNG-normbedragen hadden onvoldoende meebewogen met de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgevingen (aanpassingen Bouwbesluit) en bouwkosten. De VNG heeft dit in 2019 erkend en de normbedragen daarom eenmalig met 40% verhoogd, om zo de discrepantie die was ontstaan tussen norm en werkelijkheid op te lossen. In 2021 heeft de VNG bovendien de norm eenmalig verhoogd met 9,6% om de BENG regelgeving in het normbedrag op te nemen. Dit percentage is gebaseerd op informatie van het kenniscentrum Ruimte-OK, inmiddels een gerespecteerd instituut voor onderwijshuisvesting. Wij zijn dan ook van mening dat de eerdere bezwaren voor toepassing

van de VNG norm nu niet meer aan de orde zijn, dankzij de ‘reparatie’ van de norm die de VNG zelf heeft uitgevoerd. Desondanks bleef de insteek van het college om hiervan af te wijken.

- Een normbedrag dient een reële weergave te zijn van het werkelijke kostenniveau. SBM heeft in de herijking van het IHP-normbedrag daarom, zoals vooraf besproken, de eigen budgetraming gespiegeld aan de aanbestedingsresultaten van Daltonschool Confetti en IKC De Klimboom. Bij het spiegelen aan de aanbestedingsresultaten (laagste inschrijfsommen) van Daltonschool Confetti en IKC De Klimboom heeft SBM geconcludeerd dat het in hun model berekende niveau reëel is. Wij zijn van mening dat deze conclusie niet juist is en dit geen juiste weergave is van de huidige markt. Immers, om een reële weergave te zijn van de marktprijzen zou een normbedrag uit moeten gaan van gemiddelde inschrijfprijzen, niet van de laagste. Met gemiddelde inschrijfprijzen kom je op een niveau dat zelfs net iets hoger is dan de VNG norm 2021.
- De laatste maanden is er in onze lopende projecten gebleken dat de bouwsector te maken heeft met hoge prijsstijgingen, als gevolg van de extreme prijsstijgingen van grondstoffen zoals hout, staal, metaal, olie en energie. De cijfers van BDB bevestigen dit beeld, want over een periode van een half jaar, van mei 2021 tot en met oktober 2021, is een prijsindex stijging van 3,3% opgetreden (dit is circa 6,6% per jaar). Voor 2022 voorspelt de BDB een structurele prijsstijging van meer dan 3%. Ook de prognoses met betrekking tot de inflatie liggen, op dit moment, boven de gewenste 2%. Dit betekent dat het door SBM berekende normbedrag, dat een ouder prijspeil kent, sowieso achterhaald is en de gemiddelde index volgens het IHP-uitgangspunt (gemiddelde BDB index over 10 jaar) ervoor zorgt dat het verschil tussen de IHP-norm en de werkelijke kosten alleen maar verder oploopt.
- Recentelijk heeft de VNG haar eigen normbedragen met bijna 5% geïndexeerd naar prijspeil 2022. De VNG-norm loopt hiermee dus beter in de pas met de werkelijke kostenontwikkeling zoals aangegeven door de BDB. Wij verzoeken u dan ook te overwegen om gehoor te geven aan ons pleidooi om te kiezen voor het toepassen van de VNG-norm voor de IHP-projecten. Bovenaan staat dat een financiële norm ons in staat moet stellen om conform de wettelijke uitgangspunten en de uitgangspunten van het IHP goede en toekomstbestendige schoolgebouwen te kunnen realiseren. Het feit dat de IHP-norm zoals genoemd in het jaarprogramma ‘21/’22 niet voldoende blijkt voor de reeds lopende projecten (Vredenburg en Presikhaaf) en voor die projecten specifiek moet worden opgehoogd, geeft aan dat de door de gemeente voorgestelde norm niet in de pas loopt met de werkelijke kostenontwikkelingen.

Onze conclusie:

Het landelijk bepalen van een VNG norm t.b.v. onderwijshuisvesting is bedoeld om financiële gelijkstelling rondom nieuwbouw en grootscheepse renovatie te realiseren voor alle schoolbesturen/scholen in het hele land. Daarmee kan de onderwijshuisvesting in het hele land aan dezelfde normen voldoen. De VNG zelf heeft bepaald wat een goed normbedrag voor deze opgave is. Het is o.i. niet uit te leggen waarom er in Arnhem een andere werkelijkheid zou gelden. De VNG voert, gesteund door de PORaad, op landelijk niveau nog steeds het gesprek om de verhoging van het bijbehorende budget in het gemeentefonds te effectueren. Gezien de landelijke lobby (staat van) onderwijshuisvesting (denk ook aan actualiteit rondom ventilatie - Covid19) verwachten wij dat dit gesprek gevolg zal hebben en stellen wij voor om de VNG norm nu al toe te passen (ter overweging: voorfinanciering uit de vele extra middelen die ook aan de gemeente Arnhem toegekend zijn).

Tijdelijke huisvesting vermijden

We hebben in het IHP elkaar de belofte gedaan dat we langdurige huisvesting in noodlokalen zouden vermijden. Op enkele plekken in de stad zijn we dan ook bezig om noodlokalen te vervangen door permanente uitbreiding, of verwijderen we noodhuisvesting omdat deze niet meer nodig is. Toch moeten we ook constateren dat het ons in Schuytgraaf nog niet gelukt is om de druk op de onderwijshuisvesting te verminderen door duurzame permanente huisvesting. Daltonschool Confetti is weliswaar gehuisvest in een splinternieuw gebouw, maar ook daar staan 4 noodlokalen omdat we het niet voor elkaar kregen om de huisvesting te enten op de uiteindelijke omvang van de school (18 lokalen in plaats van 14). Bij MFC Omnibus zijn de huisvestingsproblemen opgelost. Het gebouw is passend voor de twee scholen dankzij de verhuizing van Confetti, maar in MFC Salamander blijft de druk op de huisvesting groot. Ondanks de uitbreiding met 5 lokalen is het tot op heden niet gelukt om een duurzame oplossing te vinden voor de 8 noodlokalen (’t Salamandertje) dat ook nog lange tijd in gebruik zal zijn. Het huidige IHP (en jaarprogramma) voorziet niet in deze oplossing. We hopen deze oplossing snel samen met de gemeente in kaart te brengen en aan u te mogen presenteren.

Onze belofte:

We willen zo spoedig mogelijk duidelijk krijgen welke capaciteitsbehoefte er is binnen Schuytgraaf (zie ook volgend punt) en presenteren hoe we hier samen (onderwijsbesturen en gemeente) in kunnen voorzien.

Woningbouwprogramma

De capaciteit en daarmee omvang van de in het jaarprogramma opgenomen projecten worden, zoals afgesproken in het IHP, gebaseerd op de actuele leerlingenprognoses van de betreffende scholen. Bij het bepalen van de omvang van de aankomende projecten zijn we met elkaar tot de conclusie gekomen dat deze systematiek onvoldoende rekening houdt met het omvangrijke woningbouwprogramma van de gemeente Arnhem. Immers, de leerlingenprognoses worden onder andere opgesteld op basis van demografische gegevens van de verschillende wijken in Arnhem. Deze demografische gegevens zijn weer gebaseerd op definitief vastgestelde bestemmingsplannen. Dit terwijl Arnhem de komende jaren veel woningen bij wil bouwen, niet alleen in uitbreidingswijken zoals Schuytgraaf, maar met name ook in de stad. Voor zover wij begrepen bestaat dit woningbouwprogramma uit ruim 7.500 woningen in de komende 8 jaar, en tot 2040 nog een tranche van 10.000 woningen. Dit kan veel effect hebben op het aantal kinderen en de vraag naar onderwijsvoorzieningen, en daarmee ook op onze IHP projecten, terwijl de meeste toekomstige woningbouwprojecten in de huidige systematiek nog niet worden meegenomen in de leerlingenprognoses. Vanuit demografisch perspectief wordt gerekend met gemiddeld 0,3 kind per wooneenheid; dit betekent (bij de ambitie 7.500 woningen erbij in de komende 8 jaar) 2.250 kinderen die onderwezen zullen moeten worden. Laat het geboortecijfer landelijk wat dalen, bv tot 0,2 kind per eenheid, dan spreken we nog steeds over 1.500 kinderen die educatieve vierkante meters zullen gaan bezetten. Het risico is dus ruimschoots aanwezig dat we met de projecten uit het IHP niet voldoende aansluiten bij de toekomstige vraag, met alle gevolgen van dien.

Ons voorstel:

In het jaarprogramma en meerjaren IHP PO Arnhem dient de meerjarige ambitie zijn beslag te krijgen door aannames die nog vastgesteld moeten worden. Het zou z.s.m. duidelijk moeten worden hoe we dat doen, om bij de lopende projecten niet op voorhand te klein te bouwen en steeds met kleine ad hoc oplossingen met bijbehorend gedoe te werken. Ook om ons te realiseren dat tijdelijke huisvesting in dit perspectief meegenomen kan worden en dus omgezet kan worden naar definitieve huisvesting. Het hele frame van teveel aan educatieve vierkante meters binnen de stad Arnhem past niet bij de opgave die de stad zichzelf bouwkundig geeft. We stellen ook voor dit oude frame achter ons te laten. Het wordt tijd vooruit te kijken, met realistische aannames te werken om kapitaalvernietiging

en ad hoc oplossingen tegen te gaan. Het wordt tijd om vanuit een meerjarig strategisch en integraal perspectief naar onderwijshuisvesting te kijken, zodat de burgers in Arnhem op ons kunnen rekenen.

Dank voor uw aandacht.

Namens bovenstaande PO besturen,

Sylvia Veltmaat

Voorzitter College van Bestuur Flores Onderwijs

NB

Graag attenderen wij de raad op ons verzoek zoals verwoord in de brief aan de wethouder onderwijs over het concept jeugdbeleid waarvan u een kopie heeft ontvangen. In deze brief vragen wij om een IHP onderwijshuisvesting gebaseerd op een integrale visie met bijbehorend strategisch beleid. We hopen dat u dit in overweging wilt te nemen.

Uit de brief:
*het realiseren van een **integraal en gezamenlijk huisvestingsplan** voor alle onderwijssectoren (SO, SBO, PO, VSO, PRO, VO) met voor het primair onderwijs een belangrijke plek voor IKC's, aandacht voor de bekostiging van de vierkante meters van de voorschool en extra OAB vierkante meters bij traditionele OAB scholen (regie gemeente Arnhem).*

BEHANDELRESULTAAT

Informatieve & Meningsvorming-I behandeling 1 december 2021

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel "Jaarprogramma integraal huisvestingsplan 2021-2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo"

Zaaknummer:	610181
Portefeuillehouder:	Roelofs

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers, Loor (D66), Gemici (GroenLinks), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Zijlstra (ChristenUnie), Groot (CDA), Usta (DENK/VA), De Groot (Partij voor de Dieren), Hobbelen (AOP), De Vries (PvdA), Pape (VVD).
De fracties van de SP en PVV waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Roelofs (wethouder)

Verloop
Tijdens de informatieve fase spreekt mevrouw Veltmaat in namens de onderwijsinstellingen: Delta Scholengroep, Simon scholen, Athena, De Passie, De Rank en Flores Onderwijs. De inspraakbijdrage is aan de vergaderstukken toegevoegd. De raadskamer is in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen aan mevrouw Veltmaat. ER is onder andere gesproken over spreiding versus eigen keus, strategisch overleg, integraal onderwijshuisvestingsplan, Arnhemse norm, prognose leerlingaantallen, inclusieve scholen, ontschotten budgetten.

Na de informatieve fase is gestart met de meningsvormende (1) behandeling. In verband met de tijd werd deze behandeling tijdens de eerste termijn van de wethouder afgebroken. De wethouder heeft de vragen in de eerste termijn van de fracties van de VVD, PvdA, AOP, PvdD, DENK/VA, CDA en ChristenUnie had beantwoord. Bij het voortzetten van de meningsvormende (1) behandeling zal de wethouder in zijn eerste termijn nog reageren op de vragen van de fracties van Arnhem Centraal, GroenLinks en D66.

Technische vragen
De wethouder zal laten uitzoeken of de kosten van de BENG in de Arnhemse norm is opgenomen of dat er 10 miljoen extra voor wordt uitgetrokken. Tevens zal de beantwoording van de technische vragen van de fractie van D66 zal met instemming van de fractie met de raadskamer worden gedeeld.

Toezegging
Invalide toiletten in schoolgebouwen
Wethouder Roelofs zegt toe, in verband met de gestelde vragen over inclusieve scholen, om in beeld te brengen welke scholen wel en niet over een invalidetoilet beschikken en de raad hierover te informeren (memo).

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de meningsvormende fase I niet is afgerond. De vergadering zal de volgende keer worden voortgezet met de eerste termijn van de wethouder.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

R. Maref

Verzonden: dinsdag 14 december 2021
Onderwerp: Toezegging Bob Roelofs: beantwoording vragen Mattijs Loor D66 en inventarisatie MIVA toiletten op verzoek van Ria de Vries PvdA

Dag Petra,

Zoals toegezegd door Bob Roelofs hierbij de beantwoording (in blauw) van de vragen van Mattijs Loor D66 en de inventarisatie MIVA toiletten (zie tabel) op verzoek van Ria de Vries PvdA.
Zorg jij voor de verspreiding onder de raadsleden?

Dank en groet,

Bas van Loef

Onderwerp: Technische vragen jaarprogramma onderwijshuisvesting

Beste Bas,

Onderstaand nog enkele technische vragen. Volgens mij gaat het om gegevens die bekend zouden moeten zijn, dus ik hoop dat je ze spoedig kan beantwoorden.

1. Onder kanttekening 1.1 worden hogere bouwkosten gemeld. Kun je aangeven hoeveel hoger de bouwkosten van de genoemde projecten procentueel uitvallen? (Dus bouwkosten nieuw vs. bouwkosten begroot, niet op stichtingskosten of investeringskostenniveau.)

   Van de onder kanttekening 1.1 genoemde projecten zijn op dit moment van de Ibn-i Sina en Parkschool de gestegen bouwkosten in beeld. Deze bouwkosten zijn circa 5% gestegen.

2. Wordt bij de uitgangspunten voor Frisse Scholen uitgegaan van het oude of nieuwe (2021) PvE Frisse Scholen?

   Bij start uitvoering IHP is altijd uitgegaan van Frisse scholen klasse B en vanaf zomer 2021 is het aangescherpte nieuwe PvE Frisse scholen van kracht.

3. Hoe verhouden zich het PvE Frisse Scholen en de door Arnhem voorgestelde klasse B tot de streefwaarde en grenswaarde voor CO2 zoals in het licht van Arbo regelgeving en in de adviezen rondom de Coronacrisis als gezond gezien worden? Wat zijn de verschillende eisen en van welke eisen is in het vaststellen van de nieuwe Arnhemse norm uitgegaan?

   De nieuw te bouwen scholen dienen te voldoen aan het nieuw Bouwbesluit , het PvE Frisse scholen klasse B en een CO2-concentratie met een streefwaarde van 950ppm en grenswaarde van 1.200ppm. Daarnaast dient voor ieder klaslokaal een CO2-meter

aanwezig te zijn. Volgens de door SBM berekende Arnhemse-norm kan nieuwbouw hieraan voldoen.

4. Kunnen we een overzicht ontvangen van alle wijzigingen in de planning, net zoals we dat eerder hebben ontvangen? Dus een lijstje waarin inzichtelijk is wanneer de oplevering van een nieuw of gerenoveerd gebouw oorspronkelijk gepland stond en wanneer het nu gepland staat..

   De planning is opgenomen in het jaarprogramma 2021 en 2022.

5. Wat is de actuele stand van zaken van de krapte waar de Parcivalschool (locatie Brugstraat) eerder urgent mee leek te kampen, namelijk meer groepen dan lokalen?

   Voor de korte termijn kan de Parcivalschool (locatie Brugstraat) nog uitbreiden met een negende lokaal. Hiermee is de urgente ruimtevraag tijdelijk opgelost.

6. Wanneer is de verwachting dat de nieuwe gymzaal op de Fluitekruidstraat (toegezegd in 2013) gereed is?

   De verwachting is dat de gymzaal op de Fluitekruidstraat eind 2023 is opgeleverd.

7. Hoeveel (aantal lokalen) tijdelijke huisvesting vanwege capaciteitsproblemen is er op dit moment, en hoeveel was er bij het instellen van het IHP PO? (antwoord op deze vraag mag eventueel worden nagezonden)

   Op dit moment staan vier noodlokalen bij Confetti (dit jaar neergezet), acht bij MFC Salamander, twee bij het Panorama (in voorbereiding op permanente uitbreiding die bouwkundig complex is en meer tijd kost), twee bij de Parkschool (vanwege sloop Kennedy school in voorbereiding op nieuwbouw) en vier bij het Mozaïek (als voorschot op klassenverkleining dit jaar neergezet).
   Bij het instellen van het IHP PO stonden er acht bij MFC Salamander, twee bij de Jozef Sartoschool (worden thans verwijderd) en twee bij het Panorama (worden volgend jaar verwijderd).

Met vriendelijke groet,

Mattijs Loor
Fractievoorzitter D66 Arnhem

Tabel 1 Aantal MIVA-toiletten primair onderwijs
(stand ultimo 14 december'21, nog niet alle gegevens over schoollocaties ontvangen)

Adres	**Aantal MIVA-toiletten**	**Naam / Opmerking**
Brugstraat 6	0	Parcivalschool Noord
Pythagorasstraat 9	1 (begane grond)	De Rank
Spiekmanlaan 16	0	Tijdelijk leegstandsbeheer, schuiflocatie onderwijs
Groningensingel 1245	1* (begane grond Da Vinci)	Tijdelijke huisvesting PO (Da Vinci en Ommelander), daarna afstoten pand.
Zijpendaalseweg 163	1	Pieter Jongelingschool
Bethaniënstraat 250	2	Briant College VSO
Bethaniënstraat 244	1	De Ommezwaai SO
Heijenoordseweg 5a	6	Prisma College (oudbouw)
Heijenoordseweg 7	6	Prisma College (nieuwbouw)
Wekeromseweg 6	18	Lichtenbeek
Middachtensingel 12	5	Mariëndael
Bakenbergseweg 76	0	De Brouwerij
Agnietenstraat 227	0	Ibn-i Sina
Lupinestraat 12	1	MFC De Spil

Raadsvoorstel "Jaarprogramma integraal huisvestingsplan 2021-2022 en stand van zaken onderwijshuisvesting po, (v)so en vo"

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	22 december 2021
Zaaknummer:	610181
Portefeuillehouder:	Roelofs

Aan de gemeenteraad, 15 december 2021

Aanwezig:
de raadsleden/fractievolgers, Venhoek (D66), Gemici (GroenLinks), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Becker (ChristenUnie), Van den Broek (CDA), De Groot (Partij voor de Dieren), Hobbelen (AOP), Visser (PvdA), Pape (VVD).
De fracties van de DENK/VA, SP en PVV waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Roelofs (wethouder)

Bespreking
De vergadering is gestart met de beantwoording door de wethouder van de in de eerste termijn gestelde vragen. Vervolgens heeft de tweede termijn van de meningsvormende behandeling plaatsgevonden. Tijdens de bespreking is gebleken dat besluitvorming over het voorstel dit jaar dient plaats te vinden. Als gevolg daarvan heeft de raadskamer ingestemd met doorverwijzing naar de besluitvorming zonder een voorafgaande separate meningsvormende 2 behandeling.

Toezegging
De wethouder zegt toe om het strategisch gesprek met de raad en de stad te voeren over de toekomst van integraal onderwijshuisvesting richting 2035 waarbij ook de facetten van de openbare ruimte worden meegenomen.

Conclusie
De voorzitter stelt vast dat het voorstel wordt doorverwezen naar de besluitvormende fase met dien verstande dat er tijdens de besluitvormende fase ruimte wordt geboden voor het debat inclusief moties en amendementen omdat een separate meningsvormende 2 behandeling niet mogelijk is.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De vicevoorzitter,

V. Bouma

Titel/onderwerp: Vrij zijn in Arnhem

Raadsadviseur: W. Lammers Telefoonnr: 377 2581 Willem.lammers@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Roman Meutstege
Portefeuillehouder:	M. Louwers	Telefoonnr:	5519
		E-mailadres:	roman.meutstege@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend (M2)		
Toelichting	**Inhoud** Aan de gemeenteraad van Arnhem wordt voorgesteld om het actieplan 'Vrij zijn in Arnhem' vast te stellen. Dit actieplan ziet op een aanpak tegen discriminatie en racisme, en werkt aan een stad waarin voor elkaar wordt opgekomen. Het actieplan komt voort uit gesprekken met de stad, en heeft als doel een startpunt te zijn van een beweging naar een inclusieve samenleving. Hiervoor wordt ongeveer €200.000 beschikbaar gesteld, naast een budget van € 67.000 die beschikbaar wordt gesteld vanuit het Rijk. Zie voor meer informatie het raadsvoorstel.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronding van de meningsvormende (M2) fase en besluit over vervolgbehandeling.		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	<u>Vergaderorde M2</u> Het doel van de M2 is het bespreken van de reeds ingediende moties en/of amendementen. Behandeling gebeurt per motie of amendement, op volgorde van volgnummer: 1. Indiener licht motie of amendement toe 2. Woordvoerders van andere fracties krijgen de gelegenheid om vragen te stellen aan de indiener of hun standpunt te delen 3. De portefeuillehouder krijgt de gelegenheid om te reageren op de motie of amendement (pre-advies) 4. Woordvoerders kunnen reageren op de bijdrage van de portefeuillehouder Daarna is de volgende motie of amendement aan de beurt, totdat alle moties of amendementen zijn besproken. Interrupties zijn toegestaan, maar kunnen vanwege de tijd beperkt worden. Als in de m2-behandeling naar het oordeel van de raadskamer alle concept-moties en -amendementen behandeld zijn, kan het voorstel worden doorgeleid naar de besluitvorming.		
Bijlagen			

Raadsvoorstel "Vrij zijn in Arnhem"			
Bijlage - Vrij zijn in Arnhem			
Aangenomen motie "Integrale inclusievisie en actieplan'" (20M245g)			
Raadsbrief "Informatieverzoek conform artikel 169 lid 3 gemeentewet m.b.t. 'Vrij zijn in Arnhem' " d.d. 07-09-2021			
Bijlages bij het verzoek om inlichtingen van de fractie ChristenUnie			
Behandelresultaat 17 november 2021, informatieve & meningsvormende (1) behandeling			
Antwoord Technische Vraag "Vrij zijn in Arnhem" - fractie VVD			
Antwoord Technische Vraag "Vrij zijn in Arnhem" - fractie CDA			
Behandelresultaat 1 december 2021, 2e meningsvormende (1) behandeling			

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Vaststellen: Vrij zijn in Arnhem
Amendement van het lid	Ria de Vries - PvdA Nicky Eppich - VVD
Titel Amendement	Dit geldt voor iedereen
Nummer Zaaknummer	**21A79** 588565

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:
Aan het raadsbesluit toe te voegen
Punt 2:
Overal in het voorstel waar een opsomming staat van groepen mensen die gediscrimineerd worden, de opsomming te vervangen door: “Iedereen die gediscrimineerd wordt in arnhem”

Toelichting
Door de opsomming van een aantal groepen, worden er ook mensen uitgesloten zoals bijvoorbeeld mensen met een beperking en woonwagenbewoners. Door de opsomming te vervangen voor “ iedereen die gediscrimineerd wordt in Arnhem ” sluiten we niemand uit.

Ria de Vries - PvdA
Nicky Eppich - VVD

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Vrij zijn in Arnhem
Amendement van het lid	Nathalie Nede – ChristenUnie Patrick van Iperen – D66 Marie José Navis – GroenLinks Ria de Vries - PvdA
Titel Amendement	Zero Tolerance
Nummer Zaaknummer	**21A80** 588565

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor in Vrij zijn in Arnhem het woord tolerantie te schrappen.

1. En we zetten in op het voorkomen van de discriminatie en het racisme van morgen, door onze kinderen al jong de waarde van respect, tolerantie en acceptatie mee te geven.
   te wijzigen in/toe te voegen:
   En we zetten in op het voorkomen van de discriminatie en het racisme van morgen, door onze kinderen al jong de waarde van respect, diversiteit en acceptatie mee te geven.

2. We geven kinderen vanaf de wieg het belang van tolerantie, acceptatie en respect mee
   Te wijzigen in
   We geven kinderen vanaf de wieg de principes van gelijkwaardigheid en respect mee

3. opgroeien vanuit respect en tolerantie
   te wijzigen in
   Opgroeien vanuit respect en gelijkwaardigheid

4. We brengen daarom kinderen al vroeg het belang van respect en tolerantie bij
   Te wijzgingen in
   We brengen daarom kinderen al vroeg de principes van gelijkwaardigheid en respect bij

Toelichting: Tolerantie gaat uit van superioriteit. Mensen zijn gelijkwaardig. Daar past het tolereren van de een door de ander niet bij.
Nathalie Nede – ChristenUnie Patrick van Iperen – D66 Marie José Navis – GroenLinks Ria de Vries - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Vrij zijn in Arnhem
Amendement van het lid	Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel Amendement	Geen ruimte voor haatmisdaden
Nummer Zaaknummer	**21A81** 588565
De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor in Vrij zijn in Arnhem op p. 13 aan de zin We vergroten de aandacht voor geweldsincidenten tegen LHBTIQ+ personen in de openbare ruimte. toe te voegen: en andere haatmisdaden	
Toelichting Alle haatmisdaden moeten tegengegaan worden.	
Nathalie Nede - ChristenUnie	

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Vrij zijn in Arnhem
Amendement van het lid	Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel Amendement	Het doel voor ogen houden
Nummer Zaaknummer	**21A82** 588565

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor in Vrij zijn in Arnhem in het voorwoord, de tekst

De vraag was simpel: “hoe bereiken we een Arnhem waar voor discriminatie geen plaats is?” Het antwoord is niet altijd simpel. Wat wel duidelijk is, is dat we met elkaar aan de slag gaan.

te wijzigen in:

Dit gaan we doen met een duidelijk doel voor ogen: een inclusieve stad, waarin geen plek is voor discriminatie en racisme.

Toelichting

Het antwoord is misschien niet simpel, maar het einddoel, namelijk een inclusieve stad, wel.

Nathalie Nede - ChristenUnie

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Vrij zijn in Arnhem
Amendement van het lid	Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel Amendement	Vrijheid
Nummer Zaaknummer	**21A83** 588565

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor in “Vrij zijn in Arnhem” in het voorwoord, de tekst

Ruim 75 jaar terug hebben onze voorouders in Arnhem hard gevochten voor vrijheid

te wijzigen in:

In en rondom onze stad zijn inmiddels 77 jaar geleden grote offers gebracht om in vrijheid te kunnen leven.

Toelichting:

Niet alle Arnhemmers hebben voorouders die in Arnhem hebben gevochten. Maar de vrijheid waarvoor is gevochten bij de Slag om Arnhem is er voor iedereen.

Nathalie Nede – ChristenUnie

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Vrij zijn in Arnhem
Amendement van het lid	Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel Amendement	Iedereen is gelijkwaardig
Nummer Zaaknummer	**21A84** 588565
De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor in “Vrij zijn in Arnhem” in het voorwoord, de zin: In Nederland is iedereen gelijkwaardig. te wijzigen in: Iedereen is gelijkwaardig.	
Toelichting Gelijkwaardigheid is universeel.	
Nathalie Nede - ChristenUnie	

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	22 december 2021
Bij de bespreking van	Vrij zijn in Arnhem
Wijzigingsvoorstel van	Klaartje Koorn - CDA
Titel van het wijzigingsvoorstel	Inclusie en diversiteit begint bij de basis(scholen)
Nummer Zaaknummer	**21A85** 588565

Het volgende raadslid stelt de volgende verandering voor:

In de bijlage “Vrij zijn in Arnhem” onder het kopje 3.2.1**.** “It takes a city to raise a child: opgroeien vanuit respect en tolerantie”, na de tussenkop “dit gaan we doen”, de volgende bullet point met tekst toe te voegen:

- We werken met de Arnhemse basisscholen aan het ontwikkelen van leerlijnen over inclusie, diversiteit, discriminatie en racisme in het kader van de verscherpte wettelijke opdracht burgerschap[1]. Dat doen we onder andere door jaarlijkse kennisuitwisseling met relevante organisaties en gemeentelijke afdelingen.

Toelichting:
Met ingang van 1 augustus 2021 is de wettelijke opdracht burgerschap aangescherpt.
In de aangescherpte wet is het bevorderen van inclusie en diversiteit, en het tegengaan van racisme en discriminatie steviger verankerd. De scholen hebben de concrete opdracht om kinderen kennis bij te brengen over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden. Met de aanscherping van de burgerschapswet is de opdracht aan scholen verduidelijkt en steviger verankerd. Bovendien is de rol van schoolbesturen verzwaard: zij moeten een duidelijke burgerschapsopdracht richting hun scholen communiceren en zorg dragen voor de aanpassing van het curriculum in deze lijn.

Momenteel zijn basisscholen in Arnhem volop bezig met leerlijnen uit te werken in het kader van deze aangescherpte opdracht. Volgens het CDA biedt dit een unieke kans voor de gemeente de scholen te ondersteunen door kennisuitwisseling over de belangrijkste ontwikkelingen en thema’s, met relevante Arnhemse organisaties en gemeentelijke diensten die zich met dit thema bezig houden. Met dit amendement wil het CDA de gemeente activeren op dit punt en door middel van bijvoorbeeld een jaarlijks overleg met de scholen het thema inclusie te verankeren en op maat te maken voor Arnhemse scholen. Voor het CDA is het werken met

[1] Burgerschap-op-de-Basisschool_Wet-en-regelgeving-juli-2021.pdf (schoolenveiligheid.nl)

basisscholen op dit thema een prioriteit en draagt het bij aan het voorkomen van discriminatie en racisme onder een volgende generatie Arnhemmers.
Klaartje Koorn - CDA

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	22 december 2021
Bij de bespreking van	Vrij zijn in Arnhem
Motie van	Nathalie Nede – ChristenUnie Marie José Navis - GroenLinks
Titel van de motie	Herdenk ook slavernij in voormalig Nederlands-Indie
Nummer Zaaknummer	**21M294** 588565

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 22 december 2021 een besluit te nemen over

We weten dat:

- Ook in Indonesië, toen nog Nederlands-Indie, groot onrecht is aangedaan in koloniale tijden
- De slavernij in Nederlands-Indie op 1 januari 1860 is afgeschaft
- Arnhem heeft geprofiteerd van deze koloniale geschiedenis, door de vestiging van vele voormalige Indiëgangers in de stad, waardoor de stad de bijnaam “Het Haagje van het Oosten” kreeg
- Een deel van deze koloniale geschiedenis in Museum Bronbeek tentoon wordt gesteld

We vinden dat:

- Ook dit deel van de geschiedenis een waardige herdenking verdient

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

- Aandacht te geven aan dit slavernijverleden door samen met Bronbeek te komen tot een jaarlijkse herdenkingsceremonie van de afschaffing van de Nederlands-Indische slavernij

Raadsleden

Nathalie Nede - ChristenUnie
Marie José Navis - GroenLinks

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	22 december 2021
Bij de bespreking van	Vrij zijn in Arnhem
Motie van	Nathalie Nede – ChristenUnie Marie José Navis - GroenLinks Mark Coenders - GroenLinks
Titel van de motie	Keti Koti monument
Nummer Zaaknummer	**21M293** 588565

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 22 december 2021 een besluit te nemen over

We weten dat:

- Arnhem in 2021 voor het eerst Keti Koti heeft herdacht en gevierd
- In 2023 een jubileumjaar is voor de afschaffing van de slavernij (1863) en 150 jaar na de werkelijke vrijheid voor de tot slaaf gemaakte mensen (1873)

We vinden dat:

- Bij een herdenking ook een vaste plek en een monument hoort

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

- Een subsidieaanvraag Vrijheid bij de provincie te doen. Dit samen te doen met betrokken partijen uit de stad (zoals Keti Koti Arnhem, Afro Nation en Stichting Mietie Makandra Baka) en de regio (zoals Afrika Museum, Vrijheidsmuseum en Gelderland Herdenkt).
- Samen met deze betrokken partijen een geschikte locatie in de stad te zoeken
- Arnhemse kunstenaars en/of kunstenaars die nakomelingen zijn van tot slaaf gemaakte mensen te betrekken bij mogelijke ontwerpen voor dit monument
- De Arnhemse inwoners mee te laten beslissen in het uiteindelijke ontwerp
- Voor 1 juli 2023 dit monument te realiseren zodat in het jubileumjaar de herdenking bij het monument kan plaatsvinden.
- Indien de gelden vanuit de provincie ontoereikend zijn, de raad hierover en over de mogelijke kosten te informeren.

Raadsleden

Nathalie Nede – ChristenUnie
Marie José Navis – GroenLinks
Mark Coenders - GroenLinks

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	15 december 2021
Bij de bespreking van	'Vrij zijn in Arnhem'
Motie van	Klaartje Koorn - CDA Nicky Eppich - VVD Nathalie Nede - ChristenUnie Patrick van Iperen - D66
Titel van de motie	‘Vrij zijn in Arnhem’ is niet vrijblijvend
Nummer Zaaknummer	**21M295** 588565

We weten dat,

- Arnhem een diverse stad is met mensen met verschillende nationaliteiten en achtergronden.
- het actieplan 'Vrij zijn in Arnhem' is opgesteld is als aanpak tegen discriminatie en racisme.
- Hiervoor wordt ongeveer €200.000 beschikbaar gesteld, naast een budget van € 67.000 dat beschikbaar wordt gesteld vanuit het Rijk.
- De gemeenteraad een goede informatievoorziening verwacht over dit thema.
- Het college heeft toegezegd externe lopende onderzoeken met de Raad te zullen delen, zoals: Diversiteit & Inclusie Nederlandse Inclusiviteitsmonitor, Inclusieve communicatie, Diversiteit & Inclusie Barometer Culturele Diversiteit.

We vinden dat:

- ‘Vrij zijn in Arnhem’ een goed startdocument is, maar nog geen actieplan met SMART geformuleerde doelstellingen en een uitvoeringsagenda.
- Instemmen met dit document geen duidelijke kaders geeft, waardoor toetsing door de gemeenteraad in hoeverre de aanpak werkt niet mogelijk is.

Hiermee verzoeken wij het college,

- In samenwerking met de betrokken klankbordgroep tot een uitvoeringsagenda “Vrij zijn in Arnhem” 2022 voor de komende 3 jaar te komen binnen 3 maanden na dit raadsbesluit. De uitvoeringsagenda wordt vergezeld van een duidelijke prioritering en een gespecificeerde begroting.
- De uitkomsten van de externe onderzoeken mee te nemen in de uitvoeringsagenda.
- Jaarlijks met een voortgangsrapportage te komen in het kader van “Vrij zijn in Arnhem”.

En gaan over tot de orde van de dag.

- Klaartje Koorn - CDA
- Nicky Eppich - VVD
- Nathalie Nede - ChristenUnie
- Patrick van Iperen - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Vrij zijn in Arnhem
Motie van	Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Titel motie	Coördinator tegen racisme en discriminatie
Nummer Zaaknummer	**21M297**

De Raad,
Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat

- De landelijke overheid een nationaal coördinator tegen racisme en discriminatie heeft aangesteld;
- De Nationaal Coördinator tegen racisme en discriminatie aan de slag gaat met diverse stakeholders om op basis van bereidheid een meerjarig landelijk aanpak tegen racisme en discriminatie op te tuigen;

Overwegende dat

- Uit meerdere discriminatiemonitoren blijkt dat racisme en discriminatie een veelkoppig monster is dat veelkoppig aangepakt moet worden;
- Een dergelijke coördinator ook in Arnhem aangesteld moet worden;
- De coördinator als een spin in het aan de aan de slag moet gaan om doelgericht racisme en discriminatie in Arnhem aan te pakken;
- Een Arnhemse coördinator met bestuurlijke doorzettingsmacht dé manier is om korte metten te maken met racisme en discriminatie in Arnhem;

Verzoekt het college

- Te onderzoeken hoe de aanstelling van een Arnhemse coördinator tegen racisme en discriminatie van toegevoegde waarde kan zijn voor de meerjarige en brede aanpak van de gemeente tegen racisme en discriminatie;
- Hierover te rapporteren aan de raad,

en gaat over tot de orde van de dag

Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Vrij zijn in Arnhem
Motie van	Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem Patrick van Iperen – D66 Susan van Ommen – D66
Titel motie	Een inclusief uniform bij Toezicht en Handhaving
Nummer Zaaknummer	**21M298** 588565

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat

- De gemeente Arnhem een groot voorstander is van het uitdragen van diversiteit en inclusiviteit en grote ambities heeft op dit vlak;
- De gemeente Arnhem kledingvoorschriften hanteert voor handhavers en toezichthouders (boa's);
- Het voor handhavers en toezichthouders van de gemeente Utrecht op dit moment niet mogelijk is een godsdienstige of levensbeschouwelijke uiting, die niet onzichtbaar gedragen kan worden, zoals een hoofddoek (islamitisch), een tulband (Sikh) of een keppel (joods), te dragen i.c.m. het uniform;
- In landen zoals de Verenigde Staten, Engeland, Schotland, Canada en Zweden dit al veel langer wel wordt toegestaan en dat dit prima werkt;[1] [2]

Overwegende dat

- Het uitsluiten van het dragen van een godsdienstige of levensbeschouwelijke uiting, die niet onzichtbaar gedragen kan worden, zoals een hoofddoek, een tulband of een keppel, wanneer het gaat om functies binnen Toezicht en Handhaving, niet past bij de ambities rondom diversiteit en inclusiviteit van de gemeente Arnhem;
- De mogelijkheid tot het dragen van een godsdienstige of levensbeschouwelijke uiting, die niet onzichtbaar gedragen kan worden, zoals een hoofddoek, een tulband of een keppel, bij zal dragen aan de gemeentelijke ambities op het vlak van een divers personeelsbestand;
- Politiechef Midden Nederland en portefeuillehouder Diversiteit Martin Sitalsing voorstander is van het toestaan van een godsdienstige of levensbeschouwelijke uiting,

[1] https://www.parool.nl/nieuws/politie-amsterdam-overweegt-toestaan-hoofddoek~b3a122f46/
[2] https://www.ad.nl/binnenland/amsterdamse-politie-wil-hoofddoekje-toestaan-bij-uniform~a302409a/

die niet onzichtbaar gedragen kan worden, zoals een hoofddoek, een tulband of een keppel, daar de voordelen van ziet en de politiek heeft opgeroepen zich daarover uit te spreken;[3]
- Een godsdienstige of levensbeschouwelijke uiting niets zegt over hoe een handhaver of toezichthouder in haar werk staat;
- Arnhem op dit vlak één van de voorlopers kan zijn van een maatschappelijke verandering samen met ander steden die zijn voorgegaan zoals Utrecht en Rotterdam en de politie kan inspireren tot verandering;
- Een oplossing wellicht gevonden kan worden in de voorschriften die gehanteerd worden bij pasfoto's, waar wordt voorgeschreven: *"Is het om godsdienstige of levensbeschouwelijke redenen niet toegestaan om uw hoofd onbedekt te laten? Dan mag u uw hoofd bedekken. De hoofdbedekking moet egaal en eenkleurig zijn en contrasterend zijn met de achtergrond."*[4]
- Het herzien van de kledingvoorschriften zorgvuldig moet gebeuren, waarbij de uitkomst moet zijn een nauwkeurige afweging tussen wat de grondwettelijke scheiding van kerk en staat voorschrijft, maar binnen de context van een veranderende samenleving waarin we ruimte geven aan inclusiviteit van godsdienstige en levensbeschouwelijke vrijheid, en voor zover ze het werk niet belemmeren;

Verzoekt het college
- De kledingvoorschriften voor de handhavers en toezichthouders van de openbare ruimte van de gemeente Arnhem dusdanig te wijzigen dat het mogelijk wordt om een godsdienstige of levensbeschouwelijke uiting, die niet onzichtbaar gedragen kan worden, zoals bijvoorbeeld een hoofddoek, een tulband of een keppel, te dragen;
- Dit voor het einde van het tweede kwartaal van 2022 te realiseren en de raad hierover te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag

Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Patrick van Iperen – D66
Susan van Ommen – D66

[3] https://www.ad.nl/amsterdam/een-hoofddoek-voor-agenten-politiechef-ziet-voordelen-je-zegt-ook-geen-nee-tegen-een-arts-met-hoofddoek~a2c9f631/
[4] https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/paspoort-en-identiteitskaart/eisen-pasfoto-paspoort-id-kaart

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Vrij zijn in Arnhem
Motie van	Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Titel motie	Monument als eerbetoon aan de gastarbeider
Nummer Zaaknummer	**21M299** 588565

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat

- het meer vijftig jaar geleden is dat Nederland de laatste wervingsovereenkomst voor gastarbeiders sloot. Dat was met Joegoslavië in 1970. Overeenkomsten met Italië (1960), Spanje (1961), Portugal (1963), Turkije en Malta (1964), Griekenland (1966) en Marokko (1969) gingen hier aan vooraf;
- het nu inmiddels vijfenzestig jaar geleden is dat de eerste gastarbeiders zich vestigden in Arnhem;
- tegenwoordig meer dan 10% van de huidige inwoners van Arnhem een verleden als gastarbeider heeft of nazaat van is van hen die vroeger naar Nederland zijn gekomen onder de noemer ‘gastarbeider’;
- de gastarbeider heeft bijgedragen aan de naoorlogse wederopbouw en nauw betrokken is geweest bij de totstandkoming van beeldbepalende locaties in ons land;
- de gastarbeider een significante rol heeft gespeeld in de lokale economie van onze stad;
- ons land en inmiddels ook onze stad een traditie van monumenten en kunstwerken in de openbare ruimte kent;
- er in Rotterdam een monument ter ere van de gastarbeider staat en binnenkort ook in de stad Utrecht

Overwegende dat

- een monument ter ere van de gastarbeiders recht zou doen aan de erkenning en waardering van deze groep;
- Arnhem niet een monument heeft dat reflecteert op de multiculturele identiteit van de stad en recht doet aan het harde werken van de gastarbeider

Verzoekt het college

- een beeldend kunstenaar de opdracht te geven een monument ter ere van de gastarbeider te realiseren;
- organisaties en bewoners uit de stad te betrekken bij de vorm en de locatie van dit monument;
- dit voorstel te dekken vanuit het budget voor beeldende en monumentale kunst

en gaat over tot de orde van de dag

Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 588565

Onderwerp: 'Vrij zijn in Arnhem'

Voorstel

1. 'Vrij zijn in Arnhem' vast te stellen

Inleiding

In Arnhem moet iedereen moet zichzelf kunnen zijn. Dat klinkt vanzelfsprekend, maar helaas zijn er Arnhemmers die dagelijks te maken krijgen met discriminatie en racisme. Dit is onacceptabel en bovendien strafbaar. Met het actieplan 'Vrij zijn in Arnhem' strijden we tegen discriminatie en werken we aan een stad waarin we voor elkaar opkomen. We laten de kracht van diversiteit zien en leveren een bijdrage aan de emancipatie van groepen die te maken krijgen met discriminatie.

In juni zijn we gestart met de campagne #ArnhemDurft, waarin we Arnhemmers oproepen om zich uit te spreken tegen discriminatie en op te komen voor de mensen die hiervan het slachtoffer worden. Dat kunnen we niet alleen als gemeentebestuur: alleen als iedereen mee doet, kunnen we discriminatie en racisme een halt toe roepen.

Met 'Vrij zijn in Arnhem' laten we zien waar we voor staan en hoe we een vuist willen maken tegen discriminatie en racisme. Dit actieplan is de opbrengst van gesprekken met de stad, en het startpunt van een beweging naar een inclusieve samenleving waarin geen plek is voor uitsluiting. We blijven met elkaar in gesprek en werken zo toe naar ons ideaal: een stad waarin iedereen zichzelf kan zijn.

Beoogd effect

Arnhem GEMEENTE

Met 'Vrij zijn in Arnhem' geven we samen met de stad vorm aan een beweging naar een inclusievere stad, die strijdt tegen discriminatie en racisme.

De komende jaren werken we toe naar:
- Het laten zien en benutten van de kracht van diversiteit
- Het vergroten van bewustwording over discriminatie en racisme
- Geen ruimte laten voor discriminatie en opkomen voor elkaar

Beoogd effect is het terugdringen van discriminatie en racisme. We willen dat het bestrijden van discriminatie en racisme bij iedereen hoog op de agenda staat, dat we daarin als stadsbrede beweging samen optrekken en samen discriminatie en racisme effectief aanpakken.

Argumenten

1.1 We geven als gemeente hoge prioriteit aan de aanpak van discriminatie en racisme

Er gebeurt al veel in Arnhem in de aanpak van discriminatie, maar de ontwikkelingen van de afgelopen tijd maken duidelijk dat er meer nodig is. Discriminatie is strafbaar en vraagt om een zero tolerance aanpak. Tegelijkertijd willen we de discriminatie van morgen voorkomen door al vroeg in te zetten op ontmoeting, bewustwording en tolerantie, acceptatie en respect.

1.2 We geven uitvoering aan uw motie 'Integrale inclusievisie en actieplan (20M245)'.

De gemeenteraad heeft een motie 'Integrale inclusievisie en actieplan' aangenomen waarin wordt gevraagd om een integrale visie en actieplan als onderdeel van het Uitvoeringsplan Inclusief Arnhem, en deze uiterlijk voor het zomerreces 2021 aan de raad voor te leggen.

Participatie

'Vrij zijn in Arnhem' is opgesteld voor en door Arnhemmers. We hebben hiervoor meer dan 40 gesprekken gevoerd, met onder meer jongeren, ouderen, docenten, ondernemers, wijkprofessionals, culturele ondernemers en artiesten. We spraken hen over de mate waarin er sprake is van discriminatie en racisme in de stad, welke maatregelen we eerder al hebben getroffen, wat er nog nodig is en wie hierin een rol kan spelen. In verschillende klankbordgroepbijeenkomsten is er meegedacht over de invulling van de pijlers, acties en kernpunten. Aanvullingen en opmerkingen van de klankbordgroep op de conceptversies van het stuk zijn meegenomen en verwerkt.

We gaan door met de energie die we zijn tegengekomen in de stad, en werken ook in de uitvoering van onze plannen nauw samen.

Financiën

In de perspectiefnota 2022 is voor 2022 en 2023 € 200.000 beschikbaar gesteld voor de visie en het actieplan racismebreed (nu het manifest 'Vrij zijn in Arnhem') en de regenboogagenda. Vanaf 2024 blijft er voor de regenboogagenda - integraal onderdeel van het manifest - structureel € 36.000 beschikbaar.

Een groot deel van de acties is bedoeld om een extra impuls te geven aan een stadsbrede beweging tegen discriminatie. Hiervoor zetten we de beschikbare € 200.000 uit de perspectiefnota 2022 in, in 2022 en 2023. Daarnaast zetten we de circa € 67.000 euro in die vanuit het Rijk (meicirculaire) extra beschikbaar wordt gesteld voor het versterken van de aanpak van discriminatie en de antidiscriminatievoorziening (€ 64.678 euro in 2021 oplopend tot € 68.654 euro in 2025). Verder wordt een deel van de acties mede gefinancierd uit bestaande middelen inclusie.

Uitvoering

In het manifest noemen we de eerste acties die we de komende jaren gaan uitvoeren. Deze zijn geordend in drie pijlers:

- De kracht van diversiteit laten zien en benutten, waarin we werken aan inclusieve organisaties en een stad waarin iedereen meetelt,
- Meer besef van discriminatie en racisme, waarin we het besef en de kennis vergroten over discriminatie, slavernijverleden en andere relevante geschiedenis, en werken aan ontmoeting in de stad,
- Zero tolerance voor discriminatie, waarin we zorgen dat discriminatie hard aangepakt wordt, Arnhemmers die gediscrimineerd worden goed geholpen worden en waarin we de norm versterken dat het normaal is er iets van te zeggen als je ziet dat er discriminatie plaatsvindt.

Het is niet eenvoudig de mate van discriminatie en racisme in kaart te brengen. We vinden het van groot belang om te weten of we op de goede weg zijn, en of onze acties effect hebben. We monitoren de voortgang van onze plannen daarom met een combinatie van tellen en vertellen: een combinatie van cijfermatige gegevens en de duiding en invulling hiervan door ervaringen en verhalen van experts en inwoners.

De beweging naar een inclusieve stad maken we samen. We leren hierbij van de stappen die we maken.

Communicatie

'Vrij zijn in Arnhem' staat voor een stadsbrede beweging, waarin we samen strijden tegen discriminatie en racisme. Bewustwording en communicatie zijn hier een belangrijk onderdeel van. Na de raadsbehandeling gaan we bouwen aan een stadsbrede beweging met als doel om zoveel mogelijk inwoners, ondernemers, kunstenaars, docenten en anderen zich aan te laten sluiten.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Vrij zijn in Arnhem

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 588565

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 13 juli 2021, nummer: 588565;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. 'Vrij zijn in Arnhem' vast te stellen

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Vrij zijn in Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

- Artikel 1 van de Nederlandse Grondwet

1. Voorwoord

In Nederland is iedereen gelijkwaardig. Dit is het fundament van onze samenleving. De grondwet begint ermee. Het maakt niet uit wie je bent, waar je vandaan komt, van wie je houdt of waar je in gelooft. Wie anderen uitsluit om wie zij zijn, overtreedt de wet en is strafbaar.

Toch krijgen ook in Arnhem mensen te maken met discriminatie en racisme. Vorig jaar liep het marktplein vol met Arnhemmers die de aandacht vestigden op het anti-zwart racisme. Mede als gevolg van de coronacrisis, wordt er meer anti-Aziatisch racisme gemeld. En ook antisemitisme zien we terugkomen in onze stad, bleek recentelijk uit leuzen die door voetbalsupporters geuit werden op de John Frost-brug. Ook de LHBTIQ+-gemeenschap heeft nog dagelijks te maken met discriminatie.

Dit accepteren we niet. Ruim 75 jaar terug hebben onze voorouders in Arnhem hard gevochten voor vrijheid. De vrijheid om jezelf te kunnen zijn en je eigen keuzes te kunnen maken zijn nauw verbonden aan onze stad. We gaan daarom met elkaar de strijd aan tegen de discriminatie en het racisme van vandaag, door voor elkaar op te komen. En we zetten in op het voorkomen van de discriminatie en het racisme van morgen, door onze kinderen al jong de waarde van respect, tolerantie en acceptatie mee te geven.

Dit vraagt dat we in de eerste plaats naar onszelf kijken. Dat we eerlijk zijn tegen elkaar en van elkaar leren. Iedereen kan bijdragen aan verandering. Als gemeente werken we hard om onze eigen organisatie inclusiever en diverser te maken. Samen met de stad werken we ook aan het inclusiever maken van onder andere onze organisaties, het onderwijs en het sportklimaat.

Met *Vrij zijn in Arnhem* laten we met elkaar zien waar wij voor staan. En welke stappen we gaan nemen met elkaar. Deze acties komen voort uit een groot aantal gesprekken dat we in de stad hebben gevoerd. Of we nu docenten, ondernemers, professionals in de wijken of jongeren spraken, overal voelden we de energie om verandering te brengen. De vraag was simpel: “hoe bereiken we een Arnhem waar voor discriminatie geen plaats is?” Het antwoord is niet altijd simpel. Wat wel duidelijk is, is dat we met elkaar aan de slag gaan.

Op weg naar een Arnhem voor iedereen. Doe mee, we hebben elkaar nodig!

Namens het college van burgemeester en wethouders Arnhem.

Martien Louwers, wethouder Inclusie.
Juli 2021

2. Waar staan we voor?

Vrij zijn in Arnhem is een beweging naar een stad waar we met elkaar strijden tegen discriminatie en racisme. Dit plan is voor alle Arnhemmers. Of je nu in Hoogkamp woont of in Malburgen, ondernemer bent of student, hier al 40 jaar woont of net de verhuisdozen uitgepakt hebt.

We vragen iedereen om zich aan te sluiten en met ons mee te doen.

1. We zijn trots op de diversiteit van onze stad

We zijn de meest diverse stad van Oost-Nederland, en daar zijn we trots op! Diversiteit brengt nieuwe verhalen, inzichten en ondernemerskracht. We gaan deze kracht meer benutten. Door van elkaar te leren, met nieuwe ontmoetingen en door de energie en inspiratie van mede-Arnhemmers beter zichtbaar te maken.

2. We strijden elke dag tegen discriminatie en komen voor elkaar op

Discriminatie en racisme zijn strafbaar. Dus of het nu op straat, op de werkvloer of online voorkomt, we zeggen er iets van. We moedigen aan tot melding of aangifte. We zorgen voor laagdrempelig melden en goede begeleiding. En met organisaties die discrimineren, stoppen we de samenwerking. Zo versterken we met elkaar de norm tegen discriminatie.

3. Geen vrijheid zonder veiligheid

Elke Arnhemmer moet in veiligheid zichzelf kunnen zijn, of dit nu thuis is of op school, op straat of op de werkvloer. We geven hoge prioriteit aan de aanpak van discriminatie door de politie en boa's als beschermers van een veilige leefomgeving

> "Ik heb zelf last van discriminatie, en wil dat mijn dochter er later geen last meer van heeft. Dat is mijn motivatie."
>
> – quote uit stadsgesprekken

4. We geven kinderen vanaf de wieg het belang van tolerantie, acceptatie en respect mee

De waarden die je als kind meekrijgt zijn bepalend voor je verdere leven. En er is een hele stad nodig om een kind op te voeden. Met elkaar laten we onze kinderen daarom zien hoe belangrijk het is elkaar te accepteren en met respect te behandelen, en welke meerwaarde diversiteit ons brengt

5. We herdenken en vieren de vrijheid om jezelf te zijn

We vieren met elkaar de diversiteit van onze stad. Maar we herdenken ook dat vrijheid niet altijd vanzelfsprekend geweest is. Zo laten we voortdurend zien waar we voor staan.

6. We werken samen aan diversere en inclusievere Arnhemse organisaties

Organisaties met een grote diversiteit aan personeel en een inclusieve organisatiecultuur zijn effectiever en innovatiever. Ze passen bovendien bij een stad waar iedereen meedoet. We werken daarom samen aan het diverser en inclusiever maken van Arnhemse organisaties.

7. We werken samen als bondgenoten

In onze stad wonen Arnhemmers met allerlei etnische en culturele achtergronden, religies, seksuele geaardheden en genderidentiteiten. Sommige Arnhemmers werken aan gelijke kansen in de wijk, andere zijn succesvol ondernemer. Veel Arnhemmers hebben een visie op inclusiever onderwijs, of op een arbeidsmarkt die open is voor iedereen. Samen met hen komen we in actie om dit te bereiken.

8. We vormen een groeiende en lerende beweging tegen discriminatie

Elke grote reis begint met de eerste stap, en samen kom je verder. We zien dat er in de stad een beweging gaande is, waar we van elkaar leren en waar we steeds opnieuw kijken hoe we discriminatie en racisme kunnen aanpakken en tegengaan. Deze versterken we en bouwen we met elkaar verder uit.

9. Vooral: we geven als gemeente het goede voorbeeld

We zijn ons ervan bewust dat we als gemeentelijke organisatie een belangrijke rol spelen in het toewerken naar een inclusief Arnhem en het tegengaan van alle vormen van discriminatie en racisme. We zijn een grote werkgever in onze stad. Juist daarom werken we hard om de diversiteit van onze stad meer terug te laten komen in ons personeelsbestand en onze samenwerkingspartners. Hierbij zetten we ook in op een inclusieve werkcultuur, inclusief alle communicatie.

"Discriminatie aanpakken is niet altijd makkelijk. Je moet elke dag weer opnieuw die steen de heuvel opduwen. Maar je moet het toch blijven doen."

- quote uit stadsgesprekken

3. Tijd voor actie

We jagen met elkaar discriminatie en racisme de stad uit. Dat is al aan de gang, en dat willen we verder aanjagen en versterken. Meer dan 40 Arnhemse inwoners en organisaties hebben de afgelopen tijd met ons meegedacht over wat gebeuren moet om discriminatie en racisme aan te pakken.

Dit resulteerde in drie pijlers: de kracht van de diversiteit in Arnhem laten zien en benutten, meer besef over discriminatie en racisme, en een zero tolerance aanpak voor discriminatie.

Hier beschrijven we welke acties we de komende twee jaar onder-nemen.

3.1 De kracht van diversiteit laten zien en benutten

Arnhem is de meest diverse stad van Oost-Nederland. Dat biedt een hoop kansen. Op nieuw ondernemerschap bijvoorbeeld, of nieuwe ideëen en concepten. We gaan die diversiteit laten zien en benutten, en werken aan een stad waarin iedereen meedoet.

In 2025:

- **Is er een levendig aanbod aan goed zichtbare initiatieven op het gebied van inclusie, diversiteit en antidiscriminatie in Arnhem beter zichtbaar.**
- **Hebben we diversere en inclusievere organisaties.**
- **Is de eigen kracht van de verschillende gemeenschappen in Arnhem vergroot.**

3.1.1 Voor en door Arnhemmers

De diversiteit in onze stad wordt een kracht, dankzij Arnhemmers met verschillende achtergronden die meedoen aan onze plannen.

Dit gaan we doen:

- Op Arnhem.nl verzamelen wij alle initiatieven die nu al discriminatie en racisme tegengaan.
- We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan bredere kennis over de geschiedenis van de diversiteit van onze stad.
- We voeren samen met de professionals in de wijken voortdurend het gesprek over wat er gaande is in de wijken en verschillende Arnhemse gemeenschappen op het gebied van diversiteit, discriminatie en racisme.
- We ondersteunen 'community building' en de creatie van veilige omgevingen voor gemarginaliseerde groepen, bijvoorbeeld transgender personen.
- We richten een adviesraad op die actief meedenkt.

3.1.2 Inclusieve stad = inclusieve organisaties

We strijden tegen discriminatie op de arbeidsmarkt, maar werken ook aan het diverser en inclusiever maken van onze organisaties.

Dit gaan we doen:

- Voor organisaties die werkzaamheden uitvoeren voor of namens de gemeente Arnhem, onderzoeken we hoe we voor nieuwe overeenkomsten de eis van aantoonbaar antidiscriminatiebeleid voor de eigen organisatie op kunnen nemen.
- Met een netwerk van een grote werkgevers in de stad werken we aan de stadsbrede aanpak om de diversiteit in Arnhemse organisaties te vergroten en optimaal zichtbaar te maken. Dit doen we onder meer door talent met een minder groot eigen netwerk aan deze werkgevers te koppelen.
- We gaan met partnerorganisaties in gesprek over het verder trainen van (wijk)professionals.
- We verzoeken onze culturele partners om een plan van aanpak voor diversiteit. Ook wordt gevraagd hoe zij voldoen aan de Governance Code Cultuur, de Code Inclusie & Diversiteit en de Fair Practice Code.
- Samen met de Arnhemse sportkoepels en sportaanbieders werken we aan een inclusiever sportklimaat in de stad.
- We moedigen Arnhemmers die discriminatie op hun stage of werk dit altijd te melden bij discriminatiemeldpunt Vizier. We brengen dit ook onder de aandacht bij onderwijsinstellingen, jobcoaches en bij werkgevers zelf.
- Met organisaties die aantoonbaar discrimineren, doen we als gemeente geen zaken zolang zij niet werken aan het onderliggend probleem en verbetering laten zien.

"We doen nu vaak of diversiteit een uitdaging is, of zelfs een probleem. Maar dan vergeten we dat diversiteit juist een enorme meerwaarde kan hebben voor een stad. Laten we die ook vooral meer laten zien aan elkaar!"

- quote uit stadsgesprekken

3.2 Meer besef van discriminatie en racisme

Racisme en discriminatie kent impliciete, alledaagse en banale vormen. We gaan daarom het besef in de stad vergroten. We beginnen bij de opvoeding en het onderwijs. We brengen Arnhemmers in contact met elkaar. We herdenken de onvrijheid uit het verleden, en vieren wat er al bereikt is.

In 2025:

- **Is er meer kennis over wat je zelf kunt doen tegen discriminatie, racisme en andere vormen van uitsluiting.**
- **is er meer besef en kennis over het slavernijverleden, kolonialisme, LHBTIQ+ en andere relevante geschiedenis en de erfenis voor het heden.**
- **Is er meer ontmoeting tussen o.a. Arnhemmers met verschillende culturele/etnische identiteiten, genderexpressies en seksuele geaardheden.**

"Als je anders behandeld wordt, ga je je op een gegeven moment ook anders gedragen. Je gelooft op een gegeven moment ook echt dat je minder kan vanwege je afkomst of huidskleur. Terwijl dat niet zo is."

– quote uit stadsgesprekken

3.2.1 *It takes a city to raise a child:* opgroeien vanuit respect en tolerantie

Kinderen worden niet geboren met negatieve vooroordelen. Opvattingen worden meegegeven. We brengen daarom kinderen al vroeg het belang van respect en tolerantie bij. Met ouders, onderwijs en jongerenwerk, maar we betrekken ook buren, vrienden op straat en de online wereld in onze aanpak.

Dit gaan we doen:

- We breiden de scholennetwerken van InDifferent uit. Binnen twee jaar willen we dit op alle vo-scholen in Arnhem aanbieden. In deze netwerken werken leerlingen in coalities aan het versterken van onderling respect en het vergroten van een inclusief klimaat op hun school.
- We ondersteunen het voeren van het gesprek over het koloniale verleden op Arnhemse scholen.
- We maken projecten die door docenten of leerlingen zelf geinitieerd worden op scholen optimaal zichtbaar.
- We betrekken rolmodellen uit de wijken bij het bespreken en onder de aandacht brengen van discriminatie, racisme en inclusie.
- We werken met het onderwijs aan een inclusief en divers schoolklimaat.
- We verhogen de kwaliteit van het onderwijs. Hierbij zetten we in op gelijke kansen voor iedereen. We beginnen met de voor- en vroegschoolse educatie, en bieden in Arnhem-Oost verlengde leertijd aan.

3.2.2 Herdenken en vieren

In Arnhem hebben we het belang ondervonden van vrijheid. Met herinneringen aan de bezetting, deportaties, kampen en de koloniale tijd en het slavernijverleden. We vinden het belangrijk deze periodes te herdenken en de vrijheid met elkaar te vieren.

Dit gaan we doen:

- Wij ondersteunen een jaarlijkse Arnhemse herdenking van de slachtoffers gedurende ons gezamenlijke slavernijverleden en koloniale tijdperk, en de viering van Keti Koti - de afschaffing van de slavernij.
- We werken samen met onze partners aan een inclusieve invulling van het herdenken, beseffen en beleven van de Airborne (Slag om Arnhem). Opdat deze unieke geschiedenis voor alle inwoners en bezoekers een basis vormt om in gesprek te gaan over en te werken aan vrijheid in het hier en nu.
- We ondersteunen het initiatief voor de organisatie van een Pride Arnhem.
- We maken dit alles toegankelijk via de communciatiekanalen van de gemeente.

3.2.3 Ongewone ontmoetingen en nieuwe verbindingen

Ontmoeting is een krachtig middel om mensen te verbinden, wederzijds begrip te ontwikkelen en polarisatie tegen te gaan. Uit onderzoek blijkt dat er steeds minder plekken zijn waar mensen van verschillende achtergronden elkaar ontmoeten. Dit leidt tot minder begrip van waar mensen in andere groepen tegenaan lopen.

Dit gaan we doen:

- We geven extra ondersteuning aan initiatieven die verschillende groepen verbinden. Voorwaarde is dat deze uit de Arnhemse samenleving zelf voortkomen, verschillende groepen Arnhemmers bij elkaar brengen en helpen bij inclusie en diversiteit in de stad.
- We starten een jaarlijks stadsgesprek inclusie en diversiteit. Hierbij gaan we in de stad in gesprek. Over hoe we discriminatie zo goed mogelijk aanpakken met elkaar. Over welke succesverhalen we kennen. En over wat er nodig is om de volgende stap te zetten.

3.3 Zero tolerance voor discriminatie

Discriminatie is verboden. We straffen wie zich hier schuldig aan maken. We zorgen voor goede ondersteuning voor wie te maken krijgt met discriminatie. En we laten met elkaar zien dat het de norm is om voor elkaar op te komen.

In 2025:

- **Dragen we consequent uit dat het de norm is om voor elkaar op te komen in het geval van discriminatie en racisme.**
- **Doen veel meer Arnhemmers melding of aangifte als zij te maken krijgen met discriminatie en racisme.**
- **Is er scherper en integraler zicht op het aantal en het soort incidenten van dicriminatie en racisme.**

"Het is belangrijk dat iedereen ziet dat je niet wegkomt met discriminatie of racisme. Daarom is het belangrijk dat incidenten aangepakt worden, maar ook dat de gevolgen duidelijk gemaakt worden. Zo weet iedereen: racisme is niet oké."

– quote uit stadsgesprekken

3.3.1 Discriminatie en racisme aanpakken op alle fronten

Discriminatie is verboden. We blijven dit op alle fronten aanpakken.

Dit gaan we doen:

- We zetten in op passende hulpverlening vanuit antidiscriminatievoorziening Vizier. Hierbij kan Vizier de melder begeleiden richting een aangifte, maar ook andere oplossingen aandragen, zoals mediation. Ook hier kijken we of het mogelijk is partijen uit de wijk te betrekken, die dicht bij de leefwereld van de melder staan. Vizier draagt hierbij ook zorg voor een goede terugkoppeling naar de melder.
- Waar mogelijk gaan we naast het justitiële traject het gesprek aan met groepen of personen die zich discriminerend of racistisch geuit hebben.
- We bouwen met Vizier, maatschappelijke partners en sleutelfiguren aan een netwerk van professionals die verwijzen en doorverwijzen in het geval van discriminatie en racisme. Hierbij ondersteunen we professionals hoe ze discriminatie kunnen herkennen en hoe ze vervolgens kunnen handelen.
- Samen met Vizier en de politie zetten we in op verder ontwikkelen van de vaardigheden bij de politie om aangiften discriminatie en racisme goed te behandelen.
- We zetten in op extra bewustwording bij politie en boa's op het thema etnisch profileren; allereerst om dit te voorkomen, maar ook om dit te onderzoeken en aan te pakken als hier sprake van is binnen de eigen gelederen.
- We vergroten de aandacht voor geweldsincidenten tegen LHBTIQ+ personen in de openbare ruimte.
- We blijven ons publiekelijk uitspreken in het geval van discriminatie en racisme.

3.3.2 Een lage drempel om te melden

Er zijn diverse manieren om melding te maken van discriminatie of racisme, maar dit wordt lang niet altijd gedaan.

Dit gaan we doen:

- We vergroten samen met Vizier de bekendheid en bereikbaarheid van het meldpunt. Dit doen we aan de hand van een campagne om het belang van melden te onderstrepen, en het beter informeren en betrekken van professionals en sleutelfiguren in de wijken. Ook onderzoeken we de mogelijkheid om een spreekuur in de wijken te organiseren.
- We zetten daarbij ook in op duidelijkere voorlichting over wat er gebeurt als mensen een melding willen maken van discriminatie of racisme.
- Vizier werkt mee aan een pilot onderzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid naar het vergroten van de meldingsbereidheid in het geval van moslimdiscriminatie.

3.3.3 Discriminatie goed in kaart

Om inzicht te krijgen in de aard en omvang van discriminatie zetten we in op goede monitoring, het identificeren van trends en het leren van onze aanpak.

Dit gaan we doen:

- We gaan jaarlijks in gesprek met Vizier en de politie over het aantal binnengekomen meldingen. We kijken hierbij niet alleen naar het aantal binnengekomen meldingen, maar ook naar ervaringen van de melders. Ook toetsen we dit bij de eerder genoemde adviesraad.
- We laten jaarlijks zien hoe het aantal meldingen zich ontwikkelt en wat de trends zijn die op dit gebied plaatsvinden.
- We laten een onderzoek uitvoeren om in kaart te brengen in hoeverre er sprake is van discriminatie op de woningmarkt in Arnhem.

Vrij zijn in Arnhem

AANGENOMEN

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	11 november 2020
Ter bespreking van	Vaststellen van de Begroting 2021
Motie van	Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem Marie-José Navis - GroenLinks Nathalie Nede - ChristenUnie Ria de Vries - PvdA Sabine Andeweg - D66 Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel motie	Integrale Inclusievisie en actieplan
Nummer Zaaknummer	**20M245g** 504479

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

We weten dat:

- dat de premier tijdens zijn persconferentie over corona (2 juni 2020) heeft aangegeven dat mensen in Nederland worden beoordeeld op hun afkomst;[1]
- uit onderzoek blijkt dat discriminatie nog steeds wordt ervaren door 27% van de Nederlanders;[2]
- uit onderzoekt blijkt dat driekwart van de mensen die wordt gediscrimineerd hier geen melding van doet;[3]
- de Eerste Kamer voornemens is een parlementair onderzoek te openen naar geïnstitutionaliseerde discriminatie in Nederland;[4]
- de Nationale Ombudsman aangeeft dat etnisch profileren in alle lagen van de overheid voorkomt;[5]
- het jaarrapportage van het College voor de Rechten van de Mens weergeeft dat;
    - discriminerend gedrag in de openbare ruimte een omvangrijk, structureel en hardnekkig probleem vormt in Nederland,
    - bepaalde groepen in het bijzonder, vaak gediscrimineerd worden om wie zij zijn,

---

[1] 'De systemische problemen zitten ook in onze samenleving. Ook hier zijn mensen die niet worden beoordeeld op hun toekomst maar op hun afkomst.'
[2] https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2020/03/26/ruim-een-kwart-van-deinwoners-van-nederland-ervaart-nog-altijd-discriminatie
[3] https://bureaugelijkebehandeling.nl/campagne-meldingsbereidheid/
[4] https://www.nrc.nl/nieuws/2020/10/27/vvd-en-groenlinks-willen-parlementair-onderzoek-discriminatie-a4017555
[5] https://www.nrc.nl/nieuws/2020/05/14/nationale-ombudsman-ziet-etnisch-profileren-in-alle-lagen-van-de-overheid-a3999711

AANGENOMEN

zoals onder meer LHBTI's, vrouwen, mensen die (zichtbaar) gelovig zijn, mensen met een beperking en mensen met een migratie-achtergrond en een niet-westers uiterlijk;[6] en er nog steeds sprake is van discriminatie jegens Roma, Sinti (antiziganisme) en woonwagenbewoners, [7]

- uit onderzoekt blijkt dat er sprake is van discriminatie op de woningmarkt en arbeidsmarkt; [8] [9]
- het bevorderen emancipatie niet voorkomt in het Uitvoeringsplan Inclusief Arnhem.

We vinden dat:

- discriminatie onaanvaardbaar is;
- discriminatie gelijke kansen ernstig belemmert en bovendien een ontwrichtende werking heeft op onze samenleving;
- de Nederlandse Grondwet, in artikel 1, de basis is van gelijke behandeling;[10]
- het "Uitvoeringsplan Inclusief Arnhem" geen integraal (resultaatgericht) actieplan tegen discriminatie en racisme behelst;[11]
- achterblijvende emancipatie de sociaal culturele posities en groei van inwoners beperkt,
- voor een leefbare samenleving niet alleen het bieden van toegang tot een anti-discriminatievoorziening, maar ook actief beleid gevoerd moet worden om discriminatie en racisme tegen te gaan;
- discriminatie bespreekbaar gemaakt moet worden in alle lagen van de samenleving. Hiermee bevorderen we dat discriminatie en racisme wordt herkend en tegengegaan.

Verzoekt het college:

- een integrale visie en actieplan tegen discriminatie en racisme op te stellen als onderdeel van het Uitvoeringsplan Inclusief Arnhem, waarin het college;
    - kiest voor actief resultaatgericht beleid met betrekking tot emancipatie, anti-discriminatie en antiracisme, ter bevordering van gelijke kansen,
    - in deze visie plannen presenteert met betrekking tot maatregelen en activiteiten waarmee discriminatie en racisme wordt voorkomen en tegengegaan,
    - hierin in ieder geval een campagne voor permanente bewustwording over discriminatie, racisme en emancipatie opneemt,
    - prioriteit geeft aan het bevorderen van emancipatie en het tegengaan van discriminatie en racisme op de arbeids- en stagemarkt.
- deze integrale visie en actieplan uiterlijk voor het zomerreces 2021 aan de raad voor te leggen.
- de raming van de kosten van dit plan uit te zoeken en voor de perspectiefnota te delen met de raad.

[6] https://publicaties.mensenrechten.nl/file/9053346b-6477-4a79-a476-286bf0b10530.pdf
[7] https://mensenrechten.nl/nl/nieuws/roma-sinti-en-woonwagenbewoners-nog-altijd-slachtoffer-van-discriminatie
[8] https://www.ru.nl/law/cmr/@1240900/onderzoeksrapport-discriminatie-woningmarkt/
[9] https://www.bramlancee.eu/wp-content/uploads/2019/07/ThijssenCoendersLancee2019.pdf
[10] "Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan."
[11] https://online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=Arnhem&id=b0e79380-34b8-4ba3-87ce-f5270eb7874d

AANGENOMEN

Raadsleden
Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Marie-José Navis - GroenLinks
Nathalie Nede - ChristenUnie
Ria de Vries - PvdA
Sabine Andeweg - D66
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

VOOR	37	*"Integrale Inclusievisie en actieplan" (20M245g)*
TEGEN	0	

GROENLINKS			VVD Arnhem			D66			PvdA		
7	0		6	0		5	0		4	0	
Coenders			Combée			Andeweg			Greving		
Prinsen			Pape			Loor			Bouma		
Navis			Kalthoff			Venhoek			De Vries		
Dolsma			Van Es			Van Ommen			Visser		
Gemici			Maref			Van Iperen					
Simonis			Loos								
Van der Loo						Arnhem Centraal			SP		
			CDA Arnhem			3	0		3	0	
Arnhemse Ouderen Partij			2	0		Manders			Elfrink		
1	0		Van Dillen			Van der Laak			Çetintaş		
Wiggers			Hutten			Kraaijenbrink			Dobbe		

ChristenUnie			DENK Verenigd Arnhem			Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem			Partij voor de Vrijheid		
2	0		2	0		2	0				
Becker			Usta			De Groot			Verheij		
Nede			Aydemir			Eliëns					

Totaal	37

Aan de gemeenteraad

Datum	: 7 september 2021
Zaaknummer	: 602232
Contactpersoon	: B.Groenenberg/S.Meijs
Telefoonnummer	: 5976/4931

Onderwerp: Informatieverzoek conform artikel 169 lid3 gemeentewet m.b.t. 'Vrij zijn in Arnhem'

Geachte voorzitter en leden,

Op 16 augustus 2021 heeft raadslid N. Nede van de fractie van de ChristenUnie, met een beroep op artikel 169 lid3 van de gemeentewet, een verzoek om informatie ingediend. Dit verzoek is naar aanleiding van het raadsvoorstel en het actieplan 'Vrij zijn in Arnhem'. In deze raadsbrief en de bijlagen staat de gevraagde informatie.

Subverzoek 1
De omschrijving van, plannen van aanpak voor het uitvoeren van en overige relevante informatie over de pilot van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid naar het vergroten van de meldingsbereidheid in het geval van moslimdiscriminatie.

Antwoord subverzoek 1
Door het ministerie van SZW zijn twee AntiDiscriminatieVoorzieningen (ADV) als pilot benoemd in het land:

- Vizier in Overijssel/Gelderland (Oost-Nederland)
- ADB Zeeland in Zeeland

In Oost-Nederland (Arnhem en Nijmegen) gaat Vizier samen met de gemeenten en vertegenwoordigers van lokale moslimgemeenschappen de pilot uitvoeren. Doel van de pilot is om de meldingsbereidheid van moslimdiscriminatie te vergroten. Het ministerie van SZW heeft Kennisland aangesteld om de pilot te begeleiden.

De pilot bestaat uit vier bijeenkomsten. Daaraan nemen o.a. deel: moslimvertegenwoordigers uit Arnhem en Enschede, de klachtenconsulenten uit Overijssel en uit Gelderland, de directeur van Vizier en een vertegenwoordiger van het programma 'Kracht van het verschil' van Politie Oost-Nederland en wijkprofessionals vanuit lokale jongeren- en welzijnsorganisaties.

Na de bijeenkomsten worden de uitkomsten/resultaten in beeld gebracht door Kennisland en als eindproduct van de pilot opgeleverd aan het ministerie van SZW. Voor de ADV in Overijssel/Gelderland (en de andere ADV's in het land) zal dit inzicht geven hoe zij beter/ anders kunnen functioneren ten aanzien van moslimdiscriminatie en wellicht ten aanzien van discriminatie in het algemeen.

Een soortgelijk traject loopt ook in Zeeland. De directeur van Vizier heeft contact met de coördinator in Zeeland, net als Kennisland en het ministerie van SZW dat hebben. Team Inclusie van de gemeente Arnhem is aangesloten op de pilot.

De pilot in Oost-Nederland start in september en loopt tot en met het laatste kwartaal van 2021. Het aanpassen van de werkwijze naar aanleiding van het advies gebeurt in 2022. In de bijlage is het plan van aanpak 'Programma Proeftuin Moslimdiscriminatie Oost Nederland' opgenomen.

Subverzoek 2
In het document “Vrij zijn in Arnhem” schrijft u het volgende: *“Uit onderzoek blijkt dat er steeds minder plekken zijn waar mensen van verschillende achtergronden elkaar ontmoeten. Dit leidt tot minder begrip van waar mensen in andere groepen tegenaan lopen.”*

Verzoek: Het onderzoek(srapport) waar u in bovengenoemde passage naar verwijst.

Antwoord subverzoek 2
In deze passage wordt o.a. verwezen naar twee rapporten van de Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid (WRR):
- De nieuwe verscheidenheid
- Gescheiden werelden verkenning sociaal culturele tegenstellingen

Op bladzijde 152 van 'De nieuwe verscheidenheid' staat:
'Het beschikbare onderzoek laat zien dat buurten waarin de verscheidenheid naar afkomst groot is, over het algemeen niet lager scoren op algemeen vertrouwen, het doen van vrijwilligerswerk of het verrichten van mantelzorg, maar wel lager scoren op de verhoudingen in de buurt tussen bepaalde herkomstgroepen. In zulke buurten hebben die groepen minder vaak contact met elkaar, beoordelen ze het contact minder positief en oordelen zij negatiever over de leefomgeving.'

Het is wel de vraag wat precies de oorzaak is, er staan nog veel vragen open. Dat blijkt uit de tekst die volgt op voorgaande citaat:
'In zulke diverse wijken wonen vaak veel lager opgeleiden en werklozen. Uit sommige onderzoeken blijkt dit een grotere invloed te hebben op de buurtverhoudingen dan diversiteit als zodanig. Als het gaat om andere indicatoren van sociale cohesie, zoals de veiligheid in de buurt, is er nog nauwelijks Nederlands onderzoek gedaan naar het verband met diversiteit. Al met al blijkt de relatie tussen diversiteit en sociale cohesie complex.'

Subverzoek 3
U geeft aan dat 40 inwoners en organisaties mee hebben gedacht bij het opstellen van het plan.
Verzoek:

- Een overzicht van de organisaties die mee hebben gedacht.
- Een schets van de diversiteit van de inwoners die mee hebben gedacht, waarbij uiteraard de privacy van deze inwoners word gewaarborgd.

Antwoord subverzoek 3
Allereerst wat betreft diversiteit:

- We hebben gestreefd naar een goede vertegenwoordiging van verschillende Arnhemse gemeenschappen om een goed beeld te krijgen wat de problematiek voor hun gemeenschap is, wat de oplossingsrichtingen zijn en hoe we hen kunnen ondersteunen met de benodigde acties. We zijn hiervoor gestart bij het bestaande en bekende netwerk van de gemeente en hebben betrokkenen uitgenodigd ideeën te delen over wie we verder moesten spreken. Dit hebben we gedaan om blinde vlekken in onze aanpak te voorkomen. Deze werkwijze zetten we voort bij de uitvoering van het actieplan zelf.
- De contactpersonen van de verschillende organisaties zijn vooral bevraagd op hun ideeën over wat nodig is op het thema en hun kennis van de Arnhemse wijken en gemeenschappen.
- Bij het uitnodigen van de contactpersonen hebben we gekeken naar een goede verdeling tussen contactpersonen van grote en kleine organisaties. En vooral of deze contactpersonen/organisaties goede contacten in en kennis van de Arnhemse gemeenschappen en wijken hebben. Representativiteit was en is dus een belangrijk aandachtspunt.

Contactpersonen (1 of meerdere) uit de volgende organisatie zijn betrokken geweest bij het opstellen van het plan:

1. Vizier
2. AM Support
3. Presikhaaf University
4. COC Arnhem
5. Empowering Nisa
6. Arnhem Divers en Jong
7. Kansenmakers
8. Rozet
9. Yes & You
10. Vitanos
11. Kansenmakers
12. InDifferent
13. Comité 30 juni – 1 juli Arnhem
14. Stichting Sociale Wijkteams Arnhem

15. Rijnstad
16. Ondernemers Kontakt Arnhem
17. VNO-NCW Arnhem

Ook is nog een aantal personen - meer op persoonlijke titel - betrokken geweest bij het plan. Vooral omdat zij kennis hebben van een bepaalde gemeenschap waarvan wij de inbreng van groot belang vinden (denk onder andere aan: jonge moeders en de Afrikaanse en Surinaamse gemeenschap binnen Arnhem). En personen die contact hebben met groepen in de wijk die wij niet vanzelf bereiken en die veel kennis hebben van een bepaalde wijk of bepaald gebied in de stad. Verder zijn contactpersonen van Teams Leefomgeving betrokken geweest bij het actieplan.

Subverzoek 4

- Alle agenda's, besluitenlijsten en actie/afsprakenlijsten van de stafvergaderingen van aangaande (het tot stand komen van) het raadsvoorstel "Vrij zijn in Arnhem".
- Alle versies en conceptversies van de nota en/of het plan "Vrij zijn in Arnhem".

Antwoord subverzoek 4

Onder het volgende kopje 'Bijlagen' staan de gevraagde bijlagen die betrekking hebben op het plan 'Vrij zijn in Arnhem'. De bijlagen zijn gesorteerd op de betreffende staf. Naast de gevraagde stukken hebben we ook de memo's over de voortgang van het actieplan toegevoegd want die geven een goed beeld van het proces en de gemaakte afwegingen. De documenten zijn geanonimiseerd en alles wat geen betrekking heeft op 'Vrij zijn in Arnhem' is zwart gearceerd of op een andere wijze geanonimiseerd. Tevens vindt u de conceptversies van collegenota en raadsvoorstel, zoals geagendeerd voor de collegevergadering van 13 juli jl.

Plan van Aanpak informatievoorziening

Tot slot wijzen we uw raad nog op het volgende. Op 15 juli jl. zonden wij u ons 'Plan van aanpak Informatievoorziening, Professionalisering en Samenwerking'. In dat plan geven we aan de weg te willen inslaan naar een meer open stijl van besturen en benadrukken we als college het grote belang van een goede informatievoorziening aan de raad. Het is aan college en raad om dit in onderlinge samenwerking vorm te geven. Van de kant van het college en de ambtelijke organisatie vraagt dat - meer dan tot nu toe gebruikelijk is - een ruime en expliciete verwoording van de verschillende aspecten, argumenten, risico's en mogelijke alternatieven, die bij een voorgesteld besluit een rol spelen. Zo kunnen college en raad, correct en volledig geïnformeerd, aan de hand van het bestuurlijke voorstel tot een goede afweging van belangen en daarmee tot een goede besluitvorming komen. Ook kan dan, zo kan worden aangenomen, bij raadsleden de noodzaak tot het verzoeken om nadere inlichtingen naar aanleiding van een ingediend voorstel of raadsbrief afnemen.

Van de kant van de raad vraagt het vormgeven van een goede praktijk van informatievoorziening om een reflectie op de manier waarop raadsinstrumenten worden ingezet. Als de stukken die het college aan de

raad voorlegt, ruim en volledig worden toegelicht, dan zou het politieke debat zich in beginsel moeten richten op en kunnen beperken tot deze bestuurlijke stukken. De goede praktijk is immers dat het politieke debat gaat over bestuurlijk handelen en over bestuurlijk vastgestelde stukken. In een geval waarin de raad echter aanleiding ziet het college ter verantwoording te roepen, dan kan het vanzelfsprekend noodzakelijk zijn om de feitelijke voorgeschiedenis te reconstrueren. En daarvoor ook de onderliggende ambtelijke notities, mails en dergelijke bij het college op te vragen. Naar onze mening zou dit beperkt moeten blijven tot bijzondere situaties.

In het 'Plan van aanpak Informatievoorziening, Professionalisering en Samenwerking' en de begeleidende raadsbrief geven wij aan graag met uw raad in gesprek te gaan over de onderwerpen uit dat plan, waaronder onze hiervoor weergegeven beschouwingen over het creëren van een goede praktijk van informatievoorziening. Deze casus kan daarbij één van de voorbeelden zijn.”

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris,	de burgemeester,
J.H. de Baas	A. Marcouch

Bijlage(n)

Subverzoek 1
- Programma Proeftuin Moslimdiscriminatie Oost Nederland

Subverzoek 2
- De nieuwe verscheidenheid
- Gescheiden werelden verkenning sociaal culturele tegenstellingen

Subverzoek 4

Datum staf	Bijgevoegde stukken
5 juli 2021	• 20210705 Agenda staf • 20210705 Bijlage A Voorblad met bespreekpunten voor staf • 20210705 Bijlage B Memo bij manifest Vrij zijn in Arnhem • 20210705 Bijlage C Concept versie plan Vrij zijn in Arnhem • 20210705 Bijlage D Bijlagen concept Vrij zijn in Arnhem • 20210705 Bijlage E Voorbeeld vormgeving Vrij zijn in Arnhem • 20210705 Bijlage F Collegenota manifest Vrij zijn in Arnhem • 20210705 Bijlage G Raadsvoorstel manifest Vrij zijn in Arnhem • 20210705 Concept besluitenlijst staf
21 juni 2021	• 20210621 Agenda staf • 20210621 Voorblad met bespreekpunten voor staf • 20210621 Besluitenlijst staf
7 juni 2021	• 20210607 Agenda staf • 20210607 CPT plan Vrij in Arnhem 4 juni 21 • 20210607 Voorblad CPT plan Vrij in Arnhem • 20210607 Besluitenlijst staf
10 mei 2021	• 20210510 Agenda staf • 20210510 Besluitenlijst staf • 20210510 Memo update traject visie actieplan tegengaan racisme • 20210510 Voorblad actieplan tegen racisme
26 april 2021	• 20210426 Agenda staf • 20210426 Besluitenlijst staf • 20210426 Voorblad update visie en actieplan tegengaan racisme • 20210426 Memo update traject visie actieplan tegengaan racisme
12 april 2021	• 20210412 Agenda staf • 20210412 Besluitenlijst staf • 20210412 Voorblad update visie en actieplan racisme
29 maart 2021	• 20210329 Agenda staf • 20210329 Besluitenlijst staf • 20210329 Voorblad update visie en actieplan racisme

15 maart 2021	• 20210315 Agenda staf • 20210315 Besluitenlijst • 20210315 Voorblad Actieplan tegen racisme • 20210315 Memo actieplan tegen racisme
1 maart 2021	• 20210301 Agenda staf • 20210301 Besluitenlijst • 20210301 Voorblad actieplan tegengaan racisme • 20210301 Memo start traject actieplan tegengaan racisme
18 januari 2021	• 20210118 Agenda staf • 20210118 Besluitenlijst • 20210118 Voorblad memo visie en actieplan Discriminatie Racisme • 20210118 Memo visie en actieplan Discriminatie Racisme
4 januari 2021	• 20210104 Agenda staf • 20210104 Memo moties en toezeggingen inclusie
10 december 2020	• 20201210 Agenda staf • 20201210 Besluitenlijst
30 november 2020	• 20201130 Agenda staf • 20201130 Besluitenlijst • 20201130 Memo moties en toezeggingen begroting

Daarnaast vindt u in de bijlage de collegenota, het raadsvoorstel en het actieplan zoals behandeld in het college van 13 juli en de onder mandaat gewijzigde versies van de collegenota en het raadsvoorstel.

Bijlages bij het verzoek om inlichtingen van de ChristenUnie

De raadsbrief en bijbehorende bijlages zijn ook te raadplegen via iBabs: iBabs Online

- **Ingekomen verzoek om inlichtingen Vrij zijn in Arnhem van ChristenUnie**
- **Programma Proeftuin Moslimdiscriminatie Oost Nederland**
- **De nieuwe verscheidenheid**
- **Gescheiden werelden verkenning sociaal culturele tegenstellingen Nederland**
- **20210705 Aangepaste agenda Staf Inclusie MO en Welzijn**
- **20210705 Bijlage A Voorblad manifest Vrij zijn in Arnhem**
- **20210705 Bijlage B Memo manifest Vrij zijn in Arnhem**
- **20210705 Bijlage C Concept Vrij zijn in Arnhem 4punt1 versie 210702**
- **20210705 Bijlage D Bijlagen Cpt Vrij zijn in Arnhem v210702**
- **20210705 Bijlage E Voorbeeld vormgeving Vrij zijn in Arnhem**
- **20210705 Bijlage F Collegenota manifest Vrij zijn in Arnhem**
- **20210705 Bijlage G Raadsvoorstel manifest Vrij zijn in Arnhem**
- **20210705 Concept Besluitenlijst Inclusie**
- **20210621 Agenda Staf Inclusie en Welzijn en MO**
- **20210621 Bijlage Voorblad bespreekpunten actieplan tegengaan racisme**
- **20210621 Concept Besluitenlijst Inclusie**
- **20210607 Agenda Staf Inclusie MO en Welzijn**
- **20210607 CPT plan Vrij in Arnhem**
- **20210607 Voorblad CPT plan Vrij in Arnhem**
- **20210607 Concept Besluitenlijst Inclusie**
- **20210510 Agenda Inclusie Welzijn en MO**
- **20210510 Concept Besluitenlijst Inclusie**
- **20210510 Memo Update traject Visie Actieplan tegengaan racisme**
- **20210510 Voorblad ter bespreking Actieplan tegengaan racisme**
- **20210426 Agenda Staf MO Welzijn en Inclusie**
- **20210426 Concept Besluitenlijst Inclusie**
- **20210426 Voorblad Update visie en actieplan tegengaan racisme**
- **20210426 Memo Update traject visie actieplan tegengaan racisme**
- **20210412 AANGEPASTE agenda Staf Inclusie MO en Welzijn**

- 20210412 Concept Besluitenlijst Inclusie
- 20210412 Voorblad Update Visie en Actieplan Racisme
- 20210329 Agenda Staf Inclusie Welzijn en MO
- 20210329 Concept Besluitenlijst Inclusie
- 20210329 Voorblad ter bespreking Actieplan racisme
- 20210315 Agenda Staf Welzijn MO en Inclusie
- 20210315 Concept Besluitenlijst Inclusie
- 20210315 Voorblad AP tegen racisme
- 20210315 Memo AP tegen racisme
- 20210301 Agenda Staf Inclusie MO en Welzijn
- 20210301 Concept Besluitenlijst Inclusie
- 20210301 Voorblad Actieplan tegengaan racisme
- 20210301 Memo Start traject Actieplan tegengaan racisme
- 20210118 AANGEPASTE Agenda Welzijn MO Inclusie
- 20210118 Concept Besluitenlijst en actielijst Inclusie
- 20210118 Voorblad Memo Visie en Actieplan Discriminatie Racisme
- 20210118 Memo Visie en Actieplan Discriminatie Racisme
- 20210104 Agenda staf Inclusie
- 20201214 Memo moties en toezeggingen Inclusie
- 20210104 Concept Besluitenlijst en actielijst Staf Inclusie
- 20201210 Agenda 20201210
- 20201210 Concept Besluitenlijst en actielijst
- 20201130 Agenda staf Inclusie
- 20201130 Concept Besluitenlijst en actielijst staf Inclusie
- 20201130 memo moties en toezeggingen begroting
- Collegenota Vrij zijn in Arnhem
- Collegenota Vrij zijn in Arnhem-gemandateerde versie
- Raadsvoorstel Vrij zijn in Arnhem
- Raadsvoorstel Vrij zijn in Arnhem-gemandateerde versie
- Vrij zijn in Arnhem

BEHANDELRESULTAAT

Informatieve & Meningsvorming-I behandeling

Vrij zijn in Arnhem

Documentnummer:	
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Louwers

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Spruijt (Arnhem Centraal), Eppich (VVD), Van Iperen (D66), De Groot (Partij voor de Dieren), Coenders (GroenLinks), De Vries (PvdA), Nede (ChristenUnie) Groot (CDA), Çetintaş (SP) en Usta (DENK/VA). De fracties van de PVV en de AOP waren niet vertegenwoordigd.

Verloop
Tijdens de Informatieve fase is ingesproken Aisha Kallon en Noa-Esmée Bollmann namens Empowering Nisa.

Na de afronding van de Informatieve fase is een start gemaakt met de meningsvormende fase I. De eerste termijn van de raadskamer en de portefeuillehouder zijn afgerond.

Toezegging
- Wethouder Louwers zegt toe de vraag over de stand van zaken van het onderzoek naar discriminatie op de woningmarkt door te spelen naar de wethouder Paping (wonen).
- Wethouder Louwers zegt toe de raad te (laten) informeren over de stand van zaken van het onderzoek naar discriminatie op de stagemarkt.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de meningsvormende fase I niet is afgerond. De vergadering zal de volgende keer starten met de tweede termijn van de raadskamer.

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

M.S. Loor

Antwoord Technische vraag "Vrij zijn in Arnhem" - VVD

Geacht college,

In aanvulling op de technische vraag van het CDA stel ik namens de VVD fractie nog een aanvullende technische vraag over het actieplan "Vrij zijn in Arnhem". Het zou fijn zijn als het lukt om de vraag voorafgaand aan de M1 behandeling op woensdag 1 december te beantwoorden.

In bijlage 1 van het Raadsvoorstel "Vrij zijn in Arnhem" staan activiteiten genoemd die de komende twee jaar gerealiseerd zullen worden.

Graag ontvangen we van de portefeuillehouder een gedetailleerdere planning voor de uitvoering van de activiteiten die in het actieplan zijn genoemd, uitgesplitst naar realisatie in 2022 en 2023 en indien mogelijk uitgesplitst naar voorjaar, zomer en najaar 2022 en 2023.
Voor sommige activiteiten zal de uitvoeringsdatum al vaststaan (bijv. de viering van Keti Koti). We zouden het op prijs stellen als deze data specifiek worden opgenomen in de planning.

Alvast bedankt.

Met vriendelijke groet,
Nicky Eppich

Geachte Mevrouw Eppich,

Het actieplan is zoals u weet met de stad gemaakt. Het plan beschrijft onze visie en de acties die we de komende tijd willen uitzetten. De prioritering hierin willen we ook samen met de partners in de stad vormgeven. Hiermee zijn we dan ook voortvarend aan de slag gegaan: zo zijn we momenteel in gesprek met Vizier over een realistische fasering en doelen van de acties die betrekking hebben op de antidiscriminatievoorziening. Ook zijn we in gesprek met InDifferent over een concreet plan om over 2 jaar in het voortgezet onderwijs een dekkend raamwerk van InDifferent Netwerken te hebben in de stad. En heeft Diversiteit en Inclusie een plek gekregen in de Algemene Subsidie Verordening. Daarnaast zetten we in Q1 2022 o.a. in op het vormen van de adviesraad, gaan we onderzoeken waar goede voorbeelden van community building en veilige omgevingen zijn in de stad, zal een eerste pilot rond inclusief sporten haar eerste resultaten opleveren, gaan we aan de slag met de uitkomsten van de pilot moslim discriminatie, gaan we weer in gesprek met het onderwijs en brengen we de klankbord groep weer bij elkaar om onder andere prioritering te bespreken. Daarnaast zijn veel acties doorlopend, bijvoorbeeld, het ondersteunen van initiatieven, het inzetten op ontmoetingen, het werken aan een inclusief onderwijsklimaat en blijven we ons altijd uitspreken tegen discriminatie en racisme. Daarnaast zetten we in op een integrale aanpak, dit vraagt ook afstemming intern over een realistische fasering en dus tijd.

We kunnen u op dit moment dus geen gedetailleerde planning van de acties geven, omdat we het proces van fasering en prioritering zorgvuldig samen met de stad en onze partners willen doen. Deze gesprekken zullen naar verwachting plaats vinden in Q1 van 2022. Zodra we meer inzicht hebben in de prioritering en planning n.a.v. deze gesprekken zullen we u daar over informeren. Daarnaast zullen we uw raad, zoals toegezegd, in ieder geval één keer per jaar - zo nodig vaker - informeren over de stand van zaken van het actieplan. Hierin zullen we u ook laten zien welke acties al zijn uitgevoerd en wat er nog in de planning staat.

Met vriendelijk groet,

Namens het college,

Martien Louwers

Antwoord Technische vraag "Vrij zijn in Arnhem" - CDA

Geacht college,

Namens de CDA fractie wil ik een technische vraag stellen over het actieplan "Vrij zijn in Arnhem" in aanloop naar de M1 behandeling op woensdag 1 december.

In het raadsvoorstel wordt bericht over het beschikbaar stellen van 200.000 euro uit de perspectiefnota 2022, in 2022 en 2023, voor de visie en het actieplan racismebreed (nu het manifest 'Vrij zijn in Arnhem') en de regenboogagenda. Hierbij wordt toegevoegd dat een groot deel van de acties is bedoeld om een extra impuls te geven aan een stadsbrede beweging tegen discriminatie. Daarnaast wordt circa € 67.000 euro ingezet die vanuit het Rijk (meicirculaire) extra beschikbaar wordt gesteld voor het versterken van de aanpak van discriminatie en de antidiscriminatievoorziening. Verder wordt een deel van de acties mede gefinancierd uit bestaande middelen inclusie.

Het CDA wil de portefeuillehouder vragen om schriftelijk duidelijk te maken hoe de beschikbare 200.000 euro en andere middelen waarover wordt bericht in het raadsvoorstel, wordt ingezet in de komende periode.

Graag ontvangen we een meer gedetaileerde uitsplitsing van de begroting, gelinkt aan de genoemde acties en activiteiten in het actieplan "Vrij zijn in Arnhem". Dit vergemakkelijkt de behandeling in de gemeenteraad van dit actieplan en geeft de Raad de mogelijkheid om eventueel scherpere keuzes te maken.

Vriendelijke groet,

Luc Groot

Fractievolger CDA

Geachte Meneer Groot,

De begroting hebben we op dit moment nog niet specifiek uitgewerkt, omdat we in de uitvoering flexibel willen blijven. We willen vooral de mogelijkheden open houden om te zien waar de energie en behoefte zitten bij betrokkenen in de stad en daar op kunnen inspelen. Op deze manier verwachten we het beschikbare budget zo effectief mogelijk in te zetten en een stadsbrede beweging zo goed mogelijk te faciliteren. De begroting zal dan ook samenhangen met de fasering en prioritering die we samen met onze partners en de stad gaan ontwikkelen. Enkele uitgaven zijn al wel geoormerkt. Zo is er, zoals aangegeven in de perspectiefnota, €36.000 beschikbaar gesteld voor InDifferent. Daarnaast gaat een deel van de extra rijksmiddelen naar Vizier ter versterking van de antidiscriminatievoorziening en de uit te voeren acties. Over de invulling zijn we momenteel in gesprek met Vizier.

We kunnen u op dit moment dus geen gedetailleerde begroting geven, omdat we flexibel willen blijven in de uitvoering en het proces van fasering en prioritering zorgvuldig samen met de stad en onze partners willen doen. De gesprekken met de stad zullen naar verwachting plaats vinden in Q1 van 2022. Zodra we meer inzicht hebben in de prioritering n.a.v. deze gesprekken zullen we u daar over informeren. Daarnaast zullen we uw raad, zoals toegezegd, in ieder geval één keer per jaar - zo nodig vaker - informeren over de stand van zaken van het actieplan. Hierin zullen we u ook laten zien welke acties al zijn uitgevoerd en wat er nog in de planning staat en de kosten hiervan.

Met vriendelijk groet,

Namens het college,

Martien Louwers

BEHANDELRESULTAAT

Vervolg meningsvorming-I behandeling

GEMEENTE Arnhem

Vrij zijn in Arnhem

Documentnummer:	
Zaaknummer:	588565
Portefeuillehouder:	Louwers

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Spruijt (Arnhem Centraal), Eppich (VVD), Van Iperen (D66), De Groot (Partij voor de Dieren), Navis (GroenLinks), De Vries (PvdA), Nede (ChristenUnie) Groot (CDA), Çetintaş (SP), Hobbelen (AOP) en Usta (DENK/VA). De fractie van de PVV was niet vertegenwoordigd.

Verloop
Het betreft een vervolg van de meningsvormende 1-behandeling. Gestart is met de tweede termijn van de raadskamer waarin fracties opnieuw vragen hebben gesteld aan het college. De portefeuillehouder heeft die vragen in haar tweede termijn beantwoord. Verschillende fracties hebben moties of amendementen aangekondigd.

Toezegging
- Wethouder Louwers zegt toe samen met de klankbordgroep - die betrokken is bij de ontwikkeling van dit plan - prioriteiten te stellen binnen het actieplan en dat in het eerste kwartaal van 2022, samen met de concrete invulling van de begroting, te delen met de raad.
- Wethouder Louwers zegt toe het monitoringsplan ten aanzien van het actieplan ‘Vrij zijn in Arnhem’ te delen met de raad.
- Wethouder Louwers zegt toe Papendal te betrekken bij de uitvoering van het actieplan ‘Vrij zijn in Arnhem’.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de meningsvormende fase I is afgerond en dat een meningsvormende fase II gewenst is.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

J. van der Loo

RAADSKAMERADVIES

Meningsvormend 2 - 15-12-2021

Raadsvoorstel "Vrij zijn in Arnhem"

Zaaknummer:	588565
Portefeuillehouder:	Louwers

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Navis (GL), Eppich (VVD), Van Iperen (D66), De Vries (PvdA), Spruijt (AC), Van Plateringen (AOP), Nede (ChristenUnie), Usta (DENK/VA) en Groot (CDA).
De fracties van de SP, PvdD en de PVV waren niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
De beraadslaging betreft een meningsvormende 2 vergadering. Tijdens de behandeling zijn alle zeven amendementen en zes moties besproken die waren ingediend ten tijde van de vergadering.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de M2 is afgerond en dat het voorstel door kan naar besluitvorming.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Simonis

Titel/onderwerp: **Raadsvoorstel Vervolg Lauwersgrachtalliantie**

Raadsadviseur: E. Dirksen Telefoonnr: 3774712 Elsebee.dirksen@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Guus de Rijk
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp	Telefoonnr:	377 4759
		E-mailadres:	guus.de.rijk@arnhem.nl
Doel activiteit	(vervolg) Meningsvormend I		

Toelichting

Voorstel
Instemmen met de uitwerking van plannen voor en voorbereiding van realisatie en vernieuwing van het Stadstheater voor circa 54,5 miljoen euro.
Tevens vraagt het college de raad 250.000 euro per jaar te bestemmen voor de huisvesting van Introdans en Oostpool.

Aanleiding
In de raadsbrief van 23 september jl. heeft het college aangegeven dat bij de uitwerking van het raadsbesluit van 16-12-2020 is gebleken dat de geschatte kosten oplopen tot meer dan 100 miljoen euro. Ook bleek dat een provinciale bijdrage fors lager zal zijn dan de aangegeven/verwachte 9 – 11 miljoen. Omdat deze bedragen niet passen binnen de door de raad vastgestelde kaders, heeft het college een nieuw raadsvoorstel gemaakt.

Inhoud
Naast de financiële argumenten geeft het college aan dat met dit raadsvoorstel de inhoudelijke culturele samenwerking nog steeds centraal staat.
Voor stad en regio is een goed podium van wezenlijk belang. (Dit zijn steden die een centrale functie hebben in de landelijke culturele basisinfrastructuur (BIS).) Vandaar dat het college pleit voor een aanpak van het Stadstheater met grote zaal op G9 niveau.

Het huidige raadsvoorstel is mede bedoeld als een vertrekpunt voor toekomstbestendige huisvesting van Introdans en Oostpool.

Omdat de footprint van het gebouw in het voorliggende voorstel naar verwachting niet substantieel verandert, hoeft geen rekening gehouden te worden met een compensatie voor parkeren en groen.

Kanttekeningen
- Toekomstbestendige huisvesting van de rijks gezelschappen Introdans en Oostpool wordt kwetsbaarder.
- Consequentie van deze keuze is dat de kleine zaal nu niet wordt meegenomen in de vernieuwingsopgave.
- Stijging van de marktrente kan leiden tot een tekort.

Financiën
Anders dan in het raadsvoorstel van december 2020 wordt geen rekening gehouden met een subsidie van de provincie. In het voorliggende voorstel is ook geen sprake meer van een bijdrage van Oostpool en Introdans vanuit hun huisvestingsbudgetten.

Proces
Op 1 december 2021 heeft een rondetafelgesprek plaatsgevonden met vertegenwoordigers van Oostpool, Introdans en Musis/Stadstheater Arnhem.
Aansluitend is een start gemaakt met de meningsvorming 1.
(zie behandelresultaat 1-12-21)

Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.
Spreekrecht publiek	Nee
Behandeladvies	Vergaderorde M1 Er wordt in twee termijnen vergaderd. *(Op 1december is de eerste termijn van de fracties afgerond.)* - De vergadering start met het vervolg van de 1e termijn van de portefeuillehouder. Zij kan haar antwoorden samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De vragen van de fracties van DENK/VA en GroenLinks zijn reeds beantwoord. - Hierna vindt (desgewenst) de tweede termijn van raadskamer en portefeuillehouder plaats. - De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. - Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.
Bijlagen	

Raadsvoorstel "Vervolg Lauwersgrachtalliantie"
Bijlage - Visiedocument: HET BEGINT BIJ DE STAD, Programma voor het nieuwe podium van Introdans, Oostpool, Stadstheater en vele anderen
Raadsbrief Stand van zaken Lauwersgrachtalliantie d.d. 23-9-2021
Behandelresultaat Informatief/Meningsvormend I raadsvoorstel "Vervolg Lauwersgrachtalliantie" d.d. 1-12-21

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 455870

Onderwerp: Vervolg Lauwersgrachtalliantie

Voorstel

1. Kennis te nemen van het belang van de culturele samenwerking binnen de Lauwersgrachtalliantie.
2. In te stemmen met uitwerking van plannen voor en voorbereiding van realisatie van vernieuwing van het Stadstheater (monument en grote zaal, exclusief kleine zaal en exclusief kantoren, geraamd op ca € 54,5 mln.).
3. Op basis van de huidige uitgangspunten € 250k / jaar, te bestemmen voor de huisvestingsopgave van Introdans en Oostpool.
4. Het college de opdracht te geven, samen met het Stadstheater, scenario's te onderzoeken om het wegvallen van de kleine zaal op te vangen.

Inleiding

Op 16 december 2020 heeft de raad een besluit genomen over de huisvesting van de Lauwersgrachtalliantie. Vervolgens zijn geraamde kosten verder uitgewerkt en blijken deze op te lopen tot ruim € 100 mln. terwijl aanvankelijk € 83 mln. was geraamd. Uit overleg met de provincie blijkt dat de provinciale bijdrage fors lager zal zijn dan de eerder verwachtte 9-11 mln.

In de raadsbrief van 23 september jl. is de raad geïnformeerd over deze constateringen en de conclusies van het college daarover. In deze raadsbrief is aangegeven dat het college in november een nieuw raadsvoorstel aan de raad zal sturen.

Belangrijke ambitie van de Lauwersgrachtalliantie is een goede samenwerking tussen het Stadstheater en de twee rijksgezelschappen Introdans en Oostpool. Gezamenlijke huisvesting versterkt de mogelijkheden om te komen tot een krachtige samenwerking. De inhoudelijke samenwerking van de Lauwersgrachtalliantie in de stad en de regio groeit en zal zeker verder groeien. De urgentie van de huisvestingsopgave van het Stadstheater, van Oostpool en van Introdans blijft echter groot en wordt steeds nijpender. Binnen de vastgestelde gemeentelijke financiële kaders blijkt het niet mogelijk de samenwoon-ambitie te realiseren met het doorgerekende concept programma van eisen. De afgelopen weken is intensief overleg geweest met de directeuren van het Stadstheater, Introdans en Oostpool. Ook is binnen de gemeente nader onderzocht welke oplossingsrichtingen mogelijk zijn. Geconcludeerd moet worden dat er een aantal scherpe keuzes noodzakelijk zijn. De teleurstelling hierover is bij alle betrokkenen groot, na hieraan vele jaren gezamenlijk te hebben gewerkt. Deze keuzes worden bij deze aan de raad voorgelegd en zijn niet zonder gevolgen. Dit raadsvoorstel kan worden gezien als benodigde tussenstap op weg naar een investeringsbesluit.

Arnhem GEMEENTE

Beoogd effect

Een toekomstbestendige huisvesting voor de Lauwersgrachtalliantie is een basis voor een goede culturele infrastructuur (zowel presentatie als productie) die voor de stad belangrijk is, zowel maatschappelijk als economisch. Het raadsvoorstel beoogt, gezien de financiële kaders, nu in te zetten op het reserveren van middelen voor de realisatie van de grote zaal van het Stadstheater (plus de daarvoor benodigde functies en renovatie gemeentelijk monument).

De keuze om binnen de financiële kaders nu een groot bedrag te bestemmen voor de grote zaal van het Stadstheater heeft als gevolg dat er onvoldoende middelen zijn voor de beoogde huisvesting van Introdans en Oostpool en dat er geen middelen zijn voor het aanpakken van de kleine zaal van het Stadstheater. Dit betekent dat opnieuw gekeken moet worden naar een (andere) oplossing voor de toekomstige huisvesting van de rijksgezelschappen. Het raadsvoorstel reserveert hiervoor een bijdrage.

Voor het goed functioneren van het Stadstheater zijn zowel de grote als kleine zaal voor de stad van groot belang. Nu er geen middelen beschikbaar zijn om te komen tot een nieuwe kleine zaal, beoogt het raadsvoorstel mogelijke oplossingen inzichtelijk te krijgen middels een vervolgonderzoek.

Argumenten

1.1 De inhoudelijke culturele samenwerking staat nog steeds centraal.

De alliantie heeft de afgelopen jaren al tot bijzondere samenwerkingen geleid. Bijvoorbeeld de coproducties *Kogelvis* (2018) en *Evacué* (2019) en Midzomernachtsdroom (première 31 maart 2022). Daarnaast vinden de partners elkaar steeds vaker op het gebied van programmering, techniek, marketing en educatie. Stadstheater, Oostpool en Introdans hebben hun visie op samenwerking en samenwonen verwoord in het rapport *Een huis voor iedereen* (2019), in mei 2021 geactualiseerd in *Het begint bij de stad* (zie bijlage). Hoewel hierin nog wordt uitgegaan van samenwonen, geeft dit een goed beeld van de wijze waarop de partners elkaar kunnen en willen versterken. Deze ambitie staat nog stevig overeind, ook vanuit maatschappelijke urgentie. De samenleving verandert, de samenstelling en wensen van het publiek veranderen en de productie en presentatie van cultuur ontwikkelt zich voortdurend. Door meer en intensiever samen te werken kunnen de culturele instellingen gezamenlijk sterker worden wat betreft bereik, weerbaarheid en slagkracht. De coronacrisis heeft het belang hiervan nog eens benadrukt.

2.1 Het raadsbesluit van 16 december 2020 is niet realiseerbaar.

Het raadsvoorstel gaat uit van drie belangrijke noties:
- in het raadsvoorstel van december 2020 werd uitgegaan van een kostenraming van € 83 mln.;
- onderdeel van het voorstel was een dekking door de provincie van ca € 10 mln.;
- in het raadsbesluit is de ambitie uitgesproken om de kosten met € 10 mln. te verlagen.

Na het raadsbesluit op 16 december 2020 is de samenwoonvariant verder uitgewerkt in de vorm van een Programma van Eisen (PvE). De ingeschatte kosten van het PvE lopen op tot meer dan € 100 mln.

De verklaring voor deze kostenverhoging bestaat uit meerdere factoren.

- De raming die ten grondslag lag aan het raadsvoorstel in 2020 is gebaseerd op kengetallen. De raming die nu is opgesteld is gebaseerd op het uitgewerkte PvE.
- Het aantal benodigde m2 voor de partners in het programma is niet toegenomen. Wel is het bruto oppervlak verhoogd in verband met de verwachte opzet van het gebouw, de benodigde ruimte voor constructies en installaties etc. Dit betekent meer m2 en dus meer kosten.
- De ingeschatte bouwkosten/m2 zijn toegenomen. Daarvoor zijn meerdere redenen:
  - Handhaving/aanpassing van de toneeltoren is zowel in relatie tot de ambities als in technische zin niet wenselijk. Dat betekent dat nu wordt uitgegaan van volledige vervanging van de toneeltoren.
  - De prijs/m2 van het te renoveren gebouwdeel is in het PvE hoger ingeschat dan in eerste instantie op basis van kengetallen is aangenomen.
  - Ten slotte spelen de ontwikkelingen in de markt een rol. De bouwkostenindex en de markt voor aannemers hebben een meer dan gemiddelde prijsstijging doorgemaakt. Dat laatste geldt ook voor de kosten voor de theatertechnische installaties.

De hogere kostenraming in combinatie met de verwacht lagere bijdrage van de provincie maken dat niet alleen de besparingsambitie van € 10 mln. onmogelijk is, maar ook dat uitvoering van de aanvankelijke plannen voor toekomstbestendige (gezamenlijke) huisvesting financieel niet haalbaar is. Dit leidt bij alle drie de partners tot problemen.

2.2 Aanpak Stadstheater met grote zaal op G9 niveau. Voor stad en regio is een goed podium van wezenlijk belang.

Arnhem is een van de zogenoemde G9-steden. Dit zijn steden die een centrale functie hebben in de landelijke culturele basisinfrastructuur (BIS). Onder andere de aanwezigheid van ArtEZ (educatie), de rijksgezelschappen Introdans, Oostpool en Phion (productie) en de podia van Musis en Stadstheater (presentatie) vormen de basis van deze positie. De G9-positie is cruciaal voor Arnhem om haar culturele functie te vervullen in de regio, de provincie en in Oost-Nederland.

Voor de G9-steden geldt dat de rijksoverheid de gezelschappen subsidieert voor het maken van producties - die door het hele land te zien zijn - en dat de gemeenten zorgen voor goed geoutilleerde podia waarop deze landelijke producties te zien zijn.
Het Stadstheater kent een grote en een kleine zaal. Beide zijn voor een G9-schouwburg van groot belang omdat het aanbod (de voorstellingen) voor de zalen niet onderling inwisselbaar is.
De meerwaarde van een grote zaal is de diversiteit in programmering die hiermee aan het publiek kan worden aangeboden. De grote zaal is de kern van de schouwburgfunctie in de stad; hier staan grootschalige producties die nergens anders gepresenteerd kunnen worden, waaronder opera, musicals, grote cabaretnamen en dansvoorstellingen van grotere ensembles.

Het Stadstheater kan deze rol als aanbieder van actueel artistiek aanbod alleen vervullen voor stad, regio en provincie als zij over zalen beschikt die voldoen aan de eisen van deze tijd.

Ook de (huis)gezelschappen Introdans en Oostpool hebben in hun stad een goed uitgerust en modern podium nodig om hoogwaardige en relevante voorstellingen te blijven maken en te presenteren voor bestaand en nieuw publiek. De ontwikkeling hiervan vindt plaats in Arnhem, de resultaten zijn in de stad, de regio, de provincies, landelijk en zelfs internationaal te zien. De opkomende trend dat de grotere (rijks)gezelschappen in Nederland in de toekomst minder zullen reizen en langer op één locatie in een regio optreden onderstreept het belang van een goed podium in Arnhem. Arnhem maakt deel uit van de Groene Metropoolregio, waarin 18 gemeenten samenwerken aan de opgaven die de sterke groei van de regio met zich meebrengt. Onderdeel hiervan is de Cultuurregio 025, met Arnhem en Nijmegen als brandpunten waar zich het merendeel van de culturele voorzieningen en infrastructuur bevindt. Ook in Nijmegen ligt momenteel een vernieuwingsopgave voor de schouwburgfunctie. Beide steden spelen hiermee in op de groei van de regio, om zo ook in de toekomst het publiek optimaal te kunnen bedienen. Zowel de twee gemeenten als de schouwburgen werken hierin samen.

2.3 Vernieuwing Stadtheater duldt geen uitstel.

Het Stadstheater kampt al geruime tijd met groot achterstallig onderhoud, met een toenemend risico op bijvoorbeeld uitvallen van installaties e.d. Het binnenklimaat is niet meer op een acceptabel niveau te krijgen en het zitcomfort (m.n. op de balkons) en de zichtlijnen zijn niet meer van deze tijd. Bezoekers en artiesten kan niet het comfort worden geboden dat past bij een theaterbezoek.
Vernieuwing is dus urgent. Op basis van het opgestelde PvE worden de totale kosten van een vernieuwde grote zaal, een nieuwe toneeltoren, kleedruimtes en publieksontvangst geraamd op € 54,5 mln. Daarmee krijgt Arnhem een eigentijdse en toekomstbestendige grote zaal.
Consequentie van deze keuze is dat de kleine zaal nu niet wordt meegenomen in de vernieuwingsopgave. Zie verder argument 4.1.
Ook kantoorruimte is nu niet meegenomen in de vernieuwing.

3.1 Een vertrekpunt voor toekomstbestendige huisvesting van Introdans en Oostpool.

De ambities van Oostpool en Introdans voor Arnhem, de regio en Oost-Nederland vragen naast uitbreiding en versterking van de inhoudelijke samenwerking, ook om toekomstbestendige huisvesting voor hun productiefunctie. De huidige panden voldoen niet meer aan de functionele eisen van onder andere de toegankelijkheid (Arnhemse norm voor toegankelijkheid) en de huidige werkomstandigheden voldoen al lang niet meer aan de eisen van deze tijd. De huidige huisvesting is nu een rem op de artistieke groei van de gezelschappen en staat daarmee de continuïteit en doorontwikkeling van de gezelschappen, die juist nu kansrijk is, in de weg.

De gemeentelijke financiële kaders en de eigen middelen van Oostpool en Introdans zijn echter gezamenlijk onvoldoende. De combinatie met de beperkte bijdrage van de provincie maakt dat het nu niet mogelijk is om invulling te geven aan deze urgente opgave. De teleurstelling hierover is bij alle betrokkenen groot, met de vrees dat jaren van intensief gezamenlijk werk verloren gaat.

Desalniettemin willen Oostpool en Introdans met steun van de gemeente (het in dit raadsvoorstel gereserveerde bedrag) het heft in eigen handen nemen om samen de noodzakelijke toekomstbestendige huisvesting verder te onderzoeken. Zij werken hierbij aan de uitwerking van een businesscase voor een gezamenlijk productiehuis, zonder presentatiefunctie (zalen).
Naast een inhoudelijke uitwerking zijn gesprekken met de provincie onderdeel van de vervolgstappen. We gaan daarbij nader in gesprek over het inhoudelijke belang van de rijksgezelschappen voor de provincie Gelderland en cultuurregio 025. Het gaat dan om het continueren van de landelijke positie en rijksbijdrage aan onze twee rijksgezelschappen, maar zeker ook om hun regionale en provinciale rol. De instellingen zijn hun bovenlokale betekenis en belang de komende jaren aan het uitbreiden, onder andere op het gebied van cultuureducatie en jeugdtheater. Wij ondersteunen deze ambities voor de cultuurregio en de provincie. De provincie heeft aangegeven nu € 2 mln. beschikbaar te kunnen stellen en samen met de gemeente en betrokken instellingen te bekijken hoe we hier beleidsmatig en qua huisvesting verder vorm aan kunnen geven.

De uitwerking van de businesscase door de gezelschappen zal leiden tot een nieuw plan waarbij de vraag is of zijzelf met behulp van eventuele aanvullende financiering (incidenteel of structureel) mogelijkheden zien om de voor hen noodzakelijke toekomstbestendige huisvesting (bij voorkeur naast het Stadstheater) te realiseren.

Vanuit de vastgestelde financiële kaders en de keuze om een bedrag te reserveren voor de vernieuwing van het Stadstheater (monument en grote zaal, exclusief kleine zaal, geraamd op ca € 54,5 mln. zoals beschreven in 2.3.) is er ruimte een bedrag van € 250k/jaar voor de huisvesting van de rijksgezelschappen te reserveren. Dit komt overeen met een eenmalige investering van circa € 10 mln.

De gemeente zal Introdans en Oostpool ondersteunen in deze vervolgstap. Indien dit leidt tot een aangepast plan dat naast het Stadstheater beoogd is, zullen (financiële) aspecten als bouwrijp maken, parkeren, duurzaamheid en stedenbouwkundige inpassing alsnog opnieuw moeten worden beoordeeld.

4.1 De kleine zaal wordt nu niet meegenomen maar blijft wel van belang.

Het Stadstheater kent een grote en een kleine zaal. Zoals eerder genoemd (2.2) zijn beide zalen belangrijk voor de stad Arnhem en voor het Stadstheater om als een volwaardige G9-schouwburg te kunnen functioneren.

Een kleine zaal is belangrijk als toevoeging op een grote zaal voor een hoogwaardig artistiek aanbod. In de kleine zaal zijn producties te zien die in de regel 'intiemer' zijn en een specifiek of een minder omvangrijk publiek trekken, bijvoorbeeld omdat de maker (nog) geen gevestigde naam heeft of omdat het onderwerp van een voorstelling erom vraagt dicht op het publiek te zitten. Daarmee is de kleine zaal ook een onmisbare plek voor makers die aan het begin of midden van hun carrière staan en voor de amateurkunsten. Dit geldt zeker voor een stad als Arnhem met de opleidingen ArtEZ Dans en Toneel, die veel talent voortbrengen.
Arnhem kent weliswaar een aantal vlakkevloertheaters (Huis Oostpool, Theater aan de Rijn, Posttheater), maar deze zijn om uiteenlopende redenen minder geschikt om permanent als kleine zaal te gebruiken. Zo is Theater aan de Rijn primair een productiehuis voor

talentontwikkeling, wat de ruimte voor programmering beperkt, programmeert het Posttheater hoofdzakelijk kleinkunst en cabaret, en kampt Huis Oostpool met logistieke problemen.

Het is vanuit het belang van Arnhem als G9-stad, maar ook voor het publiek en de makers noodzakelijk om voor het wegvallen van de kleine zaal een oplossing te vinden. We gaan hier onderzoek naar doen in samenwerking met het Stadstheater en de huisgezelschappen. We doen dit mede in samenhang met de vernieuwingsopgave van de grote zaal, om te kijken of daarin slimme keuzes mogelijk zijn die ten goede kunnen komen aan een oplossing voor de kleine zaal. Het Stadstheater zal daarbij als gebruiker van het gemeentelijk vastgoed bij dit onderzoek naar mogelijke oplossingen nadrukkelijk vanuit inhoud en functie een rol hebben.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Toekomstbestendige huisvesting rijksgezelschappen wordt kwetsbaarder.

De samenwerking tussen de instellingen heeft de afgelopen jaren veel meerwaarde gebracht en kan nog veel brengen. Goede huisvesting is voorwaardelijk voor de toekomst van de instellingen en hun positie in de Basisinfrastructuur die door het Rijk wordt gefinancierd. Samen of in elkaars nabijheid gehuisvest zijn bevordert samenwerking.
Ook de toekomstbestendigheid van de huisvesting van de rijksgezelschappen is kwetsbaarder geworden door het beperkte bedrag dat hiervoor wordt gereserveerd, zonder te weten of hier andere financiële middelen (elders) voor gevonden kunnen worden.

2.1 Keuze voor Stadstheater heeft meerdere consequenties.

Door hier op in te zetten, krijgt Arnhem een eigentijdse en toekomstbestendige grote zaal. Consequentie van deze keuze is dat de kleine zaal nu niet wordt meegenomen in de vernieuwingsopgave. Deze zaal is echter onmisbaar voor het Stadstheater om stad en regio van volwaardig en volledig theateraanbod te voorzien. Zie verder kanttekening 4.1.
Ook kantoorruimte is nu niet meegenomen in de vernieuwing. Dat betekent verlies van werkplekken op de huidige locatie. Hierover zal de gemeente in overleg gaan met Stadstheater om te bezien welke oplossingen hiervoor mogelijk zijn.

Belangrijk is dat besluitvorming over de toekomst (van de grote zaal) van het Stadstheater op korte termijn plaatsvindt, anders bestaat het risico dat het Stadstheater noodgedwongen haar deuren moet sluiten en/of dat aanzienlijke niet-rendabele investeringen gedaan moeten worden om het theater open te houden.

De kostenraming is nu gebaseerd op de bouwkostenraming van het Programma van Eisen voor de samenwoonvariant. Hieruit zijn die kosten gedestilleerd die nodig zijn voor de vernieuwing Stadstheater (monument en grote zaal, exclusief kleine zaal). In de uitwerking van een PvE voor het stand alone Stadstheater kunnen afwijkingen aan het licht komen.

3.1 Huisvesting Oostpool en Introdans vergt spoedige besluitvorming.

De nu resterende middelen voor Oostpool en Introdans zijn niet toereikend voor een gedegen oplossing voor hun huisvestingsvraagstukken. Het risico bestaat dat er onvoldoende

aanvullende financiële middelen kunnen worden gevonden, waarmee de toekomst-perspectieven van de gezelschappen in het geding komen. Dit brengt (grote) onzekerheid voor Introdans en Oostpool met zich mee. Goede huisvesting en moderne podia zijn noodzakelijk voor hen om hoogwaardige producties te kunnen blijven maken en tonen. Dit draagt voor Arnhem in belangrijke mate bij aan het optimaal kunnen blijven uitoefenen van haar culturele functie voor de regio en Oost-Nederland.

Ook wat betreft de toekomst over de huisvesting van Introdans en Oostpool is het belangrijk is dat besluitvorming op korte termijn plaatsvindt, anders bestaat het risico dat zij noodgedwongen hun deuren moeten sluiten en/of dat aanzienlijke niet-rendabele investeringen gedaan moeten worden om de gebouwen open te houden.

3.2 Stijging van de marktrente kan leiden tot een tekort.

In lijn met de vastgestelde kaders en uitgangspunten, is bij de doorrekening van dit voorstel rekening gehouden met de huidige marktrente (0,8%). Als gevolg van de vertraging die is opgelopen is sprake van een latere doorlooptijd. Daarbij komt dat het risico dat de rente oploopt is toegenomen. Hierdoor is er meer onzekerheid over wat de rente zal zijn op het moment dat leningen ter financiering van dit project worden aangetrokken.

Bij een definitief uitgewerkt investeringsvoorstel zal de aan het project toe te rekenen rente opnieuw worden vastgesteld op basis van de dan actuele ontwikkeling van de marktrente. Hierbij zal dan worden bezien op welke manier een eventueel nadelig verschil kan worden opgelost. Te denken valt aan een besparing op de investeringen of op de jaarlijkse lasten van het Stadstheater. Als de marktrente stijgt naar de omslagrente van 1,4% neemt de beschikbare dekking af met ca € 100k/jaar (ca € 4 mln. investering). Door nu een bedrag te reserveren voor Oostpool en Introdans is het risico groter dat het budget voor Stadstheater niet toereikend zal blijken te zijn. Als er voldoende mate van zekerheid is over de hoogte en moment van investeren kan mogelijk tijdig financiering aangetrokken worden, waardoor het risico op verdere rentestijging gemitigeerd wordt.

4.1 Zonder kleine zaal forse afname theateraanbod.

Het feit dat de kleine zaal nu niet meegenomen kan worden in de vernieuwing van het Stadstheater heeft grote gevolgen voor het theateraanbod in de stad. Dat merkt niet alleen het publiek, maar ook degenen die deze vlakkevloerzalen bespelen, zoals Oostpool, tgECHO , Burning Bridges en Kompagnie Kistemaker. Als bovendien Oostpool nieuwe huisvesting zou betrekken, die bestaat uit productieruimten zonder vlakkevloerzaal, verdwijnt ook het podium van Huis Oostpool. Dit podium wordt intensief bespeeld door Oostpool zelf, maar er zijn ook voorstellingen van andere (Arnhemse) gezelschappen te zien. Daarnaast wordt deze zaal door Oostpool aan Arnhemse makers aangeboden om in te repeteren. Deze gebruiksmogelijkheden vallen weg op het moment dat Oostpool haar eigen theater afstoot. Ook verdwijnt de mogelijkheid om Huis Oostpool het (tijdelijk) wegvallen van de kleine zaal Stadstheater te laten opvangen. Feitelijk verliest de stad dus twee vlakkevloerzalen, wat een forse ingreep in het theateraanbod betekent. Dit kan niet eenvoudigweg door een van de andere vlakkevloertheaters in de stad of regio worden opgevangen.

Participatie

Het Programma van Eisen voor de samenwoonvariant is in goede samenwerking met cultuurpartners tot stand gekomen. Er is uitgebreid overleg geweest met de partners over het belang van samenwerking, de mogelijke keuzerichtingen en de strekking van het voorliggende voorstel. Ook is overleg gevoerd met de provincie, zowel wat betreft haar bijdrage, het belang van een G9 schouwburg en de rijksgezelschappen voor Arnhem, de regio en de provincie.

Welzijn en perspectief

Culturele uitwisseling slaat een brug tussen verschillende bevolkingsgroepen en (sub)culturen. Het brengt mensen samen en helpt hen maatschappelijke vraagstukken te begrijpen en aan te gaan. De alliantiepartners zetten gezamenlijk stevig in op de maatschappelijke rol van het theater door een interactieve relatie met hun omgeving aan te gaan en het publiek nog actiever te betrekken bij alles wat zij doen. Zo ontstaat een divers en gelaagd aanbod dat inspeelt op de actuele vraagstukken in onze samenleving. Naast de reguliere programmering hebben de culturele partners van de Lauwersgrachtalliantie een uitgebreide programmering voor speciale doelgroepen of besteden zij aandacht aan bijzondere thema's. Daarmee worden kunst en cultuur gekoppeld aan de maatschappelijke opgaven van gemeenten, provincies en het Rijk.

Financiën

Inleiding
Duidelijk is geworden dat toekomstige huisvesting voor het Stadstheater, Introdans en Oostpool met het huidige uitgewerkte Programma van Eisen niet mogelijk is. Daarom hebben wij bekeken welke oplossingen mogelijk zijn, welke keuzes daarvoor moeten worden gemaakt en wat daarbij de financiële gevolgen zijn.

Wij menen daarbij prioriteit te moeten geven aan een vernieuwing van het Stadstheater (monument en grote zaal, exclusief kleine zaal, exclusief kantoren). Daarbij resteert een bedrag dat wordt ingezet voor de toekomstige huisvesting van Oostpool en Introdans.

Uit de gesprekken met de provincie kan worden opgemaakt dat zij van plan is een bijdrage aan de rijksgezelschappen van in totaal € 2 mln. te verstrekken. Wat betreft de vernieuwing van het Stadstheater, verwijst de provincie naar beschikbare subsidieregelingen (zoals duurzaamheid, renovatie monument, steengoed benutten).

Financiële uitgangspunten vernieuwing Stadstheater (monument en grote zaal, exclusief kleine zaal, exclusief kantoren)
Ten behoeve van verdere (financiële) uitwerking van deze keuze zijn de bouwkostenramingen van het concept programma van eisen (van de samenwoonvariant) gebruikt als basis voor de berekeningen. Hieruit zijn die kosten gedestilleerd die nodig zijn voor de vernieuwing Stadstheater.

Kosten en dekking vernieuwing Stadstheater (monument en grote zaal, exclusief kleine zaal, exclusief kantoren):

1. Kosten

Initiële investering	Eénmalig
Investering in gebouw	€45,0 mln.
Reeds gemaakte plankosten	€ 0,6 mln.
Eénmalige investeringsbijdrage inrichting en techniek	€ 8,9 mln.

Totaal investeringen	€54,5 mln.

Plankosten
De reeds gemaakte plankosten bedragen circa € 1 mln. Deze plankosten hebben voor een belangrijk deel geleid tot plannen, die met voorliggend voorstel niet zullen worden uitgevoerd en ook niet bijdragen aan de realisatie van voorliggend investeringsvoorstel. Om die reden zal in de jaarrekening een deel van de plankosten worden afgeboekt en ten laste van het jaarresultaat worden gebracht.
Door nadere detaillering van de gemaakte kosten zal de omvang hiervan nog moeten worden bepaald. Vooralsnog gaan we er vanuit dat hiervoor een bedrag van € 0,4 mln. zal moeten worden afgeboekt. In bovenstaande investeringsraming wordt daarom rekening gehouden met € 0,6 mln. voor gemaakte plankosten.

Eigenaarslasten
Verder wordt zoals gebruikelijk rekening gehouden met de duurzame instandhouding van het gebouw ('eigenaarslasten'). Hierbij wordt uitgegaan van een periode van 40 jaar. Toekomstige vervangingsinvesteringen worden geraamd in de jaren dat (gedeeltelijke) vervanging noodzakelijk zal zijn (dat is na afloop van de afschrijvingstermijn van de desbetreffende component van de investering, zoals het dak, installaties et cetera). Daarnaast wordt rekening gehouden met jaarlijkse kosten voor belastingen, verzekeringen en onderhoud. Het huidige hiervoor beschikbare budget wordt hierop in mindering gebracht.

Gebruiksexploitatie Oostpool en Introdans
Anders dan in het raadsvoorstel van december 2020 wordt geen rekening gehouden met te verlenen subsidies aan de instellingen Oostpool en Introdans voor hun gebruiksexploitatie.

Overige kosten
Omdat de footprint van het gebouw in het voorliggende voorstel naar verwachting niet substantieel verandert, hoeft geen rekening gehouden te worden met een compensatie voor parkeren en groen.

2. Dekking
Als dekking voor deze lasten is beschikbaar de € 0,5 mln. per jaar renovatiebudget en € 1,6 mln. per jaar conform het coalitieakkoord (jaarlijks geïndexeerd). In de doorrekening wordt rekening gehouden met oplevering van de vernieuwing in 2025. De kapitaallasten drukken dan vanaf 2026 op de begroting.

De jaarschijven tot en met 2025 zijn/worden toegevoegd aan de BR Cultureel vastgoed, en worden ook als dekking voor de vernieuwing ingezet. Ten opzichte van het raadsvoorstel van december is nu met

één extra jaarschijf rekening gehouden. Daarnaast wordt evenals in het voorstel van december 2020 het restant-budget van de bouw van Focus dat aan deze BR is toegevoegd, ook als dekking ingezet.
Het voordeel van lagere marktrente wordt - overeenkomstig het raadsvoorstel van december - aan het project toegerekend, rekening houdend met een extra dotatie aan de BR Solvabiliteit conform de spelregels uit de financiële verordening (20 jaar aflossen).

Anders dan in het raadsvoorstel van december 2020 wordt geen rekening gehouden met een subsidie van de provincie. In het voorliggende voorstel is ook geen sprake meer van een bijdrage van Oostpool en Introdans vanuit hun huisvestingsbudgetten.

3. Saldo kosten en dekking
De doorrekening van de hiervoor beschreven kosten en dekking over een periode van 40 jaar laat zien dat naast de € 0,5 mln. renovatiebudget Stadstheater, een bedrag van € 1,35 mln. per jaar nodig is (van de € 1,6 mln. vanuit coalitieakkoord). Er resteert dan een positief dekkingsbedrag van € 0,250 mln. per jaar.

Voorgesteld wordt om het bedrag dat resteert (€ 0,250 mln. per jaar) te reserveren voor een gemeentelijke bijdrage aan de toekomstige huisvesting van Oostpool en Introdans.

4. Financiële uitgangspunten Stadstheater
Volledigheidshalve treft u hierbij een opsomming aan van de belangrijkste uitgangspunten die bij de vaststelling van bovenstaande lasten en baten zijn gehanteerd:

- Bouwkostenraming opgesteld door IGG. Gezien de fase van uitwerking is nog rekening te houden met een onzekerheidsmarge van circa +/- 10%. Prijspeil juni 2021, exclusief BTW en inrichting (theatertechniek, losse inrichting, AV-techniek en stoelen e.d.). Prijs m2 grond tegen prijs maatschappelijke bestemming, prijspeil 2021. Exclusief eventuele sloopkosten kleine zaal c.a.
- Theatertechniek conform opgave Koen Koch Podiumbouwadvies. Voor de Overige inrichting is het uitgangspunt gehanteerd conform raadsvoorstel Lauwersgracht december 2020. De gemeentelijke bijdragen bestaan uit een eenmalige financiële bijdrage voor aanschaf van theatertechniek voor het verschil tussen de aanschafkosten en reeds aanwezige budgetten bij het Stadstheater. Het Stadstheater wordt vanaf moment van opening/ingebruikname verantwoordelijke voor het jaarlijks onderhoud en toekomstige vervanging van de theatertechniek en inrichting. De financiële bijdrage van de gemeente zal bij de gemeente geactiveerd worden en afgeschreven o.b.v. verwachte gemiddelde levensduur van activa.
- Er wordt in de berekeningen geen rekening gehouden met nieuwbouw van kantoren of met extra budget om elders kantoren te huren. Met het Stadstheater zal worden besproken of hiervoor binnen bestaande budgetten een oplossing kan worden gevonden.
- Er worden geen middelen gereserveerd voor aanvullende eenmalige of tijdelijke subsidies ten behoeve van de exploitatie. Uitgangspunt is dat het Stadstheater deze kosten draagt op basis van de huidige begroting en verwachte toekomstige extra inkomsten. Met het Stadstheater zal besproken worden of dit een passende oplossing kan zijn of dat er andere keuzes nodig zijn.
- Voor asbestverwijdering en verplaatsen van trafo's is een bedrag van € 1,4 mln. opgenomen, dit is een ruwe inschatting. Pas na destructief onderzoek kunnen de werkelijke kosten bepaald worden.

- De tot op heden gemaakte voorbereidingskosten van circa € 1 mln. zijn deels aanvullend meegenomen in het project.
- Bij enkel vernieuwing Stadstheater is slechts beperkt extra grond nodig i.v.m. aanpassing laden/lossen en aanpassing toneeltoren/backstage. Uitgangspunt is daarom dat geen extra kosten voor compensatie parkeren, meerkosten grex en groencompensatie nodig zijn gezien de beperkte gronduitbreiding. De definitieve vorm en exacte footprint van de nieuwe grote zaal zullen in een later stadium nog uitgewerkt moeten worden, het risico bestaat dat dan mogelijk toch een aantal parkeerplaatsen verdwijnen, groen verdwijnt en/of aanvullend archeologisch onderzoek nodig is. Dit zal in de verdere uitwerking blijken.
- Er is geen rekening gehouden met eventuele versnelde afschrijving boekwaarde Stadstheater.
- De huidige inschatting is dat de verbouwde Grote zaal in 2025 opgeleverd en geactiveerd wordt. De lasten zullen dan vanaf 2026 op de gemeentelijk begroting drukken. Dit betekent 1 jaar opschuiving ten opzichte van het raadsvoorstel december 2020. De vrijgekomen jaarschijf coalitieakkoord € 1,6 mln. is toegevoegd aan het project conform raadsvoorstel december 2020 ter dekking van prijsstijgingen.

Uitvoering

Na besluit door de raad zijn de volgende vervolgstappen aan de orde:
- Vertalen van het PvE van de samenwoonvariant naar een PvE voor een flexibele stand alone Stadstheater en voorbereiden van de planvormingsfase (architecten- en adviseursselectie). Hierbij wordt optimaal rekening gehouden met mogelijke kansen voor slimmere oplossingen en kostenbesparingen bij zowel de bouw van Stadtheater als bij de onderzoeken huisvesting Introdans en Oostpool en onderzoek Kleine zaal, zonder dat dit leidt tot onnodige vertraging bij het realiseren van vernieuwing van het Stadstheater.
- Ontwikkelen businesscase huisvesting Oostpool en Introdans, met ondersteuning van de gemeente.
- Onderzoek naar de kleine zaal door de gemeente, in samenwerking met het Stadstheater en de huisgezelschappen.
- Invullen van de inhoud van de raadsbrief van 5 oktober jl. omtrent risicovolle projecten (Risicoanalyse)

Communicatie

Over dit voorstel heeft overleg plaatsgevonden met de partners van de Lauwersgrachtalliantie.
Gelijktijdig met dit raadvoorstel verschijnt een persbericht.
Bewoners die zicht hebben op het Stadstheater (de naaste buren) krijgen een informatiebrief. Ook andere partners zoals CNA en PBA worden actief geïnformeerd

Bijlage

Stukken voor gemeenteraad:
- Visiedocument: HET BEGINT BIJ DE STAD, Programma voor het nieuwe podium van Introdans, Oostpool, Stadstheater en vele anderen

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	455870

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 9 november 2021, nummer: 455870;

gelet op artikelen 108 en 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. In te stemmen met uitwerking van plannen voor en voorbereiding van realisatie van vernieuwing van het Stadstheater (monument en grote zaal, exclusief kleine zaal en exclusief kantoren, geraamd op ca € 54,5mln.).
2. Op basis van de huidige uitgangspunten € 250k / jaar, te bestemmen voor de huisvestingsopgave van Introdans en Oostpool.
3. Het college de opdracht te geven, samen met het Stadstheater, scenario's te onderzoeken om het wegvallen van de kleine zaal op te vangen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

‘HET BEGINT BIJ DE STAD’

Programma voor het nieuwe podium van
Introdans, Oostpool, Stadstheater en vele anderen

Inhoud:

1. De ambitie…….. 2
2. De stad in…… 3
3. Stad en streken…….. 3
4. De stad in huis…….. 4
5. Wij en de stad…….. 5
6. Wij samen…… 7
7. Wij als organisatie…….. 8
8. De stad en wij: Programma van Eisen……. 11
9. Wij: wordt vervolgd…….. 14

1. De ambitie

Arnhem krijgt een nieuw huis voor de podiumkunsten. De oude schouwburg kende een roemrucht verleden, maar als theater voor nu en straks is het gebouw niet langer geschikt. De stad verandert, de samenleving verandert en de podiumkunsten ontwikkelen mee met die verandering of lopen er op vooruit. Dat vraagt om een omgeving die meer ontmoetingsplaats is dan podium, die uitnodigend is voor de hele bevolking en waar maken en meemaken, produceren en presenteren, raken en vermaken, denken en doen hand in hand gaan.

Aan het nieuwe huis ligt een gezamenlijke ambitie van de Gemeente Arnhem en de Provincie Gelderland ten grondslag. Zij hebben zich samen met Introdans, Toneelgroep Oostpool, Phion en Musis & Stadstheater Arnhem verenigd in de Lauwersgrachtalliantie. Gezamenlijke doelstelling is een stevige en toekomstbestendige basis te creëren voor alle podiumkunsten in Arnhem, de brede regio en in Oost- Nederland. Daarnaast is het doel de door het Rijk gefinancierde topgezelschappen, opgenomen in de landelijke Basisinfrastructuur (BIS), goed te faciliteren. Het verenigen van culturele krachten zorgt voor een sterkere nationale positie die een impuls geeft aan Oost-Nederland.

Een cruciaal onderdeel van de gezamenlijke ambitie is het nieuwe huis voor de podiumkunsten. Een huis waarin Introdans, Oostpool, Stadstheater, Phion en Musis samen komen. Phion heeft in het vernieuwde Musis inmiddels een goed onderkomen. Dit document richt zich met name op het nieuwe huis voor Oostpool, Introdans en Stadstheater. Alle partners vinden in elkaar in de gezamenlijke visie over programmering en de verbinding met het publiek, zoals deze in dit stuk wordt beschreven.
Samen bieden wij gastvrijheid aan vele anderen. In de eerste plaats aan de inwoners van Arnhem en (verre) omstreken, maar ook aan jonge talenten en andere makers uit stad en provincie; aan wijkbewoners en amateurs; aan scholen, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven; en natuurlijk aan de (inter)nationale top en het nieuwe talent uit alle disciplines van de podiumkunst.

Dat klinkt als een huis waar alles kan en dat wordt het ook. Maar als straks samenwonende partners hebben wij, Introdans, Oostpool, Phion en het Stadstheater, ook een gezamenlijke ambitie: diversiteit en inclusiviteit doorvoeren tot in iedere vezel van het programma, het huis, de organisatie, het publiek en de partners; *onlosmakelijk verbonden met de kwaliteit en vernieuwingszin die nu al kenmerkend zijn voor onze praktijk*.

Het zijn grote woorden, dat realiseren wij ons, maar binnen elk van onze instellingen leeft een authentiek verlangen om die ambitie waar te maken. Deels vanuit een bestaande praktijk, maar vooral in de overtuiging dat onderlinge samenwerking de kans op succes groter maakt.

Het begint bij de stad. Arnhem heeft prachtige voorzieningen op vele terreinen, maar het is ook een stad waar de verschillen tussen rijk en arm groot zijn en waar culturele instellingen

grote delen van de bevolking niet bereiken of aanspreken. Dat willen wij veranderen. En daarbij is de eerste stap: het huis uit en de wijken in.

2. De stad in

Wie nieuwe publieksgroepen wil bereiken en betrekken moet ze eerst leren kennen. En zij ons. Daarvoor moeten we de stad en de wijken in. Ieder van ons doet dat al regelmatig, maar door wijkgericht werken tot een gezamenlijk programma te maken bundelen we krachten en kunnen we kwalitatief en kwantitatief meer resultaat boeken.

Onze inzet is om op korte termijn de functie ‘stadsprogrammamaker’ in het leven te roepen, die als ontdekkingsreiziger en verbindingsofficier op zoek gaat naar mensen, organisaties en verhalen. Gericht op een duurzaam programma, in nauwe samenspraak met onder meer onze educatiemedewerkers.

Belangrijk onderdeel is het engageren van ambassadeurs, lokale helden, focusgroepen en gastprogrammeurs vanuit de diverse gemeenschappen, waarmee we nieuwe, doelgroepgerichte activiteiten kunnen organiseren. Denk aan het vieren van ‘nieuwe’ feestdagen als het Suikerfeest en Keti Koti, in de wijken maar ook in het theater. Aan festivals met Introdans en Oostpool, maar ook met talent uit de stad en de regio. Aan theatrale optochten vanuit de wijken naar het theater, uitmondend in een groot stadsfeest. En specifiek gericht op jongeren: aan regelmatige Club Nights, inclusieve feesten met diverse optredens (zoals HubClub) en een HipHop Festival.

Elk van onze instellingen onderneemt nu al activiteiten voor en met de stad. Om dit te intensiveren en het tot een gezamenlijk programma te maken reserveren wij in de komende jaren extra budget. Daarnaast krijgt de stadprogrammamaker de opdracht om aanvullende middelen te werven vanuit publieke en private fondsen. Dat geldt ook voor de hierna genoemde activiteiten.

3. Stad en streken

Voorstellingen maken met verhalen over de stad en de provincie is een andere manier om (nieuw) publiek bij ons huis en ons werk te betrekken. Denk aan ‘Stork’ van de Twentse Schouwburg, Het Pauperparadijs in Drenthe of de Scheveningse vissersopera’s van het Zuiderstrandtheater. In onze regio vormen vrede en vrijheid een thema, waar vele (groepen) inwoners uit stad en provincie hun eigen verhaal en verleden mee hebben. Maar het kan ook ‘Vitesse de musical’ zijn, of een groot spektakel over hoe de geschiedenis van Nederland met de Batavieren in Gelderland begon, of een eigentijdse vertelling van Gelderse Sprookjes.

De werking van dergelijke voorstellingen wordt vaak versterkt wanneer betrokken ‘communities’ zelf mee op het podium staan. Zij vertellen hun eigen verhaal. Onze gezamenlijke Alliantie-producties krijgen voortaan een Arnhemse/Gelderse thematiek en naast de spelers, dansers en musici uit onze eigen gezelschappen betrekken wij ook ‘amateurs’ uit diverse bevolkingsgroepen. Ook zo wordt de relatie tussen ons nieuwe huis en de stad en provincie versterkt.

De komende periode maken wij een concreet meerjarenprogramma, met daarin een plan van aanpak hoe wij de verhalen uit (de geschiedenis van) Arnhem en de provincie gaan verzamelen en hoe ieder van ons en/of wij samen daar voorstellingen van gaan maken. Dat plan is uiterlijk eind 2021 klaar.

4. De stad in huis

We gaan vanuit ons huis de stad in, maar omgekeerd moeten de inwoners van stad en provincie zich bij ons thuis en welkom voelen. Dat gaat niet vanzelf. Het stelt eisen aan het gebouw, de activiteiten, de organisatie en bovenal aan onze gastvrijheid. Als wij van het nieuwe theater werkelijk een open huis willen maken, een gebouw zonder drempels, dan moeten de deuren overdag en ’s avonds voor iedereen open staan. En mensen moeten een reden hebben om binnen te lopen. Natuurlijk is het bezoeken van een voorstelling zo’n reden. Maar daarmee alleen wordt het theater nog niet de vanzelfsprekende ontmoetingsplaats die we voor ogen hebben. Ook overdag moet het bruisen.

Voor een deel gaan we daar zelf voor zorgen, met openbare repetities, heel veel educatie- en participatieactiviteiten, korte previews van voorstellingen tijdens de lunch, cursussen en workshops voor wie dat overdag kan en wil.

Maar net zo belangrijk is het ruimte bieden aan anderen, als open podium. Denk aan presentaties van studenten van de verschillende opleidingen van ArtEZ, aan andere makers en groepen uit Arnhem en regio en niet in de laatste plaats aan talenten uit de wijken. Het programmeren van dat open podium wordt een van de opdrachten van de stadsprogrammaker. De komende periode maken we daar met de verschillende potentiële partners afspraken over.

Onderdeel van de stad in huis is ook ‘studio’s voor de stad’. Er komt in het nieuwe theater een ruim aantal studio’s. Daar ontwikkelen Introdans en Oostpool straks hun nieuwe voorstellingen, maar zoals de gezelschappen dat ook nu al doen gaan we er voor zorgen dat die studio’s ook beschikbaar komen voor andere makers.

Last but not least maakt dag-openstelling ook een intensiever gebruik van het gebouw door maatschappelijke organisaties (vergelijk het gebruik van het huidige theater door de rechtbank in coronatijd) en/of voor zakelijke verhuur mogelijk.

Een uitnodigende en levendige plek, dat is wat ons voor ogen staat. Een gebouw dat de hele dag open is, waar wordt gerepeteerd, geproduceerd en gepresenteerd. Waar iedereen

welkom is op elk moment van de dag en waar spontane ontmoetingen tussen makers en publiek plaatsvinden. Kortom: een podiumkunstenhuis voor iedereen! Niet alleen voor de stad, maar voor de brede regio: het verzorgingsgebied van Musis & Stadstheater, Introdans en Oostpool is uitgestrekt.

5. Wij en de stad

Tot nu toe was de stad het vertrekpunt. Dat kan niet anders, als je zoals wij het verlangen hebt om de inwoners en dan vooral het nieuwe publiek mede-eigenaar en gebruiker van het nieuwe theater te laten worden. Maar vanzelfsprekend is er ook onze eigen praktijk, die van het maken, spelen en presenteren van voorstellingen inclusief het aanbieden van educatie, workshops, inhoudelijke activiteiten e.d. Wordt die praktijk anders?

Het antwoord is ja en nee. Nee, in de zin dat artistieke kwaliteit en de autonome zeggingskracht van makers pijlers blijven onder ons werk. Dat geldt voor het produceren en voor het presenteren. Ook in het nieuwe theater zal een breed en hoogwaardig aanbod vanuit alle disciplines van de podiumkunsten te zien zijn. De gezelschappen geven er hun voorstellingen, maar doen dat ook elders in de provincie en in het land. En we blijven zorgen voor een gevarieerd pakket van educatie- en participatieactiviteiten, voor scholieren en anderen.

Toch zal onze praktijk fundamenteel veranderen. Om twee redenen. Ook in ons 'reguliere' doen en laten zal het streven naar diversiteit en inclusiviteit in alle opzichten richtinggevend (moeten) worden, of het nu gaat om producties, programmering, publiek, onze eigen organisaties of de samenstelling van het horeca-aanbod. De uitdaging wordt om diversiteit en inclusiviteit niet als een aparte agenda te beschouwen, maar die te verbinden met kernwaarden als topkwaliteit en innovatie. Daarnaast zal het feit dat wij als presenterend podium en producerende gezelschappen gaan samenwonen, ongetwijfeld ook leiden tot verandering, wederzijdse beïnvloeding en een nieuwe dynamiek.

Alle vier onze organisaties zitten al in een fase van nieuwe perspectieven:

Introdans *wordt één dansgezelschap voor jong en oud, dat voor de grote zaal repertoirevoorstellingen blijft maken en familievoorstellingen, maar waar activiteiten voor specifieke doelgroepen nog meer aandacht krijgen dan voorheen. Topklasse, beleving, diversiteit en verbinding zijn kernwaarden. Als dansgezelschap in de BIS (de landelijke culturele basisinfrastructuur), dat op hoog niveau alle leeftijden en bijzondere doelgroepen bedient, houdt Introdans een voorbeeldfunctie in Nederland (en daarbuiten).*

Oostpool *kiest voor een diverse groep van jonge makers met een krachtig eigen profiel, waarbij het artistiek leiderschap begeleidend is en niet hiërarchisch. Rode draad door het werk is de vraag hoe mens te zijn in een steeds diverser wordende wereld. Kernbegrippen zijn urgentie, betrokkenheid, topkwaliteit en flexibiliteit. Het moet raken en het mag*

vermaken; noem het 'intellectueel entertainment'. Oostpool blijft een van de grote BIS-toneelgezelschappen en daarvan het meest avontuurlijke.

*Voor het **Stadstheater (Musis & Stadstheater Arnhem – MSA)** geldt dat de afgelopen jaren in het teken hebben gestaan van een inhoudelijke en organisatorische renovatie met een open vizier naar de stad, gericht op samenwerking met de huisgezelschappen en met een inhoudelijke visie waarvan topkwaliteit, diversiteit en creativiteit belangrijke kenmerken zijn. Het Stadstheater blijft zich onderscheiden met een belangwekkende (inter)nationale programmering, waarvan naast Introdans en Oostpool ook de andere in Nederland toonaangevende gezelschappen op het gebied van theater, dans en muziektheater deel uitmaken.*

***Phion, Orkest van Gelderland en Overijssel,** is een naar buiten gericht gezelschap en nieuwsgierig naar haar omgeving. Phion werkt vanuit de overtuiging dat live gespeelde symfonische muziek voor veel mensen een grote zeggingskracht heeft en een relevant perspectief kan geven aan ontwikkelingen in de maatschappij. Door repertoire te verkennen uit andere muziekculturen bereikt Phion een publiek met een diverse culturele achtergrond. De musici zijn het hele jaar actief in de wijken en dankzij het educatieprogramma weten de kinderen in ons landsdeel dat het symfonieorkest ook van hen is.*

In Arnhem werkt Phion in eerste instantie vanuit Musis. In het nieuwe huis is het orkest aanwezig met muziektheatervoorstellingen, met coproducties samen met de andere vaste bewoners en in het programma van kleine voorstellingen en workshops. Ook zijn er de kantoren van de stafmedewerkers.

Alle vier geloven wij dat samen werken en samen wonen juist in deze fase een stimulans kan zijn om in alle opzichten de noodzakelijke vernieuwing te realiseren. Fusie is daarvoor niet nodig en, gelet op de ervaringen elders in het land, misschien wel niet gewenst. Wij blijven organisaties met een eigen signatuur, die straks gaan botsen, beïnvloeden, beter maken en boven zichzelf uitstijgen. Die belofte doen wij aan elkaar. En aan de stad.

Wat betekent dat concreet? In de eerste plaats dat in de keuzes van de programma's, of het nu gaat om eigen producties of om programmering van buiten, steeds de kernvraag is: voor wie doen we het en waarom? En hoe draagt het bij aan diversiteit en inclusiviteit? Om dat gesprek gestructureerd te voeren richten we een programmaraad in met de artistieke en educatieve vertegenwoordigers van onze instellingen, maar ook met de stadsprogrammamaker en regelmatig wisselende gastprogrammeurs en vertegenwoordigers van doelgroepen uit de stad.

In die programmaraad komt alles aan de orde, de programmering van het theater, maar net zo goed die van de gezelschappen. Niet om op elkaars stoel te gaan zitten, wel om samen ideeën uit te wisselen en plannen te maken. En dan mag het ook gaan over een Notenkraker van Introdans en hoe je die actueel en divers kunt maken. Of over de vraag hoe de makers van Oostpool zich verhouden tot Arnhem. Het zal gaan over het internationale dans- en muziekprogramma en of andere culturen dan alleen de westerse daar in aan bod komen. En

er zal veel gesproken worden over onze ambitie om topkwaliteit te verbinden met diversiteit en inclusiviteit. En wat dat dan weer betekent voor de programmering.

'De Kantine van Arnhem'

Net zo belangrijk als het structurele gesprek is de informele ontmoetingsruimte. Verderop in de uitgangspunten voor het Programma van Eisen komen we er in fysieke zin op terug. Maar wat wij 'De Kantine van Arnhem' noemen is ook een symbool voor de ontmoeting van makers en publiek, voor het nieuwe en open huis dat we willen zijn.

Het nieuwe theater heeft een kantine nodig, voor de dansers, de spelers, de technici, de gastgezelschappen en alle andere medewerkers. Zo'n kantine kun je inrichten per 'domein' of centraal voor alle medewerkers van de drie instellingen. Maar een kantine die het hart vormt van het gebouw, waar niet alleen dansers en toneelspelers, regisseurs en choreografen, technici en marketingmedewerkers van onze organisaties elkaar ontmoeten, maar waar ook de stad welkom is, dat is uitzonderlijk. Dat stuit op praktische bezwaren. En toch moet het gebeuren.

Onze ambitie is niet meer en niet minder dan een nationaal en misschien wel internationaal onderscheidend en toonaangevend huis te worden, waarin werken aan de verbinding van artistieke kwaliteit, diversiteit, inclusiviteit en innovatie vorm krijgt in een praktijk van ontwikkelen, zoeken, spreken, strijden, stappen zetten en successen behalen. Zoals in de werkelijkheid. Daarom mag het schuren. Daarom maken we plannen op het scherp van de snede. Daarom kiezen we in dit stadium nog voor een plek ergens tussen droom en daad. In de hoop en het vertrouwen dat we de vele anderen die een rol spelen bij de realisatie van ons nieuwe huis kunnen inspireren om onze ambitie te omarmen en met ons te zorgen voor de best mogelijke voorwaarden om die ook waar te kunnen maken. Dan gaat het om de Gemeente Arnhem, de Provincie Gelderland, het Rijk, in een volgende fase de architect en de bouwer, niet in de laatste plaats onze eigen medewerkers en uiteindelijk: de stad.

6. Wij samen

Gezelschappen produceren en spelen, theaters programmeren en zorgen voor publiek. Zo is het in Nederland sinds jaar en dag georganiseerd en zo is het ook bij ons in Arnhem. In essentie blijft dat ook zo, maar wij schreven niet voor niets dat we ons veel meer met elkaar willen bemoeien, elkaar ondervragen, om zo samen bij te dragen aan onze gezamenlijke ambitie.

Door schaalgrootte en kennisbundeling te creëren kunnen wij topspeler blijven en voorop blijven lopen, ook als het gaat om het bereiken en binden van nieuwe publieksgroepen. Het creëren van gezamenlijke, eigentijdse en toekomstbestendige faciliteiten is daarvoor een belangrijke en noodzakelijk voorwaarde. Het stelt onze gezelschappen in staat

hoogwaardige voorstellingen te blijven maken en presenteren voor bestaand en nieuw publiek. De ontwikkeling vindt plaats in Arnhem, de resultaten zijn ook te zien in de regio, provincie(s), het land en zelfs internationaal. En dat niet alleen in de theaters, maar ook op scholen en bijvoorbeeld zorginstellingen.

Ook zijn veel van onze medewerkers actief in de regio als docent of trainer. Zij inspireren de vele actieve amateurbeoefenaars en dragen bij aan de basis waar kennismaking met cultuur, beoefening, scholing en ontwikkeling van talent plaatsvindt. Zonder (cultuur)educatie geen cultuurminnend publiek en geen kweekvijver voor talent. Zonder talent geen aansprekende, vernieuwende culturele uitingen. En zonder dit alles geen excellentie.

In het nieuwe huis zullen Introdans en Oostpool nog veel zichtbaarder (kunnen) zijn dan in het huidige theater. En dan gaat het niet alleen om voorstellingen, maar meer nog om de grote bijdrage in de vorm van educatie/participatie, randprogrammering, openbare repetities, workshops en andere activiteiten. Vanuit dezelfde filosofie is Phion actief in Musis en in het nieuwe huis. De gezamenlijke partners nemen de verantwoordelijkheid voor een gebouw dat ook overdag bruist en bezoekers trekt.

We gaan het samen doen, met behoud van ieders zelfstandigheid en eigen profiel. Hoe we dat gaan organiseren staat in het volgende hoofdstuk.

025

Dat de werking van het nieuwe Stadstheater en zijn bewoners zich niet gaat beperken tot Arnhem, maar ook een impuls betekent voor de brede regio, is eerder aan bod gekomen. Binnen die provinciale context verdient de Cultuurregio 025 extra aandacht. De samenwerking op het gebied van klassieke muziekprogrammering is al een aantal jaren geleden ingezet en zal worden uitgebouwd Het gaat in het kader van dit stuk in de eerste plaats om de afstemming tussen het nieuwe theater in Arnhem en de Stadsschouwburg Nijmegen. Dat gesprek is al gaande. In grote lijnen profileert Nijmegen zich, mede dankzij het ruimere aantal stoelen in de grote zaal, meer als podium voor grote (amusements)producties zoals musical, opera en show, terwijl Arnhem historisch gezien meer gesubsidieerde aanbod toont. Maar naast afstemming (niet teveel hetzelfde doen) is er ook volop ruimte voor samenwerking. De gezelschappen zijn ook actief in Nijmegen. En het versterken van diversiteit en inclusiviteit is niet alleen in Arnhem, maar ook in Nijmegen urgent.

De komende periode maken wij met de directie van Stadsschouwburg Nijmegen en mogelijk andere partners een plan van aanpak hoe wij de onderlinge samenwerking en afstemming in het kader van 025 concreet vorm en inhoud gaan geven. Dat plan is uiterlijk medio 2022 klaar.

7. Wij als organisatie

Bij de vraag hoe wij ons in het nieuwe theater gaan organiseren gaat het om twee onderwerpen: de governance/beheerstructuur en de organisatie van de onderlinge samenwerking.

Governance

Het nieuwe theater wordt ontwikkeld door de Gemeente Arnhem. Die is/blijft straks de eigenaar en verhuurt het theater aan de gebruikers. Daarbij zijn drie modellen denkbaar:

- De gemeente sluit afzonderlijke huurovereenkomsten met elk van de gebruikers. Bij Introdans en Oostpool (en Phion voor kantoorruimte) gaat het dan om de eigen domeinen (studio's, kantoren e.a.), bij MSA over alle overige ruimtes (zalen, foyers, entreegebied, kantoren e.a.).
- De instellingen richten samen een beheersstichting op. De gemeente verhuurt aan de beheersstichting, die met elk van de instellingen afzonderlijke gebruiksovereenkomsten sluit betreffende de eigen domeinen en de gemeenschappelijke ruimtes.
- De gemeente verhuurt aan MSA, dat onderhuurovereenkomsten sluit met de gezelschappen. De onderhuurovereenkomsten betreffen de eigen domeinen van de gezelschappen alsmede het gebruik van de overige ruimtes.

Het voert in het kader van dit stuk te ver om uitgebreid in te gaan op de voor- en nadelen van elk van de drie varianten. In grote lijnen kan worden gesteld dat de eerste variant (afzonderlijke huurovereenkomsten) het beheer en onderhoud van het gebouw als geheel lastiger maakt en vooral de aanwezigheid van eigen domeinen accentueert in plaats van de (gewenste) gezamenlijke uitstraling. Met de tweede variant (een beheersstichting) is elders ervaring opgedaan, waarbij met name het bureaucratische karakter en daarmee samenhangend de vaak moeizame besluitvorming redenen waren om de beheersstichting er toch tussenuit te halen.

Daarmee lijkt de keuze voor de derde variant de meest logische. Die is in Nederland (kijk naar de concertzalen en de orkesten) ook het meest gebruikelijk. Voor de gemeente is het duidelijk dat ze met één huurder te maken hebben (dat geldt overigens ook voor variant 2). De theaterorganisatie (in dit geval MSA) heeft ervaring met het beheer van een theatergebouw en is bovendien verantwoordelijk voor de exploitatie van het theater. Vanzelfsprekend moeten er duidelijke afspraken worden gemaakt met de onderhuurders over zowel de ruimte die zij hebben bij de inrichting en het gebruik van de eigen domeinen als over de inrichting en uitstraling van de overige (publieke) ruimtes. Voor dergelijke afspraken zijn goede voorbeelden van elders beschikbaar.

Onze voorkeur gaat uit naar een governance- en beheerstructuur, waarbij de Gemeente Arnhem het nieuwe theater als geheel verhuurt aan MSA en MSA met elk van de

gezelschappen onderhuurovereenkomsten sluit betreffende de eigen domeinen en het gebruik van de overige (publieke) ruimtes. Nadere afspraken daarover krijgen de vorm van bijlagen bij de (onder)huurovereenkomsten. Die afspraken worden uiterlijk eind 2021 vastgelegd. Aansluitend kan dan ook definitief voor de governance- en beheerstructuur worden gekozen. Het te nemen besluit behoeft instemming van de raden van toezicht.

Interne organisatie

Onze interne organisatie is gebaseerd op twee pijlers. De eerste is dat elk van de instellingen zelfstandig blijft en dus de integrale verantwoordelijkheid houdt voor het eigen beleid en de eigen bedrijfsvoering. De tweede is dat wij overal waar dat mogelijk en zinvol is willen samenwerken, zowel inhoudelijk als op het vlak van bedrijfsvoering. Door beide pijlers naast elkaar te zetten creëren wij optimale duidelijkheid: ieder onderwerp kan in ons onderlinge overleg aan de orde komen, wij willen van elkaar leren, elkaar beïnvloeden en samen werken aan onze ambitie; en tegelijkertijd hoeft die onderlinge betrokkenheid nooit bedreigend te worden, omdat elk van onze instellingen uiteindelijk autonoom blijft en zelf de beslissingen neemt.

De pijler zelfstandigheid hoeft niet geborgd te worden. Die ligt vast in de statuten van elk van de instellingen, alsmede in een structuur met eigen raden van toezicht en eigen directies.

Voor de pijler samenwerking zijn wel afspraken nodig, al is het belangrijk om vast te stellen dat juist ook de informele ontmoeting tussen medewerkers van onze instellingen zal bijdragen aan uitwisseling en verder naar elkaar toegroeien. In het hoofdstuk over het Programma van Eisen komen we op het stimuleren van die ontmoeting terug. De te maken afspraken gaan over structurele overlegvormen en over onderwerpen die zich voor samenwerking lenen.

Structurele overlegvormen

Als structurele overlegvormen benoemden we eerder de programmaraad**,** waarin de artistiek-inhoudelijke samenwerking centraal staat en in het bijzonder onze gezamenlijke ambitie op het gebied van diversiteit en inclusiviteit. Daarnaast is er vanzelfsprekend het (nu al bestaande) directieoverleg, waar met name strategische kwesties worden besproken en waar regelmatig ook vertegenwoordigers van de gemeente en provincie zullen worden uitgenodigd. Aanvullend daarop introduceren wij een halfjaarlijks overleg van (de voorzitters van) de raden van toezicht om ook hen mee te nemen in het proces van samenwerking.

Structurele overleggen die tegelijkertijd raken aan bepaalde onderwerpen zijn het marketingoverleg, het educatieoverleg en het overleg van de hoofden techniek.

Onderwerpen voor samenwerking

Andere onderwerpen die zich lenen voor samenwerking zijn ict, opslag (magazijnen), ontwikkeling decors en kostuums (ateliers), huisvesting gasten, salarisadministratie, keuze accountant, maar ook personeelsbeleid.

De komende periode maken wij een start – als dat niet al gebeurd is – met de structurele overlegvormen. De onderwerpen die zich lenen voor samenwerking gaan wij verder verkennen. Daaruit komen onder meer de afspraken die als bijlagen bij de (onder)huurovereenkomsten zullen worden gevoegd. Inzet is dit traject uiterlijk eind 2021 af te ronden.

8. De stad en wij - Programma van Eisen

De ontmoeting faciliteren tussen de stad en onze instellingen: dat is in essentie wat wij van het nieuwe theater verwachten. Ontmoeting mogelijk maken vormt dus ook het vertrekpunt voor het Programma van Eisen. En wij herhalen het nog maar eens: met ‘de stad’ bedoelen wij alle bezoekers uit Arnhem en verre omstreken, het nieuwe publiek dat wij gaan betrekken, andere makers uit stad en regio, studenten, amateurs, maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en wie zich verder maar met ons wil verbinden.

Een Programma van Eisen (verder PvE) kent een functioneel, een ruimtelijk en een technisch deel. Hier gaat het met name om de functionele kant, als vertaling van de in dit stuk neergelegde gezamenlijke visie. Soms raken we ook aan de ruimtelijke vertaling. Aan het technische deel werken (onze) specialisten.

Achtereenvolgens besteden we aandacht aan:

- Buiten
- Sfeer, uitstraling en toegankelijkheid
- Entreegebied (‘De Kantine van Arnhem’)
- Zalen en foyers
- Studio’s, artiestenfoyer en kleedkamers
- Kantoren

Buiten

Het theater wordt omgeven door een buitengebied, dat ook in zichzelf aantrekkingskracht moet krijgen. Wij stellen voor van het buitengebied/plein een apart project te maken, waarvan de gemeente vanzelfsprekend de trekker is, maar waarbij wij graag nauwe betrokken worden. In ieder geval vormt buiten een vooraankondiging van wat er binnen gebeurt. Het buitengebied staat in een zo open mogelijke verbinding met het theater, buiten ervaar je al dat je binnen welkom bent. Die transparante verbinding tussen buiten en

binnen (en vice versa) geldt voor het hele gebouw. Studio's liggen bij voorkeur aan de gevel en hebben ramen. En alle gevels werken mee aan het beeld dat dit een open en transparant huis is. Ook die waar het laden en lossen wordt gepositioneerd en/of de dienst- en artiesteningang. Het theater heeft geen achterkant.

Sfeer, uitstraling en toegankelijkheid

Een goede mix tussen *industrial hip* en warm, laagdrempelig, licht, transparant, ruimtelijk en groen (bomen of planten!). Dat zijn wat ons betreft de belangrijkste kenmerken van de beoogde sfeer en uitstraling van in ieder geval de openbare, voor bezoekers toegankelijke delen van het nieuwe theater. Waarbij we, met het oog op de gewenste aandacht voor diversiteit en inclusiviteit, nu al het belang benoemen om die kwaliteiten in de samenstelling van het ontwerpteam terug te laten komen. Idealiter zijn dat (deels) lokale designers.

Inclusiviteit betekent dat iedereen zich welkom voelt, ook omdat er met hem/haar rekening wordt gehouden. Vanzelfsprekend is het gebouw optimaal toegankelijk voor mensen met een beperking. Er is ruimte voor kinderopvang, een kolfplek, een gebedsruimte en (deels) halal/vega horeca. Er zijn gender neutrale toiletten, maar ook gendertoiletten. Er mag aandacht zijn voor de geschiedenis ('Memorabilia'), maar er zijn ook beeldschermen waarop actueel aanbod of live beelden uit studio's te zien zijn.

Entreegebied ('De Kantine van Arnhem')

Als het gaat om sfeer, uitstraling en toegankelijkheid speelt het entreegebied een cruciale rol. Anders dan foyers, die gekoppeld zijn aan de zalen, is het entreegebied overdag en 's avonds publieke ruimte en dus voor iedereen toegankelijk. Het is een ruime en ruimtelijke ontmoetingsplek, waar dagelijks activiteiten zijn maar die zich ook leent om 'gewoon' een koffie te drinken, te werken, af te spreken, een vergaderhoek te reserveren, een cadeautje te kopen etc.

Fysiek biedt het entreegebied ruimte aan in ieder geval de volgende voorzieningen:

- Receptie: uitnodigend, open, weet alles, een ronde balie in het midden van het entreegebied, mogelijkheid voor kaartverkoop, eventueel gekoppeld aan.
- Souvenir- en merchandise-shop met eigen producten, maar ook met producten van bezoekende gezelschappen. En met een kaartverkoopautomaat waar je combideals vindt die niet op de website staan.
- Horecabuffet/koffiecorner in combinatie met keukenvoorziening. Geen 'volledig' restaurant, producten voor koffie/lunch/borrel/nazit. Ook medewerkers/dansers/spelers maken hier gebruik van, eventueel via 'eigen' uitgiftepunt.
- Tafels/stoelen/banken/werkplekken voor flexibel aantal personen (50 tot 100) met voldoende oplaadpunten, internetaansluitingen en/of gratis wifi.

- Podiumvoorziening inclusief voorzieningen voor licht, geluid, krachtstroom, internet. Bij voorkeur flexibel, dus technische voorzieningen op twee of drie plekken.
- Publieksvoorziening. Mogelijk een tribuneopstelling (brede trappen naar boven?), alternatief is de flexibele opstelling met tafels/stoelen/banken te gebruiken, al dan niet aangevuld met extra stoelen/banken.

En gekoppeld aan het entreegebied, maar afgesloten dan wel afsluitbaar:

- In ieder geval een Auditorium, geschikt voor filmvertoning, inleidingen etc. Capaciteit 50 tot 75 bezoekers.

En mogelijk, maar nog nader te bepalen:

- Kinderopvang met speelruimte,
- Toiletten,
- Kolfruimte,
- Gebedsruimte.

Vanuit het entreegebied is er optimale (maar wel afsluitbare) toegankelijkheid richting foyers en zalen, maar ook richting de domeinen van de bewoners. Een of twee dansstudio's en de grote montagestudio zijn vanuit het entreegebied voor publiek toegankelijk.

Zalen en foyers

In het nieuwe theater komen twee zalen: een grote zaal en een middenzaal. De grote zaal krijgt 725 tot 750 stoelen en wordt voornamelijk gebruikt voor toneel, dans, muziektheater, cabaret en mengvormen. Comfortabel zitten (we worden steeds langer!) en optimale zichtlijnen zijn belangrijk. Daarbij moet de grote zaal schaalbaar zijn, in de zin dat ook bij een lagere bezetting (richtlijn ongeveer 400) de zaal een gevulde indruk maakt. Voor de technische kant (omvang toneel, toneeltoren, theatertechnische voorzieningen, orkestbak) verwijzen wij naar het technische PvE.

De kleine zaal krijgt een capaciteit van ongeveer 250 stoelen en een 'inschuifbare' tribune, zodat de zaal ook als 'lege doos' bruikbaar is voor optredens en feesten met staand publiek en voor bijzondere voorstellingen met een andere publieksopstelling. In de middenzaal zijn aansluitvoorzieningen voor een mobiele bar/uitgiftepunt. Ook hier geldt verder een verwijzing naar het technische PvE.

Voor de foyers geldt dat de capaciteit voldoende moet zijn voor uitverkochte zalen. De foyers zijn multi-inzetbaar en onderling afsluitbaar, met de mogelijkheid om verschillende sferen te creëren voor diverse doelgroepen en foyers ook afzonderlijk te gebruiken voor bijvoorbeeld (zakelijke) verhuur. Ook voor de foyers geldt dat deze bruikbaar moeten zijn voor kleine optredens en dat daartoe de technische voorzieningen (flexibel) beschikbaar moeten zijn.

Studio's, artiestenfoyer en kleedkamers

De studio's liggen in de eigen domeinen van de gezelschappen, maar in ieder geval een aantal is vanuit het entreegebied ook toegankelijk voor publiek. De dansstudio's beschikken zoveel mogelijk over grote ramen en liggen aan de buitengevel. Voor de montagestudio geldt dat deze grenst aan de kleine zaal, zodat decorstukken over en weer verplaatsbaar zijn. Ook de montagestudio is toegankelijk voor publiek.

Hoewel de eigen dansers, spelers en de 'gastartiesten' gestimuleerd zullen worden om gebruik te maken van de voor publiek toegankelijke 'Kantine van Arnhem' zal er ook behoefte zijn aan een eigen artiestenfoyer, goed gepositioneerd ten opzichte van de studio's, kleedkamers en de tonelen van beide zalen en eenvoudig bereikbaar vanaf de artiesteningang. De uitstraling van de artiestenfoyer is die van een gezellige huiskamer.

De kleedkamers bieden voldoende ruimte om er naast de gebruikelijke voorzieningen ook een bedbank in te kunnen plaatsen.

Kantoren

De kantoorgebieden van de gezelschappen en het theater liggen in de eigen domeinen, maar zijn zo gepositioneerd dat de 'informele onderlinge ontmoeting' zoveel mogelijk wordt gestimuleerd. Dat kan bijvoorbeeld door gemeenschappelijk te gebruiken vergaderruimtes en/of flexibele werkplekken tussen de verschillende kantoordomeinen in te plaatsen. Ook het gezamenlijk gebruik van de gym (domein Introdans) is zo'n mogelijkheid.

Voor de gezelschappen geldt dat de afstand tussen medewerkers (en zeker de artistieke staf) en de studio's zo klein mogelijk moet zijn. Voor het overige vindt het gesprek over de indeling van het kantoorgebied per domein met de betreffende instelling plaats.

Aandachtspunt is de relatie tussen de kantoren van met name MSA en de theatertechnici, die grotendeels in en nabij de zalen werkzaam zijn en niet zelden een 'eiland' binnen de organisatie vormen.

9. Wij – wordt vervolgd

Wij hebben in dit stuk zo concreet mogelijk onze gezamenlijke visie en ambitie beschreven, wat daarvoor nodig is in termen van samenwerking en organisatie en hoe het nieuwe huis voor de podiumkunsten onze ambitie mede mogelijk gaat maken. De inhoud van dit stuk gaan wij bespreken met onze stakeholders: natuurlijk met gemeente en provincie, maar ook met onze eigen medewerkers, partners in stad en regio en zo snel mogelijk ook met vertegenwoordigers van de nieuwe doelgroepen.

Eerstvolgende stap is het verder opstellen en definitief maken van het Programma van Eisen. Dit stuk levert daarvoor met name inhoudelijke en functionele bouwstenen. Die worden geconcretiseerd in een ruimtelijk en technisch PvE. In een volgende fase kan dan de architectenselectie plaatsvinden, waarbij wij als instellingen vanzelfsprekend nauw betrokken zullen zijn.

Actieplannen

In de tussentijd gaan wij aan de slag met ons eigen huiswerk, de in dit stuk benoemde actieplannen. In vogelvlucht:

- Het inrichten van een Programmaraad met daarin de artistiek-inhoudelijke vertegenwoordigers van onze instellingen, regelmatig aangevuld met vertegenwoordigers van doelgroepen uit stad en regio;
- In het leven roepen van de functie 'stadsprogrammamaker' als verbinder tussen die doelgroepen en ons (toekomstige) huis;
- Een programma met verhalen uit (de geschiedenis van) stad en provincie, waarvan wij de komende jaren 'community-voorstellingen' gaan maken, waaronder de gezamenlijke Alliantie-producties;
- Intensiveren van de samenwerking en afstemming in het kader van de Cultuurregio 025;
- Nader invullen van de governance- en beheerstructuur van het nieuwe theater, uitmondend in definitieve besluitvorming voor eind 2021;
- Aan de slag met de structurele overlegvormen tussen onze instellingen en het verder verkennen van onderwerpen die zich lenen voor nauwere samenwerking in de back-office.

Exploitatieplan, bouwbudget en slot

Cruciaal is ook de vertaling van de in dit stuk benoemde ambities in een exploitatieplan. Dan gaat het niet alleen, maar wel in het bijzonder om de kosten en baten van dag-openstelling met inbegrip van de programmering van het entreegebied. Een theater dat ook overdag bruist en waar de zichtbaarheid van de gezelschappen sterk wordt vergroot is een onlosmakelijk onderdeel van de ambitie, niet alleen van de onze maar ook die van gemeente en provincie. Wij gaan er dan ook vanuit dat die ambitie mogelijk zal worden gemaakt.

Dat geldt ook voor het theater zelf. Wij vragen niet om luxe, wel om optimale voorzieningen om het nieuwe huis voor de podiumkunsten werkelijk tot een Theater van de Toekomst te kunnen maken. Een plek waar iedereen welkom is, waar de gezelschappen zich onder de best mogelijke condities op hoog niveau kunnen blijven ontwikkelen en waar voor stad en brede regio een programma gepresenteerd wordt dat Arnhem als hoofdstad van Gelderland en als

cultureel hart van Oost-Nederland waardig is. Die kans komt maar één keer. En dat vraagt om de ambitie en de middelen om hem te pakken.

Mei 2021

Redactie: Henk Scholten/Blueyard

GEMEENTE Arnhem

Aan de gemeenteraad

Datum	: 23 september 2021
Zaaknummer	: 455870
Contactpersoon	: Guus de Rijk
Telefoonnummer	: 026 377 4759

Onderwerp: stand van zaken Lauwersgrachtalliantie

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de ontwikkelingen rondom de Lauwersgrachtalliantie.

Inleiding
In uw vergadering van 16 december 2020 heeft u het volgende besluit genomen over de huisvesting van de Lauwersgrachtalliantie:

1. De ambitie uit te spreken om te investeren in een toekomstbestendige huisvesting van Stadstheater, Introdans en Oostpool.
2. Een voorkeur uit te spreken voor de samenwoonvariant, waarbij in overleg met de partners in de Lauwersgrachtalliantie in de uitwerking keuzes worden gemaakt met als ambitie de verwachte kosten te verlagen met € 10 mln.
3. Onder de voorwaarde dat van de provincie een passende bijdrage wordt verkregen, in te stemmen met de uitwerking en uitvoering van de plannen (conform punt 4a (pag. 13/14) van het raadsvoorstel) en deze uitwerking in de vorm van een raadsvoorstel aan te bieden aan de gemeenteraad.
4. De gemeenteraad ieder half jaar te informeren over de voortgang van het project.

Stand van zaken
Na het raadsbesluit op 16 december 2020 is de samenwoonvariant verder uitgewerkt in de vorm van een concept Programma van Eisen, dat nodig is voor de verdere planvorming. Dit concept is nagenoeg afgerond. Naar aanleiding van de uitwerking in het concept Programma van Eisen blijkt dat de geschatte kosten oplopen tot meer dan 100 miljoen euro.

Ook heeft er overleg plaatsgevonden met de provincie en daaruit is gebleken dat een provinciale bijdrage fors lager zal zijn dan 9 – 11 miljoen. De provincie Gelderland is bereid een bijdrage te doen aan de huisvestingsopgave van zowel Introdans als Oostpool. Wat betreft de renovatie van het Stadstheater

verwijst zij naar andere inhoudelijke programma's (zoals een restauratiesubsidie, duurzaamheids-subsidie en steengoed benutten).

Bovenstaande past niet binnen de door gemeenteraad vastgestelde financiële kaders en ook het college acht dit bedrag te hoog. De conclusie van het college is dan ook dat er een nieuw raadsvoorstel zal moeten worden voorbereid. Hierbij zijn de inhoudelijke ambities – toekomstbestendige huisvesting voor het Stadstheater, Introdans en Oostpool en een goede samenwerking tussen deze instellingen het uitgangspunt.

De ambities dienen passend te zijn binnen de door de raad vastgestelde financiële kaders en dit zal dan ook gevolgen hebben voor de mate waarop de ambitie passend, eigentijds en/of toekomstbestendig kan worden ingevuld. Welke consequenties dit heeft voor de mate en fasering van het samenwonen, zal onderdeel zijn van het voorstel, waarbij het van groot belang is zo snel mogelijk te starten met de renovatie van het Stadstheater.

Nieuw voorstel
Gezien bovenstaande acht het college het noodzakelijk om samen met de cultuurpartners een aangepast voorstel te maken en aan u voor te leggen, waarbij de inhoudelijke ambities aansluiten bij de eerder vastgestelde financiële kaders. Het is ons streven dit in november dit jaar aan u voor te leggen.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris,	de burgemeester,
J.H. de Baas	A. Marcouch

BEHANDELRESULTAAT

Informatieve & Meningsvorming-I behandeling 1 december 2021

Vervolg Lauwersgrachtalliantie

Documentnummer:	
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Combée (VVD), Loor (D66), Eliëns (Partij voor de Dieren), Coenders (GroenLinks), Greving (PvdA), Zijlstra (ChristenUnie) Hutten (CDA), Elfrink (SP) en Aydemir (DENK/VA), Verweij (PVV) en Wiggers (AOP).

Verloop
Het eerste deel van de avond bestond uit een ronde tafelgesprek met de heer Michiel Nannen, zakelijk leider Oostpool, Marieke van t Hoff, zakelijk directeur Introdans en Anneke Jenniskens, adjunct-directeur Musis/Stadtheater Arnhem en Margreet van Gastel lid raad van toezicht MSA.

Aansluitend werd na een korte schorsing een begin gemaakt met de Meningsvormende behandeling. In verband met de tijd werd deze behandeling afgebroken nadat de wethouder Bouwkamp de vragen van de fracties van DENK/VA en GroenLinks had beantwoord.

Toezegging
- Wethouder Bouwkamp zegt toe eind februari (‘22) de raad te informeren over scenario’s om het wegvallen van de kleine zaal op te vangen.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de meningsvormende fase I niet is afgerond. De vergadering zal de volgende keer worden voortgezet met de eerste termijn van de wethouder.

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

Gemeente Arnhem,
T.a.v. gemeenteraad,
Postbus 9029,
6800 EL Arnhem.

Arnhem, 29 november 2021.

Behandeling inzake Vervolg Lauwersgrachtalliantie

Geachte raadsleden,

Zeer verheugd waren de omwonenden toen bekend werd dat het Koningsplein geen bebouwing gaat krijgen. Helaas werden niet alle (naaste) buren verwittigd zoals het college in het nieuwe raadsvoorstel aangeeft. In het eerdere raadsvoorstel werd nog uitgegaan van de Lauwersgrachtalliantie waarin Stadstheater, Oostpool en Introdans samengevoegd gaan worden en er bijgebouwd zou worden. Hiervoor ging men toen uit van 83 miljoen Euro.

Mede vanwege de slechte staat van het Stadstheater en stijgende kosten waren er al grote zorgen van de inwoners of dat bedrag wel juist gecalculeerd was. Men zag de bui weer hangen, dat weer grote bedragen aan meerkosten ontstaan dan begroot en dat dit ten laste komt van het geld dat voor heel Arnhem bestemd is. Het blijkt nu dat men gelijk had en het plan hierdoor niet door kan gaan.

Omwonenden zien graag een duurzaam, goed en opgeknapt Stadstheater met daaromheen een opgeknapt plein met een diversiteit aan groen en bomen. Niet nog een groot betonnen en stenen gebouw in deze buurt. Daarvoor is er eigenlijk te weinig ruimte. Bovendien ontneemt men veel parkeerplaatsen die juist nodig zijn voor de vaak oudere aanwonenden, bezoekers en ondernemers daar.

Aangezien het college en de gemeenteraad al een hele lange tijd aan het dimdammen zijn over het Stadstheater zou het een goed idee zijn om wat verder te kijken dan naar alleen deze locatie. Eerder werd aangegeven door diverse inwoners en (internet) platforms dat het Coberco terrein een hele goede locatie kan zijn voor nieuwbouw. Centraal gelegen en (verkeers)technisch enorm goed bereikbaar.

We verzoeken dan ook het college om eerst heel goed met provincie Gelderland te praten, en niet klakkeloos uit te gaan van bedragen die ze nooit zullen krijgen zoals eerder die 9 miljoen Euro. Alsmede een betere kostenraming te maken bijvoorbeeld inzake het asbest. Daarnaast zou het college verder kunnen kijken naar (andere) subsidies voor duurzaamheid, renovatie monument en steengoed benutten. Dit missen we in het verhaal, en dat heeft de provincie ook al aangegeven als mogelijkheid.

Graag zien we hiernaast een motie/voorstel komen die opdracht geeft om het plein goed aan te pakken. Nu is het een komen en gaan van dealers en stoepparkeerders die de omgeving enorm verstoren en verpesten, mede veroorzaakt door de shops in het winkelgebied. Inmiddels probeert de politie deze overlast in kaart te brengen.

Inwoners zien absoluut graag dat Stadstheater, Oostpool en Introdans samen gaan werken als Lauwersgrachtalliantie. Zo versterken zij elkaar maar ook de naam Arnhem zal breder uitstralen naar andere steden en landen. Door goed samenwerken kunnen de partijen de kosten overzichtelijk houden en daarnaast op veel vlakken elkaar bijstaan en leren.

We wensen de gemeenteraad succes met het behandelen van dit raadsvoorstel.

Met vriendelijke groeten,
Namens bewonersgroep Arnhems Hart,
Dhr. E.R. Wiessenberg.

Van: A. Schoen
Verzonden: dinsdag 30 november 2021 15:42
Aan: Raadsleden Arnhem <raadsleden@arnhem.nl>; Fractievolgers Arnhem <fractievolgers@arnhem.nl>
CC: sabine.andeweg@d66arnhem.nl
Onderwerp: Vlakke vloer zalen in Arnhem

Beste raadsleden en fractievolgers,

via de woordvoerder cultuur van D66, Sabine Andeweg vernam ik dat woensdag de renovatie van het Stadstheater besproken wordt.
Nu begreep ik dat er een voorstel ligt om géén kleine zaal in deze renovatie op te nemen. En dat er daarnaast ook de mogelijkheid is dat de vlakke vloer zaal in Huis Oostpool komt te vervallen.

Als artistiek leider van een Arnhems gezelschap en bespeler van de kleine vlakke vloer wil ik u graag laten weten dat dat voor ons verschrikkelijk zou zijn. Huis Oostpool is de plek waar wij altijd 'afmonteren' en onze try-outs en premières spelen en de kleine zaal in het Stadstheater is de zaal waar we onze tournee afsluiten.

Het zou echt absurd zijn als een stad met de grootte van Arnhem straks nog maar één relatief klein vlakke vloer theater heeft (Theater aan de Rijn). De humuslaag die uiteindelijk de voedingsbodem is voor alles wat speelt in de grote zaal heeft kleine zalen nodig. Ruimte om te experimenteren, ruimte om voorstellingen te maken en te spelen die niet perse voor een groot publiek zijn of nog geen groot publiek trekken.

Daarnaast wil ik ook graag de voorstellingen kunnen bezoeken in mijn eigen stad die nu in Huis Oostpool en het Stadstheater spelen en te groot zijn voor Theater aan de Rijn.

Daarom met klem de vraag om deze zo belangrijke ruimte te waarborgen voor Arnhem.

Veel vriendelijks en wijsheid toegewenst,

A. Schoen
artistiek leider

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvorming-I behandeling (vervolg) 16 december 2021

Vervolg Lauwersgrachtalliantie

Documentnummer:	
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers: Manders (Arnhem Centraal), Combée (VVD), Loor (D66), Eliëns (Partij voor de Dieren), Coenders (GroenLinks), Greving (PvdA), Zijlstra (ChristenUnie) Hutten (CDA), Elfrink (SP) en Aydemir (DENK/VA) en Wiggers (AOP). De fractie van de PVV was niet vertegenwoordigd.

Verloop
Nadat de wethouder haar eerste termijn heeft afgerond, geven de meeste partijen aan moties en amendementen te overwegen.

- Arnhem Centraal komt met twee voorstellen voor een kleine zaal in Arnhem Zuid en oefenruimten voor Oostpool en Introdans in Arnhem Zuid.
- Partij voor de Dieren overweegt een motie over de combinatie van kleine en grote zaal.
- AOP overweegt een drietal moties over de kleine zaal; een zoeklocatie op Stadsblokken en een contra-expertise voor sobere verbouw.
- De ChristenUnie overweegt een motie over een onderzoek naar verwachtingen management.
- D66 overweegt samen met GroenLinks een wijzigingsvoorstel over (het alsnog mogelijk maken van) de kleine zaal.
- VVD en CDA gaven aan de moties en amendementen af te wachten.
- De SP pleit voor het renoveren op sobere en functionele wijze.
- DENK vraagt zich af of het zinnig is om vlak voor de verkiezingen een beslissing te nemen over dergelijke grote investeringen.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de meningsvormende fase 1 is afgerond. De vergadering is doorwezen naar de Meningsvorming 2.

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

C. Prinsen

Titel/onderwerp: # Initiatiefvoorstel ‘Verordening tot wijziging van de algemene plaatselijke verordening voor Arnhem in verband met Straatintimidatie’

Raadsadviseur: P. Wielaard Telefoonnr: 377 4836 petra.wielaard@arnhem.nl

Van:	SP, D66, VVD	Ambtenaar:	Martine Meurs
Initiatiefnemers:	Dobbe, Andeweg, Maref	Telefoonnr:	377 3346
Portefeuillehouder:		E-mailadres:	martine.meurs@arnhem.nl
Doel activiteit	Informerend (I) & Meningsvormend (M1)		
Toelichting	**Inhoud** De leden Dobbe (SP), Andeweg (D66) en Maref (VVD) hebben het initiatiefvoorstel ‘Verordening tot wijziging van de algemene plaatselijke verordening voor Arnhem in verband met Straatintimidatie’ ingediend. Door middel van het initiatiefvoorstel willen de indieners bereiken dat er een lokaal verbod op straatintimidatie komt door strafbaarstelling van straatintimidatie op te nemen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Dat hiermee de mogelijkheden van de gemeente Arnhem om daders van seksuele intimidatie strafrechtelijk aan te pakken vergroot wordt en de meldingsbereidheid van slachtoffers van straatintimidatie toeneemt. Bij het initiatiefvoorstel treft u een uitgebreide onderbouwing van het beoogde effect van het voorstel. **Advies college** In overeenstemming met Reglement van Orde heeft de burgemeester ten behoeve van de behandeling van het initiatiefvoorstel in de raadskamer de gelegenheid gekregen wensen en bedenkingen kenbaar te maken. Het advies van de burgemeester inzake het initiatiefvoorstel is verwoord in de raadsbrief ‘"Wijziging Algemene Plaatselijke Verordening i.v.m. seksuele straatintimidatie", d.d. 30-11-2021’. Deze raadsbrief is toegevoegd aan de stukken.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de meningsvormende (2) fase of besluitvormende fase.		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. <u>1. Informatieve fase</u> Voorafgaand aan de M1 behandeling is het mogelijk voor betrokkenen om in te spreken, waarna de raadskamer de gelegenheid krijgt om vragen te stellen. Op dit moment is er één aanmelding. <u>2. Vergaderorde M1</u> 1. Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld. 2. Na de eerste termijn van de raadskamer reageren de initiatiefnemers van het initiatiefvoorstel. Zij hebben daarvoor ook een termijn. 3. Vervolgens wordt aan de raadskamer de mogelijkheid geboden om, als er behoefte aan is, vragen aan het college te stellen of om advies te vragen. 4. Daarna volgt de tweede termijn van de raadskamer en de tweede termijn van de		

	initiatiefnemers en eventueel het college. 5. Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase. 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.			
Bijlagen				

Initiatiefvoorstel ‘Wijziging Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem in verband met straatintimidatie’, d.d. 2-11-2021
Raadsbrief "Wijziging Algemene Plaatselijke Verordening i.v.m. seksuele straatintimidatie", d.d. 30-11-2021

Initiatiefvoorstel

Wijziging Algemene Plaatselijke Verordening i.v.m. straatintimidatie

---

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het initiatiefvoorstel van de fracties van SP, D66, VVD

gelet op de artikelen 147, 147a en 149 van de Gemeentewet;

BESLUIT
vast te stellen de

VERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE ALGEMENE PLAATSELIJKE VERORDENING VOOR ARNHEM

I Wijzigingen

Artikel 2.4.10 van de Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem (APV) wordt als volgt gewijzigd en de bijbehorende toelichting wordt als volgt vastgesteld:
' Artikel 2.4.10 Hinderlijk gedrag en straatintimidatie op openbare plaatsen

1. Het is verboden op een openbare plaats:
   a. te klimmen of zich te bevinden op een beeld, monument, overkapping, constructie, openbare toiletgelegenheid, voertuig, hek, omheining of andere afsluiting, verkeersmeubilair of daarvoor niet bestemd straatmeubilair;
   b. zich op te houden op een wijze die voor andere gebruikers of omwonenden onnodig overlast of hinder veroorzaakt.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de artikelen 424, 426bis of 431 van het Wetboek van Strafrecht of artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994.'

Toelichting
"**Artikel 2.4.10**
Op basis van dit artikel kan tegen vormen van onnodige hinder of overlast worden opgetreden. Met dit onderdeel wordt ook beoogd om verschillende vormen van straatintimidatie te verbieden en heeft zowel betrekking op gedragingen van een individu, als van een groep. Het motief is primair gelegen in het wegnemen van de effecten op openbare orde als gevolg van intimiderend gedrag op straat. Straatintimidatie is ongewenst gedrag in de openbare ruimte waardoor anderen zich onveilig voelen. Denk hierbij onder meer aan ongewenst betasten, iemand in het nauw drijven met seksuele bedoelingen, iemand opzettelijk de doorgang versperren, zich opzettelijk tegen iemand aanduwen, volgen/achternalopen, (aanhoudende) vragen om iemands naam/nummer/bestemming en vragen om seksuele handelingen.

Bij overtreding van het Wetboek van Strafrecht kan uitsluitend diegene tot wie het gedrag zich primair richt, aangifte doen. Om uiteenlopende redenen doen deze slachtoffers dat lang niet altijd. De bepalingen in het Wetboek van Strafrecht bieden dus geen sluitend systeem om de negatieve effecten 52 van deze gedragingen tegen te gaan. Op grond van dit onderdeel is het ook mogelijk om op te treden tegen dit soort ongewenst gedrag, ook al heeft het slachtoffer daarvan geen aangifte gedaan.

Artikel 424 van het WvSr stelt 'straatschenderij' strafbaar, terwijl artikel 426bis van het WvSr het belemmeren van anderen op de openbare weg met straf bedreigt. Artikel 431 van het WvSr stelt nachtelijk burengerucht strafbaar. Deze handelingen zou men kunnen omschrijven als baldadigheid. De omschrijvingen zijn echter 'strakker' dan wat men in het taalgebruik meestal als baldadigheid ervaart. Artikel 2.4.10 vormt daarom hierop een aanvulling.

Artikel 5 van de WVW 1994 bepaalt dat het voor eenieder verboden is zich zodanig te gedragen dat gevaar op de weg wordt veroorzaakt of kan worden veroorzaakt dan wel dat het verkeer op de weg wordt gehinderd of kan worden gehinderd. De strekking van het begrip openbare plaats in artikel 2.4.10 gaat verder dan het begrip weg als bedoeld in de WVW 1994. Voor zover een hinderlijke gedraging plaatsvindt op de weg, als omschreven in artikel 5 van de WVW 1994, is artikel 2.4.10 niet van toepassing. Werd dit niet uitgesloten, dan zou een met een hogere regelgeving strijdige situatie kunnen ontstaan."

II Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: "Wijziging van artikel 2.4.10 van de APV (Straatintimidatie)"

De griffier, De voorzitter,

Initiatiefvoorstel Wijziging Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem in verband met straatintimidatie

Van de fracties SP, D66 en VVD

Inleiding:
Onlangs bleek uit onderzoek dat 63% van de ondervraagde Arnhemse vrouwen seksuele straatintimidatie of seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft meegemaakt in Arnhem. Wij weten dat mannen, vrouwen, jongens en meisjes het slachtoffer kunnen zijn van straatintimidatie of seksueel grensoverschrijdend gedrag. De gemeenteraad en het college in Arnhem vinden dit allebei onacceptabel, en willen daarom straatintimidatie in Arnhem aanpakken. In de raadsinformatiebrief van het Arnhems college van 30 maart 2021[1] staat:

> *"Sissen, staren, nafluiten, uitschelden, om seks vragen, volgen, vieze gebaren en ongewenste aanrakingen: uit recent Arnhems onderzoek blijkt dat 63 procent van de ondervraagde Arnhemse vrouwen ervaring heeft met seksuele intimidatie of seksueel grensoverschrijdend gedrag op straat of online. Deze problematiek is zeer ernstig en heeft grote impact op slachtoffers. Zij worden onzeker, mijden bepaalde gebieden of gaan zich anders kleden. Dit vinden wij onacceptabel, dit kan niet normaal zijn voor een grote groep Arnhemmers. Iedereen moet zich, ongeacht hoe laat het is of waar je in Arnhem woont, vrij voelen om over straat te gaan en je te kleden zoals je wilt. Daarom treden wij op tegen seksuele intimidatie."*

De aanpak van straatintimidatie in Arnhem staat in het uitvoeringsplan seksuele intimidatie[2]. In dit uitvoeringsplan staan een aanpak om het te voorkomen, en een aanpak gericht op het tegengaan, voor iedereen die zich schuldig maakt aan seksuele intimidatie. Daders worden aangepakt in samenwerking met handhaving en politie. Maar, op dit moment is seksuele intimidatie op straat op zichzelf nog niet verboden of strafbaar. De gemeente Alkmaar heeft nu een manier gevonden om een lokaal verbod op seksuele intimidatie op straat in te stellen. Met dit initiatiefvoorstel komt er een lokaal verbod op seksuele intimidatie op straat in Arnhem, door strafbaarstelling van straatintimidatie op te nemen in de APV, aanvullend op het huidige uitvoeringsplan seksuele intimidatie.

Beoogd effect:
1) Een lokaal verbod op straatintimidatie door strafbaarstelling van straatintimidatie op te nemen in de APV
2) Het vergroten van de mogelijkheden van de gemeente Arnhem om daders van seksuele intimidatie strafrechtelijk aan te pakken
3) De meldingsbereidheid van slachtoffers van straatintimidatie vergroten

Argumenten:
1.1) Straatintimidatie heeft nog geen duidelijke plaats in het Wetboek van Strafrecht. Een aantal gemeenten heeft daarom straatintimidatie strafbaar gesteld in de APV In een uitspraak in hoger beroep eind 2019 is de strafbaarstelling van straatintimidatie in de Rotterdamse APV onverbindend verklaard. Het artikel is in strijd met de vrijheid van meningsuiting (artikel 7 van de Grondwet). Inmiddels is er een wijziging van het Wetboek van Strafrecht in procedure gebracht. Dit voorstel ligt nu ter inzage. De inhoud van het artikel over seksuele intimidatie luidt: Artikel 429ter (Seksuele intimidatie) "Hij die in het openbaar een ander indringend seksueel benadert door middel van opmerkingen, gebaren, geluiden of aanrakingen op een wijze die 2 vreesaanjagend, vernederend,

[1] College van burgemeester en wethouders van Arnhem, raadsinformatiebrief Uitvoeringsplan Seksuele Intimidatie 2020-2023, 30 maart 2021.
[2] Uitvoeringsplan seksuele intimidatie 2020-2023, 30 maart 2021.

kwetsend of onterend is te achten, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van de derde categorie." De wetswijziging zal waarschijnlijk niet eerder in werking treden dan in 2023.

Uit verhalen van slachtoffers in bijvoorbeeld de media blijkt dat de angst voor straatintimidatie niet los te koppelen is van de angst die mensen hebben voor andere vormen van onveiligheid of criminaliteit. Denk daarbij aan angst voor beroving, aanranding en verkrachting. Mensen die ermee te maken hebben gehad vertellen dat zij midden op straat lopen, hard fietsen, door rood rijden, net doen alsof ze bellen, niet langs groepen jongens en mannen lopen, 's avonds niet over straat gaan, bepaalde activiteiten mijden en een voorwerp (sleutels etc.) als wapen meedragen en zelfs hun woonhuis voorbij lopen/fietsen om te voorkomen dat ze bedreigd worden of om de gevolgen bij een incident te beperken. Daarnaast blijkt dat slachtoffers incidenten van straatintimidatie niet of nauwelijks bij de politie melden. Waarschijnlijk omdat ze denken dat melden geen zin heeft en veel tijd kost. Maar misschien ook omdat het onduidelijk is dat ze melding van straatintimidatie mogen en kunnen maken.[3]

Het door de gemeente Rotterdam gebruikte APV-artikel waarin straatintimidatie strafbaar wordt gesteld, is onverbindend verklaard. Wanneer de aangekondigde wetswijziging van kracht is, is nog niet bekend. Voor 2023 zal dat niet het geval zijn. Daarom heeft de gemeente Alkmaar onderzocht op welke wijze er wel een norm kan worden gesteld. De gemeente Alkmaar stelt straatintimidatie strafbaar in de APV door het in de APV opgenomen artikel over hinder expliciet ook toe te snijden op straatintimidatie. Dit kan door in de titel van dit artikel ook straatintimidatie op te nemen. Verder wordt dan in de toelichting op dit APV-artikel nadrukkelijk opgenomen dat dit kan worden toegepast bij straatintimidatie. Door straatintimidatie duidelijk onder deze hinderlijk gedrag-bepaling in de APV op te nemen, kan er tegen worden opgetreden in de openbare ruimte. Het gedrag wordt hiermee strafbaar gesteld, niet de uiting. Dit voorstel beoogt hetzelfde te doen in Arnhem.

2.1) In het Uitvoeringsplan van de gemeente Arnhem[4] staat als onderdeel van de aanpak beschreven over strafbaarstelling van straatintimidatie: "Afhankelijk van de situatie wordt tot vervolging overgegaan op basis van intimidatie, belediging, aanranding, discriminatie.
Het huidige kabinet heeft een wetsvoorstel in voorbereiding voor strafbaarstelling van seksuele intimidatie als onderdeel van een bredere wetswijziging gericht op seksuele misdrijven (Zedenwet). Op 8 maart 2021 is deze wetswijziging in advies gegaan. De wetswijziging geeft ons nog meer mogelijkheden om daders van seksuele intimidatiestrafrechtelijk aan te pakken." Deze wetswijziging kan nog enkele jaren op zich laten wachten. Door nu een lokaal verbod op straatintimidatie in te stellen, en straatintimidatie strafbaar te stellen door het op te nemen in de APV, krijgt de gemeente Arnhem derhalve alsnog meer mogelijkheden om daders van seksuele intimidatie strafrechtelijk aan te pakken.

3.1) De gemeente Arnhem heeft in 2019 uitgebreid onderzoek laten doen naar straatintimidatie[5]. Dit onderzoek vormt de basis voor de aanpak van straatintimidatie in Arnhem. Over strafbaarstelling van straatintimidatie stelt het onderzoek: "Op dit moment is het voorstel van wet van de leden Asscher en Van Toorenburg tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met het strafbaar stellen van seksuele intimidatie in voorbereiding. Als je kijkt naar de resultaten van de doelgroep vragenlijst, dan zie je dat handhaving en het niet serieus genomen worden na een melding bij de politie vaak terug komt. In diezelfde categorie wordt ook harder aanpakken/straffen genoemd. Het in werking treden van dit wetsvoorstel zal een bijdrage leveren in het serieus genomen voelen na het doen van

[3] Memo aanpak straatintimidatie, Burgemeester van Alkmaar E. Roemer, aan het college van burgemeester en wethouders/de gemeenteraad van Alkmaar, 18 mei 2021.
[4] Uitvoeringsplan seksuele intimidatie 2020-2023, 30 maart 2021.
[5] Onderzoeksrapportage veilige steden Arnhem, Upgrade 4 You, Sophia Kelders, in opdracht van de gemeente Arnhem, 2019.

een melding. Het probleem wordt daarmee erkend. Mijn advies is om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn met betrekking tot handhaving vooruitlopend op landelijke ontwikkeling." Het opnemen van een lokaal verbod op straatintimidatie, en straatintimidatie strafbaar te stellen door het op te nemen in de APV, komt tegemoet aan het advies van de onderzoekers en levert een bijdrage aan het serieus genomen voelen na het doen van een melding en het accepteren van het probleem. Hetzelfde onderzoek stelt dat de meldingsbereidheid van straatintimidatie laag is. Een Arnhems verbod op straatintimidatie zal positief bijdragen aan de meldingsbereidheid ervan.

Kanttekeningen en risico's:
Zoals ook bij veel andere overtredingen geldt, kunnen overtredingen alleen vervolgd kunnen worden als plegers op heterdaad betrapt worden door de politie of een Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA). Uit ervaringen in andere gemeenten blijkt dat heel lastig te zijn. Ook moeten handhavers getraind worden in de aanpak van straatintimidatie. Training van handhavers maakt reeds deel uit van het huidige uitvoeringsplan seksuele intimidatie, en kan daar dus in worden meegenomen.

Financiën:
Voor het opnemen van een lokaal verbod op straatintimidatie in Arnhem is geen extra geld nodig. Het is aanvullend op het huidige uitvoeringsplan seksuele intimidatie, en kan worden meegenomen in de acties zoals in het uitvoeringsplan opgenomen.

Uitvoering:
Straatintimidatie wordt expliciet opgenomen in artikel 2.4.10 van de APV voor Arnhem[6]. Dit kan door, zoals in Alkmaar[7], straatintimidatie op te nemen in de titel van het artikel, zodat deze luidt: 'Hinderlijk gedrag en straatintimidatie op openbare plaatsen'. Verder wordt in de toelichting van dit artikel in de APV nadrukkelijk straatintimidatie opgenomen, zodat het kan worden toegepast op straatintimidatie. De aanvullende tekst voor deze toelichting luidt:

"**Artikel 2.4.10**
Op basis van dit artikel kan tegen vormen van onnodige hinder of overlast worden opgetreden. Met dit onderdeel wordt ook beoogd om verschillende vormen van straatintimidatie te verbieden en heeft zowel betrekking op gedragingen van een individu, als van een groep. Het motief is primair gelegen in het wegnemen van de effecten op openbare orde als gevolg van intimiderend gedrag op straat. Straatintimidatie is ongewenst gedrag in de openbare ruimte waardoor anderen zich onveilig voelen. Denk hierbij onder meer aan ongewenst betasten, iemand in het nauw drijven met seksuele bedoelingen, iemand opzettelijk de doorgang versperren, zich opzettelijk tegen iemand aanduwen, volgen/achternalopen, (aanhoudende) vragen om iemands naam/nummer/bestemming en vragen om seksuele handelingen.

Bij overtreding van het Wetboek van Strafrecht kan uitsluitend diegene tot wie het gedrag zich primair richt, aangifte doen. Om uiteenlopende redenen doen deze slachtoffers dat lang niet altijd. De bepalingen in het Wetboek van Strafrecht bieden dus geen sluitend systeem om de negatieve effecten 52 van deze gedragingen tegen te gaan. Op grond van dit onderdeel is het ook mogelijk om op te treden tegen dit soort ongewenst gedrag, ook al heeft het slachtoffer daarvan geen aangifte gedaan.

Artikel 424 van het WvSr stelt 'straatschenderij' strafbaar, terwijl artikel 426bis van het WvSr het belemmeren van anderen op de openbare weg met straf bedreigt. Artikel 431 van het WvSr stelt nachtelijk burengerucht strafbaar. Deze handelingen zou men kunnen omschrijven als baldadigheid.

[6] Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem, https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR418922/6
[7] Raadsvoorstel Gemeente Alkmaar, onderwerp: Vaststellen Algemene plaatselijke verordening, 27-05-2021.

De omschrijvingen zijn echter 'strakker' dan wat men in het taalgebruik meestal als baldadigheid ervaart. Artikel 2.4.10 vormt daarom hierop een aanvulling.

Artikel 5 van de WVW 1994 bepaalt dat het voor eenieder verboden is zich zodanig te gedragen dat gevaar op de weg wordt veroorzaakt of kan worden veroorzaakt dan wel dat het verkeer op de weg wordt gehinderd of kan worden gehinderd. De strekking van het begrip openbare plaats in artikel 2.4.10 gaat verder dan het begrip weg als bedoeld in de WVW 1994. Voor zover een hinderlijke gedraging plaatsvindt op de weg, als omschreven in artikel 5 van de WVW 1994, is artikel 2.4.10 niet van toepassing. Werd dit niet uitgesloten, dan zou een met een hogere regelgeving strijdige situatie kunnen ontstaan."

Communicatie:
Publiek zal worden voorgelicht op de afgesproken manier zoals opgenomen in het uitvoeringsplan seksuele intimidatie, dat betekent onder meer via de publiekscampagne, via het meldpunt zoals opgenomen in het uitvoeringsplan seksuele intimidatie, en in het contact met de scholen en andere organisaties die hiermee te maken hebben. De wijziging van de APV wordt aangeboden in de digitale officiële bekendmakingen.

WAS-WORDT tabel:

Huidige regeling APV	**Voorstel wijziging**
Artikel 2.4.10 Hinderlijk gedrag op of aan de weg 1. Het is verboden: a. *op of aan de weg* te klimmen of zich te bevinden op een beeld, monument, overkapping, constructie, openbare toiletgelegenheid, voertuig, hek, heining of andere afsluiting, verkeersmeubilair *en* daarvoor niet bestemd straatmeubilair; b. zich *op of aan de weg zodanig* op te houden *dat aan weggebruikers of aan bewoners van nabij de weg gelegen woningen* onnodig overlast of hinder veroorzaakt wordt. *2.* Het *in het eerste lid gestelde verbod geldt niet voor zover* artikel 424, 426bis, 431 van het Wetboek van Strafrecht of artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994 *van toepassing is.*	**Artikel 2.4.10 Hinderlijk gedrag en straatintimidatie op openbare plaatsen** 1. Het is verboden **op een openbare plaats**: a. te klimmen of zich te bevinden op een beeld, monument, overkapping, constructie, openbare toiletgelegenheid, voertuig, hek, **om**heining of andere afsluiting, verkeersmeubilair **of** daarvoor niet bestemd straatmeubilair; b. zich op te houden **op een wijze die voor andere gebruikers of omwonenden** onnodig overlast of hinder veroorzaakt. 2. **Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door** de artikelen 424, 426bis of 431 van het Wetboek van Strafrecht of artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994.

Aan de gemeenteraad

Datum	: 30 november 2021
Zaaknummer	: 620499
Contactpersoon	: Martine Meurs
Telefoonnummer	: 026 3773346

Onderwerp: Wijziging Algemene Plaatselijke Verordening i.v.m. seksuele straatintimidatie

Geachte voorzitter en leden,

Uw raad bespreekt het initiatiefvoorstel 'Wijziging Algemene Plaatselijke Verordening i.v.m. seksuele straatintimidatie'. Hierbij ontvangt u onze reactie op het initiatiefvoorstel.

Inleiding
Seksueel getinte opmerkingen, om seks vragen, de doorgang opzettelijk versperren, ongewenste aanrakingen: dit is allemaal gedrag waar veel Arnhemmers nu mee te maken krijgen en waardoor zij zich niet veilig op straat voelen, zich beperkt voelen in hun bewegingsvrijheid, of zelfs vrezen voor verkrachting. Dit is onacceptabel. We zetten daarom, samen met de samenwerkingspartners in de stad, in op een integrale aanpak, waarmee we seksuele intimidatie een halt toeroepen, zowel op straat als online. De lokale integrale aanpak richt zich op zowel preventie als repressie en staat beschreven in het uitvoeringsplan seksuele intimidatie Arnhem 2020-2023.

Initiatiefvoorstel wijziging Algemene Plaatselijke Verordening i.v.m. seksuele straatintimidatie
De fracties van SP, D66 en VVD hebben een initiatiefvoorstel ingediend, waarbij wordt voorgesteld artikel 2.4.10 van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) te wijzigen, zodat seksuele intimidatie op straat in Arnhem strafbaar wordt. Het college ondersteunt dit voorstel.

De wijziging van de APV past binnen onze aanpak van seksuele intimidatie op straat. Met het strafbaar stellen van seksuele intimidatie breiden we de handhavingsmogelijkheden en daarmee de mogelijkheden om seksuele intimidatie te bestrijden verder uit. We geven daarmee onze professionals op straat de instrumenten om direct in te grijpen bij ongewenst intimiderend gedrag. Bovendien laten we hiermee zien dat we seksuele straatintimidatie onacceptabel vinden. Door seksuele intimidatie op te nemen in de APV dragen we die norm nog sterker uit.

Op dit moment is in tegenstelling tot bijvoorbeeld bedreiging, belediging en ontuchtige handelingen, seksuele intimidatie op straat nog niet strafbaar. Het huidige kabinet heeft een wetsvoorstel in

voorbereiding voor strafbaarstelling van seksuele intimidatie als onderdeel van een bredere wetswijziging gericht op seksuele misdrijven (Zedenwet). Op 8 maart 2021 is deze wetswijziging in advies gegaan. De implementatie van deze wetswijziging vindt naar verwachting pas in 2023 of 2024 plaats.
Enkele gemeenten hebben seksuele intimidatie op straat al wel opgenomen in hun APV zodat zij niet hoeven te wachten op landelijke regels.

Consequenties
Met de voorgestelde wijziging van de APV krijgt de politie of een Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA) de mogelijkheid om seksuele intimidatie op straat ook daadwerkelijk te bestraffen. Hiervoor is wel een heterdaad nodig.
Om de politie en de BOA's ook daadwerkelijk in te kunnen zetten ten aanzien van handhaving van de gewijzigde APV op het gebied van seksuele intimidatie op straat, moeten zij worden getraind. Bovendien is extra inzet van deze professionals op de zogenoemde hotspots nodig om naleving van de gewijzigde APV te kunnen controleren. Politie en BOA's krijgen er een mogelijkheid bij om in te grijpen bij ongewenst en intimiderend gedrag, maar dit vraagt ook om capaciteit en ruimte, en soms om prioriteiten en keuzes. Samen met handhaving maken we een actieplan, waarin ook wordt beschreven wat de financiële consequenties zijn van uw voorstel. Dit actieplan wordt in het eerste kwartaal van 2022 aan uw raad aangeboden.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris,	de burgemeester,
J.H. de Baas	A. Marcouch

Bijlage:
- Initiatiefvoorstel wijziging Algemene Plaatselijke Verordening i.v.m. seksuele straatintimidatie

Initiatiefvoorstel "Straatintimidatie Arnhem" van de fracties SP, D66 en VVD

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	22 december 2021
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Marcouch en Louwers

Aan de gemeenteraad, 15 december 2021

Aanwezig:
de raadsleden/fractievolgers, Van Iperen (D66), Dayioglu (GroenLinks), Spruijt (Arnhem Centraal), Nede (ChristenUnie), Van den Broek (CDA), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Van Plateringen (AOP), De Vries (PvdA).
De fracties van de DENK/VA, SP en PVV waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Indieners initiatiefvoorstel Dobbe (SP), Andeweg (D66), Maref (VVD)
Marcouch (burgemeester), Meurs (adviseur)

Bespreking
Tijdens de informatieve bespreking hebben Lieke (namens de stichting Stop Straatintimidatie) en Cheyenne (op persoonlijke titel) ingesproken en vragen van de leden van de raadskamer beantwoordt. Tijdens de meningsvormende 1 fase hebben de indieners het initiatiefvoorstel toegelicht en vragen van de raadskamer beantwoordt. De portefeuillehouder, burgemeester Marcouch heeft in aanvulling op de schriftelijke reactie van het college eveneens vragen vanuit de raadskamer beantwoordt.
De volgende thema's zijn informatief en meningsvormend besproken: definitie seksuele intimidatie, signaalwerking en normstelling, strafbaarstelling, aangifte en aangiftebereidheid, preventie en repressie, uitvoerbaarheid en toepasbaarheid en capaciteit.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de informatieve en meningsvormende 1 is afgerond en dat het voorstel door kan worden verwezen naar besluitvormende vergadering van 22 december aanstaande.

De raadsadviseur, De vicevoorzitter,

P. Wielaard C.J.M. Kalthoff

Titel/onderwerp: **Vaststellen van het bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23'**

Raadsadviseur: W. Lammers Telefoonnr: 377 2581 Willem.lammers@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Bart Lagerberg
Portefeuillehouder:	Paping (collegiale vervanging van Bouwkamp)	Telefoonnr:	377 3391
		E-mailadres:	Bart.lagerberg@arnhem.nl
Doel activiteit:	Informerend (I) & Meningsvormend (M1)		
Toelichting:	Aan de Mooieweg in de wijk Rijkerswoerd staat op het perceel Mooieweg 23 één woning met meerdere bijgebouwen. De eigenaar heeft verzocht om deze woning en bijgebouwen te slopen en de bouw van drie nieuwe (vrijstaande) woningen mogelijk te maken. Vanuit stedenbouwkundig en landschappelijk oogpunt is dit een denkbare ontwikkeling. De bouw van de nieuwe woningen is in strijd met het geldende bestemmingsplan 'Arnhem Zuid-Oost' en daarom moet een planologische procedure worden doorlopen. Een bestemmingsplanprocedure is de beste optie omdat daarmee ook de landschappelijke waarden van het perceel vastgelegd kunnen worden. Het bestemmingsplan ‘Chw Mooieweg 23’ is een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Landelijk is afgesproken om dit 'Chw'-plannen te noemen. Het ontwerpbestemmingsplan heeft van 24 augustus 2021 tot en met 4 oktober 2021 zes weken ter inzage gelegen. Tijdens de terinzagelegging is één zienswijze ingediend. Deze zienswijze is afkomstig van de bewoner van een woning die is gelegen tegenover het perceel Mooieweg 23. De bezwaren richten zich (voornamelijk) op de aantasting van de uitstraling van de Mooieweg en vermindering van het uitzicht. De zienswijze geeft voor het college geen aanleiding om voor te stellen het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen. De gemeente heeft met de eigenaar afspraken gemaakt over de grondexploitatie: er is een overeenkomst gesloten. Het maken van een exploitatieplan op grond van artikel 6.12 lid 2 Wro is daarom niet nodig. Zie voor meer informatie het raadsvoorstel en bijlage.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking:	Start en afronding van de informatieve en de meningsvormende (M1) fase en besluit over vervolgbehandeling.		
Spreekrecht publiek:	Ja		
Behandeladvies:	<u>Informatieve fase</u> De behandeling begint met een informatieve fase waarin eventuele insprekers in de gelegenheid worden gesteld om in te spreken. Zij krijgen per persoon/organisatie in totaal ieder vijf minuten de tijd om mondeling de raad toe te spreken, waarna aanwezige fractievertegenwoordigers de gelegenheid krijgen tot het stellen van vragen. *Insprekers:* Namens de initiatiefnemer komen er twee personen inspreken, namelijk: - Marus Tijssen (initiatiefnemer) - Hans Hofstede (stedenbouwkundige) Beide krijgen tezamen vijf minuten de tijd voor hun inspraak. <u>Vergaderorde M1</u> Er wordt in twee termijnen vergaderd. - Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of		

	politieke vragen kunnen worden gesteld. - De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij hij of zij antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. - Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.
Bijlagen:	
1a	Vast te stellen bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' -tekst
1b	Plankaart bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' NL.IMRO.0202.988-0301
1c	Vast te stellen bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' - bijlagen
2	BIJLAGE 1 bij raadsvoorstel - zienswijzerapport
3a	Zienswijze (geanonimiseerd)
3b	Zienswijze (niet geanonimiseerd) -**Vertrouwelijk** – *Alleen ter inzage voor de gemeenteraad*

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 609854

Onderwerp: Vaststellen van het bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23'

Voorstel

1. Het bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23', zoals vervat in verbeelding NL.IMRO.0202.988-0301.gml met bijbehorende regels en toelichting, vast te stellen.
2. In de zienswijzen geen aanleiding te zien om het bestemmingsplan te wijzigen.
3. Geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening.

Inleiding

Aan de Mooieweg in de wijk Rijkerswoerd staat op het perceel Mooieweg 23 één woning met meerdere bijgebouwen. De eigenaar heeft verzocht om deze woning en bijgebouwen te slopen en de bouw van drie nieuwe (vrijstaande) woningen mogelijk te maken. Vanuit stedenbouwkundig en landschappelijk oogpunt is dit een denkbare ontwikkeling.

De bouw van de nieuwe woningen is in strijd met het geldende bestemmingsplan 'Arnhem Zuid-Oost' en daarom moet een planologische procedure worden doorlopen. Een bestemmingsplanprocedure is de beste optie omdat daarmee ook de landschappelijke waarden van het perceel vastgelegd kunnen worden.

Het bestemmingsplan ‘Chw Mooieweg 23’ is een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Landelijk is afgesproken om dit 'Chw'-plannen te noemen. In een dergelijk plan kunnen we gebruik maken van de mogelijkheden van de Crisis- en herstelwet door ook regels op te nemen die normaal niet in een bestemmingsplan (mogen) zitten. In dit ontwerpbestemmingsplan doen we dit door regels met betrekking tot natuurinclusief bouwen op te nemen in het bestemmingsplan.

Het ontwerpbestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' heeft van 24 augustus 2021 tot en met 4 oktober 2021 zes weken ter inzage gelegen. U bent hierover per raadsbrief van 13 juli 2021 geïnformeerd. Tijdens de terinzagelegging is een zienswijze ingediend. De bezwaren richten zich (voornamelijk) op de aantasting van de uitstraling van de Mooieweg en vermindering van het uitzicht. De zienswijze geeft geen aanleiding om voor te stellen het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen.

Beoogd effect

Het planologisch mogelijk maken van drie woningen op het perceel Mooieweg 23.

Arnhem GEMEENTE

Argumenten

1.1 De ontwikkeling is passend langs de Mooieweg.

Er worden regelmatig verzoeken ingediend voor initiatieven langs de Mooieweg. In de afgelopen jaren heeft de gemeente ook aan meerdere initiatieven meegewerkt (o.a. aan de oostzijde van de Mooieweg 27). Om een vaste lijn van adviseren te hanteren zijn een aantal uitgangspunten opgesteld waar eventuele ontwikkelingen aan moeten voldoen. Het doel hiervan is om de historische en groene uitstraling van het oude lint zoveel mogelijk te behouden.

Een belangrijke voorwaarde om mee te werken aan een initiatief is de bestemming. Er wordt alleen meegewerkt indien de gronden in de bestaande situatie zijn bestemd als wonen. Indien gronden een bestemming 'groen' of 'groen - landschap en park' hebben, dan wordt niet meegewerkt aan een ontwikkeling.

Verder moet het plan voor de nieuwe ontwikkeling aan een aantal uitgangspunten voldoen. Het gaat dan onder andere om een minimaal oppervlak van de kavels (950 m^2), er moeten doorzichten zijn naar het achterliggend gebied, diepe voortuinen, het perceel mag maar beperkt worden bebouwd en eventueel toekomstbestendige bomen moeten gehandhaafd blijven.

Bij het plan voor de Mooieweg 23 wordt aan deze uitgangspunten voldaan. Dit is in paragraaf 3.2.8 van de toelichting toegelicht. Er is gekozen om deze ontwikkeling met een nieuw bestemmingsplan mogelijk te maken omdat hiermee ook de groene waarden kunnen worden beschermd. Hierdoor zijn de uitgangspunten ook juridisch geborgd en blijft de ruimtelijke karakteristiek van de Mooieweg behouden.

1.2 Een m.e.r.-beoordelingsbesluit is niet noodzakelijk.

Er is een vormvrije m.e.r.-beoordeling (door een m.e.r.-beoordelingsbesluit) nodig voor besluiten of plannen voor activiteiten die voorkomen op de zogenoemde D-lijst bij het Besluit m.e.r, ook als de omvang onder de drempelwaarde blijft. Het gaat dan om de aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen. Als er geen sprake is van een stedelijk ontwikkelingsproject is er ook geen m.e.r.-beoordelingsbesluit nodig.

Uit jurisprudentie volgt dat de vraag of iets een stedelijk ontwikkelingsproject is, afhankelijk is van de concrete omstandigheden van het geval. Hierbij wordt onder meer gekeken naar aspecten als de aard en omvang van de voorziene ontwikkeling. In het voorliggende bestemmingsplan gaat het om een binnenstedelijke ontwikkeling waarbij twee vrijstaande woningen worden toegevoegd. Bij deze ontwikkeling neemt het aantal verkeersbewegingen niet onevenredig toe en de ontwikkeling leidt niet tot een aantasting van het woon- en leefklimaat ter plaatse.

Gelet op het vorenstaande is de conclusie dat er geen sprake is van een stedelijk ontwikkelingsproject als bedoeld in het Besluit m.e.r. en is een m.e.r.-beoordelingsbesluit niet nodig.

2.1 De zienswijzen geven geen aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.

Het ontwerpbestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' heeft van 24 augustus 2021 tot en met 4 oktober 2021 zes weken ter inzage gelegen. Tijdens deze periode is een zienswijze ingediend. In het zienswijzenrapport (bijlage 2a bij dit raadsvoorstel) is de zienswijze samengevat en beantwoord. De zienswijze geeft geen aanleiding om het omgevingsplan te wijzigen.

3.1 Een exploitatieplan is niet noodzakelijk.

De gemeente heeft met de eigenaar afspraken gemaakt over de grondexploitatie: er is een overeenkomst gesloten. Daarin is onder meer geregeld dat de eigenaar een financiële bijdrage aan de gemeente voldoet ter dekking van de gemaakte kosten zoals genoemd in de artikelen 6.2.3 t/m 6.2.5 Bro. Omdat het verhalen van de kosten van de grondexploitatie over de in het plan begrepen gronden met deze overeenkomst anderszins verzekerd is, is het maken van een exploitatieplan op grond van artikel 6.12 lid 2 Wro niet nodig.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Niet van toepassing

Participatie

De eigenaar heeft uitgebreid gecommuniceerd met de omwonenden. Vanwege corona heeft hij twee keer bij alle omwonenden een folder met informatie over de plannen in de bus gedaan en gevraagd om een reactie, en er zijn met enkele direct omwonenden 1-op-1 gesprekken gevoerd. De meeste omwonenden staan positief tegenover de plannen. Eén buurman heeft aangegeven bang te zijn voor vermindering van uitzicht en waardevermindering van de woning. Met deze omwonende heeft een gesprek plaatsgevonden waarin het plan is toegelicht. De zorgen van de buurman waren hiermee niet weggenomen.
Voor de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan heeft de eigenaar de omwonenden hierover geïnformeerd. Er is tijdens de terinzagelegging een zienswijze ingediend.

Welzijn en perspectief

Het voorstel gaat over een particuliere ontwikkeling om op een perceel één woning te slopen en er drie te realiseren. Dit project is voor de aspecten 'welzijn en perspectief' niet relevant.

Financiën

Zie argument 3.1

Uitvoering

Na vaststelling van het bestemmingsplan door uw raad kunnen belanghebbenden nog zes weken beroep aantekenen tegen het bestemmingsplan bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Aangezien hier sprake is van een project waarop artikel 1.1 van de Crisis- en herstelwet (Chw) van rechtswege van toepassing is, kan de eventuele beroepsprocedure sneller worden doorlopen. Hierdoor is er eerder duidelijkheid over de status van het bestemmingsplan. De rechtsbescherming voor belanghebbenden is, met inachtneming van een aantal kleine onderdelen, gelijk. In de publicatie van het vastgestelde bestemmingsplan zal worden aangegeven dat de Chw van toepassing is. Hierdoor is het voor eventuele belanghebbenden op voorhand duidelijk dat deze wet van toepassing is.

Communicatie

De indiener van de zienswijze wordt schriftelijk geïnformeerd. Daarnaast vindt publicatie plaats via de Staatscourant en het digitale gemeenteblad.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- 1a Vast te stellen bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' -tekst
- 1b Plankaart bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' NL.IMRO.0202.988-0301
- 1c Vast te stellen bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' - bijlagen
- 2 BIJLAGE 1 bij raadsvoorstel - zienswijzerapport
- 3a Zienswijze (geanonimiseerd)

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

- 3b Zienswijze (niet geanonimiseerd) -**Vertrouwelijk**

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 609854

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 november 2021, nummer: 609854;

overwegende dat:

a. het bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' bouwplannen toelaat zoals bedoeld in artikel 6.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening;
b. het kostenverhaal samenhangende met deze bouwplannen op basis van een overeenkomst over grondexploitatie ex afdeling 6.4 Wro anderszins verzekerd is;
c. het bepalen van tijdvak of fasering zoals bedoeld in artikel 6.13, lid 1, onder c.4e en c.5e niet noodzakelijk is;
d. het stellen van eisen, regels of een uitwerking van regels als bedoeld in artikel 6.13, lid 2, onder b, c of d niet noodzakelijk is;
e. artikel 1.1 van de Crisis- en herstelwet (Chw) van toepassing is.

gelet op artikel 3.8 en 6.12, lid 2 van de Wet ruimtelijke ordening;

besluit:

1. Het bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23', zoals vervat in verbeelding NL.IMRO.0202.988-0301.gml met bijbehorende regels en toelichting, vast te stellen.
2. In de zienswijzen geen aanleiding te zien om het bestemmingsplan te wijzigen.
3. Geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Chw
Moo
23

Cluster
Beleid en Regie, Gemeente Arnhem

Bestemmingsplan
Plan

GEMEENTE Arnhem

Colofon

Plan:	Chw Mooieweg 23
Gemeente:	Arnhem
Plannummer:	988
IMRO-identificatie:	NL.IMRO.0202.988-0301
Huidige status:	vastgesteld
Plantype:	bestemmingsplan
Locatie:	
Projectleider:	
Datum:	10-11-2021

Chw Mooieweg 23

Inhoudsopgave

Hoofdstuk1 Inleiding 7
1.1 Aanleiding 7
1.2 Situering en begrenzing plangebied 7
1.3 Opzet bestemmingsplan 8
1.4 Geldende plannen 9
1.4.1 Algemeen 9
1.4.2 Bestemmingen en aanduidingen 9
1.4.2.1 Algemeen
1.4.2.2 Wonen
1.4.2.3 Tuin
1.4.2.4 Waarde - Archeologie
1.4.2.5 Milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied
1.4.3 Strijdigheid 10
1.5 Leeswijzer 10

Hoofdstuk2 Beschrijving plangebied 11
2.1 Inleiding 11
2.2 Ruimtelijke en functionele structuur 11
2.3 Verkeer en parkeren 13
2.4 Groenstructuur 13
2.5 Water 13
2.6 Monumenten en archeologie 13

Hoofdstuk3 Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen 15
3.1 Inleiding 15
3.2 Uitgangspunten 15
3.2.1 Structuurvisie Arnhem 2020-2040 15
3.2.1.1 Algemeen
3.2.1.2 Wonen
3.2.1.3 Toetsing van het initiatief aan de Structuurvisie Arnhem 2020-2040
3.2.2 De Arnhemse Woonprincipes 2025 15
3.2.2.1 Algemeen
3.2.2.2 Woonprincipes 2025
3.2.2.3 Wonen, Welzijn en Zorg versus Langer Zelfstandig Wonen
3.2.2.4 Regionale woondeal
3.2.2.5 Toetsing van het initiatief aan de Arnhemse Woonprincipes 2025
3.2.3 Welstandsnota 2015 17
3.2.3.1 Algemeen
3.2.3.2 Beeldkwaliteitsparagraaf
3.2.3.3 Toetsing aan de Welstandsnota 2015
3.2.4 Groenbeleid 18
3.2.4.1 Groenvisie 2017-2035
3.2.4.2 Bomenplan 2020
3.2.4.3 Toetsing van het initiatief aan het groenbeleid
3.2.5 Gemeentelijk parkeerbeleid 18
3.2.5.1 Algemeen
3.2.5.2 Fiets

3.2.5.3 Openbaar vervoer
3.2.5.4 Parkeren
3.2.6 Energie en klimaat 19
3.2.6.1 Beleid
3.2.6.2 Energievisie
3.2.7 Stadsklimaat 20
3.2.8 Ontwikkelingen aan de Mooieweg 20
3.2.8.1 Algemeen
3.2.8.2 Streefbeelden
3.2.8.3 Randvoorwaarden
3.2.8.4 Toetsing van het initiatief aan de notitie Ontwikkelingen aan de Mooieweg
3.3 Ruimtelijke opzet en structuur 22
3.3.1 Ruimtelijke opzet 22
3.3.2 Bijgebouwen en bebouwingsvrije zones 23
3.3.3 Beeldkwaliteitseisen 24
3.3.3.1 Algemeen
3.3.3.2 Massa en vorm
3.3.3.3 Materiaal en kleurgebruik
3.3.3.4 Erfafscheidingen
3.4 Verkeer en mobiliteitsaspecten 25
3.4.1 Parkeren 25
3.4.2 Verkeer 25
3.4.3 Conclusie 25
3.5 Rijks- en provinciaal beleid 25
3.5.1 Nationale Omgevingsvisie (NOVI) 25
3.5.1.1 Algemeen
3.5.1.2 Vier prioriteiten
3.5.1.3 Afwegingsprincipes
3.5.1.4 Toetsing van het initiatief aan de NOVI
3.5.2 Ladder voor duurzame verstedelijking (art. 3.1.6, lid 2 Besluit ruimtelijke ordening) 26
3.5.2.1 Algemeen
3.5.2.2 Toetsing van het initiatief aan de Ladder voor Duurzame Verstedelijking
3.5.3 Omgevingsvisie Gelderland 27
3.5.3.1 Algemeen
3.5.3.2 Stadsregio Arnhem-Nijmegen
3.5.3.3 Sociaal economische vitaliteit en verstedelijking
3.5.3.4 Toetsing van het initiatief aan de Omgevingsvisie Gelderland
3.5.4 Omgevingsverordening Gelderland 28
3.5.4.1 Algemeen
3.5.4.2 Relevante artikelen
3.5.4.3 Toetsing van het initiatief aan de Omgevingsverordening Gelderland

Hoofdstuk4 Milieu- en omgevingsaspecten 31
4.1 Inleiding 31
4.2 Milieu- en omgevingsaspecten 31
4.2.1 Geluid 31
4.2.1.1 Wettelijk kader
4.2.1.2 Beleidsplan Geluid
4.2.1.3 Situatie plangebied
4.2.1.4 Conclusie geluid
4.2.2 Luchtkwaliteit 32

4.2.2.1 Beoordelingskader
4.2.2.2 Situatie plangebied
4.2.2.3 Conclusie
4.2.3 Hinder - milieuzonering 33
4.2.3.1 Algemeen
4.2.3.2 Gebiedstypen
4.2.3.3 Geurhinder van industriële bedrijven
4.2.3.4 Situatie plangebied
4.2.3.5 Conclusie
4.2.4 Hinder - geur 34
4.2.4.1 Algemeen
4.2.4.2 Situatie plangebied
4.2.5 Externe veiligheid 35
4.2.5.1 Wettelijk kader
4.2.5.2 Situatie plangebied
4.2.5.3 Conclusie
4.2.6 Groen en ecologie 37
4.2.6.1 Algemeen
4.2.6.2 Gebiedsbescherming
4.2.6.3 Soortenbescherming
4.2.6.4 Groenbeleid
4.2.6.5 Conclusie
4.2.7 Water 39
4.2.7.1 Beleid
4.2.7.2 Situatie plangebied
4.2.7.3 Conclusie
4.2.8 Bodem 40
4.2.8.1 Algemeen
4.2.8.2 Onderzoeksresultaten
4.2.8.3 Conclusie
4.2.9 Cultuurhistorie 41
4.2.9.1 Algemeen
4.2.9.2 Provinciaal beleid
4.2.9.3 Gemeentelijk beleid
4.2.9.4 Situatie plangebied
4.2.9.5 Conclusie
4.2.10 Archeologie 42
4.2.10.1 Algemeen
4.2.10.2 Gemeentelijk beleid
4.2.10.3 Situatie plangebied
4.2.10.4 Conclusie
4.2.11 Stadsklimaat 42
4.2.12 M.e.r.- toets 42
4.2.12.1 Kader
4.2.12.2 Situatie plangebied
4.3 Kabels, leidingen en straalpaden 44

Hoofdstuk5 Planbeschrijving en -verantwoording 45
5.1 Inleiding 45
5.2 Opzet van de regels 45
5.2.1 Inleidende regels 45
5.2.2 Bestemmingsregels 45

5.2.3	Algemene regels	46
5.2.4	Overgangs- en slotbepalingen	46
5.3	Verantwoording van de regels	46
5.3.1	Algemeen	46
5.3.2	Afzonderlijke bestemmingen	47
5.3.3	Groen	47
5.3.4	Tuin	47
5.3.5	Wonen	47
5.3.6	Waarde - Landschap	47
5.4	Handhaving	48
5.5	Exploitatie	48
Hoofdstuk6	**Procedure**	**49**
6.1	Vooroverleg	49
6.2	Terinzagelegging (ontwerp-bestemmingsplan)	49
Hoofdstuk1	**Inleidende regels**	**52**
Artikel 1	Begrippen	52
Artikel 2	Wijze van meten	55
Hoofdstuk2	**Bestemmingsregels**	**56**
Artikel 3	Groen	56
Artikel 4	Tuin	56
Artikel 5	Wonen	56
Artikel 6	Waarde - Landschap	58
Hoofdstuk3	**Algemene regels**	**60**
Artikel 7	Anti-dubbeltelregel	60
Artikel 8	Algemene bouwregels	60
Artikel 9	Algemene gebruiksregels	60
Artikel 10	Algemene aanduidingsregels	60
Artikel 11	Algemene afwijkingsregels	61
Artikel 12	Overige regels	62
Hoofdstuk4	**Overgangs- en slotregels**	**64**
Artikel 13	Overgangsrecht	64
Artikel 14	Slotregel	64

Bijlagen bij de toelichting

Bijlage 1 **Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen**

Bijlage 2 **Quickscan Flora & Fauna en Boomeffectanalyse**

Bijlage 3 **Beeldkwaliteitsparagraaf**

Bijlage 4 **Akoestischonderzoek wegverkeerslawaai**

Bijlage 5 Watertoets

Bijlage 6 Verkennend bodemonderzoek

Bijlagen bij de regels

Bijlage 1 Boomeffectanalyse

Toelichting

bij het bestemmingsplan
'Chw Mooieweg 23'
(plannummer: NL.IMRO.0202.988-0301)

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Aan de Mooieweg 23 in de wijk Rijkerswoerd, in het zuiden van Arnhem, bevindt zich een woonperceel met één vrijstaande woning en bijbehorende bouwwerken. Het voornemen is ter plaatse gefaseerd drie vrijstaande woningen te realiseren. Fase één voorziet hierbij in het realiseren van één vrijstaande woning in het westelijke deel van het plangebied. Fase twee voorziet in de sloop van de bestaande woning en het realiseren van twee nieuwe vrijstaande woningen in het oostelijke deel van het plangebied.
De voorgenomen ontwikkeling is niet in overeenstemming met het geldende bestemmingsplan "Bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost", aangezien de bouw- en gebruiksmogelijkheden voor het realiseren van in totaal drie woningen ontbreken. Een herziening van het bestemmingsplan is benodigd om het voornemen mogelijk te maken. Voorliggend bestemmingsplan voorziet hierin. Hierbij zal worden aangetoond dat de ontwikkeling in overeenstemming is met een 'goede ruimtelijke ordening'.

Waarom een 'Chw' plan?
Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft onze gemeente aangewezen als experiment 'bestemmingsplan met verbrede reikwijdte' onder artikel 7g van het 'Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet'. In een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte kunnen meer regels over de fysieke leefomgeving worden opgenomen. In het bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage' maken we gebruik van de mogelijkheden van de crisis en herstelwet door regels op te nemen in het kader van natuurinclusief bouwen.

1.2 Situering en begrenzing plangebied

Het plangebied bestaat uit het woonperceel Mooieweg 23 in Arnhem. In afbeelding 1.1 is de situering van het plangebied indicatief met rode cirkel ten opzichte van de directe omgeving weergegeven. Voor de exacte begrenzing wordt verwezen naar de bij dit bestemmingsplan behorende verbeelding.

Afbeelding 1.1: Ligging plangebied ten opzichte van de directe omgeving (Bron: PDOK)

1.3 Opzet bestemmingsplan

Een bestemmingsplan bestaat uit een verbeelding en regels en gaat vergezeld van een toelichting. Op de verbeelding zijn de bestemmingen door middel van kleuren en tekens aangegeven. De regels bevatten de materiële inhoud van de bestemmingen. Deze bestemmingsplanonderdelen vormen tezamen het juridische toetsingskader voor ruimtelijke en functionele ontwikkelingen in het plangebied. De toelichting bevat met name de aan het plan ten grondslag liggende gedachten.
Dit plan is conform de Wro vormgegeven volgens de SVBP (Standaard voor vergelijkbare Bestemmingsplannen) 2012. De SVBP geeft voorschriften over inrichting van de kaart (kleuren en tekens) en de opbouw van de regels.
Diverse facetbelangen zijn door andere regelgeving gewaarborgd, bijvoorbeeld de Wabo, de Wet milieubeheer, de Huisvestingswet en de Erfgoedwet. Het is niet nodig dat het bestemmingsplan dezelfde waarborgen nogmaals schept.

1.4 Geldende plannen

1.4.1 Algemeen

Het plangebied ligt binnen de begrenzing van het "Bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost", dat op 4 juli 2011 door de gemeenteraad van Arnhem is vastgesteld. Daarnaast ligt het plangebied ook in de bestemmingsplannen "Facetplan parkeren" en "Facetplan woningsplitsing en verkamering". Deze facetplannen voorzien in een juridisch-planologische doorvertaling van het gemeentelijke parkeerbeleid en het gemeentelijke beleid ten aanzien van woningsplitsing en verkamering. Relevante regels uit deze facetplannen worden in voorliggend bestemmingsplan overgenomen, maar verder is met name het bestemmingsplan "Bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost" relevant. In afbeelding 1.2 is een uitsnede van de verbeelding van bestemmingsplan opgenomen. Het plangebied is indicatief met rode lijn weergegeven.

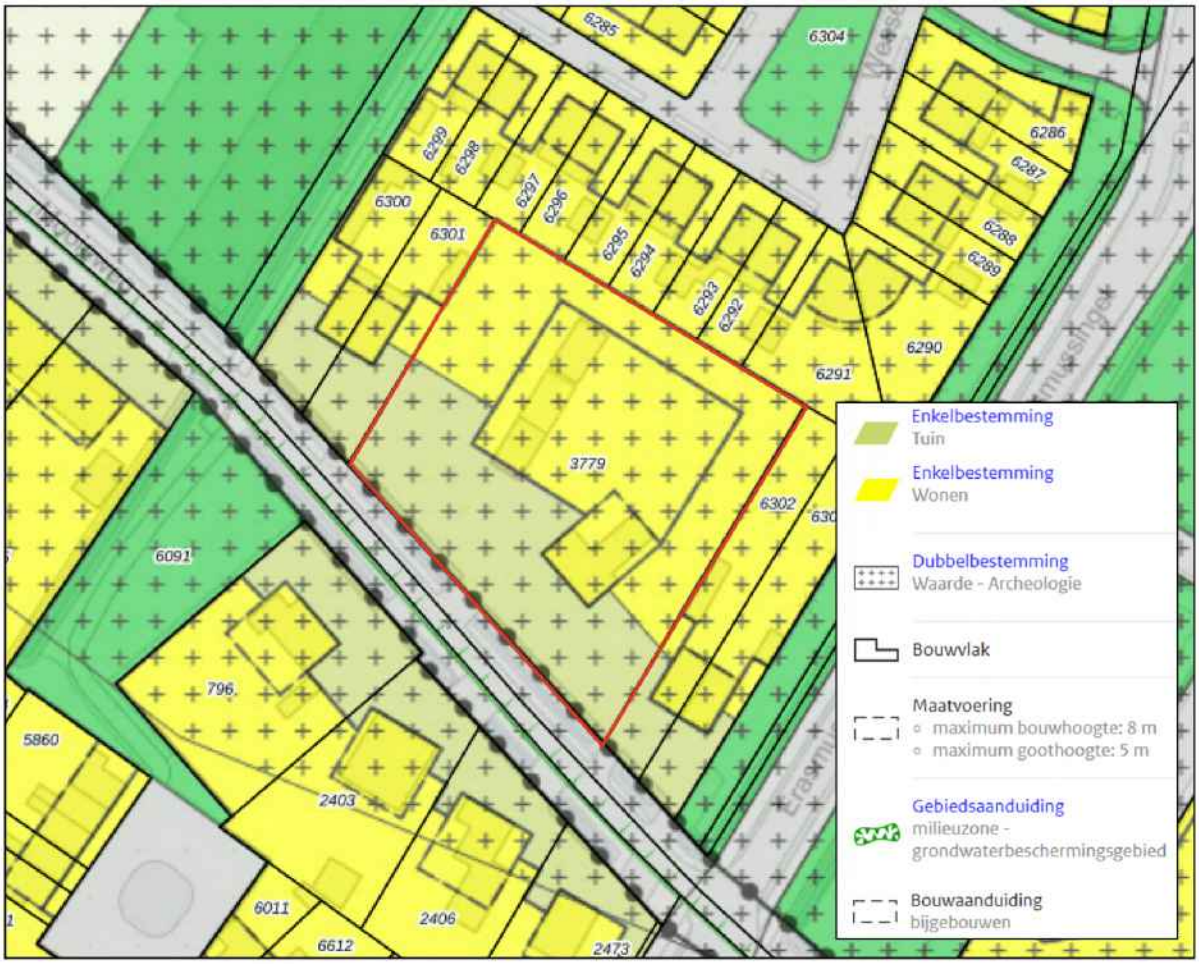

Afbeelding 1.2: Uitsnede verbeelding "Bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost" (Bron: ruimtelijke plannen)

1.4.2 Bestemmingen en aanduidingen

1.4.2.1 Algemeen

Op basis van het "Bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost" is het plangebied voorzien van de bestemmingen 'Wonen', 'Tuin' en 'Waarde - Archeologie' en de gebiedsaanduiding 'milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied'. Binnen de woonbestemming is ter plaatse van de huidige woning de maatvoeringsaanduing 'maximum bouwhoogte: 8 m, maximum goothoogte: 5 m' opgenomen. Daarnaast is een bouwvlak en de bouwaanduiding 'bijgebouwen' opgenomen.

1.4.2.2 Wonen

De voor 'Wonen' aangewezen gronden zijn onder andere bestemd voor het wonen en daaraan ondergeschikt voor groen- en speelvoorzieningen, buurtwegen, woonstraten en andere voorzieningen ten behoeve van het verkeer en verblijfsgebieden.
Op de voor 'Wonen' aangewezen gronden mogen, met inachtneming van de aangegeven maximumbouwhoogten en voor zover aangegeven de maximumgoothoogten uitsluitend de in de gegeven bestemming passende hoofdbebouwing, aan- of uitbouwen, bijgebouwen en andere binnen de bestemming passende bouwwerken worden gebouwd.
Ter plaatse van de aanduiding 'bijgebouwen' mogen aan- en uitbouwen aan de hoofdbebouwing en bijgebouwen worden gebouwd. De oppervlakte aan aan- en uitbouwen aan de hoofdbebouwing en aan bijgebouwen is afhankelijk van de oppervlakte van het gebied met de aanduiding 'bijgebouwen'.
In de algemene regels is bepaald dat, indien er een bouwvlak aanwezig is, uitsluitend binnen een bouwvlak gebouwd mag worden.

1.4.2.3 Tuin

De voor 'Tuin' aangewezen gronden zijn bestemd voor groenvoorzieningen ten behoeve van aangrenzende (woon)bestemmingen. De gronden mogen niet worden bebouwd.

1.4.2.4 Waarde - Archeologie

De voor 'Waarde - Archeologie' aangewezen gronden zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor bescherming van aanwezige of naar verwachting aanwezige archeologische waarden.

1.4.2.5 Milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied

Ter plaatse van de aanduiding Milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied zijn de gronden naast de overige aangegeven bestemmingen tevens bestemd voor de bescherming van de kwaliteit van het grondwater ten behoeve van de drinkwatervoorziening. Ter plaatse mogen geen bouwwerken dieper dan 4 meter worden gebouwd.

Opgemerkt wordt dat de procincie het grondwaterbeschermingsgebied in haar verordening heeft aangepast, waardoor het plangebied niet meer binnen het grondwaterbeschermingsgebied ligt. Deze gebiedsaanduiding wordt dan ook niet overgenomen in voorliggend bestemmingsplan.

1.4.3 Strijdigheid

Het realiseren van drie vrijstaande woningen is niet in overeenstemming met de bouw- en gebruiksregels van het geldende bestemmingsplan. Voorliggend bestemmingsplan voorziet in de gewenste juridisch planologische kaders. In deze toelichting zal aangetoond worden dat de voorgenomen ontwikkeling in overeenstemming is met een goede ruimtelijke onderbouwing.

1.5 Leeswijzer

Na deze inleiding wordt in hoofdstuk 2 op de bestaande situatie van het plangebied ingegaan. Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van de uitgangspunten, de ruimtelijke en programmatische aspecten van de gewenste ontwikkeling en het rijks- en provinciaal beleid. In hoofdstuk 4 komen de relevante milieu- en omgevingsthema's aan bod. Hoofdstuk 5 bevat een beschrijving van de plansystematiek. Ten slotte wordt in hoofdstuk 6 op de procedure ingegaan.

Hoofdstuk 2 Beschrijving plangebied

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de huidige ruimtelijke en functionele structuur in en om het plangebied. Vervolgens wordt ingegaan op de aspecten verkeer en parkeren, monumenten en archeologie, groenstructuur en tot slot water.

2.2 Ruimtelijke en functionele structuur

Het plangebied ligt in de wijk Rijkerswoerd aan de Mooieweg 23. Rijkerswoerd is gebouwd als de laatste wijk binnen de grenzen van de compacte stad in Arnhem-Zuid, ten oosten van de Nijmeegseweg en ten zuiden van Vredenburg. Het is een multifunctionele woonwijk, met scholen, een sportcomplex, een veelzijdig voorzieningencentrum, scholen, groen, recreatieve voorzieningen en een bedrijventerrein. De wijk is aangesloten op de zich langs de Burgemeester Matsersingel uitstrekkende stedelijke zone van het zuidelijke stadsdeel en wordt, net als andere wijken van Arnhem, omgeven door groen.
De ruimtelijk-functionele structuur van de omgeving van het plangebied kenmerk zich vooral door woonbebouwing en groenpercelen. Het plangebied wordt aan de noord-, oost- en westzijde door woonpercelen begrensd. Aan de zuidzijde van het plangebied wordt het plangebied door de Mooieweg begrensd.
Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 4.150 m^2 en bestaat qua bebouwing uit een woning met aanbouw en twee bijgebouwen met een oppervlakte van circa 180 m^2. De bebouwing bevindt zich in het oostelijke deel van het plangebied. Alle aanwezige bebouwing bestaat uit een bouwlaag met een kap. Rondom de aanwezige bebouwing is erfverharding aanwezig. Het plangebied wordt door middel van één in- en uitrit op de Mooieweg ontsloten.
Het westelijke deel van het plangebied bestaat uit gazon. Verder is het bestaande erf ruim voorzien van bomen en overig opgaand groen.
In afbeelding 2.1 is een luchtfoto van het plangebied opgenomen. Afbeelding 2.2 bevat een vogelvlucht. Afbeelding 2.3 bevat een straatbeeld vanaf de Mooieweg.

Afbeelding 2.1: Luchtfoto huidige situatie (Bron: PDOK)

Afbeelding 2.2: Vogelvlucht plangebied (Bron: Buro Hofstede)

Afbeelding 2.3: Straatbeeld Mooieweg (Bron: Google Streetview)

2.3 Verkeer en parkeren

Het plangebied ligt aan de Mooieweg, een rustige woonstraat met een snelheidsregime van 30 km/uur. Ten zuidoosten van het plangebied bevindt zich de ontsluitingsweg van het gebied, de Erasmussingel. Dit betreft een woonstraat zonder aangewezen voet-, fiets- en parkeervoorzieningen. De weg heeft het van oudsher landelijk karakter behouden met een smal wegprofiel met bermen en sloten.

2.4 Groenstructuur

Binnen het plangebied zijn bomen en ander opgaand groen aanwezig. Ten behoeve van het voornemen is een boomeffectanalyse, als onderdeel van de quickscan flora en fauna uitgevoerd, waarin is ingegaan op de bestaande bomen en de kwaliteit van de bomen. Zie hiervoor hoofdstuk 9 van de als bijlage 2 bijgevoegde Quickscan flora & fauna en Boomeffectanalyse. In de huidige situatie is circa 1440 m^2 van de gronden voorzien van een tuinbestemming.

2.5 Water

Er bevindt zich in en direct rondom het plangebied geen oppervlaktewater. Het maaiveld bevindt zich volgens het Actueel Hoogtebestand Nederland op een hoogte van circa 9,5 meter +NAP. Het grondwater bevindt zich op circa 88 centimeter beneden maaiveld. De regionale grondwaterstroming is noordwestelijk.

2.6 Monumenten en archeologie

De bestaande bebouwing in het plangebied is niet aangemerkt als rijks- of gemeentelijke monumenten en zijn niet karakteristiek of anderszins beschermingswaardig. Voor een nadere toelichting hierop wordt verwezen naar paragraaf 4.2.9 en 4.2.10.

Hoofdstuk 3 Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen

3.1 Inleiding

In hoofdstuk 2 is een beschrijving van de bestaande situatie in en om het plangebied gegeven. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de concrete ontwikkeling binnen het plangebied en de uitgangspunten die naar aanleiding van de analyse zijn opgesteld.

3.2 Uitgangspunten

3.2.1 Structuurvisie Arnhem 2020-2040

3.2.1.1 Algemeen

Het gebruik van de ruimte in een stad verandert voortdurend. De gemeentelijke structuurvisie is een belangrijk kader voor het beoordelen en entameren van ruimtelijke initiatieven en plannen in de stad. In december 2012 is de Structuurvisie Arnhem 2020 met doorkijk 2040 vastgesteld door de gemeenteraad. De structuurvisie benoemt de belangrijkste principes voor het ruimtelijk ontwikkelingsperspectief van de stad en geeft een uitwerking van dit perspectief zowel naar een aantal thema's als naar gebieden in de stad, de zogenaamde 'koersgebieden'. Het plangebied maakt geen deel uit van een 'koersgebied'.
In voorliggend geval is met name het thema 'Wonen' relevant.

3.2.1.2 Wonen

Nederland krijgt in de toekomst te maken met twee belangrijke demografische ontwikkelingen die met elkaar samenhangen: vergrijzing en bevolkingskrimp. Demografische ontwikkelingen treden niet overal in gelijke mate op. De regionale verschillen in bevolkingsopbouw zullen binnen Nederland groter worden. In Arnhem is voor de komende periode nog groei voorzien. De gemeentelijke bevolkingsprognoses en de gegevens van het Woningbouw Kompas laten het volgende beeld zien. Voor de periode tot circa 2030 is sprake van een behoefte aan bruto 12.000 nieuw te bouwen woningen, inclusief vervanging en sloop. De feitelijke realisatie in de komende jaren hangt af van de afzetkansen op de markt. Vanaf 2030 is de verwachting dat de groei zal afvlakken en mogelijk zal omslaan naar een daling van de bevolking in Arnhem. Nieuwbouwprogramma's zullen dan vooral bestaan uit vervangende nieuwbouw. Dit zijn geen harde getallen. Het geeft de verwachting weer naar huidige inzichten met een inschatting van het bouwvolume dat gedurende deze periode afgezet kan worden op de Arnhemse woningmarkt. Er zal regelmatig worden herijkt.

3.2.1.3 Toetsing van het initiatief aan de Structuurvisie Arnhem 2020-2040

De voorgenomen ontwikkeling voorziet in het toevoegen van 2 woningen op een bestaand woonperceel. Hiermee wordt enerzijds tegemoetgekomen aan de kwantitatieve woningbouwbehoefte. Daarnaast voorziet het bestemmingsplan in het realiseren van twee extra vrijstaande woningen die voor doorstroming op de woningmarkt zorgen, waardoor andere bestaande woningen weer vrij komen voor andere doelgroepen (bijvoorbeeld starters en (jonge) gezinnen). Geconcludeerd wordt dat het plan in overeenstemming is met de 'Structuurvisie Arnhem 2020-2040'.

3.2.2 De Arnhemse Woonprincipes 2025

3.2.2.1 Algemeen

In 'De Arnhemse Woonprincipes 2025' en het Plan van Aanpak: Woningbouwontwikkeling is opgenomen welke strategische koers we volgen die er zorg voor moet dragen dat Arnhem ook in de toekomst een aantrekkelijke woonstad blijft waar het voor iedereen aantrekkelijk is om te wonen.

Het Plan van Aanpak: Woningbouwontwikkeling bevat de marsroute over hoe we de komende jaren de woningbouw vorm willen geven. Om beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen in Arnhem op peil te houden moeten er meer woningen worden gerealiseerd de komende jaren. Dit geldt voor alle soorten woningen en voor alle doelgroepen: aantrekkelijke levensloopbestendige woningen voor ouderen, woningen voor kleine huishoudens, sociale woningbouw in goedkoop en betaalbare segment, de

middenhuurcategorie en het hogere segment.

3.2.2.2 Woonprincipes 2025

De onderstaande vier pijlers vormen de hoofddoelen van de Arnhemse Woonprincipes:

1. Duurzaam betaalbaar; hierbij zorgen we dat er voor elk inkomen voldoende passende sociale en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Daarbij sturen we niet alleen op aantallen, maar streven we ook naar een goede prijskwaliteit en op de duurzaamheid van woningen in de nieuwbouw en in de bestaande woningvoorraad.
2. Levensloopgeschikt wonen; door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen aan te passen of op te plussen, kunnen we mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden in Arnhem.
3. Aantrekkelijke woonstad; Arnhem heeft door zijn centrale ligging een bijzondere ruimtelijke en groene kwaliteit. Met de binnenstad, de Rijn en stadsparken in combinatie met wonen, leren, werken en verblijven maakt het de stad vitaler. Arnhem wil een aantrekkelijke woonstad zijn en blijven voor haar huidige inwoners, maar ook meer studenten en midden en hoge inkomens aan zich binden door het bieden van aantrekkelijke, levendige of bijzondere woonmilieus.
4. Wijken met identiteit; Elke wijk heeft zijn eigen herkenbare identiteit die recht doet aan de beleving van haar inwoners. Met deze variëteit wil de stad inzetten op een duurzame woon- en leefomgeving waar bewoners trots zijn op hun wijk, waar ze zich thuis en ook zelf verantwoordelijk voor voelen. Dat palet van eigen identiteit en karakters van wijken draagt bij aan de aantrekkingskracht van Arnhem als woonstad

3.2.2.3 Wonen, Welzijn en Zorg versusLanger Zelfstandig Wonen

Er ligt op het gebied van Wonen, Welzijn en Zorg een stevige fysieke huisvestingsopgave. Door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen preventief aan te passen of op te plussen, kunnen we mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden.. We faciliteren het (langer) zelfstandig wonen, door in de directe of nabije woonomgeving mogelijkheden te scheppen dat arrangementen van (thuis)zorg, begeleiding, ondersteuning of andere vormen van dienstverlening en welzijnsvoorzieningen kunnen worden geboden.

3.2.2.4 Regionale woondeal

Het Rijk, de provincie Gelderland en 18 gemeenten hebben afspraken gemaakt om samen snel meer woningen te bouwen in de regio Arnhem-Nijmegen. De afgelopen jaren is de regio als geheel en de steden Arnhem en Nijmegen in het bijzonder, snel gegroeid. De prognoses tot 2030 en 2040 laten zien dat deze groei doorzet en dat de woningtekorten oplopen. Ook zijn de complexe leefbaarheidsopgaven, de strategische ligging en de groene ambities van de regio mede aanleiding geweest voor het sluiten van een Woondeal.

De Woondeal moet ervoor zorgen dat er sneller en meer betaalbare huur- en koopwoningen worden bijgebouwd. Het versterken van het groene profiel en ook het bereikbaar houden van de regio zijn daarbij belangrijke uitgangspunten. Daarnaast wordt ingezet op het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid.

3.2.2.5 Toetsing van het initiatief aan de Arnhemse Woonprincipes 2025

Dit bestemmingsplan voorziet in de mogelijkheid om binnen het plangebied twee extra vrijstaande woningen te realiseren. Met het voornemen worden geschikte woningen voor een brede doelgroep gerealiseerd. Het plan draagt daarnaast bij aan het tot stand brengen van doorstroming op de woningmarkt, waardoor andere woningen weer vrijkomen voor andere doelgroepen. De woningen voldoen aan de geldende duurzaamheidscriteria en zijn daarnaast levensloopbestendig te maken.
Al met al wordt geconcludeerd dat het voornemen in overeenstemming is met de Arnhemse Woonprincipes 2025.

3.2.3 Welstandsnota 2015

3.2.3.1 Algemeen

D

e Arnhemse Welstandsnota is in 2015 vastgesteld. Arnhem is een aantrekkelijke stad om te wonen en te verblijven. Het uiterlijk van de stad draagt daar aan bij. De gemeente wil dat zo houden. Vanuit het oogpunt dat nieuwe bouwwerken in zijn algemeenheid moeten passen in hun omgeving vormt de bestaande stad het referentie- en inspiratiekader. Voor de meest voorkomende bouwwerken zijn in deze nota gebiedsgerichte criteria opgenomen. Deze criteria zijn per gebied ('géén toets', 'lichte toets' en 'zware toets') anders.

3.2.3.2 Beeldkwaliteitsparagraaf

Ten behoeve van de voorgenomen ontwikkeling is een beeldkwaliteitsparagraaf opgesteld die als aanvulling op de gemeentelijke welstandsnota zal dienen. De beeldkwaliteitsparagraaf is als bijlage 2 bijgevoegd.

3.2.3.3 Toetsing aan de Welstandsnota2015

Bij de aanvraag omgevingsvergunning voor het bouwen zal het ontwerp van de bebouwing worden getoetst aan de opgestelde beeldkwaliteitsparagraaf. Op voorhand wordt geen belemmering verwacht, aangezien het plan zich qua maat en schaal in de omgeving voegt.

3.2.4 Groenbeleid

3.2.4.1 Groenvisie 2017-2035

De Groenvisie gaat over het Groen-blauw raamwerk, de stedelijke hoofdgroenstructuur, vertaald in doelen, ambities en ontwikkelopgaven. Dit Groen-blauw raamwerk van de stad bepaalt het gezicht van de stad en de aantrekkelijkheid van uiteenlopende woon- en recreatiemilieus. Het gaat daarbij om de waarden vanuit landschap, cultuurhistorie, ecologie, water en recreatief gebruik op gemeente en op particuliere terreinen.
Aan groen worden de laatste jaren steeds meer waarden en kwaliteiten toegekend. Zo ook aan het Arnhemse groen. Daarbij valt te denken aan gezondheid, klimaat (verminderen van hitte en van wateroverlast), milieu (verbeteren luchtkwaliteit), stadslandbouw, dierenwelzijn, toerisme en sport en bewegen. Het groen biedt ruimte voor een gezonde, leefbare, aantrekkelijke en daarmee ook toekomstbestendige woon- en werkomgeving.
De Groenvisie legt niet alleen het groen-blauw raamwerk vast, dus de stedelijke hoofdgroenstructuur, maar geeft ook richting aan het belang van groen in de wijken, zodat initiatieven de waarden van het groen (landschap, biodiversiteit, gezondheid, waterbuffering, koelte) niet aantasten maar juist versterken.
Zij vormt daarmee een basis voor de vertaling naar de (planologische) bescherming van waardevolle gebieden en waardevolle bomen in de bestemmingsplannen.
De visie zorgt voor een actualisatie van de Arnhemse regels met betrekking tot groencompensatie.
In de Groenvisie zijn nu de actuele Arnhemse regels groencompensatie 2017 opgenomen. Uitgangspunt blijft dat de totale groenbalans in de stad neutraal moet blijven of toeneemt. Moet er toch groen verdwijnen, dan wordt dat gecompenseerd. Eerst kwantitatief, dan kwalitatief en als laatste financieel. Bij financiële compensatie wordt de waarde van het groen en de boomopstanden gestort in het Groenfonds.
Het provinciale beleid met betrekking tot groencompensatie heeft betrekking op bos binnen het Gelderse Natuurnetwerk. Daar waar de provinciale compensatieregels gelden treden de gemeentelijke terug.

3.2.4.2 Bomenplan 2020

Het bomenplan is een uitwerking van de Groenvisie. Onderdeel van dit plan is het jaarlijks aanplanten van nieuwe bomen en bos. Deze nieuwe bomen leveren een belangrijke bijdrage aan het klimaatbestendiger maken van Arnhem.

3.2.4.3 Toetsing van het initiatief aan het groenbeleid

In voorliggend geval worden de landschappelijke waarden beschermd door het opnemen van de dubbelbestemming Waarde - Landschap. Hierdoor worden onder meer de gebiedseigen bomen die in goede staat verkeren beschermd en is een vergunningstelsel opgenomen om deze bomen te kappen. De voorgenomen ontwikkeling is daarmee in overeenstemming met het gemeentelijke groenbeleid.

3.2.5 Gemeentelijk parkeerbeleid

3.2.5.1 Algemeen

De gemeente Arnhem heeft haar verkeersbeleid op hoofdlijnen verwoord in de Structuurvisie Arnhem 2020-2040. Voor mobiliteit biedt de structuurvisie een ruimtelijk ontwikkelingsperspectief. Arnhem streeft naar een duurzame bereikbaarheid in een aantrekkelijke en veilige stad. Vooral in de bestaande stad geldt daarbij het principe: eerst de bestaande verkeersruimte beter benutten en pas daarna zoeken naar mogelijkheden tot uitbreiding van de (auto)verkeersruimte. De inzet van slim ruimtegebruik, voor versterking van fiets en openbaar vervoer, aangevuld met spitsmijdende maatregelen moet Arnhem de komende jaren bereikbaar houden.

3.2.5.2 Fiets

De Accentnota Fiets is in januari 2020 vastgesteld en gebruikt de Beleidsnota Fietsverkeer uit 2012 als fundament voor een vernieuwde fietsambitie, met volop ruimte voor nieuwe ontwikkelingen, nieuwe accenten en aanscherping van beleid. Nieuwe ontwikkelingen die gaan over de richting waarin de stad zich ontwikkeld, de betekenis van de fiets in de stad van de toekomst en over de vertaling van de grote stedelijke opgaven.

De doelen van deze fietsambitie zijn:
- meer fietsgebruik
- betere ontsluiting van stedelijke bestemmingen voor alle inwoners van de stad
- de binnenstad beter bereikbaar en aantrekkelijker maken voor fiets
- inspelen op de trend van toenemende stedelijke verdichting en urbanisatie
- het verduurzamen en toekomstvast maken van het stedelijk vervoersnetwerk
- het beïnvloeden van duurzaam stedelijk verplaatsingsgedrag.

3.2.5.3 Openbaar vervoer

In december 2018 zijn door de gemeenteraad het HOV-Actieplan en de Stadsnetten-visie vastgesteld. Deze twee beleidsdocumenten voor het openbaar vervoer hebben tot doel om de aantrekkelijkheid en concurrentiekracht van het stedelijk en regionaal OV te vergroten. Om daarmee de bereikbaarheid en economische aantrekkelijkheid van de regio en de steden te verbeteren. Het openbaar vervoer wordt toekomstvast door een kwaliteitsslag met als maatregelen:
- een netwerk van Hoogwaardig Openbaar Vervoer
- een mobiliteit te bieden voor iedereen
- een emissieloos openbaar vervoer door middel van Trolley 2.0.

3.2.5.4 Parkeren

Voor het onderdeel parkeren gelden beleidsregels en het bestemmingsplan Facetplan Parkeren parkeernormen. Deze zijn opgenomen in de Beleidsregels voor toepassing van artikel 2.5.30 van de Bouwverordening gemeente Arnhem 2003' In paragraaf 3.4.1 wordt getoetst aan het beleid en daarbij behorende parkeernormen.

3.2.6 Energie en klimaat

3.2.6.1 Beleid

Nieuwe gebouwen en woningen moeten volgens landelijke regelgeving voldoen aan het Bouwbesluit. In het bouwbesluit worden de energieprestaties voor nieuwe gebouwen en woningen fasegewijs aangescherpt. Vanaf 1 januari 2021 moeten alle nieuwe gebouwen en woningen in Nederland bijna energieneutrale gebouwen (BENG) zijn. Dit vloeit voort uit het Energieakkoord voor duurzame groei en uit de Europese richtlijn EPBD. Verder geldt er per 1 juli 2018 voor nieuwbouw van alle soort gebouwen een verbod voor het aansluiten op het aardgasnet.
De gemeente Arnhem heeft hoge ambities op het gebied van energie en duurzaamheid. De ambities, koers en actieprogramma zijn vastgesteld in het programma ‘New Energy made in Arnhem 2020-2030’ (vastgesteld op 29 januari 2020). Arnhem wil een actieve regierol innemen bij de energietransitie in de wijken. De uitgangspunten en aanpak zijn vastgesteld in ‘De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie’ (vastgesteld op 17 april 2019).

3.2.6.2 Energievisie

Arnhem verplicht ontwikkelaars tot het opstellen van een energievisie bij nieuwbouw van meer dan 50 woningequivalenten. Er zijn vele opties voor duurzame energie. Vanwege de wetswijziging per 1 juli 2018 moeten al deze opties zonder aardgas worden gerealiseerd. De gemeente hanteert de volgende voorkeursvolgorde inzake de ambities voor nieuwbouw.
1. Energieneutraal;
2. Bijna energieneutraal (BENG);
3. Conform eisen bouwbesluit.

De gemeente Arnhem vraagt de ontwikkelende partij om samen met andere eigenaren (bestaande en toekomstige) in het (aangrenzende) gebied te onderzoeken of een collectieve warmteoplossing tot de mogelijkheid behoort. Dit met als doel een deel van de omliggende bestaande gebouwen ook van het aardgas af te halen.

3.2.7 Stadsklimaat

In de Structuurvisie 2020-2040 (vastgesteld december 2012) is de gemeentelijke ambitie verwoord om Arnhem klimaatbestendig te maken onder alle weersomstandigheden. Voor nu en in de toekomst, onder invloed van de klimaatverandering, wordt tenminste gestreefd naar prettig toeven binnen- en buitenshuis en het vermijden van ongewenste gezondheidsrisico's. Voor hitte ligt de nadruk op de toename in de toekomst van het aantal zomerse en zelfs tropische dagen. In het realiseren van een prettig stadsklimaat wil de gemeente optimaal gebruik maken van de (huidige) gunstige uitgangssituatie van natuurlijke luchtstromen die van de hoger gelegen stadsranden en vanuit de rivierzone de stad in stromen en zorgen voor koeling en tevens een goede luchtkwaliteit. Ook het groene karakter van de stad draagt daaraan in grote mate bij.
De opwarming van de stad tijdens warme, tropische dagen doet zich voor in de dichtbebouwde stenige gebieden met veel gebouwvolume, verharding en weinig groen. In de Hittekaart van Arnhem is de gevoeligheid van de stad voor opwarming weergegeven. Bepaalde delen van de stad hebben een verhoogde kans op opwarming (stedelijke hitte-eilanden), wat ongewenste gevolgen voor het woon- en leefmilieu en het functioneren van deze gebieden kan hebben. De Arnhemse binnenstad en directe omgeving is zo'n gebied (zie klimaatkaart rode gebieden).
Het plangebied ligt op de Hittekaart van Arnhem in dat deel van de stad dat gevoelig is voor opwarming tijdens langdurige perioden van hitte (oranje tot rood gebied op de Hittekaart). De locatie is daarmee een gebied met een hoge prioriteit om het stadsklimaat ter plekke te verbeteren. De gemeente Arnhem streeft bij ontwikkelingen in deze gebieden naar anticiperende maatregelen om het stadsklimaat ter plekke te verbeteren. Het stadsbestuur heeft deze ambitie in 2014 aangescherpt door te bepalen dat hitteplekken moeten worden bestreden door een effectieve inzet van groen op daken en gevels van gebouwen maar ook op de grond als (bv) bomen. Wordt bij herontwikkeling hiermee geen rekening gehouden dan is de kans groot dat het (locale) stadsklimaat op de locatie verslechterd met gevolgen voor de toekomstige gebruikers en bewoners van het gebied.

3.2.8 Ontwikkelingen aan de Mooieweg

3.2.8.1 Algemeen

De verdichtingsdruk, onder andere door kavel-splitsing, aan de Mooieweg is een zorgpunt voor het behoudvan deze karakteristieke lintbebouwing. Hierdoor slibt de open bufferzone geleidelijk aan dicht, en blijven de karakteristieke ruimtelijke structuren niet meer herkenbaar.

3.2.8.2 Streefbeelden

De linten zijn smalle verharde wegen met één- of tweezijdige agrarische laanbeplanting (met name knotwilgen en fruitbomen), bloemrijke bermen en smalle sloten met steile oevers. Door het oorspronkelijke beeld van wegen met erven van boerderijen, fruitboomgaarden en weitjes, is het karakter intiem en kleinschalig.
De lange rechte wegen vormen zichtassen en doorkijken tot buiten de stad. Meestal hebben ze een langzaam-verkeersfunctie als doorgaande fietsroute. Behalve de oude wegen naar het voormalige dorp Elden: deze hebben hun ontsluitingsfunctie voor het dorp behouden. Langs de linten liggen wijk- en buurtparken en concentratiepunten van voorzieningen als buurtcentra, scholen en winkelcentra.
Het streven is herkenbaarheid van het oorspronkelijke karakter en een goede inpassing in het stedelijk weefsel. Dat wil zeggen dat zoveel mogelijk voorkanten en landschappelijke ruimtes gericht zijn naar de linten. De linten hebben een ecologische functie als corridor. Waternatuur is een kenmerkend onderdeel. Langs een aantal linten liggen poelen.
Er zijn verschillende linten te onderscheiden:

- *type a*

Oude linten met als functie een doorgaande fietsroute. Deze hebben een smal profiel met een laanbeplanting van knotbomen (kom) of fruitbomen (oeverwal) en worden begeleid door een kruidenrijke berm en een smalle sloot met steile oevers.

- *type b*

Oude linten die als functie ontsluitingsweg hebben. Deze hebben een profiel van een gewone weg, met een laanbeplanting van bomen van de 1e of de 2e orde, van een landschappelijke soort. Het lint wordt begeleid door smalle sloten met steile oevers en kruidenrijke bermen. De bermen worden vaak gebruikt als trottoir. De voorzijde van de woningen is gericht naar de weg.

De linten manifesteren zich als herkenbare en ruime groenstructuren in de wijk. Het beeld en beheer is landschappelijk en natuurlijk.
Sommige aangrenzende ruimtes hebben nog het oorspronkelijke agrarische karakter en gebruik.
De linten hebben ruimtelijke voorrang op de andere lijnen die zij kruisen.
Dat wil zeggen dat bij kruisingen de beeldkarakteristiek van de linten leidend is. De linten worden natuurlijk beheerd. De Mooieweg is een lint van zowel type a als type b.

3.2.8.3 Randvoorwaarden

Voor het behoud van de 'leesbaarheid' van het oorspronkelijke historische landschap, en voor het (relatieve) behoud van de karakteristiek van de Mooieweg als agrarische weg (open losstaande bebouwing op grote percelen), is de ruimtelijke herkenbaarheid van de Mooieweg en de stedelijke woonbebouwing vormgegeven door deze structuren los van elkaar gehouden.
Dit door een relatief 'open' landschappelijke bufferzone tussen de lintbebouwing van de Mooieweg en de nieuwe woonwijkverkavelingen aan de noord- en zuidzijde van de Mooieweg te behouden.
Ruimtelijk is er een verschil tussen de zuid- en noordzijde van de Mooieweg.

Voor ontwikkelingen aan de noordzijde van de Mooieweg geldt het volgende:

- Bij kavelsplitsing zal de nieuwe kavel en de bestaande kavel elk een minimaal oppervlak van 950 m^2 moeten hebben en waarbij op de nieuwe kavel de bebouwing, hoofdgebouw en de aan- en bijgebouwen maximaal 15% van de kavel beslaat (Mooieweg 11). Deze oppervlakte en bebouwingsdichtheid zorgt ervoor dat de kavel niet dichtslibt en in lijn is met de bestaande bebouwingskorrel.
- De inrichting van de kavel moet zodanig zijn dat het past in in het streefbeeld en de kansen die die aangegeven zijn in het streefbeeld benut.
- Er zullen doorzichten naar het achterliggende gebied moeten worden gerealiseerd.
- De woning dient vrij op de kavel te staan zodat er doorzichten blijven bestaan naar het achtergelegen gebied.
- De ontsluiting van de kavel is vanaf de Mooieweg, eventuele aanwezige kavel-ontsluiting moet gebruikt worden.
- De kavel krijgt een diepe voortuin in lijn met andere voortuinen lang de Mooieweg
- Aanwezige toekomstbestendige bomen moeten gehandhaafd blijven.
- Qua massa en verschijningvorm zal de woning moeten passen binnen het silhouet van de Mooieweg.

3.2.8.4 Toetsing van het initiatief aan de notitie Ontwikkelingen aan de Mooieweg

De nieuwe kavels hebben een minimum oppervlakte van 1.200 m^2. Ten aanzien van het bebouwingspercentage wordt opgemerkt dat dit circa 16,6% bedraagt. Zie hiervoor ook onderstaande tabel.

Kavel (oppervlakte)	**Oppervlakte hoofdgebouw**	**Oppervlakte aanduiding 'bijgebouwen'**	**Toegestane oppervlakte bijgebouwen**	**Toegestane oppervlakte bebouwing totaal**	**Bebouwings-percentage**
Kavel 1 (1.200 m^2)	135 m^2	322 m^2	65 m^2	200 m^2	16,7%
Kavel 2 (1.300 m^2)	150m^2	421 m^2	65 m^2	215 m^2	16,5%
Kavel 3 (1.600 m^2)	191 m^2	523 m^2	75 m^2	266 m^2	16,6%

Dit is in voorliggend geval aanvaardbaar, omdat het akkoord op de voorliggende ontwikkeling gegeven is voor het opstellen van het visie 'Ontwikkelingen aan de Mooieweg'. Er is, conform de visie, in ieder geval geregeld dat het niet mogelijk is de gehele kavels vol te bouwen. Door de groene opzet wordt voldaan aan het streefbeeld. Daarnaast zijn bestaande landschappelijk waardevolle structuren (de waardevolle, gebiedseigen bomen onder meer) beschermd door het opnemen van de dubbelbestemming 'Waarde - Landschap'. De doorzichten zijn juridisch planologisch vastgelegd door het opnemen van onbebouwbare zones tussen de kavels. De kavels worden op de Mooieweg ontsloten en zijn voorzien van diepe

voortuinen in lijn met de overige kavels aan de Mooieweg. Qua bouwmogelijkheden is aangesloten bij de bouwmogelijkheden voor een woonbestemming zoals deze in het geldende "Bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost" zijn opgenomen.

3.3 Ruimtelijke opzet en structuur

3.3.1 Ruimtelijke opzet

Voorliggend bestemmingsplan heeft betrekking op de gefaseerde herontwikkeling van het woonperceel Mooieweg 23 naar in totaal drie vrijstaande woningen. In de eerste fase zullen de bestaande woning en bijgebouwen behouden blijven en zal er één vrijstaande woning in het noordwestelijke deel van het plangebied gerealiseerd worden. Fase twee voorziet in de sloop van de bestaande bebouwing en het realiseren van nog twee vrijstaande woningen. De woningen hebben een maximale goot- en bouwhoogte van respectievelijk 6 en 9 meter. De woningen krijgen elk een bouwvlak van circa 12 meter breed en 15 meter diep.
De Mooieweg in Arnhem is een oude, historische structuur die door de stedelijke uitbreiding met woningbouw onderdeel van de stad is geworden. Dit kleinschalige historische lint vormt een mooi contrast met de aansluitende grootschalige, planmatige uitbreidingsgebieden. Kenmerkend is de individualiteit van de woningbouw aan het lint. De woningen zijn altijd georiënteerd op het lint en elke woning is anders. Die diversiteit komt in de stedenbouwkundige opzet van dit plan tot uiting door de keuze voor drie verschillende vrijstaande woningen.
De vrijstaande woningen komen in een gestaffelde rooilijn te staan. Ze verspringen ten opzichte van elkaar hetgeen de individualiteit versterkt. De woningen staan evenwijdig met de dominante landschappelijke kavelrichting. Daarmee sluit deze opzet aan bij de ruimtelijke compositie van de overzijde. Door te kiezen voor 3 vrijstaande woningen met voldoende onderlinge afstand en voldoende afstand tot de perceelsgrenzen, blijft de stedenbouwkundige lay-out luchtig.Aan de voorzijde van de woningen wordt circa 1000 m^2 als tuin bestemd. Aan de noordzijde van het plangebied wordt 660 m^2
In afbeelding 3.1 is dit weergegeven.

Afbeelding 3.1: Indeling percelen (Bron: Buro Hofstede)

3.3.2 Bijgebouwen en bebouwingsvrije zones

Er zijn zones aangewezen waar bijgebouwen gebouwd mogen worden.
Daarnaast zijn er ook bebouwingsvrije zones gedefinieerd waar geen bijgebouwen gebouwd mogen worden. Deze bebouwingsvrije zones hebben tot doel om de transparantie en het groene karakter tussen de woningen zoveel mogelijk te behouden en te stimuleren.

In afbeelding 3.2 zijn de zones voor bijgebouwen (links) en bebouwingsvrije zones (rechts) weergegeven.

Afbeelding 3.2: Zones bijgebouwen en bebouwingsvrije zones

3.3.3 Beeldkwaliteitseisen

3.3.3.1 Algemeen

Ten behoeve van de voorgenomen ontwikkeling is een beeldkwaliteitsparagraaf opgesteld. Deze is als bijlage 3 bijgevoegd. Hierna wordt op de beeldkwaliteitseisen ingegaan.

3.3.3.2 Massa en vorm

- Iedere vrijstaande woning verschilt van de naastgelegen woning en is individueel herkenbaar.
- De woningen hebben een zadeldak, schilddak of een mansardedak (geknikt dak). Een woning met een plat dak of lessenaarsdak is niet toegestaan.
- De oriëntatie van de hoofdvorm en de voorgevel zijn op de weg gericht.
- Gevels richting de openbare ruimte zijn samenhangend en representatief vormgegeven.
- Toegevoegde elementen, zoals dakkapellen, erkers en aanbouwen, zijn ondergeschikt en vormgegeven in de lijn van de architectuur van het geheel.
- De situering van bijgebouwen is ondergeschikt aan het hoofdgebouw.
- Bij een hoeksituatie dienen de naar de openbare weg toegekeerde gevels als voorgevels te worden ontworpen, voorzien van ramen, de entree of een erker.

3.3.3.3 Materiaal en kleurgebruik

- De detaillering is zorgvuldig en afgestemd op de architectuur van de woning.
- Daken moeten een matte dakbedekking hebben.
- Gevels met toepassing van steenachtige materialen en/of hout in gedekte kleuren.
- Helder witte accenten zijn toegestaan.
- Afwijkende materialen zijn mogelijk, maar moeten passen in de omgeving.

3.3.3.4 Erfafscheidingen

- Erfafscheidingen tussen zij- en achtertuinen moeten een natuurlijke erfafscheiding hebben. Bijvoorbeeld een haag. Houten en betonnen schuttingen zijn hier niet toegestaan. Op de volgende pagina staan referentiebeelden voor de natuurlijke erfafscheiding.
- Erfafscheidingen aan de voorzijde, die grenzen aan het openbare gebied, zijn uitgevoerd als een lage, geschoren haag van een inheemse, bij voorkeur streekeigen, soort.

3.4 Verkeer en mobiliteitsaspecten

3.4.1 Parkeren

Het aantal benodigde parkeerplaatsen wordt bepaald door de aard en omvang van de activiteit waarin het initiatief voorziet. Om de parkeerbehoefte te bepalen, is gebruik gemaakt van de parkeernormen van de gemeente Arnhem. In navolgende tabel is de parkeerbehoefte als gevolg van het voornemen uiteengezet.

Functie	parkeerbehoefte per woning
Half vrijstaande, vrijstaande woning	1,8

De parkeerbehoefte bedraagt 1,8 parkeerplaatsen per woning. De te realiseren kavels hebben een omvang van tussen de 1.200 en 1.600 m^2 en zijn daarmee van ruim voldoende omvang om in twee parkeerplaatsen per kavel te voorzien. Hiermee wordt voldaan aan de gemeentelijke parkeernormering.

3.4.2 Verkeer

Het voornemen voorziet in het realiseren van drie vrijstaande woningen. Per saldo is er daarmee sprake van het toevoegen van twee vrijstaande woningen. Om de verkeersgeneratie als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling te berekenen wordt gebruik gemaakt van de CROW-publicatie 'Toekomstbestendig parkeren' (publicatie 381, december 2018). Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Functie: koop, huis, vrijstaand;
- Verstedelijkingsgraad: sterk stedelijk;
- Stedelijke zone: rest bebouwde kom.

Functie	Verkeersgeneratie per woning	Aantal extra woningen	Totale verkeersgeneratie
Koop, huis, vrijstaand	8,2	2	16,4

De voorgenomen ontwikkeling zorgt naar boven afgerond voor een verkeersgeneratie van 17 verkeersbewegingen per weekdagetmaal. De Mooieweg en vervolgens de Erasmussingel zijn van voldoende omvang om deze geringe toename in het aantal verkeersbewegingen veilig en goed af te wikkelen.

3.4.3 Conclusie

Verkeers- en mobiliteitsaspecten vormen geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

3.5 Rijks- en provinciaal beleid

3.5.1 Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

3.5.1.1 Algemeen

Nederland staat voor grote uitdagingen die van invloed zijn op onze fysieke leefomgeving. Complexe opgaven zoals verstedelijking, verduurzaming en klimaatadaptatie zijn nauw met elkaar verweven. Dat vraagt een nieuwe, integrale manier van werken waarmee keuzes voor onze leefomgeving sneller en beter gemaakt kunnen worden. De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) zorgt voor een gezamenlijke aanpak die leidt tot een duurzaam perspectief voor onze leefomgeving. Dit is nodig om onze doelen te halen en is een zaak van overheid en samenleving.

3.5.1.2 Vier prioriteiten

Aan de hand van een toekomstperspectief op 2050 brengt de NOVI de langetermijnvisie in beeld. Op nationale belangen wil het Rijk sturen en richting geven. Dit komt samen in vier prioriteiten.

1. Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie

Nederland moet zich aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. In 2050 is Nederland klimaatbestendig en waterrobuust. Dit vraagt om maatregelen in de leefomgeving, waarmee tegelijkertijd de leefomgevingskwaliteit verbeterd kan worden en kansen voor natuur geboden kunnen worden. In 2050 heeft Nederland daarnaast een duurzame energievoorziening. Dit vraagt echter om ruimte. Door deze ruimte zoveel mogelijk te clusteren, wordt versnippering van het landschap voorkomen en wordt de

ruimte zo efficiënt mogelijk benut. Het Rijk zet zich in door het maken van ruimtelijke reserveringen voor het hoofdenergiesysteem op nationale schaal.

2. Duurzaam economisch groeipotentieel

Nederland werkt toe naar een duurzame, circulaire, kennisintensieve en internationaal concurrerende economie in 2050. Daarmee kan ons land zijn positie handhaven in de top vijf van meest concurrerende landen ter wereld. Er wordt ingezet op een innovatief en sterk vestigingsklimaat met een goede quality of life. Belangrijk is wel dat onze economie toekomstbestendig wordt, oftewel concurrerend, duurzaam en circulair.

3. Sterke en gezonde steden en regio's

Er zijn vooral in steden en stedelijke regio's nieuwe locaties nodig voor wonen en werken. Het liefst binnen de bestaande stadsgrenzen, zodat de open ruimten tussen stedelijke regio's behouden blijven. Dit vraagt optimale afstemming op en investeringen in mobiliteit. Dit betekent dat voorafgaand aan de keuze van nieuwe verstedelijkingslocaties helder moet zijn welke randvoorwaarden de leefomgevingskwaliteit en -veiligheid daar stelt en welke extra maatregelen nodig zijn wanneer er voor deze locaties wordt gekozen. Zo blijft de gezondheid in steden en regio's geborgd.

4. Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied

Er ontstaat een nieuw perspectief voor de Nederlandse landbouwsector als koploper in de duurzame kringlooplandbouw. Een goed verdienpotentieel voor de bedrijven wordt gecombineerd met een minimaal effect op de omgevingskwaliteit van lucht, bodem en water. In alle gevallen zetten we in op ontwikkeling van de karakteristieke eigenschappen van het Nederlandse landschap. Dit vertegenwoordigt een belangrijke cultuurhistorische waarde. Verrommeling en versnippering, bijvoorbeeld door wildgroei van distributiecentra, is ongewenst en wordt tegengegaan.

3.5.1.3 Afwegingsprincipes

De druk op de fysieke leefomgeving in Nederland is zo groot, dat belangen soms botsen. Het streven is combinaties te maken en win-win situaties te creëren, maar dit is niet altijd mogelijk. Soms zijn er scherpe keuzes nodig en moeten belangen worden afgewogen. Hiertoe gebruikt de NOVI drie afwegingsprincipes:

1. Combinatie van functies gaan voor enkelvoudige functies. In het verleden is scheiding van functies vaak te rigide gehanteerd. Met de NOVI wordt gezocht naar maximale combinatiemogelijkheden tussen functies, gericht op een efficiënt en zorgvuldig gebruik van onze ruimte;
2. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal. Het verschilt tussen gebieden wat de optimale balans is tussen bescherming en ontwikkeling en tussen concurrentiekracht en leefbaarheid. Sommige opgaven en belangen wegen in het ene gebied zwaarder dan in het andere;
3. Afwentelen wordt voorkomen. Het is van belang dat de leefomgeving zoveel mogelijk voorziet in mogelijkheden en behoeften van de huidige generatie inwoners, zonder dat dit ten komst gaat van die van toekomstige generaties.

3.5.1.4 Toetsing van het initiatief aan de NOVI

Het betreft een project waarbij geen nationale belangen in het geding zijn en er is geen sprake van enige belemmering met betrekking tot de prioriteiten zoals verwoord in de NOVI. De te realiseren woningen zijn ruimtelijk en functioneel passend in de omgeving. Bij het uitwerken van het plan zijn de kenmerken en identiteit van het gebied centraal gesteld. Geconcludeerd wordt dat de NOVI geen belemmering vormt voor de in dit bestemmingsplan opgenomen herontwikkeling.

3.5.2 Ladder voor duurzame verstedelijking (art. 3.1.6, lid 2 Besluit ruimtelijke ordening)

3.5.2.1 Algemeen

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR: voorganger van de NOVI) is de ladder voor duurzame verstedelijking geïntroduceerd. Doel van de ladder voor duurzame verstedelijking is een goede ruimtelijke ordening door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. Hierbij geldt een motiveringsvereiste voor het bevoegd gezag als nieuwe stedelijke ontwikkelingen planologisch mogelijk worden gemaakt.

Op 1 juli 2017 is de Ladder in het Besluit ruimtelijke ordening gewijzigd. Aanleiding voor de wijziging waren de in de praktijk gesignaleerde knelpunten bij de uitvoering van de Ladder en de wens om te komen tot een vereenvoudigt en geoptimaliseerd instrument.

De tekst van de ladder (artikel 3.1.6, lid 2 Bro) luidt als volgt:

'De toelichting bij een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, bevat een beschrijving van de behoefte aan die ontwikkeling, en, indien het bestemmingsplan die ontwikkeling mogelijk maakt buiten het bestaand stedelijk gebied, een motivering waarom niet binnen het bestaand stedelijk gebied in die behoefte kan worden voorzien.'
Teneinde een ontwikkeling adequaat te kunnen toetsen aan de ladder is het noodzakelijk inzicht te geven in de begrippen 'bestaand stedelijk gebied' en 'stedelijke ontwikkeling'.
In de Bro zijn in artikel 1.1.1 definities opgenomen voor:
bestaand stedelijk gebied: 'bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur'.
stedelijke ontwikkeling: ´ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen.´

3.5.2.2 Toetsing van het initiatief aan de Ladder voor Duurzame Verstedelijking

Wat betreft de 'Ladder voor duurzame verstedelijking' wordt opgemerkt dat toetsing noodzakelijk is bij 'nieuwe stedelijke ontwikkelingen' (3.1.6 Bro). Het begrip 'stedelijke ontwikkeling' wordt in Bro 1.1.1 als volgt gedefinieerd: stedelijke ontwikkeling: ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen. Uit Afdelingsjurisprudentie blijkt dat de vraag wanneer sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling in grote mate casuïstisch wordt beantwoord. Toename van het ruimtebeslag is een belangrijke factor en daarnaast heeft de Afdeling uitgemaakt dat de bouw van 11 woningen niet als stedelijke ontwikkeling wordt gezien. De raad is van oordeel dat bij het realiseren van een dergelijk aantal woningen, het plan niet voorziet in een woningbouwlocatie of andere stedelijke ontwikkeling als bedoeld in artikel 1.1.1 eerste lid, aanhef en onder i van het Bro. Artikel 3.1.6, tweede lid, van het Bro is dan ook niet van toepassing (ABRvS 16 september 2015; ECLI:NL:RVS:2015:2921).
In voorliggend geval worden twee woningen toegevoegd. Gelet op het vorenstaande is de ladder voor duurzame verstedelijking dan ook niet van toepassing. Geconcludeerd wordt dat er geen sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling en geen sprake is van strijd met de Ladder voor duurzame verstedelijking.

3.5.3 Omgevingsvisie Gelderland

3.5.3.1 Algemeen

De Omgevingsvisie Gaaf Gelderland, vastgesteld door Provinciale Staten van Gelderland op 19 december 2018 is samen met de geactualiseerde Omgevingsverordening op 1 maart 2019 in werking getreden. Op 31 maart 2021 is de geactualiseerde versie vastgesteld.

3.5.3.2 Stadsregio Arnhem-Nijmegen

Arnhem-Nijmegen wordt gekenmerkt door:
- het grootste stedelijke netwerk van Oost-Nederland;
- hoge kwaliteit van het voorzieningenniveau;
- kennisinstellingen: universiteit en hogescholen;
- de strategische ligging halverwege de Randstad en het Ruhrgebied;
- economische kracht: brede basis en topsectoren;
- goede bereikbaarheid over weg, water en spoor;
- de combinatie van stedelijke kwaliteiten en een mooie natuurlijke omgeving.

De kwaliteiten van de regio bepalen in belangrijke mate de ontwikkelingsmogelijkheden en daarmee ook de concurrentiepositie van Gelderland in internationaal en nationaal verband. De innovatieve kwaliteiten bepalen de potenties van de regio.

De inzet van gemeenten, maatschappelijke organisaties, ondernemers en provincie is nodig om in te kunnen spelen op de opgaven in de in de Stadsregio Arnhem Nijmegen. De gezamenlijke inspanningen richten zich op vier speerpunten:
- Innovatie en economische structuurversterking;
- Bereikbaar en verbonden;
- Sociaal economische vitaliteit en verstedelijking;

- Gebiedskwaliteiten benutten.

Ten aanzien van voorliggend bestemmingsplan is met name het speerput 'Sociaal economische vitaliteit en verstedelijking' van belang.

3.5.3.3 Sociaal economischevitaliteit en verstedelijking

Er zijn nog veel nieuwe woningen nodig in de regio. In relatie tot versterking van de stedelijke structuur is het echter van groot belang welke bouwplannen als eerste gerealiseerd worden. Concentratie op de as Nijmegen-Arnhem (het stedelijk kerngebied), in relatie tot de OV-knooppunten, heeft hierbij voor de provincie prioriteit boven ontwikkeling op de flanken, omdat dat het beste bijdraagt aan versterking van de stedelijke structuur (met name afronding van Vinex-locaties in het middengebied). Naast nieuwbouw is de bestaande woningvoorraad minstens zo belangrijk.

3.5.3.4 Toetsing van het initiatief aan de OmgevingsvisieGelderland

Voorliggend bestemmingsplan voorziet in het realiseren van drie vrijstaande woningen in Arnhem. Het betreft een binnenstedelijke herontwikkeling die bijdraag aan het speerpunt 'sociaal economische vitaliteit en verstedelijking'. Geconcludeerd wordt dat het initiatief in overeenstemming is met de Omgevingsvisie Gelderland.

3.5.4 Omgevingsverordening Gelderland

3.5.4.1 Algemeen

De Omgevingsverordening Gelderland wordt ingezet voor die onderwerpen waarvoor de provincie eraan hecht dat de doorwerking van het beleid van de Omgevingsvisie juridisch gewaarborgd is.
De inzet van de verordening als juridisch instrument om de doorwerking van het provinciaal beleid af te dwingen is beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen. De verordening voorziet ten opzichte van de Omgevingsvisie niet in nieuw beleid en is daarmee dus beleidsneutraal.

De Omgevingsverordening richt zich net zo breed als de Omgevingsvisie op de fysieke leefomgeving in de provincie Gelderland. Dit betekent dat vrijwel alle regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving opgenomen zijn in de Omgevingsverordening. Het gaat hierbij om regels op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu, water, mobiliteit en bodem.

3.5.4.2 Relevanteartikelen

Dit bestemmingsplan voorziet in een binnenstedelijke ontwikkeling waarbij woningen worden toegevoegd. Hierdoor is met name artikel 2.2.1.1 van belang. Daarnaast is ook artikel 2.38 van relevant.

Artikel 2.2.1.1 Nieuwe woonlocaties

In een bestemmingsplan worden nieuwe woonlocaties en de daar te bouwen woningen slechts toegestaan wanneer dit past in het vigerende door Gedeputeerde Staten vastgestelde Kwalitatief Woonprogramma successievelijk de door Gedeputeerde Staten vastgestelde kwantitatieve opgave wonen voor de betreffende regio.

Toetsing van het initiatief aan artikel 2.2.1.1 van de Omgevingsverordening

Uit onderzoek blijkt dat er zowel in de regio Arnhem Nijmegen als in de subregio Arnhem nog veel behoefte is aan nieuwe woningen. Vooral in de grote steden is de behoefte aan woningen groot. Voor de subregio is behoefte voor de periode 2017-2027 naar een netto toevoeging van circa 13.500 te realiseren woningen zoals opgenomen in de Subregionale Woonagenda. In dit aantal zit nieuwbouw maar ook woningen die worden gerealiseerd in bijvoorbeeld bestaande leegstaande panden (transformatie). Het aantal wordt niet gezien als hard maximum. Om de twee jaar wordt dit aantal geactualiseerd naar aanleiding van de meest recente provinciale huishoudens- en bevolkingsprognose.
Dit bestemmingsplan voorziet in het toevoegen van twee woningen en past binnen de plancapaciteit, zoals binnen de subregio is afgestemd (circa 13.500 woningen).

Artikel 2.38 (Instructieregel bestemmingsplan Intrekgebied)

Een bestemmingsplan voor gronden binnen een Intrekgebied maakt de winning van fossiele energie niet mogelijk.

Toetsing van het initiatief aan artikel 2.38 van de Omgevingsverordening

Voorliggend bestemmingsplan voorziet niet in het realiseren van fossiele energie en is daarmee in

overeenstemming met artikel 2.38 van de Omgevingsverordening.

3.5.4.3 Toetsing van het initiatief aan de OmgevingsverordeningGelderland

De voorgenomen ontwikkeling is in overeenstemming met de Omgevingsverordening Gelderland.

Hoofdstuk 4 Milieu- en omgevingsaspecten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de beperkingen gegeven die van belang kunnen zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen in het plangebied. De op de kaart aangegeven contouren en straalpaden kunnen beperkingen opleggen aan het gebruik van bepaalde locaties. Het is echter ook mogelijk dat oplossingen worden gevonden door ter plaatse maatregelen te treffen of randvoorwaarden op te nemen in milieuvergunningen. De contouren hebben dus met name een signalerende functie voor eventuele nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

4.2 Milieu- en omgevingsaspecten

4.2.1 Geluid

4.2.1.1 Wettelijk kader

De Wet geluidhinder (Wgh) bevat geluidnormen en richtlijnen over de toelaatbaarheid van geluidniveaus als gevolg van rail- en wegverkeerslawaai en industrielawaai. De Wgh geeft aan dat een akoestisch onderzoek moet worden uitgevoerd bij het voorbereiden van de vaststelling van een bestemmingsplan, wijzigingsplan of het nemen van een omgevingsvergunning indien het plan een geluidgevoelig object mogelijk maakt binnen een geluidszone van een bestaande geluidsbron of indien het plan een nieuwe geluidsbron mogelijk maakt. Het akoestisch onderzoek moet uitwijzen of de wettelijke voorkeurswaarde bij geluidgevoelige objecten wordt overschreden en zo ja, welke maatregelen nodig zijn om aan de voorkeurswaarde te voldoen.
Voor het verlenen van een hogere waarde is de nota “uitvoeringsbeleid hogere grenswaarde” van de gemeente Arnhem van toepassing.

4.2.1.2 Beleidsplan Geluid

Het beleidsplan Geluid heeft tot doel geluidsnormen voor nieuwe situaties af te stemmen op de aard en de functie van een gebied. Hierdoor kan beter rekening gehouden worden met ontwikkelingen en verwachting van de gebruikers van een gebied. In het centrum en dichtbij goed openbaar vervoer wil de gemeente Arnhem veel functies mogelijk maken. Als gebieden intensiever gebruikt worden neemt de kans op geluidhinder ook toe. Andere gebieden zoals de parken worden juist gewaardeerd om hun relatieve rust. Deze uitgangspunten hebben geleid tot een gebiedsgerichte invulling van geluidskwaliteiten binnen Arnhem. Naarmate de geluidbelasting hoger is neemt het belang van een zorgvuldige invulling van de totale leefomgevingskwaliteit toe.

4.2.1.3 Situatie plangebied

De te realiseren woningen worden aangemerkt als nieuwe geluidgevoelige functies. In voorliggend geval is een akoestisch onderzoek wegverkeerslawaai uitgevoerd. Het onderzoek is als bijlage 4 bijgevoegd. Hierna wordt op de aspecten wegverkeerslawaai, railverkeerslawaai en industrielawaai ingegaan.

4.2.1.3.1 Wegverkeerslawaai

Het plangebied ligt binnen stedelijk gebied in Arnhem. In de directe nabijheid van het plangebied bevinden zich enkele wegen. Het gaat om de Mooieweg en Wessel Couzijnhof, doodlopende wegen met een 30 km/uur regime en de Erasmussingel, een weg met een 50 km/uur snelheidsregime. De Mooieweg en Wessel Couzijnhof beschikken niet over een wettelijke geluidzone, waardoor de Wgh niet van toepassing is. Aangezien beide wegen doodlopend zijn en een gering aantal woningen ontsluit, zal voor deze wegen sprake zijn van een lage verkeersintensiteit. Verwacht wordt dan ook dat deze wegen ruim aan de voorkeurswaarde zullen voldoen. In het akoestisch onderzoek is dan ook alleen de Erasmussingel meegenomen.
De geluidsbelasting ten gevolge van wegverkeerslawaai van de Erasmussingel bedraagt ter plaatse van de te realiseren woningen hoogstens 48 dB (incl. aftrek). Hiermee wordt aan de voorkeurswaarde en ambitiewaarde uit het gemeentelijk geluidbeleid voldaan. Er is daarmee sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat ter plaatse van de te realiseren woningen.

4.2.1.3.2 Railverkeerslawaai
In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen spoorwegen. Het aspect railverkeerslawaai vormt geen belemmering.
4.2.1.3.3 Industrielawaai
In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen gezoneerde industrieterreinen. Het aspect industrielawaai vormt geen belemmering.

4.2.1.4 Conclusie geluid
Het aspect geluid vormt geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

4.2.2 Luchtkwaliteit

4.2.2.1 Beoordelingskader
Om een goede luchtkwaliteit in Europa te garanderen heeft de Europese unie een viertal kaderrichtlijnen opgesteld. De hiervan afgeleide Nederlandse wetgeving is vastgelegd in hoofdstuk 5, titel 2 van de Wet milieubeheer. Deze wetgeving staat ook bekend als de Wet luchtkwaliteit.
In de Wet Luchtkwaliteit staan onder meer de grenswaarden voor de verschillende luchtverontreinigende stoffen. Onderdeel van de Wet luchtkwaliteit zijn de volgende Besluiten en Regelingen:
- Besluit en de Regeling niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen);
- Besluit gevoelige bestemmingen (luchtkwaliteitseisen);

4.2.2.1.1 Besluit en de Regeling niet in betekenende mate bijdragen
Het Besluit niet in betekenende mate bijdragen (NIBM) staat bouwprojecten toe wanneer de bijdrage aan de luchtkwaliteit van het desbetreffende project niet in betekenende mate is. Het begrip 'niet in betekenende mate' is gedefinieerd als 3% van de grenswaarden uit de Wet milieubeheer. Het gaat hierbij uitsluitend om stikstofdioxide (NO_2) en fijn stof (PM_{10}). Toetsing aan andere luchtverontreinigende stoffen uit de Wet luchtkwaliteit vindt niet plaats.
In de Regeling NIBM is een lijst met categorieën van gevallen (inrichtingen, kantoor- en woningbouwlocaties) opgenomen die niet in betekenende mate bijdragen aan de luchtverontreiniging. Enkele voorbeelden zijn:
- woningen: 1.500 met een enkele ontsluitingsweg;
- woningen: 3.000 met twee ontsluitingswegen;
- kantoren: 100.000 m^2 bruto vloeroppervlak met een enkele ontsluitingsweg.

Als een ruimtelijke ontwikkeling niet genoemd staat in de Regeling NIBM kan deze nog steeds niet in betekenende mate bijdragen. De bijdrage aan NO_2 en PM_{10} moet dan minder zijn dan 3% van de grenswaarden.
4.2.2.1.2 Besluit gevoelige bestemmingen
Dit besluit is opgesteld om mensen die extra gevoelig zijn voor een matige luchtkwaliteit aanvullend te beschermen. Deze 'gevoelige bestemmingen' zijn scholen, kinderdagverblijven en verzorgings-, verpleeg- en bejaardentehuizen. Woningen en ziekenhuizen klinieken zijn geen gevoelige bestemmingen.
De grootste bron van luchtverontreiniging in Nederland is het wegverkeer. Het Besluit legt aan weerszijden van rijkswegen en provinciale wegen zones vast. Bij rijkswegen is deze zone 300 meter, bij provinciale wegen 50 meter. Bij realisatie van 'gevoelige bestemmingen' binnen deze zones is toetsing aan de grenswaarden die genoemd zijn in de Wet luchtkwaliteit nodig.

4.2.2.2 Situatie plangebied
Gelet op de aard en omvang van dit project, in verhouding tot de categorieën van gevallen zoals beschreven in 4.2.2.1.1 kan worden gesteld dat voorliggend project 'niet in betekenende mate bijdraagt' aan de luchtverontreiniging.
Tot slot wordt opgemerkt dat het plangebied niet ligt binnen een zone waar toetsing aan de grenswaarden uit de Wet luchtkwaliteit benodigd is voor gevoelige bestemmingen in het kader het Besluit gevoelige bestemmingen.

4.2.2.3 Conclusie
Het aspect luchtkwaliteit vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van dit plan.

4.2.3 Hinder - milieuzonering

4.2.3.1 Algemeen

Zowel de ruimtelijke ordening als het milieubeleid stellen zich ten doel een goede kwaliteit van het leefmilieu te handhaven en te bevorderen. Dit gebeurt onder andere door milieuzonering. Onder milieuzonering verstaan we het aanbrengen van een voldoende ruimtelijke scheiding tussen milieubelastende bedrijven of inrichtingen enerzijds en milieugevoelige functies als wonen en recreëren anderzijds. De ruimtelijke scheiding bestaat doorgaans uit het aanhouden van een bepaalde afstand tussen milieubelastende en milieugevoelige functies.
Voor het bepalen van de aan te houden afstanden wordt de VNG-uitgave 'Bedrijven en Milieuzonering' uit 2009 gehanteerd. Deze uitgave bevat een lijst, waarin voor een hele reeks van milieubelastende activiteiten (naar SBI-code gerangschikt) richtafstanden zijn gegeven ten opzichte van milieugevoelige functies. De lijst geeft richtafstanden voor de ruimtelijk relevante milieuaspecten geur, stof, geluid en gevaar. De grootste van de vier richtafstanden is bepalend voor de indeling van een milieubelastende activiteit in een milieucategorie en daarmee ook voor de uiteindelijke richtafstand. De richtafstandenlijst gaat uit van gemiddeld moderne bedrijven. Indien bekend is welke activiteiten concreet zullen worden uitgeoefend, kan gemotiveerd worden uitgegaan van de daadwerkelijk te verwachten milieubelasting, in plaats van de richtafstanden. De afstanden worden gemeten tussen enerzijds de grens van de bestemming die de milieubelastende functie(s) toelaat en anderzijds de uiterste situering van de gevel van een milieugevoelige functie die op grond van het bestemmingsplan mogelijk is.

4.2.3.2 Gebiedstypen

In de VNG-uitgave ‘Bedrijven en milieuzonering’ is een tweetal gebiedstypen onderscheiden: 'rustige woonwijk' en 'gemengd gebied'. Een rustige woonwijk is een woonwijk die is ingericht volgens het principe van functiescheiding. Overige functies komen vrijwel niet voor. Langs de randen is weinig verstoring van verkeer. Op basis van de VNG-uitgave wordt het buitengebied gerekend tot een met het omgevingstype ‘rustige woonwijk’ vergelijkbaar omgevingstype.
Het omgevingstype ‘gemengd gebied’ wordt in de VNG-uitgave ‘Bedrijven en milieuzonering’ omschreven als een gebied met een matige tot sterke functiemenging waarbij bijvoorbeeld direct naast woningen andere functies voor kunnen komen zoals winkels, horeca en kleine bedrijven.
De richtafstanden (met uitzondering van het aspect gevaar) uit het omgevingstype rustige woonwijk kunnen, zonder dat dit ten koste gaat van het woon- en leefklimaat, met één afstandsmaat worden verlaagd indien sprake is van een ‘gemengd gebied’. Daarbij wordt in de VNG-uitgave ‘Bedrijven en milieuzonering’ opgemerkt dat het vanuit het oogpunt van efficiënt ruimtegebruik de voorkeur verdient functiescheiding niet verder door te voeren dan met het oog op een goed woon- en leefklimaat noodzakelijk is.
Rondom het plangebied is geen sprake van matige tot sterke functiemenging, aangezien er voornamelijk woonfuncties in de directe nabijheid aanwezig zijn. Er kan dan ook worden uitgegaan van het gebiedstype 'rustige woonwijk'.

milieucategorie	**Richtafstanden tot omgevingstype rustige woonwijk**	**Richtafstanden tot omgevingstype gemengd gebied**
1	10 m	0 m
2	30 m	10 m
3.1	50 m	30 m
3.2	100 m	50 m
4.1	200 m	100 m
4.2	300 m	200 m
5.1	500 m	300 m
5.2	700 m	500 m
5.3	1.000 m	700 m
6	1.500 m	1.000 m

4.2.3.3 Geurhinder van industriële bedrijven

Het beleidsplan Geur uit 2010 gaat in op geur afkomstig van industriële bedrijven waarvoor de gemeente Arnhem het bevoegde gezag is. Milieubeleid kan een positieve bijdrage leveren aan maatschappelijke thema's als gezondheid, veiligheid, leefbaarheid, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. Geur is een milieuaspect dat een belangrijke bijdrage levert aan de leefbaarheid. Het geurbeleid van de gemeente Arnhem sluit, voor zover dat mogelijk is, aan op het geurbeleid van de provincie Gelderland. Het doel van het geurbeleid is dat inwoners van Arnhem nu en in de toekomst niet worden blootgesteld aan geuroverlast door industriële bedrijven.

4.2.3.4 Situatie plangebied

4.2.3.4.1 Algemeen

Zoals reeds hiervoor genoemd wordt bij het realiseren van nieuwe bestemmingen gekeken naar de omgeving waarin de nieuwe bestemmingen gerealiseerd worden. Hierbij spelen twee vragen een rol:

1. past de nieuwe functie in de omgeving? (externe werking);
2. laat de omgeving de nieuwe functie toe? (interne werking).

4.2.3.4.2 Externe werking

Hierbij gaat het met name om de vraag of de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling leidt tot een situatie die, vanuit hinder of gevaar bezien, in strijd is te achten met een goede ruimtelijke ordening. Daarvan is sprake als het woon- en leefklimaat van omwonenden wordt aangetast.
De functie 'wonen' betreft geen milieubelastende activiteit voor de omgeving. Van enige vorm van aantasting van het woon- en leefklimaat van omwonenden is dan ook geenszins sprake.

4.2.3.4.3 Interne werking

Hierbij gaat het om de vraag of de nieuwe functies hinder ondervinden van bestaande functies in de omgeving, of dat de nieuwe functie omliggende bestaande functies belemmert in hun bedrijfsvoering. Rondom het plangebied zijn verschillende milieubelastende functies aanwezig. In onderstaande tabel is dit uiteengezet. Ten aanzien van de nabijgelegen paardenfokkerij wordt opgemerkt dat ‚op basis van de VNG-uitgave 'Bedrijven en milieuzonering', de grootste richtafstand voor het aspect geur geldt. Bij veehouderijen zijn echter niet de adviesafstanden, maar de wettelijk aan te houden afstanden of de berekende geuremissiecontouren voor vergunningsplichtige veebedrijven bepalend. Hier wordt in paragraaf 4.2.4 nader op ingegaan.

Adres	**Functie (milieucategorie)**	**Grootste richtafstand (aspect)**	**Afstand tot plangebied**
Mooieweg 21	Kwekerij (max. 2)	30 m (geluid)	70 m
Huissensedijk 28	paardenfokkerij (max. 3.1)	30 m (geluid)	200 m

Uit bovenstaande tabel blijkt dat ruim aan de richtafstanden wordt voldaan. Al met al wordt dan ook verwacht dat er sprake is van een aanvaardbaar woon en leefklimaat ter plaatse van de te realiseren woningen. Omgekeerd worden omliggende bedrijven niet in hun bedrijfsvoering belemmerd.

4.2.3.5 Conclusie

Vanuit het oogpunt van milieuzonering zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling.

4.2.4 Hinder - geur

4.2.4.1 Algemeen

4.2.4.1.1 Wet geurhinder en veehouderij

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) vormt het toetsingskader vergunningverlening, als het gaat om geurhinder vanwege dierenverblijven van veehouderijen. De Wgv stelt één landsdekkend beoordelingskader met een indeling in twee categorieën. Voor diercategorieën waarvan de geuremissie per dier is vastgesteld, wordt deze waarde uitgedrukt in een ten hoogste toegestane geurbelasting op een geurgevoelig object. Voor de andere diercategorieën is die waarde een wettelijk vastgestelde afstand die ten minste moet worden aangehouden.
Op grond van de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) dient voor diercategorieën waarvoor per dier geen geuremissie is vastgesteld (bijvoorbeeld melkkoeien en paarden) en een geurgevoelig object de volgende afstanden aangehouden te worden:

- ten minste 100 meter indien het geurgevoelige object binnen de bebouwde kom is gelegen, en
- ten minste 50 meter indien het geurgevoelige object buiten de bebouwde kom is gelegen.

Voor diercategorieën waarvoor in de Wgv een geuremissie per dier is vastgesteld geldt dat, buiten een concentratiegebied, de geurbelasting op geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom niet meer dan 2 odeur units per kubieke meter lucht mag bedragen. Voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom mag deze niet meer bedragen dan 8 odeur units per kubieke meter lucht. De definitie van een geurgevoelig object luidt: *gebouw, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, wordt gebruikt.*

4.2.4.1.2 Activiteitenbesluit

Vanaf 1 januari 2013 is het Activiteitbesluit ook van toepassing op agrarische activiteiten. Het Besluit landbouw milieubeheer is tegelijkertijd komen te vervallen. Agrarische bedrijven hebben geen vergunning meer nodig als al hun activiteiten onder de reikwijdte van het Activiteitenbesluit vallen. Dit zijn type B-bedrijven, zoals veehouderijen, kinderboerderijen (en andere bedrijven die kleinschalig dieren houden), glastuinbouwbedrijven, bedrijven met teelt in gebouwen, bedrijven met open teelt, agrarische loonwerkers en losse opslagen (bijvoorbeeld mest).

Voor geurhinder is in het Activiteitenbesluit een soortgelijk beoordelingskader opgenomen als in de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv). Zo gelden binnen en buiten de bebouwde kom dezelfde normen als in de Wgv. Ook de geurbelasting wordt bepaald volgens het bepaalde in de Wgv. Hetzelfde geldt voor het meten van de afstanden.

4.2.4.2 Situatie plangebied

Zoals uit paragraaf 4.2.3 blijkt, bevindt er zich op circa 200 meter van het plangebied een paardenfokkerij. Voor paarden zijn geen geuremissies vastgesteld, waardoor de vaste aan te houden afstanden tot geurgevoelige objecten (woningen) aangehouden dienen te worden. Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom. Er geldt dan ook een minimale afstandseis van 100 meter tot de te realiseren woningen. De paardenhouderij bevindt zich op circa 200 meter van de te realiseren woningen. Er wordt daarmee ruim aan de afstandseis van 100 meter voldaan.

Al met al wordt dan ook geconcludeerd dat ter plaatse van de woningen sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat ten aanzien van geur. De omliggende paardenfokkerij wordt daarnaast ook niet beperkt in de bedrijfsvoering.

4.2.5 Externe veiligheid

4.2.5.1 Wettelijk kader

4.2.5.1.1 Algemeen

Het beleid voor externe veiligheid is gericht op het verminderen en beheersen van risico's van zware ongevallen met gevaarlijke stoffen in inrichtingen en tijdens het transport ervan. Op basis van de criteria zoals onder andere gesteld in het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) worden bedrijven en activiteiten geselecteerd die een risico op zware ongevallen met zich mee (kunnen) brengen. Daarbij gaat het vooral om de grote chemische bedrijven, maar ook om kleinere bedrijven als LPG-tankstations en opslagen van bestrijdingsmiddelen. Daarnaast zijn (hoofd)transportassen voor gevaarlijke stoffen, zoals buisleidingen, spoor-, auto-, en waterwegen, ook als potentiële gevarenbron aangemerkt.

Het externe veiligheidsbeleid heeft tot doel zowel individuele burgers als groepen burgers een minimum beschermingsniveau te bieden tegen een ongeval met gevaarlijke stoffen. Om dit doel te bereiken zijn gemeenten en provincies verplicht om bij besluitvorming in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), de Wet milieubeheer en de Wet op de ruimtelijke ordening de invloed van een risicobron op zijn omgeving te beoordelen. Daartoe wordt binnen het werkveld van de externe veiligheid veelal het plaatsgebonden risico (PR) en het groepsrisico (GR) gehanteerd.

Het plaatsgebonden risico is de kans dat een persoon die zich gedurende een jaar onafgebroken onbeschermd op een bepaalde plaats bevindt, overlijdt als gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen. Dit risico wordt per bedrijf en transportas vastgelegd in contouren. Er geldt een contour waarbinnen deze kans $1x10^{-6}$ (een op de miljoen) bedraagt.

Het groepsrisico is een berekening van de kans dat een groep personen binnen een bepaald gebied overlijdt ten gevolge van een ongeval met gevaarlijke stoffen. De oriëntatiewaarde geeft hierbij de indicatie van een aanvaardbaar groepsrisico. Indien een ontwikkeling is gepland in de nabijheid van een risicobron geldt afhankelijk van de ontwikkeling een verantwoordingsplicht voor het toelaten van gevoelige functies.

4.2.5.1.2 Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi)

Voor bepaalde risicovolle bedrijven geldt het Besluit externe veiligheid inrichtingen en Regeling externe veiligheid inrichtingen (Bevi en Revi). Hierin zijn de risiconormen voor externe veiligheid met betrekking tot bedrijven met gevaarlijke stoffen wettelijk vastgelegd.

4.2.5.1.3 Circulaire effectafstanden LPG-tankstations

In de circulaire is de effectbenadering uitgewerkt voor LPG-tankstations. In beginsel zijn geen (beperkt) kwetsbare objecten binnen een effectafstand van 60 meter en geen zeer kwetsbare objecten binnen een effectafstand van 160 meter toegestaan. Naast de circulaire blijft ook de toetsing aan het Bevi noodzakelijk.

4.2.5.1.4 Transport van gevaarlijke stoffen (water, spoor, weg)

Voor de beoordeling van de risico's vanwege transport van gevaarlijke stoffen geldt het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt en basisnet), met als uitvloeisel het zogeheten Basisnet en de bijbehorende regeling Basisnet.

4.2.5.1.5 Transport van gevaarlijke stoffen door buisleidingen

Voor de beoordeling van de risico's van transport van gevaarlijke stoffen door buisleidingen geldt het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb en Revb). Naast de toetsing aan het plaatsgebonden risico en het groepsrisico is hierin vastgelegd dat aan weerszijden van een buisleiding een bebouwingsvrije afstand moet worden aangehouden voor beheer en onderhoud aan de buisleidingen.

4.2.5.1.6 Gemeentelijk beleid

Het gemeentelijk beleidsplan Externe Veiligheid beschrijft de mate van gewenste externe veiligheid in Arnhem. Uitgangspunt hierbij zijn de landelijke normen voor het PR en het GR. In een groot gedeelte van de stad streven we naar het niet doen toenemen van de risico's. Op sommige plekken in de stad, op bedrijventerreinen voor zware industrie en stedelijke zones accepteren we een hoger risico dan op andere plaatsen. Wel moet daar extra aandacht zijn voor de beschikbare mogelijkheden voor rampenbestrijding, de zelfredzaamheid van mensen en de hulpverlening.

4.2.5.2 Situatie plangebied

Aan hand van de Risicokaart is een inventarisatie verricht van risicobronnen in en rond het plangebied. Op de Risicokaart staan meerdere soorten risico's, zoals ongevallen met brandbare, explosieve en giftige stoffen, grote branden of verstoring van de openbare orde. In totaal worden op de Risicokaart dertien soorten rampen weergegeven. In afbeelding 5.1 is een uitsnede van de Risicokaart met betrekking tot het plangebied en omgeving weergegeven. Het plangebied is met rode cirkel indicatief aangegeven.

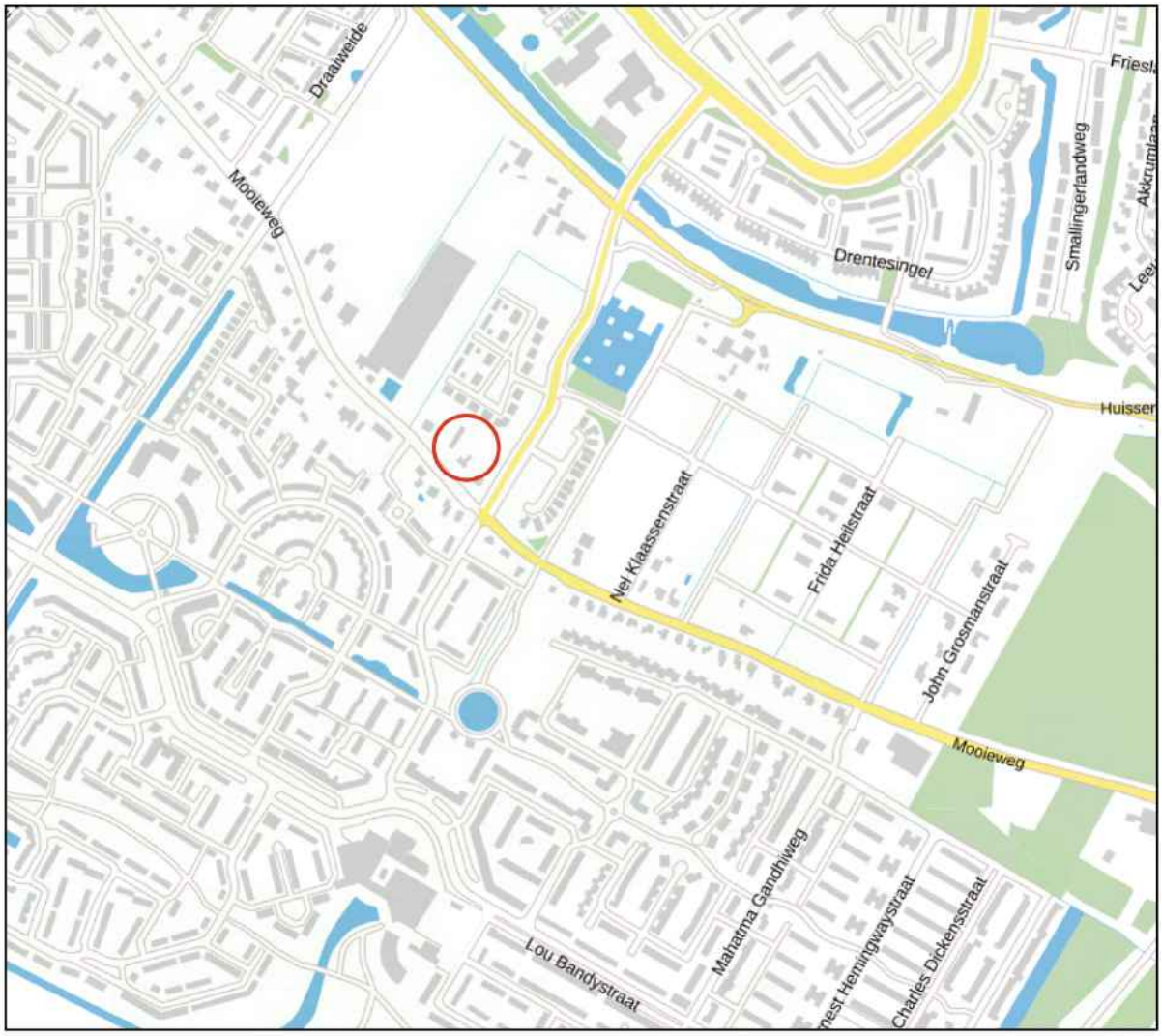

Afbeelding 5.1: Uitsnede van de risicokaart (Bron: Risicokaart.nl)

Uit de inventarisatie blijkt dat het plangebied:

- zich niet bevindt binnen de risicocontour van Bevi- en Brzo-inrichtingen danwel inrichtingen die vallen onder het Vuurwerkbesluit (plaatsgebonden risico);
- zich niet bevindt binnen een gebied waarbinnen een verantwoording van het groepsrisico nodig is;
- niet ligt binnen de veiligheidsafstanden van het vervoer gevaarlijke stoffen;
- niet ligt binnen de veiligheidsafstanden van buisleidingen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen;

4.2.5.3 Conclusie

Een en ander brengt met zich mee dat de ontwikkeling in overeenstemming is met wet- en regelgeving ter zake van externe veiligheid.

4.2.6 Groen en ecologie

4.2.6.1 Algemeen

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming in werking getreden. Deze wet vervangt drie wetten: De Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. Met deze wet worden de Europese natuurbeschermingsrichtlijnen (de Vogel- en Habitatrichtlijn) zo helder mogelijk geïmplementeerd. De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn (het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn) en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

4.2.6.2 Gebiedsbescherming

4.2.6.2.1 Algemeen

Natura 2000 Nederland heeft aan de hand van een vergunningenstelsel een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden.
Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (in Gelderland: Gelders Natuurnetwerk GNN) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. In of in de directe nabijheid van het GNN geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

4.2.6.2.2 Situatie plangebied

Het plangebied ligt niet in een Natura 2000 of Gelders Natuurnetwerk gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied ligt op circa 2,6 kilometer en het dichtstbijzijnde GNN ligt op circa 700 meter van het plangebied. Gezien de kleinschaligheid van de voorgenomen ontwikkeling en de grote afstand tot Natura 2000- gebieden en het GNN worden geen negatieve gevolgen op deze beschermde natuurgebieden verwacht.

4.2.6.3 Soortenbescherming

4.2.6.3.1 Algemeen

Wat betreft de soortenbescherming is de Wet Natuurbescherming van toepassing. Hierin wordt onder andere de bescherming van dier- en plantensoorten geregeld. Bij ruimtelijke ontwikkelingen dient te worden getoetst of er sprake is van negatieve effecten op de aanwezige natuurwaarden. Als hiervan sprake is, moet er worden bekeken of hier een vrijstelling voor geldt anders moet er een ontheffing worden gevraagd.
In voorliggend geval heeft Alcedo Natuurprojecten een quickscan flora en fauna uitgevoerd. De daarbijbehorende rapportage is als bijlage 2 bijgevoegd. Hierna wordt op de belangrijkste onderzoeksresultaten ingegaan.

4.2.6.3.2 Onderzoeksresultaten

Op basis van de uitgevoerde quickscan wordt geconcludeerd dat:

- er geen jaarrond beschermde nesten van vogels zijn aangetroffen en kan worden uitgesloten dat deze aanwezig zijn;
- het niet nodig is vervolgonderzoek uit te voeren volgens de kennisdocumenten huismus, kerkuil en steenuil;
- het niet nodig is vervolgonderzoek uit te voeren volgens het vleermuisprotocol 2021, omdat kan worden uitgesloten dat er vaste verblijfsplaatsen van vleermuizen binnen het plangebied aanwezig zijn;

4.2.6.4 Groenbeleid

Ten aanzien van het gemeentelijke groenbeleid wordt opgemerkt dat het plangebied op basis van het "Bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost" 1440 m^2 aan tuinbestemming heeft. In de gewenste situatie wordt dit 1.000 m^2 aan tuinbestemming en 660 m^2 aan groenbestemming. De oppervlakte 'groene' bestemmingen neemt dan ook toe, waarmee voldaan wordt aan de voorwaarden uit het gemeentelijke groenbeleid. Daarnaast neemt door het opnemen van de dubbelbestemming 'Waarde - Landschap' het aantal gebiedseigen, landschappelijk waardevolle bomen eveneen niet af. De gebiedseigen, landschappelijk waardevolle bomen dienen bij kap namelijk gecompenseerd te worden. Op dit moment is nog niet helemaal duidelijk welke gebiedseigen, landschappelijk waardevolle bomen gekapt gaan worden, omdat de exacte bouwplannen nog niet duidelijk zijn. Bij vergunningverlening voor de bouw van de woningen zal dit nader worden uitgewerkt.

4.2.6.5 Conclusie

Het aspect ecologie vormt geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

4.2.7 Water

4.2.7.1 Beleid

4.2.7.1.1 Rijksbeleid

Het Rijksbeleid op het gebied van het waterbeheer is vastgelegd in het Nationaal Waterplan (NWP) 2016-2021 uit 2015. Het plan geeft op hoofdlijnen de ambities weer van het Rijk ten aanzien van het nationale waterbeleid en het daaraan gerelateerde ruimtelijke beleid. De belangrijkste ambities richten zich op waterveiligheid, zoetwater en waterkwaliteit. Maar ook de Deltabeslissingen en enkele waterafhankelijke thema's als natuur en duurzame energie hebben in het plan een plek gekregen.
In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte uit 2012 is water een onderwerp. Het gaat om de bescherming van de grondwaterkwaliteit en –kwantiteit, de bescherming en verbetering van de waterkwaliteit, een goede zoetwatervoorziening en voldoende ruimte voor waterveiligheid. Verder is klimaatbestendige (her)ontwikkelingen, met water als belangrijk aspect, een belangrijk onderwerp.
In april 2011 hebben Rijk, provincies, gemeente, waterschappen, en drinkwaterbedrijven afgesproken om gezamenlijk maatregelen te nemen voor een doelmatiger waterbeheer; het Bestuursakkoord Water. De inzet ligt bij mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van watersysteem en waterketen. De kwaliteit moet omhoog tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.
In de Waterwet uit 2009 zijn onder meer de gemeentelijke watertaken opgenomen: de zorgplicht voor hemelwater indien de eigenaar van het terrein het hemelwater in alle redelijkheid niet op eigen terrein kan verwerken en de regierol van gemeenten bij de grondwaterzorgplicht.
Beleidslijn grote rivieren
Het uitgangspunt van de Beleidslijn grote rivieren is het waarborgen van een veilige afvoer en berging van rivierwater onder normale en onder maatgevende hoogwaterstanden. Tevens geldt dat het bieden van mogelijkheden voor ruimtelijke ontwikkelingen, binnen de randvoorwaarden die de veiligheid stelt, van belang is voor het behoud en de versterking van de ruimtelijke kwaliteit van het rivierbed. Voor de Beleidslijn grote rivieren gelden twee concrete doelstellingen:

- de beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit van het rivierbed behouden;
- ontwikkelingen tegen gaan die de mogelijkheid tot rivierverruiming door verbreding en verlaging nu en in de toekomst feitelijk onmogelijk maken.

4.2.7.1.2 Provinciaal en regionaal beleid

Op provinciaal niveau zijn alle beleidsplannen geïntegreerd in één plan: de Omgevingsvisie Gelderland uit 2014. Water is opgenomen in twee centrale doelstellingen, te weten het borgen van de kwaliteit en de veiligheid van de leefomgeving. Realisatie van deze doelstellingen betekent onder meer:

- ontwikkelen met kwaliteit met respect voor ruimtelijke, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten;
- een robuust en toekomstbestendig water- en bodemsysteem voor alle functies; bij droogte, hitte en wateroverlast;
- een gezonde en veilige leefomgeving
- een gezonde vrijetijdseconomie en aandacht voor beleving, bereikbaarheid en toegankelijkheid van cultuur, natuur en landschap.

Verder is de provincie het aanspreekpunt voor drie watergerelateerde zaken:

- onttrekkingen voor drinkwaterwinning;
- onttrekkingen ten behoeve van bodemenergiesystemen zoals koude- en warmte opslag (KWO);
- industriële onttrekkingen meer dan 150.000 m³ per jaar

4.2.7.1.3 Beleid waterschap en gemeente

De verantwoordelijkheid voor het stedelijk waterbeheer in Arnhem-Zuid ligt bij het Waterschap Rivierenland. Relevant beleid voor de gemeente Arnhem is het Waterbeheerprogramma 2016-2021 "Koers houden, kansen benutten" en de keur en de legger van het waterschap.
Het waterbeleid van de gemeente Arnhem is vastgelegd in de volgende beleidsplannen:

- Gemeentelijk RioleringsPlan (2014-2018)november 2015; dit plan richt zich op een verbetering van de kwaliteit van het rioleringsstelsel, op de vermindering van de vuiluitworp naar het oppervlaktewater, de bodem en het grondwater, op het voorkomen van overlast en op het vasthouden van schoon hemelwater in stedelijk gebied;
- Waterplan Arnhem (2009-2015). Door de gemeente Arnhem en haar waterpartners is dit Tweede Waterplan Arnhem opgesteld. De gemeenteraad heeft in 2009 het waterplan vastgesteld. Het

waterplan is gebaseerd op 4 hoofddoelstellingen:
1. Arnhem aantrekkelijke waterstad;
2. Klimaatbestendig watersysteem en waterketen;
3. Goede kwaliteit water en waterbodem;
4. Bewustwording;

4.2.7.1.4 Resumé

Uitgangspunt in het huidige beleid van gemeente, waterschap en provincie is dat planontwikkeling moet aansluiten bij een duurzaam integraal waterbeheer. Dit betekent dat:
- negatieve verstoring van de grondwaterstanden en –stromingen niet toegestaan zijn om grondwateroverlast en/of verdroging op de locatie en het boven- en benedenstrooms gelegen gebied te voorkomen;
- maatregelen getroffen moeten worden ter voorkoming van (grond)watervervuiling;
- bij nieuwbouw het regenwater binnen het plangebied afgekoppeld moet worden van de riolering en worden verwerkt op eigen terrein;
- voldoende oppervlaktewater aanwezig is en op de goede locatie;
- het verhard oppervlak zoveel mogelijk beperkt wordt;
- het gebruik van uitloogbare materialen en chemische bestrijdingsmiddelen niet is toegestaan;
- ontwikkelingen moeten bijdragen aan het verminderen of beperken van wateroverlast;
- geen ontwikkelingen mogen plaatsvinden die het functioneren van de waterkering beperken;
- de aanwezige ruimte in het winterbed van de rivieren beschikbaar blijft voor het primaire doel; waterberging en waterafvoer.

4.2.7.2 Situatie plangebied

4.2.7.2.1 Watertoetstabel

Er is een digitale watertoets uitgevoerd voor de voorgenomen ontwikkeling. De bijbehorende uitgangspuntennotitie is als bijlage 5 bijgevoegd.

4.2.7.2.2 Relevante waterhuishoudkundige aspecten

Er wordt geen oppervlaktewater aangelegd, dan wel gedempt. Daarnaast heeft de voorgenomen ontwikkeling geen significante gevolgen voor de grondwaterstand.
Ten aanzien van het afvalwater wordt opgemerkt dat deze wordt aangesloten op het bestaande rioleringssysteem.
Het plangebied wordt groen ingekleed. Er is daarmee binnen het plangebied ruimte voor infiltratie van hemelwater in de bodem ter plaatse van de onverharde delen. Bovendien blijft de toename van het verharde oppervlakte onder de 500 m^2, waardoor een vrijstelling van compenserende maatregelen kan worden verkregen.
Het plangebied ligt niet binnen een grondwaterbeschermingsgebied. De gebiedsaanduiding 'milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied' komt dan ook te vervallen.

4.2.7.3 Conclusie

De voorgenomen ontwikkeling gaat niet gepaard met negatieve effecten op de waterhuishouding.

4.2.8 Bodem

4.2.8.1 Algemeen

Bij de vaststelling van een bestemmingsplan dient te worden bepaald of de aanwezige bodemkwaliteit past bij het toekomstige gebruik van die bodem en of deze aspecten optimaal op elkaar kunnen worden afgestemd. Om hierin inzicht te krijgen, dient doorgaans een bodemonderzoek te worden verricht conform de richtlijnen NEN 5740.
Er is een verkennend bodemonderzoek, in combinatie met een 'asbest in de grond onderzoek' door Terra Agribusiness uitgevoerd. Deze is als bijlage 6 bijgevoegd. Hierna wordt op de belangrijkste resultaten en conclusies ingegaan.

4.2.8.2 Onderzoeksresultaten

Uit het uitgevoerde bodemonderzoek kan het volgende worden geconcludeerd:
- In de bovengrondmengmonsters BM1 en BM2 zijn enkele individuele parameters van de OCB’s lichte verhoogd aangetroffen. Ook de som OCB’s is verhoogd ten opzichte van de achtergrondwaarde aanwezig (hierbij dient opgemerkt te worden dan van de som OCB’s geen interventiewaarde bekend is);

- In het bovengrondmengmonster BM3 zijn eveneens enkele individuele parameters van de OCB's en ook de som OCB's licht verhoogd aangetroffen. Daarnaast zijn som parameters DDE (som) en DDT (som) verhoogd ten opzichte van de tussenwaarde aangetroffen;
- De aangetroffen verhogingen DDE(som) en DDT(som) in mengmonster BM3 geven formeel aanleiding voor het laten uitvoeren van een nader onderzoek;
- Van de boringen ter plaatse van de oorspronkelijke boringen uit mengmonster BM3 is de bovengrond separaat op OCB's onderzocht. Hieruit blijken slechts enkele individuele parameters van de van de OCB's verhoogd ten opzichte van de achtergrondwaarde aanwezig te zijn. Op basis van deze bevindingen wordt een nader onderzoek niet noodzakelijk geacht.
- In het grondwatermonster (PB1 WM1) is een lichte verhoging barium aangetroffen;
- Ter plaatse van de aangetroffen puinlaag zijn meerdere inspectiegaten gegraven en is er één mengmonster samengesteld en geanalyseerd op de aanwezigheid van asbest. In het mengmonster is analytisch geen asbest aangetroffen;

4.2.8.3 Conclusie

Het aspect bodem vormt geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

4.2.9 Cultuurhistorie

4.2.9.1 Algemeen

Onder cultuurhistorische waarden worden alle structuren, elementen en gebieden bedoeld die cultuurhistorisch van belang zijn. Zij vertellen iets over de ontstaansgeschiedenis van het Nederlandse cultuurlandschap. Vaak is er een sterke relatie tussen aardkundige aspecten en cultuurhistorische aspecten. De bescherming van cultuurhistorische elementen is vastgelegd in de Erfgoedwet. Deze wet is vooral gericht op het behouden van historische elementen voor latere generaties.
Op grond van de wet Modernisering Monumentenzorg (de MoMo), die per 1 januari 2012 van kracht is geworden, moet een goede ruimtelijke onderbouwing een beschrijving bevatten van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening is gehouden.

4.2.9.2 Provinciaal beleid

In juli 2016 is het Beleidsprogramma Cultuur en Erfgoed 2017 - 2020 'Beleef het mee!' vastgesteld. In dit programma ligt het accent op de beleving van mensen. Daarnaast zoekt de provincie de balans tussen de maatschappelijke, economische en intrinsieke waarde van cultuur en erfgoed. Cultureel ondernemerschap blijft onverminderd van belang en komt terug in de economische waarde van cultuur en erfgoed. Voor wat betreft erfgoed krijgt vooral het functioneel gebruik ervan aandacht. Daarnaast zoekt de provincie nieuwe manieren van samenwerking waardoor de uitvoeringskwaliteit van restauraties en archeologie wordt vergroot.

4.2.9.3 Gemeentelijk beleid

In de Erfgoednota 'Panorama Arnhem' wordt het accent verschoven van 'behoud door bescherming' naar 'behoud door ontwikkeling'. Cultuurhistorie speelt op een zo'n vroeg mogelijk moment een actieve rol in veranderingsprocessen en ontwerpkeuzen. Het erfgoedbeleid wil de cultuurhistorische factor een zichtbare en samenhangende rol geven in deze stedelijke ontwikkelingen. Cultuurhistorie wordt ingezet als ontwikkelingskans en niet als belemmering. De Erfgoedagenda, die Panorama Arnhem als beleidsinstrument opvolgde, gaat uit van dezelfde erfgoedstrategiën.

4.2.9.4 Situatie plangebied

Er bevinden zich in en rondom het plangebied zelf geen rijks- of gemeentelijke monumenten en overige cultuurhistorische waarden. Van aantasting van monumentale en cultuurhistorische waarden als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling is dan ook geen sprake.

4.2.9.5 Conclusie

Het aspect cultuurhistorie vormt geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

4.2.10 Archeologie

4.2.10.1 Algemeen

Initiatiefnemers hebben op basis van de Erfgoedwet een archeologische zorgplicht bij projecten waarbij de bodem wordt verstoord. Hiervoor is onderzoek noodzakelijk: het archeologisch vooronderzoek. Als blijkt dat in het plangebied behoudenswaardige archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, dan kan de initiatiefnemer verplicht worden hiermee rekening te houden. Dit kan leiden tot een aanpassing van de plannen, waardoor de vindplaatsen behouden blijven, of tot een archeologische opgraving en publicatie van de resultaten.

4.2.10.2 Gemeentelijk beleid

Archeologische verwachtingenkaart

Archeologie is een integraal onderdeel van het erfgoedbeleid en als zodanig opgenomen in de erfgoednota. In de nota wordt voortgeborduurd op de uitgangspunten van het Verdrag van Malta. Behoud van archeologische waarden is het uitgangspunt en als dat niet mogelijk is, volgt veiligstelling door archeologisch onderzoek. Om permanente aandacht voor deze vorm van erfgoed te krijgen, is ingezet op constante voorlichting en educatie. Sinds 2008 beschikt de gemeente over een archeologische verwachtingenkaart voor heel Arnhem. De verwachtingenkaart geeft al in een vroeg stadium van planvorming globaal inzicht in de mate waarin archeologische resten in een gebied aangetroffen kunnen worden.
Conform de Erfgoedverordening geldt dat archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden als grondroerende werkzaamheden:

- in archeologisch waardevolle gebieden (buiten monumenten) dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 30 m^2;
- in gebieden met een hoge archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 200 m^2;
- in gebieden met een middelhoge archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 500 m^2;
- in gebieden met een lage archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 2000 m^2.

Voor archeologisch waardevolle gebieden zijnde beschermde gemeentelijke of rijksmonumenten, geldt maatwerk. Voor rijksmonumenten beslist de Minister van OC&W. Gebieden die reeds onderzocht zijn en/of zijn vrijgegeven, zijn vrijgesteld van onderzoek. Aan het archeologische beleid dat in de verordening is verankerd, ligt de archeologische maatregelenkaart als basis.

4.2.10.3 Situatie plangebied

In 1997 is voor het gebied Groene Long, waar het perceel Mooieweg 23 onder valt, een archeologisch booronderzoek uitgevoerd. De resultaten van dit onderzoek door RAAP hebben ertoe geleid een deel van het plangebied vrij te geven wat betreft archeologie. Perceel Mooieweg 23 valt in het vrijgegeven gebied en daarom is er geen aanvullend archeologisch onderzoek nodig.

4.2.10.4 Conclusie

Het aspect archeologie vormt geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

4.2.11 Stadsklimaat

Met de voorgenomen ontwikkeling neemt het verharde oppervlakte binnen het plangebied toe. Desondanks is er binnen het plangebied nog ruim voldoende ruimte voor een groene inkleding. Deze ruimte is er onder meer ter plaatse van de opgenomen groen- en tuinbestemmingen. De groene inkleding van het plangebied zorgt voor een verkoelend effect en heeft daarmee een positieve invloed op het stadsklimaat.

4.2.12 M.e.r.- toets

4.2.12.1 Kader

De milieueffectrapportage is een wettelijk instrument met als doel het aspect milieu een volwaardige plaats in deze integrale afweging te geven. Een bestemmingsplan/wijzigingsplan kan op drie manieren met milieueffectrapportage in aanraking komen:

- Op basis van artikel 7.2a, lid 1 Wm (als wettelijk plan);

Er ontstaat een m.e.r.-plicht wanneer er een passende beoordeling op basis van art. 2.8, lid 1 Wet natuurbescherming nodig is.

- Op basis van Besluit milieueffectrapportage (bestemmingsplan in kolom 3);

Er ontstaat een m.e.r.-plicht voor die activiteiten en gevallen uit de onderdelen C en D van de bijlage van dit besluit waar het bestemmingsplan genoemd is in kolom 3 (plannen).

- Op basis van Besluit milieueffectrapportage (bestemmingsplan in kolom 4);

Er ontstaat een m.e.r.-(beoordelings)plicht voor die activiteiten en gevallen uit de onderdelen C en D van de bijlage van dit besluit waar het bestemmingsplan genoemd is in kolom 4 (besluiten).
In het Besluit m.e.r. neemt het bestemmingsplan/wijzigingsplan een bijzondere positie in, want het kan namelijk tegelijkertijd opgenomen zijn in zowel kolom 3 als in kolom 4 van het Besluit m.e.r.. Of het bestemmingsplan in deze gevallen voldoet aan de definitie van het plan uit kolom 3 of aan de definitie van het besluit uit kolom 4 is afhankelijk van de wijze waarop de activiteit in het bestemmingsplan wordt bestemd. Als voor de activiteit eerst één of meerdere uitwerkings- of bestemmingsplannen moeten worden vastgesteld dan is sprake van 'kaderstellend voor' en voldoet het bestemmingsplan aan de definitie van het plan. Is de activiteit geheel of gedeeltelijk als eindbestemming opgenomen voldoet het aan de definitie van het besluit.
Een belangrijk element in het Besluit m.e.r.. is het (in feite) indicatief maken van de gevalsdefinities (de drempelwaarden in kolom 2 in de D-lijst). Dit betekent dat het bevoegd gezag meer moet doen dan onder de oude regelgeving. Kon vroeger worden volstaan met de mededeling in het besluit dat de omvang van de activiteit onder de drempelwaarde lag en dus geen m.e.r. (beoordeling) noodzakelijk was, onder de nu geldende regeling moet een motivering worden gegeven. Voor deze toets wordt de term vormvrije m.e.r.-beoordeling gehanteerd.

4.2.12.2 Situatie plangebied

4.2.12.2.1 Artikel 2.8 lid 1 van de Wet Natuurbescherming

Het plangebied bevindt zich op circa 2,6 kilometer afstand vanaf de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied. Gezien de kleinschaligheid van de voorgenomen ontwikkeling en de grote afstand tot Natura 2000-gebieden worden geen significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden verwacht.
Een passende beoordeling op basis van artikel 2.8 lid 1 van de Wet Natuurbescherming is in het kader van dit bestemmingsplan dan ook niet noodzakelijk. Om deze reden is geen sprake van een m.e.r.-plicht op basis van artikel 7.2a van de Wet milieubeheer.

4.2.12.2.2 Drempelwaarden Besluit m.e.r.

De voorgenomen ontwikkeling wordt mogelijk gemaakt door een herziening van het geldende bestemmingsplan. Dit betekent dat voorliggende ontwikkeling m.e.r.-(beoordelings)plichtig is, indien activiteiten worden mogelijk gemaakt die genoemd worden in onderdeel C of D van het Besluit m.e.r. en de daarin opgenomen drempelwaarden overschrijden.
In dit geval is sprake van een ontwikkeling die niet wordt genoemd in onderdeel C van het Besluit m.e.r. en is daarom niet direct m.e.r.-plichtig. Op basis van onderdeel D kan de in dit plan besloten ontwikkeling worden aangemerkt als: 'De aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen'.
Dit betekent dat dit bestemmingsplan m.e.r.-(beoordelings)plichtig is indien activiteiten worden mogelijk gemaakt die genoemd worden in onderdeel C of D van het Besluit m.e.r. en de daarin opgenomen drempelwaarden overschreden:

1. een oppervlakte van 100 hectare of meer,
2. een aaneengesloten gebied en 2000 of meer woningen omvat, of
3. een bedrijfsvloeroppervlakte van 200.000 m^2 of meer.

Gezien de drempelwaarden wordt geconcludeerd dat voor dit bestemmingsplan geen sprake is van een m.e.r. beoordelingsplicht. Echter, zoals ook in het voorgaande aangegeven, dient ook wanneer ontwikkelingen onder drempelwaarden blijven, het bevoegd gezag zich er van te vergewissen of activiteiten geen aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben.
Gelet op de aard- en omvang van de voorgenomen ontwikkeling is het de vraag of er sprake is van een 'stedelijk ontwikkelingsproject' als bedoeld in onderdeel D 11.2 van het Besluit milieueffectrapportage. Uit jurisprudentie (ABRvS 15 maart 2017, ECLI:NL:RVS:2017:694) volgt dat het antwoord op deze vraag afhankelijk is van de concrete omstandigheden van het geval, waarbij onder meer aspecten als de aard en de omvang van de voorziene ontwikkeling moet worden beoordeeld of sprake is van een stedelijk ontwikkelingsproject. Niet relevant is of per saldo aanzienlijke negatieve gevolgen voor het milieu kunnen

ontstaan.
De in het voorliggende bestemmingsplan besloten ontwikkeling gaat uit van een binnenstedelijke herontwikkeling waarbij twee vrijstaande woningen worden toegevoegd. Het gaat om een kleinschalige ontwikkeling waarbij het aantal verkeersbewegingen niet onevenredig toeneemt. Verder is, voor zover in dit kader relevant, sprake van een ontwikkeling die niet leidt tot een aantasting van het woon- en leefklimaat ter plaatse van omliggende woningen en andere milieugevoelige functies.
Gelet op het vorenstaande en de aard en omvang van de voorgenomen ontwikkeling, wordt geconcludeerd dat er geen sprake is van een stedelijk ontwikkelingsproject als bedoeld in het Besluit m.e.r.. Bovendien blijkt uit dit hoofdstuk dat dit bestemmingsplan geen belangrijk nadelige milieugevolgen heeft, die het doorlopen van een m.e.r.-procedure noodzakelijk maken.

4.3 Kabels, leidingen en straalpaden

Binnen het plangebied zijn geen planologisch relevante kabels, leidingen of straalpaden gelegen waarmee in het kader van dit bestemmingsplan rekening dient te worden gehouden.

Hoofdstuk 5 Planbeschrijving en -verantwoording

5.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is ingegaan op de bestaande situatie, het relevante beleid en de milieu- en omgevingsaspecten. De informatie uit deze hoofdstukken is gebruikt om keuzes te maken bij het opstellen van het bestemmingsplan: de verbeelding (plankaart) en de regels. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de opzet van dit bestemmingsplan. Daarnaast worden de gemaakte keuzes op de verbeelding en in de regels verantwoord. Dat betekent dat er wordt aangegeven waarom bepaalde bestemmingen zijn aangewezen en waarom bepaalde bebouwing acceptabel is.

5.2 Opzet van de regels

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de verplichting opgenomen om ruimtelijke plannen en besluiten digitaal vast te stellen. De Standaard voor vergelijkbare bestemmingsplannen 2012 (SVBP2012) is verplicht.
De Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen 2012 maakt het mogelijk bestemmingsplannen te maken die op vergelijkbare wijze zijn opgebouwd en op een zelfde manier worden verbeeld. Vergelijkbare bestemmingsplannen leiden tot een betere dienstverlening en tot een effectievere en efficiëntere overheid.
Het juridisch bindend gedeelte van het bestemmingsplan bestaat uit planregels en bijbehorende plankaart waarop de bestemmingen zijn aangegeven. Deze plankaart kan zowel digitaal als analoog worden verbeeld. De plankaart en de planregels dienen in samenhang te worden bekeken.
De regels zijn onderverdeeld in vier hoofdstukken:

1. Inleidende regels (begripsbepalingen en wijze van meten);
2. Bestemmingsregels;
3. Algemene regels (o.a. afwijkingen);
4. Overgangs- en slotregels.

5.2.1 Inleidende regels

Hoofdstuk 1 bevat de inleidende regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied en bevatten:

1. Artikel 1 Begrippen
   In dit artikel zijn definities van de in de regels gebruikte begrippen opgenomen, voor een eenduidige interpretatie van deze begrippen.
2. Artikel 2 Wijze van meten
   Dit artikel geeft onder meer bepalingen waar mag worden gebouwd en hoe voorkomende eisen betreffende de maatvoering begrepen moeten worden.

Op de plankaart zijn bouwhoogten en soms bebouwingspercentages aangegeven. Als er geen percentages zijn aangegeven, mag het hele bouwvlak worden bebouwd. De aangegeven bouwhoogte wordt gemeten vanaf peil tot het hoogste punt (exclusief elementen zoals een schoorsteen, liftopbouw en dergelijke). Uitgangspunt is dat alleen gebouwd mag worden binnen de bouwgrenzen.

5.2.2 Bestemmingsregels

Hoofdstuk 2 van de regels bevat de juridische vertaling van de verschillende bestemmingen die voorkomen in het plangebied. Voor ieder gebied op de plankaart is de bestemming aangegeven.
Deze bestemmingen zijn in de regels onderverdeeld in o.a.:

1. Bestemmingsomschrijving: omschrijving van de activiteiten die zijn toegestaan (wonen, bedrijvigheid etc.);
2. Bouwregels: eisen waaraan de bebouwing moet voldoen (bebouwingshoogte, bebouwingspercentage etc.);
3. Afwijken van de gebruiks- en bouwregels: onder welke voorwaarde mag afgeweken worden van de aangegeven bestemmingen en bouwregels;
4. Verboden gebruik: welke vormen van gebruik zijn uitgesloten.

In paragraaf 5.3 worden de verschillende bestemmingen toegelicht en wordt ook per bestemming aangegeven waarom voor bepaalde gronden voor deze is gekozen. Daarnaast wordt, indien gekozen wordt af te wijken van de bestemming uit het geldende bestemmingsplan, aangeven waarom daarvoor is

gekozen.

5.2.3 Algemene regels

Hoofdstuk 3 bevat de algemene regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied. Dit hoofdstuk is opgebouwd uit:

1. Artikel 7 Anti-dubbeltelregel
   Deze regel bepaalt dat er niet twee keer voor eenzelfde locatie een bouwplan kan worden ingediend.
2. Artikel 8 Algemene bouwregels
   Hierin zijn de algemene bouwregels opgenomen zoals de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak.
3. Artikel 9 Algemene gebruiksregels
   In dit artikel zijn algemene regels met betrekking tot het gebruik van de gronden en opstallen in het plangebied opgenomen. Hierin is aangegeven welke functies in ieder geval in strijd zijn met het bestemmingsplan.
4. Artikel 10 Algemene aanduidingsregels
   In dit artikel is bepaald dat bebouwing uitgesloten is ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - onbebouwbare zone'.
5. Artikel 11 Algemene afwijkingsregels
   In dit artikel worden de voorwaarden beschreven waaronder kan worden afgeweken van een bestemmingsregel. Deze afwijkingen kunnen worden toegepast op alle bestemmingen in het bestemmingsplan. De afwijkingen die uitsluitend gelden voor een bepaalde bestemming zijn in het betreffende artikel van die bestemming opgenomen.
6. Artikel 12 Overige regels
   In dit artikel zijn regels ten aanzien van parkeren en laden en lossen opgenomen.

5.2.4 Overgangs- en slotbepalingen

In hoofdstuk 4 staan de overgangs- en slotbepalingen. In de overgangsbepalingen is aangegeven wat de juridische consequenties zijn van bestaande situaties die in strijd zijn met dit bestemmingsplan.

5.3 Verantwoording van de regels

5.3.1 Algemeen

Kenmerk van de Nederlandse ruimtelijke ordeningsregelgeving is dat er uitgegaan wordt van toelatingsplanologie. Een bestemmingsplan geeft aan welke functies waar zijn toegestaan en welke bebouwing opgericht mag worden. Bij het opstellen van dit bestemmingsplan zijn keuzes gemaakt over welke functies waar mogelijk worden gemaakt en is gekeken welke bebouwing stedenbouwkundig toegestaan kan worden. De bestaande situatie is hierbij het uitgangspunt.
Het is noodzakelijk dat het bestemmingsplan een compleet inzicht biedt in de bouw- en gebruiksmogelijkheden binnen het betreffende plangebied. Het bestemmingsplan is het juridische toetsingskader dat bindend is voor de burger en overheid en geeft aan wat de gewenste planologische situatie voor het plangebied is. Deze situatie kan gaandeweg de planperiode wijzigen, bijvoorbeeld door veranderd stedenbouwkundig inzicht, functiewijziging veranderingen in gebruik. Ook ruimtelijke ontwikkelingen en vernieuwing van o.a. ruimtelijk, economisch, verkeerskundig en milieubeleid dragen bij aan de veroudering van geldende bestemmingsplannen.
Om recht te doen aan een goede ruimtelijke ordening binnen het plangebied wordt daarom aangegeven in welke situaties de bestemming wordt gekozen gelijk aan de oude bestemming (na strijdige situatie te hebben gewraakt) en in welke situaties een nieuwe bestemming wordt gegeven (positief bestemmen), waarmee de strijdige situatie wordt gelegaliseerd. Daarnaast wordt, indien van toepassing, aangegeven wanneer een strijdige situatie onder het overgangsrecht wordt gebracht.
In deze paragraaf worden de keuzes die zijn gemaakt nader onderbouwd. Hierbij zullen de bestemmingen in dezelfde volgorde als in de regels worden behandeld.

5.3.2 Afzonderlijke bestemmingen

In de volgende subparagrafen worden de afzonderlijke bestemmingen die voorkomen in het bestemmingsplan besproken.
Per bestemming wordt ingegaan op:

- welke gronden zijn zo bestemd;
- wat houdt de bestemming in;
- eventuele aanduidingen of andere bijzonderheden;

5.3.3 Groen

De achterzijde (noordoostelijke zijde) van het plangebied is voorzien van de bestemming 'Groen' (artikel 3). Deze gronden zijn bestemd voor groenvoorzieningen en worden niet tot het woonerf gerekend.

5.3.4 Tuin

Aan de zijde van de Mooieweg is het plangebied voorzien van de bestemming 'Tuin' (artikel 4), zodat deze gronden onbebouwd blijven. De gronden zijn bestemd voor groenvoorzieningen bij de woningen, parkeervoorzieningen, opritten en water en waterhuishoudkundige voorzieningen.

5.3.5 Wonen

De beoogde woonpercelen in het plangebied zijn bestemd als 'Wonen' (artikel 5). Er is bepaald dat, met inachtneming van de ter plaatse van de aanduiding 'maximum goothoogte (m), maximum bouwhoogte (m)' aangegeven maximum goot- en bouwhoogten, met inachtneming van de ter plaatse van de aanduiding 'maximum oppervlakte hoofdgebouw (m2)' aangegeven maximum oppervlakte voor hoofdgebouwen, uitsluitend de in de gegeven bestemming passende hoofdbebouwing, bijbehorende bouwwerken en binnen de bestemming passende overige bouwwerken worden gebouwd. Daarnaast is bepaald dat maximaal drie vrijstaande woningen zijn toegestaan. Ter plaatse van gronden met de aanduiding 'bijgebouwen' zijn aan- en uitbouwen aan de hoofdgebouwen, bijgebouwen en overige bouwwerken toegestaan. De oppervlakte aan aan- en uitbouwen, bijgebouwen en vergunningvrije gebouwen is afhankelijk van de oppervlakte van de gronden met de aanduiding 'bijgebouwen'. Om openheid tussen de percelen te garanderen zijn onbebouwbare zones opgenomen.
Binnen de bestemming 'Wonen' zijn in principe beroepsmatige activiteiten toegestaan. Om hinder voor de directe omgeving te voorkomen is hieraan wel een aantal voorwaarden verbonden. In de eerste plaats mag slechts een gedeelte van de woning, inclusief de bijgebouwen (maximaal 1/3 van de totale vloeroppervlakte van de woning) worden gebruikt als praktijkruimte door de bewoner. Is er meer dan 1/3 van de woning in gebruik voor het uitoefenen van een beroep, dan is er geen sprake meer van een 'beroep aan huis' en derhalve strijd met het bestemmingsplan. Daarnaast mag door dit gebruik geen onevenredige aantasting van het woon- en leefklimaat (bijvoorbeeld beperkte reclamemogelijkheden) noch een onevenredige parkeerdruk ontstaan. Tot slot zijn er vormen van beroepsuitoefening expliciet uitgezonderd, omdat ze te veel overlast voor de omgeving veroorzaken (detailhandel, prostitutie, horeca-activiteiten en beroepen die milieuoverlast veroorzaken).

5.3.6 Waarde - Landschap

Het gehele plangebied is voorzien van de dubbelbestemming Waarde - Landschap (artikel 6), ten behoeve van de bescherming van de landschappelijke waarden. Ter plaatse is een omgevingsvergunningstelsel opgenomen voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden.

5.4 Handhaving

Bestemmingsplannen zijn bindend voor overheid en burger. Enerzijds kan de gemeentelijke overheid naleving van bestemmingsplannen afdwingen (optreden tegen strijdig gebruik en/of bebouwing). Anderzijds vormt het bestemmingsplan ook het juridisch kader voor de burger waar deze uit af kan leiden wat zijn eigen bouw- en gebruiksmogelijkheden zijn, maar ook wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn van zijn buren en directe omgeving. Het bestemmingsplan geeft immers de gewenste planologische situatie voor het betreffende gebied binnen de planperiode aan.

In de nota “beleidsuitgangspunten handhaving bestemmingsplannen” zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:
- stringent beleid: als uitgangspunt geldt dat in principe elke overtreding wordt aangepakt;
- géén stilzwijgend gedogen;
- gewenste maar illegale ontwikkelingen zo mogelijk vooraf maar in ieder geval zo snel mogelijk legaliseren;
- gedogen van illegale gevallen alleen in uitzonderlijke gevallen, bij voorkeur alleen tijdelijk en met redenen omkleed.

Deze beleidsuitgangspunten zijn geëvalueerd in de nota "Handhavingsplan Fysieke Leefomgeving 2011-2014". De destijds geformuleerde uitgangspunten pretenderen dat alle overtredingen worden opgespoord en aangepakt. Deze ambitie blijkt met de beschikbare menskracht te ambitieus en daarom is in de nieuwe nota een prioriteitsstelling opgenomen waarin wordt aangegeven aan welke handhavingsonderwerpen op het gebied van bouwregelgeving en de gebouwde omgeving de komende periode met name aandacht wordt besteed. Dit houdt in dat het uitgangspunt dat in principe elke overtreding wordt aangepakt afhankelijk wordt van de prioriteitsstelling uit het Handhavingsplan. De prioriteitsstelling is ondermeer afhankelijk van het type overtreding en het type gebied (beschermd stadsgezicht, buitengebied, industrieterrein enz.) waar de overtreding wordt geconstateerd en zal op basis van politieke realiteit per looptijd van het Handhavingsplan worden geactualiseerd.
De grondslag voor een goed werkend handhavingsbeleid wordt gevormd door een inventarisatie van het feitelijke gebruik en de bestaande bebouwing zo kort mogelijk voor respectievelijk het in ontwerp ter visie leggen van casu quo het in werking van een bestemmingsplan. Als vervolg op deze inventarisatie zullen de verleende omgevingsvergunning voor het bouwen en gevolgde afwijkingsprocedures worden geregistreerd.
Handhavend optreden tegen overtredingen van bestemmingsplannen kan niet alleen plaatsvinden via publiekrechtelijke, maar ook via de strafrechtelijke weg. In de regels is daartoe de zogenaamde strafbepaling opgenomen, waarin overtredingen van de regels worden aangemerkt als een strafbaar feit als bedoeld in artikel 1a, aanhef en lid 2 van de Wet op de Economische Delicten. De bijbehorende strafmaat is hechtenis van ten hoogste zes maanden of een geldboete van de vierde categorie (maximaal € 19.500). Bij ernstige overtredingen zal handhaving ook via de strafrechtelijke weg plaatsvinden. De opsporingsambtenaren van de gemeente of politie zullen in die gevallen proces-verbaal van de overtreding maken. Het (reguliere) bestuursrechtelijke traject zal gelijktijdig worden ingezet.

5.5 Exploitatie

Artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening stelt dat de gemeenteraad gelijktijdig met de vaststelling van het bestemmingsplan moet besluiten om al dan niet een exploitatieplan vast te stellen. Hoofdregel is dat een exploitatieplan moet worden vastgesteld bij elk bestemmingsplan. Er zijn echter uitzonderingen. Het is mogelijk dat de raad verklaart dat met betrekking tot een bestemmingsplan geen exploitatieplan wordt vastgesteld indien het verhaal van kosten van de grondexploitatie anderszins is verzekerd of het stellen van nadere eisen en regels niet noodzakelijk is.
De kosten voortvloeiende uit de ontwikkeling komen voor rekening van initiatiefnemer. Met initiatiefnemer is een anterieure overeenkomst gesloten waarin tevens het risico op planschade is meegenomen. Hiermee is het kostenverhaal voor de gemeente volledig verzekerd. Dit brengt met zich mee dat vaststelling van een exploitatieplan op grond van artikel 6.12 Wro achterwege kan blijven.

Hoofdstuk 6 Procedure

6.1 Vooroverleg

Artikel 3.1.1 Bro overleg
In het kader van artikel 3.1.1 Bro is het concept-bestemmingsplan opgestuurd naar de Provincie Gelderland en het Waterschap Rijn en IJssel. Het waterschap is akkoord. De Provincie Gelderland gaf aan dat het plangebied niet meer binnen het grondwaterbeschermingsgebied behoort. Deze opmerking is verwerkt door de daarbijbehorende gebiedsaanduiding van de verbeelding te verwijderen.
Publicatie voornemen ontwikkeling
Volgens artikel 1.3.1 lid 1 van het Besluit ruimtelijke ordening moet het voornemen tot een op ontwikkeling gericht bestemmingsplan worden gepubliceerd.

6.2 Terinzagelegging (ontwerp-bestemmingsplan)

Het ontwerpbestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' heeft van 24 augustus 2021 tot en met 4 oktober 2021 zes weken ter inzage gelegen. Tijdens de terinzagelegging is een zienswijze ingediend. De zienswijze geeft geen aanleiding om voor te stellen het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen. In het zienswijzenrapport (bijlage 2a bij het raadsvoorstel) is de zienswijze samengevat en beantwoord.

Regels

van het bestemmingsplan
Chw Mooieweg 23
(plannummer: NL.IMRO.0202.988-0301)

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 plan
Het bestemmingsplan Chw Mooieweg 23 met identificatienummer NL.IMRO.0202.988-0301 van de gemeente Arnhem.

1.2 bestemmingsplan
De geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels.

1.3 aanduiding
Een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik of het bebouwen van deze gronden.

1.4 aanduidingsgrens
De grens van een aanduiding indien het een vlak betreft.

1.5 aan- of uitbouw
een bouwwerk verbonden met een hoofdgebouw dat bouwkundig ondergeschikt is aan het hoofdgebouw en in functioneel opzicht onderdeel uitmaakt van het hoofdgebouw.

1.6 bebouwing
Eén of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde.

1.7 bebouwingspercentage
een op de verbeelding of in de regels aangegeven percentage dat de grootte van een gedeelte van een bestemmingsvlak of gedeelte van een bouwvlak aangeeft dat ten hoogste mag worden bebouwd;

1.8 bed and breakfast
Overnachtingsaccomodatie gericht op het bieden van de mogelijkheid tot een kortdurend verblijf met het serveren van een ontbijt in een woning, gedreven door de bewoner van die woning.

1.9 bedrijf
Een onderneming of gedeelte van een onderneming, die een organisatorisch zelfstandige eenheid vormt en is gericht op de productie of de afzet van goederen of de verlening van diensten, hieronder begrepen ondernemingen of gedeelten van ondernemingen, die door of vanwege de overheid worden geleid.

1.10 Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen
Onder de Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen wordt verstaan: de 'Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen', dan wel zoals deze regels komen te luiden na wijziging van deze regels.

1.11 beleidsregels parkeren van de gemeente Arnhem
Onder de Beleidsregels Parkeren van de gemeente Arnhem wordt verstaan: de 'Beleidsregels voor toepassing van artikel 2.5.30 van de Bouwverordening gemeente Arnhem 2003', dan wel zoals deze regels komen te luiden na wijziging van deze regels.

1.12 beroep aan huis
Een (para)medisch, juridisch, administratief, therapeutisch, verzorgend, ontwerptechnisch, kunstzinnig of daarmee gelijk te stellen beroep of bedrijf dat in een woning wordt uitgeoefend.

1.13 bestaande situatie
a. bij bouwwerken: legale bouwwerken die aanwezig of in uitvoering zijn op het tijdstip van de ter visie legging van het ontwerp van het bestemmingsplan en bouwwerken die mogen worden gebouwd krachtens een vergunning;
b. bij gebruik: legaal gebruik van grond en opstallen zoals aanwezig tijdens de inwerkingtreding van het bestemmingsplan dat na de inwerkingtreding van het plan niet langer onderbroken is dan een jaar.

1.14 bestemmingsvlak
Een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming.

1.15 bestemmingsgrens
De grens van een bestemmingsvlak.

1.16 bijgebouw
een gebouw dat in bouwkundig en fucntioneel opzicht ondergeschikt is aan een op hetzelfde bouwperceel gelegen hoofdgebouw.

1.17 bijzondere woonvorm
Een woonvorm waar bewoners nagenoeg zelfstandig wonen met (voorzieningen voor) verzorging en begeleiding (ook 24-uurs begeleiding) en daar niet verblijven met het doel om therapeutisch behandeld te worden.

1.18 bouwen
Het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk.

1.19 bouwgrens
De grens van een bouwvlak.

1.20 bouwlaag
een geheel van voor personen toegankelijke ruimten, waarbinnen de vloerhoogte niet meer dan 1,20 meter varieert, met uitsluiting van onderbouw en zolder of vliering c.q. kapruimte.

1.21 bouwperceel
Een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten.

1.22 bouwperceelgrens
Een grens van een bouwperceelgrens.

1.23 bouwvlak
Een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten.

1.24 bouwwerk
Een bouwkundige constructie van enige omvang die direct en duurzaam met de aarde is verbonden.

1.25 brutovloeroppervlak:
De oppervlakte van een ruimte of een groep van ruimten, gemeten op vloerniveau langs de buitenomtrek van de opgaande scheidingswanden, die de desbetreffende ruimte of groep van ruimtes omhullen, waarbij de oppervlakte van delen van vloeren, waarboven de netto hoogte kleiner is dan 1,5 meter niet worden meegerekend.

1.26 gebouw
Elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt.

1.27 hoofdgebouw
een gebouw dat op een bouwperceel door zijn constructie of afmetingen dan wel gelet op de bestemming als belangrijkste gebouw valt aan te merken.

1.28 huishouden
Eén of meer personen die op hetzelfde adres wonen en een economisch-consumptieve eenheid vormen, met de intentie om zelfstandig, bestendig, voor onbepaalde tijd, in gezinsverband of in een met een gezinsverband vergelijkbaar samenlevingsverband te wonen.

1.29 internetverkoop
Detailhandel zonder showroom, waarvan de handel voornamelijk via internet en andere media verloopt.

1.30 kamergewijze bewoning
Een gebouw waarin zich 3 onzelfstandige wooneenheden bevinden of meer.

1.31 normaal onderhoud, gebruik en beheer
Gebruik gericht op het in zodanige conditie houden van objecten of de terreingesteldheid dat het voortbestaan van deze objecten of de terreingesteldheid op ten minste het bestaande kwaliteitsniveau wordt gehouden. Onder normaal onderhoud, gebruik en beheer wordt ook dunning van beplanting begrepen.

1.32 onzelfstandige wooneenheden
Een onzelfstandig gedeelte van een gebouw bedoeld voor de huisvesting van één huishouden. Kenmerkend voor de wooneenheid is het gezamenlijk gebruik (met andere wooneenheden) van een toiletruimte, badruimte en/of een keuken. Een wooneenheid kan uit meerdere ruimten bestaan.

1.33 overig bouwwerk
Een bouwkundige constructie van enige omvang, geen pand zijnde, die direct en duurzaam met de aarde is verbonden.

1.34 pand
De kleinste bij de totstandkoming functioneel en bouwkundig- constructief zelfstandige eenheid die direct en duurzaam met de aarde is verbonden en betreedbaar en afsluitbaar is.

1.35 peil
a. voor een gebouw, waarvan de hoofdtoegang onmiddellijk aan een weg of pad grenst: de hoogte van die weg of dat pad ter plaatse van de hoofdtoegang;
b. voor een gebouw, waarvan de hoofdtoegang niet direct aan de weg grenst: de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse van de hoofdtoegang bij voltooiing van de bouw;
c. voor een ander bouwwerk: de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse bij voltooiing van de bouw.

1.36 prostitutie
Het zich beschikbaar stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding.

1.37 prostitué(e)
Degene, die zich beschikbaar stelt tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding.

1.38 raamprostitutie
Een vorm van prostitutie waarbij de werving van klanten geschiedt door een prostitué(e) die door houding, gebaren, kleding of anderszins, vanuit een vitrine de aandacht op zich vestigt en waarbij de seksuele handelingen in een voor het publiek besloten ruimte plaatsvinden.

1.39 seksinrichting
Een voor publiek toegankelijke, besloten ruimte (hieronder wordt mede begrepen een voer- of vaartuig) waarin bedrijfsmatig, of in omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van pornografische aard plaatsvinden.
Onder seksinrichtingen wordt in elk geval verstaan een (raam)prostitutiebedrijf, een seksclub, een privé-huis, een erotische massagesalon, een seksbioscoop, een seksautomatenhal, een sekstheater of parenclub, al dan niet in combinatie met elkaar.

1.40 standplaats
Een kavel, waarop nutsvoorzieningen aanwezig zijn, bestemd voor het plaatsen van een woonwagen.

1.41 straatmeubilair
Onverminderd het bepaalde in bijlage II van het Besluit omgevingsrecht wordt onder straatmeubilair voor de werking van dit bestemmingsplan mede verstaan: papier-, glas- en andere inzamelbakken, toegangsconstructies voor ondergrondse voorzieningen; kunstwerken, speeltoestellen en draagconstructies voor reclame, alsmede abri's en kleinschalige bouwwerken ten behoeve van (openbare) nutsvoorzieningen.

1.42 thuisprostitutie
Vorm van prostitutie waarbij de seksuele dienstverlening plaatsvindt op het woonadres van de prostitué(e) en waarbij ook alleen door deze prostitué(e) op dit adres gewerkt wordt als prostitué(e).

1.43 verkameren
Het gebruiken van een (gedeelte van een) gebouw waar wonen is toegestaan als kamergewijze bewoning. Hieronder wordt tevens verstaan het toevoegen van onzelfstandige wooneenheden aan bestaande gevallen van kamergewijze bewoning.

1.44 vestigingsbeleid
Het beleid neergelegd in de nota 'van Rood naar Groen' (vastgesteld 26 juni 2000).

1.45 werken, werkzaamheden van geringe omvang
Werken of werkzaamheden die geen wezenlijke verandering van de terreingesteldheid of van een inrichting tot gevolg hebben.

1.46 werkplek
Een plaats, waar één prostitué(e) zijn of haar werk verricht.

1.47 wijk
Wijk, zoals gehanteerd wordt in de indeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

1.48 wonen
Voor de werking van dit bestemmingsplan wordt onder wonen mede geval begrepen een bijzondere woonvorm en bed and breakfast met ten hoogste vier slaapplaatsen;

1.49 woning
Een complex van ruimten, bedoeld voor de huisvesting van één huishouden, een bijzondere woonvorm of een kamerverhuurbedrijf.

1.50 woningsplitsing
Het bouwkundig en/ of functioneel splitsen van één woning of (een gedeelte van een) gebouw waar is toegestaan tot twee of meer zelfstandige woningen.

1.51 woonwagen
Voor bewoning bestemd gebouw dat is geplaatst op een standplaats en in zijn geheel of in delen kan worden verplaatst.

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten

2.1 de bouwhoogte van een bouwwerk

Vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een overig bouwwerk met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, liftopbouwen en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen.

2.2 de dakhelling

langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak.

2.3 de goothoogte van een bouwwerk

vanaf het peil tot aan de bovenkant van de bovenste goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel.

2.4 de inhoud van een bouwwerk

Tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (of het hart van de scheidsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen.

2.5 de oppervlakte van een bouwwerk

Tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Groen

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Groen aangewezen gronden zijn bestemd voor:
a. groenvoorzieningen;
b. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding.

3.2 Bouwregels

Op deze gronden mogen uitsluitend in de gegeven bestemming passende bouwwerken worden gebouwd met een maximumbouwhoogte van 4 meter.

Artikel 4 Tuin

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Tuin aangewezen gronden zijn bestemd voor:
a. groenvoorzieningen ten behoeve van aangrenzende bestemmingen;
b. parkeervoorzieningen met inachtneming van het bepaalde in 4.3;
c. opritten bij de aangrenzende woningen;
d. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding.

4.2 Bouwregels

Op deze gronden mag niet worden gebouwd.

4.3 Specifieke gebruiksregels

Onder gebruik van de gronden en opstallen in strijd met de bestemming wordt in elk geval begrepen het gebruik van de 4.1 genoemde gronden ten behoeve van parkeervoorzieningen voor zover het betreft de gronden gelegen tussen de voorgevelrooilijn en de openbare weg en waarbij het niet betreft de gronden die wordt gebruikt als oprit naar een carport, garage of parkeergelegenheid.

Artikel 5 Wonen

5.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Wonen aangewezen gronden zijn bestemd voor:
a. het wonen, hieronder niet begrepen bewoning van woonwagens of woonschepen;
met daaraan ondergeschikt voor:
b. groen- en speelvoorzieningen;
c. parkeervoorzieningen;
d. verblijfsgebieden, waaronder tevens wordt verstaan parkeervoorzieningen;
e. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding.

5.2 Bouwregels

a. Op de in 5.1 bedoelde gronden mogen, met inachtneming van de ter plaatse van de aanduiding 'maximum goothoogte (m), maximum bouwhoogte (m)' aangegeven maximum goot- en bouwhoogten, de ter plaatse van de aanduiding 'maximum oppervlakte hoofdgebouw (m2)' aangegeven maximum oppervlakte van hoofdgebouwen en het bepaalde onder b, c en d., uitsluitend de in de gegeven bestemming passende hoofdbebouwing, bijbehorende bouwwerken en binnen de bestemming passende overige bouwwerken worden gebouwd;

b. Er zijn maximaal het ter plaatse van de aanduiding 'maximum aantal wooneenheden' aangegeven aantal woningen toegestaan;
c. ter plaatse van de aanduiding 'bijgebouwen' mogen uitsluitend worden gebouwd:
    1. aan- of uitbouwen aan de hoofdbebouwing worden gebouwd met een maximumbouwhoogte gelijk aan de hoogte van de begane-grondbouwlaag van de hoofdbebouwing, , vermeerderd met maximaal 30 centimeter ten behoeve van isolatie of afschot, betreft;
    2. bijgebouwen worden gebouwd met een maximumbouwhoogte gelijk aan de goothoogte van het hoofdgebouw, waarbij de goothoogte van bijgebouwen niet meer mag bedragen dan de hoogte van de begane-grondbouwlaag van de hoofdbebouwing, vermeerderd met maximaal 30 centimeter ten behoeve van isolatie of afschot.
    3. overige bouwwerken, passend binnen de bestemming, met een maximum bouwhoogte van 3 meter.

waarbij de oppervlakte van het totaal van deze bebouwing per bouwperceel, inclusief vergunningvrije gebouwen de in onderstaand schema opgenomen maten niet overschrijdt.

oppervlakte gebied met de aanduiding 'bijgebouwen' per bouwperceel	**maximale oppervlakte bouwwerken**
< 90 m^2	50% van de oppervlakte van het gebied met de aanduiding 'bijgebouwen' per bouwperceel met een minimum van 20 m^2
90-150 m^2	45 m^2
150-300 m^2	55 m^2
300-500 m^2	65 m^2
500 - 1.000 m^2	75 m^2

d. een omgevingsvergunning voor het bouwen ten behoeve van woningen wordt uitsluitend verleend indien voldoende natuurinclusieve maatregelen worden getroffen, met dien verstande dat:
    1. hieraan wordt voldaan indien het bouwen voldoet aan het puntensysteem voor natuurinclusief bouwen van de Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen;
    2. de genomen maatregelen met betrekking tot natuurinclusief bouwen in het kader van de vergunningverlening moeten in stand worden gehouden.

5.3 Specifieke gebruiksregels

5.3.1 Beroep aan huis

a. Onder gebruik van de gronden en opstallen in strijd met de bestemming wordt in elk geval begrepen gebruik als beroeps- of bedrijfsmatige werk- of opslagruimte;
b. Het bepaalde in lid onder a. is niet van toepassing op het gedeelte van een woning in gebruik ten behoeve van beroep aan huis, door de bewoner, mits dit gedeelte niet meer bedraagt dan 1/3 van de vloeroppervlakte van de woning. Voorts mag door dit gebruik geen onevenredige aantasting van het woon- en leefklimaat ter plaatse, noch een onevenredige parkeerdruk ontstaan en mag het geen detailhandel, internetverkoop hiervan uitgezonderd, prostitutie of horeca betreffen.

5.3.2 Omgevingsvergunningwoningsplitsingen verkamering

Het is verboden om zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning planologisch strijdig gebruik) de volgende activiteiten uit te voeren:
a. het splitsen van een (gedeelte van een) gebouw waar wonen is toegestaan naar twee of meerdere zelfstandige woningen;
b. het verkameren van een (gedeelte van een) gebouw waar wonen is toegestaan (vanaf drie onzelfstandige wooneenheden);

5.3.3 Uitzonderingen omgevingsvergunningplichthospes/hospita

Het onder lid 5.3.2 onder b vervatte verbod geldt niet wanneer sprake is van het verkameren door een hospes/ hospita.

5.3.4 Voorwaarden woningsplitsing

Burgemeester en wethouders kunnen een omgevingsvergunning zoals bedoeld in lid 5.3.2 onder a, verlenen indien:
a. de gebruiksoppervlakte van de bestaande woning gelijk is aan of groter is dan 110 m^2, en;
b. de gebruiksoppervlakte van elke zelfstandige woning die als gevolg van splitsing ontstaat niet kleiner

is dan 50 m^2, en;
c. de gesplitste woningen over een bergingsruimte met een oppervlakte van ten minste 5 m^2 per woning en;
d. de gesplitste woningen beschikken over een buitenruimte.

5.3.5 Voorwaarden verkamering

a. Burgemeester en wethouders kunnen een omgevingsvergunning zoals bedoeld in lid 5.3.2 onder b, verlenen indien:
   1. de gebruiksoppervlakte van de bestaande woning gelijk is aan of groter is dan 110 m^2, en;
   2. het gebouw niet opgedeeld wordt in meer dan één onzelfstandige wooneenheid per 18m^2 gebruiksoppervlakte; en;
   3. het verkamerde gebouw minimaal beschikt over een bergingsruimte met een oppervlakte van ten minste 3 m^2 ten behoeve van de stalling van fietsen, afvalcontainer(s) of afvalzakken. Vanaf 4 onzelfstandige wooneenheden geldt als aanvullende eis dat 1m^2 bergingsruimte per wooneenheid wordt toegevoegd.
b. De omgevingsvergunning zoals bedoeld in lid 5.3.2 onder b wordt in ieder geval niet verleend indien:
   1. sprake is van verkameren met als doel het verschaffen van kortdurend verblijf van maximaal 3 maanden, te vergelijken met logies, al dan niet als onderdeel van de arbeidsvoorwaarden, aan werknemers; of
   2. zich door het verkameren een niet-verkamerd gebouw wordt ingesloten door legale kamergewijze bewoning van gebouwen aan dezelfde straat; of
   3. indien een bijgebouw in gebruik wordt genomen als onzelfstandige wooneenheid.

Artikel 6 Waarde - Landschap

6.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Waarde - Landschap aangewezen gronden zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor behoud, het herstel en de versterking van de op deze gronden voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke waarden.

6.2 Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen ten aanzien van de situering van bouwwerken die mogen worden gebouwd op grond van de andere bestemming(en) nadere eisen stellen ter voorkoming van een onevenredige aantasting van de aanwezige landschappelijke waarden.

6.3 Specifieke gebruiksregels

Onder gebruik van de gronden en opstallen in strijd met de bestemming wordt in elk geval begrepen:

a. het aanbrengen van recreatievoorzieningen, dan wel als standplaats voor onderkomens en stacaravans of voor enige andere vorm van kamperen;
b. het aanbrengen van afbeeldingen of tekens voor commerciële doeleinden;
c. het opslaan, lozen c.q. storten, als dan niet ten verkoop van onbruikbare dan wel aan hun oorspronkelijke gebruik onttrokken voorwerpen, materialen, stoffen, producten, voer- of vaartuigen of machines;

6.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

6.4.1 Verboden

Het is verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning) de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren:
a. het vellen, rooien of beschadigen van houtgewassen;
b. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden waarvoor geen ontgrondingsvergunning is vereist;
c. het ophogen van gronden;

d. het graven, dichten, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
e. het aanbrengen van oppervlakte verharding groter dan 25 m^2 op gronden met de bestemming Groen en/of Tuin;
f. het aanbrengen van oppervlakteverharding groter dan 60 m^2 op gronden met de bestemming Wonen;

6.4.2 Uitzonderingen omgevingsvergunningsplicht

De in lid 6.4.1 vervatte verboden gelden niet voor het uitvoeren van:
a. werken of werkzaamheden ter realiseren van de bestemming, zoals aangegeven in lid 5.1;
b. werken of werkzaamheden, welke op het tijdstip waarop het plan rechtskracht verkrijgt, in uitvoering zijn;
c. werken of werkzaamheden die van geringe omvang zijn, dan het het normale onderhoud betreffen;
d. het vellen of rooien van bomen die in de als Bijlage 1 opgenomen Boomeffectanalyse zijn aangemerkt als in matige of slechte conditie of zijn aangemerkt als exoten.

6.4.3 Toelaatbaarheidwerken en werkzaamheden

Werken of werkzaamheden als bedoeld in lid 6.4 zijn slechts toelaatbaar, indien:
a. deze verband houden met de doeleinden die aan de desbetreffende bestemmingen zijn toegekend en
b. hierdoor dan wel door de daarvan hetzij direct, hetzij indirect te verwachten gevolgen de landschappelijke waarden en kwaliteiten van de gronden onevenredig worden of kunnen worden verkleind.

6.4.4 Voorschriften

Aan de omgevingsvergunning kunnen voorschriften worden verbonden.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 7 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 8 Algemene bouwregels

8.1 Bouwen binnen bouwvlak

a. Indien binnen een bestemmingsvlak een bouwvlak is aangegeven mag, behoudens andersluidende bepalingen in deze regels, uitsluitend worden gebouwd binnen dit bouwvlak.
b. Indien in een bestemmingsvlak geen bouwvlak is aangegeven, mag uitsluitend worden gebouwd voor zover daartoe in de betreffende bestemmingsregel uitdrukkelijk mogelijkheden zijn opgenomen.

8.2 Bebouwingspercentage

a. Indien in een bouwvlak geen bebouwingspercentage is aangegeven, mag dit vlak geheel bebouwd worden.
b. Indien binnen een bestemmingsvlak een bouwvlak en een bebouwingspercentage zijn aangegeven is het bebouwingspercentage van toepassing op de gronden binnen het bouwvlak.
c. Indien in een bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak slechts één bebouwingspercentage is aangegeven geldt dit percentage voor het gehele bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak.
d. Indien in een bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak meerdere bebouwingspercentages zijn aangegeven, gelden deze percentages voor die delen van het bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak waarin ze zijn aangegeven.

Artikel 9 Algemene gebruiksregels

Onder gebruik van gronden in strijd met het bestemmingsplan wordt in ieder geval verstaan:
a. het gebruik van bijgebouwen als zelfstandige woning;
b. het gebruik van de gronden ten behoeve van thuisprostitutie, raamprostitutie en seksinrichtingen.
c. het gebruik van gronden of bouwwerken waarbij niet wordt voorzien in voldoende parkeergelegenheid volgens de in de geldende Arnhemse beleidsregels voor parkeren opgenomen normen, met dien verstande dat als de hiervoor genoemde beleidsregels gedurende de planperiode worden gewijzigd rekening moet worden gehouden met de wijziging;
d. het bewonen, of laten bewonen, van een kamergewijze bewoning door meer dan één persoon per 18m^2 gebruiksoppervlakte;
e. het verschaffen van kortdurend verblijf van maximaal 3 maanden, te vergelijken met logies, al dan niet als onderdeel van de arbeidsvoorwaarden aan werknemers in een kamergewijze bewoning;
f. het gebruik van bijgebouwen als onzelfstandige wooneenheid in een kamergewijze bewoning

Artikel 10 Algemene aanduidingsregels

10.1 Overige zone - onbebouwbare zone

10.1.1 Aanduidingsomschrijving

Ter plaatse van de aanduiding Overige zone - onbebouwbare zone zijn de gronden naast de overige aangegeven bestemmingen tevens bestemd voor het in stand houden van de openheid.

10.1.2 Bouwregels

a Bouwverbod

Ter plaatse van de in 10.1.1 bedoelde aanduiding mogen geen bouwwerken worden gebouwd.

b Erf-bepaling

De gronden als bedoeld in 10.1.1 dienen niet te worden beschouwd als erf in de zin van artikel 1 van bijlage II behorende bij het Besluit omgevingsrecht, zoals dat artikel luidt op het moment van inwerkingtreding van dit plan.

Artikel 11 Algemene afwijkingsregels

11.1 Afwijken

Burgemeester en wethouders kunnen met een omgevingsvergunning afwijken van:

a. de in deze regels opgenomen bebouwingsregels, voor zover betreffende de *maximum bouwhoogte*, de *maximumgoothoogte en de maximuminhoud*, mits:
   1. de afwijking niet meer bedraagt dan 10% van de in de regels vastgelegde maten en;
   2. geen onevenredig afbreuk wordt gedaan aan het straat- en bebouwingsbeeld, de privacy van omwonenden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.
b. de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak, zoals bedoeld in lid 8.1 mits:
   1. de overschrijding van het bouwvlak niet meer bedraagt dan twee meter, de bestemmingsgrens niet wordt overschreden en het de bouw betreft van erkers, luifels, balkons, keldergaten (koekoeken) of galerijen;
   2. het de bouw van volledig beneden peil gelegen bouwwerken betreft, mits:
      1. een diepte van 6 meter niet wordt overschreden;
      2. het maaiveld wordt afgewerkt op een wijze die past binnen de bestemming;
      3. geen onevenredige toename van de parkeerdruk plaatsvindt;
c. de bestemmingsbepalingen voor het oprichten van:
   1. kunstobjecten en niet voor bewoning bestemde bouwwerken van openbaar nut, zoals transformatorstations, rioolgemalen, schakelhuisjes, telefooncellen voorzover met een inhoud groter dan 3 m^3, en haltes van vervoersdiensten, alle met een inhoud van maximaal 75 m^3;
   2. sirenemasten met een hoogte van maximaal 18 meter;
   3. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van (tele)communicatie:
      4. voorzover vrijstaand, met een hoogte van maximaal 20 meter;
      5. voorzover op of aan een ander bouwwerk te plaatsen, met een hoogte van maximaal 8 meter boven de aangegeven maximumbouwhoogte;
      6. geluidwerende voorzieningen voor zover deze noodzakelijk zijn ingevolge de bepalingen van de Wet geluidhinder.
d. de in deze regels opgenomen bepalingen omtrent de maximum bouwhoogte voor het oprichten van hekwerken ten behoeve van het gebruik van platte daken als dakterras tot een maximum van 1 meter boven de maximaal toegestane bouwhoogte mits:
   1. dit passend is in het bebouwingsbeeld van de omringende bebouwing en
   2. de belangen van omwonenden met betrekking tot privacy, uitzicht en bezonning niet onevenredig worden geschaad.
e. het bepaalde in artikel 9 voor de vestiging van maximaal één seksinrichting per wijk onder voorwaarde dat:
   1. het geen raamprostitutie betreft;
   2. de aanvraag past binnen de ruimtelijk relevante aspecten van het vestigingsbeleid prostitutie;
   3. het aantal seksinrichtingen, niet zijnde raamprostitutiebedrijven, op het grondgebied van de gemeente Arnhem na het afwijken van de regels niet meer dan acht zal bedragen;
   4. er in de wijk nog geen seksinrichting is;
   5. de seksinrichting niet in een appartementengebouw wordt gevestigd;
   6. het woon- en leefklimaat niet onevenredig wordt aangetast;
   7. er geen onevenredige vergroting van de parkeerdruk ontstaat;
   8. de afstand tot de dichtstbijzijnde seksinrichting hemelsbreed tenminste 250 meter bedraagt;
   9. de inrichting niet meer dan acht werkplekken bevat.

11.2 Afwegingskader

De in lid 11.1 genoemde omgevingsvergunningen worden slechts verleend, indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

a. het straat- en bebouwingsbeeld;
b. de woonsituatie;
c. de verkeerssituatie;
d. de sociale veiligheid;
e. de milieusituatie;
f. de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;

Artikel 12 Overige regels

12.1 Parkeren

a. Een omgevingsvergunning voor het bouwen van gebouwen wordt slechts verleend indien bij de aanvraag om een omgevingsvergunning wordt aangetoond dat gelet op de omvang of de bestemming van het gebouw in voldoende mate wordt voorzien in ruimte voor het parkeren of stallen van auto's in, op of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw behoort. Indien het wijzigen van het gebruik van gronden en/of bouwwerken - waarvoor een omgevingsvergunning is benodigd - daartoe aanleiding geeft, moet, voor wat betreft de toename in de parkeer- of stallingsbehoefte, in voldoende mate ruimte zijn aangebracht op die gronden of op de bij die bouwwerken behorende en daartoe bestemde gronden.
b. De onder a. bedoelde ruimte voor het parkeren van personenauto's moet afmetingen hebben die zijn afgestemd op gangbare personenauto's.
c. Aan het bepaalde onder a. wordt geacht te zijn voldaan indien de ruimte voor parkeren of stallen voldoet aan de in de Beleidsregels Parkeren van de gemeente Arnhem daartoe opgenomen normen.

12.2 Laden of lossen

Indien de bestemming van een gebouw aanleiding geeft tot een te verwachten behoefte aan ruimte voor het laden en lossen van goederen, dient, onverminderd het bepaalde elders in de regels van dit plan, in deze behoefte in voldoende mate zijn voorzien aan, in, of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw behoort.

12.3 Specifieke gebruiksregels

Tot een strijdig gebruik van gronden en bouwwerken als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder c van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht wordt in elk geval gerekend het gebruiken of laten gebruiken van gronden of bouwwerken waarbij niet in voldoende mate ruimte is aangebracht en in stand wordt gehouden op eigen terrein voor het genoemde in lid 12.1 overeenkomstig de beleidsregels als bedoeld in lid 12.6.

12.4 Afwijkingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in de leden 12.1 en 12.2:
a. indien het voldoen aan die bepalingen door bijzondere omstandigheden op overwegende bezwaren stuit, of
b. voor zover op andere wijze in de benodigde parkeer- of stallingsruimte, dan wel laad- of losruimte wordt voorzien.

12.5 Voorwaarden voor afwijken

Afwijken van de regels, als bedoeld in de leden 12.1 en 12.2 is slechts mogelijk, indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
a. de parkeersituatie in de openbare ruimte;
b. de woon- en leefsituatie.

12.6 Beleidsregels

a. Burgemeester en wethouders passen deze bouwregels toe met inachtneming van de door hen vastgestelde beleidsregels met betrekking tot het parkeren, zoals die gelden op het tijdstip van indiening van de aanvraag om een omgevingsvergunning.
b. Indien deze beleidsregels gedurende de planperiode worden gewijzigd, wordt rekening gehouden

met de wijziging.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 13 Overgangsrecht

13.1 Overgangsrecht bouwwerken

13.1.1 Overgangsbepaling

Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot,

a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
b. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

13.1.2 Afwijken

Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van sublid 13.1.1 een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in sublid 13.1.1 met maximaal 10%.

13.1.3 Uitzondering op het overgangsrecht bouwwerken

Het bepaalde in lid 13.1.1 is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

13.2 Overgangsrecht gebruik

13.2.1 Overgangsbepaling

Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

13.2.2 Strijdig gebruik

Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in lid 13.2.1 te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

13.2.3 Verbod hervatten strijdig gebruik

Indien het gebruik, bedoeld in lid 13.2.1 na de inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

13.2.4 Uitzondering op het overgangsrecht gebruik

Het bepaalde in lid 13.2.1 is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Artikel 14 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:
Regels van het bestemmingsplan Chw Mooieweg 23.

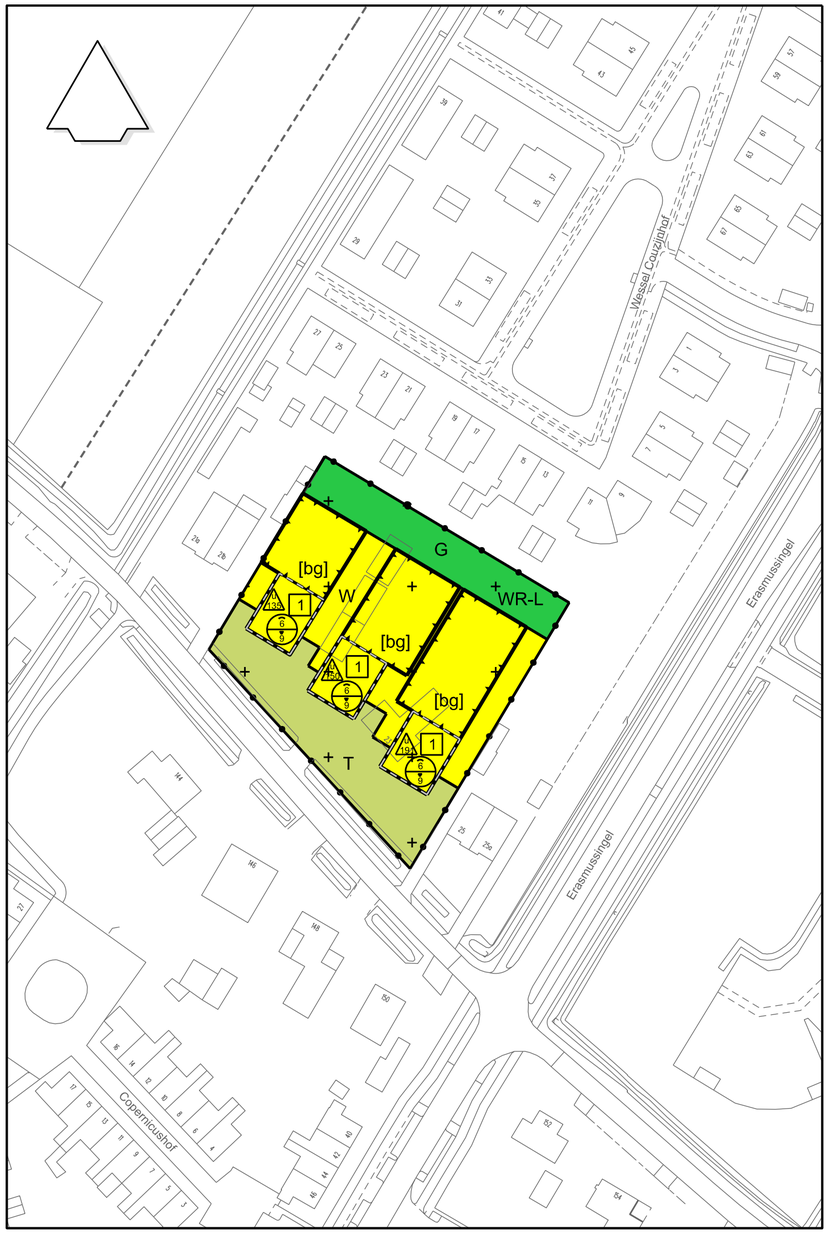

Plangebied

Plangebiedgrens

Bestemmingen

G — Groen

T — Tuin

W — Wonen

Dubbelbestemmingen

WR-L — Waarde - Landschap

Bouwvlak

bouwvlak

Bouwaanduidingen

[bg] — bijgebouwen

Maatvoeringaanduidingen

maatvoeringsvlak

maximum goothoogte (m), maximum bouwhoogte (m)

E — maximum aantal wooneenheden

maximum oppervlakte hoofdgebouw (m2)

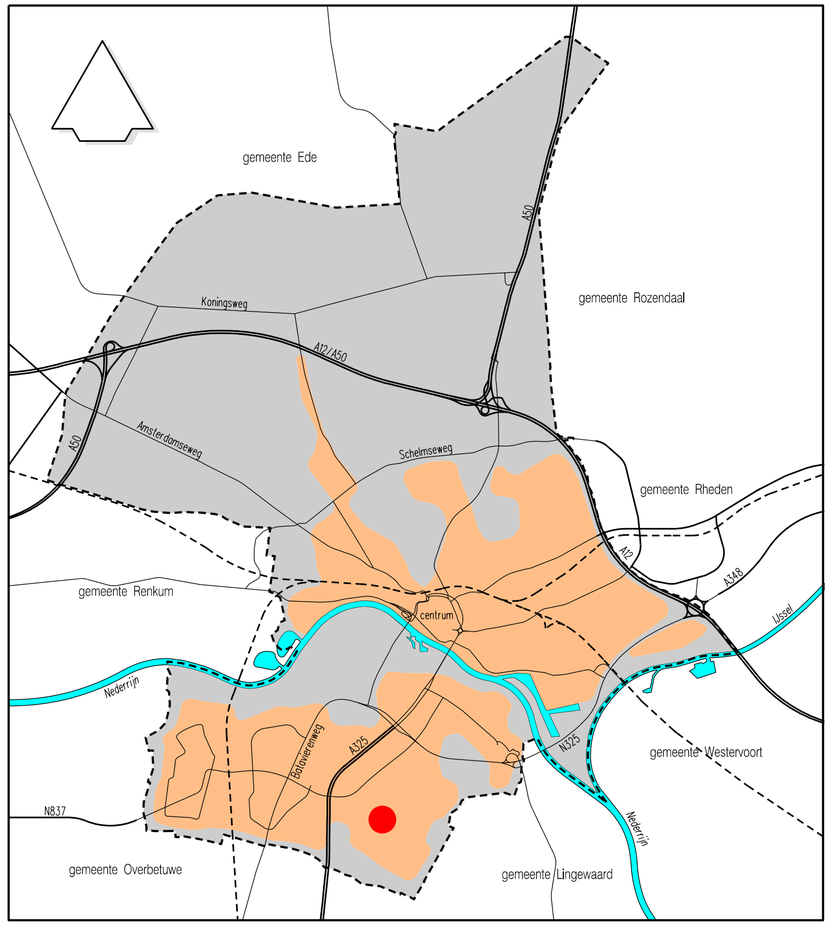

BESTEMMINGSPLAN MOOIEWEG 23

planstatus	datum:	getekend:
● ontwerp	24-08-2021	PvD/extern
● vast te stellen	december 2021	PvD
○ vastgesteld		
○ in werking		
○ onherroepelijk		

schaal:	getekend:	tekeningnummer:
1:1000	PvD/extern	NL.IMRO.0202.988-0301

© Nadruk verboden

Strategie, Beleid en Regie, beleidsdomein Fysiek

Eusebiusbuitensingel 53, Postbus 9029, 6800 EL ARNHEM
Tel.: 0800-1809, fax: 026-3774830, gemeente@arnhem.nl

GEMEENTE Arnhem

Chw
Moo
23

Cluster
Beleid en Regie, Gemeente Arnhem

Bestemmingsplan
Bijlagen

GEMEENTE Arnhem

Colofon

Plan:	Chw Mooieweg 23
Gemeente:	Arnhem
Plannummer:	988
IMRO-identificatie:	NL.IMRO.0202.988-0301
Huidige status:	vastgesteld
Plantype:	bestemmingsplan
Locatie:	
Projectleider:	
Datum:	10-11-2021

Bijlagen bij de toelichting

Bijlage 1 **Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen**

Bijlage 2 **Quickscan Flora & Fauna en Boomeffectanalyse**

Bijlage 3 **Beeldkwaliteitsparagraaf**

Bijlage 4 **Akoestischonderzoek wegverkeerslawaai**

Bijlage 5 **Watertoets**

Bijlage 6 **Verkennend bodemonderzoek**

Bijlagen bij de regels

Bijlage 1 **Boomeffectanalyse**

Gemeente Arnhem

GEMEENTEBLAD

Officiële uitgave van de gemeente Arnhem

Nr. 151393

17 mei

2021

BELEIDSREGELS NATUURINCLUSIEF BOUWEN

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN ARNHEM;

gelezen / overwegende dat:
• we het mogelijk willen maken dat bij nieuwe bestemmingsplannen natuurinclusief bouwen verplicht kan worden gesteld;
• de gemeenteraad hiertoe kan besluiten door de open norm 'voldoende natuurinclusieve maatregelen' op te nemen in een bestemmingsplan.
• aan de open norm invulling wordt gegeven door het 'Puntensysteem Natuurinclusief Bouwen';
• deze open norm via een beleidsregel moet worden uitgelegd

gelet op artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht ;

BESLUIT:

vast te stellen de

BELEIDSREGELS NATUURINCLUSIEF BOUWEN

In Arnhem zijn we omgeven door prachtige natuur. Rondom de stad én in de stad zelf. Door de natuur een volwaardige plek te geven in bouwprojecten ontstaat een aantrekkelijke, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving voor mens en dier. Elk project(gebied) kan een bijdrage leveren aan een gezond functionerend stedelijk ecosysteem. Dit 'Puntensysteem Natuurinclusief Bouwen in Arnhem' (en het bijbehorende Invulformulier en de Maatregelencatalogus) wordt ingezet als middel om dat te bereiken.

De eerste bouwsteen van natuurinclusief bouwen is natuur in het gebouw: het inbouwen van verblijfsplaatsen in woningen, bijvoorbeeld via neststenen. Dit is noodzakelijk voor diersoorten die voor hun broedgelegenheid van gebouwen afhankelijk zijn, zoals huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. De tweede bouwsteen is natuur aan, op en om de woning: groene daken en gevels en natuurlijke tuinen met egeldoorgangetjes en groene erfafscheidingen. De derde bouwsteen is natuur in de buurt: het toepassen van meer groen en blauw in de directe woonomgeving en het aanleggen van groene en blauwe verbindingen met andere delen van de stad of het buitengebied, zoals via hagen, bomen of natuurvriendelijke oevers,. Alle drie de bouwstenen vergroten de biodiversiteit, leefbaarheid en natuurbeleving; de laatste twee bouwstenen vergroten ook de klimaatbestendigheid van het gebied.

Ambitie en reikwijdte
Met dit puntensysteem streven we in Arnhem in eerste instantie naar:
A) de instandhouding en versterking van het leefgebied van gebouwgebonden diersoorten.
Dit doen we door verblijfsmogelijkheden te creëren in gebouwen en de omgeving geschikt te maken.
B) het behouden en versterken van de biodiversiteit in het algemeen, aan de hand van de doelsoorten benoemd in de Groenvisie (2017).
Dit doen we door bijvoorbeeld het aanleggen van groene daken en gevels, het planten van bomen of het creëren van amfibieënpoelen. De gekozen doelsoorten zijn nadrukkelijk niet alleen bedreigde of beschermde soorten. We willen als gemeente vooral de grote rijkdom aan soorten in stand houden en gezonde ecosystemen creëren. De doelsoorten staan symbool voor een bepaalde kwaliteit van het gebied en vormen dus een referentie voor het hele ecosysteem van dat gebied.

Daarnaast dragen de maatregelen in het puntensysteem ook bij aan:
C) de klimaatbestendigheid van het gebied.
De aanleg van groen gaat hittestress en droogte tegen en helpt bij wateroverlast.
D) gezonde bewoners.
Natuurinclusief bouwen vergroot de levenskwaliteit van mensen, die gezonder en gelukkiger zijn wanneer ze omringd zijn door natuur.

Het puntensysteem geeft initiatiefnemers kaders voor natuurinclusief bouwen bij ruimtelijke projecten in Arnhem. Er is gekozen voor een puntensysteem om de creativiteit en keuzevrijheid van ontwerpers te bevorderen. Er moet altijd een minimaal aantal punten gehaald worden door verblijfsplaatsen in te bouwen én door groene maatregelen op, aan en om de woning(en) toe te passen. In sommige gevallen zijn ook maatregelen in de buitenruimte vereist. Welke maatregelen precies worden gekozen om de punten te behalen is aan de initiatiefnemer, in overleg met de gemeente.

Borging
Het is van groot belang om de natuurinclusieve maatregelen vroegtijdig in de projecten mee te nemen. Om het kiezen van maatregelen zo gemakkelijk mogelijk te maken is het 'Invulformulier Natuurinclusief Bouwen in Arnhem' ontwikkeld (zie aparte bijlage). Dit formulier dient ingevuld te worden door de ontwikkelende partij(en), in overleg met de gemeentelijk stedenbouwkundige/landschapsontwerper/ecoloog. Het invulformulier is een leidraad: elk gebied heeft zijn eigen kenmerken en mogelijkheden. Om maatwerk te leveren is ecologische kennis nodig. Daarom is het bij alle projecten belangrijk en bij grotere projecten noodzakelijk dat er een ecologisch adviseur betrokken is.

Globale opzet puntensysteem
In het puntensysteem wordt onderscheid gemaakt tussen twee categorieën: verblijfsplaatsen voor gebouwbewonende soorten en 'groene' maatregelen. De groene maatregelen zijn onderverdeeld in opstalgebonden maatregelen (op/aan/om het huis), omgevingsgebonden maatregelen en bewustwordingsmaatregelen.

De verblijfsplaatsen en opstalgebonden maatregelen zijn altijd van toepassing; omgevingsgebonden maatregelen alleen als het project ook buitenruimte bevat; en de bewustwordingsmaatregelen alleen bij bepaalde grootschalige projecten waarbij het lastig is via de andere, fysieke maatregelen voldoende punten te behalen (zoals bij hoogbouw).

Aan het puntensysteem is een 'Maatregelencatalogus' gekoppeld (Bijlage 2). Deze catalogus bevat een uitwerking van de maatregelen waarmee punten kunnen worden behaald, zoals eisen en randvoorwaarden per maatregel. Bijvoorbeeld op welke richting en op welke hoogte neststenen moeten worden ingebouwd of welke soort planten het best gebruikt kan worden voor een groene gevel. Initiatiefnemers kunnen ook maatregelen nemen die niet in de Maatregelencatalogus staan. In dat geval wordt in overleg met de gemeente bepaald hoeveel punten de maatregel waard is.

Stappenplan

Het Puntensysteem Natuurinclusief Bouwen volgt de volgende stappen om tot geschikte en voldoende natuurinclusieve maatregelen te komen. Met dit stappenplan bij de hand kan de initiatiefnemer het Invulformulier in de bijlage invullen.

Stap 1. Punten bepalen
In de tabel staat hoe de initiatiefnemer het minimale aantal punten kan bepalen dat in het project behaald dient te worden. Dit hangt af van (1) de hoeveelheid woningen, (2) het soort woningen (van woningen in het midden- of topsegment worden meer natuurinclusieve maatregelen verwacht dan bij sociale woningbouw) en (3) of er wel of niet buitenruimte ingericht moet worden.
Daarnaast geldt het volgende:
• Als er alleen sprake is van opstalgebonden groene maatregelen dient 25% van het totaal aantal punten uit 'groene' maatregelen te komen. Dat is het geval als de initiatiefnemer verantwoordelijk is voor het bouwen van de woningen, maar niet voor het inrichten van de buitenruimte. Als er wel buitenruimte wordt ingericht dienen er ook omgevingsgebonden groene maatregelen te worden genomen en dient niet 25% maar 50% van het totaal aantal punten uit groene maatregelen te komen. De overige punten kunnen behaald worden door het inbouwen van voorzieningen voor gebouwbewonende soorten.
• Om te zorgen voor een gevarieerd aanbod van nestvoorzieningen en andere soortgroep-gebonden maatregelen geldt dat er voor meerdere soortgroepen maatregelen moeten worden genomen. Het minimum aantal is afhankelijk van het soort woningen dat gebouwd wordt (zie tabel).

	Sociale woningbouw (woningbouw- coöperaties)	**Middensegment (commercieel huur/koop: rijtjeswoningen, grondgebonden woningen, appartementen)**	**Topsegment (2-kapper, vrijstaande woning, penthouse)**
Totaal aantal punten (bij opstalgebonden projecten)	Aantal woningen x 2;	Aantal woningen x 4;	Aantal woningen x 6;
	minstens 25% van het totaal aantal punten bestaat uit groene maatregelen		
Totaal aantal punten (bij projecten waar ook (een deel van) de buitenruimte wordt ingericht)	Aantal woningen x 3;	Aantal woningen x 6;	Aantal woningen x 9;
	minstens 50% van het totaal aantal punten bestaat uit groene maatregelen		
Minimum # groene maatregelen	1	2	3
Minimum # soortgroepen	1	2	3

Stap 2. Maatregelen kiezen
Wanneer duidelijk is hoeveel punten er behaald dienen te worden, kan de initiatiefnemer gaan kijken welke maatregelen hij/zij wil treffen om het desbetreffende aantal punten te behalen. Het aantal punten per maatregel is te vinden in het Invulformulier (Bijlage 1) en de Maatregelencatalogus (Bijlage 2).

Categorie A: verblijfsplaatsen voor gebouwbewonende soorten
Zoals bij Stap 1 al is benoemd moet een deel van de punten worden behaald door verblijfsplaatsen voor gebouwbewonende soorten te creëren, bijvoorbeeld door het inbouwen van neststenen.
• Er kan gekozen worden voor neststenen voor de volgende doelsoorten: gierzwaluw, huiszwaluw, huismus, zwarte roodstaart, gewone dwergvleermuis, vlinders en bijen. De meeste neststenen zijn 1 punt waard. Voor een deel van deze diersoorten (gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis) ligt soms al een verplichting om vervangende nestplaatsen aan te leggen vanuit de Wet natuurbescherming. Het gaat hier echter om extra maatregelen, bovenop wat verplicht is.

Categorie B/C/D: groene maatregelen
De biodiversiteit wordt het meest vergroot als neststenen en groene maatregelen aan, in en om het huis op de juiste manier met elkaar gecombineerd worden. Huismussen hebben bijvoorbeeld verblijfsplaatsen nodig in gebouwen, maar ook groene hagen om zich in te kunnen verstoppen. Naast de gebouwgebonden doelsoorten profiteren ook veel andere dieren van deze maatregelen en tevens zorgen groene maatregelen voor een betere klimaatbestendigheid van het gebied. Daarom moet een deel van de punten altijd uit groene maatregelen komen.

De groene maatregelen zijn onderverdeeld in subcategorieën:
• Voor opstalontwikkelaars gaat het primair om groene maatregelen op, aan en om de woning; aan de gevel, op het dak, en/of in de tuin (categorie B). Bijvoorbeeld het aanleggen van groene gevels via het plaatsen van spandraden aan de muur en het aanbrengen van de juiste grond (5 punten per gevel van tenminste 2 meter hoog en 3 meter breed), het plaatsen van een groen plat of hellend dak (15 punten per 50m2, bonuspunten als er naast sedum ook struiken of (dwerg)heesters worden aangeplant) of het aanleggen van geveltuintjes (1 punt per tuintje).
• Initiatieven die zich ook deels in de buitenruimte afspelen, moeten ook omgevingsgebonden maatregelen nemen (categorie C). Bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers (10 punten), bomen (5 punten voor het aanplanten of behouden van 3 inheemse bomen van 1e grootte), nestkasten voor niet-gebouwbewonende soorten (meestal 1 punt) of het aanleggen van een amfibieënpoel (25 punten per poel van minimaal 30m2) of ecologische wadi (alleen in delen van Arnhem-Noord, waar goed doorlatende bodems zijn) (5 punten voor een kleine wadi, 10 punten voor een grote).
• Met maatregelen die de bewustwording van de (toekomstige) bewoners op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie vergroten, kunnen bij grotere projecten ook nog een beperkt aantal punten worden verdiend (categorie D). Deze categorie is vooral relevant voor bepaalde grotere projecten waarvoor het moeilijk kan zijn om genoeg groene maatregelen te implementeren om de noodzakelijke punten te halen (bijvoorbeeld door ruimtegebrek). Denk aan het uitdelen van biodiversiteitspakketjes, het opleveren van tuinen met zwarte aarde, het aanleggen van huizen inclusief natuurlijke tuin die meegefinancierd kan worden in de hypotheek, etc.

Hoe dichterbij openbaar groen zoals stadsparken en andere grotere groenstroken, hoe belangrijker het is dat er niet alleen voor de gebouwgebonden soorten maatregelen worden getroffen maar ook voor de andere doelsoorten in dat specifieke gebied. Per gebied dragen natuurinclusieve maatregelen bij aan een groter leefgebied van de volgende doelsoorten:

Veluws Plateau: havik, das, ree, groene en zwarte specht, nachtzwaluw, adder, zandhagedis, gladde slang, vleermuizen, edelhert, wild zwijn, inclusief inheemse vegetatie.
Veluws Gradiënt: das, ree, groene, grote bonte en zwarte specht, eekhoorn, bosuil, ijsvogel, heikikker, beekprik, bermpje en sleedoornpage, inclusief inheemse vegetatie.
Rivierengebied: ijsvogel, (zwarte) ooievaar, patrijs, steenuil, kwartelkoning, bever, otter en ringslang, kamsalamander, inclusief inheemse vegetatie.
Poldergebied: groene specht, ringslang, boomklever, kamsalamander, rietzanger, steenuil, patrijs, kwartelkoning, waterspitsmuis, kleine karekiet, rugstreeppad, ringslang, hermelijn en ijsvogelvlinder, oranjetipje, inclusief inheemse vegetatie.

De gemeentelijke ecoloog kan aangeven of deze doelsoorten ook inderdaad in de omgeving van het project aanwezig zijn. Een ecologisch adviesbureau kan helpen de juiste maatregelen te kiezen. Alle mogelijke maatregelen en het aantal punten dat elke maatregel waard is, zijn te vinden in het bijgevoegde Invulformulier en zijn nader toegelicht in de Maatregelencatalogus. Om de creativiteit en keuzevrijheid van ontwerpers te bevorderen, kunnen in elke categorie ook maatregelen worden voorgesteld die niet in de Maatregelencatalogus vermeld staan, mits ze op overtuigende wijze bijdragen aan het vergroten van de biodiversiteit en/of klimaatadaptatie in het gebied. In overleg met de gemeente wordt dan het aantal punten bepaald.

Voor alle maatregelen geldt dat ze aantoonbaar:
• realiseerbaar zijn binnen de invloedsfeer van de uitvoerende partij;
• op deskundige wijze worden uitgevoerd;
• in goede staat moeten blijven en niet in een later stadium mogen worden weggehaald;

• zijn goedgekeurd door de gemeente Arnhem.

Stap 3. Registratie en presentatie maatregelen
Gekozen maatregelen worden geregistreerd via het 'Invulformulier Natuurinclusief Bouwen in Arnhem' (Bijlage 1). Dit formulier dient de volgende doelen:
• Het formulier kan voor het betreffende project gebruikt worden om een keuze te maken voor bepaalde maatregelen en gemakkelijk uit te rekenen hoeveel punten dat oplevert.
• De gemeente heeft een overzicht van de gekozen maatregelen en kan die vergelijken met de uiteindelijk getroffen maatregelen.
• Het geeft de mogelijkheid om projecten als voorbeeld en inspiratiebron te gebruiken voor andere projecten in Arnhem.

Deze beleidsregels treden in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.

Aldus vastgesteld in de collegevergadering van 11 mei 2021,
Het college van burgemeester en wethouders voornoemd,
de secretaris, de burgemeester,

BIJLAGE 1 horende bij de Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen
Invulformulier Natuurinclusief Bouwen in Arnhem

Invulformulier Natuurinclusief Bouwen in Arnhem

Neem dit formulier mee bij afspraken met de gemeente

Stap 1. Kruis het soort woning(en) aan dat u gaat bouwen en vul het aantal in
Zo weet u direct het aantal punten dat u in totaal moet behalen, hoeveel daarvan uit groene maatregelen moeten komen en voor hoeveel soortgroepen u minstens maatregelen moet nemen.

Soort woning **(vink aan)**	☐ Sociale woningbouw		☐ Middensegment		☐ Topsegment	
Opstalgebonden of ook buitenruimte? **(vink aan)**	☐ Opstalgebonden	☐ Ook buitenruimte	☐ Opstalgebonden	☐ Ook buitenruimte	☐ Opstalgebonden	☐ Ook buitenruimte
Aantal woningen **(vul getal in)**	0	0	0	0	0	0
Totaal aantal te behalen punten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Waarvan groene maatregelen	0	0	0	0	0	0
Overige eisen	Minstens 1 diersoort en 1 groene maatregel		Minstens 2 diersoorten en 2 verschillende groene maatregelen		Minstens 3 diersoorten en 3 verschillende groene maatregelen	

Als u stap 2-4 heeft doorlopen, wordt onderstaande tabel automatisch ingevuld:

Soort maatregel	Categorie	Punten	Opmerkingen?
Verblijfsplaatsen voor gebouwbewonende soorten	Categorie A	0	
Groene maatregelen	Categorie B (opstalgebonden)	0	
	Categorie C (omgevingsgebonden - mits van toepassing)	0	
	Categorie D (bewustwording - mits van toepassing - overleg met gemeente)	0	
Totaal punten uit groene maatregelen		0	
Totaal		**0**	

Stap 2. Punten halen uit verblijfsplaatsen (Categorie A)
Het kiezen van verblijfsplaatsen gaat als volgt:
o Kruis in de meest linker kolom aan welke doelsoorten u kiest. U kunt uw keuze bijvoorbeeld laten bepalen door welke soorten er in het gebied al veel voorkomen (maar dat hoeft niet!). Zie daarvoor www.waarneming.nl. Check ook altijd de Maatregelencatalogus. Daarin staat meer informatie over specifieke eisen en randvoorwaarden per soort/maatregel. Niet alle soorten zijn namelijk voor elk project geschikt. Dit hangt bijvoorbeeld af van de oriëntatie van de gevel en of het om hoogbouw of laagbouw gaat.
o In de tweede kolom staat hoeveel punten een verblijfsplaats voor die soort waard is.
o In de derde kolom ziet u welke belangrijkste gebieds-specifieke voorwaarden er zijn voor deze soort (voor een uitgebreidere toelichting, zie de Maatregelencatalogus).
o Bij sommige soorten wordt een minimum aantal verblijfsplaatsen per woning geadviseerd omdat deze dieren leven in groepen (kolom 4).
o In kolom 5 staat welke groene opstalgebonden maatregelen u in stap 3 (Categorie B) zou kunnen kiezen om naast het aanbieden van nestgelegenheid ook de juiste leefomgeving voor deze soort te creëren binnen uw project. Dit verhoogt de effectiviteit van de maatregel.
o In de meest rechter kolommen geeft u het aantal neststenen aan dat u per soort gaat inbouwen. Dan verschijnt het daaraan gekoppelde aantal punten.
o Onderaan ziet u het toaal aantal punten in Categorie A en eventueel kunt u een toelichting geven.

Keuze **(vink aan)**	Punten	Gebieds-specifieke eisen	Minimum #	Advies voor Categorie B	Aantal **(vul in)**	Punten
☐ 1. Gierzwaluw*	(1 neststeen = 1 punt)	Plaats in hoge blinde gevel op noorden/oosten. Vrije aanvliegroute.	Koloniebroeder: minstens 6 stenen bij elkaar	B4. Geveltuintje	0	0
☐ 2. Huismus*	(1 neststeen/pan = 1 punt 1 vogelvide of 5m verplaatste vogelschroot = 2 punten)	I.c.m. groene omgeving met hoge hagen/heesters.	Koloniebroeder: minstens 6 stenen bij elkaar	B3. Groene gevel en/of B8. Groene erfafscheiding	0 0	0 0
☐ 3. Gewone Dwergvleermuis*	(1 neststeen = 1 punt)	Aanwezigheid vrije aanvliegroute	Liefst meerdere kasten bij elkaar, deels geschakeld	B5. Geen lichtuitstraling	0	0
☐ 4. Zwarte roodstaart	(1 neststeen = 1 punt)	Voorkeur voor bedrijventerreinen of grootschalige nieuwbouw	Leeft solitair: geen minimum aantal nodig	B1-2. Groene daken	0	0
☐ 5. Bijen en vlinders	(1 neststeen = 1 punt; 1 groot bijenhotel = 5 punten)	Dichtbij nectar- en stuifmeel-dragende planten		B1-2. Groene daken B4. Geveltuintje	0	0
☐ 6. Huiszwaluw	(1 neststeen met 2 kommetjes= 1 punt)	In open gebied, in de buurt van waterrijke plekken en al bestaande nesten	Plaats meerdere nestkommetjes bij elkaar		0	0
☐ 7. Vrije maatregel: .....**	(1 tot 25 punten - ntb))	Maatregel draagt overtuigend bij aan vergroten biodiversiteit		ntb	0	0
Totaal Categorie A						0

**In bepaalde gebieden is toepassing van verblijfsmaatregelen voor vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen verplicht. **Vrije keuze: er kan een eigen maatregel worden geformuleerd. Hierbij moet een onderbouwing worden gegeven op welke wijze de maatregel bijdraagt aan biodiversiteit. Het aantal punten wordt in overleg met gemeente bepaald.*

Toelichting (eventueel)

Stap 3. Punten uit groene opstalgebonden maatregelen (Categorie B)
Selecteer in de onderstaande tabel welke opstalgebonden maatregelen u kiest. Houd daarbij rekening met de soorten die u in stap 2 heeft gekozen. Bekijk voordat u een keuze maakt altijd eerst de specifieke eisen en randvoorwaarden in de Maatregelencatalogus.

Keuze (vink aan)	Punten	T.b.v.	Advies	Aantal (vul in)	Punten
GEVEL/DAK					
☐ B1. Groen plat dak	Sedum: 15 punten per 50m2 (sedum) & grassen+kruiden? 18 punten &(dwerg)heesters/struiken? 21 pnt	BIO (vlinder, vogel, wilde bij), KA, NB	Liefst op woning, niet op schuurtjes, en met zo veel mogelijk verschillende soorten sedum (bij plat dak liefst ook kruiden, (dwerg)heesters)	0 0 0	0 0 0
☐ B2. Hellend sedumdak	15 punten per 50m2			0	0
☐ B3. Groene gevel	5 punten per gevel (tenminste 2m hoog en 3m breed)	BIO (huismus, vlinder, wilde bij), KA, NB	Klimop (hedera), bruidsluier, wingerd, vuurdoorn, clematis, kamperfoelie, leifruit	0	0
☐ B4. Geveltuin	1 punt per grondgebonden woning met geveltuintje (minstens 1m breed)	BIO (huismus, vlinder, wilde bij), KA, NB	Inheemse vogel- en insectvriendelijke planten (veel bessen, nectar, stuifmeel)	0	0
☐ B5. Vleermuisvriendelijke/geen verlichting (bij alle woningen rekening houden met beperkte lichtuitstraling)	1 punt bij project met 1-10 woningen 3 punten bij project met 11-50 woningen 5 punten bij project met 51-100 woningen 10 punten bij project met >100 woningen	BIO (vleermuis, vogel)		0 0 0 0	0 0 0 0
☐ B6. Vrije maatregel: .....**	ntb	BIO en/of KA en/of NB	Maatregel draagt overtuigend bij aan vergroten biodiversiteit/ klimaatadaptatie.	0	0
TUIN					
☐ B7. Groene erfafscheiding	1 punt per huis met >25% groene hagen 2 punten per huis met volledige groene hagen 2 punten per huis met >25% gemengde hagen (3 of meer soorten) 4 punten per huis met volledige gemengde hagen	BIO (huismus, vlinder, wilde bij), KA, NB	Klimop, liguster, Spaanse aak, zuurbes, hulst, gele kornoelje, meidoorn, (haag)beuk of andere vrucht- en besdragende of nectarproducerende soort	0 0 0 0	0 0 0 0
☐ B8. Egelpassages ('egelsnelweg' - alle tuinen egelpasseerbaar d.m. v. groene erfafscheidingen / openingetjes)	1 punt bij project met 1-10 woningen 3 punten bij project met 11-50 woningen 5 punten bij project met 51-100 woningen 10 punten bij project met >100 woningen	BIO (egel), NB	opening van min. 13x13cm.	0 0 0 0	0 0 0 0
☐ B9. Inheemse boom 2e/3e grootte of 3 struiken aanplanten in tuin	3 punten per boom(pje) 1 punt per struik	BIO (vogels, insecten), KA, NB	bv. krentenboompje, gele kornoelje, kersappel, zwarte kers, sierpeer, mispel bv. meidoorn, vuilboom, hazelaar, sleedoorn	0 0	0 0
☐ B10. Binnen hele project alleen noodzakelijke verharding in bv. (voor)tuinen, oprit	1 punt bij project met 1-10 woningen 3 punten bij project met 11-50 woningen 5 punten bij project met 51-100 woningen 10 punten bij project met >100 woningen	BIO, KA, NB	Waar verharding noodzakelijk is, zet in op halfverharding of waterdoorlatende verharding	0 0 0 0	0 0 0 0
☐ B11. Vrije maatregel:.....**	ntb	BIO en/of KA	Maatregel draagt overtuigend bij aan vergroten biodiversiteit/ klimaatadaptatie.	0	0
Totaal Categorie B					0

*BIO = biodiversiteit, KA = klimaatadaptatie NB = natuurbeleving. ** Hierbij moet een onderbouwing worden gegeven op welke wijze de maatregel bijdraagt aan biodiversiteit/klimaatadaptatie. Punten in overleg met gemeente bepaald.*

Toelichting (eventueel)

Stap 4. Punten uit groene omgevingsgebonden maatregelen (Categorie C) - mits van toepassing
Speelt uw initiatief zich ook af in de buitenruimte? Kies dan tevens uit de onderstaande maatregelen. Ook voor deze stap geldt: bekijk voordat u een keuze maakt altijd eerst de specifieke eisen en randvoorwaarden in de Maatregelencatalogus.

Keuze (vink aan)	Punten	T.b.v.	Advies	Aantal (vul in)	Punten
NESTEN VOOR NIET-GEBOUWBEWONENDE SOORTEN					
☐ C1. Nestkast voor de boomklever	1 nestkast = 1 punt	BIO (boomklever)	Alleen nestkasten plaatsen in een omgeving met veel (oude loof)bomen	0	0
☐ C2. Nestkast grote bonte specht	1 nestkast = 1 punt	BIO (grote bonte specht, boomklever)	Alleen nestkasten plaatsen in een omgeving met veel bomen	0	0
☐ C3. Nestkast voor steenuil	1 nestkast = 2 punten	BIO (steenuil)	Plaats bij voorkeur op (boeren)erven. Max. 1 per 100m2	0	0
☐ C4. Nestkast voor bosuil	1 nestkast = 2 punten	BIO (bosuil)	Alleen nestkasten plaatsen in een omgeving met veel bomen	0	0
☐ C5. Vleermuiskast	1 nestkast = 1 punt	BIO (verschillende soorten vleermuizen)	Eén vleermuiskast is goed, twee of meer is beter. Geen lichtverstoring.	0	0
☐ C6. Nest voor ooievaar	1 nest = 25 punten	BIO (ooievaar)	Dichtbij extensief beheerde weilanden en/of uiterwaarden.	0	0
☐ C7. Vrije maatregel:.....*	ntb	BIO en/of KA	Maatregel draagt overtuigend bij aan vergroten biodiversiteit/ klimaatadaptatie.	0	0

GROENE BUITENRUIMTE					
☐ C8. Extensief maaibeheer	5 punten als het overal in het projectgebied toegepast is behalve op plekken waar dit niet kan/wenselijk is	BIO (hermelijn, waterspitsmuis, patrijs, rietzanger, kwartelkoning, vlinders, bijen), KA, NB	1-3x maaien en afvoeren per jaar, steeds 25% laten staan.	0	0
☐ C9. Vergroenen en verfraaien van bermen	3 punten per berm	BIO (vlinders, bijen), KA	A. verharde bermen vergroenen of; B. groene bermen geschikt maken voor afwatering	0	0
☐ C10. Cluster van 3 inheemse bomen van 1e grootte aanplanten of behouden	5 punten	BIO (vogels), KA, NB	Bijvoorbeeld wilg, zomer-/wintereik, linde, zachte/ruwe berk, zwarte els, zoete kers	0	0
☐ C11. Rij van >10 inheemse bomen van 1e grootte aanplanten of behouden	15 punten			0	0
☐ C12. Takkenril/ stobbenwal aanleggen	2 punten per takkenril van minstens 10m	BIO (hermelijn, rugstreeppad, ringslang, kamsalamander), NB		0	0
☐ C13. Vogel- of vlinderbosje aanleggen	3 punten per cluster van 25m2	BIO (huismus, vlinders), KA, NB	Bijvoorbeeld meidoorn, vuilboom, hazelaar, sleedoorn	0	0
☐ C14. Aanleg haag (minimale lengte 100 meter)	5 punten per haag	BIO (huismus), KA, NB	Klimop (hedera), liguster, Spaanse aak, zuurbes, hulst, gele kornoelje, meidoorn, (haag)beuk, sleedoorn	0	0
☐ C15. Faunapassage	15 punten voor een passage onder de grond 25 punten voor een passage voor grote zoogdieren over de weg	BIO, NB		0 0	0 0
☐ C16. Pocketpark (minipark van min. 250m2)	25 punten	BIO, KA, NB	Inheemse en klimaatbestendige soorten, liefst deels eetbaar	0	0
☐ C17. Verbinden groenstructuren op zelf gekozen manier	5-25 punten, ntb	BIO, NB		0	0
☐ C18. Beperken verharding	10 punten als hier in het hele projectgebied aantoonbaar rekening mee wordt gehouden (bij bv. parkeervakken)	BIO, KA, NB		0	0
☐ C19. Geen buitenverlichting bij of op groen	10 punten	BIO (vleermuizen, vogels)		0	0
☐ C20. Vrije maatregel:.....*	1 tot 25 punten, ntb	BIO en/of KA		0	0
BLAUWE BUITENRUIMTE					
☐ C21. Natuurvriendelijke oever	10 punten als dit standaard wordt toegepast bij alle oevers in het projectgebied (tenzij goed beargumenteerd is waarom dit niet kan/niet wenselijk	BIO (rugstreeppad, ringslang, kamsalamander, patrijs, rietzanger, kleine karekiet, hermelijn, waterspitsmuis, bever, otter), NB	In overleg met Waterschap	0	0
☐ C22. Ecologische wadi of bodempassage	5 punten voor kleine wadi/bodempassage 10 punten voor grote wadi/bodempassage	BIO (vlinders, bijen), KA, NB	Natuurlijke inrichting met kruiden en planten	0 0	0 0
☐ C23. Amfibieënpoel (minimaal 30 m2)	25 punten per poel	BIO (rugstreeppad, ringslang, kamsalamander), KA, NB		0	0
☐ C24. IJsvogelwand- of oever	1 ijsvogelwand = 15 punten 1 ijsvogelvriendelijke oever = 10 punten	BIO (ijsvogel)		0 0	0 0
☐ C25. Vrije maatregel:.....*	1 tot 25 punten, ntb	BIO en/of KA		0	0
Totaal Categorie C					0

*BIO = biodiversiteit, KA = klimaatadaptatie NB = natuurbeleving * Vrije keuze: in overleg met gemeente*

Toelichting (eventueel)

Stap 5. Punten uit bewustwordingsmaatregelen (Categorie D) - mits van toepassing, bespreek met gemeente

Voor bepaalde grootschalige projecten, zoals hoogbouw, kan het moeilijk worden om met bovenstaande maatregelen te voldoen aan het minimum aantal punten. Kies dan tevens uit de onderstaande maatregelen. Ook voor deze stap geldt: bekijk voordat u een keuze maakt altijd eerst de specifieke eisen en randvoorwaarden in de Maatregelencatalogus.

Keuze (vink aan)	Punten	T.b.v.	Advies	Aantal (vul in)	Punten
NESTEN VOOR NIET-GEBOUWBEWONENDE SOORTEN					
☐ D1. Aanleg groene voorbeeldtuin	3 punten per tuin	BIO, KA, NB	I.s.m. Arnhem Zoemt	0	0
☐ D2. Tuinklaarpakket	2 punten	BIO, KA, NB	Ontwikkelaar geeft de nieuwe bewoner de optie een groene tuin mee te kopen en dit (tuinontwerp, - ontwikkeling en - aanleg) ook onderdeel te laten zijn van de hypotheek. I.s.m. Arnhem Klimaatbestendig	0	0
☐ D3. Faciliteren van tuinontwerpsessies	1 punt x aantal gegeven tuinontwerpsessies	BIO, KA, NB	Per huishouden een tuinontwerpsessie aanbieden van minstens 1 uur. Gericht op een groene tuininrichting met minimale verharding, aantrekkelijk voor insecten en vogels. I.s.m. Arnhem Klimaatbestendig	0	0
☐ D4. Biodiversiteitspakket aanbieden	0.5 punt x aantal pakketjes	BIO, NB	Vogelhuisje gevuld met o.a. inheems bloemmengsel en brochure over biodiversiteit; verkrijgbaarbij Natuurcentrum, informeer bij gemeente	0	0
☐ D5. Eigen initiatief: in overleg	ntb	BIO, KA		0	0
Totaal Categorie D					0

BIO = biodiversiteit, KA = klimaatadaptatie NB = natuurbeleving

** Vrije keuze: in overleg met gemeente*

BIJLAGE 2 horende bij de Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen
Maatregelencatalogus Natuurinclusief Bouwen in Arnhem

Maatregelencatalogus Natuurinclusief Bouwen Arnhem

In deze Maatregelencatalogus staan maatregelen benoemd die in, aan en om het huis en in de openbaar toegankelijke ruimte kunnen worden toegepast om natuurinclusief te bouwen. Daardoor ontstaat niet alleen een geschikte leefomgeving voor mensen, maar juist ook voor dieren en planten. De basisprincipes zijn eenvoudig: dieren zoeken een plek om te broeden (bijvoorbeeld in een neststeen of, ze zoeken beschutting (bijvoorbeeld in hoog gras of in hagen en struiken), ze moeten eten kunnen vinden (insecten, rupsen, bessen etc.) en het is fijn als er water beschikbaar is. Onderstaande maatregelen leveren, naast het vergroten van de biodiversiteit, vaak ook nog een heleboel andere voordelen op. Ze dragen bijvoorbeeld bij aan natuurbeleving en een klimaatbestendige stad. Samen bouwen we aan een groene stad.

De maatregelen zijn verdeeld in:

A. Verblijven voor gebouwbewonende soorten (neststenen)

A1. *Neststeen gierzwaluw* - 1 punt
A2. *Nestplaats huismus* - 1 neststeen/kast/pan = 1 punt, 5 meter verplaatste vogelschroot = 2 punten, 1 vogelvide = 2 punten
A3. *Neststeen (gewone dwerg)vleermuis* - 1 punt
A4. *Neststeen zwarte roodstaart* - 1 punt
A5. *Insectensteen* - 1 punt. Professioneel insectenhotel - 5 punten
A6. *Neststeen huiszwaluw* - 1 punt per neststeen met 2 kommetjes
A7. *Eigen initiatief: in overleg* - 1 tot 25 punten

B. Opstalgebonden maatregelen

Gevel/dak:

B1. *Groen plat dak* - 15 punten per 50m^2 bij sedum, + 3 punten voor toevoeging grassen en kruiden, +3 punten voor toevoeging dwergheesters en/of struiken
B2. *Hellend sedumdak* - 15 punten per 50m^2
B3. *Groene gevel* - 5 punten per gevel
B4. *Geveltuin* - 1 punt per tuintje
B5. *Beperken verlichting* - 1/3/5/10 ptn*
B6. *Eigen initiatief: in overleg* - 1 tot 25 punten

Tuin:

B7. *Groene haag als erfafscheiding* - per huis met 25% groene erfafscheiding 1 punt (huis met volledige groene erfafscheiding = 4 punten)
B8. *Egelpassages* - alle tuinen egelpasseerbaar d.m.v. groene erfafscheidingen/openingetjes = in totaal 1/3/5/10 punten*
B9. *1 inheemse boom van 2e of 3e orde grootte in tuin óf 3 struiken* - 3 punten
B10. *Beperkte verharding* - 1/3/5/10 punten* als hier in hele project rekening mee is gehouden
B11. *Eigen initiatief: in overleg* - 1 tot 25 punten

C. Omgevingsgebonden maatregelen:

Verblijven voor niet-gebouwbewonende soorten (nestkasten):

C1. *Nestkast boomklever* - 1 punt
C2. *Nestkast grote bonte specht* - 1 punt
C3. *Nestkast steenuil* - 2 punten
C4. *Nestkast bosuil* - 2 punten
C5. *Vleermuiskast* - 1 punt
C6. *Nestkast ooievaar* - 25 punten
C7. *Eigen initiatief: in overleg* - 1 tot 25 punten

**Afhankelijk van grootte project (project met 1-10 woningen = 1 punt, 11-50 woningen = 3 punten, 51-100 woningen = 5 punten, >100 woningen = 10 punten).*

Groene omgevingsmaatregelen:

C8. *Toepassen extensief maaibeheer in hele projectgebied* - 5 punten
C9. *Vergroenen en verfraaien van bermen* - 5 punten per berm
C10. *Cluster van 3 inheemse bomen aanplanten of behouden* - 3 punten
C11. *Rij van >10 inheemse bomen aanplanten of behouden* - 10 punten
C12. *Takkenril/ stobbenwal* - 2 punten per 10 meter
C13. *Aanplant vogel- of vlinderbosje* - 3 punten per 25m2 inheemse struiken/bomen
C14. *Hagen aanplanten* - 5 punten per haag van minimaal 100 meter
C15. *Faunapassage* - 15/25 punten
C16. *Pocketpark (minipark) aanplanten* - 25 punten
C17. *Verbinden groenstructuren op zelfgekozen manier* - 5-25 punten
C18. *Beperkte verharding* - 10 punten
C19. *Geen buitenverlichting bij of op groen* - 10 punten
C20. *Eigen initiatief: in overleg* - 1 tot 25 punten

Blauwe omgevingsmaatregelen:

C21. *Natuurvriendelijke oevers* - 10 punten
C22. *Ecologische bodempassage of wadi* - 5-10 punten afhankelijk van grootte
C23. *Amfibieënpoel* - 25 punten
C24. *IJsvogelwand* - 15 punten, ijsvogelvriendelijke oever- 10 punten
C25. *Eigen initiatief: in overleg* - 1 tot 25 punten

D. Bewustwordingsmaatregelen:

D1. *Aanleg groene voorbeeldtuin* - 3 punten
D2. *Tuinklaarpakket* - 2 punten x aantal bestelde natuurlijke tuinklaarpakketten
D3. *Faciliteren van tuinontwerpsessies* - 1 punt x aantal gegeven tuinontwerpsessies
D4. *Biodiversiteitspakket aanbieden* - 0.5 punt x aantal pakketjes
D5. *Eigen initiatief: in overleg* - 1 tot 25 punten

A. VERBLIJVEN VOOR GEBOUWBEWONENDE SOORTEN

Bij nieuw- en herbouw zijn volop kansen voor het creëren van verblijfsplaatsen voor gebouwbewonende soorten. Neststenen zijn vaak zeer eenvoudig en tegen lage kosten in te passen.

Bij een huis in het Waterkwartier in Nijmegen zijn 18 neststenen voor gierzwaluwen (zie maatregel A1) ingebouwd. De neststenen werden in eerste instantie bewoond door huismussen.

(bron: Jochem Kühnen).

A1. Neststeen gierzwaluw

1 punt

Het kan jaren duren voordat een gierzwaluw een neststeen bezet. Tot het zover is vormt de neststeen een welkome broedplaats voor andere soorten. En als er eenmaal één steen door een gierzwaluw bezet raakt, zullen er snel meer volgen. Gierzwaluwen zijn immers koloniebroeders. Ze zijn erg trouw en keren generaties lang terug naar hetzelfde nest. De omgeving rondom de nestplaats is minder relevant, omdat de gierzwaluw zijn voedsel in de lucht vangt. Wel moeten er voldoende insecten zijn. Insecten worden aangetrokken door verschillende soorten inheemse planten te plaatsen die afwisselend bloeien.

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 28,- per neststeen

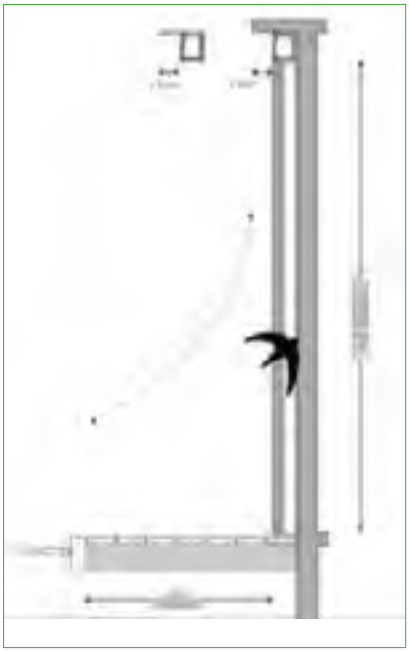

Baten:

Biodiversiteit

- gierzwaluw en gastbewoners (vooral huismussen en spreeuwen maar ook koolmezen, zwarte roodstaartjes en zelfs boomkruipers)

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Plaats meerdere stenen (liefst 6-20 stuks) vlak bij elkaar. Oriëntatie Invliegopening op oostelijke of noordelijke richting
Hoogte/lengte:	Plaats de neststeen zo hoog mogelijk, minimaal op 4 meter hoog. De gierzwaluw broedt graag hoog, dus nesten kunnen tot 40 meter hoog worden ingemetseld.
Overige:	De invliegopeningen moeten minimaal 40 cm van elkaar verwijderd zijn. Blinde, monotone zijkanten van gebouwen zijn het meest geschikt. Aanvliegroute van 2-4m onder de steen vrijhouden van obstakels (bomen, gebouwen, schoorstenen, vlaggenstokken, elektriciteitsdraden, naar buiten opendraaiende ramen, balkons, gevelbegroeiing).

Aanbevelingen

Gierzwaluwen geven geen overlast. Ze gebruiken weinig nestmateriaal en maken ook geen vieze strepen op de gevel. De inbouwstenen hoeven niet schoon gemaakt te worden.

Naast neststenen zijn er ook nestkasten. Hang ze bij elkaar en onder een dakgoot of overstek, zodat de temperatuur niet te ver kan oplopen.

Foto's links: Vivara Pro, Jochem Kühnen

Bron tekst: o.a. Mourmans-Leinders, M. (2004). Gierzwaluwen en nestkasten; (2005). Bouwen voor gierzwaluwen.

A2. Nestplaats huismus

1 neststeen/kast/pan = 1 punt, 5 meter verplaatste vogelschroot = 2 punten, 1 vogelvide = 2 punten

De huismus is een honkvaste en sociale vogel die jaarrond in groepen leeft. Er moet voldoende nestgelegenheid zijn voor een hele groep. De nestgelegenheden zijn alleen functioneel als in de nabije omgeving voldoende leefgebied aanwezig is en/of wordt gerealiseerd. Het is essentieel dat er binnen een afstand van vijf meter van de nestlocatie ten minste drie meter hoog opstaand groen aanwezig is. Bijvoorbeeld gevelgroen en/of een haag of (stekelige) struik. Ideaal zijn groene tuinen met hoge hagen of heesters, dichte struiken, rommel- en onkruidhoekjes, water en zanderige grond om een zandbad te nemen. Combineer dus het liefst met andere maatregelen die ten gunste zijn van het leefgebied van de huismus zoals ***'groene gevels' (B3), 'geveltuintjes' (B4) of 'groene erfafscheiding' (B7).***

Baten:
Biodiversiteit
- huismus

Optie 1: Vogelschroot verplaatsen. Gebouw met minimaal 5 meter verplaatste vogelschroot = 2 punten
Breng vogelschroot aan bij de panlat waar de tweede pan aanhaakt. Zo kunnen de eerste twee panlatten dienen als broedlocatie voor huismussen.
Let op! Maatregel is alleen zinvol bij dakpannen waar dakbeschot toegankelijk is bij de eerste rij dakpannen (bijvoorbeeld holle pannen).

Geschatte kosten geen extra kosten

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Bij minimaal 5 meter lengte dak toepassen, maar bij voorkeur over de hele breedte van het huis.
Oriëntatie:	Noorden of oosten, zodat de temperatuur niet te ver kan oplopen.
Hoogte/lengte:	Hoogte tussen dakbeschot en dakpan (bij bolling) dient minimaal 7,5 centimeter te zijn.

Aanbevelingen
Om beschadiging van dampfolie te voorkomen, houten platen aanbrengen boven de gootplank.

De MONIER Vogelvide

Optie 2: Vogelvide(s). 1 vogelvide = 2 punten
Vogelvides zijn speciaal ontwikkelde mussennestkasten die onder de eerste rij dakpannen kunnen worden geplaatst in plaats van vogelschroot. De vogelvide kan over het algemeen zonder bouwkundige aanpassingen worden gemonteerd. Hij past onder vrijwel alle soorten dakpannen en op vrijwel alle soorten pannendaken.

Geschatte kosten (excl. btw): een vogelvide van 1 meter kost vanaf € 24,50.

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	-
Oriëntatie:	Noorden of oosten, zodat de temperatuur niet te ver kan oplopen.
Hoogte/lengte:	1 vogelvide is een meter lang.

Optie 3: Mussenstenen. 1 neststeen = 1 punt

Inmetselen van neststenen in de gevel of als dat niet mogelijk is plaatsen van mussenkasten aan de buitenmuur onder een overstek of dakgoot.

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 24,- per neststeen

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Plaats meerdere stenen (bij voorkeur clusters van 6-20 nestgelegenheden, met invliegopening 34mm bij elkaar. Mussen broeden in kolonies.
Oriëntatie:	Noorden of oosten of in schaduw van dakgoot/overstek van 30cm, zodat de temperatuur niet te ver kan oplopen.
Hoogte/lengte:	Minimaal op 2 en maximaal op 15 meter hoog

Aanbevelingen

De nesten hoeven niet schoongemaakt te worden.

Optie 4: Nestpannen. 1 nestpan = 1 punt

Aanbrengen van nestpannen voor huismus op het dak.

Let op! Daken met dakisolatie zijn niet geschikt, het wordt onder de dakpannen te heet. Op niet-geïsoleerde daken van met name historische gebouwen kunnen nestpannen doorgaans wel worden toegepast.

Geschatte kosten onbekend

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Mussen broeden in kolonies, dus plaats bij voorkeur clusters van 6-20 nestpannen vlak bij elkaar.
Oriëntatie:	Noorden of oosten
Hoogte/lengte:	Minimaal op 2 en maximaal op 15 meter hoog

Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om te inventariseren of in plaats van het plaatsen van nestpannen, het vogelschroot verplaatst kan worden of neststenen ingebouwd kunnen worden. Het vogelschroot verplaatsen is namelijk eenvoudiger en levert meer nestruimte op. Neststenen inbouwen in de gevel is vaak ook beter, omdat het onder de pannen te heet kan worden voor de mussen.

Foto: Checklist Groen Bouwen
Bron tekst: gemeente Ede

A3. Neststeen / open stootvoeg / entreesteen (gewone dwerg)vleermuis

1 punt

De gewone dwergvleermuis komt vooral voor in gebieden met bebouwing nabij een groene omgeving. Ze verblijven op verschillende plekken, afhankelijk van de periode van het jaar en de functie (zoals winter- of kraamverblijfplaats). Het plaatsen van inmetselstenen of andere vleermuisvoorzieningen is van groot belang om deze en andere vleermuissoorten te helpen bij het bieden van een verblijfplaats.
Let op! Het punt is ook te behalen door op een andere manier ruimtes in het gebouw vrij te laten voor vleermuizen. Denk hierbij aan open stootvoegen (minimaal 1,5cm breed en 4cm hoog) of entreestenen om een niet-geïsoleerde spouwmuur of tussenspouw (ruimte tussen twee nieuwbouwwoningen) toegankelijk te maken. Of door ruimte achter de gevelbetimmering te laten of onder of in (dubbele) daklijsten ruimte te maken. Alle maatregelen t.b.v. vleermuizen genoemd op https://www.checklistgroenbouwen.nl/maatregelen/ tellen.
Let op! Rond verblijfplaatsen dient voldoende beschut en insectenrijk habitat aanwezig te zijn: voedsel voor de vleermuizen! Plant binnen het project dus ook inheemse bomen, struiken en bloemen waarin ook insecten voedsel zoeken en zich voortplanten.

Geschatte kosten (excl. btw): per inbouwsteen vanaf € 28,-
per entreesteen (om vleermuizen toegang te geven tot een spouwmuur) vanaf € 16,-

Baten:
Biodiversiteit
- (gewone dwerg) vleermuis

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Meerdere stenen per locatie heeft de voorkeur, eventueel aan elkaar geschakeld.
Oriëntatie:	Voorkeur voor de zonnige zuidwestzijde
Hoogte/lengte:	Tussen de vier meter (ondergrens) en vijftig meter (bovengrens) hoogte.
Overige:	De aanvliegroute naar de kast vrij houden, dus niet boven ramen inbouwen, geen bomen of struiken voor de muur laten groeien en geen zonwering of iets dergelijks. De kasten moeten vrij zijn van lichtverstoring.

Aanbevelingen

Foto 1: Deze inbouwsteen kan gebruikt worden in de spouw als schuilplaats voor één of enkele exemplaren of als paarplek. De inbouwsteen is ook geschikt als kraamverblijf, hiervoor moeten wel meerdere stenen aan elkaar geschakeld worden zodat er een grotere ruimte ontstaat. Hiervoor kan men links en/of rechts het houten schot wegnemen. De vleermuizen kunnen op deze manier van de ene naar de andere steen kruipen.

Foto 2: Deze entreesteen is gemaakt om vleermuizen toegang te geven tot een spouwmuur.

Waar vleermuizen zitten kan men uitwerpselen vinden. De inbouwstenen dus beter niet boven een deur, raam of balkon plaatsen.

Bron: Vivara Pro

A4. Neststeen zwarte roodstaart

1 punt

De zwarte roodstaart leeft het grootste deel van het jaar solitair of in paren en zingt vanaf een hoge zangpost. Het is cruciaal voor de zwarte roodstaart dat er in de omgeving van het nest open, zonnige, droge, niet ingerichte terreinen aanwezig zijn. De zwarte roodstaart heeft een voorkeur voor grootschalige nieuwbouw en houdt niet zo van een groene en begroeide omgeving. Behoud dus kleine stukjes braakland met korte vegetatie.

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 20,- per inbouwsteen/kast

Baten:

Biodiversiteit

- zwarte roodstaart e.a. (bijvoorbeeld kwikstaart, roodborst, winterkoning, grauwe vliegenvanger)

Eisen en randvoorwaarden

Oriëntatie:	Noorden of oosten
Hoogte/lengte:	Plaats de nestkast of -steen boven de 3 meter hoogte

Aanbevelingen

De zwarte roodstaart is een insecteneter. Door deze maatregel te combineren met maatregelen die insecten trekken (zoals het planten van inheemse hagen, heesters, bloemen en planten), kan het succes van de nestkasten worden vergroot.

De zwarte roodstaart mijdt natte gebieden en gebieden met dichte en hoge gewassen.

Foto's: Vivara Pro
Bron Factsheet Zwarte Roodstaart, Vogelbescherming (2018)

A5. Insectensteen

1 punt. Professioneel insectenhotel - 5 punten

Inbouwstenen dragen bij aan een gezonde wilde bijen- en vlinderpopulatie in de stad. Bijen en vlinders zijn een belangrijke schakel in de voedselketen. Bij grotere projecten mag er als alternatief ook een groot insectenhotel met een oppervlakte van minimaal 1 m^2. worden geplaatst op een zonnige, beschutte plek in de omgeving. Combineer met bijvoorbeeld **'groene gevels' (B3) of 'geveltuintjes' (B4).**

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 28,- per neststeen

Baten:

Biodiversiteit

- wilde bijen, hommels, vlinders en allerlei andere insecten zoals spinnen, lieveheersbeestjes en oorwormen.

Eisen en randvoorwaarden

Oriëntatie:	Zonzijde: zuid, zuidoost, zuidwest, west. Beschut tegen regen en wind.
Hoogte/lengte:	Plaats stenen op minimaal 50 cm en maximaal 2m hoogte.
Beplantingseisen:	Dichtbij inheemse nectar- en stuifmeeldragende bloemen, planten en/of struiken.
Overige:	De neststenen kunnen zowel groepsgewijs als afzonderlijk aangebracht worden.

Aanbevelingen

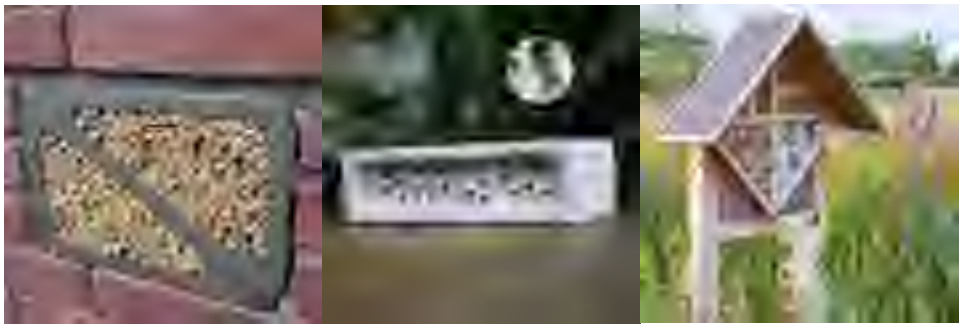

Plaats insectenhotels op luwe, zonnige en bloemrijke plek (dus niet in de schaduw van een gebouw of boom!). Bijenhotels kunnen ook op het dak worden geplaatst.

Afbeeldingen: Vivara / Veldshop

A6. Neststeen huiszwaluw

1 punt per neststeen met 2 kommetjes

De huiszwaluw is een sociale vogel die in kolonies broedt. Vooral nabij open en waterrijk gebied, in de omgeving van allerlei typen gebouwen en bruggen, die voor de huiszwaluw als alternatieve rotspartijen kunnen dienen.

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 19,- per steen met 2 kommetjes

Baten:

Biodiversiteit

- huiszwaluw

Eisen en randvoorwaarden

Oriëntatie:	De huiszwaluw heeft geen duidelijke voorkeur voor nestplekken op een bepaalde windrichting, maar gevels op het noordwesten zijn het minst favoriet.
Hoogte:	Plaats op minstens 4 en maximaal 10 meter hoog.
Overige:	Plaats onder een overstekende, liefst witte / wit geverfde dakrand. Plaats in ieder geval een deel van de nestkommetjes bij elkaar. Zorg voor een vrije aanvliegroute voor de zwaluwen naar het nest, dus geen hoge struiken of andere bebouwing vlakbij de nesten. Voor de huiszwaluw moet er water en klei in de buurt van de nestlocatie zijn.

Aanbevelingen

Plaats de nesten in combinatie met een mestplankje. Dit voorkomt overlast door uitwerpselen.

Een waterrijke omgeving en insectenrijk grasland binnen 500m van het nest heeft de voorkeur. Binnen die afstand wordt namelijk naar voedsel gezocht. En rond het water houden de grootste aantallen vliegende insecten (muggen) zich op.

Een modderpoel binnen een straal van 200 meter van de nestgelegenheid zorgt ervoor dat de huiszwaluwen zelf aanvullende nesten kunnen bouwen.

Foto's: Vivara
Bron: Vogelbescherming (2018), Factsheet Huiszwaluw

A7. Eigen initiatief: in overleg

1 punt

Er kan ook een eigen maatregel worden geformuleerd - voor één van bovenstaande soorten of voor een andere gebouw-bewonende soort. Zo zijn gebouwen hoger dan tachtig meter geschikt als broedplaats voor de slechtvalk. Het aantal punten wordt nader bepaald, in samenspraak met de gemeente.

B. OPSTALGEBONDEN MAATREGELEN

Met alleen het creëren van verblijfsplaatsen voor gebouwbewonende soorten zijn we er nog niet! Om dieren voldoende leefgebied te geven moeten er ook groene maatregelen worden getroffen in de directe omgeving van het gebouw.

Een groen dak in Arnhem Groen West AAN /
Een net aangelegde geveltuin in het Spijkerkwartier © Marleen Michels

Ook in de tuin zijn volop opties: bijvoorbeeld groene hagen als erfafscheiding (B7), het realiseren van kleine openingetjes in die erfafscheiding voor de egel (B8), inheemse boompjes of struiken planten (B9) en de verharding beperken (B10).

Bij grotere projecten kunnen er ook punten gehaald worden met het bewust maken van toekomstige bewoners, zoals door als ontwikkelaar de nieuwe bewoner de mogelijkheid te geven een groene tuin mee te kopen (tuinontwerp, -ontwikkeling en -aanleg) en zo onderdeel te laten zijn van de hypotheek (zie categorie C). Volop mogelijkheden dus!

In de openbaar toegankelijke ruimte is ook van alles mogelijk, zoals de aanleg van nestkasten voor niet-gebouwbewonende soorten, het toepassen van extensief maaibeheer, het aanleggen van natuurvriendelijke oevers en nog veel meer (zie maatregelen in categorie D).

B. Gevel/Dak

B1. Groen plat dak

15 punten per 50m2 bij sedum, + 3 punten voor toevoeging grassen en kruiden, +3 punten voor toevoeging dwergheesters en/of struiken. Groene daken met inheemse grassen en kruiden bieden een prima plek voor allerlei dieren en planten en hebben legio andere voordelen.

Geschatte kosten (excl. btw): € 35,- tot € 80,- per m² voor een groen sedumdak tot € 50,- tot € 100, - per m² voor een meer intensief groen dak met struiken, planten en bomen. Bij een gemiddeld dakoppervlak (50 m²) kost een groen sedumdak dus tot € 4.000,-.

Baten:

Biodiversiteit

- Leefgebied voor wilde bijen, vlinders en vogels.

Klimaatverandering

- Een groen dak draagt flink bij aan infiltratie. Een win-win dus. Want ontwikkelaars zijn wettelijk verplicht om hemelwater op eigen terrein te verwerken.
- Verkoeling in en om het huis door verdamping
- Energiebesparing: in de zomer blijft het langer koel in huis, in de winter zorgt het groene dak er juist voor dat warmte in huis niet ontsnapt via het dak
- CO2-vastlegging

Natuurbeleving

- Het groene dak creëert een rustgevende en stress-verlagende omgeving

Overig

- Verhoging waarde onroerend goed
- Verbetering luchtkwaliteit (een groen dak bindt 1 kg fijnstof/m²)
- Zonnepanelen leveren een hoger rendement doordat ze minder heet worden
- Verdubbeling levensduur dak: de begroeiing beschermt het dakbedekkingsmateriaal tegen UV en zoninvloeden.

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	De 50 m² moet bij voorkeur aaneengesloten te zijn (dus liever op het dak dan op schuurtjes).
Hoogte/lengte:	Hoe dikker de substraatlaag, hoe beter. Bij 5-7cm kan alleen sedum geplaatst worden, bij 7-15cm ook grassen/kruiden, bij 15-30cm ook dwergheesters en bij 30-50 cm ook struiken. Wel aanpassen op de draagkracht van het dak.
Beplantingseisen:	Het dak dient aangeplant te worden met zo veel mogelijk verschillende soorten inheemse sedum, kruiden e.d. met variatie in bloeitijd.
Overige:	Een groendakopbouw bestaat uit een vegetatiemat met daaronder een substraat- en drainagelaag.

Aanbevelingen

Extensieve groene daken hebben nauwelijks onderhoud nodig.

Afbeelding: Nina Kopp, gemeente Amsterdam

B2. Hellend sedumdak

15 punten per 50m²

Groen dak met leefgebied voor insecten. Extensieve groendaken zijn geschikt voor daken met een helling van soms wel 35°. Bij een hellingsgraad van meer dan 35° moeten speciale verankeringen worden voorzien.

Geschatte kosten (excl. btw): € 35,- tot € 80,- per m² voor een groen sedumdak. Bij een gemiddeld dakoppervlak (50 m²) dus tot € 4.000,-.

Baten:

Biodiversiteit

- Leefgebied voor wilde bijen, vlinders en vogels.

Klimaatverandering

- Een groen dak draagt flink bij aan infiltratie. Een win-win dus. Want ontwikkelaars zijn wettelijk verplicht om hemelwater op eigen terrein te verwerken.
- Verkoeling in en om het huis door verdamping
  Energiebesparing: in de zomer blijft het langer koel in huis, in de winter zorgt het groene dak er juist voor dat de warmte in huis niet ontsnapt via het dak
- CO2-vastlegging

Natuurbeleving

- Het groene dak creëert een rustgevende en stress-verlagende omgeving

Overig

- Verhoging waarde onroerend goed
- Verbetering luchtkwaliteit (een groen dak bindt 1 kg fijnstof/m²)
- Zonnepanelen leveren een hoger rendement doordat ze minder heet worden
- Verdubbeling levensduur dak: de begroeiing beschermt het dakbedekkingsmateriaal tegen UV en zoninvloeden.

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Om de volledige 15 punten te scoren moet 50 m² dak beplant zijn met zo veel mogelijk verschillende soorten sedum
Hoogte/lengte:	Dakhelling tot maximaal 45 graden.
Beplantingseisen:	Veel verschillende soorten sedum om een diversiteit in bloeitijd te creëren.
Overige:	Het draagvermogen van de dakconstructie dient minimaal 100 kg/m² te bedragen.

Aanbevelingen

Hoe meer diversiteit aan soorten worden aangeplant, hoe meer insecten gebruik kunnen maken van het dak.
Gaat uitstekend samen met zonnepanelen.

Een sedumdak heeft een laag gewicht. Het is onderhoudsarm.

Ook op monumenten kan in overleg met een erfgoedadviseur een groen dak worden aangelegd als hiervoor een omgevingsvergunning is afgegeven.

Foto: groene daken in de wijk Nieuw-Monnikenhuizen in Arnhem © Anne Luijten, gemeente Arnhem

B3. Groene gevel

5 punten

Aanplant van beplanting die tegen de gevel groeit (al of niet op een losse constructie) op een muur met weinig of geen ramen.

Een groene gevel (een gevel die groenbedekt is) kan bestaan uit:
1. Zelfhechtende klimplanten, bijvoorbeeld klimop en driedelige wingerd;
2. Klimplanten die een steunconstructie nodig hebben om te groeien en klimmen, zoals blauwe regen, bosrank, kamperfoelie en wilde hop. Een rek voor klimplanten kan het best minimaal 6 cm van de muur worden geplaatst. Dit geeft voldoende ruimte en steun voor vogelnesten én volop groeiruimte voor de planten;
3. Een groene muur: planten groeien vanuit bakken aan de gevel of op een substraat dat aan de gevel is bevestigd. Bijvoorbeeld bitterzoet, heggerank, varen, kruiden.

Optie 1 & 2 (grondgebonden) hebben de voorkeur.

Geschatte kosten (excl. btw): tussen de € 50,- en € 350,- per vierkante meter (frames en beplanting).

Baten:

Biodiversiteit
- Huismussen en andere vogels (dekking, voedsel, nestgelegenheid), vleermuizen, vlinders, wilde bijen

Klimaatverandering
- Verbetert wateropvang en infiltratie
- Verkoeling in en om het huis door verdamping
- Energiebesparing dankzij natuurlijke isolatie
- CO2-vastlegging

Natuurbeleving
- De groene gevel creëert een rustgevende en stress-verlagende omgeving en verfraait het straatbeeld

Overig
- Verhoging waarde onroerend goed
- Verbetering luchtkwaliteit
- Minder geluidsoverlast

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	De minimale eenheid is 3m breed, 2m hoog.
Hoogte/lengte:	De groene gevel moet zo worden aangelegd dat planten tot minimaal 2 meter hoog kunnen groeien.
Beplantingseisen:	De oriëntatie van de gevel (zon/schaduw) bepaalt welke soorten gevelbeplanting geschikt zijn. Gebruik vogel- en vlindervriendelijke klimplanten die bij voorkeur zelfvoorzienend zijn wat betreft water en voeding. Bijvoorbeeld klimop, bosrank, kamperfoelie, wilde hop, bruidsluier, wingerd, vuurdoorn, of clematis. Zie ook https://www.arnhemklimaatbestendig.nl/maatregelen/groene-gevels/

Aanbevelingen

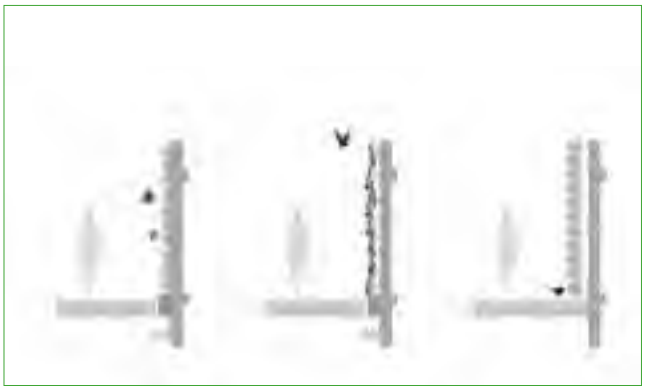

Mussen houden ervan zich te verstoppen in hoog, gesloten gevelgroen. Kies bijvoorbeeld voor klimop (hedera). Klimop is een makkelijke plant die bijna overal groeit en weinig eisen stelt. In een mum van tijd heb je een groenblijvende gevel en tegelijkertijd een plek waar mussen en andere vogels veilig kunnen schuilen én kunnen eten van de heerlijke besjes. Bovendien kleurt hij het hele jaar door de tuin groen. Deze klimplant doet het overal goed, ook in kleine en schaduwrijke tuinen.

Afbeelding: Nina Kopp, gemeente Amsterdam

B4. Geveltuin

1 punt

Een geveltuin is beplanting die voor de gevel staat: een strook begroeide (openbare) ruimte, die gelegen is voor een bouwblok en onderhouden wordt door een bewoner of eigenaar van het pand. De beplanting is een bron van voedsel zoals nectar, stuifmeel of bessen, biedt nestgelegenheid voor vogels en kan ook functioneren als steppingstone tussen grotere groengebieden.

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 50 per strekkende meter (grond, planten).

Baten:

Biodiversiteit

- Huismus, egel, vlinders, bijen

Klimaatverandering

- Verbetert wateropvang en infiltratie
- Verkoeling in en om het huis door verdamping
- Energiebesparing dankzij natuurlijke isolatie
- CO2-vastlegging

Natuurbeleving

- Zorgt voor een rustgevende en stress-verlagende omgeving en verfraait het straatbeeld

Overig

- Verhoging waarde onroerend goed
- Verbetering luchtkwaliteit
- Minder geluidsoverlast

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	-
Hoogte/lengte:	Een goed functionerende geveltuin is ongeveer 45cm diep (ca 1,5 stoeptegel) en 120cm breed.
Beplantingseisen:	Kies voor vogel- en vlindervriendelijke klimmers en planten .

Aanbevelingen

Een geveltuin is de minst onderhoudsintensieve vorm van verticaal groen: bewatering en bemesting zijn nauwelijks nodig.

Afbeelding: Nina Kopp, gemeente Amsterdam

B5. Geen lichtuitstraling bouwblok dankzij vleermuis-vriendelijke verlichting of geen verlichting

1/3/5/10 ptn*

* Afhankelijk van grootte project (project met 1-10 woningen = 1 punt, 11-50 woningen = 3 punten, 51-100 woningen = 5 punten, >100 woningen = 10 punten).
Hoe minder verlichting wordt toegepast aan bebouwing, hoe beter het is voor vogels en vleermuizen. Als het weglaten van verlichting geen optie is moet vogel-en vleermuisvriendelijke verlichting toegepast worden. De volle punten worden verdiend als over het hele project aantoonbaar rekening gehouden is met het bepeerken van de lichtuitstraling.

Baten:

Biodiversiteit

- vleermuizen, vogels

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Als weglaten van buitenverlichting geen optie is, dan vleermuisvriendelijke verlichting plaatsen. Gebruik van bewegingsmelder. Tegengaan van uitstraling binnenverlichting (afscherming), zeker op plaatsen waar de bouwblokken grenzen aan groene omgeving (openbaar groen).
Overige:	Vogel- en vleermuisvriendelijke verlichting is verlichting met aangepast armatuur, waardoor geen uitstraling naar boven plaatsvindt, of speciale lampen zoals de LED Batlamp.

Afbeelding: gemeente Ede

B6. Eigen initiatief: in overleg

1 tot 25 punten

Er kan ook een eigen maatregel worden geformuleerd om gevels en/of daken geschikt te maken voor dieren, mits goed beargumenteerd hoe deze maatregel de biodiversiteit binnen het project vergroot. Bijvoorbeeld een bruin dak, bestaande uit zand met fijn puin, schelpen en steentjes en zeer geschikt als leefgebied voor de zwarte roodstaart en andere vogelsoorten. Het aantal punten wordt nader bepaald, in samenspraak met de gemeente.

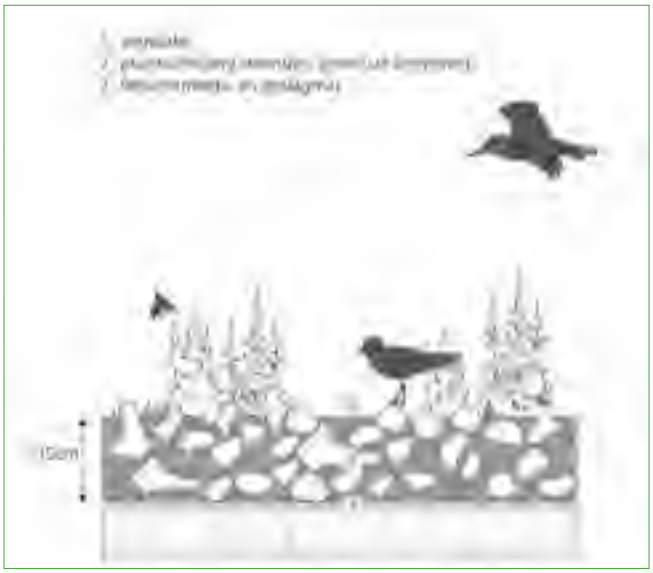

Foto's: Nina Kopp, Marleen Michels, Nanda Sluijsmans

B. Tuin

B7. Groene erfafscheiding

per huis met 25% groene hagen als erfafscheiding 1 punt (huis met volledige groene hagen als erfafscheiding = 2 punten)

Nieuwbouw: plant groene hagen aan als erfafscheiding.
Herbouw: vervang een 'harde' erfscheiding (een schutting, hekwerk of muur) door een groene haag.
Als alternatief mogen afscheidingen ook als takkenril worden uitgevoerd.
Groene klimplanten tegen omheining ipv haag is helft van de punten. Een gemengde haag (2 of meer soorten) is dubbele punten.

Geschatte kosten (excl. btw): Bij nieuwbouw is er normaal gesproken geen meerprijs voor natuurlijke erfafscheidingen t.o.v. een hekwerk of muur. De kosten zijn afhankelijk van het soort en de grootte. Volwassen hagen zijn duurder in aanschaf dan kleinere hagen die nog moeten groeien. Een groene erfafscheiding kun je al aanschaffen vanaf € 30 per meter.
Zie ook: https://klimaatklaar.nl/jij/leg-groene/
https://www.milieucentraal.nl/in-en-om-het-huis/tuinieren/tuinontwerp/haag-of-schutting-om-je-tuin/
https://www.arnhemklimaatbestendig.nl/maatregelen/groene-grens/

Baten:

Biodiversiteit

- Huismussen (schuilplek + voedsel in de vorm van besjes), egels (schuilplek, doorgang), insecten.

Klimaatverandering

- Een groene haag neemt regenwater op, vangt fijnstof uit de lucht en zorgt voor verkoeling in hete periodes.

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Als er geen ruimte is voor een haag, kan er gekozen worden voor groene klimplanten tegen een omheining. Bijvoorbeeld een hek van betongaas of een natuurlijk tuinscherm (wilgenhout) met begroeiing. Dit levert de helft van de punten van een groene haag op. Een gemengde haag (2 of meer soorten die aantrekkelijk zijn voor vlinders en insecten) is dubbele punten
Hoogte/lengte:	Hoogte van minsten 80 cm en breedte van minstens 50 cm.
Beplantingseisen:	Klimop (hedera), liguster, Spaanse aak, zuurbes, hulst, gele kornoelje, meidoorn, sleedoorn, taxus, beuk, haagbeuk of andere soorten die aantrekkelijk zijn voor vlinders en insecten (vrucht- en besdragende of nectarproducerende soorten).

Aanbevelingen

Afbeelding: gemeente Ede

B8. Egelpassages

alle tuinen egelpasseerbaar d.m.v. groene erfafscheidingen/peningetjes = in totaal 1/3/5/10 punten*

*Afhankelijk van grootte project (project met 1-10 woningen = 1 punt, 11-50 woningen = 3 punten, 51-100 woningen = 5 punten, >100 woningen = 10 punten).
Realiseren van minstens één opening in/onderaan schutting/hekwerk/haag per perceelscheiding tussen tuinen of aansluitend op openbaar groen. Om dit punt te halen moet elke perceelscheiding hiervan zijn voorzien.
Ook projectgebieden zonder tuinen kunnen dit punt behalen, door het realiseren van openingen in/onderaan schuttingen/hekwerken verspreid over het terrein.

Baten:

Biodiversiteit

- Kleine fauna zoals egels

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Voor alle schuttingen binnen het project geldt: geef dieren een doorgang.
Hoogte/lengte:	Opening van minimaal 15 x 15 cm.
Overige:	Een egelsnelweg is van belang in woonwijken en overige projectgebieden waar voornamelijk 'harde' perceelscheidingen zijn zoals schuttingen.

Aanbevelingen

Zie de website van de egelwerkgroep voor meer tips en tricks voor egels: www.egelwerkgroep.com

Afbeelding: Nina Kopp, gemeente Amsterdam

B9. 1 inheemse boom van 2e of 3e orde grootte in tuin óf 3 verschillende soorten struiken

3 punten

Plaats minstens één boom of minstens 3 verschillende soorten struiken in de tuin.

Baten:

Biodiversiteit

- Vogels, vlinders, wilde bijen

Klimaatverandering

- Verbetert wateropvang en infiltratie
- verkoeling door verdamping en meer schaduw
- CO2-vastlegging, energiebesparing

Natuurbeleving

- Het groen creëert een rustgevende en stress-verlagende omgeving

Overig

- Verbetering luchtkwaliteit

Geschatte kosten boom 2e of 3e orde grootte: vanaf € 55 /stuk

Eisen en randvoorwaarden

Hoogte/lengte:	Boom met groeiplaats voor 25 jaar optimale groei
Beplantingseisen:	Inheemse fruit- of knopbomen of struiken. Bomen van de tweede en derde orde grootte (hoogte 8-15 meter volwasdom) zijn bijvoorbeeld gewone lijsterbes, krentenboompje, rode esdoorn, gele kornoelje, Chinese vernisboom of blazenboom, kersappel, zwarte kers, sierpeer, mispel. Aan te bevelen struiken zijn meidoorn, vuilboom, hazelaar, sleedoorn, Gelderse roos, sporkehout of andere soorten die aantrekkelijk zijn voor vlinders en insecten (vrucht- en besdragende of nectarproducerende soorten).
Overig:	Aanbevolen wordt om biologisch en duurzaam geteeld plantmateriaal toe te passen.

B10. Beperkte verharding

1/3/5/10 punten* als hier in hele project rekening mee is gehouden

*Afhankelijk van grootte project (project met 1-10 woningen = 1 punt, 11-50 woningen = 3 punten, 51-100 woningen = 5 punten, >100 woningen = 10 punten).
Beperk de verharding in tuinen bij nieuwbouw. Vervanging van bestrating door inheems groen of waterpasserende verharding bij herbouw.
Punten worden gehaald als er over het gehele project aantoonbaar rekening gehouden is met het beperken van de verharding.

Geschatte kosten (half-)open verharding: € 64 - 100 /m^2 (Provincie Gelderland, 2020). Er zijn weinig meerkosten voor waterpasserende verharding t.o.v. gesloten verharding.

Baten:

Biodiversiteit

- Insecten

Klimaatverandering

- Verbetert wateropvang en infiltratie
- verkoeling door verdamping

Aanbevelingen

Waar verharding gewenst is, ga voor:

- open verharding: het toepassen van bestrating met ruimte ertussen. Geschikt voor een terras, oprit of tuinpad (foto 1).
- halfverharding: grind, schelpen, of olivijn (een steen die CO2 uit de lucht haalt) laat het water door (foto 2).

Door stapstenen (open verharding) kan water beter weglopen © Le Far West / Halfverharding in de vorm van olivijn © Tinka Chabot

B11. Eigen initiatief: in overleg

1 tot 25 punten

Er kan ook een eigen maatregel worden geformuleerd om de tuin geschikt te maken voor dieren, mits goed beargumenteerd hoe deze maatregel de biodiversiteit binnen het project vergroot. Het aantal punten wordt nader bepaald, in samenspraak met de gemeente.

C. OMGEVINGSGEBONDEN MAATREGELEN

De omgevingsgebonden maatregelen hebben betrekking op de buitenruimte van een project. We hebben ze verdeeld in verblijfsplaatsen, groene maatregelen en blauwe maatregelen.

Bij verblijfsplaatsen gaat het om nesten voor niet-gebouwgebonden soorten.

Bij groene maatregelen gaat het bijvoorbeeld om het aanplanten van bomen, takenrillen, groene hagen of vogel- en vlinderbosjes of het aanpassen van het maaibeheer. Als die maatregelen bestaande groenstructuren met elkaar verbinden is dat helemaal mooi.

Blauwe maatregelen zijn water-gerelateerd. Het nemen van blauwe maatregelen, zoals de aanleg van amfibieënpoelen, draagt flink bij aan het vergroten van de biodiversiteit in een gebied.

C. VERBLIJFSPLAATSEN VOOR NIET-GEBOUWGEBONDEN SOORTEN

C1. Nestkast boomklever

1 punt

Veel vogelsoorten, waaronder de boomklever, maken hun nest in boomholtes. Soortenrijke oudere bossen met loofbomen zijn uitstekend geschikt voor de boomklever. Boomklevers maken zelf geen holte. Ze zijn afhankelijk van natuurlijke holtes of verlaten spechtengaten, waarin ze hun nestopening precies op maat hakken of metselen met modder zodat grotere soorten er niet in kunnen. Deze zogeheten holenbroeders kunnen echter als alternatief ook gebruik maken van nestkasten. Die kasten moeten dan wel in een bosrijke omgeving hangen.

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 20 per nestkast

Baten

Biodiversiteit

- boomklever e.a. (mussen, mezen, bonte vliegenvanger).

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Alleen nestkasten plaatsen in een omgeving met veel (oude loof)bomen.
Oriëntatie:	Oosten of noorden, of in ieder geval nooit in de zon.
Hoogte/lengte:	De nestkast op minimaal 2 meter hoogte op de gewenste plek hangen (boom, schutting, huis).
Overige:	Boomklevers broeden solitair, dus verspreid de nestgelegenheden.

Aanbevelingen

Voorbeeldnestkast boomklever (invliegopening 32mm)

(bron: Vivara Pro)
Foto boomklever: Pixabay

C2. Nestkast grote bonte specht

1 punt

Veel vogelsoorten, waaronder de grote bonte specht, maken hun nest in boomholtes. De grote bonte specht broedt overal waar bomen zijn: in bos, park of tuin. Loofbossen en gemengde bossen met een diverse opbouw (jonge en oude bomen, dicht en open bos) zijn favoriet. Het nest wordt uitgehakt in een wat zachtere boomsoort, vanaf enkele meters hoogte aan te treffen. Deze zogeheten holenbroeders kunnen echter als alternatief ook gebruik maken van nestkasten.

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 20 per nestkast

Baten:

Biodiversiteit

- grote bonte specht (de specht zal waarschijnlijk niet terugkeren naar dezelfde nestkast. De nestkast biedt dan prima broedgelegenheid voor andere vogels zoals boomklevers, spreeuwen en mezen)

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Alleen nestkasten plaatsen langs een bosrand of in het bos.
Oriëntatie	Vliegopening niet naar het zuid/westen
Hoogte/lengte:	De nestkast op minimaal 2 meter hoogte ophangen

Aanbevelingen

Voorbeeldnestkast (bron: Vivara Pro)

C3. Nestkast steenuil

2 punten

Veel vogelsoorten, waaronder de grote bonte specht, maken hun nest in boomholtes. De grote bonte specht broedt overal waar bomen zijn: in bos, park of tuin. Loofbossen en gemengde bossen met een diverse opbouw (jonge en oude bomen, dicht en open bos) zijn favoriet. Het nest wordt uitgehakt in een wat zachtere boomsoort, vanaf enkele meters hoogte aan te treffen. Deze zogeheten holenbroeders kunnen echter als alternatief ook gebruik maken van nestkasten.

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 120 per nestkast

Baten:

Biodiversiteit

- steenuil (mees, spreeuw)

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Plaats nestkasten in kleinschalige (half)open cultuurlandschappen, bijvoorbeeld op (boeren) erven. Ophangen langs de bosrand aan een schuur, in een fruitboom of knotwilg of tegen de gevel van een gebouw. Laat een kast indien mogelijk in een boom steunen op een tak, de jonge uilen kunnen dan vanuit de kast de boom in lopen.
Oriëntatie	Schaduwzijde. Invliegopening dus niet op het zuidwesten/westen.
Hoogte/lengte:	De nestkast tussen de 1,5 en 6 meter hoogte ophangen
Overige:	Hang de kast niet boven water (bijv. sloot of kikkerpoel), de jongen zullen al in een vrij vroeg stadium de kast gaan verlaten en kunnen dan verdrinken. Vermijd locaties nabij (drukke) wegen. Leg altijd iets van nestmateriaal (bv. houtsnippers vermengd met turf of tuinaarde) in de nestkast (uilen maken namelijk zelf geen nest).

Aanbevelingen

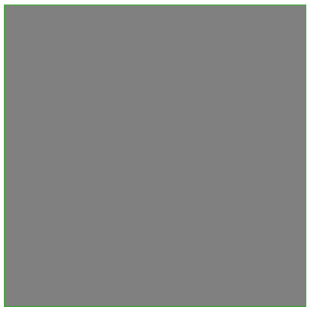

bron: Vivara Pro

C4. Nestkast bosuil

2 punten

Veel vogelsoorten, waaronder de bosuil, maken hun nest in boomholtes. Deze zogeheten holenbroeders kunnen echter als alternatief ook gebruik maken van nestkasten.

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 55 per nestkast

Baten:
Biodiversiteit
- bosuil (kauwen en holenduiven maken ook gebruik van deze nestkast)

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Plaats nestkasten in of aan bosrijk gebied.
Oriëntatie	Vliegopening niet op het zuiden/westen
Hoogte/lengte:	De nestkast op minimaal 4 meter hoogte ophangen .

Aanbevelingen

bron: Vivara Pro

D5. Vleermuiskast

1 punt

Vleermuizen hebben baat bij jouw kast omdat je hiermee helpt hun netwerk van verblijfplaatsen in stand te houden. In gebieden met weinig groen zal wellicht alleen de gewone dwergvleermuis en mogelijk ook de ruige dwergvleermuis gebruik maken van de vleermuiskast, maar in groenere wijken en/of dichterbij parken of het buitengebied zijn ook soorten als gewone grootoorvleermuis, franjestaart en rosse vleermuis mogelijke gebruikers. Verrassingen (lees: andere soorten) zijn niet uit te sluiten.

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 15 per nestkast

Baten:
Biodiversiteit
- Verschillende soorten vleermuizen

bron: Vivara Pro

Eisen en randvoorwaarden

Eis:	Meer is beter. Eén vleermuiskast is goed, twee of meer is fantastisch.
Oriëntatie:	Voorkeur voor de zonnige zuidwestzijde
Hoogte/lengte:	Bevestig op minimaal 4 meter hoogte.
Overige:	Zorg voor minimaal 3 meter vliegruimte voor en onder de kast in verband met het aanvliegen. De kasten moeten vrij zijn van lichtverstoring.

Aanbevelingen

Vleermuizen kiezen graag de kast met de beste klimaatomstandigheden in die periode. In de kraamtijd, van half mei tot begin augustus, gebruiken de vrouwtjes vooral de warme kasten, daarbuiten graag koelere kasten. Hang dus meerdere kasten op verschillende windrichtingen of experimenteer eens met verschillende kleuren [donkere en lichte kasten].

C6. Nestkast ooievaar

25 punten

De ooievaar houdt van extensief beheerde weilanden en uiterwaarden.

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 595,- per nest

Baten:
Biodiversiteit
- ooievaar

bron: Pixabay

C7. Eigen initiatief: in overleg

1 tot 25 punten

Er kan ook een eigen maatregel worden geformuleerd die een geschikte verblijfsplaats voor bepaalde vogels creëert binnen het project-terrein, mits goed beargumenteerd hoe deze maatregel de biodiversiteit binnen het project vergroot. Het aantal punten wordt nader bepaald, in samenspraak met de gemeente.

C. Groene maatregelen in de buitenruimte

C8. Toepassen extensief maaibeheer

5 punten als het standaard overal in het projectgebied wordt toegepast
(tenzij goed beargumenteerd waarom dit op bepaalde plekken niet kan/wenselijk is)

Deze beheermaatregel kan eenvoudig worden gerealiseerd door plekken als grasvelden, bermen, akkerranden en overhoekjes slechts 1-3x per jaar gefaseerd te maaien, het maaisel na enkele dagen af te voeren en spontane plantenontwikkeling zijn gang te laten gaan.

Geschatte kosten van gefaseerd gemaaid bloemrijk grasland: € 1,10 /m^2 voor de aanleg, € 0,15/m^2 voor jaarlijks onderhoud (Provincie Gelderland, 2020)

Baten:

- ***Biodiversiteit*** kleine zoogdieren, vogels, insecten, inheemse vegetatie,
- ***Klimaatadaptatie:*** verlicht druk op riool, verbetering wateropvang en infiltratie, vertraagde waterafvoer, verkoeling door verdamping, meer schaduw,
- ***Klimaatmitigatie:*** CO2-vastlegging, energiebesparing
- ***Overig:*** verhoging waarde onroerend goed, verbetering water- en luchtkwaliteit, geluidsreductie, verhoging sociale cohesie, minder criminaliteit, bijdrage gezond leefklimaat

C9. Vergroenen en verfraaien van bermen

5 punten per berm

Veel bermen zijn nu nog onnodig verhard. Er kunnen A) groene bermen aangelegd worden of bestaande verharde bermen kunnen vergroend worden en vervolgens (deels) extensief beheerd. Nog beter is het B) als de berm gelijk geschikt wordt gemaakt voor afwatering. Voor beide maatregelen kunnen 5 punten verdiend worden per berm.

Baten:

- ***Biodiversiteit*** kleine zoogdieren, vogels, insecten, inheemse vegetatie
- ***Klimaatadaptatie:*** verlicht druk op riool, verbetering wateropvang en infiltratie, vertraagde waterafvoer, verkoeling door verdamping
- ***Klimaatmitigatie:*** CO2-vastlegging
- ***Overig:*** verhoging waarde onroerend goed, verbetering water- en luchtkwaliteit, geluidsreductie, verhoging sociale cohesie, minder criminaliteit, bijdrage gezond leefklimaat

Geschatte kosten van:

** het vergroenen van bermenAanbevelingen*

Opschonen: € 7,50 /m^2 (verwijderen + afvoeren verharding incl. zandfundatie)
Grondwerk: € 5,50 /m^2 (leveren en aanbrengen teelgrond)
Vaste inheemse planten: € 30,00 /m^2 (leveren en planten incl. grondbewerking)

** bermen geschikt maken voor afwatering (StAB Arnhem, 2017):*
€ 9,50 /m1 (verwijderen + afvoeren zode)
€ 20,00 /m1 (verwijderen en afvoeren zandgrond)
Bloemrijk gras: € 5,50 /m^2

Foto's: StAB

Aanbevelingen -

C10. Cluster van 3 inheemse bomen aanplanten of behouden

3 punten

In clusters aanplanten/behouden van minimaal 3 inheemse bomen, zoals zomereik, wintereik, linde, berk, zwarte els, (haag)beuk, veldiep, zoete kers, gewone appel en/of lijsterbes.

Baten:

- ***Biodiversiteit*** kleine zoogdieren, vogels, insecten, inheemse vegetatie
- ***Klimaatadaptatie:*** verlicht druk op riool, verbetering wateropvang en infiltratie, vertraagde waterafvoer, verkoeling door verdamping
- ***Klimaatmitigatie:*** CO2-vastlegging
- ***Overig:*** verhoging waarde onroerend goed, verbetering water- en luchtkwaliteit, geluidsreductie, verhoging sociale cohesie, minder criminaliteit, bijdrage gezond leefklimaat

C11. Rij van >10 inheemse bomen aanplanten of behouden

15 punten

Aanplanten/behoud van minimaal 10 inheemse bomen in bomenrij of bomengroep, zoals zomereik, wintereik, linde, berk, zwarte els, (haag)beuk, veldiep, zoete kers, gewone appel en/of lijsterbes. Liefst meerdere soorten.

Baten & kosten: zie maatregel hierboven

Aanbevelingen

Er kan ook gekozen worden voor een boomgaard met >10 fruitbomen zoals appel, kers, peer, pruim en/of walnoot.

C12. Takkenril/ stobbenwal

2 punten per 10 meter

Realiseren van een takkenril en/of stobbenwal waarbij takken en stammen - al of niet in de loop van enkele jaren - gestapeld worden in een constructie van een dubbele rij met palen.

Baten:

- ***Biodiversiteit*** kleine zoogdieren (egel, woelmuis en bosmuis); vogels (winterkoninkje, roodborst en heggenmus), insecten ,

Aanbevelingen

Lengte 1,5m, waarvan 50 cm in de grond; onderlinge afstand ongeveer 3m in de lengte van de ril en 1m in de breedte

C13. Aanplant vogel- of vlinderbosje

3 punten per 25m2 inheemse struiken/bomen

In clusters aanplanten/behouden van minimaal 3 inheemse bomen, zoals zomereik, wintereik, linde, berk, zwarte els, (haag)beuk, veldiep, zoete kers, gewone appel en/of lijsterbes.

Baten:

- ***Biodiversiteit*** kleine zoogdieren, vogels, vlinders en overige insecten, verbetering bodemkwaliteit
- ***Klimaatadaptatie:*** verlicht druk op riool, verbetering wateropvang en infiltratie, vertraagde waterafvoer, verkoeling en verdamping, meer schaduw
- ***Klimaatmitigatie:*** CO2-vastlegging
- ***Overig:*** verhoging waarde onroerend goed, verbetering water- en luchtkwaliteit, geluidsreductie, verhoging sociale cohesie, minder criminaliteit, bijdrage gezond leefklimaat

Kosten:

Geschatte kosten inheemse heesters: € 18/m²
Geschatte kosten onderhoud per jaar: € 1,60 /m² (Provincie Gelderland, 2020)

Aanbevelingen

Kies liefst voor verschillende nectarrijke of besdragende planten, waardoor een rijke variatie aan voedsel voor vlinders en vogels ontstaat: bijvoorbeeld lijsterbes, Gelderse roos, meidoorn, sleedoorn, hazelaar, vlier, hulst, taxus, egelantier, vuilboom en/of krentenboompje.
Als plantafstand kan 1,5 bij 1,5m worden gehanteerd. Plant soorten in groepjes van 5-7 stuks per soort om overgroei door sneller groeiende soorten te voorkomen. Na een paar jaar zal het bosje meer gesloten raken. Snoeien hoeft alleen wanneer takken problemen geven.

C14. Hagen aanplanten

5 punten per haag van minimaal 100 meter

Baten:

- ***Biodiversiteit*** kleine zoogdieren, vogels, vlinders en overige insecten
- ***Klimaatadaptatie:*** verlicht druk op riool, verbetering wateropvang en infiltratie, vertraagde waterafvoer, verkoeling en verdamping
- ***Klimaatmitigatie:*** CO2-vastlegging
- ***Overig:*** verhoging waarde onroerend goed, verbetering water- en luchtkwaliteit, geluidsreductie, verhoging sociale cohesie, minder criminaliteit, bijdrage gezond leefklimaat

Kosten:

Geschatte kosten inheemse haagplanten: € 40 /m²
Geschatte kosten onderhoud per jaar: € 5,50 - 7 /m² (Provincie Gelderland, 2020)

Aanbevelingen

Afbeelding: Groene afscheiding Zijpendaalseweg © Marleen Michels, Arnhem Klimaatbestendig

C15. Faunapassage

15/25 punten

In en om de stad voelen veel dieren zich thuis. Om zich te kunnen verplaatsen is een goede ecologische (infra) structuur nodig, zonder barrières. Bij de aanleg of reconstructie van een weg kan gekozen worden om een faunapassage, in de vorm van een tunnel (15 punten) of brug over de weg (25 punten), aan te leggen. Ook kunnen hekken of andere obstakels weggehaald worden of toegankelijk worden gemaakt voor dieren (15 punten).

Baten:

- ***Biodiversiteit*** alle in de stad voorkomende dieren

Aanbevelingen

Ontwerp van een faunapassage betreft altijd maatwerk en moet in samenwerking met deskundige ecologen worden ontworpen.

Afbeelding: Nina Kopp, gemeente Amsterdam

C16. Pocketpark (minipark) aanplanten

25 punten

Belangrijkste kenmerk is dat wandelpaden, zitbankjes en stadsbomen (zoals iep en linde), op creatieve en harmonieuze wijze worden afgewisseld met (lage) inheemse struiken en/of kruiden. Minimaal 250m^2.

Baten:

- ***Biodiversiteit*** insecten, kleine zoogdieren, vogels en amfibieën
- ***Klimaatadaptatie:*** verlicht druk op riool, verbetering wateropvang en infiltratie, vertraagde waterafvoer, verkoeling en verdamping
- ***Klimaatmitigatie:*** CO2-vastlegging
- ***Overig:*** verbetering water- en luchtkwaliteit, geluidsreductie, verhoging sociale cohesie, minder criminaliteit, bijdrage gezond leefklimaat

Aanbevelingen

Pocketpark 'De Poel' in Bemmel ligt tussen Arnhem en Nijmegen in park Lingezegen. Een voormalige vijver en tuin is omgevormd naar een parkje. Hier kan gewandeld en gespeeld worden en de natuur is volop aanwezig. Er zijn schelpenpaden aangelegd en ondom het eilandje met de treurwilg zijn speelaanleidingen van natuurlijk materiaal geplaatst.

Bron: SmitsRinsma

C17. Verbinden groenstructuren

5-25 punten

Fysiek verbinden van twee reeds bestaande groenstructuren op een zelf gekozen manier (maatwerk). Maatregel kan op vele manieren tot uitvoering worden gebracht. Reeds bestaande groenstructuren die verbonden kunnen worden zijn bijvoorbeeld: twee bosjes met een weiland ertussen worden verbonden door een haag (zie C8) of een strook extensief gemaaid gras (zie C2). Een wijk huizen kan verbonden worden met een groenstrook via een wadi (C12). Etc.

Baten:

- ***Biodiversiteit*** zoogdieren, vogels, amfibieën en insecten

C18. Beperkte verharding

10 punten

Tegengaan van betegeling. Waar het toch nodig is, gebruik halfverharding of natuurlijke verharding (houtsnippers of grind). Bij bijvoorbeeld voetpaden / loopverbindingen door het projectgebied en parkeervakken. Tussen de half groene verharding kunnen bloeiende planten en zaadvormers groeien die een voedselbron kunnen zijn voor insecten en vogels. Punten worden gehaald als er over het gehele project aantoonbaar rekening mee gehouden is met het beperken van de verharding.

Baten:

- ***Biodiversiteit*** insecten, kleine zoogdieren, vogels en amfibieën
- ***Klimaatadaptatie:*** verkoeling door verdamping, verlicht druk op riool, verbetering infiltratie, vertraagde waterafvoer

Kosten:

Geschatte kosten aanleg (half-)open verharding: € 36 tot 100,- per m^2 (Provincie Gelderland, 2020, Stab, 2018)

Geschatte kosten onderhoud/jaar: € 0,18 - 0,30 /m^2 (Provincie Gelderland, 2020)

C19. Geen buitenverlichting bij of op groen

10 punten

Het weglaten van verlichting is de beste maatregel voor vleermuizen en vogels zoals uilen. Vooral het weglaten van verlichting op plekken waar wegen of fietspaden kruisen met groenstructuren als een laan of een houtwal, is waardevol voor vleermuizen in verband met hun vliegroute. Als het weglaten van verlichting echt geen optie is, werk dan met vogel- en vleermuisvriendelijke straatverlichting:

- Intelligente verlichting met een bewegingsmelder
- Aangepaste armaturen, waarbij er minimale uittreding van licht is naar de omgeving en naar boven toe.
- Het toepassen van speciale lampen zoals de LED Batlamp.

Houd rekening met de lichtuittreding zodat de lampen alleen de straat verlichten en niet de omgeving.

C20. Eigen initiatief: in overleg

1 tot 25 punten

Afbeelding:
Van Nina Kopp,
Gem Amsterdam

Er kan ook een eigen groene omgevingsmaatregel worden geformuleerd, mits goed beargumenteerd hoe deze maatregel de biodiversiteit en/of klimaatbestendigheid binnen het project vergroot. Bruggen kunnen bijvoorbeeld zo ontworpen worden dat ook vleermuizen en huiszwaluwen hier een verblijfplaats in vinden. Het aantal punten wordt nader bepaald, in samenspraak met de gemeente.

C. Blauwe maatregelen in de buitenruimte

C21. Natuurvriendelijke oever

Het vervangen van beschoeiing door het aanleggen van natuurvriendelijke oevers in het hele gebied (waar mogelijk).

Baten:

- ***Biodiversiteit*** vissen, waterplanten, amfibieën en insecten

Aanbevelingen

Het talud dient zo flauw mogelijk te zijn om de plas-draszone zo groot mogelijk te maken. Minimaal wordt een verhouding van 1:3 aangehouden maar bij voorkeur een talud van 1:10.
Sloten en beken met een steile oever hebben een lage natuurwaarde en voeren het water snel af. Om de biodiversiteit te vergroten hebben deze oevers daarom de meeste prioriteit om aan te passen naar een natuurvriendelijke oever.
Maatregelen rond water, zoals natuurvriendelijke oevers, moeten door de gemeente altijd eerst afgestemd worden met het Waterschap. Een natuurvriendelijke oever betekent namelijk iets voor het onderhoud, waarvoor het Waterschap verantwoordelijk is.

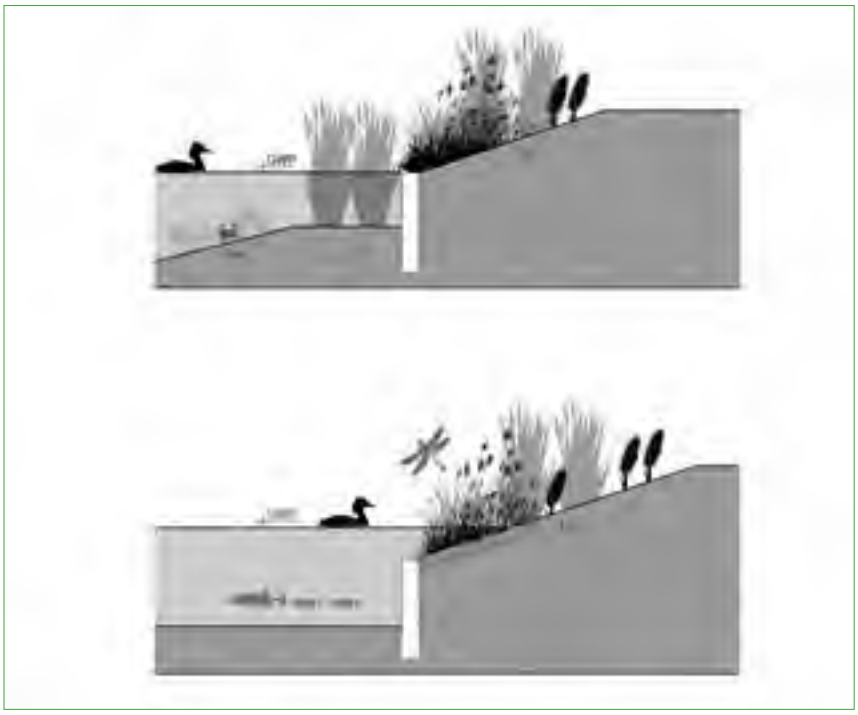

Afbeelding: Nina Kopp, Gemeente Amsterdam

C22. Ecologische bodempassage of wadi

5-10 punten afhankelijk van grootte

Een wadi (waterdoorlating door infiltratie) is een beplante greppel of sloot met een waterdoorlatende bodem. Bij een wadisysteem stroomt het water van de daken en de wegen niet in het riool, maar via de bovengrondse goten en/of greppels in de wadi en vervolgens naar het grondwater in de bodem. Ecologische wadi's (dus wadi's die natuurlijk zijn ingericht en niet alleen uit gras bestaan) met hoog opgaande planten versterken de ecologische infrastructuur omdat ze dienstdoen als ecologische verbindingszone of steppingstone. Ze zorgen ook voor meer biodiversiteit. Wadi's zijn niet gewenst op klei (Presikhaaf, 't Broek, Arnhem-Zuid). Daar moet gekozen worden voor bodempassages (water wordt gefilterd en gaat dan niet naar beneden, de grond in, maar wordt ergens heengeleid, bijvoorbeeld naar oppervlaktewater).

Baten:

- ***Biodiversiteit*** kleine zoogdieren, vogels, amfibieën, vissen, vlinders, wilde bijen, inheemse vegetatie
- ***Klimaatadaptatie:*** verkoeling door verdamping, verlicht druk op riool, verbetering wateropvang, verbetering infiltratie, vertraagde waterafvoer
- ***Overig:*** verhoging waarde onroerend goed, verbetering waterkwaliteit, minder criminaliteit, bijdrage gezond leefklimaat

Aanbevelingen

Is wenselijk om zo veel mogelijk dood hout, losse stenen en andere natuurlijke materialen aan te brengen die zorgen voor beschutting voor insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. Denk voor de beplanting aan:

- Helofyten voor de natte zone: zwanenbloem, riet, mattenbies, grote lisdodde.
- Hoog opgaande plantensoorten voor de oever: wilgenroosje, moerasspirea, gewone kattenstaart, watermunt.
- Laag blijvende planten voor de droge zone: gewoon ereprijs, grasmuur, kruipend zenegroen, pinksterbloem.
- Struiken en bomen voor de droge zone: boswilg, els.

Kosten:

Geschatte kosten aanleg: 5 - 6 /m².
Geschatte kosten onderhoud/jaar: € 0,15 - 0,45 /m² (Provincie Gelderland, 2020)

Aanbevelingen

Het is wenselijk om zo veel mogelijk dood hout, losse stenen en andere natuurlijke materialen aan te brengen die zorgen voor beschutting voor insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. Denk voor de beplanting aan:

- Helofyten voor de natte zone: zwanenbloem, riet, mattenbies, grote lisdodde.
- Hoog opgaande plantensoorten voor de oever: wilgenroosje, moerasspirea, gewone kattenstaart, watermunt.
- Laag blijvende planten voor de droge zone: gewoon ereprijs, grasmuur, kruipend zenegroen, pinksterbloem.
- Struiken en bomen voor de droge zone: boswilg, els.

Afbeelding: Nina Kopp, gemeente Amsterdam

C23. Amfibieënpoel

25 punten
Minimaal 30 m².

Baten:

- ***Biodiversiteit*** boomkikker, heikikker, kamsalamander, insecten
- ***Klimaatadaptatie:*** verkoeling door verdamping

Eisen en randvoorwaarden

Oppervlakte:	Minimaal 30 m2 en maximaal 500 m²
Hoogte/lengte:	Niet dieper dan 2 meter onder het maaiveld.
Overige:	Noordoever talud zo flauw mogelijk maken, bij voorkeur 1:8 of 1:10 en het diepste punt moet zich op 50 cm onder de laagste grondwaterstand te bevinden. De poel moet natuurlijk te zijn en daarom onder de grondwaterstand liggen. Met deze maatregel wordt niet een vijver met een kunstmatige waterkerende laag bedoeld (zoals een beton of vijverfolie).

Aanbevelingen

Houd rekening met eventuele aanvullende gemeentelijke vergunningplicht bij het graven van een poel.
Van belang is dat er geen vissen worden uitgezet in de poel, dit komt niet ten goede van de biodiversiteit.
Poelen zijn bij voorkeur niet beschaduwd en liggen in grasland of enkele meters van de bosrand. Veel soorten profiteren van deze specifieke combinatie van water en groen.

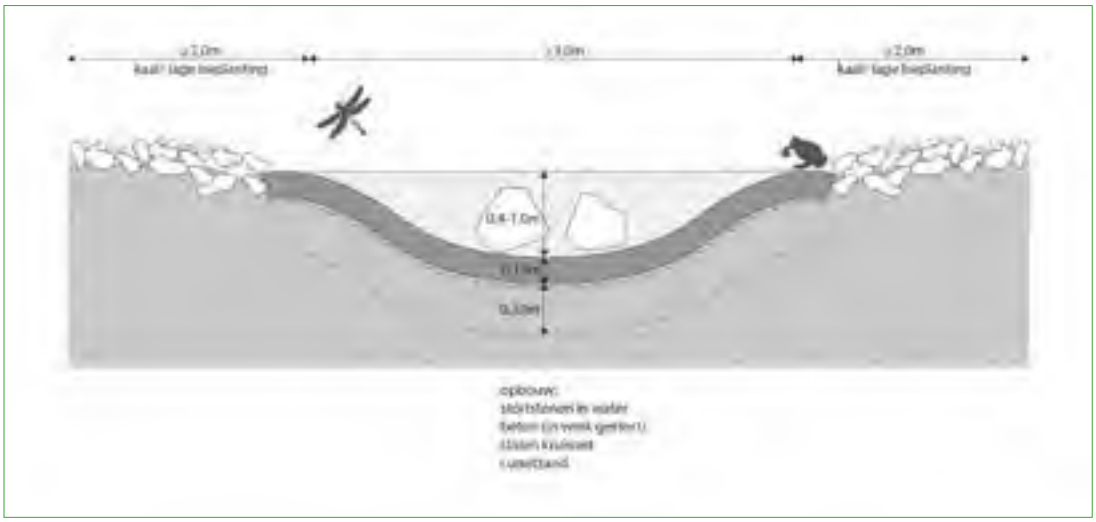

Afbeelding: Nina Kopp, gemeente Amsterdam

C24. IJsvogelwand

15 punten, ijsvogelvriendelijke oever- 10 punten

Broedgelegenheid voor ijsvogels creëren door aanleg van een ijsvogelwand d.m.v. betonnen keerwand met gaten of steile natuurlijke wand langs beken, plassen en meren; en/of ijsvogelvriendelijke oever.

Baten:

- ***Biodiversiteit*** ijsvogels (de oever biedt ook schuilmogelijkheden voor eenden, meerkoeten en waterhoentjes)

Geschatte kosten: onbekend

IJsvogelwand

Eisen en randvoorwaarden

Hoogte/lengte: Steilwand tussen 50 cm en 2 meter hoog en tussen de 1 en 3 meter breed.

Overige: IJsvogels graven zelf gangen in steile wandjes van zand of klei. Zo'n steile wand kan worden gemaakt door het afsteken van een stuk oever.
Of er kan een betonnen wand worden gebruikt. De wand liefst minimaal 1 meter boven het water laten uitsteken.
IJsvogels zijn schuwe vogels. Daarom alleen effectief als er niet teveel verstoring plaatsvindt. Liefst 25 meter van plekken af waar veel mensen komen, zoals wandelpaden en speelvelden. Of bijvoorbeeld met sleedoornstruweel afschermen.

Aanbevelingen

Bij voorkeur een tak in de wand steken die boven het water hangt. De maatregel wordt bij voorkeur gecombineerd met het aanleggen van een ijsvogelvriendelijke oever. Zie ook bijvoorbeeld: Harder J. 2012. IJsvogelhandleiding, aanleg, controle en onderhoud van ijsvogelwanden. Afbeelding: Nina Kopp, gemeente Amsterdam

IJsvogelvriendelijke oever: door aanplanten van struweel en bomen langs oppervlaktewater.

Eisen en randvoorwaarden

Hoogte/lengte: Minimale lengte van 20 meter

Beplantingseisen: Inheemse struweelvormers en houtige gewassen als wilgen en elzen

Overige: Struweelvormers of bomen binnen 1,5 meter van de oever van sloten of ander oppervlaktewater planten. Het doel is om hierdoor zowel beschutte plekken langs water te creëren, als het creëren van over het water hangende takken, die door ijsvogels gebruikt worden om te jagen.

C25. Eigen initiatief: in overleg

1 tot 25 punten

Er kan ook een eigen maatregel worden geformuleerd! Het aantal punten wordt nader bepaald, in samenspraak met de gemeentelijke ecoloog.

D. BEWUSTWORDING

D1. Aanleg groene voorbeeldtuin

3 punten

Maximaal 1 tuin per project. De tuin dient dusdanig ingericht te worden dat deze aantrekkelijk is voor insecten en vogels en met minimale verharding. Alle huurders/kopers krijgen bovendien een voorlichtingsfolder over de natuurinclusieve tuin bij de overdracht (voorbeeldfolder beschikbaar via de gemeente).

Eisen en randvoorwaarden

Beplantingseisen:	Aan minimaal 2 zijdes perceel een groene afscheiding en minstens 2 openingen voor egels. Minimaal 2 klimplanten, 1 boom 2e of 3e grootte en 3 struiken en meerdere vaste planten met een variatie aan bloeitijd.
Overige:	Plaats minstens 3 verschillende vogelhuisjes, zorg voor watervoorziening en leg een rommelhoekje van bladeren/stenen/takken aan. Voeg een informatiepaneel toe en/of brochures over de natuurinclusieve tuin (de gemeente heeft een voorbeeld).

Aanbevelingen

Arnhem Zoemt en Arnhem Klimaatbestendig kunnen advies geven / helpen met de aanleg.

D2. Tuinklaarpakket

2 punten

Met Tuinklaar wordt de tuin van een nieuwbouwwoning al binnen het reguliere bouwproces uitgevoerd, waardoor kopers bij oplevering een volledig aangelegde tuin hebben. Om de punten te halen moet hier minstens 1 optie voor een groene, natuurlijke tuin bijzitten. De tuin (tuinontwerp, - ontwikkeling en - aanleg) van een nieuwbouwwoning kan zo meegefinancierd worden in de hypotheek.

Eisen en randvoorwaarden

Eisen:	Er moet een optie zijn voor een tuinklaarpakket voor een groene, natuurlijke tuin. Deze optie moet beoordeeld en goedgekeurd worden door Arnhem Klimaatbestendig

Aanbevelingen

Arnhem Klimaatbestendig kan advies geven.

Foto: Gemeente Ede

D3. Faciliteren van tuinontwerpsessies

1 punt x aantal gegeven tuinontwerpsessies

Per huishouden wordt een tuinontwerpsessie aangeboden van minstens 1 uur. De sessie is gericht op een groene tuininrichting met minimale verharding en aantrekkelijk voor insecten en vogels en afgestemd op de te realiseren opstallen. Alle huurders/kopers krijgen bovendien een voorlichtingsfolder over de natuurinclusieve tuin bij de overdracht.

Geschatte kosten: ongeveer € 75.- per uur. In een uur kan het volgende worden bereikt: het maken van een schets met een snelle indeling van de tuin en wat suggesties voor materialen en beplanting. Dan ligt er dus nog geen ontwerp. Het is een eerste idee, welke nog nader uitgewerkt moet worden door ontwerper of hovenier (als je echt een volledig ontwerp wil ben je zeker een dag bezig) (bron: Arnhem Klimaatbestendig, 2020).

Aanbevelingen
Arnhem Klimaatbestendig kan helpen met de organisatie hiervan.

D4. Biodiversiteitspakket aanbieden

0.5 punt x aantal pakketjes

Elk huishouden krijgt een biodiversiteitspakket. Dit pakket is verkrijgbaar bij het Natuurcentrum Arnhem of informeer bij de gemeente. Het bestaat uit een vogelhuisje gevuld met o.a. een inheems bloemmengsel voor in de (gevel)tuin/boompspiegel, een brochure over het groen aanleggen van de eigen tuin, een zoekkaart met bekende vogelsoorten en een boek over natuur in Schuytgraaf.

Geschatte kosten: ongeveer € 17.- per pakket.

Ten gunste van:
- ***Biodiversiteit*** *(via bewustwording bewoners)*
- ***Klimaatadaptatie*** *(via bewustwording bewoners)*

Aanbevelingen

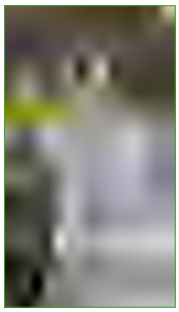

Voorbeeld biodiversiteitspakketje

D5. Eigen initiatief: in overleg

1 tot 25 punten

Er kan ook een eigen maatregel worden geformuleerd die de bewustwording rond biodiversiteit en klimaatadaptatie bij (toekomstige) inwoners vergroot. Denk bijvoorbeeld aan het aanbieden van korting op inheems plantmateriaal aan bewoners. Het aantal punten wordt nader bepaald, in samenspraak met de gemeente.

Bronnen:

Gemeente Amsterdam (2018). *Natuurinclusief bouwen en ontwerpen in twintig ideeën.*

Gemeente Ede (2020). *Maatregelencatalogus* https://www.ede-natuurlijk.nl/natuurinclusief

Provincie Gelderland (2020). *Hoe vergroenen we woonwijken? Meer ruimte voor biodiversiteit en klimaatadaptatie in woonwijken.* https://www.gelderland.nl/Natuur/Biodiversiteit-meer-groen-in-Gelderland

StAB, stichting Arnhemse bedrijventerreinen. (2017). Vergroening Arnhemse bedrijventerreinen. Catalogus. https://stab-arnhem.nl/wp-content/uploads/2018/10/Catalogus-vergroening.pdf

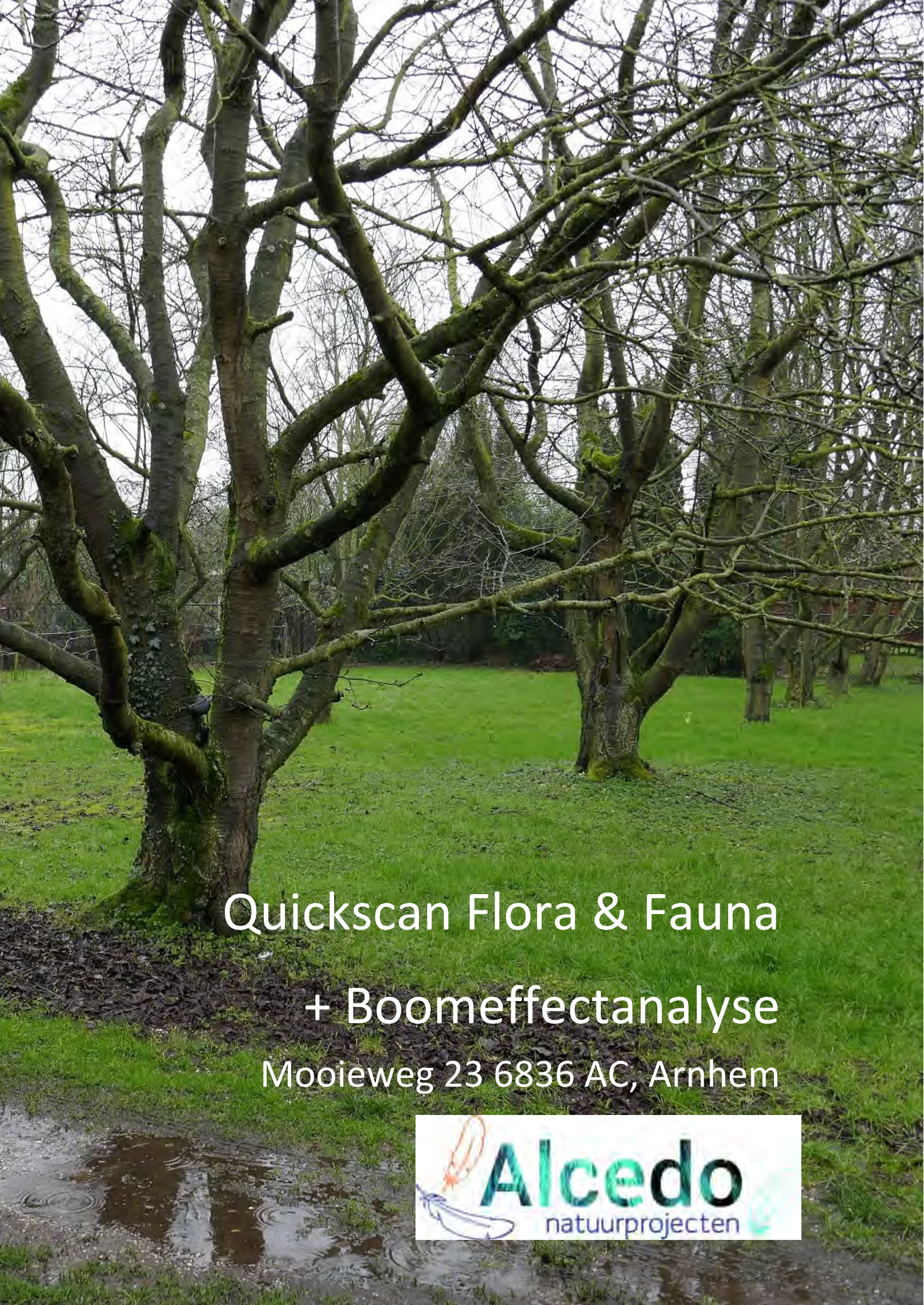

Quickscan Flora & Fauna

+ Boomeffectanalyse

Mooieweg 23 6836 AC, Arnhem

Alcedo natuurprojecten

Quickscan Flora & Fauna
+ Boomeffectanalyse
Mooieweg 23
6836 AC, Arnhem

Alcedo Natuurprojecten heeft dit rapport opgesteld in opdracht van BJZ.nu. Daarmee is dit rapport eigendom van bovengenoemde opdrachtgever. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, microfilm, fotokopie, of welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Alcedo Natuurprojecten. Het is ook niet toegestaan dit rapport zonder toestemming te gebruiken voor enig ander werk dan waarvoor dit product is ontwikkeld. Alcedo Natuurprojecten is niet aansprakelijk voor gevolgschade of schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Alcedo Natuurprojecten; opdrachtgever vrijwaart Alcedo Natuurprojecten van aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Colofon

Quickscan Flora & Fauna
+ Boomeffectanalyse
Mooieweg 23
6836 AC, Arnhem

Auteur:	Evert Ruiter
Opdrachtgever:	BJZ.nu Twentepoort Oost 16a 7609 RG Almelo
Contactpersoon:	Niels Broekhuis, niels@bjz.nu
Opdrachtnemer:	Alcedo Natuurprojecten Cornelis Houtmanstraat 10 8023 EA Zwolle
Contactpersoon:	Evert Ruiter, info@alcedo-natuurprojecten.nl
Uitvoer onderzoek:	Evert Ruiter
Projectcode:	2021 - 016
Rapportcode:	2021 - 007
Datum:	15 februari 2021
Status:	Concept

Te citeren als: *Ruiter E.J. 2021. Quickscan Flora & Fauna + Boomeffectanalyse Mooieweg 23 Arnhem. Alcedo Natuurprojecten rapport 2021 – 007* ***In opdracht van:*** *BJZ.nu*

Inhoud

1. Inleiding 5
   1.1. Aanleiding en vraag 5
2. Quickscan Flora & Fauna 6
   2.1. Doel 6
   2.2. Leeswijzer 6
3. Onderzoeksmethode 7
   3.1. Algemene opzet en werkwijze 7
   3.2. Bronnenonderzoek 7
   3.3. Oriënterend terreinbezoek 7
   3.4. Volledigheid van het onderzoek 8
   3.5. Verantwoording 8
4. Wettelijk kader 9
   4.1. Algemeen 9
   4.2. Doelstelling van de Wnb 9
   4.3. Welke soorten worden beschermd 9
   4.4. Zorgplicht 10
   4.5. De verbodsbepalingen 11
   4.6. Beschermingsregimes 12
   4.7. Natuur Netwerk Nederland 12
   4.8. Natura 2000 14
5. Beschrijving locatie en ingreep 15
   5.1. Beschrijving locatie 15
   5.2. Beschrijving ingreep 17
6. Resultaten 18
   5.1. Veldbezoek 18
   5.2. Flora 18
   5.3. Grondgebonden zoogdieren 18
   5.4. Vleermuizen 19
   5.5. Vogels 20
   5.6. Amfibieën, reptielen en vissen 21
   5.7. Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden 21
7. Toetsing aan de Wnb 20
8. Conclusies en aanbevelingen 21
9. Boomeffectanalyse 24
   9.1. Onderzoeksmethode 24
   9.2. Onderzoeksresultaten 27
   9.3. Beoordeling groeiplaats 28
   9.4. Toekomstverwachting 28
   9.5. Invloed voorgenomen ingreep 28
   9.6. Conclusies en adviezen 28
10. Bronvermeldingen 22

Bijlage 1: Foto overzicht 23
Bijlage 2: Overzicht voorgenomen plan 37
Bijlage 3: Kaarten boomeffectanalyse 38

1. Inleiding

1.1. Aanleiding en vraag

Initiatiefnemer is voornemens om aan de Mooieweg 23 te Arnhem op termijn drie woningen te realiseren. Hiertoe zal een kavel met daarop een woning, schuur en een boomgaard worden verdeeld in drie kavels. Daartoe zal de bestaande woning en de schuur worden gesloopt en zal een deel van de bomen die op de kavel aanwezig zijn worden gerooid. De voorgenomen ingreep kan betekenen dat er via de Wet natuurbescherming (Wnb) beschermde planten- en diersoorten die ter plaatse of in de directe omgeving leven in het geding komen. Een onderzoek zal moeten uitwijzen of er mogelijk sprake is van de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten. Daartoe zal een quickscan flora & fauna moeten worden uitgevoerd. De resultaten van deze quickscan kunnen bepalend zijn voor vervolgonderzoek op basis van het vleermuisprotocol en/of kennisdocumenten. Daarnaast is verzocht om een boomeffectanalyse. Dit om te bepalen wat de kwaliteit en gezondheid van alle bomen op de betreffende kavel is en wat de effecten zijn van de voorgenomen ingreep op de vitaliteit en levensverwachting van de bomen die niet worden gekapt. De initiatiefnemer heeft het ecologisch adviesbureau Alcedo Natuurprojecten uit Zwolle verzocht deze beide onderzoeken uit te voeren. In deze rapportage wordt uiteengezet hoe de opdracht is uitgevoerd en wat resultaten van beide onderzoeken zijn en de conclusies daarvan.

De quickscan flora & fauna is uitgevoerd op basis van de vraag: *wat is het effect van de voorgenomen ingreep op de eventueel aanwezig beschermde planten- en diersoorten?*

2. Quickscan flora & fauna

2.1. Doel

Het doel van het onderzoek, de ecologische quickscan, is het controleren en onderzoeken van de locatie op de aanwezigheid van via de Wnb beschermde diersoorten en het uitbrengen van advies ten aanzien van eventuele vervolgstappen.

Het uitgevoerde onderzoek is samen te vatten in zes vragen:

1. Welke beschermde soorten, zoals genoemd in de Wnb zijn op de locatie aanwezig?
2. Wat zijn de effecten van de voorgenomen plannen op deze beschermde soorten?
3. Worden bij uitvoer van de voorgenomen plannen verbodsbepalingen van de Wnb overtreden?
4. Welke mogelijkheden zijn er om negatieve effecten op de beschermde soorten te minimaliseren of te voorkomen?
5. Is vervolgonderzoek noodzakelijk?
6. Is het noodzakelijk om voor de voorgenomen plannen een ontheffing van de Wnb aan te vragen bij de provinciale overheid.

2.2. Leeswijzer

In dit hoofdstuk is beschreven hoe dit onderzoek, het uitvoeren van ecologisch onderzoek in het kader van soort- en gebiedsbescherming, tot stand is gekomen en werd de doelstelling vertaald naar onderzoeksvragen. In hoofdstuk 2 wordt de onderzoeksmethodiek besproken. In hoofdstuk 3 wordt het wettelijk kader uiteengezet. In hoofdstuk 4 volgt een algemene beschrijving van de onderzochte locatie en de voorgenomen ingrepen. In hoofdstuk 5 volgt de synthese van de resultaten en wordt een effectentoetsing uitgevoerd op beschermde soorten in het kader van de WNB. In hoofdstuk 6 volgt een effectentoetsing op de gebiedsbescherming Wnb. In hoofdstuk 7 volgen de conclusies en aanbevelingen met eventuele mitigerende maatregelen en wordt de eventuele noodzaak aangegeven tot vervolgonderzoek. Hierna volgen de geraadpleegde bronnen en bijlagen met een foto impressie van de onderzochte locatie.

3. Onderzoeksmethodiek

3.1. Algemene opzet en werkwijze

Dit onderzoek betreft een quickscan. Op basis van een grondig onderzoek op locatie is een inschatting gemaakt van de aanwezigheid of mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten en de mogelijke nadelige effecten van de voorgenomen ingreep op deze soorten. Deze inschatting is gemaakt op basis van parate veldkennis van de onderzoeker met betrekking tot beschermde planten- en diersoorten. Naar aanleiding van de bevindingen is een deskundigenoordeel gevormd van te verwachten negatieve effecten op de aanwezige en/of mogelijk aanwezige beschermde planten- en diersoorten. De mogelijk negatieve effecten zijn getoetst aan de Wnb.

3.2. Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek wordt gebruikt als aanvulling op tijdens het veldonderzoek verzamelde waarnemingen en gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde planten- en diersoorten die in de regio voorkomen kunnen verspreidingsgegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), internetmedia en diverse verspreidingsatlassen van relevante soortgroepen en verslagen van Particuliere Gegevens-beherende Organisaties (PGO's) worden geraadpleegd.

3.3. Oriënterend terreinbezoek

Het bezoek vindt over het algemeen overdag plaats bij geschikte weercondities. Tijdens dit bezoek is op basis van de opdrachtgever aangeleverde gegevens zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde planten- en diersoorten, via zicht- en gehoorwaarnemingen, sporenonderzoek zoals de aanwezigheid van nesten, holen, uitwerpselen, uilenballen, veertjes en eischalen. Ook is de wijde omgeving van de te onderzoeken locatie bekeken en is er een inschatting gemaakt van hoe dieren deze kunnen gebruiken als plaats om te foerageren, erlangs te trekken, er te rusten of het anderszins te benutten.

3.4. Volledigheid van het onderzoek

Gedurende het veldonderzoek wordt een inschatting van het onderzoeksgebied gemaakt, maar met een dergelijk veldonderzoek is het nooit zeker dat alle aanwezige soorten ook daadwerkelijk waargenomen worden. Een ervaren veldbioloog kan wel een goede inschatting maken van de kans dat beschermde soorten een plangebied benutten. Dit deskundigheidsoordeel komt tot stand aan de hand van parate kennis van beschermde planten- en diersoorten, hun habitatvoorkeur, ecologie en op basis van vooronderzoek met betrekking tot de te onderzoeken locatie.

3.5. Verantwoording

Alcedo Natuurprojecten
Uitvoer veldwerk: Evert Ruiter
Rapportage: Evert Ruiter
Fotografie: Evert Ruiter, tenzij anders vermeld

4. Wettelijk kader

4.1. Algemeen

De bescherming van planten- en diersoorten is in Nederland geregeld in de Wet natuurbescherming (verder te noemen Wnb). Deze wet is op 1 januari 2017 in werking getreden en beschermt ruim 900 soorten in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet.

4.2. Doelstelling van de Wnb

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur;
- het behouden en herstellen van biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur en het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen.

De Wet natuurbescherming benoemt niet welke concrete activiteiten wel of niet zijn toegestaan. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten. Dit betekent in de praktijk dat het gaat om het effect van uw activiteiten op beschermde soorten. Heel vaak gaan activiteiten en werkzaamheden en de bescherming van soorten prima samen. Als u uw werk zo kunt inrichten dat u geen schade toebrengt aan beschermde soorten, dan hoeft u vooraf niets te regelen. Soms is het echter onvermijdelijk dat schade ontstaat aan beschermde dieren of planten. In die situaties is het nodig dat u vooraf bekijkt of hiervoor een vrijstelling geldt, of dat een ontheffing moet worden aangevraagd (‘nee-tenzij’-beginsel).

4.3. Welke soorten worden beschermd?

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten:

- Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels volgens het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn;
- Soorten beschermd op grond van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn;
- Andere soorten waaronder soorten vallen die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

4.4. Zorgplicht

In de Wnb is ook een zorgplicht vastgelegd. Deze plicht geldt te allen tijde en houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. Deze plicht geldt voor iedereen en voor alle planten en dieren, beschermd of niet. De Memorie van Toelichting zegt het zo: “De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, en ook voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”.

4.5. De verbodsbepalingen

Beschermingsregimes		
Vogelrichtlijn § 3.1 Wnb	**Habitatrichtlijn § 3.2 Wnb**	**Andere soorten § 3.3 Wnb**
Artikel 3.1 lid 1 *Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.*	Artikel 3.5 lid 1 *Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.*	Artikel 3.10 lid 1a *Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.*
Artikel 3.1 lid 2 *Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.*	Artikel 3.5 lid 2 *Het is verboden om dieren opzettelijk te verstoren.*	Artikel 3.10 lid 1b *Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.*
Artikel 3.1 lid 3 *Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.*	Artikel 3.5 lid 3 *Het is verboden om eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.*	Artikel 3.10 lid 1c *Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.*
Artikel 3.1 lid 4 en lid 5 *Het is verboden vogels opzettelijk te verstoren, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.*	Artikel 3.5 lid 4 *Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.*	
	Artikel 3.5 lid 5 *Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.*	

Tabel 1. Overzicht verbodsbepalingen

4.6. Beschermingsregimes

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn en een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn (beschermd). Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten (flora, fauna en avifauna) beschermd. Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

• Er mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.

• Er moet tegenover een afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn zoals volksgezondheid of openbare veiligheid.

• De ingreep mag geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

4.7. Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland, oftewel NNN (voorheen Ecologische Hoofdstructuur, EHS), is een netwerk van natuurgebieden waarin de natuur (planten en dieren) voorrang heeft en daarom wordt beschermd. Daarmee wordt voorkomen dat natuurgebieden geïsoleerd komen te liggen en dieren en planten uitsterven en dat de natuurgebieden zo hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur en het is daarom van belang dit netwerk te bespreken in het kader van natuurbescherming. Het NNN moet uiteindelijk samen met de natuurgebieden in andere Europese landen het aaneengesloten pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN) vormen.

Sinds 1990 zijn de provincies en het Rijk drukdoende met de aanleg van verbindingszones tussen verschillende natuurgebieden om zo een duurzaam, samenhangend netwerk van gebieden te creëren. De NNN heeft als doel van bestaande en nieuwe natuur een goed werkend netwerk te maken. Het behoud, herstel en de ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN is hierbij het uitgangspunt. Net als bij de Wnb geldt hier het '*nee-tenzij*'-beginsel. Dit is 1 oktober 2012 vastgelegd in het Besluit Algemene Regelingen Ruimtelijke Ordening (BARRO). Dit betekent dat er geen activiteiten plaats mogen vinden waardoor de **wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN** in het geding komen, tenzij er

sprake is van een groot openbaar belang, tenzij er geen reële alternatieven zijn of tenzij negatieve effecten zo veel mogelijk beperkt worden en de overblijvende effecten worden gecompenseerd. Rijk en provincies hebben in 2011 met elkaar afgesproken dat natuurbeheer meer een regionale verantwoordelijkheid wordt. Dat is vastgelegd in het Natuurakkoord. Als gebiedsregisseurs van het landelijke gebied zetten de provincies zich in voor een versterking van de natuur. Zij dienen de begrenzing van het NNN vast te leggen in een provinciale verordening, waar ook de regels omtrent de inhoud van en de toelichting bij bestemmingsplannen in het belang van de realisatie, bescherming, instandhouding en verdere ontwikkeling van de beoogde natuurkwaliteit van het NNN worden beschreven. De provincies dienen hierbij ook de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN vast te leggen. Dit zijn de huidige en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het desbetreffende gebied. Per perceel worden deze doelen vaak in natuurdoeltypen en/of beheertypen vastgelegd.

Bij een aanvraag voor een ecologische quickscan en/of flora- en fauna-onderzoek gaat Alcedo Natuurprojecten dus ook altijd na of het plangebied binnen de begrenzingen van het NNN ligt en wat de effecten van de voorgenomen ingreep/activiteit zullen zijn.

De onderzochte locatie ligt op 0,7 kilometer afstand van de dichtstbijzijnde grens van het Gelders Natuurnetwerk. Zie figuur 1.

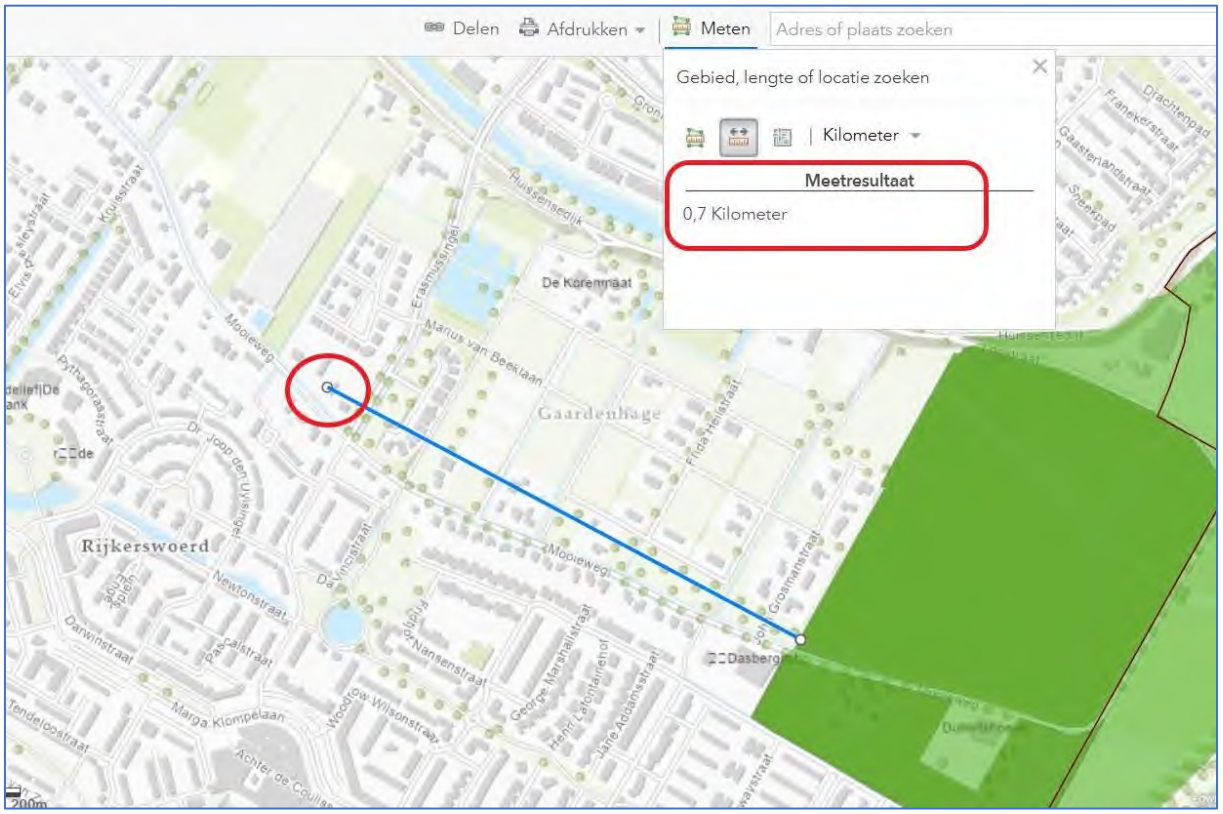

Figuur 1: Ligging van onderzochte locatie ten opzichte van het NNN (groen). Bron: ArcGis.com

4.8. Natura 2000

Bij een aanvraag voor een ecologische quickscan en/of flora- en fauna-onderzoek wordt ook onderzocht of het plangebied binnen de begrenzingen of directe invloedsfeer (minder dan 3 kilometer) van een N2000 gebied ligt en wat de effecten van de voorgenomen ingreep/activiteit op dat gebied zullen zijn.

De onderzochte locatie bevindt zich op 2,88 kilometer afstand van het dichtsbijzijnde N2000 gebied (Rijntakken). Zie figuur 2.

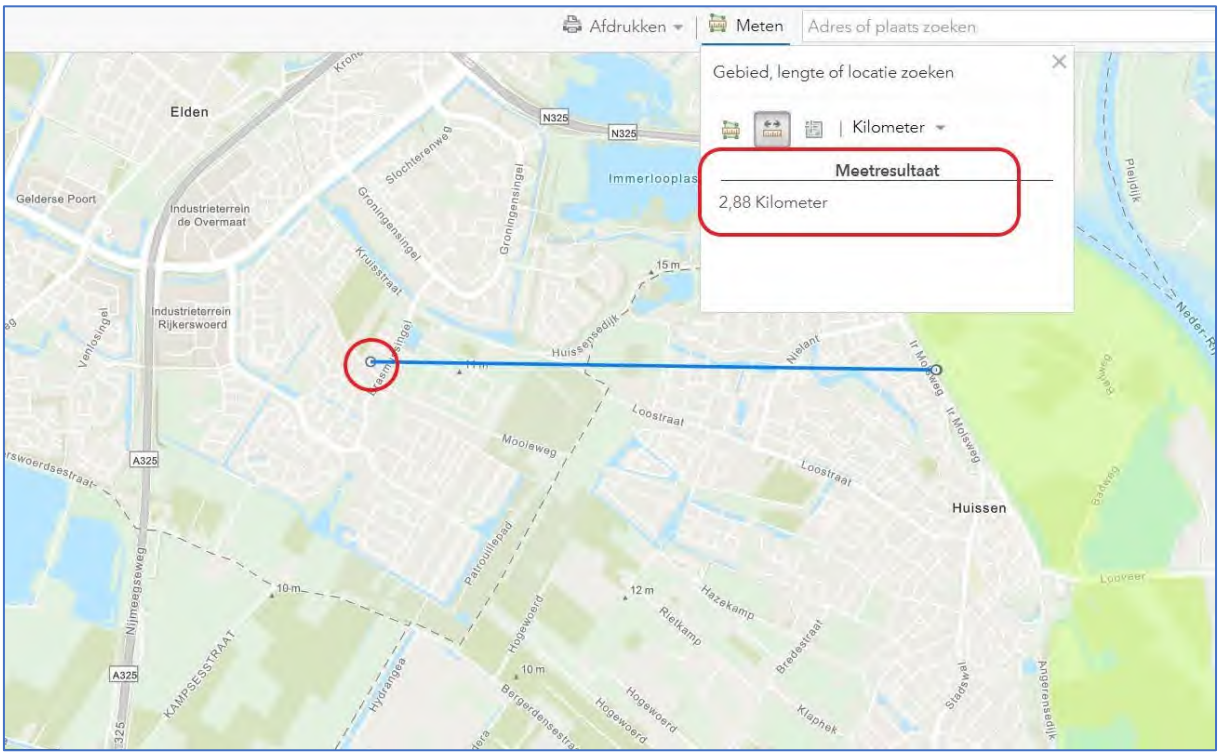

Figuur 2: Ligging van de onderzochte locatie (in rode cirkel) ten opzichte van N2000 (lichtgroen). Bron: ArcGis.com

5. Beschrijving locatie en ingrepen

5.1. Beschrijving locatie

De onderzochte locatie is gelegen aan de Mooieweg 23 te Arnhem. Het betreft een woonhuis (oorspronkelijk bouwjaar 1961) met daarnaast een schuur annex garage. Het geheel is gelegen op een perceel van ruim 4000 m². Dit perceel bestaat voor het grootse deel uit een boomgaard met kersen- en pruimenbomen. Daarnaast is er ook een aantal andere boomsoorten te vinden als zwarte els, es, berk, grove den en taxus. Voorst is er in de tuin van het huis sprake van een aantal exotische boomsoorten. Het woonhuis is opgetrokken uit gele baksteen en bestaat uit een begane grond met een vliering. De muren hebben een spouw, maar er is geen sprake van open stootvoegen. Het dak is belegd met zwarte dakpannen die allen nauw aansluiten. De dakrand heeft een vrij groot overstek en de onderzijde daarvan is betimmerd met houten planken. De schuur bestaat uit een houten deel en bakstenen deel. Beide delen hebben een pannendak. De binnenzijde van het dak is deels betimmerd. De schuur wordt gebruikt als opslag voor allerlei gebruiksvoorwerpen en kleine machines. Achter de schuur is een oud kippenhok aanwezig. Niet meer in gebruik. Achter het woonhuis is een prieel aanwezig van kunststof met daarin tuinmeubilair. Achter het woonhuis is eveneens een kleine siervijver aanwezig. Het geheel is gelegen in een nieuwe wijk van Arnhem, maar het geheel straalt nog een landelijke sfeer. Ooit bestond dit gebied uit verspreid liggende huizen,

boerderijen en boomgaarden en landerijen. Langs de Mooieweg is laanbeplanting van essen aanwezig.

Voor een impressie van de onderzochte locatie: zie bijlage op pagina 24.

Figuur 4: Exacte ligging van de onderzochte locatie en situering van onderzochte delen. Bron: Google Earth.

Geel kader = onderzocht gebied
A = woonhuis, B = schuur, C = prieel

5.2. Beschrijving ingreep

De voorgenomen ingreep bestaat uit:

- Sloop van alle bestaande bebouwing (in etappes);
- Rooien van een groot deel van de aanwezige bomen;
- Verkaveling van het perceel in 3 kavels (in etappes);
- Realisatie van 3 grondgebonden woningen.

Ten behoeve van deze plannen zal een nog nader te bepalen aantal bomen worden gekapt en een kleine vijver worden gedempt.

6. Resultaten

In dit hoofdstuk is de (potentiële) aan- of afwezigheid van de onderzochte plant- en diersoorten in het onderzoeksgebied onderbouwd. Eventuele relevante soorten worden nader toegelicht.

6.1. Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is voor zover mogelijk een inventarisatie uitgevoerd van de beschermde soorten binnen de Wnb met de nadruk op de niet vrijgestelde beschermde soorten. In onderstaande tabel zijn het tijdstip en de waarnemings-condities van het uitgevoerde veldbezoek weergegeven.

Waarnemingscondities veldbezoek			
Datum	**Begintijd**	**Eindtijd**	**Weersomstandigheden**
28.01.2021	12:30 uur	14:30 uur	Wind: 1 bft, bewolking 100%, circa 4˚C., lichte regen

Tabel 2. Waarnemingscondities veldbezoek

6.2. Flora

De onderzochte locatie bestaat voor een groot deel uit een oude boomgaard (hoogstam) met een ondergroei van gras en kruiden. Er is op het linkerdeel van het perceel ook sprake van een groot grasveld. Voorts is er rond het woonhuis een siertuin aangelegd. Binnen de kaders van dit onderzoek is vooral gekeken naar de natuurlijke plantengroei in de boomgaard en op het grasveld. Er werden daar soorten aangetroffen als madeliefje, hondsdraf, kleine brandnetel, paarse dovenetel en paardenbloem. Een groot deel van het grasveld is ook bemost geraakt. In het gazon rond het woonhuis bloeiden ook sneeuwklokjes. Van plantensoorten met een beschermde status is geen sprake.

Effectenbeoordeling: Door de voorgenomen plannen zullen geen beschermde plantensoorten in het geding komen.

6.3. Grondgebonden zoogdieren

Tijdens dit onderzoek zijn met uitzondering van sporen van mol, veldmuis, huismuis en/of bosmuis geen sporen of andere aanwijzingen van grondgebonden zoogdiersoorten aangetroffen. De locatie zal zeker deel uitmaken van een gebied waarvan soorten als egel, steenmarter en mogelijk zelfs hermelijn, wezel en bunzing zo nu en dan gebruik maken om er te foerageren, maar van de aanwezigheid vaste verblijf- en rustplaatsen in de bebouwing of de omgeving daarvan is geen sprake. Er is wel sprake van essentieel leefgebied voor de egel. Op basis van de voorgenomen plannen is echter te bepalen dat dit leefgebied slechts

marginaal zal worden aangetast. Daarnaast is er voor deze soort in de directe omgeving voldoende alternatief leefgebied aanwezig.

Effectenbeoordeling: Door de geplande ingreep zullen geen beschermde grondgebonden zoogdieren in het geding komen of vaste voortplantings- en rustplaatsen permanent worden verstoord. In feite zullen veel van de genoemde soorten, die allen in de directe omgeving voorkomen, enkel profiteren van de voorgenomen ingreep betreffende de herinrichting van het buitengebied.

6.4. Vleermuizen

In de directe omgeving van de onderzochte locatie komen diverse soorten vleermuizen voor. Onder andere: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis. Omdat het voornemen bestaat alle bebouwing af te breken en ook bomen te kappen, is er voor dit onderzoek gekeken naar de geschiktheid van deze locatie als vaste verblijfplaats voor zowel gebouw-bewonende vleermuizen als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger en boom-bewonende soorten als rosse vleermuis. Daarnaast is er gekeken naar de geschiktheid van de omgeving als foerageerplaats voor vleermuizen en het belang daarvan als onderdeel van een potentiële vliegroute voor vleermuizen.

Vaste verblijfplaatsen

Gebouwen: Omdat het woonhuis een vrij laag gebouw is, er geen sprake is van open stootvoegen via welke vleermuizen de spouw kunnen bereiken, de pannen op het dak nauw aansluiten en geen kieren vertonen en er ook geen andere plekken zijn aangetroffen waardoor vleermuizen naar binnen kunnen komen, kan worden bepaald dat de kans op vaste verblijfplaatsen in de vorm van kraamverblijfplaatsen en balts- en zomerverblijfplaatsen nihil is en kan worden uitgesloten. De schuur is vanwege de lage bouw, de afwezigheid van spouwmuren en dakbetimmering, nauw aansluitende dakpannen en de aanwezigheid van tocht en invloed van weersomstandigheden ook niet geschikt als vaste verblijfplaats voor vleermuizen.
Bomen: Links voor het woonhuis staat een berk. Deze berk is kwijnend en aangetast door berkenzwam. In de stam zijn enkele spechtengaten (grote bonte specht) aanwezig. Deze spechtengaten zijn in principe geschikt als vaste verblijfplaats van vleermuizen.

Foerageerplaatsen

De onderzochte locatie is vanwege de beschutte ligging met veel oude bomen en kruidenrijke graslanden zeer geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Deze functie zal vanwege de voorgenomen ingreep mogelijk in lichte mate wijzigen, maar kan door goede herinrichting ook verbeteren.

Vliegroutes
Het is zeer aannemelijk dat de locatie dienstdoet als onderdeel van een vliegroute voor vleermuizen en dan betreft het voornamelijk de bomenrijen langs de Mooieweg. Vanwege de voorgenomen ingreep (er worden langs de Mooieweg geen bomen gekapt) zal deze functie niet wijzigen.

Effectenbeoordeling: De aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen is op de onderzochte locatie in de bebouwing uit te sluiten. In de berk voor het huis kunnen mogelijk vleermuizen huizen. Dat zal voorafgaand aan de kap nader moeten worden onderzocht. Door de geplande ingreep zullen vooralsnog (nader onderzoek berk!) geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in het geding komen. Foerageermogelijkheden en vliegroutes van vleermuizen worden niet aangetast.

6.5. Vogels
Tijdens dit onderzoek is gericht gekeken naar de functie die de onderzochte locatie voor vogels kan vervullen en gezocht naar jaarrond beschermde nestplaatsen. En dan in het bijzonder voor soorten als huismus, spreeuw, boerenzwaluw, huiszwaluw, kerkuil en steenuil.

Huismus: Op de onderzochte locatie en in de directe omgeving daarvan werden geen huismussen aangetroffen, gezien of gehoord. Ook werden er geen sporen van recente bewoning door huismussen gevonden. Onder recente sporen wordt verstaan: nesten of oude nesten, veren, uitwerpselen. Er hangen ter plaatse, met name aan de schuur, wel nestkasten, maar het is niet duidelijk of deze door mussen worden bewoond.

Spreeuw: Op de onderzochte locatie in de directe omgeving daarvan werden spreeuwen aangetroffen. Het betrof een aantal spreeuwen die op schoorstenen en in bomen in de buurt zingend aanwezig waren. Zingende spreeuwen (het betreft hier geen voorjaarszang, maar een soort ‘subsong’ die spreeuwen tijdens de winter op rustplaatsen ten gehore brengen) zijn in deze tijd van het jaar niet abnormaal. Het betreft in veel gevallen echter spreeuwen die vanuit Oost-Europa zijn gekomen om hier de winter door te brengen. Sporen van spreeuwennesten werden niet aangetroffen. Een buurvrouw wist wel te vertellen dat in de tijd dat de kersen rijp zijn er veel spreeuwen aanwezig zijn om ervan te snoepen. In een van de oude kersenbomen werden ook restanten van een beschermnet aangetroffen.

Boerenzwaluw: Er werden geen nesten (oude of recente) van boerenzwaluwen aangetroffen. Gezien het feit dat er ter plaatse geen vee wordt gehouden is de kans zeer klein dat er ooit boerenzwaluwen ter plaatse zullen broeden.

Huiszwaluw: Er werden geen nesten van huiszwaluwen aangetroffen.

Kerkuil: Tijdens dit onderzoek is er gericht gezocht naar sporen (uitwerpselen, veren, braakballen) van kerkuilen. Deze werden niet aangetroffen. Wel hangt er in de schuur een grote kast (oude aardappelkist of grote fruitkist), maar dit is geen voor kerkuilen geschikte kast.

Steenuil: Er werden geen aanwijzingen aangetroffen van bewoning door steenuilen.

Overige vogelsoorten. Tijdens dit onderzoek werden op de locatie of in de directe omgeving ervan diverse vogelsoorten aangetroffen. Het betreft merel, ekster, zwarte kraai, sijs en pimpelmees. In twee nokken van het woonhuis werden ook sporen (poepstrepen) aangetroffen van vogels. Het betreft hier naar alle waarschijnlijkhied slaapplekken van boomkruipers die dicht op elkaar gepakt hier de nacht doorbrengen.

Effectenbeoordeling: Door de geplande ingreep zullen geen jaarrond beschermde nestplaatsen van huismus, spreeuw, boerenzwaluw, huiszwaluw, kerkuil en steenuil verloren gaan.

6.6. Amfibieën, reptielen en vissen

De onderzochte locatie is matig geschikt als landbiotoop en/of foerageerplek voor licht beschermde soorten als gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander. Het voorkomen ter plaatse van strenger beschermde soorten kan op basis van biotoopkenmerken geheel worden uitgesloten. Er is wel een kleine vijver aanwezig. Of er in deze vijver amfibieën voorkomen is niet onderzocht. De tijd van het jaar was daarvoor ook niet geschikt. Het is echter aannemelijk dat er wel amfibieën in de vijver voorkomen en dan betreft het naar alle waarschijnlijkheid soorten als gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker en kleine watersalamander. En voor wat betreft vissen mogelijk tiendoornige stekelbaars of goudvis. Hier geldt dan de zorgplicht. Zodra de vijver wordt verwijderd, zal die eerst moeten worden leeggevist en zullen de gevangen dieren op een daarvoor geschikte plaats moeten worden uitgezet.

Effectenbeoordeling: Door de geplande ingreep zullen geen beschermde amfibieën-, reptielen- of vissensoorten in het geding komen.

6.7. Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

Tijdens de quickscan werden geen dagvlinder-, libellen- en sprinkhanensoorten aangetroffen. De weersomstandigheden en de tijd van het jaar waren daar ook niet gunstig voor. Er is echter verder geen gericht onderzoek naar het voorkomen van deze soortgroepen verricht. De reden hiervoor is dat op basis van een visuele inspectie kon worden volstaan met de constatering dat er vanwege de geplande ingreep geen belangrijk biotoop voor *streng beschermde* insectensoorten zal worden aangetast.

Effectenbeoordeling: Door de geplande ingreep zullen geen beschermde dagvlinder- en libellensoorten of overige ongewervelden in het geding komen.

7. Toetsing aan de Wnb

Welke verbodsbepalingen kunnen worden overtreden?

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1

Artikel 3.1. lid 2 '*het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eigen van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen'* en lid 4 en 5 *'het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort'*

- Dit is niet van toepassing, omdat kan worden uitgesloten dat er ter plaatse huismussen, spreeuwen, boerenzwaluwen, huiszwaluwen, kerkuilen en steenuilen broeden.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2

- Dit is niet van toepassing, omdat op basis van de bevindingen van deze quickscan kan worden uitgesloten dat er in de gebouwen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn;

Beschermingsregie andere soorten § 3.3

Artikel 3.10 lid 1b 'het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen'

- Dit is niet van toepassing, want er worden door de voorgenomen plannen geen vaste voortplantingsplaatsen or rustplaatsen opzettelijk beschadigd of vernield.

Natuur Netwerk Nederland (NNN) en Natura 2000 (N2000)
De onderzochte locatie ligt op minder dan 3 kilometer van het Gelders Natuurnetwerk. Door de geplande ingreep zullen de kernwaarden van het NNN c.q. het Gelders Natuurnetwerk niet worden aangetast.
De onderzochte locatie ligt op minder dan 3 kilometer afstand van afstand van Natura 2000 gebied. Een Aerius calculatie is inmiddels uitgevoerd.

8. Conclusies en aanbevelingen quickscan flora & fauna

Op basis van deze quickscan kan het volgende worden geconcludeerd:

- Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van vogels aangetroffen en het kan worden uitgesloten dat ze niet aanwezig zijn;
- Ten aanzien van de voorgenomen plannen is het niet noodzakelijk vervolgonderzoek uit te voeren volgens kennisdocumenten huismus, kerkuil en steenuil;
- Ten aanzien van de voorgenomen plannen is het niet noodzakelijk vervolgonderzoek uit te laten voeren volgens het vleermuisprotocol 2021, omdat kan worden uitgesloten dat er ter plaatse vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn;
- De onderzochte locatie op minder dan 3 kilometer van het Gelders Natuurnetwerk, maar de aard van de geplande werkzaamheden zijn van dien aard dat de kernwaarden van het Natuurnetwerk niet zullen worden aangetast;
- De onderzochte locatie ligt op minder dan 3 kilometer afstand van N2000 gebied de Veluwe.

Op basis van deze quickscan wordt het volgende geadviseerd:

Omdat de biodiversiteit ter plaatse te vergroten wordt geadviseerd om de nieuwe woonhuizen en de omgeving op een natuur-inclusieve wijze in te richten. Dat kan door middel van de volgende maatregelen:

- Integreer huismussenkasten (inbouw) in de nieuwbouw of maak gebruik van vogelvides onder de dakrand;
- Integreer gierzwaluwkasten (opbouw) aan de buitenmuur van de nieuwbouw;
- Integreer vleermuiskasten (inbouw) in de nieuwbouw;
- Gebruik voor de inrichting van de tuinen inheems plantsoen als sleedoorn, meidoorn, hazelaar, liguster en hulst.

NB: Dit zijn vrijblijvende adviezen. Dus geen wettelijke verplichtingen naar aanleiding van de uitkomst van deze quickscan.

9. Boomeffect-analyse

9.1. Onderzoeksmethode

De gehanteerde methode werd bepaald door:

- Inventarisatie en conditiebepaling van het bomenbestand;
- Visuele controle symptomen van verzwakking;
- Beoordeling groeiplaats;
- Toekomstverwachting;
- Invloed van voorgenomen ingreep op de bomen.

9.1.1. Inventarisatie en conditiebepaling

Bij een inventarisatie en conditiebepaling wordt bepaald welke soort bomen er aanwezig zijn en bepaald wat de conditie daarvan is. Bij deze inventarisatie is van de bomen een aantal gegevens opgenomen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om soort, grootte en locatie. Naast deze vaste gegevens worden ook variabele gegevens opgenomen, als stamomtrek en conditiebepaling. De conditiebepaling is een momentopname van de verschijningsvorm van de boom. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen vier categorieën, te weten goed, redelijk, matig en slecht.

Goed: De boom vertoont een beeld dat van de soort verwacht mag worden onder goede groeiplaatsomstandigheden en op een goede groeiplaats.

Redelijk: De boom vertoont een niet optimale groei, maar dit beeld heeft nog geen duidelijke negatieve gevolgen voor de verdere ontwikkeling van de boom.

Matig: Er is duidelijk sprake van negatieve gevolgen voor de verdere ontwikkeling van de boom, zoals beginnende scheutsterfte of overmatige scheutgroei binnen in de kroon.

Slecht: Duidelijk aftakelende boom, waarbij sprake is van een ijle kroon met zware scheutsterfte resulterend in veel dood hout.

9.1.2. Visuele controle symptomen van verzwakking

De boomveiligheidscontrole is uitgevoerd met behulp van de VTA-methode. De afkorting VTA staat voor ‘Visual Tree Assessment’. Bij deze beoordeling van de bomen, wordt gekeken naar de bouw en het groeigedrag van de boom. Het breukrisico wordt beoordeeld door te kijken naar de stam, stamvoet, takaanzetten, kroonopbouw en aanwezigheid van zwammen. Bij de conclusie wordt de boom ingedeeld in één van de volgende categorieën:

Goedgekeurd: Een boom wordt goedgekeurd als er geen symptomen bij een boom worden aangetroffen die op een defect wijzen;

Attentieboom: Bomen waarbij wel een symptoom gevonden wordt, maar waarvan duidelijk is dat deze op het moment van controle geen verhoogd risico veroorzaakt, worden als attentieboom aangeduid;

Risicoboom: Bomen waarbij een symptoom gevonden wordt die een verhoogd risico veroorzaakt en bomen waarbij een symptoom gevonden wordt waarvan op het moment van controle niet kan worden aangegeven of het een verhoogd risico veroorzaakt, worden aangemerkt als zijnde risicoboom;

Afgekeurd: Bomen waarvan op het moment van de controle duidelijk is dat zij een verhoogd risico veroorzaken, worden aangemerkt als afgekeurd. Vanuit het oogpunt van veiligheid dienen deze bomen verwijderd te worden.

9.1.3. Beoordeling groeiplaats

De groeiplaats is beoordeeld op basis van boringen gedaan om te bepalen welke grondsoort ter plaatse aanwezig is. Voorts is gekeken naar de ruimte die de bomen hebben en naar eventuele belemmerende factoren voor de groei zoals bestrating, een plek te dicht bij bebouwing, enzovoorts.

9.1.4. Toekomstverwachting huidige situatie

De toekomstverwachting wordt bepaald door de leeftijd, conditie, mechanische gebreken, groeiplaatsomstandigheden en in dit geval door de herinrichtingsplannen. Bij de conclusie wordt de boom ingedeeld in één van de volgende categorieën:

Goed: Toekomstverwachting van minimaal 15 jaar en meer actieve groei;

Redelijk: Toekomstverwachting van 10 tot 15 jaar actieve groei;

Matig: Toekomstverwachting van 5 tot 10 jaar actieve groei;

Slecht: Toekomstverwachting van 0 tot 5 jaar actieve groei.

9.1.5. Invloed werkzaamheden

De toekomstverwachting, zoals omschreven in 8.1.4. kan verstoord worden door de voorgenomen ingreep.

Schade bovengronds: Door de inzet van zwaar materieel en het werken in korte nabijheid van de bomen, is er een verhoogde kans op stam en/of kroonbeschadiging. Ophoging met grond onder de kroonprojectie heeft een negatief effect op de zuurstofvoorziening in de bodem. Minder zuurstof in de bodem betekent wortelsterfte, waardoor de conditie van de boom zal verslechteren.

Schade ondergronds: Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden ontstaat er wortelverlies als gevolg van graafwerkzaamheden. Tevens bestaat er een groot risico op bodemverdichting door gebruik van zware machines. Daarnaast kan er indirect wortelschade/sterfte ontstaan door de opslag van materiaal en materieel. Dit vanwege een verstoorde diffusie van bodemgassen met de buitenlucht.

Onder het begrip wortelschade wordt de schade aan de opnamewortels verstaan. Deze wortels zorgen voor de opname van voedingsstoffen en vocht. Het wordt weergeven in procenten ten opzichte van de totale opname wortels.

In de regel heeft een boom 3 jaar nodig om het wortelverlies te compenseren, indien hiervoor ondergronds de mogelijkheden (nieuwe doorwortelbare ruimte) toereikend zijn.

Bronbemaling: Voor de vochtvoorziening zijn de bomen afhankelijk van regenwater en grondwater. Bij de toepassing van bronbemaling wordt de grondwaterstand (tijdelijk) verlaagd. Het grondwater is tijdens de werkzaamheden niet meer bereikbaar voor de bomen. Afhankelijk van het tijdstip van de uitvoering van de werkzaamheden, kan de vochtvoorziening ontoereikend zijn voor de bomen.

9.2. Onderzoeksresultaten

In totaal zijn op de onderzocht locatie alle bomen geïnventariseerd en beoordeeld op vitaliteit. Daarnaast zijn deze bomen beoordeeld op de inpasbaarheid binnen de herinrichtingsplannen.

Inventarisatie
De bomen die op de onderzochte locatie voorkomen zijn:

- Kers *Prunus avium*, meerdere exemplaren (> 10) in boomgaard
- Pruim *Prunus domestica*, enkele exemplaren (<10) in boomgaard
- Zwarte els *Alnus glutinosa*, 4 exemplaren achter schuur
- Es *Fraxinus excelsior*, 1 exemplaren in uiterste hoek rechts in boomgaard
- Walnoot *Juglans regia*, 2 exemplaren in voortuin
- Ruwe berk *Betula pendula*, 1 exemplaar in voortuin
- Grove den *Pinus sylvestris*, 1 exemplaar naast oprit
- Douglasspar *Pseudotsuga mensiezii*, 1 exemplaar achter woonhuis
- Blauwe ceder *Cedrus libani*, 1 exemplaar in voortuin
- Himalayaceder *Cedrus deodara*, 1 exemplaar in voortuin

Daarnaast komen er nog enkele andere struiken of bomen voor, te weten:

- Vlinderstruik *Buddleja davidii*, 1 exemplaar achter in de tuin
- Taxus *Taxus baccata*, enkele exemplaren verspreid in de voortuin en bij de schuur
- Laurierkers *Prunus laurocerasus*, twee hagen op het grote grasveld
- Conifeer *Thuja spec*., meerdere exemplaren als erfafscheiding (haag) van de boomgaard en naast de schuur.

Conditie
Op enkele pruimenbomen, kersenbomen en de ruwe berk zijn alle bomen in een goede conditie. In de bijlage zijn op een kaart de bomen met een mindere of slechte conditie aangegeven.

Boomveiligheid
Dit is op de onderzochte locatie niet aan de orde, omdat de bomen niet langs de openbare weg staan.

Staat van onderhoud
Over het algemeen verkeren de meeste bomen in een redelijke staat van onderhoud. Al is er bij de fruitbomen in de boomgaard wel sprake van enig achterstallig snoeiwerk.

Aantastingen
Een aantal fruitbomen (voornamelijk pruim) is aangetast door de boomgaardvuurzwam *Phellinus tuberculosus.* Dat komt tot uiting door de vruchtlichamen (zwammen) die op de stam of takken zichtbaar zijn. Deze necotrofe parasiet tast vooral het spinthout aan. In enkele bomen die door deze parasiet zijn aangetast, is ook wat dood hout aanwezig. Daar groeit ook de gele korstzwam *Stereum hirsitum.* Deze zwam is echter saprotroof en verteerd enkel het dode hout. De ruwe berk aan de voorzijde van het huis is aangetast door de berkenzwam *Fomitopsis betulina,* evenals

de boomgaardvuurzwam een necotrofe parasiet. De zwam heeft inmiddels de berk bijna geheel ten gronde gericht.

In bijlage 3 zijn alle bomen op kaarten weergegeven met daarbij aangegeven wat de conditie is.

9.3. Beoordeling groeiplaats

De groeiplaats van alle bomen bestaat uit relatief (t.o.v. van bebouwing in directe omgeving) lage ligging, waardoor de locatie enigszins vochtig is. Langs de Mooieweg loopt een smalle ondiepe sloot om hemel- en grondwater af te vangen. De bodem van de onderzochte locatie bestaat uit vette rivierklei. Rivierklei is van nature vrij kalkrijk en daardoor een uitstekende grondsoort voor fruitbomen. De aanwezigheid van veel mossen tussen het gras in de boomgaard en het grote grasveld is echter een indicatie van lichte verzuring. Dat zal mogelijk te maken hebben met het feit dat (zuur) regenwater slecht de grond in trekt waardoor er een soms een lens van regenwater op de bodem aanwezig is welke de bovenste laag van de bodem verzuurt.

9.4. Toekomstverwachting huidige situatie

Het vaststellen van de toekomstverwachting bij bomen is een inschatting en is van diverse factoren afhankelijk. De bomen op de onderzochte locatie hebben op enkele uitzonderingen na een goede conditie en een uitstekende groeiplaats. Hierdoor is de toekomstverwachting, bij gelijkblijvende omstandigheden, voor de bomen goed.

9.5. Invloed voorgenomen activiteit

Door de voorgenomen activiteit zal een aantal bomen kunnen blijven bestaan en een aantal bomen zal moeten wijken. De invloed van de voorgenomen activiteit op de bomen die zullen blijven staan kan zijn dat door middel van nieuw opgebrachte grond de samenstelling van de bodem en daardoor de bodemkwaliteit zal veranderen en dat de bodem eventueel zal gaan verdichten. Dit heeft invloed op het wortelgestel en daardoor op de vitaliteit van de bomen. Vanwege het mogelijk gebruik van zwaar materieel bij het bouwen van de huizen kan ook bodemverdichting ontstaan. Ook dit zal van invloed zijn op het wortelgestel van de bomen. Bij het aanleggen van de funderingen van de nieuw te bouwen huizen is mogelijk bronbemaling noodzakelijk. Bronbemaling heeft te allen tijde een negatief effect op in de omgeving staande bomen, omdat ze mogelijk voor meer of minder lange tijd verstoken zijn van hun waterbron.

9.6. Conclusies en adviezen

De bomen op de onderzochte locatie hebben op enkele uitzonderingen (zie bijlage 3) na in principe een goede toekomstverwachting wanneer ze ter plekke ongestoord door kunnen groeien. Op basis van de tekeningen van het voorgenomen plan zal echter een aantal van de bomen moeten wijken. Ten behoeve van het voorgenomen plan zal mogelijk de grond moeten worden opgehoogd om het juiste vloerpeil van de woningen te bereiken. De tuin moet ook met

deze ophoging op peil worden gebracht. Meer dan 10 cm ophoging rond bomen heeft doorgaans al wortelsterfte tot gevolg.

Algemene conclusie: de toekomstverwachting van een groot aantal bomen is ter plekke negatief, maar een deel van de bomen kan worden gespaard.

Adviezen:

- Het algemene advies luidt om de bomen met een matige of slechte conditie te verwijderen en de bomen met een goede conditie en toekomstverwachting te sparen of te herplanten.
- Het is mogelijk om een deel van de gezonde en vitale kersenbomen te behouden. Bijvoorbeeld door ze te integreren in de bouwplannen (als onderdeel van de nieuwe tuinen), de huizen komen aan de straatzijde en daardoor is er veel ruimte voor een tuin. In deze tuinen kunnen de kersenbomen dus behouden blijven.
- Een andere optie is om een serie kersenbomen te herplanten en op de erfscheiding aan de noordzijde van alle tuinen te plaatsen. Op deze wijze wordt het beeld van een oude boomgaard behouden. Tegenwoordig is herplant een veel gebruikt middel om gezonde bomen te sparen. Er zijn speciale machines voor ontworpen om ze te verplanten.

10. Bronvermeldingen

Literatuur:

- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 2003. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.), 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Overijssel.
- Ministerie van LNV, 2004. Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Nederlands Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Twisk, P. *et al,* 2010. Veldgids Europese Zoogdieren. KNNV Uitgeverij en Zoogdiervereniging.

Websites:

- arcgis.nl
- ravon.nl
- sovon.nl
- synbiosis.alterra.nl
- waarneming.nl
- zoogdiervereniging.nl
- verspreidingsatlas.nl
- groentechniekklomp.nl/boomverzorging/bomen-verplaatsen
- trouw.nl/nieuws/kappen-is-pure-verspilling-veel-bomen-zijn-prima-te-verplaatsen

Bijlage 1: Foto-overzicht

Overzichtsfoto's woonhuis

Overzichtsfoto's schuur en prieel

Poepsporen onder twee nokken van het woonhuis. Zie 5.4.

Nestkasten in en aan de schuur

Afwateringsloot langs de Mooieweg

Groot grasveld. Westelijk deel perceel

Bloeiende sneeuwklokjes in tuin woonhuis

Kersenboomgaard

Rij coniferen aan achterzijde schuur

Laurierbeshagen op grote grasveld

Haag van coniferen als erfscheiding

Jonge Himalayaceder in voortuin

Voorbeelden van bomen met slechte conditie. Boven boomgaardvuurzwam. Onder boomverwondingen.

Ruwe berk in slechte conditie

Zwarte els achter schuur

Jonge douglas bij de vijver

Walnoot aan voorzijde van woonhuis

Bijlage 2: Voorgenomen plannen

Overzicht van de verkaveling van de onderzochte locatie. Bron: Zaat Vastgoed Makelaardij

Bijlage 3:
Kaarten behorend bij Boomeffectanalyse

Fruitbomen (voornamelijk Kers) met een goede tot zeer goede conditie
Opmerking: bomen hebben achterstand voor wat betreft onderhoud

Met gebruik van goed materieel zou een deel van deze bomen kunnen worden herplant langs de erfgrens

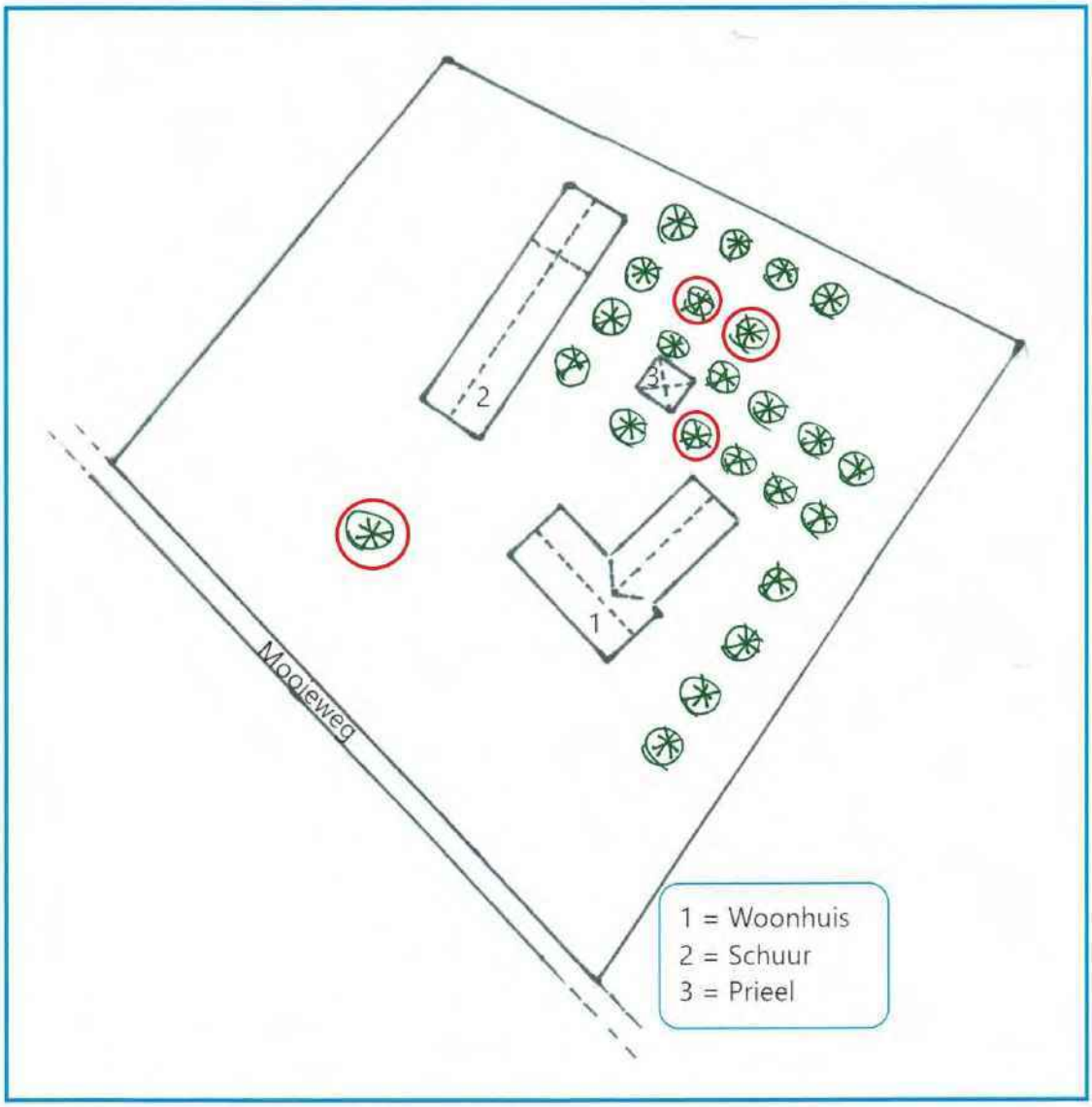

Fruitbomen (Kers en Pruim) met matige conditie
Reden: boomwonden of kwijnend

Deze bomen kunnen worden verwijderd

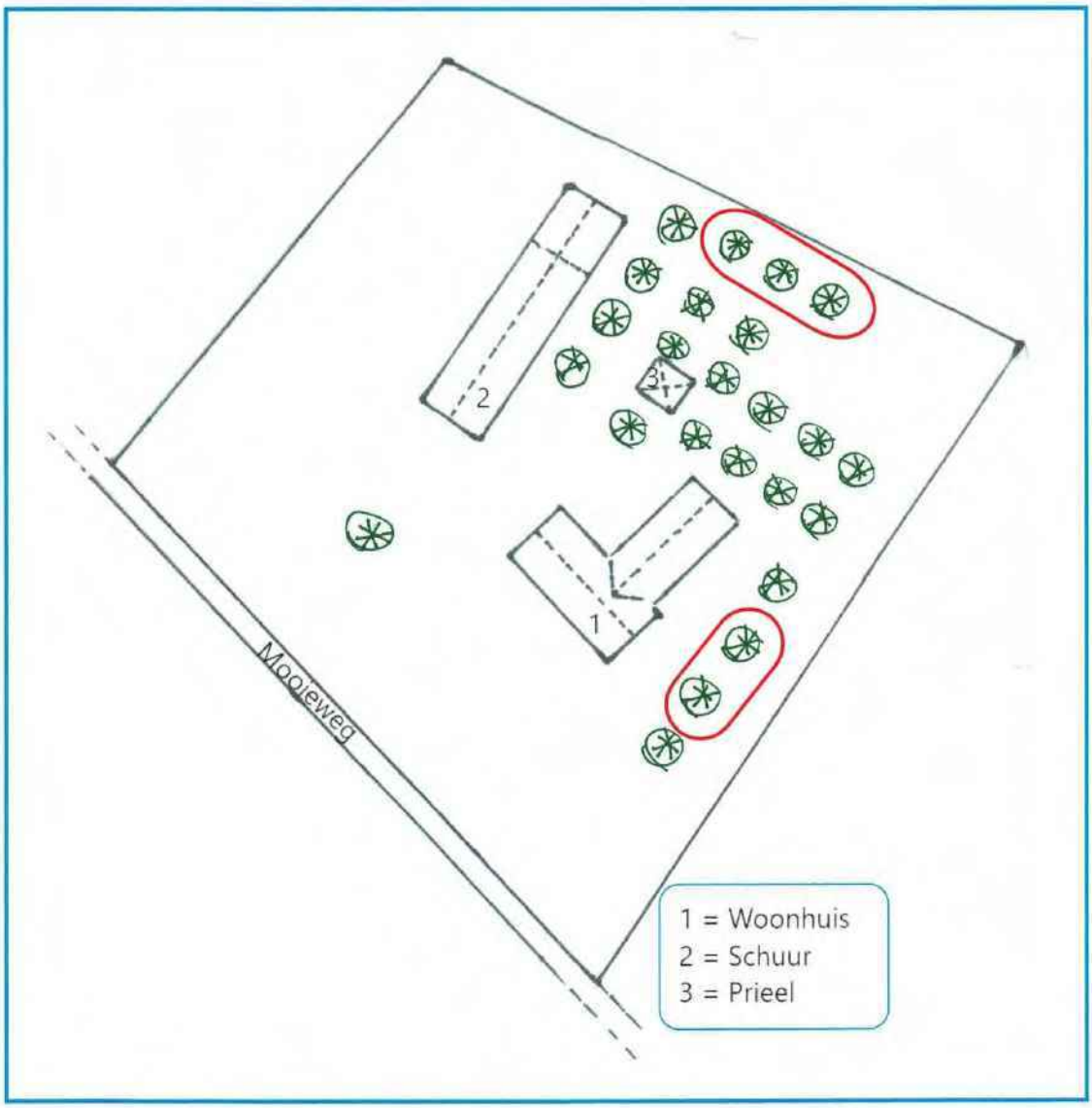

Fruitbomen (Kers en Pruim) met slechte conditie
Reden: geinfecteerd door Boomgaardvuurzwam *Phellinus tuberculosus*

Deze bomen kunnen worden verwijderd

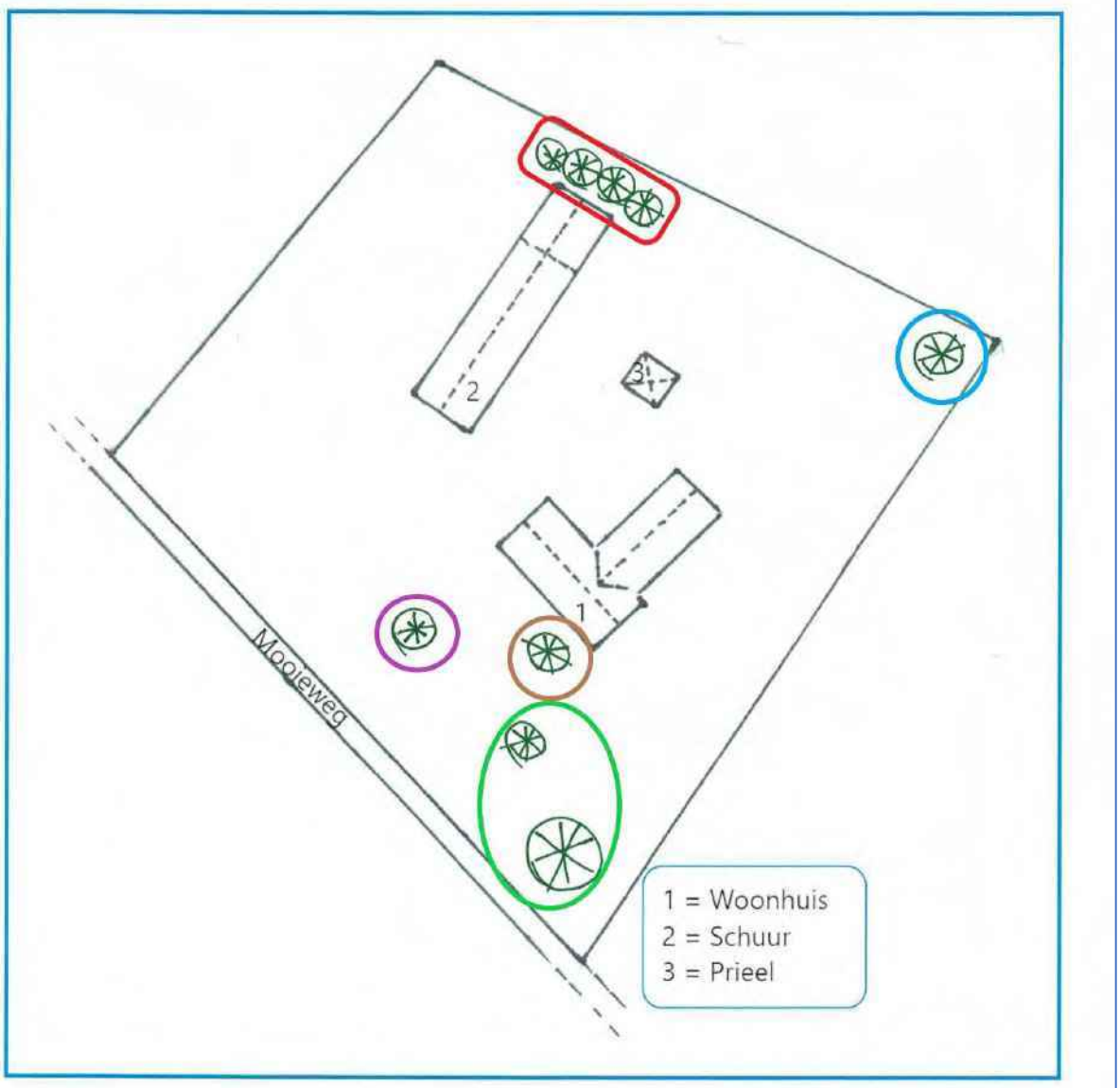

Inheemse boomsoorten
Rood kader = Zwarte els *Alnus glutinosa*
Blauw kader = Es *Fraxinus excelsior*
Groen kader = Walnoot *Juglans regia*
Bruin kader = Ruwe berk *Betula pendula*
Paars kader = Grove den *Pinus sylvestris*

Zwarte els kan worden gehandhaafd
Es kan worden gehandhaafd, maar zal op termijn te groot en te hoog worden
Walnoot kan worden gehandhaafd
NB: Er staan er twee. De kleinste kan het best worden verwijderd of worden herplant op een andere plek.
Ruwe berk kan worden verwijderd
Grove den kan worden gehandhaafd

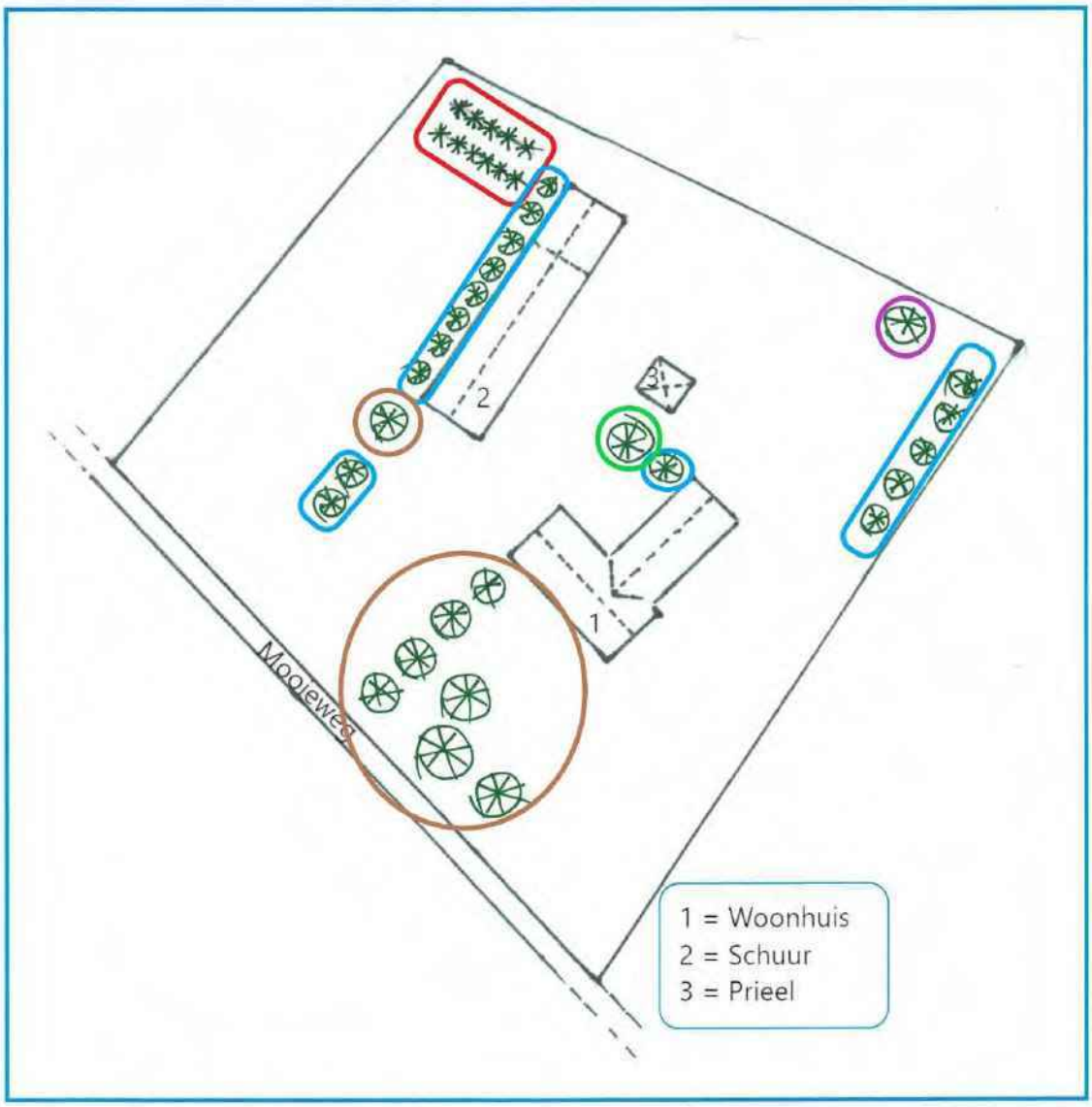

Overzicht exoten
Rood kader = Laurierkers *Prunus laurocerasus*
Blauw kader = Conifeer *Thuja spec.*
Paars kader = Vlinderstruik *Buddleja davidii*
Groen kader = Douglasspar *Pseudotsuga menziesii*
Bruin kader = Diverse soorten. Waaronder Taxus *Taxus baccata,* Himalayadeder *Cedrus deodara*, Blauwe ceder *Cedrus libani*

Laurierkers kan worden verwijderd
Coniferen kunnen worden verwijderd
Vlinderstruik kan worden verwijderd of werden herplant
Douglas kan worden verwijderd
Overige soorten kunnen worden gehandhaafd. Met name de beide ceders kunnen uitgroeien tot fraai bomen

Paragraaf beeldkwaliteit Mooieweg 23 Arnhem

5 februari 2021

Inleiding

De meest relevante ruimtelijke aspecten voor dit initiatief zijn in de regels en op de verbeelding van dit bestemmingsplan opgenomen. Het gaat hierbij om woningtypologie, onderlinge bebouwingsafstanden, rooilijnen en de bouw- en goothoogtes. Voor een aantal zaken bieden de regels onvoldoende mogelijkheden, denk daarbij aan de architectuur, duurzaamheid en uitstraling van woningen, bijgebouwen en erfafscheidingen. In deze paragraaf zijn een aantal beeldkwaliteitseisen geformuleerd om de herontwikkeling van de locatie Mooieweg 23 Arnhem de gewenste ruimtelijke kwaliteit te geven.
Om de toekomstige bouwplannen in dit bestemmingsplan op de gewenste beeldkwaliteit te kunnen toetsen, staan in deze paragraaf welstandscriteria geformuleerd.

Stedenbouwkundige opzet

De Mooieweg in Arnhem is een oude, historische structuur die door de stedelijke uitbreiding met woningbouw onderdeel van de stad is geworden. Dit kleinschalige historische lint vormt een mooi contrast met de aansluitende grootschalige, planmatige uitbreidingsgebieden. Kenmerkend is de individualiteit van de woningbouw aan het lint. De woningen zijn altijd georiënteerd op het lint en elke woning is anders. Die diversiteit komt in de stedenbouwkundige opzet van dit plan tot uiting door de keuze voor drie verschillende vrijstaande woningen.

Afbeelding stedenbouwkundige opzet

De vrijstaande woningen komen in een gestaffelde rooilijn te staan. Ze verspringen ten opzichte van elkaar hetgeen de individualiteit versterkt. De woningen staan evenwijdig met de dominante landschappelijke kavelrichting. Daarmee sluit deze opzet aan bij de ruimtelijke compositie van de overzijde. Door te kiezen voor 3 vrijstaande woningen met voldoende onderlinge afstand en voldoende afstand tot de perceelsgrenzen, blijft de stedenbouwkundige lay-out luchtig.
Net zo belangrijk voor de ontspannen sfeer aan het lint is het groene karakter. Dat is de reden dat in deze paragraaf ook eisen ten aanzien van erfafscheidingen zijn opgenomen.

Beeldkwaliteitseisen

Voor dit plan gelden de volgende beeldkwaliteitseisen.

<u>Massa en vorm</u>

- *Iedere vrijstaande woning verschilt van de naastgelegen woning en is individueel herkenbaar.*
- *De woningen hebben een zadeldak, schilddak of een mansardedak (geknikt dak). Een woning met een plat dak of lessenaarsdak is niet toegestaan.*
- *De oriëntatie van de hoofdvorm en de voorgevel zijn op de weg gericht.*
- *Gevels richting de openbare ruimte zijn samenhangend en representatief vormgegeven.*
- *Toegevoegde elementen, zoals dakkapellen, erkers en aanbouwen, zijn ondergeschikt en vormgegeven in de lijn van de architectuur van het geheel.*
- *De situering van bijgebouwen is ondergeschikt aan het hoofdgebouw.*
- *Bij een hoeksituatie dienen de naar de openbare weg toegekeerde gevels als voorgevels te worden ontworpen, voorzien van ramen, de entree of een erker.*

<u>Materiaal en kleurgebruik</u>

- *De detaillering is zorgvuldig en afgestemd op de architectuur van de woning.*
- *Daken moeten een matte dakbedekking hebben.*
- *Gevels met toepassing van steenachtige materialen en/of hout in gedekte kleuren.*
- *Helder witte accenten zijn toegestaan.*
- *Afwijkende materialen zijn mogelijk, maar moeten passen in de omgeving.*

<u>Erfafscheidingen</u>

- *Erfafscheidingen tussen zij- en achtertuinen moeten een natuurlijke erfafscheiding hebben. Bijvoorbeeld een haag. Houten en betonnen schuttingen zijn hier niet toegestaan. Op de volgende pagina staan referentiebeelden voor de natuurlijke erfafscheiding.*

- *Erfafscheidingen aan de voorzijde, die grenzen aan het openbare gebied, zijn uitgevoerd als een lage, geschoren haag van een inheemse, bij voorkeur streekeigen, soort.*

Referentiebeelden erfafscheidingen

Wenselijke soorten hagen: beuk (boven) of meidoorn (onder) 56

Wenselijke soorten hagen: liguster (links) of haagbeuk (rechts) 57

Mikis
Maathuis

Hardenbergerweg 5
7731 HA Ommen
MOBIEL 431 633 367 127
E-MAIL info@mikismaathuis.nl
WEBSITE www.mikismaathuis.nl

www.mikismaathuis.nl

Akoestisch onderzoek wegverkeerslawaai

Mooieweg 23, Arnhem

Uw specialist in

Omgevingsvergunningen

Wijzigingsplannen

Bestemmingsplannen

Rood voor Rood - Ruimte voor Ruimte

Ruimtelijk advies

BJZ.nu - Ruimtelijke plannen en advies

Twentepoort Oost 16a
7609 RG Almelo

Dr. van Deenweg 13
8025 BP Zwolle

T 0546 454 466
E info@bjz.nu

Maart 2021

Status: Definitief

AKOESTISCH ONDERZOEK WEGVERKEERSLAWAAI

MOOIEWEG 23, ARNHEM

Auteur:	T. Zomerdijk
Status:	Definitief
Datum:	Maart 2021
Projectnummer	2021-017

BJZ.nu
ruimtelijke plannen en advies

Dokter van Deenweg 13
8025 BP Zwolle

Twentepoort Oost 16a
7609 RG Almelo

T: 0546 - 45 44 66
E: info@bjz.nu
I: www.bjz.nu

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 INLEIDING 4

HOOFDSTUK 2 WETTELIJK KADER 5

2.1 ALGEMEEN 5
2.2 ZONE LANGS WEGEN 5
2.3 BOUWBESLUIT ..... **FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.**
2.4 BEREKENEN GELUIDSBELASTING ..... **FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.**
2.5 GEMEENTELIJK GELUIDSBELEID 5

HOOFDSTUK 3 UITGANGSPUNTEN 8

3.1 SITUATIE PROJECTGEBIED 8
3.2 VERKEERSGEGEVENS 9

HOOFDSTUK 4 RESULTATEN 10

4.1 BEREKENINGEN 10
4.2 GELUIDSBELASTING 10
4.3 TOETSING GEMEENTELIJK GELUIDBELEID ..... **FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.**

HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE 10

BIJLAGEN 12

BIJLAGE 1 ITEMEIGENSCHAPPEN 13
BIJLAGE 2 REKENMODEL 14
BIJLAGE 3 RESULTATENTABELLEN 15

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

Het voornemen is om drie vrijstaande woningen aan de Mooieweg 23 in Arnhem te realiseren. De bestaande bebouwing ter plaatse zal hierbij gesloopt worden. In afbeelding 1.1 is de ligging van het projectgebied (rode omlijning) ten opzichte van de directe omgeving weergegeven.

Afbeelding 1.1 Ligging van het projectgebied ten opzichte van de directe omgeving (Bron: PDOK)

Ten behoeve van de voorgenomen ontwikkeling dient een ruimtelijke procedure te worden doorlopen. In het kader van deze procedure is het benodigd de geluidbelasting ter plaatse van de te realiseren woningen te toetsen aan het stelsel van voorkeurswaarde en maximale ontheffingswaarden uit de Wet geluidhinder. In de directe omgeving van het projectgebied bevinden zich meerdere wegen. Voorliggend onderzoek heeft uitsluitend betrekking op het aspect wegverkeerslawaai.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de regels van het vigerende Reken- en meetvoorschrift geluid 2012. In voorliggende rapportage zijn de uitgangspunten rekenresultaten en conclusies van het onderzoek beschreven.

HOOFDSTUK 2 WETTELIJK KADER

2.1 Algemeen

Artikel 77 van de Wet geluidhinder (Wgh) bepaalt dat bij de voorbereiding van een bestemmingsplan, wijzigingsplan, uitwerkingsplan of bij het voorbereiden van een omgevingsvergunning voor een buitenplanse afwijking, akoestisch onderzoek uitgevoerd dient te worden. Doel van dit onderzoek is de geluidsbelasting aan de gevel van een geluidsgevoelig object als gevolg van de weg te bepalen. Onderzoek is enkel noodzakelijk indien een geluidsgevoelige bestemming zich binnen de wettelijke geluidszone van een weg bevindt. In de volgende paragraaf wordt nader ingegaan op de wettelijke geluidszone van wegen.

2.2 Zone langs wegen

Artikel 74.1 van de Wgh bepaalt dat wegen een wettelijke geluidszone hebben. De breedte van de geluidszone is afhankelijk van het aantal rijstroken en of de weg in stedelijk of in buitenstedelijk gebied is gelegen. In tabel 1 worden de wettelijke geluidszones weergegeven.

Aantal rijstroken	Stedelijk gebied	Buitenstedelijk gebied
1 of 2	200 m	250 m
3 of 4	350 m	400 m
5 of meer	350 m	600 m

Tabel 1 Wettelijke geluidszones wegen (Bron: wetten.overheid.nl)

De wettelijke geluidszone bevindt zich aan weerszijde van de weg en begint naast de buitenste rijstrook. Eventuele parkeerstroken, voet- en fietspaden en vluchtstroken behoren niet tot de weg.

Binnen de zone van een weg dient akoestisch onderzoek plaats te vinden naar de geluidsbelasting op de binnen de zone gelegen woning(en). Bij het berekenen van de geluidsbelasting wordt de L_{den}-waarde in dB bepaald. De L_{den}-waarde is het energetisch en naar tijdsduur van de beoordelingsperiode gemiddelde van de volgende waarden:

- Het geluidsniveau in de dagperiode (tussen 7.00 en 19.00 uur);
- Het geluidsniveau in de avondperiode (tussen 19.00 en 23.00 uur) + 5 dB;
- Het geluidsniveau in de nachtperiode (tussen 23.00 en 7.00 uur) + 10 dB.

De berekende geluidsbelasting dient aan de voorkeurswaarde en indien nodig aan de uiterste grenswaarde van de Wgh worden getoetst.

Op basis van artikel 74.2 van de Wgh gelden de in tabel 1 opgenomen zones niet voor:

- Wegen die als woonerf zijn aangeduid;
- Wegen met een maximumsnelheid van 30 km/uur.

Het feit dat er voor de hiervoor genoemde gevallen geen wettelijke geluidszone geldt, betekent niet dat een akoestisch onderzoek automatisch niet benodigd is. Indien vooraf aangenomen kan worden dat er niet aan de voorkeurswaarde van 48 dB kan worden voldaan, dient er een akoestisch onderzoek uitgevoerd te worden. De geluidsbelasting van de weg kan hierdoor meegenomen worden in de belangenafweging in het kader van ‘een goede ruimtelijke ordening’.

2.3 Grenswaarden

In de Wgh worden eisen gesteld aan de maximaal toelaatbare geluidsbelasting op gevels van nog niet geprojecteerde woningen of gebouwen als vervangende nieuwbouw die binnen de geluidszone van een weg liggen. Met niet geprojecteerde woningen of gebouwen worden bedoeld:

‘woningen of gebouwen waarvoor het geldende bestemmingsplan verlening van de omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht niet toelaat’.

Een woning is als volgt gedefinieerd in de Wgh:

'gebouw of gedeelte van een gebouw waar bewoning is toegestaan op grond van het bestemmingsplan, de beheersverordening, bedoeld in artikel 3.38 van de Wet ruimtelijke ordening, of, indien met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van het bestemmingsplan of de beheersverordening is afgeweken, de omgevingsvergunning, bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van laatstgenoemde wet'.

De voorkeurswaarde voor de geluidsbelasting door wegverkeer bedraagt 48 dB. Bij een hogere geluidsbelasting kunnen burgemeester en wethouders een hogere waarde vaststellen. Voor een hogere waarde geldt een maximum, afhankelijk van de ligging van een geluidsgevoelig object. In tabel 2 is de hoogst mogelijke waarde voor nog niet geprojecteerde woningen als gevolg van wegverkeerslawaai weergegeven (artikel 83 Wgh).

Locatie woning	**Hoogst mogelijke waarde wegverkeerslawaai**
Stedelijk gebied	63 dB
Buitenstedelijk gebied	53 dB

Tabel 2 Hoogst mogelijke grenswaarde wegverkeerslawaai (Bron: wetten.overheid.nl)

Het vaststellen van een hogere waarde is enkel mogelijk indien maatregelen om de geluidsbelasting te reduceren op bezwaren stuiten van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard. Hierbij dient afgewogen te worden of de cumulatieve geluidsbelasting (het totaal van de geluidsbelasting van alle wegen gezamenlijk) niet leidt tot een onaanvaardbare geluidsbelasting.

Bij het vaststellen van een hogere waarde moet bij de bouwvergunningsaanvraag aangetoond worden dat aan de gestelde geluidseisen (binnenwaarde in de geluidgevoelige ruimten 33 dB) wordt voldaan, zoals in artikel 3.1 van het bouwbesluit en in artikel 4.4 van het Besluit geluidhinder genoemd wordt.

2.4 Berekenen geluidsbelasting

De geluidsbelasting moet per weg afzonderlijk berekend en aan de voorkeurswaarde getoetst worden. Voordat de geluidsbelasting aan de voorkeurswaarde van 48 dB getoetst wordt, mag de berekende geluidsbelasting op basis van artikel 110g van de Wgh, aangevuld met artikel 3.4 van het Reken- en meetvoorschrift geluid 2012, worden verminderd. Reden hiervoor is de verwachting dat de geluidsproductie van motorvoertuigen steeds verder af zal nemen. De geluidsbelasting mag in de volgende situaties worden verminderd met:

- 5 dB voor wegen met een maximumsnelheid tot 70 km/uur;

Voor wegen met een maximumsnelheid van 70 km/uur of meer mag de geluidsbelasting worden verminderd met:

- 4 dB indien de geluidsbelasting zonder reductie 57dB bedraagt;
- 3 dB indien de geluidsbelasting zonder reductie 56 dB bedraagt;
- 2 dB voor overige geluidsbelasting.

Uit uitspraak 201304862/3/R2 van de Raad van State blijkt dat het voor wegen met een snelheidsregime van 30 km/uur eveneens is toegestaan de geluidsbelasting met 5 dB te verminderen. Bij lagere snelheden wordt de geluidsemissie voornamelijk door motorgeluid veroorzaakt, bandengeluid speelt een minder grote rol. Toekomstige geluidsreductie is in de toekomst voornamelijk te verwachten door het gebruik van stillere motoren. De aftrek van 5 dB kan daardoor ook toegepast worden bij snelheden van 30 km/uur of minder.

2.5 Gemeentelijk geluidsbeleid

In 2008 is het bestaande Beleidsplan Geluid opnieuw door de raad vastgesteld. Het Beleidsplan Geluid heeft tot doel geluidsnormen voor nieuwe situaties af te stemmen op de aard en de functie van een gebied. Hierdoor kan beter rekening gehouden worden met ontwikkelingen en verwachting van de gebruikers van een gebied. In het centrum en dichtbij goed openbaar vervoer wil de gemeente Arnhem veel functies mogelijk maken. De gebiedstypen zijn opgenomen in de Structuurvisie 2012 op p. 56. Als gebieden intensiever gebruikt

worden neemt de kans op geluidhinder ook toe. Andere gebieden zoals de parken worden juist gewaardeerd om hun relatieve rust. Deze uitgangspunten hebben geleid tot een gebiedsgerichte invulling van geluidskwaliteiten binnen Arnhem. Naar mate de geluidbelasting hoger is neemt het belang van een zorgvuldige invulling van de totale leefomgevingskwaliteit toe.

Het geluidbeleid houdt in dat op basis van de uitgangspunten van de structuurvisie gewerkt wordt met zeven gebiedstypen die elk een eigen ambitie hebben. Van deze ambitie kan na motivering afgeweken worden. Aan deze gebiedstypen is in de Nota een ambitie- en incidenteel niveau toegekend. Het ambitieniveau staat voor de basiskwaliteit in een gebied en omvat de na te streven geluidsklasse voor de te beschermen objecten in een bepaald gebied. Daarnaast kent het beleid ook een incidentele en een plafondwaarde. De bijhorende geluidklassen worden bij uitzondering toegepast in combinatie met de daarbij vereiste akoestische compensatie

Het projectgebied behoort tot het gebiedstype ‘stadswijken’. Hiervoor geldt een ambitiewaarde van 48 dB (rustig), een incidentele waarde van 53 dB (onrustig) en een plafondwaarde van 63 dB (zeer onrustig).

Aanvullend op het beleidsplan Geluid is op 27 maart 2007 de Nota Uitvoeringsbeleid hogere grenswaarde gemeente Arnhem vastgesteld. Hierin is het beleid opgesteld om af te wijken van de gestelde ambitiewaarden. De onderstaande locatiespecifieke kenmerken worden in de overwegingen als positief aspect meegenomen dan wel als zwaarwegend argument meegenomen:

- De locatie bevindt zich in de nabijheid van een trein- of busstation;
- De locatie bevindt zich op loopafstand van treinstation Arnhem Centraal (ongeveer 150 meter). Het dichtstbijzijnde busstation bevindt zich ook op loopafstand;
- De nieuwbouw ter plaatse dient ter vervanging van bestaande bebouwing;
- De locatie is opgenomen in herstructureringsplannen;
- De nieuwbouw vult een open plaats op tussen aanwezige bebouwing;
- Met de ontwikkeling van de betreffende locatie worden één of meerdere andere milieuknelpunten (bijv. luchtkwaliteit, bodemsanering, overige hindersituatie) elders opgelost.

Voor de geluidsklasse ‘onrustig’ gelden daarnaast de volgende voorwaarden:

- Indien mogelijk bronmaatregelen;
- Indien mogelijk de afstand tussen de geluidbron en woning(en) vergroten;
- Het stedenbouwkundig ontwerp vorm geven waarbij zoveel mogelijk afscherming voor het achterliggende gebied ontstaat;
- Indien mogelijk in het overdrachtsgebied een afscherming realiseren;
- Bij een aanvraag om omgevingsvergunning voor een woning, scholen en kinderdagverblijven een akoestisch onderzoek voegen en toetsen of wordt voldaan aan de binnenwaarde van het Bouwbesluit.

HOOFDSTUK 3 UITGANGSPUNTEN

3.1 Situatie projectgebied

Het voornemen bestaat om de locatie Mooieweg 23 in Arnhem te herontwikkelen en ter plaatse drie vrijstaande woningen bestaande uit één bouwlaag met een kap te realiseren. De bestaande woning en bijgebouwen zullen daarvoor worden gesloopt.

In afbeelding 3.1 is de toekomstige situatie in een inrichtingstekening weergegeven.

Afbeelding 3.1 Inrichtingstekening gewenste situatie (Bron: Buro Hofsteden)

Het projectgebied ligt binnen stedelijk gebied in Arnhem. In de directe nabijheid van het projectgebied bevinden zich enkele wegen. Het gaat om de Mooieweg en Wessel Couzijnhof, doodlopende wegen met een 30 km/uur regime en de Erasmussingel, een weg met een 50 km/uur snelheidsregime. De Mooieweg en Wessel Couzijnhof beschikken dan ook niet over een wettelijke geluidzone, waardoor de Wgh niet van toepassing is. Aangezien beide wegen doodlopend zijn en een gering aantal woningen ontsluit, zal voor deze wegen sprake zijn van een lage verkeersintensiteit. Verwacht wordt dan ook dat deze wegen ruim aan de voorkeurswaarde zullen voldoen. In voorliggend akoestisch onderzoek is dan ook alleen de Erasmussingel meegenomen.

In tabel 3 is weergegeven welke uitgangspunten voor het rekenmodel zijn gehanteerd.

Locatie projectgebied	Stedelijk gebied
Hoogst mogelijke waarde wegverkeerslawaai	63 dB
Wgh van toepassing	Ja
Vermindering geluidsbelasting Erasmussingel	5 dB

Tabel 3 Uitgangspunten onderzoek wegverkeerslawaai (Bron: BJZ.nu)

3.2 Verkeersgegevens

De door de Omgevingsdienst Regio Arnhem aangeleverde verkeersgegevens vormen het uitgangspunt voor het berekenen van de geluidsbelasting. Het betreft verkeersgegevens uit het verkeersmilieumodel voor het jaar 2029. Om tot intensiteiten voor het jaar 2031 te komen is een jaarlijkse autonome groei van 1% aangehouden.

De gehanteerde verkeersgegevens zijn onderdeel van de in bijlage 1 opgenomen itemeigenschappen.

HOOFDSTUK 4 RESULTATEN

4.1 Berekeningen

De overdrachtsberekening voor de wegen is uitgevoerd overeenkomstig Standaard Reken Methode 2 van het Reken- en meetvoorschrift geluid 2012.

Bij de berekening is uitgegaan van een standaard bodemfactor van 0,0 (akoestisch hard). In het model zijn de volgende zaken opgenomen:

- wegen met intensiteiten;
- gebouwen inclusief hoogte (bepaald op basis van Google Streetiew);
- rekenpunten op 1,5 en 4,5 meter op de noord-, oost- en zuidgevels van de te realiseren woningen;
- zachte bodemgebieden.

In bijlage 2 is een uitsnede van het rekenmodel weergegeven.

4.2 Geluidsbelasting

De geluidbelasting (incl. aftrek) ter plaatse van de te realiseren woningen bedraagt hoogstens 48 dB. Hiermee wordt aan de voorkeurswaarde en gemeentelijke ambitiewaarde voldaan. Een hogere waarde is in voorliggend geval niet benodigd.

In tabel 4 is per woning weergegeven wat de maximale geluidsbelasting (incl. aftrek) is. De volledige resultatentabel is als bijlage 3 bijgevoegd.

Woning	**Geluidbelasting Erasmussingel (incl. aftrek)**
Woning 1	40 dB
Woning 2	44 dB
Woning 3	48 dB

Tabel 4 Berekende geluidbelasting Erasmussingel ter plaatse van de te realiseren woningen (Bron: BJZ.nu)

HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE

De geluidsbelasting ten gevolge van wegverkeerslawaai bedraagt ter plaatse van de te realiseren woningen hoogstens 48 dB (incl. aftrek). Hiermee wordt aan de voorkeurswaarde en ambitiewaarde uit het gemeentelijk geluidbeleid voldaan. Er is daarmee sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat ter plaatse van de te realiseren woningen.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Itemeigenschappen

Itemeigenschappen

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	Omschr.	ISO_H	ISO M.	Hdef.	Type	Cpl	Cpl_W	Helling	Wegdek	V(MR(D))
Erasmussin	Erasmussingel	0,00	0,00	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W4b	50
Erasmussin	Erasmussingel	0,00	0,00	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W4b	50
Erasmussin	Erasmussingel	0,00	0,00	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W4b	50
Erasmussin	Erasmussingel	0,00	0,00	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W4b	50
Erasmussin	Erasmussingel	0,00	0,00	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W4b	50

Itemeigenschappen

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	V(MR(A))	V(MR(N))	V(MR(P4))	V(LV(D))	V(LV(A))	V(LV(N))	V(LV(P4))	V(MV(D))	V(MV(A))	V(MV(N))
Erasmussin	50	50	--	50	50	50	--	50	50	50
Erasmussin	50	50	--	50	50	50	--	50	50	50
Erasmussin	50	50	--	50	50	50	--	50	50	50
Erasmussin	50	50	--	50	50	50	--	50	50	50
Erasmussin	50	50	--	50	50	50	--	50	50	50

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	V(MV(P4))	V(ZV(D))	V(ZV(A))	V(ZV(N))	V(ZV(P4))	Totaal aantal	%Int(D)	%Int(A)	%Int(N)
Erasmussin	--	50	50	50	--	6047,00	6,51	3,89	0,79
Erasmussin	--	50	50	50	--	6047,00	6,51	3,89	0,79
Erasmussin	--	50	50	50	--	6047,00	6,51	3,89	0,79
Erasmussin	--	50	50	50	--	5928,00	6,51	3,89	0,79
Erasmussin	--	50	50	50	--	6047,00	6,51	3,89	0,79

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	%Int(P4)	%MR(D)	%MR(A)	%MR(N)	%MR(P4)	%LV(D)	%LV(A)	%LV(N)	%LV(P4)	%MV(D)	%MV(A)	%MV(N)
Erasmussin	--	--	--	--	--	97,67	98,38	98,75	--	1,97	1,32	0,98
Erasmussin	--	--	--	--	--	97,67	98,38	98,75	--	1,97	1,32	0,98
Erasmussin	--	--	--	--	--	97,67	98,38	98,75	--	1,97	1,32	0,98
Erasmussin	--	--	--	--	--	97,67	98,38	98,75	--	1,97	1,32	0,98
Erasmussin	--	--	--	--	--	97,67	98,38	98,75	--	1,97	1,32	0,98

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	%MV(P4)	%ZV(D)	%ZV(A)	%ZV(N)	%ZV(P4)	MR(D)	MR(A)	MR(N)	MR(P4)	LV(D)	LV(A)
Erasmussin	--	0,35	0,30	0,27	--	--	--	--	--	384,49	231,42
Erasmussin	--	0,35	0,30	0,27	--	--	--	--	--	384,49	231,42
Erasmussin	--	0,35	0,30	0,27	--	--	--	--	--	384,49	231,42
Erasmussin	--	0,35	0,30	0,27	--	--	--	--	--	376,92	226,86
Erasmussin	--	0,35	0,30	0,27	--	--	--	--	--	384,49	231,42

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	LV(N)	LV(P4)	MV(D)	MV(A)	MV(N)	MV(P4)	ZV(D)	ZV(A)	ZV(N)	ZV(P4)
Erasmussin	47,17	--	7,76	3,11	0,47	--	1,38	0,71	0,13	--
Erasmussin	47,17	--	7,76	3,11	0,47	--	1,38	0,71	0,13	--
Erasmussin	47,17	--	7,76	3,11	0,47	--	1,38	0,71	0,13	--
Erasmussin	46,25	--	7,60	3,04	0,46	--	1,35	0,69	0,13	--
Erasmussin	47,17	--	7,76	3,11	0,47	--	1,38	0,71	0,13	--

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	LE (D) 63	LE (D) 125	LE (D) 250	LE (D) 500	LE (D) 1k	LE (D) 2k	LE (D) 4k	LE (D) 8k	LE (A) 63
Erasmussin	80,33	86,99	92,85	99,13	105,34	101,32	95,00	84,89	77,88
Erasmussin	80,33	86,99	92,85	99,13	105,34	101,32	95,00	84,89	77,88
Erasmussin	80,33	86,99	92,85	99,13	105,34	101,32	95,00	84,89	77,88
Erasmussin	80,24	86,90	92,77	99,04	105,26	101,24	94,91	84,80	77,80
Erasmussin	80,33	86,99	92,85	99,13	105,34	101,32	95,00	84,89	77,88

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	LE (A) 125	LE (A) 250	LE (A) 500	LE (A) 1k	LE (A) 2k	LE (A) 4k	LE (A) 8k	LE (N) 63	LE (N) 125
Erasmussin	84,40	90,00	96,76	103,06	99,00	92,67	82,36	70,84	77,28
Erasmussin	84,40	90,00	96,76	103,06	99,00	92,67	82,36	70,84	77,28
Erasmussin	84,40	90,00	96,76	103,06	99,00	92,67	82,36	70,84	77,28
Erasmussin	84,31	89,92	96,68	102,97	98,91	92,59	82,27	70,76	77,19
Erasmussin	84,40	90,00	96,76	103,06	99,00	92,67	82,36	70,84	77,28

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	LE (N) 250	LE (N) 500	LE (N) 1k	LE (N) 2k	LE (N) 4k	LE (N) 8k	LE (P4) 63	LE (P4) 125
Erasmussin	82,71	89,77	96,11	92,03	85,70	75,27	--	--
Erasmussin	82,71	89,77	96,11	92,03	85,70	75,27	--	--
Erasmussin	82,71	89,77	96,11	92,03	85,70	75,27	--	--
Erasmussin	82,63	89,68	96,02	91,94	85,62	75,18	--	--
Erasmussin	82,71	89,77	96,11	92,03	85,70	75,27	--	--

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	LE (P4) 250	LE (P4) 500	LE (P4) 1k	LE (P4) 2k	LE (P4) 4k	LE (P4) 8k
Erasmussin	--	--	--	--	--	--
Erasmussin	--	--	--	--	--	--
Erasmussin	--	--	--	--	--	--
Erasmussin	--	--	--	--	--	--
Erasmussin	--	--	--	--	--	--

Itemeigenschappen

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	Omschr.	Maaiveld	Hdef.	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E	Hoogte F
W3 ZW	Woning 3 zuidwestgevel	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--
W3 ZO	Woning 3 zuidoostgevel	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--
W3 NO	Woning 3 noordoostgevel	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--
W2 NO	Woning 2 noordoostgevel	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--
W2 ZO	Woning 2 zuidoostgevel	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--
W1 ZO	Woning 1 zuidoostgevel	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--
W1 NO	Woning 1 noordoostgevel	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--
W1 ZW	Woning 1 zuidwestgevel	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--
W2 ZW	Woning 2 zuidwestgevel	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	Gevel
W3 ZW	Ja
W3 ZO	Ja
W3 NO	Ja
W2 NO	Ja
W2 ZO	Ja
W1 ZO	Ja
W1 NO	Ja
W1 ZW	Ja
W2 ZW	Ja

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Bodemgebieden, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	Omschr.	Bf
Z1	Zacht	1,00
Z2	Zacht	1,00

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar	AHN-jaar
W1	Woning 1	9,00	0,00	Relatief					0	0
W2	Woning 2	9,00	0,00	Relatief					0	0
W3	Woning 3	9,00	0,00	Relatief					0	0
OB1	Omliggende bebouwing	9,00	0,00	Relatief					0	0
OB2	Omliggende bebouwing	9,00	0,00	Relatief					0	0
OB3	Omliggende bebouwing	9,00	0,00	Relatief					0	0
OB4	Omliggende bebouwing	9,00	0,00	Relatief					0	0
OB5	Omliggende bebouwing	3,00	0,00	Relatief					0	0
OB6	Omliggende bebouwing	3,00	0,00	Relatief					0	0
OB7	Omliggende bebouwing	9,00	0,00	Relatief					0	0
OB8	Omliggende bebouwing	10,00	0,00	Relatief					0	0
OB9	Omliggende bebouwing	3,00	0,00	Relatief					0	0
OB10	Omliggende bebouwing	6,00	0,00	Relatief					0	0
OB11	Omliggende bebouwing	6,00	0,00	Relatief					0	0
OB12	Omliggende bebouwing	3,00	0,00	Relatief					0	0
OB13	Omliggende bebouwing	3,00	0,00	Relatief					0	0

Model: Situatie 2029 - Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
W1	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
W2	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
W3	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
OB1	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
OB2	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
OB3	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
OB4	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
OB5	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
OB6	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
OB7	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
OB8	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
OB9	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
OB10	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
OB11	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
OB12	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
OB13	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Bijlage 2 Rekenmodel

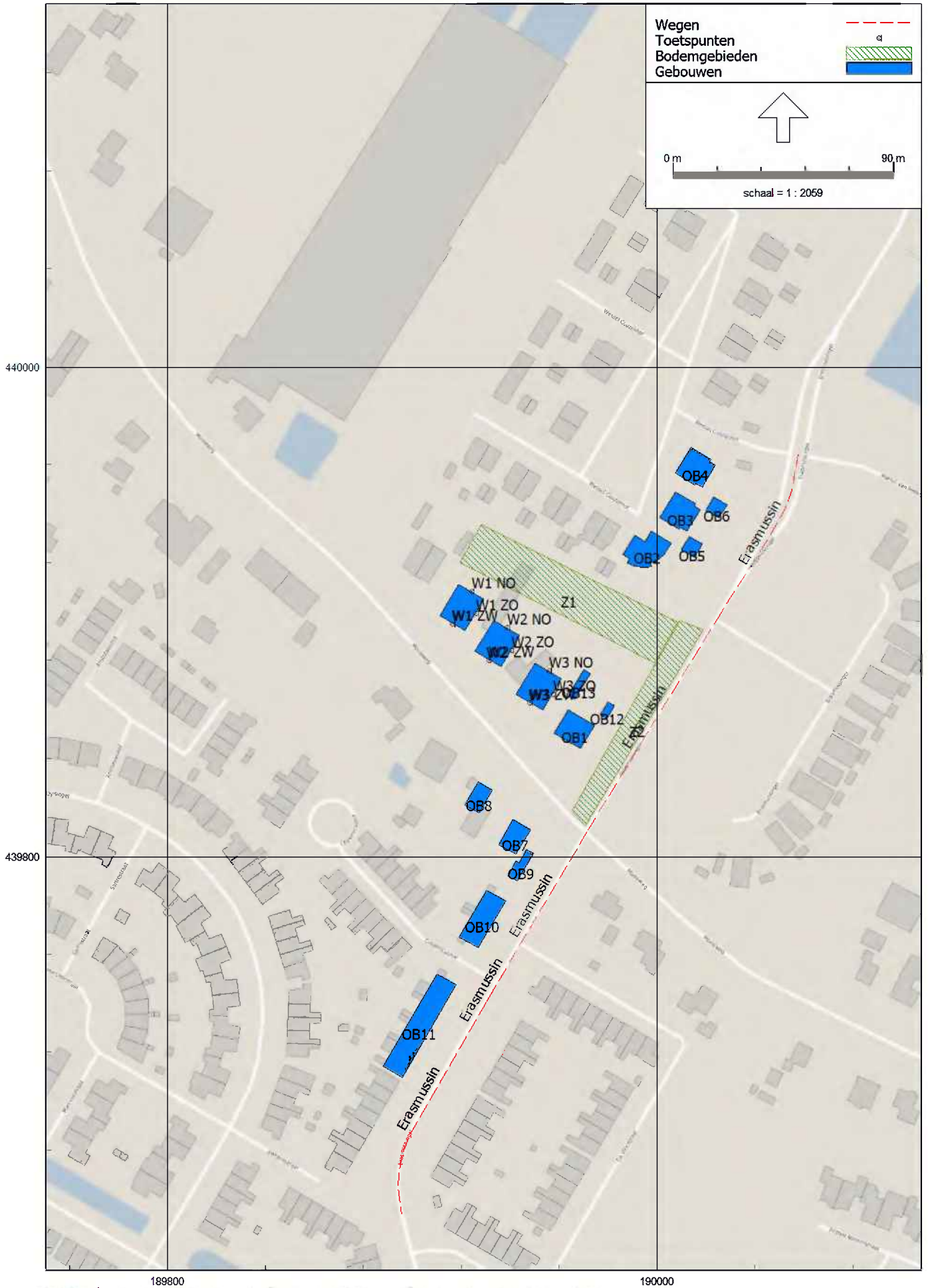
Wegen
Toetspunten
Bodemgebieden
Gebouwen
0 m
90 m
schaal = 1 : 2059
440000
439800
189800
190000
OB4
OB3
OB6
OB2
OB5
W1 NO
W1 ZO
W1 ZW
W2 NO
W2 ZO
W2 ZW
W3 NO
W3 ZO
W3 ZW
Z1
OB13
OB12
OB1
OB8
OB7
OB9
OB10
OB11
Erasmussin

Rekenmodel ingezoomd

16 mrt 2021, 11:24

BJZ.nu B.V.

Wegverkeerslawaai - RMW-2012. [versie van Gebied - Situatie 2029 - Arnhem] , Geomilieu V2020.1 rev 1 Licentiehouder: BJZ.nu B.V.

Bijlage 3 Resultatentabellen

Resultatentabel Erasmussingel (incl. aftrek)

Rapport: Resultatentabel
Model: Situatie 2029 - Arnhem
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Arnhem_lager dan 70km/h
Groepsreductie: Ja

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
W1 NO_A	Woning 1 noordoostgevel	189924,27	439908,21	1,50	37,4	35,1	28,1	38,2
W1 NO_B	Woning 1 noordoostgevel	189924,27	439908,21	4,50	38,7	36,3	29,4	39,4
W1 ZO_A	Woning 1 zuidoostgevel	189926,09	439899,31	1,50	38,1	35,7	28,8	38,9
W1 ZO_B	Woning 1 zuidoostgevel	189926,09	439899,31	4,50	39,2	36,9	29,9	40,0
W1 ZW_A	Woning 1 zuidwestgevel	189916,47	439894,90	1,50	37,9	35,5	28,6	38,7
W1 ZW_B	Woning 1 zuidwestgevel	189916,47	439894,90	4,50	38,5	36,2	29,2	39,3
W2 NO_A	Woning 2 noordoostgevel	189938,89	439893,38	1,50	41,2	38,9	31,9	42,0
W2 NO_B	Woning 2 noordoostgevel	189938,89	439893,38	4,50	42,7	40,4	33,4	43,5
W2 ZO_A	Woning 2 zuidoostgevel	189940,66	439884,27	1,50	41,0	38,6	31,7	41,7
W2 ZO_B	Woning 2 zuidoostgevel	189940,66	439884,27	4,50	43,1	40,7	33,8	43,8
W2 ZW_A	Woning 2 zuidwestgevel	189931,34	439879,99	1,50	39,5	37,2	30,2	40,3
W2 ZW_B	Woning 2 zuidwestgevel	189931,34	439879,99	4,50	40,7	38,4	31,4	41,5
W3 NO_A	Woning 3 noordoostgevel	189956,05	439875,68	1,50	42,0	39,6	32,7	42,8
W3 NO_B	Woning 3 noordoostgevel	189956,05	439875,68	4,50	45,3	43,0	36,0	46,1
W3 ZO_A	Woning 3 zuidoostgevel	189957,51	439866,24	1,50	43,7	41,4	34,4	44,5
W3 ZO_B	Woning 3 zuidoostgevel	189957,51	439866,24	4,50	47,4	45,1	38,1	48,2
W3 ZW_A	Woning 3 zuidwestgevel	189947,93	439862,72	1,50	43,1	40,8	33,9	43,9
W3 ZW_B	Woning 3 zuidwestgevel	189947,93	439862,72	4,50	44,8	42,5	35,5	45,6

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

datum 31-5-2021
dossiercode 20210531-9-26634

Samenvatting
In deze paragraaf worden puntgewijs de resultaten van de toetsing samengevat.

Tekenen:
Heeft u een toetslaag geraakt?
nee

In welke gemeente ligt uw plangebied?
Arnhem

Vragen:
Gaat het plan uitsluitend over functiewijziging van bestaande bebouwing zonder fysieke aanpassingen van de bebouwing en de ruimte?
nee

Gaat het ruimtelijk plan over activiteiten anders dan woningen, bedrijven of kleinschalige infrastructuur?
nee

Is uw totale plangebied groter dan 3500 m² ?
ja

Verwacht u een toename van verharding in het plan groter dan 500 m² in stedelijk gebied of 1500 m² in landelijk gebied?
ja

Afbeeldingen geraakte toetslagen

Afbeeldingen geraakte signaleringskaarten

datum 31-5-2021
dossiercode 20210531-9-26634

Projectomschrijving
Het gaat om de sloop van een oude boerderij met bijgebouwen. In plaats hiervan komen drie vrijstaande woningen.

Algemene projectgegevens

Plannaam: Mooieweg 23
Adres: Mooieweg 23, Arnhem
Gemeente: Arnhem
Het plan is ingediend door: Bart Lagerberg Gemeente Arnhem
Oppervlakte plangebied: 3676

Geachte lezer,

U heeft het waterschap geïnformeerd over het plan *Mooieweg 23*aan de Mooieweg 23 in Arnhem via de website www.dewatertoets.nl. Uit de toets blijkt dat u de gangbare watertoetsprocedure moet volgen. Dit betekent dat er nader overleg plaats moet vinden met Waterschap Rivierenland. Het waterschap wil vroegtijdig met u meedenken, u informeren en u adviseren over de waterhuishoudkundige aspecten van uw plan [Het gaat om de sloop van een oude boerderij met bijgebouwen. In plaats hiervan komen drie vrijstaande woningen.]. Het waterschap beoordeelt of het waterbelang voldoende gewaarborgd is. Deze uitgangspuntennotitie is onderdeel van de watertoetsprocedure.

Deze uitgangspuntennotitie vormt de start voor uw overleg met het waterschap. De notitie is automatisch opgesteld op basis van uw antwoorden en uw ingetekende plangebied. Waterschap Rivierenland geeft in deze uitgangspuntennotitie aan welke wateraspecten van belang zijn voor uw ruimtelijke plan. De gemeente draagt ook zorg voor aspecten van de waterhuishouding. Daarom is het belangrijk om uw plan ook met hen af te stemmen.

U kunt contact opnemen met uw accountmanager van Waterschap Rivierenland voor overleg. De contactinformatie vindt u aan het einde van deze uitgangspuntennotitie.

Beleid Waterschap Rivierenland
Het waterbeheerprogramma is bepalend voor het beleid van Waterschap Rivierenland en wordt iedere zes jaar geactualiseerd. Het plan omvat alle watertaken van het waterschap op gebied van waterveiligheid, afvalwaterzuivering, schoon en voldoende water. Daarnaast beschikt het waterschap over een verordening: de Keur. In de Keur staan regels voor de bescherming van onder andere waterkeringen, watergangen en bijhorende kunstwerken. In de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden beheert het waterschap ook wegen buiten de bebouwde kom (geen Rijks- of provinciale wegen). Hier is de Keur ook op van toepassing. De werkzaamheden in of nabij de watergangen, waterkeringen en wegen in beheer bij het waterschap worden getoetst aan de regels in de Keur. Voor het uitvoeren van werkzaamheden kan een watervergunning nodig zijn.

Klimaatadaptatie
Water en ruimtelijke ordening zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, zeker in ons veranderende klimaat. Extreme buien worden steeds vaker afgewisseld met perioden van droogte. We blijven ernaar streven om voldoende water van voldoende kwaliteit beschikbaar te hebben. Het waterschap heeft samen met de gemeenten de taak om te zorgen voor een klimaatbestendige inrichting van onze leefomgeving. Dit kunnen we niet alleen. U kunt een bijdrage leveren door uw plan zo klimaatbestendig mogelijk in te richten. Denk bijvoorbeeld aan groene daken of natuurvriendelijke oevers. De kwaliteit van de leefomgeving of de biodiversiteit kan zo worden vergroot. Op de website (https://nl.urbangreenbluegrids.com/bouwadaptief/) kunt u zich laten inspireren door klimaatadaptatieve projecten en vindt u een overzicht van mogelijke maatregelen.

Waterveiligheid
Om ons te beschermen tegen hoogwater beheert en onderhoudt het waterschap de waterkeringen (zoals bijvoorbeeld dijken) in ons rivierengebied. Nieuwe plannen mogen onze waterveiligheid niet in gevaar brengen. Daarom staan in de Keur beperkingen voor bouwen en andere activiteiten op en langs waterkeringen. Er ligt geen waterstaatswerk of beschermingszone in uw plangebied. De regels uit de Keur over activiteiten op en langs waterkeringen zijn voor u niet van toepassing.

Grondwater (algemeen)

Waterschap Rivierenland is verantwoordelijk voor het waterpeil in sloten en vaarten. Dit peil heeft indirect effect op het grondwaterpeil. Gemeenten moeten overlast door te veel of te weinig grondwater beperken. Particulieren zijn verantwoordelijk voor het grondwater op hun perceel.

Drooglegging
Drooglegging is de maat waarop het maaiveld, het straatniveau of het bouwpeil boven het oppervlaktewaterpeil ligt. We adviseren voor het maaiveld een drooglegging van 0,70 meter, voor het straatpeil een drooglegging van 1,00 meter en voor het bouwpeil een drooglegging van 1,30 meter. Zo voorkomt u overlast door grondwater. We adviseren om onderzoek te doen in gebieden waar overlast door grondwater bekend is of waar hoge grondwaterstanden voorkomen. U kunt maatregelen nemen om overlast te voorkomen. Voorbeelden van maatregelen zijn het ophogen van het maaiveld of bouwen zonder kruipruimte.

Infiltreren
Het is wenselijk dat uw plan grondwaterneutraal is. Dit kan door hemelwater te infiltreren. U houdt zo water vast voor drogere perioden. Dit kan alleen in gebieden waar de grondwaterstanden en de bodemopbouw dat toelaten. Het zijn de hogere gronden met een goede doorlatendheid. Onze accountmanager kan u hierover adviseren. Met een infiltratieonderzoek kunt u (laten) onderzoeken of en op welke wijze infiltratie kan plaatsvinden.

Watercompensatie
Aanleg van nieuw verhard oppervlak leidt tot versnelde afvoer van hemelwater naar watergangen. Om te voorkomen dat hierdoor wateroverlast ontstaat, kan aanleg van extra waterberging noodzakelijk zijn. Zo wordt het verlies van berging in de bodem gecompenseerd.

Eenmalige vrijstelling

Binnen uw plan neemt de verharding toe. U zult moeten compenseren voor het verlies aan waterberging. Het is mogelijk dat u voor een eenmalige vrijstelling van de compensatieplicht in aanmerking komt. De eenmalige vrijstelling geldt bij een toename in verharding van minder dan 500 m² in stedelijk gebied en minder dan 1500 m² in landelijk gebied. Zo voorkomen we dat individuele bewoners moeten compenseren voor voorzieningen zoals serres, tuinschuurtjes, etc. Op sommige locaties is het onwenselijk om de vrijstelling in te zetten, omdat bijvoorbeeld de waterhuishoudkundige situatie dan zou verslechteren. Compenserende waterberging is dan wel nodig. Bespreek dit met de betreffende accountmanager van het waterschap.

Is de toename in verharding groter dan 500 m² in stedelijk gebied of groter dan 1500 m² in landelijk gebied dan is het mogelijk dat de vrijgestelde oppervlaktes in mindering worden gebracht. Neemt in uw plan de verharding bijvoorbeeld toe met 600 m² in stedelijk gebied, dan hoeft u met de vrijstelling maar voor 100 m² te compenseren. We gaan ervan uit dat gemeenten en organisaties deze vrijstelling op een eerder moment binnen ons beheergebied hebben ingezet. Zij hebben hier dan geen recht meer op hebben. U kunt contact opnemen met de afdeling vergunningen (vergunningen@wsrl.nl) van het waterschap om deze vrijstelling aan te vragen.

U moet compenserende maatregelen nemen als u niet in aanmerking komt voor de vrijstelling of als u de vrijgestelde oppervlaktes overschrijdt. U zult daarover nadere afspraken moeten maken. Bespreek dit met uw accountmanager van het waterschap.

Berekenen benodigde watercompensatie

De benodigde ruimte voor waterberging wordt berekend op basis van de toename van verhard oppervlak, maatgevende regenbuien en de maximaal toelaatbare peilstijging in de watergangen. De vuistregel is dat er 436m³ waterberging nodig is per hectare nieuw verhard oppervlak. De maximaal toelaatbare peilstijging bedraagt 0,20 meter in het gebied Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. In de rest van het beheergebied van Waterschap Rivierenland geldt een maximaal toelaatbare peilstijging van 0,30 meter. Dit geldt voor plannen met een toename van verhard oppervlak tot 5.000 m². De vuistregel geldt alleen bij waterberging in open water en als er geen sprake is van complicerende zaken (bijvoorbeeld kwel).

In stedelijk gebied kan waterberging ook worden gerealiseerd via een waterbergingsbank (indien beschikbaar). Plannen met een toename van het verhard oppervlak in stedelijk gebied tot 1500 m²komen hiervoor in aanmerking.

Voor plannen met meer dan 5000m² extra verharding wordt een aparte berekening gevraagd. Dit geldt ook voor plannen die waterhuishoudkundig complex zijn. Hierbij worden de volgende berekeningsuitgangspunten gehanteerd:

- De maatgevende afvoer door de watergangen is 1,5 l/s/u. Dit is ook de afvoer die de watergangen in het landelijk gebied nog net aankunnen.
- Bij een regenbui die eenmaal per 100 jaar kan voorkomen met 10% opslag vanwege de klimaatverandering (T=100+10%) mag er geen inundatie optreden.
- Bij een regenbui die eenmaal per 10 jaar optreedt met 10% opslag vanwege klimaatverandering (T=10+10%) moet er voor het straatpeil nog een drooglegging van 1,00 m zijn ten opzichte van zomerpeil.

Voorkeursvolgorde aanleg watercompensatie

Bij de keuze van het soort bergingsvoorziening hanteert het waterschap de voorkeursvolgorde vasthouden-bergen-afvoeren:

- Hergebruik en/of vasthouden

Hierbij wordt het hemelwater binnen het plangebied verzameld en komt niet (direct) in het oppervlaktewater terecht. Dit kan bijvoorbeeld met groene polderdaken en wadi s. Het ontwerp-, beheer- en onderhoudsaspect spelen een belangrijke rol bij deze voorzieningen. De initiatiefnemer dient aantoonbaar te maken dat de gerealiseerde berging kan blijven functioneren.

Op hoge zandgronden met een lage grondwaterstand heeft infiltratie onze voorkeur. De gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) komt niet hoger dan 50 cm onder het maaiveld. U kunt de attentiekaart infiltratie met daarop kansrijke gebieden voor infiltratie bij onze accountmanager opvragen. Buiten deze gebieden is infiltratie ook mogelijk, zolang de gemiddelde hoogste grondwaterstand niet hoger komt dan 50 cm onder maaiveld. In kwelgevoelige gebieden hanteren we de gemiddeld hoogste stijghoogte, omdat het grondwater in de winter (als de rivierstanden hoog zijn) hoger onder het maaiveld komt. De gemiddeld hoogste stijghoogte mag niet hoger komen dan 50 cm onder maaiveld. Infiltratie vindt bij voorkeur plaats in de openbare ruimte (openbaar groen, bermen, etc.). In overleg met de accountmanager kan hiervan worden afgeweken.

- Bergen

Onder bergen verstaan we de opvang van hemelwater in het oppervlaktewater. Het hemelwater van het plangebied wordt opgevangen in het oppervlaktewater. Hier heeft het graven van nieuw oppervlaktewater de voorkeur boven het vergroten van bestaand water. Bij gebruik van bestaand water gaat de voorkeur uit naar watergangen die niet door Waterschap Rivierenland worden onderhouden. In het algemeen geldt dat compensatie in B-watergangen de voorkeur heeft boven compensatie in A-watergangen. Als de aanvrager kan aantonen dat compensatie in een B- of A-water redelijkerwijs niet mogelijk is, kan het waterschap ook compensatie in bestaande of nieuwe C-wateren toelaten.

Bij aanleg of aanpassing van watergangen is het van belang rekening te houden met de bereikbaarheid voor onderhoud, in- en uitlaatplaatsen voor maaiboten en opslagmogelijkheden voor slootvuil en kroos. Om water van voldoende waterkwaliteit te houden (of krijgen), is ook het zelfreinigend vermogen van het watersysteem van belang. Dit wordt bevorderd door rekening te houden met voldoende waterdiepte (streven is 1 meter of juist droogvallend) en voldoende oevervegetatie (taludschuinte minimaal 1:2 of flauwer). Hierbij wordt hemelwater afgevoerd via de riolering.

- Afvoeren

Hierbij wordt hemelwater afgevoerd via de riolering.

Watergangen
Werkzaamheden in de watergang hebben invloed op de water aan- en afvoer, de waterberging of het onderhoud. Voor deze werkzaamheden geldt een vergunning- of meldplicht. A- en B-watergangen hebben een beschermingszone. De beschermingszone is in de legger opgenomen. De beschermingszone van een watergang is een obstakelvrije strook. Met deze zone wordt handmatig en/of machinaal onderhoud van de watergang vanaf de kant mogelijk gemaakt en wordt het talud beschermd. Bij A-watergangen is de beschermingszone minimaal 4 meter breed, gemeten uit de insteek. In de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden en in het Land van Heusden en Altena is de beschermingszone minimaal 5 meter breed, gemeten uit de insteek. Bij B-watergangen is de beschermingszone minimaal 1 meter breed. C-watergangen hebben geen beschermingszone.

Binnen het plangebied ligt geen A-watergang. Binnen het plangebied ligt geen beschermingszone van een A-watergang. Binnen het plangebied ligt geen B-watergang of een beschermingszone van een B-watergang.
Binnen het plangebied ligt geen C-watergang.

Waterkwaliteit (algemeen)
Hieronder volgt een aantal algemene aandachtspunten die gelden voor verschillende ruimtelijke ontwikkelingen:

- Gebruik geen uitlogende materialen zoals zink of koper. Zo komen deze materialen niet in de sloot terecht. Gebruikt u wel uitlogende materialen, dan mag het dakwater niet rechtstreeks op de sloten worden geloosd.
- Bladeren van bladverliezende bomen langs het water komen vaak in het water terecht. Dit kan de waterkwaliteit negatief beïnvloeden. U kunt de hoeveelheid bladafval in de watergang beperken door rekening te houden met de plaatsing van bomen.
- Neem de ecologische waarde mee in het ontwerp van een watergang, wadi, etc. Door aandacht te hebben voor de ecologische waarde, vergroot u deze zonder al te veel moeite.

Riolering en zuiveringswerken
Het rioolstelsel valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. U kunt met uw gemeente contact op nemen voor het aansluiten van (nieuwe) woningen en bedrijven. Bij de herstructurering van bestaande woonwijken of herbouw van woningen is er de mogelijkheid om het rioolsysteem zodanig aan te passen dat hemelwater wordt afgekoppeld. Het uitgangspunt is dat hemelwater gescheiden wordt afgevoerd. Het waterschap gaat bij nieuwbouw van woningen uit van een (duurzaam) gescheiden rioleringsstelsel. Hemelwater van terreinverhardingen stroomt bij voorkeur niet direct af op het oppervlaktewater. Het stroomt eerst door een berm, wadi of bodempassage om het water te filteren. Bij bedrijventerreinen wordt ernaar gestreefd om het hemelwater gescheiden van vuil water af te voeren. In het algemeen wordt gestreefd naar een verbeterd gescheiden rioleringsstelsel.

In het plangebied ligt geen rioolwaterpersleiding van het waterschap.

Vervolgtraject
Het is van belang om de accountmanager van het waterschap te betrekken bij het plan en rekening te houden met de in dit document aangegeven uitgangspunten en adviezen. Wij verzoeken u ons te informeren over de wijze waarop het plan verder zal worden voorbereid.

Accountmanager Arnhem
Frank Jongbloed
telefoon: 0344-649324
e-mailadres: f.jongbloed@wsrl.nl

© Digitale Watertoets - www.dewatertoets.nl Dit document is gegenereerd via de website http://www.dewatertoets.nl//op basis van door u ingevulde gegevens. U bent akkoord gegaan met de door u ingevulde gegevens. Dit digitale advies heeft een geldigheid van 2 jaar.

Verkennend Bodemonderzoek

Project:	2021-012
Locatie:	Mooieweg 23 te Arnhem
Opdrachtgever:	BJZ.nu Twentepoort Oost 16a 7609 RG Almelo
Datum:	22 april 2021

Verkennend Bodemonderzoek

Mooieweg 23 te Arnhem

Opdrachtgever:	BJZ.nu Twentepoort Oost 16a 7609 RG Almelo
Adviesbureau:	Terra Agribusiness BV Eerste Stegge 54 7631 AE Ootmarsum
Status:	Definitief
Versie:	2
Datum versie:	22 april 2021
Projectnummer:	2021-012

Auteur:	Niek Hesselink*	Paraaf:
Kwaliteitscontrole:	Remco Woertman*	Paraaf:
Veldwerkers:	Joost Stevelink, Remco Woertman*	

*De vermelde personen zijn akkoord met de openbaring van zijn of haar persoonsgegevens in het kader van de AVD-privacy wetgeving.

Inhoudsopgave

Pagina

1 Inleiding 4

2 Vooronderzoek 5

2.1 Locatie gegevens 5
2.2 Algemene informatie locatie 5
2.3 Directe omgeving locatie 5
2.4 Eerder uitgevoerd bodemonderzoek 6
2.5 Regionale bodemopbouw en geohydrologie 6
2.6 Vooronderzoek PFAS 7
2.7 Vooronderzoek 5707 Asbest 7
2.8 Visuele inspectie bodemoppervlak op asbest 7

3 Onderzoeksprogramma 8

3.1 Hypothesestelling 8
3.2 Onderzoeksopzet 8
3.3 Analysestrategie 9

4 Onderzoeksresultaten 10

4.1 Bodemopbouw en zintuiglijke waarnemingen 10
4.2 Analyseresultaten 11
4.3 Toetsing van de hypothese 12
4.4 Toetsing aan de noodzaak tot vervolgonderzoek 12

5 Samenvatting en conclusie 13

BIJLAGE I: Situering van de locatie
BIJLAGE II: Situering van de locatie (schaal 1: 1000)
BIJLAGE III: Overzichtstekening boorpunten
BIJLAGE IV: Boorstaten
BIJLAGE V: Analysecertificaten en Overschrijdingstabellen
BIJLAGE VI: Foto's

1 Inleiding

In opdracht van BJZ.nu heeft Terra Agribusiness BV een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd op de locatie Mooieweg 23 te Arnhem. De regionale ligging van de locatie is weergegeven in bijlage I. In onderhavig onderzoek is het verkennend bodemonderzoek uitgebreid met een asbest in grondonderzoek.

Aanleiding van het onderzoek is ten behoeve van de voorgenomen bouwactiviteiten.

Doel van het onderzoek is het door middel van een steekproef conform het soort bodemonderzoek, nagaan van de huidige kwaliteit van de grond op de locatie. Het onderzoek is niet bedoeld om de exacte aard en omvang van een eventuele verontreiniging aan te geven.

Het verkennend onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen:

- NEN 5725 Bodem - Landbodem - Strategie voor het uitvoeren van vooronderzoek bij verkennend en nader onderzoek (NEN5725:2017);
- NEN 5740 Bodem - Landbodem - strategie voor het uitvoeren van verkennend bodemonderzoek - Onderzoek naar de milieuhygiënische kwaliteit van bodem en grond (NEN5740:2009+A1:2016);
- NEN 5707 Bodem – Inspectie, monsterneming en analyse van asbest in bodem. (NEN 5707+C2:2017)
- NEN 5897 Inspectie en monsterneming van asbest in bouw- en sloopafval en recyclinggranulaat (NEN5897+C2:2017)
- VKB Protocol 2001 “Plaatsen van handboringen en peilbuizen, maken van boorbeschrijvingen, nemen van grondmonsters en waterpassen”
- VKB Protocol 2002 “Het nemen van grondwatermonsters”
- VKB Protocol 2018 “Locatie inspectie en monsterneming van asbest in bodem"

Normec
kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB
BRL SIKB 2000

Het procescertificaat van Terra Agribusiness Bodem & Milieutechniek en het hierbij behorende keurmerk (BRL SIKB 2000) zijn van toepassing op de activiteiten inzake het milieukundig veldwerk, inclusief de daarbij behorende veldwerkregistratie, en de overdracht van de monsters aan een erkend laboratorium.

Om de onafhankelijkheid van het onderzoek te waarborgen, verklaart Terra Agribusiness Bodem & Milieutechniek op geen enkele wijze gelieerd te zijn aan de te onderzoeken projectlocatie, zowel in juridische, financiële of personele sfeer.

De opbouw van dit rapport wordt als volgt weergegeven:

- vooronderzoek naar historie en bodemgesteldheid;
- opstellen van een hypothese;
- opstellen van een onderzoeksstrategie;
- resultaten van het veld- en laboratoriumonderzoek;
- conclusies, aanbevelingen en samenvatting.

In geval van klachten kan de opdrachtgever zich wenden tot Terra-Agribusiness BV en zo nodig tot de certificerende-instelling (Normec).

2 Vooronderzoek

Conform het onderzoeksprotocol NEN 5725 is ten behoeve van de onderzoeksstrategie op de locatie een vooronderzoek uitgevoerd. De onderstaande informatie is afkomstig uit:

Tabel 1 Bronnen vooronderzoek

Bron	Omschrijving
www.ahn.nl	*AHN (Algemeen Hoogtebestand Nederland)*
www.bodemloket.nl	*Bodemloket van Nederland*
www.topotijdreis.nl	*Historische kaarten*
www.dinoloket.nl	*Ondergrond gegevens van Nederland*
BAG viewer	*Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG)*
Gemeente Staphorst	*Historische informatie van de locatie*
Bodematlas Provincie Overijssel	*Bodem gerelateerde informatie van de Provincie Overijssel*
Informatie Opdrachtgever	*BJZ.nu*
Inspectie onderzoekslocatie	*Visueel inspectie van de locatie*

2.1 Locatie gegevens

Gegevens over de locatie zijn weergegeven in onderstaande tabel

Tabel 2 Locatiegegevens

Adres onderzoekslocatie	*Mooieweg 23 te Arnhem*
Kadastrale gemeente	*Arnhem*
Sectie	*AE*
Percelen	*3779*
Oppervlakte van de onderzoekslocatie	*<5000 m^2*
Eigenaar / gebruiker	-
Korte beschrijving van de onderzoekslocatie	*De onderzoekslocatie bestaat uit een woning met schuur en tuin*
Bebouwing	*Op de onderzoekslocatie staat een woning en een schuur*
Verharding	*De onderzoekslocatie is deels verhard met half-verharding en klinkers*

2.2 Algemene informatie locatie

De onderzoekslocatie bevindt zich aan de Mooieweg in de stad Arnhem. Op de onderzoekslocatie staat een woning met schuur. De opdrachtgever is voornemens drie nieuwe woningen te realiseren.

Op historische kaarten is vanaf 1966 bebouwing op de locatie te zien. Voor de bebouwing heeft de locatie vermoedelijk uit landbouwgrond bestaan. Volgens het BAG-register is de huidige woning gebouwd in 1961. De schuur is volgens het register eveneens gebouwd in 1961.

De locatie is in het verleden (deels) in gebruik geweest als boomgaard.

Er is verder geen bodemrelevante informatie van de onderzoekslocatie bekend bij de geraadpleegde bronnen.

2.3 Directe omgeving locatie

De onderzoekslocatie bevindt zich in een woonwijk van Arnhem. De omgeving bestaat voornamelijk uit woonhuizen en enkele bedrijven. De omgeving wordt op historische kaarten aangeduid als "Rijkerswoerd".

Rondom de huidige onderzoekslocatie zijn twee bodemonderzoeken uitgevoerd. In 1996 is door Chemielinco een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd (projectnummer: 96699, d.d. 10-10-96). Aanleiding van dit onderzoek vormde de voorgenomen aankoop. In dit onderzoek zijn enkel lichte verhogingen aangetroffen, waaronder DDT. Dit is mogelijk veroorzaakt door het gebruik van bestrijdingsmiddelen.

In 2003 is door De Straat een verkennend bodemonderzoek op dezelfde locatie (projectnummer: 38.10.7291.94, d.d. 13-01-2003). Aanleiding van dit onderzoek vormde de voorgenomen bestemmingswijziging. In dit onderzoek zijn enkel lichte verhogingen aangetroffen.

In 1993 zijn op enkele percelen aan de Mooieweg te Arnhem een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd (projectnummer: 6100.069, d.d. 19-05-1993). Aanleiding van dit onderzoek vormde de voorgenomen eigendomsoverdracht. In dit onderzoek zijn lichte verhogingen aangetroffen, alsmede enkele matige verhogingen PAK.

Er is verder geen bodemrelevante informatie van de directe omgeving van de onderzoekslocatie bekend welke mogelijk invloed heeft gehad op de bodemkwaliteit ter plaatse van onderzoekslocatie.

2.4 Eerder uitgevoerd bodemonderzoek

Voor zover bekend zijn er in het verleden op de locatie geen bodemonderzoeken uitgevoerd.

2.5 Regionale bodemopbouw en geohydrologie

De regionale geohydrologische bodemopbouw is weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 1 Geologisch opbouw landelijk model DGM v2.2

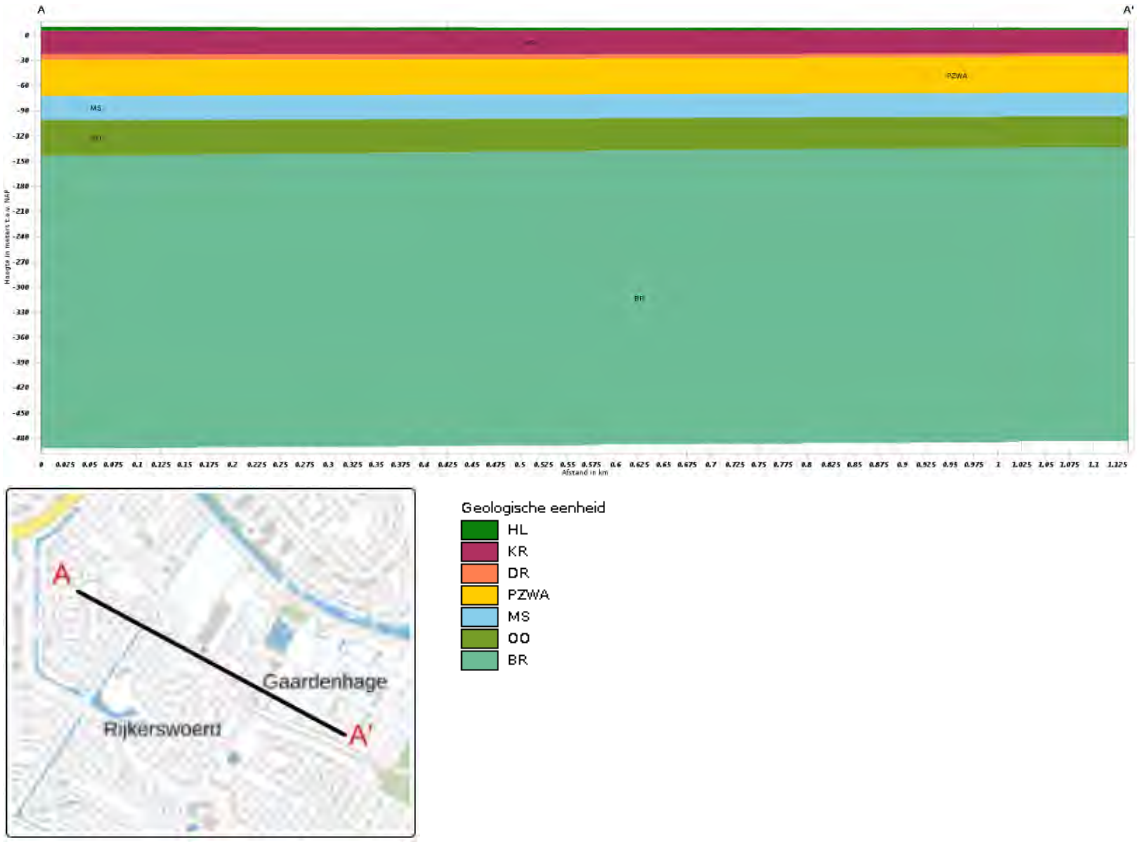

De boorlocatie bevindt zich circa 9,5 meter boven NAP. De regionale grondwaterstroming is noordwestelijk.

2.6 Vooronderzoek PFAS

PFAS komt op verschillende manieren in het grond- en grondwatersysteem in Nederland terecht. Bij lokaal gebruik en calamiteiten leidt dit tot het 'klassieke' bron-grondwaterpluim beeld.

Het meest verdacht voor PFAS in het milieu zijn die locaties waar PFAS worden geproduceerd. Ook brandweer-oefen-plaatsen waar met grote regelmaat brandblusschuim is toegepast, zijn verdacht. Er zijn echter ook vele andere toepassingen van PFAS die kunnen leiden tot een grond- of grondwaterverontreiniging.

In het handelingskader van het Expertisecentrum PFAS zijn alle bedrijfsactiviteiten en toepassingen beschreven waar PFAS wordt gebruikt en de kans dat daarbij PFAS in het milieu vrijkomt.

Uit historisch onderzoek van onderhavig onderzoekslocatie blijkt dat geen van de beschreven toepassingen uit het handelingskader plaats heeft gevonden op of nabij de onderzoekslocatie.

Op basis van de verkregen informatie kan gesteld worden dat de onderzoekslocatie als onverdacht gedefinieerd kan worden met betrekking tot PFAS in de bodem.

2.7 Vooronderzoek 5707 Asbest

Uit de verkregen historische informatie blijkt dat vanaf circa 1961 bebouwing op de locatie aanwezig is. Het is aannemelijk dat er tijdens (ver)bouwwerkzaamheden asbest in verwerkt is. Het is echter niet aannemelijk dat er asbest in onderhavige onderzoekslocatie terecht is gekomen.

Op basis van de verkregen historische informatie kan gesteld worden dat de onderzoekslocatie als onverdacht gedefinieerd kan worden met betrekking tot asbest in de bodem.

Uit locatie inspectie is de onderzoekslocatie toch (deels) uitgebreid met een asbestonderzoek in verband met het aangetroffen puin van de vermoedelijke voormalige puinpad.

2.8 Visuele inspectie bodemoppervlak op asbest

Op 17-2-2021 is de locatie visueel geïnspecteerd op de aanwezigheid van asbest. De maaiveldinspectie is uitgevoerd conform de NEN 5707. Het maaiveld van de onderzoekslocatie is verdeeld in stroken van ongeveer 1m breed en is strook voor strook in 2 richtingen haaks op elkaar geïnspecteerd. In onderstaande tabel zijn de resultaten van de maaiveldinspectie beknopt weergegeven.

Tabel 3 Maaiveldinspectie NEN 5707

Aandachtsgebied	Opmerking
Oppervlakte geïnspecteerde locatie	*<5000*
Conditie toplaag	*Droog*
Beperkingen van de inspectie	*Neerslag: geen, >25% vegetatie*
Weersomstandigheden	*Zicht: > 50m*
Asbestverdacht materiaal op maaiveld aangetroffen?	*Nee*
Opmerking	*De maaiveldinspectie werd beperkt door de vegetatie.*

<u>Resultaat maaiveld inspectie</u>
Ter plaatse van de onderzoekslocatie is geen asbestverdacht materiaal op het maaiveld aangetroffen.

3 Onderzoeksprogramma

3.1 Hypothesestelling

Verkennend bodemonderzoek NEN 5740
Op basis van de resultaten van het vooronderzoek zijn voor de locatie één of meer hypotheses geformuleerd ten aanzien van grond en grondwaterverontreiniging.

De volgende deellocaties en hypotheses worden aangehouden:

Tabel 4 Deellocaties en hypothese NEN5740

Locatie	Hypothese	Verdachte stoffen	Opmerking
Gehele locatie	Verdacht (VED-HE)	Zware metalen, PAK, OCB's	-

Omdat de locatie in het verleden in gebruik is geweest als boomgaard zal de bovengrond van de onderzoekslocatie tevens onderzocht worden op bestrijdingsmiddelen (OCB's).

Verkennend bodemonderzoek NEN 5707
Het asbest in grondonderzoek heeft tot doel het globaal vaststellen van het gemiddelde asbestgehalte van de deellocatie (ruimtelijke eenheid) en het vaststellen van de globale omvang van een eventueel aanwezige asbestverontreiniging.

Tabel 5 Deellocaties en hypothese NEN5707

Locatie	Hypothese	Verdachte stoffen	Opmerking
Vml puinpad	Verdacht	Asbest in grond	-

3.2 Onderzoeksopzet

De veldwerkzaamheden zijn uitgevoerd op 17 februari 2021 en 2 april 2021 (plaatsing peilbuizen en monstername grond), 26 februari 2021 (monstername grondwater). De positie van de boorlocaties zijn weergegeven in bijlage III.

Tabel 6 Onderzoeksopzet NEN 5740

Locatie	Ondiepe boringen[1]	Diepe boringen[2]	Peilbuizen	Analyses grond	Analyses water
Gehele locatie	14	3	1	3x st. grond AS3000+OCB's	1x st. grondwater AS3000+OCB's

[1] *Boringen tot 0,5m in de verdachte laag.*
[2] *Boring tot de onderzijde van de verdachte laag met een maximum van 2m.*

Tabel 7 Onderzoeksopzet NEN 5707

Locatie	Proefgaten ondiep[1]	Proefgaten met diepe boring[2]	Analyses asbest in puin[3]
Vml puinpad	3	1	1

[1] *Ondiep proefgat standaard 0,3m x 0,3m x 0,5m (lxbxh).*
[2] *Standaard proefgat van 0,3m x 0,3m x 0,5m (lxbxh) diep doorgeboord met edelmanboor Ø 12cm.*
[3] *Analyse conform NEN5898; aantal analyses asbest in materiaal op basis van zintuiglijke waarnemingen in het veld.*
* *Druppelzone standaard proefsleuf 2,0m x 0,3m x 0,1m (lxbxh)*

3.3 Analysestrategie

Ten behoeve van het analytisch onderzoek zijn op het laboratorium mengmonsters samengesteld. In de onderstaande tabel is de samenstelling van de monsters verwerkt.

Tabel 8 Analyse onderzochte monsters NEN 5740

Analyse monster	Traject (m-mv)	Deelmonsters	Analyse
BM1	0,20 - 0,50	1 (0,30 - 0,50) 2 (0,20 - 0,50) 3 (0,20 - 0,50) 4 (0,20 - 0,50)	NEN 5740 standaard+struct+OCB(incl vbh) (AS3000)
BM2	0,00 - 0,50	5 (0,00 - 0,50) 6 (0,00 - 0,50) 7 (0,00 - 0,50) 8 (0,00 - 0,50)	NEN 5740 standaard+struct+OCB(incl vbh) (AS3000)
BM3	0,00 - 0,50	12 (0,00 - 0,50) 13 (0,00 - 0,50) 16 (0,00 - 0,50) 18 (0,00 - 0,50)	NEN 5740 standaard+struct+OCB(incl vbh) (AS3000)
12N-1	0,00 - 0,50	12 (0,00 - 0,50)	OCB's
13N-1	0,00 - 0,50	13 (0,00 - 0,50)	OCB's
16N-1	0,00 - 0,50	16 (0,00 - 0,50)	OCB's
18N-1	0,00 - 0,50	18 (0,00 - 0,50)	OCB's

Analyse monster	Traject (m-mv)	Analyse
PB1 WM1	2,40 - 3,40	NEN 5740gw standaardpakket + OCB's (AS3000)

Alle monsters ten behoeve van de NEN 5740 zijn geanalyseerd door AL-West Agrolab BV. Alle analyses zijn AS3000 erkende verrichtingen.

<u>Toetsing homogeniteit</u>

Gezien de zintuiglijke waarnemingen kan gesteld worden dat de homogeniteit van de verschillende inspectiegaten die in een mengmonster gemengd zijn voldoende aanwezig is.

Tabel 9 Analyse onderzochte monsters NEN 5707/NEN5897

Analyse monster	Traject (m-mv)	Deelmonster	Analyse
MM1	0,00 - 0,30	1 (0,00 - 0,30) 1 (0,00 - 0,30) 2 (0,00 - 0,20) 2 (0,00 - 0,20) 3 (0,00 - 0,20) 3 (0,00 - 0,20) 4 (0,00 - 0,20) 4 (0,00 - 0,20)	Asbest NEN5898 (25 kg)

Alle monsters ten behoeve van de NEN 5707 zijn geanalyseerd door ACMAA Laboratorium te Deurningen.

Gezien de zintuiglijke waarnemingen kan gesteld worden dat de homogeniteit van de verschillende inspectiegaten voldoende aanwezig is.

Achter en naast de woning is een puinlaag aangetroffen, wat doet vermoeden dat er in het verleden een puinpad heeft gelopen. Vanwege het aangetroffen puin zijn de boringen ter plaatse van de bebouwing en de tuin omgezet in inspectiegaten. In de boringen ter plaatse van het grasveld westelijk van de schuur zijn zintuiglijk geen bijzonderheden waargenomen.

4 Onderzoeksresultaten

4.1 Bodemopbouw en zintuiglijke waarnemingen

In bijlage V zijn de visuele waarnemingen in de vorm van boorprofielen weergegeven.

Veldwaarnemingen

De bovengrond bestaat uit matig tot sterk zandig klei. De ondergrond bestaat uit zwak tot matig klei. De diepere ondergrond bestaat uit klei.
In de onderstaande tabel zijn de zintuiglijk waargenomen bijzonderheden weergegeven:

Tabel 10 Zintuiglijk waargenomen bijzonderheden

Boring/Gat	Diepte boring (m -mv)	Traject (m -mv)	Grondsoort	Waargenomen bijzonderheden
1	3,40	0,00 - 0,30	Zand	uiterst puinhoudend, brokken asfalt, matig grindhoudend, Meer dan 50% puin
		0,30 - 0,50	Klei	zwak roesthoudend
2	2,00	0,00 - 0,20	Zand	uiterst puinhoudend
3	0,50	0,00 - 0,20	Zand	uiterst puinhoudend
4	0,50	0,00 - 0,20	Zand	uiterst puinhoudend
5	0,50	0,00 - 0,50	Klei	zwak wortelhoudend
6	0,50	0,00 - 0,50	Klei	zwak wortelhoudend
7	2,00	0,00 - 0,50	Klei	zwak wortelhoudend
8	0,50	0,00 - 0,50	Klei	zwak wortelhoudend
9	0,50	0,00 - 0,50	Klei	zwak wortelhoudend
10	0,50	0,00 - 0,10		volledig grind
		0,10 - 0,50		brokken asfalt, matig puinhoudend, sterk grindhoudend, Freesasfalt, gestaakt
11	0,50	0,00 - 0,10		volledig grind
		0,10 - 0,50		brokken asfalt, matig puinhoudend, sterk grindhoudend, Freesasfalt, gestaakt
12	0,50	0,00 - 0,50	Klei	zwak houthoudend
12N	1,50	0,50 - 1,00	Klei	matig roesthoudend
13N	1,50	0,50 - 1,00	Klei	matig roesthoudend
14N	1,50	0,50 - 1,00	Klei	matig roesthoudend
		1,00 - 1,50	Klei	zwak roesthoudend
16N	1,50	0,50 - 1,00	Klei	matig roesthoudend
17N	1,50	0,50 - 1,00	Klei	matig roesthoudend
18N	1,50	1,00 - 1,50	Klei	zwak roesthoudend
19	0,50	0,00 - 0,08		volledig stenen
		0,08 - 0,50	Zand	Visueel schoon straatzand

Er is geen asbestverdacht materiaal aangetroffen op het maaiveld, in de boringen en in de inspectiegaten.

Ter plaatse van de inspectiegaten 1, 2, 3 en 4 is een puinlaag aangetroffen met ongedefinieerd puin onder de graszode. Vermoedelijk is dit een voormalig puinpad. Van de inspectiegaten is een mengmonster samengesteld.

In de inspectiegaten 10 en 11 is onder een grindverharding een laag aangetroffen van brokken asfalt, grind en een lichte tot matige hoeveelheid puin. Deze 'asfaltlaag' valt niet onder de Wet Bodembescherming en is hierdoor ook niet verder onderzocht.

De woning is nog reeds bewoond waardoor het niet wenselijk is om inpandig te gaan boren. De kwaliteit van de bodem onder de woning wordt niet slechter verwacht dan de bodemkwaliteit naast het pand.

Het mengmonster BM1 is samengesteld uit de individuele grondmonsters van de bovengrond onder de puinlaag.
Het mengmonster BM2 is samengesteld uit de individuele grondmonsters van de bovengrond noordoostelijk van de onderzoekslocatie.
Het mengmonster BM3 is samengesteld uit de individuele grondmonsters van de bovengrond westelijk van de onderzoekslocatie.

Het grondmonster 12N-1 betreft de bovengrond van de opnieuw geplaatste boring ter plaatse van de oorspronkelijke boring 12.

Het grondmonster 13N-1 betreft de bovengrond van de opnieuw geplaatste boring ter plaatse van de oorspronkelijke boring 13.
Het grondmonster 16N-1 betreft de bovengrond van de opnieuw geplaatste boring ter plaatse van de oorspronkelijke boring 16.
Het grondmonster 18N-1 betreft de bovengrond van de opnieuw geplaatste boring ter plaatse van de oorspronkelijke boring 18.

Het mengmonster MM1 is samengesteld uit de individuele monsters van de puinlaag.

De mengmonsters zijn ten behoeve van de NEN5740 samengevoegd door AL-West Agrolab.

Grondwater
De filterbuis wordt minimaal een halve meter beneden de grondwaterspiegel geplaatst, waarna de dichte buis tot iets boven maaiveld wordt gemonteerd en afgedicht met bentoniet om instroom van oppervlaktewater te voorkomen.
In onderstaande tabel zijn de gegevens betreffende de grondwaterbemonstering opgenomen:

Tabel 11 Metingen grondwater

Peilbuis	Filterdiepte (m -mv)	Grondwater-stand (m -mv)	pH (-)	EC (µS/cm)	Troebelheid (NTU)
1	2,40 - 3,40	0,88	6,2	631	4,23

4.2 Analyseresultaten

De resultaten van de chemische analyses zijn weergegeven in bijlage V. Alle monsters ten behoeve van de NEN 5740 zijn geanalyseerd door AL-West Agrolab. Deze analyses zijn allen AS3000 erkende verrichtingen.
Alle monsters ten behoeve van de NEN 5707 zijn geanalyseerd door ACMAA Laboratorium te Deurningen.

Tabel 12 Toetsingskader Wbb

Concentratie	Betekenis	Opmerking	Code
≤ AW-waarde (of < detectielimiet)*	Niet verontreinigd	Geen aanvullend onderzoek nodig	-
> AW-waarde ≤ T-waarde	Licht verontreinigd	Geen aanvullend onderzoek nodig	*
> T-waarde ≤ I-waarde	Matig verontreinigd	Mogelijk nader bodemonderzoek noodzakelijk	**
> I-waarde	Sterk verontreinigd	Nader bodemonderzoek noodzakelijk; mogelijk sprake van ernstige bodemverontreiniging	***

* Voor grondwater geldt de streefwaarde

Toelichting: De AW-waarden zijn achtergrondwaarden en zijn referentiewaarden voor een multifunctionele bodem. De halve som van de AW- en I-waarden ((AW+I)/2 = T-waarde) is een toetsingswaarde waarboven er een vermoeden is van ernstige bodemverontreiniging. Door middel van aanvullend onderzoek moet dit vermoeden worden getoetst. De I-waarden zijn de 'interventiewaarden'. Als de I-waarde voor een stof wordt overschreden in meer dan 25 m3 grond of in meer dan 100 m3 grondwater (bodemvolume), dan wordt gesproken van een geval van ernstige bodemverontreiniging.

Tabel 13 Analyseresultaten NEN 5740

Monster	Traject (m-mv)	Samenstelling	Verhogingen
BM1	0,20 - 0,50	1 (0,30 - 0,50) 2 (0,20 - 0,50) 3 (0,20 - 0,50) 4 (0,20 - 0,50)	DDE (som)*, DDD (som)*, Som OCB's*
BM2	0,00 - 0,50	5 (0,00 - 0,50) 6 (0,00 - 0,50) 7 (0,00 - 0,50) 8 (0,00 - 0,50)	Alfa-HCH*, DDE (som)*, DDD (som)*, Som OCB's*
BM3	0,00 - 0,50	12 (0,00 - 0,50) 13 (0,00 - 0,50) 16 (0,00 - 0,50) 18 (0,00 - 0,50)	Alfa-HCH*, beta-HCH, DDD (som)*, Drins (Aldrin+Dieldrin+Endrin)*, Som OCB's*, Hg*, DDE (som)**, DDT (som)**
12N-1	0,00 - 0,50	12 (0,00 - 0,50)	beta-HCH*, DDE (som)*, DDD (som)*, DDT (som)*, alfa-Endosulfan*, Drins (Aldrin+Dieldrin+Endrin)*, Som OCB's*
13N-1	0,00 - 0,50	13 (0,00 - 0,50)	DDE (som)*, Som OCB's*
16N-1	0,00 - 0,50	16 (0,00 - 0,50)	DDE (som)*, DDD (som)*, Som OCB's*
18N-1	0,00 - 0,50	18 (0,00 - 0,50)	DDE (som)*
PB1 WM1	2,40 - 3,40	PB1	Ba*

** verhoging groter dan streefwaarde*
*** verhoging groter dan tussenwaarde*
**** verhoging groter dan interventiewaarde*

Tabel 14 Analyseresultaten NEN 5707/NEN5897

Monster	Traject (m-mv)	Samenstelling	Matrix	Resultaat
MM1	0,00 - 0,30	1 (0,00 - 0,30) 1 (0,00 - 0,30) 2 (0,00 - 0,20) 2 (0,00 - 0,20) 3 (0,00 - 0,20) 3 (0,00 - 0,20) 4 (0,00 - 0,20) 4 (0,00 - 0,20)	Asbest in puin	Bevat geen asbest

Het resultaat in bovenstaand tabel is het gewogen asbestgehalte berekend door het gehalte aan serpentijn asbest te vermeerderen met 10 maal het gehalte aan amfibool asbest.
** Van de zeeffractie <0,5 mm is maximaal 10 gram kwalitatief beoordeeld en deze bevat asbestverdachte vezels.*

4.3 Toetsing van de hypothese

Onderdeel	Deellocatie	Gestelde hypothese	Hypothese verworpen of aangenomen
NEN 5740	Gehele locatie	Verdacht	Aangenomen
NEN 5707	Vml puinpad	Verdacht	Verworpen

4.4 Toetsing aan de noodzaak tot vervolgonderzoek

Verkennend bodemonderzoek NEN 5740

Gehele locatie
De aangetroffen verhogingen DDE(som) en DDT(som) in monster BM3 geven formeel aanleiding voor het laten uitvoeren van een nader onderzoek.
Na overleg met opdrachtgever is besloten om de separate deelmonsters van mengmonster BM3 op OCB's te laten analyseren. Inmiddels waren echter de deelmonsters reeds door het lab verwijderd waardoor er op 2-4-21 nieuwe boringen zijn geplaatst ter plaatse van de oorspronkelijke boringen.
Van de boringen ter plaatse van de oorspronkelijke boringen uit mengmonster BM3 is de bovengrond separaat op OCB's onderzocht. Hieruit blijken slechts enkele individuele parameters van de van de som OCB's verhoogd ten opzichte van de achtergrondwaarde aanwezig te zijn.
Op basis van deze bevindingen wordt een nader onderzoek niet noodzakelijk geacht.

Verkennend bodemonderzoek NEN5707/NEN5897

Vml puinpad
Ter plaatse van de aangetroffen puinlaag zijn inspectiegaten gegraven en is er een mengmonster samengesteld en geanalyseerd op de aanwezigheid van asbest. In het mengmonster is analytisch geen asbest aangetroffen.

5 Samenvatting en conclusie

Op een locatie gelegen aan de Mooieweg 23 te Arnhem, kadastraal bekend gemeente: Arnhem, Sectie: AE, nummer(s): 3779 is op 17 februari 2021 een verkennend bodemonderzoek conform NEN5740 en 5707 uitgevoerd.

Verkennend bodemonderzoek NEN5740
Ter plaatse van de onderzoekslocatie zijn boringen en inspectiegaten uitgevoerd ten behoeve van een bodemonderzoek conform de NEN5740 en NEN5707.

Gehele locatie
In de bovengrondmengmonsters BM1 en BM2 zijn enkele individuele parameters van de OCB's lichte verhoogd aangetroffen. Ook de som OCB's is verhoogd ten opzichte van de achtergrondwaarde aanwezig (hierbij dient opgemerkt te worden dan van de som OCB's geen interventiewaarde bekend is).

In het bovengrondmengmonster BM3 zijn eveneens enkele individuele parameters van de OCB's en ook de som OCB's licht verhoogd aangetroffen. Daarnaast zijn som parameters DDE (som) en DDT (som) verhoogd ten opzichte van de tussenwaarde aangetroffen.

De aangetroffen verhogingen DDE(som) en DDT(som) in mengmonster BM3 geven formeel aanleiding voor het laten uitvoeren van een nader onderzoek.
Na overleg met opdrachtgever is besloten om de separate deelmonsters van mengmonster BM3 op OCB's te laten analyseren. Inmiddels waren echter de deelmonsters reeds door het lab verwijderd waardoor er op 2-4-21 nieuwe boringen zijn geplaatst ter plaatse van de oorspronkelijke boringen.
Van de boringen ter plaatse van de oorspronkelijke boringen uit mengmonster BM3 is de bovengrond separaat op OCB's onderzocht. Hieruit blijken slechts enkele individuele parameters van de van de OCB's verhoogd ten opzichte van de achtergrondwaarde aanwezig te zijn.
Op basis van deze bevindingen wordt een nader onderzoek niet noodzakelijk geacht.

Voor de som OCB's is in de Wet Bodembescherming enkel achtergrondwaarde (AW) maar geen interventiewaarde gedefinieerd.
In de bodemkwaliteitskaart van de "Milieusamenwerking Regio Arnhem" is voor zover bekend geen gebiedspecifieke achtergrondwaarde voor OCB's vastgesteld.

In het grondwatermonster (PB1 WM1) is slechts een lichte verhoging barium aangetroffen.

Aanbevolen wordt om onderhavige bevindingen voor te leggen aan het bevoegd gezag.

Verkennend bodemonderzoek NEN5707/NEN5897
Tijdens de maaiveld- inspectie zijn ter plaatse van deze deellocatie geen asbestverdachte materialen op het maaiveld aangetroffen.

Vml puinpad
Ter plaatse van de aangetroffen puinlaag zijn meerdere inspectiegaten gegraven en is er één mengmonster samengesteld en geanalyseerd op de aanwezigheid van asbest. In het mengmonster is analytisch geen asbest aangetroffen.

Op basis van onderhavig onderzoek wordt voor dit onderdeel (asbest in bodem) een nader bodemonderzoek voor deze locatie niet noodzakelijk geacht.
De onderzoekslocatie wordt vanuit milieuhygiënisch oogpunt voor dit onderdeel (asbest in bodem) geschikt geacht voor het beoogde gebruik.

Algemeen
Als grond van de locatie vrijkomt, moet er rekening mee worden gehouden dat deze niet zonder meer elders toepasbaar is. Op hergebruik van grond is het "Besluit bodemkwaliteit" van toepassing. De toepassing van grond elders moet worden gemeld via het 'meldpunt bodemkwaliteit'.

Naast het “Besluit bodemkwaliteit” dient opgemerkt te worden dat in het kader van de “Tijdelijk handelingskader voor hergebruik van PFAS houdende grond en baggerspecie” ook onderzoek naar PFAS noodzakelijk is.

Hoewel het verrichte veld- en laboratoriumonderzoek volgens de geldende normen zijn uitgevoerd, dienen de onderzoeksresultaten met enige voorzichtigheid te worden gehanteerd.
Door de bodem steekproefsgewijs te onderzoeken is ernaar gestreefd om een representatief beeld te krijgen van de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem en het grondwater. Het is echter nooit uit te sluiten dat er lokaal afwijkingen in de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem in het grondwater voorkomen. Het uitgevoerde onderzoek is verkennend en betreft een momentopname.

BIJLAGE I

Situering van de locatie

Omgevingskaart

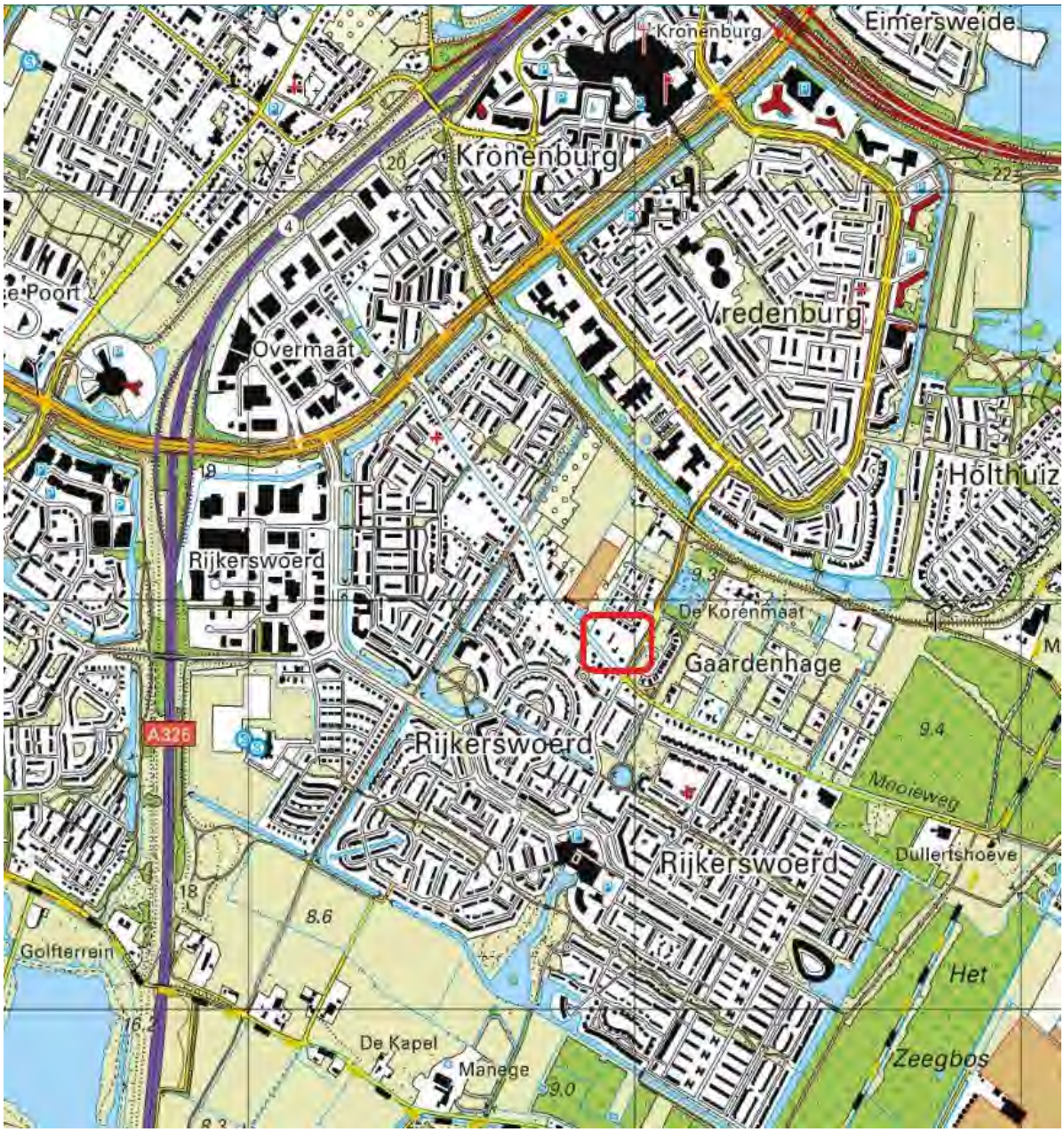

Deze kaart is noordgericht.

Hier bevindt zich de onderzoekslocatie

TERRA AGRIBUSINESS

BIJLAGE II

Situering van de locatie

Kadastrale kaart

Uw referentie: 2021-012

Deze kaart is noordgericht

12345 Perceelnummer

25 Huisnummer

Vastgestelde kadastrale grens

Voorlopige kadastrale grens

Administratieve kadastrale grens

Bebouwing

Schaal 1: 1000

Kadastrale gemeente	Arnhem
Sectie	AE
Perceel	3779

Voor een eensluidend uittreksel, geleverd op 10 februari 2021
De bewaarder van het kadaster en de openbare registers

Aan dit uittreksel kunnen geen betrouwbare maten worden ontleend.
De Dienst voor het kadaster en de openbare registers behoudt zich de intellectuele eigendomsrechten voor, waaronder het auteursrecht en het databankenrecht.

kadaster

BIJLAGE III

Overzichtstekening boorpunten

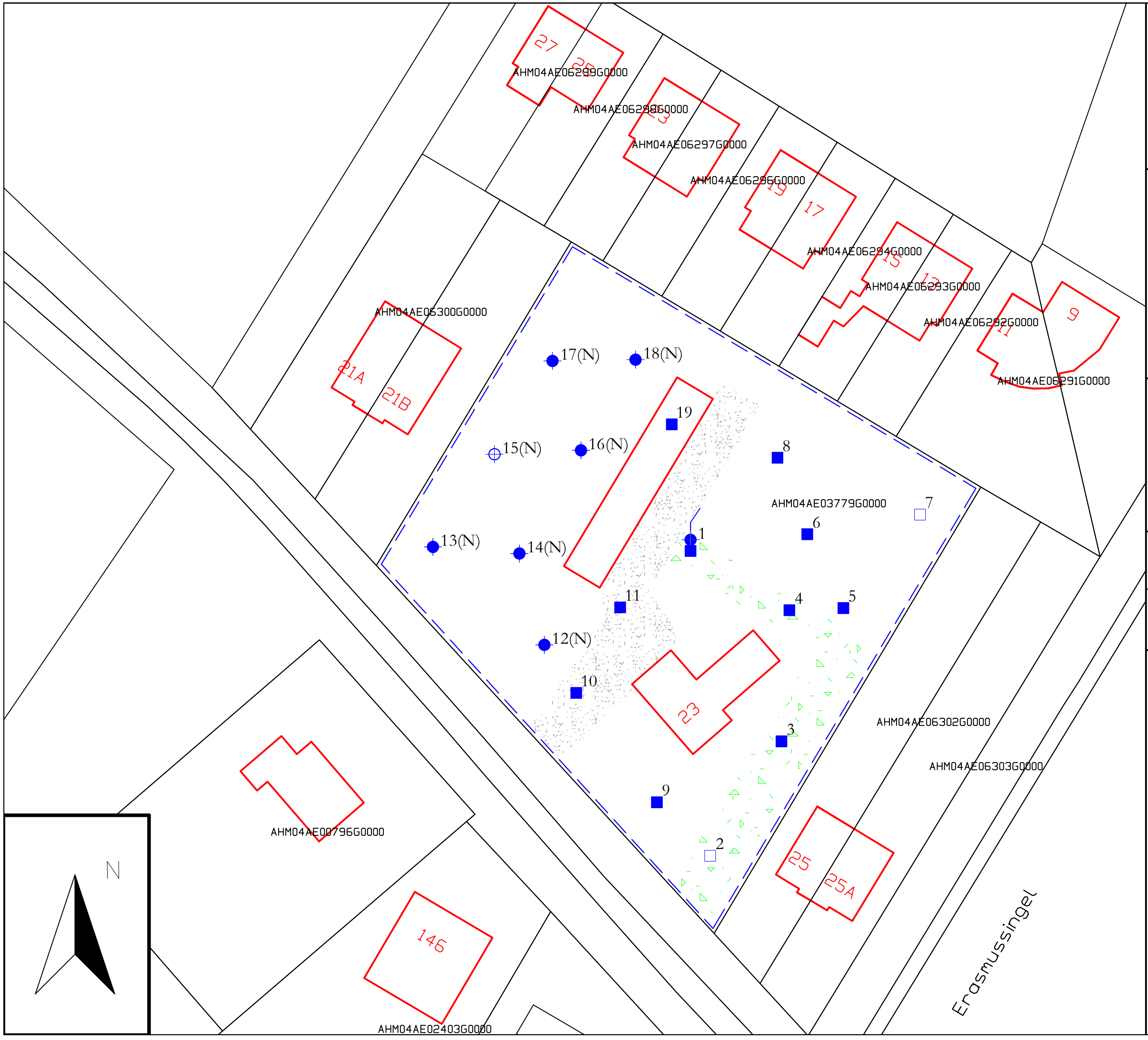

Peilbuis
Boring tot 0.5 m -mv
Boring tot 2.0 m -mv
Boorgat 0.3x0.3x0.5
Boring tot 2.0 m -mv (edelmanboor Ø 12cm)

5019 Perceelsnummers
Kadastrale grens
Bestaande bebouwing
22 Huisnummer
Onderzoekslocatie
Grindverharding
Vermoedelijk vml. puinpad

Project nr.: 2021-012.2
Datum: april 2021
Schaal: 1:500

Kadastrale gemeente: Arnhem
Sectie: AE
Perceel: 3779

0 5 10 15 20 25 meter

Afdrukformaat: A3

Terra-Agribusiness
Bodem & Milieutechniek
Eerste Stegge 54
7631 AE Ootmarsum
Tel: 0541-295599
Fax: 0541-294549
www.terra-agribusiness.nl
info@terra-agribusiness.nl

TERRA
AGRIBUSINESS

BIJLAGE IV

Boorstaten

Datum: 17-2-2021
GWS: 80

Boring: 1

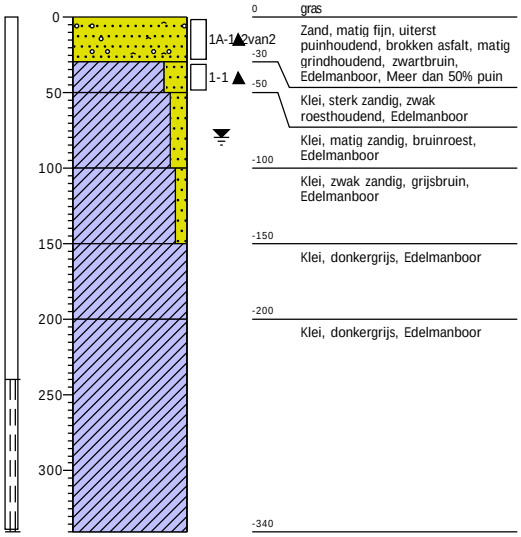

Datum: 17-2-2021

Boring: 2

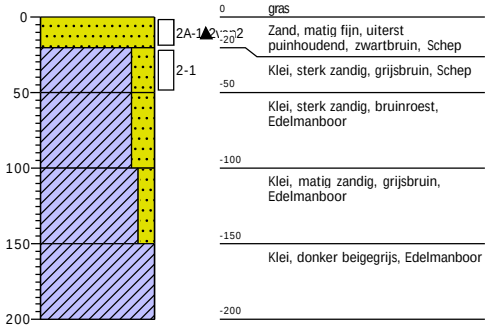

Datum: 17-2-2021

Boring: 3

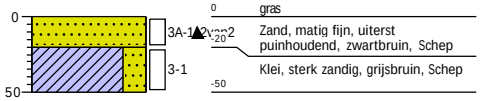

Datum: 17-2-2021

Boring: 4

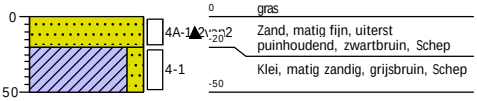

Datum: 17-2-2021

Boring: 5

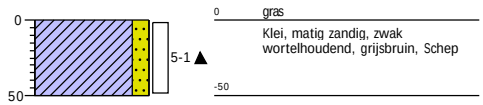

Datum: 17-2-2021

Boring: 6

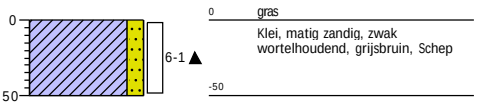

Datum: 17-2-2021

Boring: 7

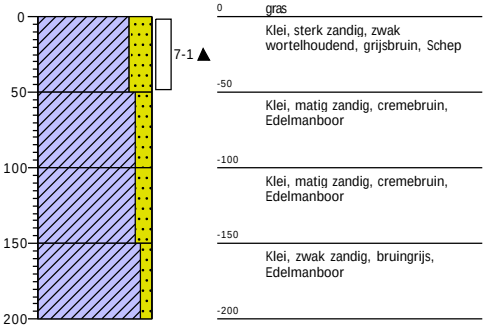

Datum: 17-2-2021

Boring: 8

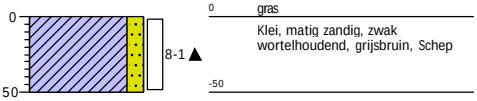

Datum: 17-2-2021

Boring: 9

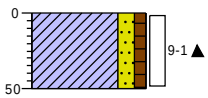

0 gras

Klei, matig zandig, zwak humeus, zwak wortelhoudend, grijsbruin, Schep

-50

Datum: 17-2-2021

Boring: 10

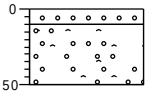

0 grind

-10 Volledig grind, Schep

Brokken asfalt, matig puinhoudend, sterk grindhoudend, Schep, Freesasfalt,gestaakt

-50

Datum: 17-2-2021

Boring: 11

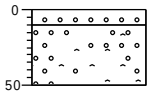

0 grind

-10 Volledig grind, Schep

Brokken asfalt, matig puinhoudend, sterk grindhoudend, Schep, Freesasfalt,gestaakt

-50

Datum: 17-2-2021

Boring: 12

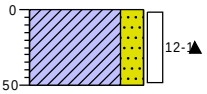

0 gras

Klei, sterk zandig, zwak houthoudend, grijsbruin, Edelmanboor

-50

Datum: 17-2-2021

Boring: 13

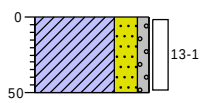

0 gras
Klei, sterk zandig, zwak grindig, grijsbruin, Edelmanboor
-50

Datum: 17-2-2021

Boring: 14

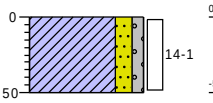

0 gras
Klei, matig zandig, zwak grindig, grijsbruin, Edelmanboor
-50

Datum: 17-2-2021

Boring: 15

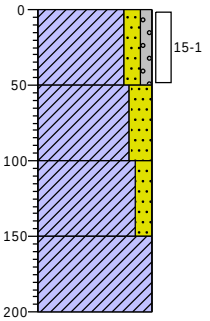

0 gras
Klei, matig zandig, zwak grindig, grijsbruin, Edelmanboor
-50
Klei, sterk zandig, cremebruin, Edelmanboor
-100
Klei, matig zandig, neutraal beigegrijs, Edelmanboor
-150
Klei, donker bruingrijs, Edelmanboor
-200

Datum: 2-4-2021

Boring: 12N

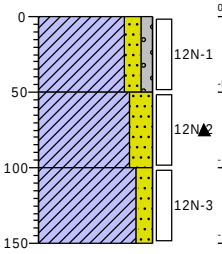

0 gras
Klei, matig zandig, zwak grindig, grijsbruin, Edelmanboor
-50
Klei, sterk zandig, matig roesthoudend, cremebruin, Edelmanboor
-100
Klei, matig zandig, neutraal beigegrijs, Edelmanboor
-150

Datum: 2-4-2021

Boring: 13N

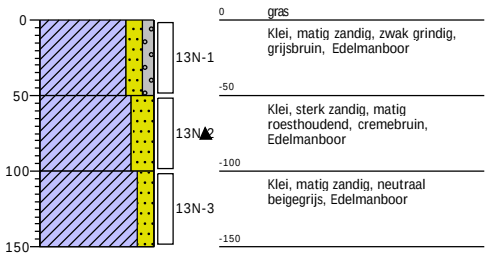

Datum: 2-4-2021

Boring: 14N

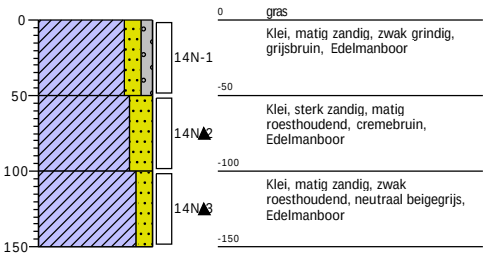

Datum: 2-4-2021

Boring: 16N

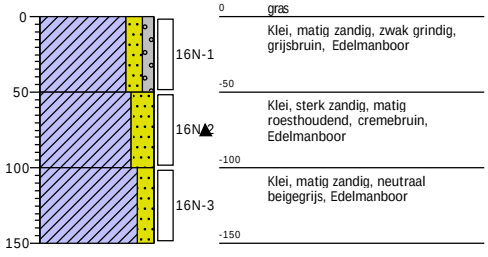

Datum: 2-4-2021

Boring: 17N

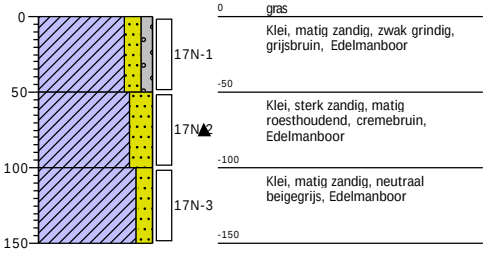

Datum: 2-4-2021

Boring: 15N

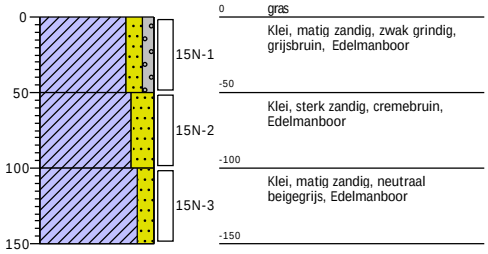

0 gras

Klei, matig zandig, zwak grindig, grijsbruin, Edelmanboor

-50

Klei, sterk zandig, cremebruin, Edelmanboor

-100

Klei, matig zandig, neutraal beigegrijs, Edelmanboor

-150

Datum: 17-2-2021

Boring: 16

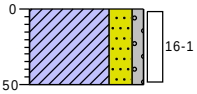

0 gras

Klei, sterk zandig, zwak grindig, licht grijsbruin, Edelmanboor

-50

Datum: 17-2-2021

Boring: 17

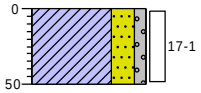

0 gras

Klei, sterk zandig, zwak grindig, licht grijsbruin, Edelmanboor

-50

Datum: 17-2-2021

Boring: 18

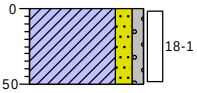

0 gras

Klei, matig zandig, zwak grindig, licht grijsbruin, Edelmanboor

-50

Datum: 2-4-2021

Boring: 18N

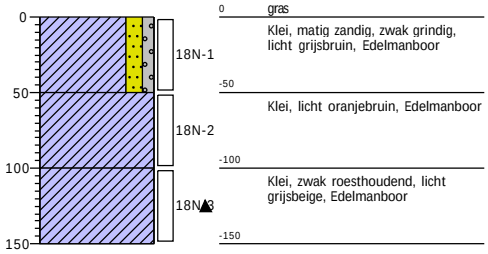

Datum: 17-2-2021

Boring: 19

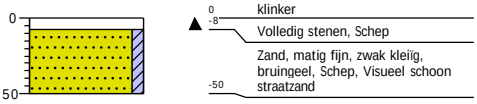

Legenda (conform NEN 5104)

grind

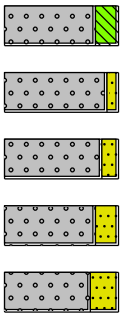

Grind, siltig

Grind, zwak zandig

Grind, matig zandig

Grind, sterk zandig

Grind, uiterst zandig

zand

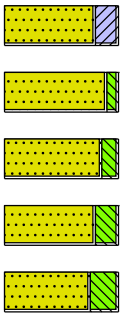

Zand, kleïig

Zand, zwak siltig

Zand, matig siltig

Zand, sterk siltig

Zand, uiterst siltig

veen

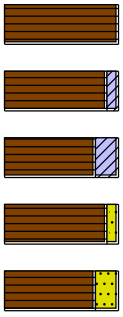

Veen, mineraalarm

Veen, zwak kleïig

Veen, sterk kleïig

Veen, zwak zandig

Veen, sterk zandig

klei

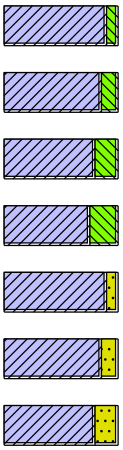

Klei, zwak siltig

Klei, matig siltig

Klei, sterk siltig

Klei, uiterst siltig

Klei, zwak zandig

Klei, matig zandig

Klei, sterk zandig

leem

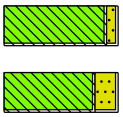

Leem, zwak zandig

Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

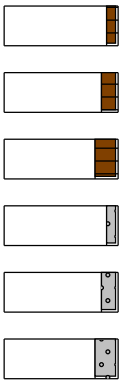

zwak humeus

matig humeus

sterk humeus

zwak grindig

matig grindig

sterk grindig

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

monsters

geroerd monster

ongeroerd monster

volumering

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand

slib

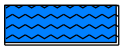

water

BIJLAGE V

Analysecertificaten en overschrijdingstabellen

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

AGROLAB GROUP
Your labs. Your service.

Terra Agribusiness BV
Joost Stevelink
Postbus 105
7630 AC Ootmarsum

Datum	25.02.2021
Relatienr	35008640
Opdrachtnr.	1015571

ANALYSERAPPORT

Opdracht **1015571 Bodem / Eluaat**

Opdrachtgever	35008640 Terra Agribusiness BV
Uw referentie	2021-012 BJZ Mooieweg 23 Arnhem
Opdrachtacceptatie	18.02.21
Monsternemer	Opdrachtgever

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij zenden wij u de resultaten van het door u aangevraagde laboratoriumonderzoek.

De analyses zijn, tenzij anders vermeld, uitgevoerd overeenkomstig onze erkenning voor de werkzaamheid "Analyse voor milieuhygiënisch bodemonderzoek" van het Besluit Bodemkwaliteit.

Dit rapport mag alleen in zijn geheel worden gereproduceerd. Eventuele bijlagen zijn onderdeel van het rapport.

Indien u nog vragen heeft of aanvullende informatie wenst, verzoeken wij u om contact op te nemen met Klantenservice.

Wij vertrouwen U met de toegezonden informatie van dienst te zijn.

Met vriendelijke groet,

AL-West B.V. Jørgen Smit, Tel. +31/570788120

De parameters die in dit document worden vermeld, zijn geaccrediteerd volgens EN ISO/IEC 17025:2017. Alleen niet-geaccrediteerde parameters/resultaten zijn gemarkeerd met het symbool " *) ".

Kamer van Koophandel
Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.:
NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB

TESTING
RvA L 005

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

AGROLAB GROUP
Your labs. Your service.

Opdracht **1015571 Bodem / Eluaat**

Monsternr.	*Monstername*	*Monster beschrijving*
358325	17.02.2021	BM1
358330	17.02.2021	BM2
358335	17.02.2021	BM3

		Eenheid	358325 BM1		358330 BM2		358335 BM3	
Algemene monstervoorbehandeling								
S	Voorbehandeling conform AS3000		++		++		++	
S	Droge stof	%	82,4		80,7		80,6	
S	IJzer (Fe2O3)	% Ds	<5,0		<5,0		<5,0	
Fracties (sedigraaf)								
S	Fractie < 2 µm	% Ds	30		27		23	
Klassiek Chemische Analyses								
S	Organische stof	% Ds	1,9	x)	2,1	x)	3,4	x)
Voorbehandeling metalen analyse								
S	Koningswater ontsluiting		++		++		++	
Metalen (AS3000)								
S	Barium (Ba)	mg/kg Ds	120		120		110	
S	Cadmium (Cd)	mg/kg Ds	0,29		0,41		0,30	
S	Kobalt (Co)	mg/kg Ds	9,3		10		9,3	
S	Koper (Cu)	mg/kg Ds	19		24		27	
S	Kwik (Hg)	mg/kg Ds	0,09		0,09		0,15	
S	Lood (Pb)	mg/kg Ds	29		29		31	
S	Molybdeen (Mo)	mg/kg Ds	<1,5		<1,5		<1,5	
S	Nikkel (AS3000)	mg/kg Ds	24		29		26	
S	Zink (Zn)	mg/kg Ds	66		74		79	
PAK (AS3000)								
S	*Anthraceen*	mg/kg Ds	<0,050		<0,050		<0,050	
S	*Benzo(a)anthraceen*	mg/kg Ds	0,098		0,17		0,11	
S	*Benzo-(a)-Pyreen*	mg/kg Ds	0,092		0,16		0,12	
S	*Benzo(ghi)peryleen*	mg/kg Ds	0,097		0,11		0,077	
S	*Benzo(k)fluorantheen*	mg/kg Ds	0,068		0,081		0,062	
S	*Chryseen*	mg/kg Ds	0,11		0,14		0,11	
S	*Fenanthreen*	mg/kg Ds	0,064		0,17		0,081	
S	*Fluorantheen*	mg/kg Ds	0,16		0,41		0,19	
S	*Indeno-(1,2,3-c,d)pyreen*	mg/kg Ds	0,084		0,11		0,081	
S	*Naftaleen*	mg/kg Ds	<0,050		<0,050		<0,050	
S	**Som PAK (VROM) (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,84	#)	1,4	#)	0,90	#)
Minerale olie (AS3000/AS3200)								
S	Koolwaterstoffractie C10-C40	mg/kg Ds	<35		<35		<35	
	Koolwaterstoffractie C10-C12	mg/kg Ds	<3	*)	<3	*)	<3	*)

De parameters die in dit document worden vermeld, zijn geaccrediteerd volgens EN ISO/IEC 17025:2017. Alleen niet-geaccrediteerde parameters/resultaten zijn gemarkeerd met het symbool " *) ".

Kamer van Koophandel Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.: NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB

TESTING RvA L 005

DOC-13-15721547-NL-P2

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

AGROLAB GROUP
Your labs. Your service.

Opdracht **1015571 Bodem / Eluaat**

	Eenheid	358325 BM1	358330 BM2	358335 BM3
Minerale olie (AS3000/AS3200)				
Koolwaterstoffractie C12-C16	mg/kg Ds	<3 *)	<3 *)	<3 *)
Koolwaterstoffractie C16-C20	mg/kg Ds	<4 *)	<4 *)	<4 *)
Koolwaterstoffractie C20-C24	mg/kg Ds	<5 *)	<5 *)	<5 *)
Koolwaterstoffractie C24-C28	mg/kg Ds	<5 *)	<5 *)	<5 *)
Koolwaterstoffractie C28-C32	mg/kg Ds	<5 *)	<5 *)	10 *)
Koolwaterstoffractie C32-C36	mg/kg Ds	<5 *)	<5 *)	<5 *)
Koolwaterstoffractie C36-C40	mg/kg Ds	<5 *)	<5 *)	<5 *)
Polychloorbifenylen (AS3000)				
S *PCB 28*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S *PCB 52*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S *PCB 101*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S *PCB 118*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S *PCB 138*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S *PCB 153*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S *PCB 180*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S **Som PCB (7 Ballschmiter) (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,0049 #)	0,0049 #)	0,0049 #)
Pesticiden (OCB's)				
S *2,4-DDD (ortho, para-DDD)*	mg/kg Ds	0,0019	<0,0010	0,0042
S *4,4-DDD (para, para-DDD)*	mg/kg Ds	0,0044	0,0037	0,025
S **Som DDD (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,0063	0,0044 #)	0,029
S *2,4-DDE (ortho, para-DDE)*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	0,0071
S *4,4-DDE (para, para-DDE)*	mg/kg Ds	0,047	0,15	0,62
S **Som DDE (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,048 #)	0,15 #)	0,63
S *2,4-DDT (ortho, para-DDT)*	mg/kg Ds	0,0018	0,0033	0,065
S *4,4-DDT (para, para-DDT)*	mg/kg Ds	0,015	0,035	0,33
S **Som DDT (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,017	0,038	0,40
S **Som DDT/DDE/DDD (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,071 #)	0,19 #)	1,1
S *Aldrin*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S *Dieldrin*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	0,0073
S *Endrin*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S *Isodrin*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S *Telodrin*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S **Som Drins (STI) (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,0021 #)	0,0021 #)	0,0087 #)
S *alfa-HCH*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0040 m)	0,0026
S *beta-HCH*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	0,0021
S *gamma-HCH*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S *delta-HCH*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S **Som HCH (STI) (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,0028 #)	0,0049 #)	0,0061 #)
S 1,3-Hexachloorbutadieen	mg/kg Ds	<0,001	<0,001	<0,001
S *cis-Chloordaan*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010

De parameters die in dit document worden vermeld, zijn geaccrediteerd volgens EN ISO/IEC 17025:2017. Alleen niet-geaccrediteerde parameters/resultaten zijn gemarkeerd met het symbool "*) ".

Kamer van Koophandel
Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.:
NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB

TESTING
RvA L 005

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

AGROLAB GROUP
Your labs. Your service.

Opdracht **1015571 Bodem / Eluaat**

		Eenheid	358325 BM1	358330 BM2	358335 BM3
Pesticiden (OCB's)					
S	*trans-Chloordaan*	mg/kg Ds	**<0,0010**	**<0,0010**	**<0,0010**
S	**Som Chloordaan (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	**0,0014** #)	**0,0014** #)	**0,0014** #)
S	*cis-Heptachloorepoxide*	mg/kg Ds	**<0,0010**	**<0,0010**	**<0,0010**
S	*trans-Heptachloorepoxide*	mg/kg Ds	**<0,0010**	**<0,0010**	**<0,0010**
S	**Som cis/trans-Heptachloorepoxide (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	**0,0014** #)	**0,0014** #)	**0,0014** #)
S	*Heptachloor*	mg/kg Ds	**<0,0010**	**<0,0010**	**<0,0010**
S	*alfa-Endosulfan*	mg/kg Ds	**<0,0010**	**<0,0010**	**<0,0010**
S	**Som OCB landbodem (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	**0,081** #)	**0,21** #)	**1,1** #)
Chloorbenzenen					
S	*Hexachloorbenzeen (HCB)*	mg/kg Ds	**<0,0010**	**<0,0010**	**<0,0010**

x) Gehaltes beneden de rapportagegrens zijn niet mee inbegrepen.
#) Bij deze som zijn resultaten "<rapportagegrens" vermenigvuldigd met 0,7.
m) De rapportagegrens is verhoogd, omdat door matrixeffecten, resp. co-elutie een kwantificering bemoeilijkt wordt.
S) Erkend volgens AS SIKB 3000
Verklaring:"<" of n.a. betekent dat het gehalte van de component lager is dan de rapportagegrens.
De parameter-specifieke analytische meetonzekerheid en informatie over de berekeningsmethode zijn op aanvraag beschikbaar, indien de gerapporteerde resultaten boven de parameterspecifieke rapportagegrens liggen.

Het organische stof gehalte wordt gecorrigeerd voor het lutum gehalte, als geen lutum bepaald is wordt gecorrigeerd als ware het lutum gehalte 5,4%
Het analyseresultaat van PCB 138 is mogelijk overschat vanwege co-elutie met PCB 163

Begin van de analyses: 18.02.2021
Einde van de analyses: 24.02.2021

De resultaten hebben uitsluitend betrekking op de geanalyseerde monsters. In gevallen waarin het testlaboratorium niet verantwoordelijk was voor de bemonstering, gelden de gerapporteerde resultaten voor de monsters zoals zij zijn ontvangen. .

AL-West B.V. Jørgen Smit, Tel. +31/570788120

De parameters die in dit document worden vermeld, zijn geaccrediteerd volgens EN ISO/IEC 17025:2017. Alleen niet-geaccrediteerde parameters/resultaten zijn gemarkeerd met het symbool " *) ".

Kamer van Koophandel Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.: NL 811132559 B01
Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB
TESTING RvA L 005

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

AGROLAB GROUP
Your labs. Your service.

Opdracht 1015571 Bodem / Eluaat

Toegepaste methoden

eigen methode *): Koolwaterstoffractie C10-C12 Koolwaterstoffractie C12-C16 Koolwaterstoffractie C16-C20 Koolwaterstoffractie C20-C24 Koolwaterstoffractie C24-C28 Koolwaterstoffractie C28-C32 Koolwaterstoffractie C32-C36 Koolwaterstoffractie C36-C40

Gelijkwaardig aan NEN 5739 : IJzer (Fe2O3)

NEN-EN12880; AS3000 en AS3200; NEN-EN15934 : Droge stof

Protocollen AS 3000 : Organische stof Voorbehandeling conform AS3000 Barium (Ba) Cadmium (Cd) Kobalt (Co) Koper (Cu) Kwik (Hg) Lood (Pb) Molybdeen (Mo) Nikkel (AS3000) Zink (Zn) Koolwaterstoffractie C10-C40 Anthraceen Benzo(a)anthraceen Benzo-(a)-Pyreen Benzo(ghi)peryleen Benzo(k)fluorantheen Chryseen Fenanthreen Fluorantheen Indeno-(1,2,3-c,d)pyreen Naftaleen Som PAK (VROM) (Factor 0,7) PCB 28 2,4-DDD (ortho, para-DDD) PCB 52 4,4-DDD (para, para-DDD) PCB 101 PCB 118 Som DDD (Factor 0,7) PCB 138 2,4-DDE (ortho, para-DDE) 4,4-DDE (para, para-DDE) PCB 153 PCB 180 Som DDE (Factor 0,7) 2,4-DDT (ortho, para-DDT) 4,4-DDT (para, para-DDT) Som DDT (Factor 0,7) Som PCB (7 Ballschmiter) (Factor 0,7) Som DDT/DDE/DDD (Factor 0,7) Aldrin Dieldrin Endrin Isodrin Telodrin Som Drins (STI) (Factor 0,7) alfa-HCH beta-HCH gamma-HCH delta-HCH Som HCH (STI) (Factor 0,7) Hexachloorbenzeen (HCB) 1,3-Hexachloorbutadieen cis-Chloordaan trans-Chloordaan Som Chloordaan (Factor 0,7) cis-Heptachloorepoxide trans-Heptachloorepoxide Som cis/trans-Heptachloorepoxide (Factor 0,7) Heptachloor alfa-Endosulfan Som OCB landbodem (Factor 0,7)

Protocollen AS 3000 / Protocollen AS 3200 : Koningswater ontsluiting Fractie < 2 µm

De parameters die in dit document worden vermeld, zijn geaccrediteerd volgens EN ISO/IEC 17025:2017. Alleen niet-geaccrediteerde parameters/resultaten zijn gemarkeerd met het symbool " *) ".

Kamer van Koophandel Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.: NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB

TESTING RvA L 005

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

CHROMATOGRAM for Order No. 1015571, Analysis No. 358325, created at 22.02.2021 08:52:24

Monster beschrijving: BM1

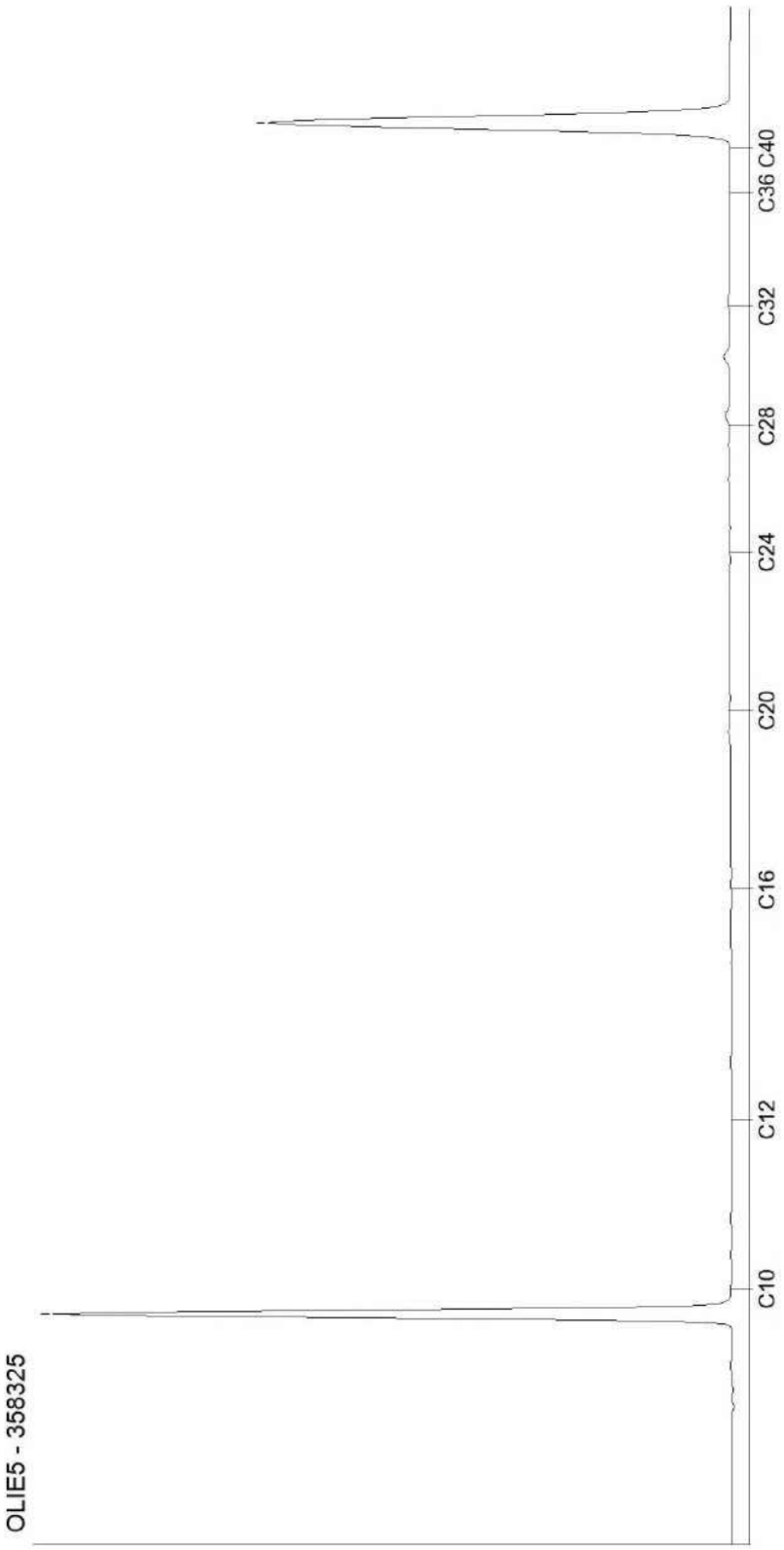

Kamer van Koophandel
Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.:
NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

CHROMATOGRAM for Order No. 1015571, Analysis No. 358330, created at 22.02.2021 08:52:24

Monster beschrijving: BM2

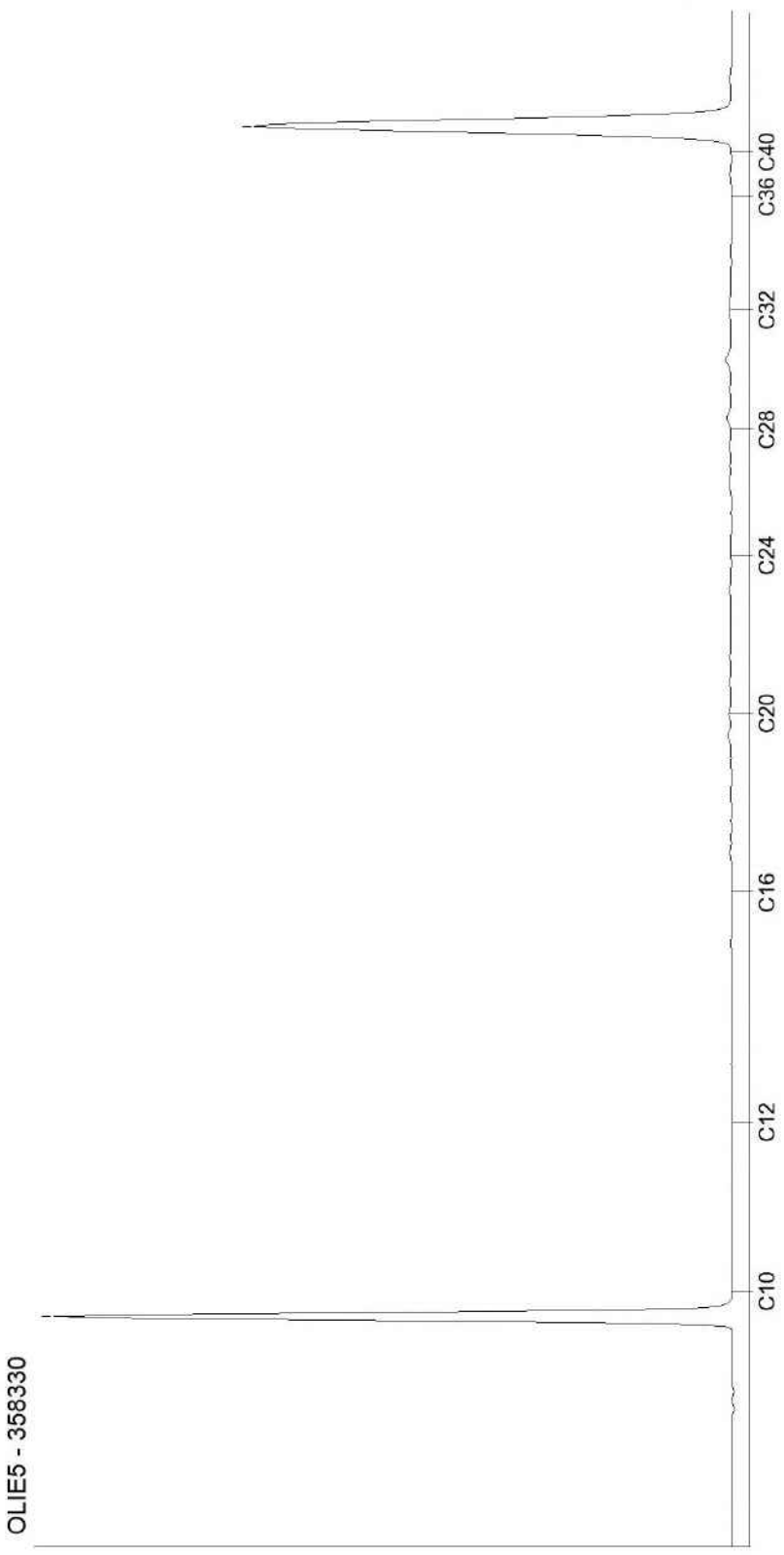

Kamer van Koophandel
Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.:
NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

CHROMATOGRAM for Order No. 1015571, Analysis No. 358335, created at 22.02.2021 08:52:24

Monster beschrijving: BM3

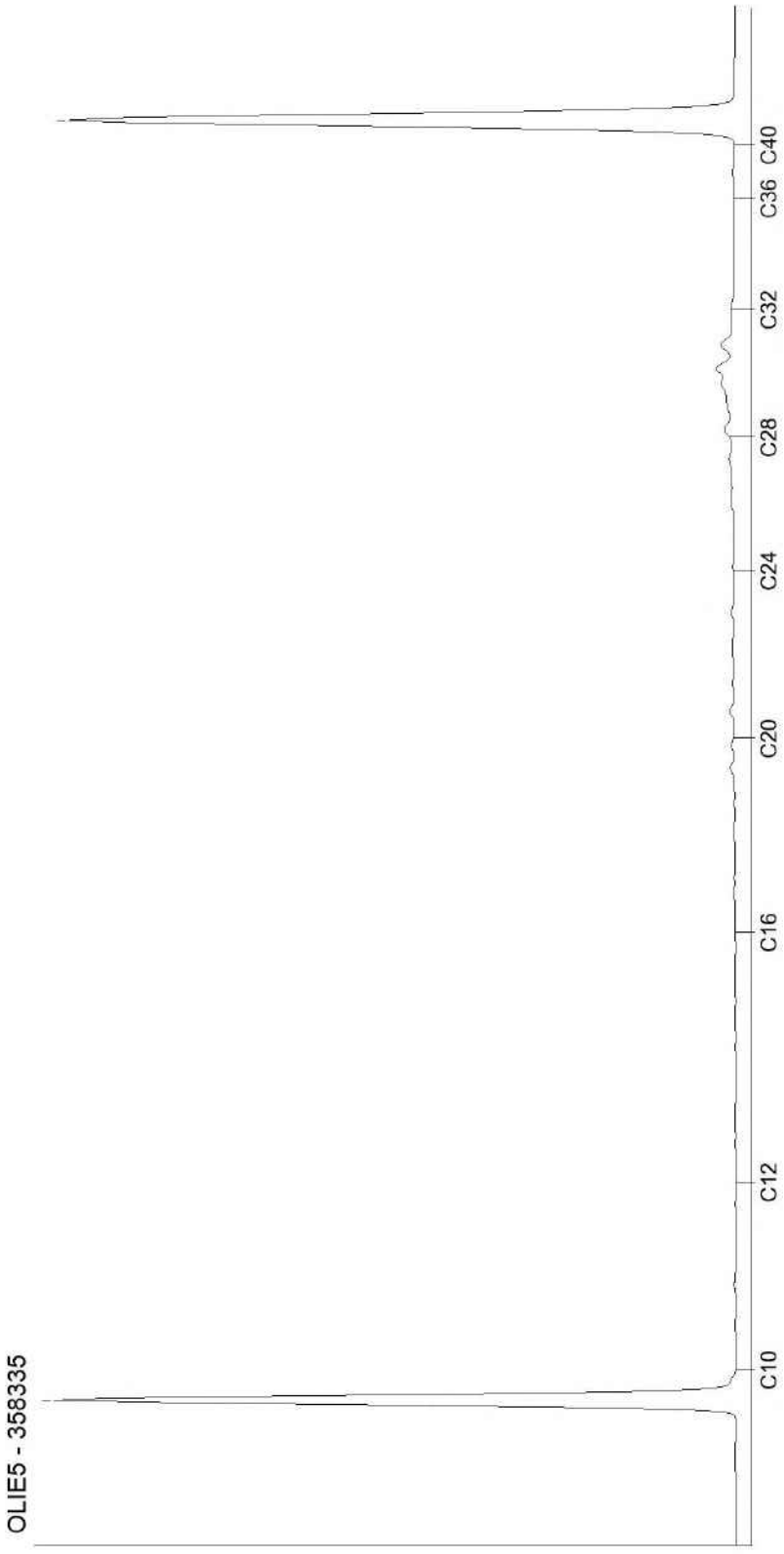

Kamer van Koophandel
Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.:
NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

DOC-13-15721582-NL-P3

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

AGROLAB GROUP
Your labs. Your service.

Terra Agribusiness BV
Niek Hesselink
Postbus 105
7630 AC Ootmarsum

Datum	04.03.2021
Relatienr	35008640
Opdrachtnr.	1018285

ANALYSERAPPORT

Opdracht **1018285 Water**

Opdrachtgever	35008640 Terra Agribusiness BV
Uw referentie	2021-012 BJZ Mooieweg 23 Arnhem 2021-012
Opdrachtacceptatie	26.02.21
Monsternemer	Opdrachtgever

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij zenden wij u de resultaten van het door u aangevraagde laboratoriumonderzoek.

De analyses zijn, tenzij anders vermeld, uitgevoerd overeenkomstig onze erkenning voor de werkzaamheid "Analyse voor milieuhygiënisch bodemonderzoek" van het Besluit Bodemkwaliteit.

Dit rapport mag alleen in zijn geheel worden gereproduceerd. Eventuele bijlagen zijn onderdeel van het rapport.

Indien u nog vragen heeft of aanvullende informatie wenst, verzoeken wij u om contact op te nemen met Klantenservice.

Wij vertrouwen U met de toegezonden informatie van dienst te zijn.

Met vriendelijke groet,

AL-West B.V. Dhr. Jan Godlieb, Tel. 31/570788113
Klantenservice

De parameters die in dit document worden vermeld, zijn geaccrediteerd volgens EN ISO/IEC 17025:2017. Alleen niet-geaccrediteerde parameters/resultaten zijn gemarkeerd met het symbool " *) ".

Kamer van Koophandel
Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.:
NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB

TESTING
RvA L 005

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

AGROLAB GROUP
Your labs. Your service.

Opdracht **1018285 Water**

Monsternr.	*Monster beschrijving*	*Monstername*	*Monsternamepunt*
372940	PB1 WM1	26.02.2021	

		Eenheid	372940 PB1 WM1
Metalen (AS3000)			
S	Barium (Ba)	µg/l	**140**
S	Cadmium (Cd)	µg/l	**<0,20**
S	Kobalt (Co)	µg/l	**<2,0**
S	Koper (Cu)	µg/l	**<2,0**
S	Kwik (Hg)	µg/l	**<0,05**
S	Lood (Pb)	µg/l	**<2,0**
S	Molybdeen (Mo)	µg/l	**<2,0**
S	Nikkel (Ni)	µg/l	**<3,0**
S	Zink (Zn)	µg/l	**16**
Aromaten (AS3000)			
S	Benzeen	µg/l	**<0,20**
S	Tolueen	µg/l	**<0,20**
S	Ethylbenzeen	µg/l	**<0,20**
S	*m,p-Xyleen*	µg/l	**<0,20**
S	*ortho-Xyleen*	µg/l	**<0,10**
S	**Som Xylenen (Factor 0,7)**	µg/l	**0,21** #)
S	Naftaleen	µg/l	**<0,020**
S	Styreen	µg/l	**<0,20**
Chloorhoudende koolwaterstoffen (AS3000)			
S	Dichloormethaan	µg/l	**<0,20**
S	Trichloormethaan (Chloroform)	µg/l	**<0,20**
S	Tetrachloormethaan (Tetra)	µg/l	**<0,10**
S	1,1-Dichloorethaan	µg/l	**<0,20**
S	1,2-Dichloorethaan	µg/l	**<0,20**
S	1,1,1-Trichloorethaan	µg/l	**<0,10**
S	1,1,2-Trichloorethaan	µg/l	**<0,10**
S	Vinylchloride	µg/l	**<0,20**
S	*1,1-Dichlooretheen*	µg/l	**<0,10**
S	*Cis-1,2-Dichlooretheen*	µg/l	**<0,10**
S	*trans-1,2-Dichlooretheen*	µg/l	**<0,10**
S	**Som cis/trans-1,2-Dichlooretheen (Factor 0,7)**	µg/l	**0,14** #)
S	**Som Dichlooretheen (Factor 0,7)**	µg/l	**0,21** #)
S	Trichlooretheen (Tri)	µg/l	**<0,20**
S	Tetrachlooretheen (Per)	µg/l	**<0,10**

De parameters die in dit document worden vermeld, zijn geaccrediteerd volgens EN ISO/IEC 17025:2017. Alleen niet-geaccrediteerde parameters/resultaten zijn gemarkeerd met het symbool " *) ".

Kamer van Koophandel
Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.:
NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB

TESTING
RvA L 005

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

AGROLAB GROUP
Your labs. Your service.

Opdracht **1018285 Water**

		Eenheid	372940 PB1 WM1	
Chloorhoudende koolwaterstoffen (AS3000)				
S	*1,1-Dichloorpropaan*	µg/l	**<0,20**	
S	*1,2-Dichloorpropaan*	µg/l	**<0,20**	
S	*1,3-Dichloorpropaan*	µg/l	**<0,20**	
S	**Som Dichloorpropanen (Factor 0,7)**	µg/l	**0,42**	#)
Broomhoudende koolwaterstoffen				
S	Tribroommethaan (bromoform)	µg/l	**<0,20**	
Minerale olie (AS3000)				
S	Koolwaterstoffractie C10-C40	µg/l	**<50**	
	Koolwaterstoffractie C10-C12	µg/l	**<10**	*)
	Koolwaterstoffractie C12-C16	µg/l	**<10**	*)
	Koolwaterstoffractie C16-C20	µg/l	**<5,0**	*)
	Koolwaterstoffractie C20-C24	µg/l	**<5,0**	*)
	Koolwaterstoffractie C24-C28	µg/l	**<5,0**	*)
	Koolwaterstoffractie C28-C32	µg/l	**5,0**	*)
	Koolwaterstoffractie C32-C36	µg/l	**8,1**	*)
	Koolwaterstoffractie C36-C40	µg/l	**9,7**	*)
Pesticiden (OCB's)				
S	*alfa-HCH*	µg/l	**<0,010**	
S	*beta-HCH*	µg/l	**<0,0080**	
S	*gamma-HCH*	µg/l	**<0,0090**	
S	*delta-HCH*	µg/l	**<0,0080**	
S	**Som HCH (STI) (Factor 0,7)**	µg/l	**0,025**	#)
S	*Aldrin*	µg/l	**<0,010**	
S	*Dieldrin*	µg/l	**<0,010**	
S	*Endrin*	µg/l	**<0,010**	
S	**Som Drins (STI) (Factor 0,7)**	µg/l	**0,021**	#)
S	*2,4-DDE (ortho, para-DDE)*	µg/l	**<0,010**	
S	*4,4-DDE (para, para-DDE)*	µg/l	**<0,010**	
S	*2,4-DDD (ortho, para-DDD)*	µg/l	**<0,010**	
S	*4,4-DDD (para, para-DDD)*	µg/l	**<0,010**	
S	*2,4-DDT (ortho, para-DDT)*	µg/l	**<0,010**	
S	*4,4-DDT (para, para-DDT)*	µg/l	**<0,010**	
S	**Som DDT/DDE/DDD (Factor 0,7)**	µg/l	**0,042**	#)
S	Heptachloor	µg/l	**<0,010**	
S	alfa-Endosulfan	µg/l	**<0,010**	
S	*cis-Heptachloorepoxide*	µg/l	**<0,010**	
S	*trans-Heptachloorepoxide*	µg/l	**<0,010**	
S	**Som cis/trans-Heptachloorepoxide (Factor 0,7)**	µg/l	**0,014**	#)
	Telodrin	µg/l	**<0,030**	*)
	Isodrin	µg/l	**<0,030**	*)

De parameters die in dit document worden vermeld, zijn geaccrediteerd volgens EN ISO/IEC 17025:2017. Alleen niet-geaccrediteerde parameters/resultaten zijn gemarkeerd met het symbool " *) ".

Kamer van Koophandel
Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.:
NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB

TESTING
RvA L 005

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

AGROLAB GROUP
Your labs. Your service.

De parameters die in dit document worden vermeld, zijn geaccrediteerd volgens EN ISO/IEC 17025:2017. Alleen niet-geaccrediteerde parameters/resultaten zijn gemarkeerd met het symbool " *) ".

Opdracht **1018285 Water**

	Eenheid	372940 PB1 WM1
Pesticiden (OCB's)		
S cis-Chloordaan	µg/l	**<0,010**
S trans-Chloordaan	µg/l	**<0,010**

#) Bij deze som zijn resultaten "<rapportagegrens" vermenigvuldigd met 0,7.
S) Erkend volgens AS SIKB 3000
Verklaring:"<" of n.a. betekent dat het gehalte van de component lager is dan de rapportagegrens.
De parameter-specifieke analytische meetonzekerheid en informatie over de berekeningsmethode zijn op aanvraag beschikbaar, indien de gerapporteerde resultaten boven de parameterspecifieke rapportagegrens liggen.

Begin van de analyses: 27.02.2021
Einde van de analyses: 04.03.2021

De resultaten hebben uitsluitend betrekking op de geanalyseerde monsters. In gevallen waarin het testlaboratorium niet verantwoordelijk was voor de bemonstering, gelden de gerapporteerde resultaten voor de monsters zoals zij zijn ontvangen. .

AL-West B.V. Dhr. Jan Godlieb, Tel. 31/570788113
Klantenservice

Toegepaste methoden

eigen methode *): Koolwaterstoffractie C10-C12 Koolwaterstoffractie C12-C16 Koolwaterstoffractie C16-C20 Koolwaterstoffractie C20-C24 Koolwaterstoffractie C24-C28 Koolwaterstoffractie C28-C32 Koolwaterstoffractie C32-C36 Koolwaterstoffractie C36-C40 Telodrin Isodrin

Protocollen AS 3100 : Barium (Ba) Cadmium (Cd) Kobalt (Co) Koper (Cu) Kwik (Hg) Lood (Pb) Molybdeen (Mo) Nikkel (Ni) Zink (Zn) Dichloormethaan Tribroommethaan (bromoform) Benzeen Trichloormethaan (Chloroform) Tetrachloormethaan (Tetra) Tolueen Ethylbenzeen 1,1-Dichloorethaan m,p-Xyleen ortho-Xyleen 1,2-Dichloorethaan Som Xylenen (Factor 0,7) Naftaleen Styreen 1,1,1-Trichloorethaan 1,1,2-Trichloorethaan Vinylchloride 1,1-Dichlooretheen Cis-1,2-Dichlooretheen trans-1,2-Dichlooretheen Som cis/trans-1,2-Dichlooretheen (Factor 0,7) Som Dichlooretheen (Factor 0,7) Trichlooretheen (Tri) Tetrachlooretheen (Per) 1,1-Dichloorpropaan 1,2-Dichloorpropaan 1,3-Dichloorpropaan Som Dichloorpropanen (Factor 0,7) Koolwaterstoffractie C10-C40 alfa-HCH beta-HCH gamma-HCH delta-HCH Som HCH (STI) (Factor 0,7) Aldrin Dieldrin Endrin Som Drins (STI) (Factor 0,7) 2,4-DDE (ortho, para-DDE) 4,4-DDE (para, para-DDE) 2,4-DDD (ortho, para-DDD) 4,4-DDD (para, para-DDD) 2,4-DDT (ortho, para-DDT) 4,4-DDT (para, para-DDT) Som DDT/DDE/DDD (Factor 0,7) Heptachloor alfa-Endosulfan cis-Heptachloorepoxide trans-Heptachloorepoxide Som cis/trans-Heptachloorepoxide (Factor 0,7) cis-Chloordaan trans-Chloordaan

Kamer van Koophandel Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.: NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB

TESTING RvA L 005

AL-West B.V.

Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

CHROMATOGRAM for Order No. 1018285, Analysis No. 372940, created at 02.03.2021 09:15:51

Monster beschrijving: PB1 WM1

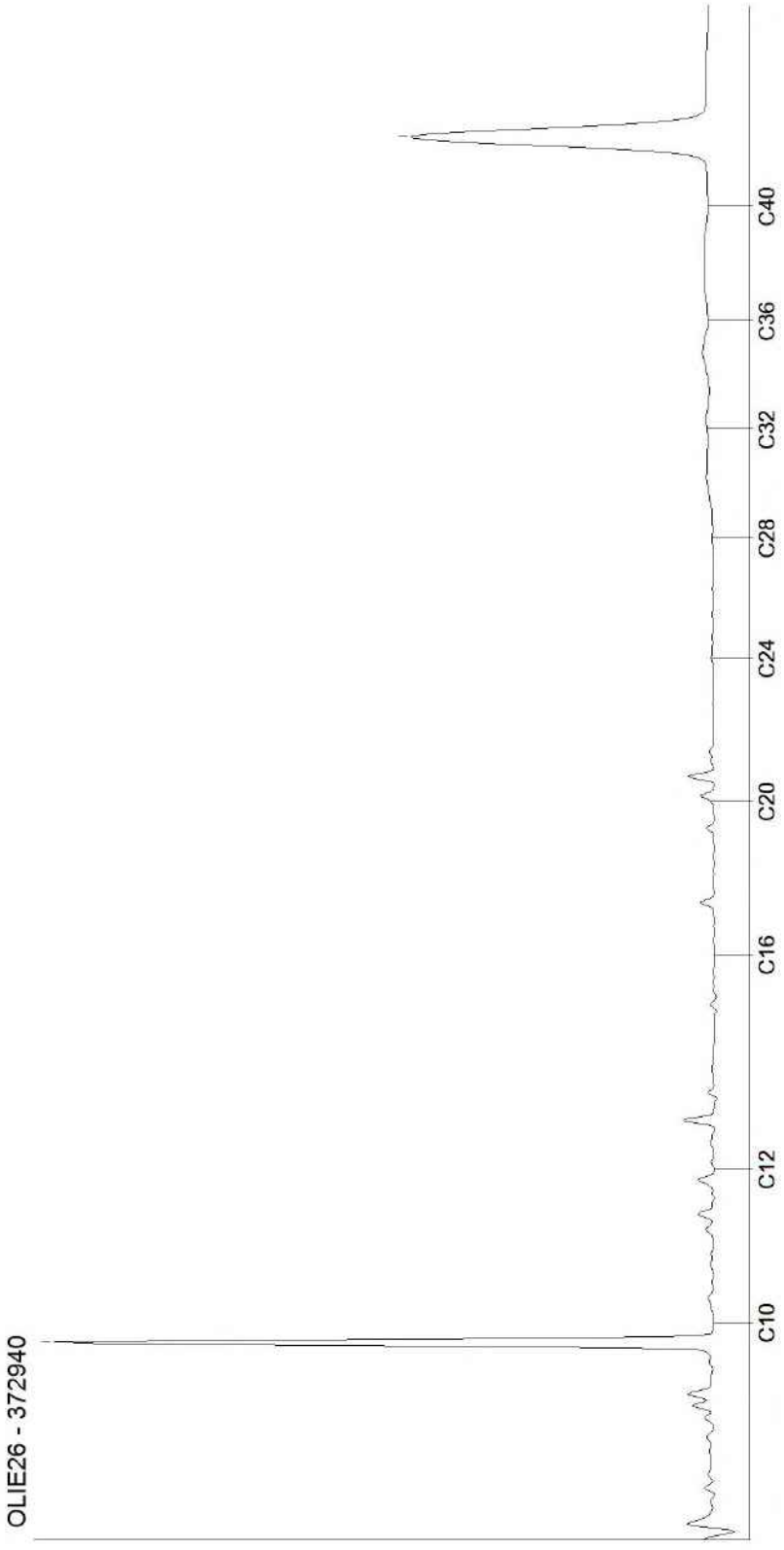

Kamer van Koophandel
Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.:
NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

DOC-13-15768289-NL-P1

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

AGROLAB GROUP
Your labs. Your service.

Terra Agribusiness BV
Joost Stevelink
Postbus 105
7630 AC Ootmarsum

Datum	09.04.2021
Relatienr	35008640
Opdrachtnr.	1034007

ANALYSERAPPORT

Opdracht **1034007 Bodem / Eluaat**

Opdrachtgever	35008640 Terra Agribusiness BV
Uw referentie	2021-012 BJZ Mooieweg 23 Arnhem
Opdrachtacceptatie	02.04.21
Monsternemer	Opdrachtgever

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij zenden wij u de resultaten van het door u aangevraagde laboratoriumonderzoek.

De analyses zijn, tenzij anders vermeld, uitgevoerd overeenkomstig onze erkenning voor de werkzaamheid "Analyse voor milieuhygiënisch bodemonderzoek" van het Besluit Bodemkwaliteit.

Dit rapport mag alleen in zijn geheel worden gereproduceerd. Eventuele bijlagen zijn onderdeel van het rapport.

Indien u nog vragen heeft of aanvullende informatie wenst, verzoeken wij u om contact op te nemen met Klantenservice.

Wij vertrouwen U met de toegezonden informatie van dienst te zijn.

Met vriendelijke groet,

AL-West B.V. Jørgen Smit, Tel. +31/570788120

De parameters die in dit document worden vermeld, zijn geaccrediteerd volgens EN ISO/IEC 17025:2017. Alleen niet-geaccrediteerde parameters/resultaten zijn gemarkeerd met het symbool "*) ".

Kamer van Koophandel
Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.:
NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB

TESTING
RvA L 005

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

AGROLAB GROUP
Your labs. Your service.

Opdracht 1034007 Bodem / Eluaat

Monsternr.	*Monstername*	*Monster beschrijving*
434265	02.04.2021	12N-1
434266	02.04.2021	13N-1
434267	02.04.2021	16N-1
434268	02.04.2021	18N-1

		Eenheid	434265 12N-1	434266 13N-1	434267 16N-1	434268 18N-1
Algemene monstervoorbehandeling						
S	Voorbehandeling conform AS3000		++	++	++	++
S	Droge stof	%	93,6	81,1	81,5	80,8
Pesticiden (OCB's)						
S	*2,4-DDD (ortho, para-DDD)*	mg/kg Ds	0,0090	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	*4,4-DDD (para, para-DDD)*	mg/kg Ds	0,056	0,0055	0,0069	0,0028
S	**Som DDD (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,065	0,0062 #)	0,0076 #)	0,0035 #)
S	*2,4-DDE (ortho, para-DDE)*	mg/kg Ds	0,014	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	*4,4-DDE (para, para-DDE)*	mg/kg Ds	0,098	0,14	0,26	0,084
S	**Som DDE (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,11	0,14 #)	0,26 #)	0,085 #)
S	*2,4-DDT (ortho, para-DDT)*	mg/kg Ds	0,14	0,0049	0,0047	0,0019
S	*4,4-DDT (para, para-DDT)*	mg/kg Ds	0,047	0,030	0,038	0,015
S	**Som DDT (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,19	0,035	0,043	0,017
S	**Som DDT/DDE/DDD (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,36	0,18 #)	0,31 #)	0,11 #)
S	*Aldrin*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	*Dieldrin*	mg/kg Ds	0,014	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	*Endrin*	mg/kg Ds	<0,0020 m)	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	*Isodrin*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	*Telodrin*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	**Som Drins (STI) (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,016 #)	0,0021 #)	0,0021 #)	0,0021 #)
S	*alfa-HCH*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	*beta-HCH*	mg/kg Ds	0,020	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	*gamma-HCH*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	*delta-HCH*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	**Som HCH (STI) (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,022 #)	0,0028 #)	0,0028 #)	0,0028 #)
S	1,3-Hexachloorbutadieen	mg/kg Ds	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
S	*cis-Chloordaan*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	*trans-Chloordaan*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	**Som Chloordaan (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,0014 #)	0,0014 #)	0,0014 #)	0,0014 #)
S	*cis-Heptachloorepoxide*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	*trans-Heptachloorepoxide*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	**Som cis/trans-Heptachloorepoxide (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,0014 #)	0,0014 #)	0,0014 #)	0,0014 #)
S	*Heptachloor*	mg/kg Ds	<0,0010	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	*alfa-Endosulfan*	mg/kg Ds	0,0019	<0,0010	<0,0010	<0,0010
S	**Som OCB landbodem (Factor 0,7)**	mg/kg Ds	0,41 #)	0,19 #)	0,32 #)	0,12 #)

De parameters die in dit document worden vermeld, zijn geaccrediteerd volgens EN ISO/IEC 17025:2017. Alleen niet-geaccrediteerde parameters/resultaten zijn gemarkeerd met het symbool "*) ".

Kamer van Koophandel Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.: NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB

RvA TESTING L 005

DOC-13-16013493-NL-P2

AL-West B.V.
Dortmundstraat 16B, 7418 BH Deventer, the Netherlands
Tel. +31(0)570 788110
e-Mail: info@al-west.nl, www.al-west.nl

AGROLAB GROUP
Your labs. Your service.

Opdracht **1034007 Bodem / Eluaat**

		Eenheid	434265 12N-1	434266 13N-1	434267 16N-1	434268 18N-1
Chloorbenzenen						
S	*Hexachloorbenzeen (HCB)*	mg/kg Ds	**<0,0010**	**<0,0010**	**<0,0010**	**<0,0010**

#) Bij deze som zijn resultaten "<rapportagegrens" vermenigvuldigd met 0,7.
m) De rapportagegrens is verhoogd, omdat door matrixeffecten, resp. co-elutie een kwantificering bemoeilijkt wordt.
S) Erkend volgens AS SIKB 3000
Verklaring:"<" of n.a. betekent dat het gehalte van de component lager is dan de rapportagegrens.
De parameter-specifieke analytische meetonzekerheid en informatie over de berekeningsmethode zijn op aanvraag beschikbaar, indien de gerapporteerde resultaten boven de parameterspecifieke rapportagegrens liggen.

Begin van de analyses: 02.04.2021
Einde van de analyses: 09.04.2021

De resultaten hebben uitsluitend betrekking op de geanalyseerde monsters. In gevallen waarin het testlaboratorium niet verantwoordelijk was voor de bemonstering, gelden de gerapporteerde resultaten voor de monsters zoals zij zijn ontvangen. .

AL-West B.V. Jørgen Smit, Tel. +31/570788120

Toegepaste methoden

conform Protocollen AS 3000 : Voorbehandeling conform AS3000 2,4-DDD (ortho, para-DDD) 4,4-DDD (para, para-DDD) Som DDD (Factor 0,7) 2,4-DDE (ortho, para-DDE) 4,4-DDE (para, para-DDE) Som DDE (Factor 0,7) 2,4-DDT (ortho, para-DDT) 4,4-DDT (para, para-DDT) Som DDT (Factor 0,7) Som DDT/DDE/DDD (Factor 0,7) Aldrin Dieldrin Endrin Isodrin Telodrin Som Drins (STI) (Factor 0,7) alfa-HCH beta-HCH gamma-HCH delta-HCH Som HCH (STI) (Factor 0,7) Hexachloorbenzeen (HCB) 1,3-Hexachloorbutadieen cis-Chloordaan trans-Chloordaan Som Chloordaan (Factor 0,7) cis-Heptachloorepoxide trans-Heptachloorepoxide Som cis/trans-Heptachloorepoxide (Factor 0,7) Heptachloor alfa-Endosulfan Som OCB landbodem (Factor 0,7)

conformNEN-EN12880; AS3000, AS3200; NEN-EN15934 : Droge stof

De parameters die in dit document worden vermeld, zijn geaccrediteerd volgens EN ISO/IEC 17025:2017. Alleen niet-geaccrediteerde parameters/resultaten zijn gemarkeerd met het symbool " *) ".

Kamer van Koophandel
Nr. 08110898
VAT/BTW-ID-Nr.:
NL 811132559 B01

Directeur
ppa. Marc van Gelder
Dr. Paul Wimmer

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB

TESTING
RvA L 005

DOC-13-16013493-NL-P3

Tabel 1: Gemeten gehalten in grond met beoordeling conform de Wet Bodembescherming

Grondmonster		BM1			12N-1			13N-1		
Certificaatcode		1015571			1034007			1034007		
Boring(en)		1, 2, 3, 4			12N			13N		
Traject (m -mv)		0,20 - 0,50			0,00 - 0,50			0,00 - 0,50		
Humus	% ds	1,90			3,40			3,40		
Lutum	% ds	30,0			23,0			23,0		
Datum van toetsing		25-2-2021			12-4-2021			12-4-2021		
Monsterconclusie		Overschrijding Achtergrondwaarde			Overschrijding Achtergrondwaarde			Overschrijding Achtergrondwaarde		
Monstermelding 1										
Monstermelding 2										
Monstermelding 3										
		Meetw	**GSSD**	**Index**	**Meetw**	**GSSD**	**Index**	**Meetw**	**GSSD**	**Index**
BESTRIJDINGSMIDDELEN										
trans-Heptachloorepoxide	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0021	
DDT,DDE,DDD (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,071			0,36			0,18		
HCH (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,0028			0,022			0,0028		
Heptachloorepoxide (som, 0.7 factor	mg/kg ds	0,0014			0,0014			0,0014		
DDT (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,017			0,19			0,035		
DDD (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,0063			0,065			0,0062		
DDE (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,048			0,11			0,14		
Hexachloorbutadieen	mg/kg ds	<0,001	<0,004		<0,001	<0,002		<0,001	<0,002	
alfa-HCH	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035	0	<0,0010	<0,0021	0	<0,0010	<0,0021	0
beta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035	0	**0,020**	**0,059**	**0,04**	<0,0010	<0,0021	0
gamma-HCH	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035	0	<0,0010	<0,0021	-0	<0,0010	<0,0021	-0
delta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035 (6)		<0,0010	<0,0021 (6)		<0,0010	<0,0021 (6)	
Isodrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035 (5)		<0,0010	<0,0021 (5)		<0,0010	<0,0021 (5)	
Telodrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035 (5)		<0,0010	<0,0021 (5)		<0,0010	<0,0021 (5)	
Heptachloor	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035	0	<0,0010	<0,0021	0	<0,0010	<0,0021	0
Heptachloorepoxide	mg/kg ds		<0,0070	0		<0,0041	0		<0,0041	0
Aldrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0021	
Dieldrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035		0,014	0,041		<0,0010	<0,0021	
Endrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035		0,0020#	0,0041 (41)		<0,0010	<0,0021	
DDE (som)	mg/kg ds		**0,24**	**0,06**		**0,33**	**0,1**		**0,41**	**0,14**
2,4-DDE (ortho, para-DDE)	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035		0,014	0,041		<0,0010	<0,0021	
4,4-DDE (para, para-DDE)	mg/kg ds	0,047	0,235		0,098	0,288		0,14	0,41	
DDD (som)	mg/kg ds		**0,032**	**0**		**0,19**	**0,01**		0,018	-0
2,4-DDD (ortho, para-DDD)	mg/kg ds	0,0019	0,0095		0,0090	0,0265		<0,0010	<0,0021	
4,4-DDD (para, para-DDD)	mg/kg ds	0,0044	0,0220		0,056	0,165		0,0055	0,0162	
DDT (som)	mg/kg ds		0,084	-0,08		**0,55**	**0,23**		0,10	-0,06
2,4-DDT (ortho, para-DDT)	mg/kg ds	0,0018	0,0090		0,14	0,41		0,0049	0,0144	
4,4-DDT (para, para-DDT)	mg/kg ds	0,015	0,075		0,047	0,138		0,030	0,088	
alfa-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035	0	**0,0019**	**0,0056**	**0**	<0,0010	<0,0021	0
Chloordaan (cis + trans)	mg/kg ds		<0,0070	0		<0,0041	0		<0,0041	0
cis-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0021	
trans-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0021	
Drins (Aldrin+Dieldrin+Endrin)	mg/kg ds	0,0021	<0,0105	-0	**0,016#**	**0,047**	**0,01**	0,0021	<0,0062	-0
Som 21 Organochloorhoud. bestrijdingsm	mg/kg ds	**0,081**	**0,407** (5)		**0,41#**	**1,20** (5)		**0,19**	**0,57** (5)	
GECHLOREERDE KOOLWATERSTOFFEN										
PCB (som 7)	mg/kg ds		<0,025	0						
Hexachloorbenzeen (HCB)	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035	-0	<0,0010	<0,0021	-0	<0,0010	<0,0021	-0
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035							
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035							
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035							
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035							
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035							
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035							
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035							
METALEN										
IJzer	% ds	<5,0	3,5 (6)							

Grondmonster		BM1			12N-1		13N-1	
Certificaatcode		1015571			1034007		1034007	
Boring(en)		1, 2, 3, 4			12N		13N	
Traject (m -mv)		0,20 - 0,50			0,00 - 0,50		0,00 - 0,50	
Humus	% ds	1,90			3,40		3,40	
Lutum	% ds	30,0			23,0		23,0	
Datum van toetsing		25-2-2021			12-4-2021		12-4-2021	
Monsterconclusie		Overschrijding Achtergrondwaarde			Overschrijding Achtergrondwaarde		Overschrijding Achtergrondwaarde	
Kobalt	mg/kg ds	9,3	8,0	-0,04				
Nikkel	mg/kg ds	24	21	-0,22				
Koper	mg/kg ds	19	20	-0,13				
Zink	mg/kg ds	66	65	-0,13				
Molybdeen	mg/kg ds	<1,5	<1,1	-0				
Cadmium	mg/kg ds	0,29	0,35	-0,02				
Barium	mg/kg ds	120	103 (6)					
Kwik	mg/kg ds	0,09	0,09	-0				
Lood	mg/kg ds	29	30	-0,04				
OVERIG								
cis-Heptachloorepoxide	mg/kg ds	<0,0010	<0,0035		<0,0010	<0,0021	<0,0010	<0,0021
Droge stof	%	82,4	82,4 (6)		93,6	93,6 (6)	81,1	81,1 (6)
Lutum	%	30						
Organische stof (humus)	%	1,9						
OVERIGE (ORGANISCHE) VERBINDINGEN								
Minerale olie C10 - C12	mg/kg ds	<3	11 (6)					
Minerale olie C10 - C40	mg/kg ds	<35	<123	-0,01				
Minerale olie C12 - C16	mg/kg ds	<3	11 (6)					
Minerale olie C16 - C20	mg/kg ds	<4	14 (6)					
Minerale olie C20 - C24	mg/kg ds	<5	18 (6)					
Minerale olie C24 - C28	mg/kg ds	<5	18 (6)					
Minerale olie C28 - C32	mg/kg ds	<5	18 (6)					
Minerale olie C32 - C36	mg/kg ds	<5	18 (6)					
Minerale olie C36 - C40	mg/kg ds	<5	18 (6)					
PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	<0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	<0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	0,064	0,064					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,16	0,16					
Chryseen	mg/kg ds	0,11	0,11					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,098	0,098					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,092	0,092					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,068	0,068					
Indeno-(1,2,3-c,d)pyreen	mg/kg ds	0,084	0,084					
Benzo(g,h,i)peryleen	mg/kg ds	0,097	0,097					
PAK 10 VROM	mg/kg ds		0,84	-0,02				

Tabel 2: Gemeten gehalten in grond met beoordeling conform de Wet Bodembescherming

Grondmonster		16N-1			18N-1			BM2		
Certificaatcode		1034007			1034007			1015571		
Boring(en)		16N			18N			5, 6, 7, 8		
Traject (m -mv)		0,00 - 0,50			0,00 - 0,50			0,00 - 0,50		
Humus	% ds	3,40			3,40			2,10		
Lutum	% ds	23,0			23,0			27,0		
Datum van toetsing		12-4-2021			12-4-2021			25-2-2021		
Monsterconclusie		Overschrijding Achtergrondwaarde			Overschrijding Achtergrondwaarde			Overschrijding Achtergrondwaarde		
Monstermelding 1										
Monstermelding 2										
Monstermelding 3										
		Meetw	**GSSD**	**Index**	**Meetw**	**GSSD**	**Index**	**Meetw**	**GSSD**	**Index**
BESTRIJDINGSMIDDELEN										
trans-Heptachloorepoxide	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0033	
DDT,DDE,DDD (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,31			0,11			0,19		
HCH (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,0028			0,0028			0,0049#		
Heptachloorepoxide (som, 0.7 factor	mg/kg ds	0,0014			0,0014			0,0014		
DDT (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,043			0,017			0,038		
DDD (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,0076			0,0035			0,0044		
DDE (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,26			0,085			0,15		
Hexachloorbutadieen	mg/kg ds	<0,001	<0,002		<0,001	<0,002		<0,001	<0,003	
alfa-HCH	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	0	<0,0010	<0,0021	0	**0,0040#**	**0,0133** (41)	**0**
beta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	0	<0,0010	<0,0021	0	<0,0010	<0,0033	0
gamma-HCH	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	-0	<0,0010	<0,0021	-0	<0,0010	<0,0033	0
delta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021 (6)		<0,0010	<0,0021 (6)		<0,0010	<0,0033 (6)	
Isodrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021 (5)		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0033 (5)	
Telodrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021 (5)		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0033 (5)	
Heptachloor	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	0	<0,0010	<0,0021	0	<0,0010	<0,0033	0
Heptachloorepoxide	mg/kg ds		<0,0041	0		<0,0041	0		<0,0067	0
Aldrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0033	
Dieldrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0033	
Endrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0033	
DDE (som)	mg/kg ds		**0,77**	**0,3**		**0,25**	**0,07**		**0,72**	**0,28**
2,4-DDE (ortho, para-DDE)	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0033	
4,4-DDE (para, para-DDE)	mg/kg ds	0,26	0,76		0,084	0,247		0,15	0,71	
DDD (som)	mg/kg ds		**0,022**	**0**		0,010	-0		**0,021**	**0**
2,4-DDD (ortho, para-DDD)	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0033	
4,4-DDD (para, para-DDD)	mg/kg ds	0,0069	0,0203		0,0028	0,0082		0,0037	0,0176	
DDT (som)	mg/kg ds		0,13	-0,05		0,050	-0,1		0,18	-0,01
2,4-DDT (ortho, para-DDT)	mg/kg ds	0,0047	0,0138		0,0019	0,0056		0,0033	0,0157	
4,4-DDT (para, para-DDT)	mg/kg ds	0,038	0,112		0,015	0,044		0,035	0,167	
alfa-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	0	<0,0010	<0,0021	0	<0,0010	<0,0033	0
Chloordaan (cis + trans)	mg/kg ds		<0,0041	0		<0,0041	0		<0,0067	0
cis-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0033	
trans-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0021		<0,0010	<0,0033	
Drins (Aldrin+Dieldrin+Endrin)	mg/kg ds	0,0021	<0,0062	-0	0,0021	<0,0062	-0	0,0021	<0,0100	-0
Som 21 Organochloorhoud. bestrijdingsm	mg/kg ds	**0,32**	**0,95** (5)		0,12	0,34		**0,21#**	**0,98** (5)	
GECHLOREERDE KOOLWATERSTOFFEN										
PCB (som 7)	mg/kg ds								<0,023	0
Hexachloorbenzeen (HCB)	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	-0	<0,0010	<0,0021	-0	<0,0010	<0,0033	-0
PCB 28	mg/kg ds							<0,0010	<0,0033	
PCB 52	mg/kg ds							<0,0010	<0,0033	
PCB 101	mg/kg ds							<0,0010	<0,0033	
PCB 118	mg/kg ds							<0,0010	<0,0033	
PCB 138	mg/kg ds							<0,0010	<0,0033	
PCB 153	mg/kg ds							<0,0010	<0,0033	
PCB 180	mg/kg ds							<0,0010	<0,0033	
METALEN										
IJzer	% ds							<5,0	3,5 (6)	
Kobalt	mg/kg ds							10	9	-0,03

Grondmonster		16N-1		18N-1		BM2		
Certificaatcode		1034007		1034007		1015571		
Boring(en)		16N		18N		5, 6, 7, 8		
Traject (m -mv)		0,00 - 0,50		0,00 - 0,50		0,00 - 0,50		
Humus	% ds	3,40		3,40		2,10		
Lutum	% ds	23,0		23,0		27,0		
Datum van toetsing		12-4-2021		12-4-2021		25-2-2021		
Monsterconclusie		Overschrijding Achtergrondwaarde		Overschrijding Achtergrondwaarde		Overschrijding Achtergrondwaarde		
Nikkel	mg/kg ds					29	27	-0,12
Koper	mg/kg ds					24	27	-0,09
Zink	mg/kg ds					74	77	-0,11
Molybdeen	mg/kg ds					<1,5	<1,1	-0
Cadmium	mg/kg ds					0,41	0,51	-0,01
Barium	mg/kg ds					120	113 (6)	
Kwik	mg/kg ds					0,09	0,09	-0
Lood	mg/kg ds					29	31	-0,04
OVERIG								
cis-Heptachloorepoxide	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	<0,0010	<0,0021	<0,0010	<0,0033	
Droge stof	%	81,5	81,5 (6)	80,8	80,8 (6)	80,7	80,7 (6)	
Lutum	%					27		
Organische stof (humus)	%					2,1		
OVERIGE (ORGANISCHE) VERBINDINGEN								
Minerale olie C10 - C12	mg/kg ds					<3	10 (6)	
Minerale olie C10 - C40	mg/kg ds					<35	<117	-0,02
Minerale olie C12 - C16	mg/kg ds					<3	10 (6)	
Minerale olie C16 - C20	mg/kg ds					<4	13 (6)	
Minerale olie C20 - C24	mg/kg ds					<5	17 (6)	
Minerale olie C24 - C28	mg/kg ds					<5	17 (6)	
Minerale olie C28 - C32	mg/kg ds					<5	17 (6)	
Minerale olie C32 - C36	mg/kg ds					<5	17 (6)	
Minerale olie C36 - C40	mg/kg ds					<5	17 (6)	
PAK								
Naftaleen	mg/kg ds					<0,050	<0,035	
Anthraceen	mg/kg ds					<0,050	<0,035	
Fenanthreen	mg/kg ds					0,17	0,17	
Fluorantheen	mg/kg ds					0,41	0,41	
Chryseen	mg/kg ds					0,14	0,14	
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds					0,17	0,17	
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds					0,16	0,16	
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds					0,081	0,081	
Indeno-(1,2,3-c,d)pyreen	mg/kg ds					0,11	0,11	
Benzo(g,h,i)peryleen	mg/kg ds					0,11	0,11	
PAK 10 VROM	mg/kg ds						1,42	-0

Tabel 3: Gemeten gehalten in grond met beoordeling conform de Wet Bodembescherming

Grondmonster		BM3		
Certificaatcode		1015571		
Boring(en)		12, 13, 16, 18		
Traject (m -mv)		0,00 - 0,50		
Humus	% ds	3,40		
Lutum	% ds	23,0		
Datum van toetsing		25-2-2021		
Monsterconclusie		Overschrijding Achtergrondwaarde		
Monstermelding 1				
Monstermelding 2				
Monstermelding 3				
		Meetw	**GSSD**	**Index**
BESTRIJDINGSMIDDELEN				
trans-Heptachloorepoxide	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	
DDT,DDE,DDD (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	1,1		
HCH (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,0061		
Heptachloorepoxide (som, 0.7 factor	mg/kg ds	0,0014		
DDT (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,40		
DDD (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,029		
DDE (som, 0.7 factor)	mg/kg ds	0,63		
Hexachloorbutadieen	mg/kg ds	<0,001	<0,002	
alfa-HCH	mg/kg ds	**0,0026**	**0,0076**	**0**
beta-HCH	mg/kg ds	**0,0021**	**0,0062**	**0**
gamma-HCH	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	-0
delta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021 (6)	
Isodrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021 (5)	
Telodrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021 (5)	
Heptachloor	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	0
Heptachloorepoxide	mg/kg ds		<0,0041	0
Aldrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	
Dieldrin	mg/kg ds	0,0073	0,0215	
Endrin	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	
DDE (som)	mg/kg ds		**1,84**	**0,79**
2,4-DDE (ortho, para-DDE)	mg/kg ds	0,0071	0,0209	
4,4-DDE (para, para-DDE)	mg/kg ds	0,62	1,82	
DDD (som)	mg/kg ds		**0,086**	**0**
2,4-DDD (ortho, para-DDD)	mg/kg ds	0,0042	0,0124	
4,4-DDD (para, para-DDD)	mg/kg ds	0,025	0,074	
DDT (som)	mg/kg ds		**1,16**	**0,64**
2,4-DDT (ortho, para-DDT)	mg/kg ds	0,065	0,191	
4,4-DDT (para, para-DDT)	mg/kg ds	0,33	0,97	
alfa-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	0
Chloordaan (cis + trans)	mg/kg ds		<0,0041	0
cis-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	
trans-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	
Drins (Aldrin+Dieldrin+Endrin)	mg/kg ds	**0,0087**	**0,0256**	**0**
Som 21 Organochloorhoud. bestrijdingsm	mg/kg ds	**1,1**	**3,2** (5)	
GECHLOREERDE KOOLWATERSTOFFEN				
PCB (som 7)	mg/kg ds		<0,014	-0,01
Hexachloorbenzeen (HCB)	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	-0
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	
METALEN				
IJzer	% ds	<5,0	3,5 (6)	
Kobalt	mg/kg ds	9,3	9,9	-0,03

Grondmonster		BM3		
Certificaatcode		1015571		
Boring(en)		12, 13, 16, 18		
Traject (m -mv)		0,00 - 0,50		
Humus	% ds	3,40		
Lutum	% ds	23,0		
Datum van toetsing		25-2-2021		
Monsterconclusie		Overschrijding Achtergrondwaarde		
Nikkel	mg/kg ds	26	28	-0,11
Koper	mg/kg ds	27	32	-0,06
Zink	mg/kg ds	79	89	-0,09
Molybdeen	mg/kg ds	<1,5	<1,1	-0
Cadmium	mg/kg ds	0,30	0,37	-0,02
Barium	mg/kg ds	110	118 (6)	
Kwik	mg/kg ds	**0,15**	**0,16**	**0**
Lood	mg/kg ds	31	34	-0,03
OVERIG				
cis-Heptachloorepoxide	mg/kg ds	<0,0010	<0,0021	
Droge stof	%	80,6	80,6 (6)	
Lutum	%	23		
Organische stof (humus)	%	3,4		
OVERIGE (ORGANISCHE) VERBINDINGEN				
Minerale olie C10 - C12	mg/kg ds	<3	6 (6)	
Minerale olie C10 - C40	mg/kg ds	<35	<72	-0,02
Minerale olie C12 - C16	mg/kg ds	<3	6 (6)	
Minerale olie C16 - C20	mg/kg ds	<4	8 (6)	
Minerale olie C20 - C24	mg/kg ds	<5	10 (6)	
Minerale olie C24 - C28	mg/kg ds	<5	10 (6)	
Minerale olie C28 - C32	mg/kg ds	10	29 (6)	
Minerale olie C32 - C36	mg/kg ds	<5	10 (6)	
Minerale olie C36 - C40	mg/kg ds	<5	10 (6)	
PAK				
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	<0,035	
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	<0,035	
Fenanthreen	mg/kg ds	0,081	0,081	
Fluorantheen	mg/kg ds	0,19	0,19	
Chryseen	mg/kg ds	0,11	0,11	
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,11	0,11	
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,12	0,12	
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,062	0,062	
Indeno-(1,2,3-c,d)pyreen	mg/kg ds	0,081	0,081	
Benzo(g,h,i)peryleen	mg/kg ds	0,077	0,077	
PAK 10 VROM	mg/kg ds		0,90	-0,02

----------	: Geen toetsnorm aanwezig
<	: kleiner dan de detectielimiet
8,88	: <= Achtergrondwaarde
<=T	: Kleiner of gelijk aan Tussenwaarde
8,88	: <= Interventiewaarde
8,88	: > Interventiewaarde
41	: Verhoogde rapportagegrens geconstateerd door BoToVa service
5	: Norm I ontbreekt
6	: Heeft geen normwaarde
#	: verhoogde rapportagegrens
GSSD	: Gestandaardiseerde meetwaarde
Index	: (GSSD - AW) / (I - AW)

- Getoetst via de BoToVa service, versie 3.1.0 -

Projectcode: 2021-012

Tabel 4: Normwaarden conform de Wet Bodembescherming

		AW	WO	IND	I
BESTRIJDINGSMIDDELEN					
Hexachloorbutadieen	mg/kg ds	0,003			
alfa-HCH	mg/kg ds	0,001	0,001	0,5	17
beta-HCH	mg/kg ds	0,002	0,002	0,5	1,6
gamma-HCH	mg/kg ds	0,003	0,04	0,5	1,2
Heptachloor	mg/kg ds	0,0007	0,0007	0,1	4
Heptachloorepoxide	mg/kg ds	0,002	0,002	0,1	4
Aldrin	mg/kg ds				0,32
DDE (som)	mg/kg ds	0,1	0,13	1,3	2,3
DDD (som)	mg/kg ds	0,02	0,84	34	34
DDT (som)	mg/kg ds	0,2	0,2	1	1,7
alfa-Endosulfan	mg/kg ds	0,0009	0,0009	0,1	4
Chloordaan (cis + trans)	mg/kg ds	0,002	0,002	0,1	4
Drins (Aldrin+Dieldrin+Endrin)	mg/kg ds	0,015	0,04	0,14	4
Som 21 Organochloorhoud. bestrijdingsm	mg/kg ds	0,4			
GECHLOREERDE KOOLWATERSTOFFEN					
PCB (som 7)	mg/kg ds	0,02	0,04	0,5	1
Hexachloorbenzeen (HCB)	mg/kg ds	0,0085	0,027	1,4	2
METALEN					
Kobalt	mg/kg ds	15	35	190	190
Nikkel	mg/kg ds	35	39	100	100
Koper	mg/kg ds	40	54	190	190
Zink	mg/kg ds	140	200	720	720
Molybdeen	mg/kg ds	1,5	88	190	190
Cadmium	mg/kg ds	0,6	1,2	4,3	13
Kwik	mg/kg ds	0,15	0,83	4,8	36
Lood	mg/kg ds	50	210	530	530
OVERIGE (ORGANISCHE) VERBINDINGEN					
Minerale olie C10 - C40	mg/kg ds	190	190	500	5000
PAK					
PAK 10 VROM	mg/kg ds	1,5	6,8	40	40

Tabel 5: Gemeten concentraties in grondwater met beoordeling conform de Wet Bodembescherming

Watermonster		PB1 WM1		
Datum		26-2-2021		
Filterdiepte (m -mv)		2,40 - 3,40		
Datum van toetsing		5-3-2021		
Monsterconclusie		Overschrijding Streefwaarde		
Monstermelding 1				
Monstermelding 2				
Monstermelding 3				
		Meetw	**GSSD**	**Index**
AROMATISCHE VERBINDINGEN				
Benzeen	µg/l	<0,20	<0,14	-0
Ethylbenzeen	µg/l	<0,20	<0,14	-0,03
Tolueen	µg/l	<0,20	<0,14	-0,01
Xylenen (som)	µg/l		<0,21	0
meta-/para-Xyleen (som)	µg/l	<0,20	<0,14	
ortho-Xyleen	µg/l	<0,10	<0,07	
Styreen (Vinylbenzeen)	µg/l	<0,20	<0,14	-0,02
Som 16 Aromatische oplosmiddelen	µg/l		<0,77 (2,14)	
BESTRIJDINGSMIDDELEN				
trans-Heptachloorepoxide	µg/l	<0,010	<0,007	
DDT,DDE,DDD (som, 0.7 factor)	µg/l	0,042		
HCH (som, 0.7 factor)	µg/l	0,025		
Heptachloorepoxide (som, 0.7 factor	µg/l	0,014		
alfa-HCH	µg/l	<0,010	<0,007	
beta-HCH	µg/l	<0,0080	<0,0056	
gamma-HCH	µg/l	<0,0090	<0,0063	
delta-HCH	µg/l	<0,0080	<0,0056	
Isodrin	µg/l	<0,030	0,021 (6)	
Telodrin	µg/l	<0,030	0,021 (6)	
Heptachloor	µg/l	<0,010	<0,007	0,02
Heptachloorepoxide	µg/l		<0,014	0
Aldrin	µg/l	<0,010	<0,007	
Dieldrin	µg/l	<0,010	<0,007	
Endrin	µg/l	<0,010	<0,007	
2,4-DDE (ortho, para-DDE)	µg/l	<0,010	<0,007	
4,4-DDE (para, para-DDE)	µg/l	<0,010	<0,007	
2,4-DDD (ortho, para-DDD)	µg/l	<0,010	<0,007	
4,4-DDD (para, para-DDD)	µg/l	<0,010	<0,007	
2,4-DDT (ortho, para-DDT)	µg/l	<0,010	<0,007	
4,4-DDT (para, para-DDT)	µg/l	<0,010	<0,007	
alfa-Endosulfan	µg/l	<0,010	<0,007	0
Chloordaan (cis + trans)	µg/l		<0,014	0,07
cis-Chloordaan	µg/l	<0,010	<0,007	
trans-Chloordaan	µg/l	<0,010	<0,007	
DDT/DDE/DDD (som)	µg/l		<0,042	4,2
HCHs (som, STI-tabel)	µg/l		<0,025	-0,03
Drins (Aldrin+Dieldrin+Endrin)	µg/l		<0,021 0,021	
GECHLOREERDE KOOLWATERSTOFFEN				
1,3-Dichloorpropaan	µg/l	<0,20	<0,14	
1,1-Dichloorpropaan	µg/l	<0,20	<0,14	
Dichloorpropaan	µg/l		<0,42	-0
Dichloorpropanen (0,7 som, 1,1+1,2+1,3)	µg/l	0,42		
cis + trans-1,2-Dichlooretheen	µg/l		<0,14	0,01
1,1-Dichlooretheen	µg/l	<0,10	<0,07	0,01
cis-1,2-Dichlooretheen	µg/l	<0,10	<0,07	
trans-1,2-Dichlooretheen	µg/l	<0,10	<0,07	

Watermonster		PB1 WM1		
Datum		26-2-2021		
Filterdiepte (m -mv)		2,40 - 3,40		
Datum van toetsing		5-3-2021		
Monsterconclusie		Overschrijding Streefwaarde		
Dichloormethaan	µg/l	<0,20	<0,14	0
Trichloormethaan (Chloroform)	µg/l	<0,20	<0,14	-0,01
Tribroommethaan (bromoform)	µg/l	<0,20	<0,14 (14)	
Tetrachloormethaan (Tetra)	µg/l	<0,10	<0,07	0,01
1,1-Dichloorethaan	µg/l	<0,20	<0,14	-0,01
1,2-Dichloorethaan	µg/l	<0,20	<0,14	-0,02
1,2-Dichloorpropaan	µg/l	<0,20	<0,14	
1,1,1-Trichloorethaan	µg/l	<0,10	<0,07	0
1,1,2-Trichloorethaan	µg/l	<0,10	<0,07	0
Trichlooretheen (Tri)	µg/l	<0,20	<0,14	-0,05
Tetrachlooretheen (Per)	µg/l	<0,10	<0,07	0
Vinylchloride	µg/l	<0,20	<0,14	0,03
METALEN				
Kobalt	µg/l	<2,0	<1,4	-0,23
Nikkel	µg/l	<3,0	<2,1	-0,22
Koper	µg/l	<2,0	<1,4	-0,23
Zink	µg/l	16	16	-0,07
Molybdeen	µg/l	<2,0	<1,4	-0,01
Cadmium	µg/l	<0,20	<0,14	-0,05
Barium	µg/l	**140**	**140**	**0,16**
Kwik	µg/l	<0,05	<0,04	-0,06
Lood	µg/l	<2,0	<1,4	-0,23
OVERIG				
cis-Heptachloorepoxide	µg/l	<0,010	<0,007	
OVERIGE (ORGANISCHE) VERBINDINGEN				
Minerale olie C10 - C12	µg/l	<10	7 (6)	
Minerale olie C10 - C40	µg/l	<50	<35	-0,03
Minerale olie C12 - C16	µg/l	<10	7 (6)	
Minerale olie C16 - C20	µg/l	<5,0	3,5 (6)	
Minerale olie C20 - C24	µg/l	<5,0	3,5 (6)	
Minerale olie C24 - C28	µg/l	<5,0	3,5 (6)	
Minerale olie C28 - C32	µg/l	5,0	5,0 (6)	
Minerale olie C32 - C36	µg/l	8,1	8,1 (6)	
Minerale olie C36 - C40	µg/l	9,7	9,7 (6)	
PAK				
Naftaleen	µg/l	<0,020	<0,014	0
PAK 10 VROM	-		<0,00020 (11)	

----------	: Geen toetsnorm aanwezig
<	: kleiner dan de detectielimiet
8,88	: <= Streefwaarde
8,88	: > Streefwaarde
8,88	: > Interventiewaarde
>T	: Groter dan Tussenwaarde
11	: Enkele parameters ontbreken in de berekening van de somfractie
14	: Streefwaarde ontbreekt zorgplicht van toepassing
2	: Enkele parameters ontbreken in de som
6	: Heeft geen normwaarde
#	: verhoogde rapportagegrens
GSSD	: Gestandaardiseerde meetwaarde
Index	: (GSSD - S) / (I - S)

- Getoetst via de BoToVa service, versie 3.1.0 -

Tabel 6: Normwaarden conform de Wet Bodembescherming

		S	S Diep	Indicatief	I
AROMATISCHE VERBINDINGEN					
Benzeen	µg/l	0,2			30
Ethylbenzeen	µg/l	4			150
Tolueen	µg/l	7			1000
Xylenen (som)	µg/l	0,2			70
Styreen (Vinylbenzeen)	µg/l	6			300
Som 16 Aromatische oplosmiddelen	µg/l			150	
BESTRIJDINGSMIDDELEN					
alfa-HCH	µg/l	0,033			
beta-HCH	µg/l	0,008			
gamma-HCH	µg/l	0,009			
Heptachloor	µg/l	5E-06			0,3
Heptachloorepoxide	µg/l	5E-06			3
Aldrin	µg/l	9E-06			
Dieldrin	µg/l	0,0001			
Endrin	µg/l	4E-05			
alfa-Endosulfan	µg/l	0,0002			5
Chloordaan (cis + trans)	µg/l	2E-05			0,2
DDT/DDE/DDD (som)	µg/l	4E-06			0,01
HCHs (som, STI-tabel)	µg/l	0,05			1
Drins (Aldrin+Dieldrin+Endrin)	µg/l				0,1
GECHLOREERDE KOOLWATERSTOFFEN					
Dichloorpropaan	µg/l	0,8			80
cis + trans-1,2-Dichlooretheen	µg/l	0,01			20
1,1-Dichlooretheen	µg/l	0,01			10
Dichloormethaan	µg/l	0,01			1000
Trichloormethaan (Chloroform)	µg/l	6			400
Tribroommethaan (bromoform)	µg/l				630
Tetrachloormethaan (Tetra)	µg/l	0,01			10
1,1-Dichloorethaan	µg/l	7			900
1,2-Dichloorethaan	µg/l	7			400
1,1,1-Trichloorethaan	µg/l	0,01			300
1,1,2-Trichloorethaan	µg/l	0,01			130
Trichlooretheen (Tri)	µg/l	24			500
Tetrachlooretheen (Per)	µg/l	0,01			40
Vinylchloride	µg/l	0,01			5
METALEN					
Kobalt	µg/l	20	0,7		100
Nikkel	µg/l	15	2,1		75
Koper	µg/l	15	1,3		75
Zink	µg/l	65	24		800
Molybdeen	µg/l	5	3,6		300
Cadmium	µg/l	0,4	0,06		6
Barium	µg/l	50	200		625
Kwik	µg/l	0,05	0,01		0,3
Lood	µg/l	15	1,7		75
OVERIGE (ORGANISCHE) VERBINDINGEN					
Minerale olie C10 - C40	µg/l	50			600
PAK					
Naftaleen	µg/l	0,01			70

Analysecertificaat asbest

Opdracht

Opdrachtgever	Terra Agribusiness	Rapportnummer	V210201706 versie 1
Contactpersoon	Dhr. J. Stevelink	Datum opdracht	18-02-2021
Adres	Eerste Stegge 54	Datum ontvangst	18-02-2021
Postcode en plaats	7631 AE Ootmarsum	Datum rapportage	24-02-2021
Projectcode	2021-012	Pagina	1 van 2
Project omschrijving	BJZ Mooieweg 23 Arnhem		

Naam	MM1	Datum monstername	17-02-2021
Monstersoort	Puin	Datum analyse	23-02-2021
Monstername door	Opdrachtgever	Barcode	
Analyse methode	Asbest in puin m.b.v. microscopie- conform NEN 5898 en AP04 SB5 (Q)		

Q = door RvA geaccrediteerd

Deelmonsters

Nummer	Boornaam	Begin diepte	Eind diepte	Barcode
1	1-1A-1 1van2	0	30	AM14325880
2	1-1A-1 2van2	0	30	AM14325879
3	2-2A-1 1van2	0	20	AM14325880
4	2-2A-1 2van2	0	20	AM14325879
5	3-3A-1 1van2	0	20	AM14325880
6	3-3A-1 2van2	0	20	AM14325879
7	4-4A-1 1van2	0	20	AM14325880
8	4-4A-1 2van2	0	20	AM14325879

Resultaten

Parameter	Concentratie		95% betrouwbaarheidsinterval				Eenheid
			Ondergrens		Bovengrens		
	Gemeten	Gewogen	Gemeten	Gewogen	Gemeten	Gewogen	
Droge stof	82,0						%
Massa monster (veldnat)	32,2						kg
Massa monster (droog)	26,4						kg
Chrysotiel (serpentijn)	n.a.	n.a.	-	-	1,1	1,1	mg/kg ds
Amosiet (amfibool)	n.a.	n.a.	-	-	-	-	mg/kg ds
Crocidoliet (amfibool)	n.a.	n.a.	-	-	-	-	mg/kg ds
Per mineralogische groep							
Niet hechtgeb. serpentijn	n.a.	n.a.	-	-	1,1	1,1	mg/kg ds
Hechtgebonden serpentijn	n.a.	n.a.	-	-	-	-	mg/kg ds
Totaal serpentijn	n.a.	n.a.	-	-	1,1	1,1	mg/kg ds
Niet hechtgeb. amfibool	n.a.	n.a.	-	-	-	-	mg/kg ds
Hechtgebonden amfibool	n.a.	n.a.	-	-	-	-	mg/kg ds
Totaal amfibool	n.a.	n.a.	-	-	-	-	mg/kg ds
Totaal							
Niet hechtgeb. asbest	<2	n.a.	-	-	1,1	1,1	mg/kg ds
Hechtgebonden asbest	<2	n.a.	-	-	-	-	mg/kg ds
Totaal asbest	<2	n.a.	-	-	1,1	1,1	mg/kg ds

n.a. = niet aantoonbaar
Aanvullende analyseresultaten volgen hieronder.

Conclusie en/of opmerkingen:
Het aangeboden monster bevat geen asbest.

Hoofdanalist laboratorium
Mw. ing. E. Kingma

Dit rapport mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De resultaten hebben uitsluitend betrekking op de monsters, zoals die door u voor analyse ter beschikking zijn gesteld.
Eurofins ACMAA Testing is niet aansprakelijk voor interpretaties en conclusies die gedaan zijn naar aanleiding van de verkregen resultaten.
Nadere informatie over de toegepaste methodes en prestatiekenmerken is beschikbaar en kan op aanvraag worden verkregen.

TESTEN
RvA L 376

Analysecertificaat asbest

Opdracht

Opdrachtgever	Terra Agribusiness	Rapportnummer	V210201706 versie 1
Contactpersoon	Dhr. J. Stevelink	Datum opdracht	18-02-2021
Adres	Eerste Stegge 54	Datum ontvangst	18-02-2021
Postcode en plaats	7631 AE Ootmarsum	Datum rapportage	24-02-2021
Projectcode	2021-012	Pagina	2 van 2
Project omschrijving	BJZ Mooieweg 23 Arnhem		

Analyse	Fractie > 20 mm	Fractie 8 - 20 mm	Fractie 4 - 8 mm	Fractie 2 - 4 mm	Fractie 1 - 2 mm	Fractie 0,5 - 1 mm	Fractie < 0,5 mm	Fractie Totaal
Zeven (g)	0	5097	5162	3678	3305	4071	5076	26389
Afgezochte deel fractie (%)	100	100	100	50	20	5		

NHG = Niet hechtgebonden.
HG = Hechtgebonden.

Eurofins ACMAA Testing
't Haarboer 6
7561 BL Deurningen

Telefoon 074 – 2455041
Fax 074 – 2508245
E-mail laboratorium@acmaa.nl

Website www.acmaa.nl
IBAN NL71RABO0185200877
KvK 60951540

BTWnr. NL854132120B01
BIC RABONL2U

Opdrachten worden uitgevoerd volgens de Algemene Voorwaarden van ACMAA Group B.V., gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel Oost Nederland.

BIJLAGE VI

Foto's

2

3

4

5

6

7

8

9

10

19

Bijlage 3:
Kaarten behorend bij Boomeffectanalyse

Fruitbomen (voornamelijk Kers) met een goede tot zeer goede conditie
Opmerking: bomen hebben achterstand voor wat betreft onderhoud

Met gebruik van goed materieel zou een deel van deze bomen kunnen worden herplant langs de erfgrens

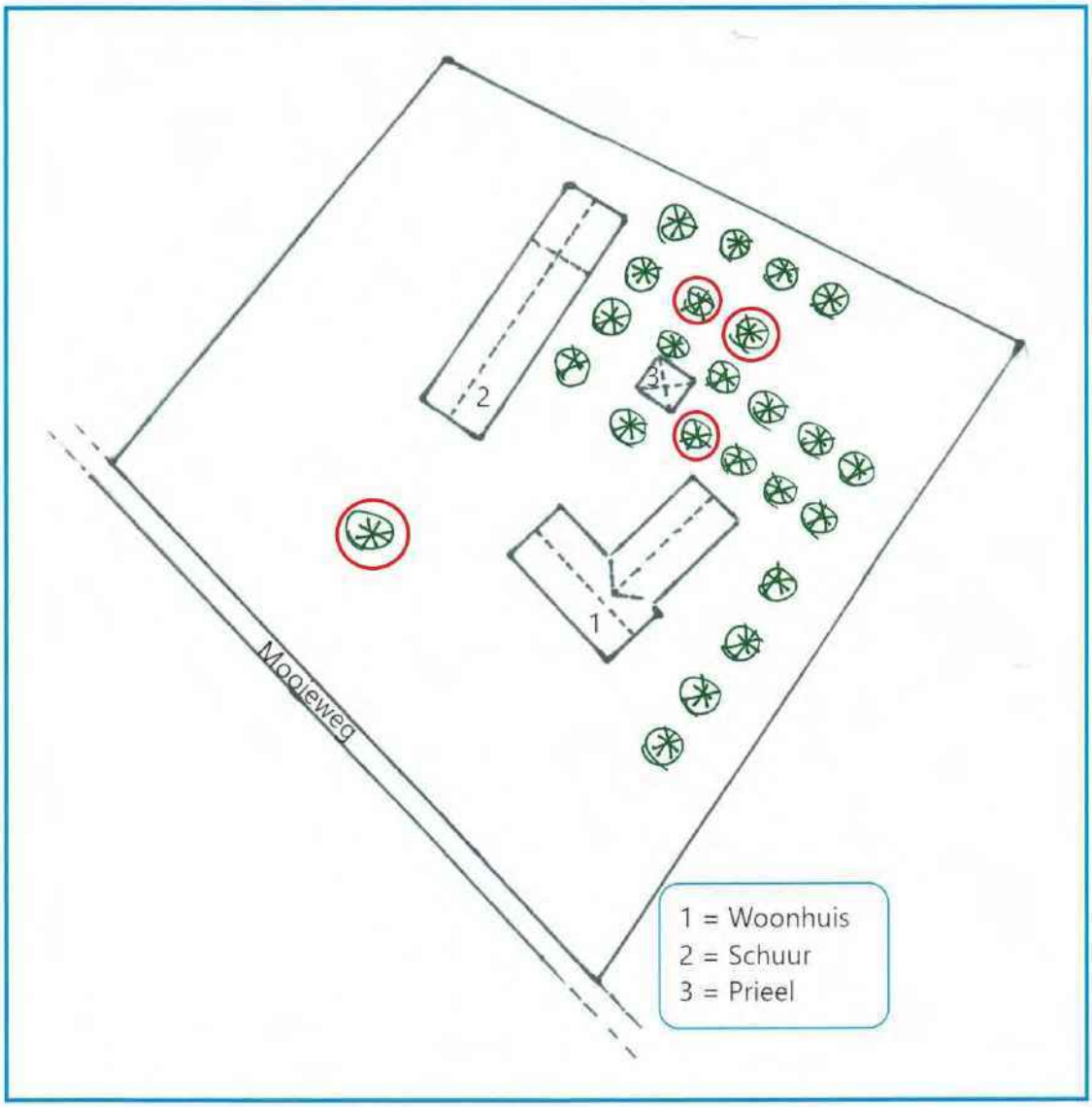

Fruitbomen (Kers en Pruim) met matige conditie
Reden: boomwonden of kwijnend

Deze bomen kunnen worden verwijderd

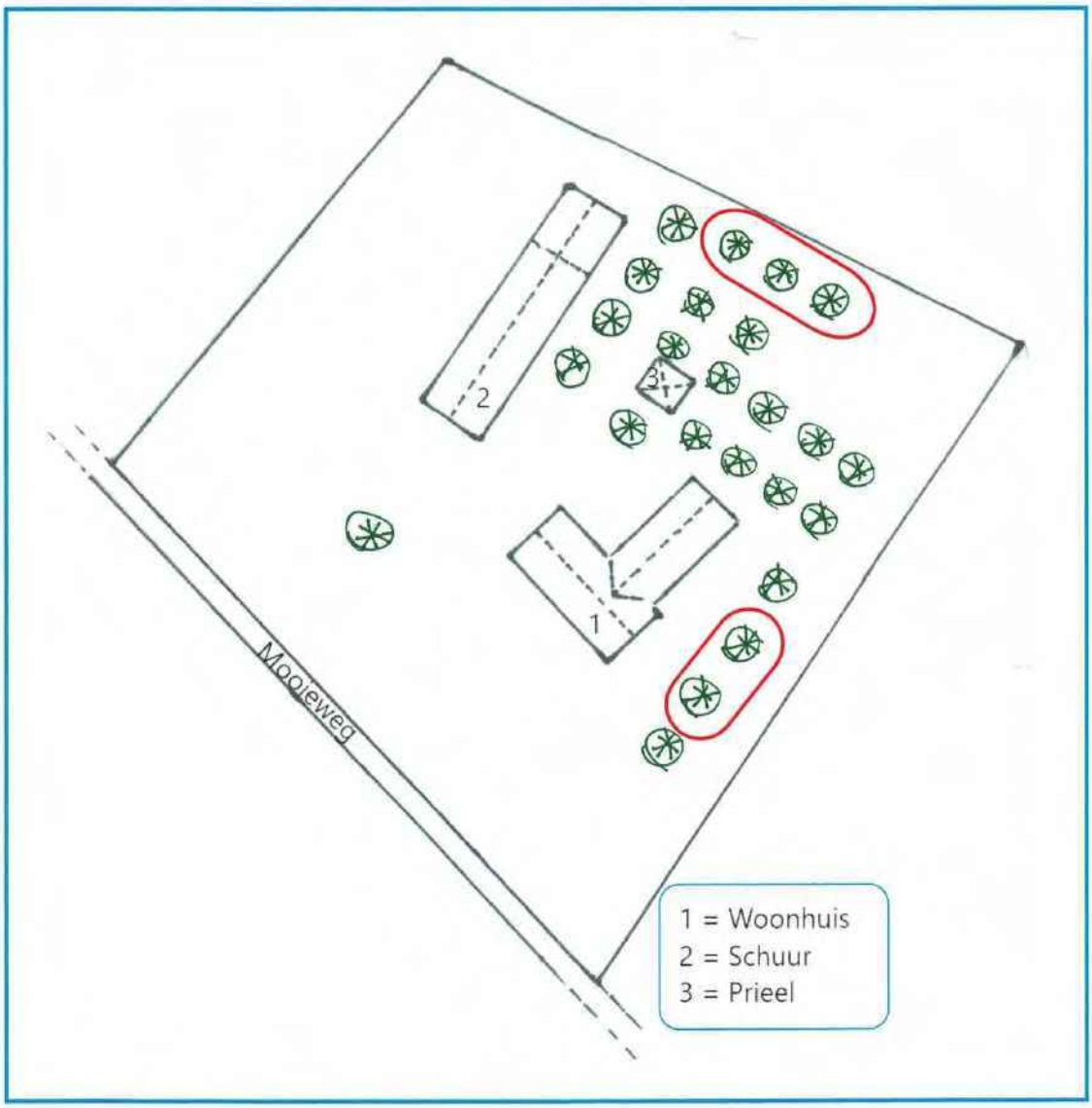

Fruitbomen (Kers en Pruim) met slechte conditie
Reden: geinfecteerd door Boomgaardvuurzwam *Phellinus tuberculosus*

Deze bomen kunnen worden verwijderd

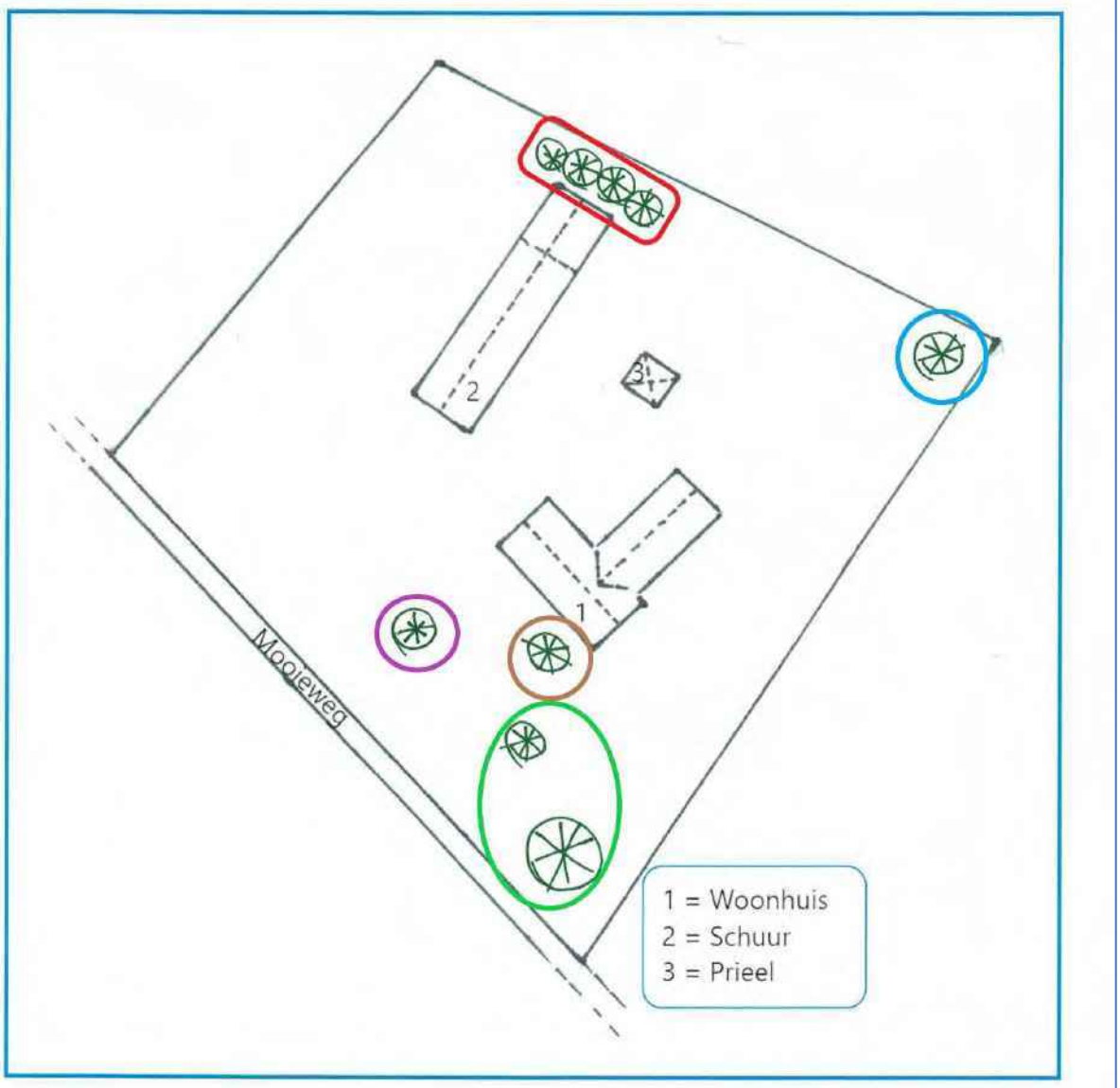

Inheemse boomsoorten
Rood kader = Zwarte els *Alnus glutinosa*
Blauw kader = Es *Fraxinus excelsior*
Groen kader = Walnoot *Juglans regia*
Bruin kader = Ruwe berk *Betula pendula*
Paars kader = Grove den *Pinus sylvestris*

Zwarte els kan worden gehandhaafd
Es kan worden gehandhaafd, maar zal op termijn te groot en te hoog worden
Walnoot kan worden gehandhaafd
NB: Er staan er twee. De kleinste kan het best worden verwijderd of worden herplant op een andere plek.
Ruwe berk kan worden verwijderd
Grove den kan worden gehandhaafd

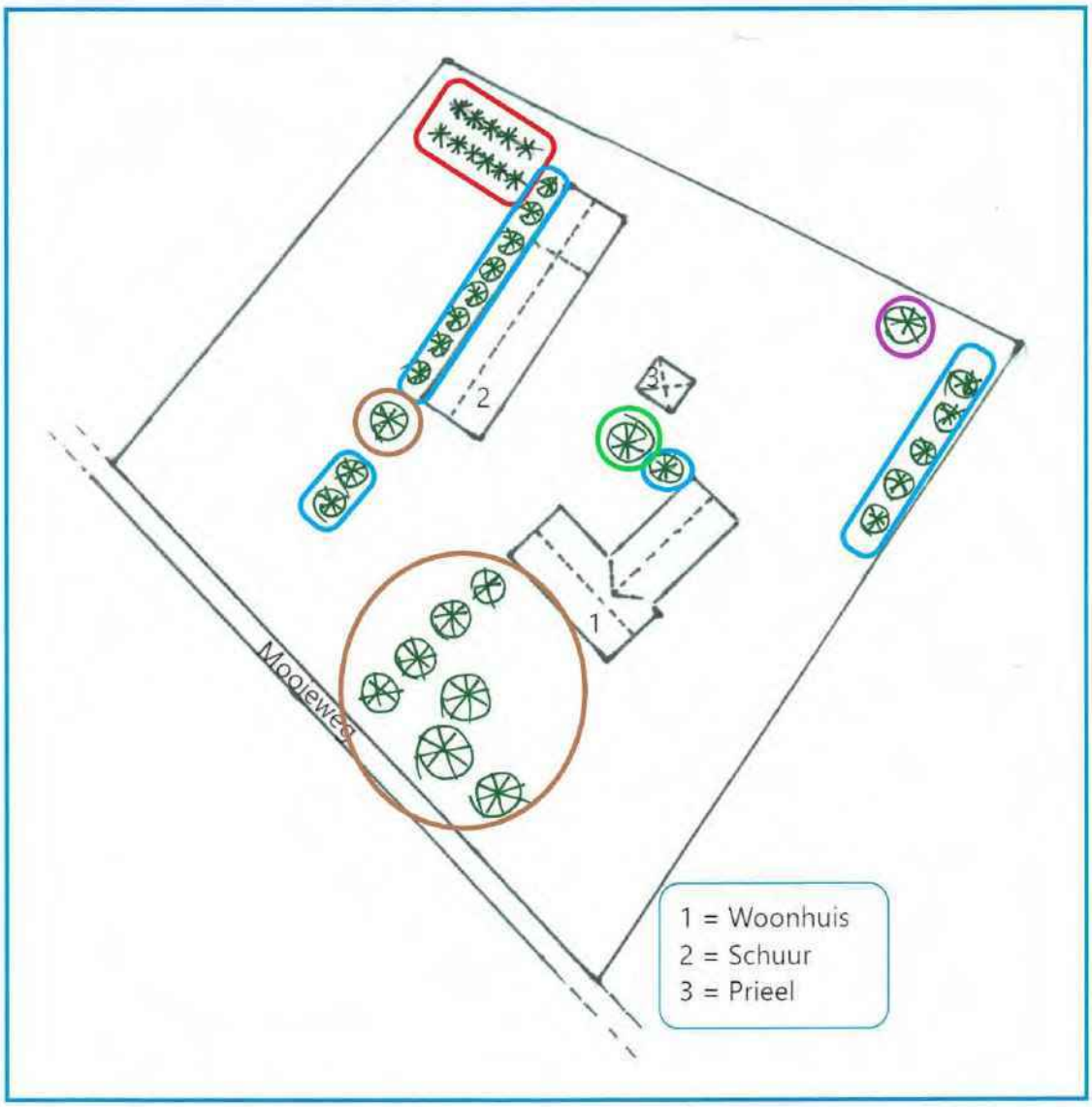

Overzicht exoten
Rood kader = Laurierkers *Prunus laurocerasus*
Blauw kader = Conifeer *Thuja spec.*
Paars kader = Vlinderstruik *Buddleja davidii*
Groen kader = Douglasspar *Pseudotsuga menziesii*
Bruin kader = Diverse soorten. Waaronder Taxus *Taxus baccata,* Himalayadeder *Cedrus deodara*, Blauwe ceder *Cedrus libani*

Laurierkers kan worden verwijderd
Coniferen kunnen worden verwijderd
Vlinderstruik kan worden verwijderd of werden herplant
Douglas kan worden verwijderd
Overige soorten kunnen worden gehandhaafd. Met name de beide ceders kunnen uitgroeien tot fraai bomen

Zaaknummer: 609854

BIJLAGE 1. ONDERDEEL UITMAKEND VAN HET RAADSVOORSTEL

vast te stellen bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23

Zienswijzenrapport bestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23'

Het ontwerpbestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23' heeft van 24 augustus 2021 tot en met 4 oktober 2021 ter inzage gelegen. Tijdens deze periode is één zienswijze ingediend. Deze zienswijze is afkomstig van de bewoner van een woning die is gelegen tegenover het perceel Mooieweg 23.

In dit zienswijzenrapport treft u een samenvatting van de zienswijze aan en de reactie van de gemeente op deze zienswijze. De volledige zienswijze is als bijlage bij de stukken voor de raadsvergadering gevoegd.

Zienswijze:
De bezwaren richten zich (voornamelijk) op de aantasting van de uitstraling van de Mooieweg en vermindering van het uitzicht. De bezwaren zijn als volgt:

1. Uitzicht. Het uitzicht aan de voorzijde van onze woning zal drastisch veranderen, van prachtig groen naar grote, dicht aan de weg gelegen woningen, dit tast ons woongenot aan en is een inbreuk op onze privacy;
2. Aantasting landschap. Het unieke "landelijke" karakter van dit stuk Mooieweg wordt aangetast;
3. Schade door de bouw. Onze woning is juist geheel gerenoveerd, met onder andere tegelvloer en wanden met stucwerk. Wij zitten niet te wachten op schade / scheuren als gevolg van bouwwerkzaamheden op tegenovergelegen percelen;
4. Planschade. Waardevermindering van onze woning door aantasting van de "unieke ligging"; Op ons verzoek heeft een makelaar de situatie ter plekke beoordeeld en geconcludeerd dat het bestaande uitzicht een "Unique Selling Point" is, oftewel: aantasting van het uitzicht betekent aantasting van de verkoopkansen en een vermindering van de waarde

Reactie gemeente:
De indieners van de zienswijze (verder reclamant) wonen aan de Mooieweg tegenover de ontwikkellocatie.

Afbeelding 1. Luchtfoto van de bestaande situatie

De beantwoording van de zienswijze volgt de volgorde van de bezwaren.

Ad. 1. Beperking van het uitzicht
Het uitzicht vanuit de woningen tegenover het perceel Mooieweg 23 zal veranderen. In de bestaande situatie is dit een grasveld met een woning met bijgebouwen. De bebouwing op het perceel zal worden gesloopt en het perceel wordt opgedeeld in drie percelen. Op elk perceel biedt het

bestemmingsplan ruimte voor de bouw van een woning met bijgebouwen. In de regels van het bestemmingsplan zijn de maximale oppervlakten opgenomen.
Aan de voorzijde van het perceel is de bestemming 'Tuin' behouden en bevat het nieuwe plan delen die niet bebouwd mogen worden zodat er doorzichten zijn naar het achterliggend landschap.

In het geldende bestemmingsplan heeft het perceel een woonbestemming (zie afbeelding 2). Deze is opgedeeld in een bouwvlak, een zone bijgebouwen en een onbebouwbare zone. Op een groot deel van het perceel zijn bijgebouwen toegestaan. Dat betekent dat er op een deel van het perceel nu ook bijgebouwen (met een goothoogte van 3 meter en een nokhoogte van 6 meter) gerealiseerd kunnen worden.
Buiten het bouwvlak biedt de wet mogelijkheden voor vergunningsvrije bouwwerken.
De mogelijkheden uit het geldende bestemmingsplan zijn meegenomen bij de ruimtelijke afweging.

Afbeelding 2. Vergelijking met vigerend bestemmingsplan

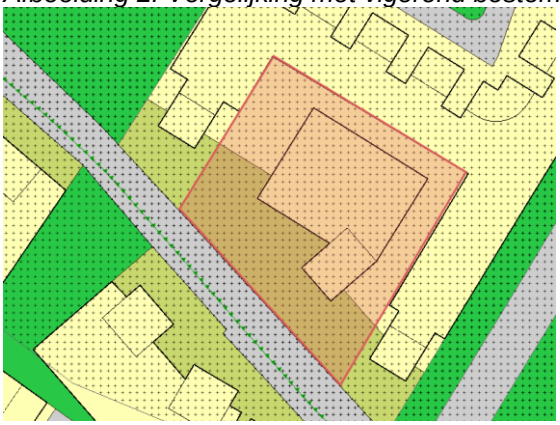

Uitsnede geldend bestemmingsplan 'Arnhem Zuid-Oost' met rood omkaderd het plangebied

Verbeelding ontwerpbestemmingsplan 'Chw Mooieweg 23'

De afstand tussen de bestaande woningen aan de zuidzijde van de Mooieweg en de nieuw te bouwen woningen is minimaal 35 meter. Dat is in een stedelijke omgeving een aanzienlijke afstand. Gezien deze afstand zal er geen sprake zijn van onevenredige aantasting van het woongenot of van vermindering van privacy.

Ad. 2. Aantasting landschap

Bij de beoordeling van dit initiatief is zorgvuldig gekeken naar de ruimtelijke structuur van de Mooieweg. In paragraaf 3.2.8 van de toelichting wordt hier op ingegaan.

Hieronder wordt hier nog wat dieper op ingegaan.

Mooieweg-zone in zijn context
De oude ontginningsweg Mooieweg bevindt zich binnen het landschapstype van de polder. Het geldend landschapsbeleid is verwoord in de Groenvisie Arnhem 2017-2035: behoud en versterken van de landschappelijke identiteit in Arnhem-Zuid. Dat gaat in dit geval om die van de polder, met haar oude ontginningsstructuren (wegen), groen-blauwe lijnen, park Westerveld, stadspark Immerloo en het Zeegbos. Deze structuur verwijst naar het vroegere landschap toen de polder ontgonnen werd voor bewoning en agrarisch gebruik.

De Mooieweg ligt in een context die twee gezichten kent een zuidelijk deel waarbij het stedelijk veld tot aan de achterkavel van de bestaande bebouwing is opgerukt. En een noordelijk deel dat voor een belangrijk deel open is en zicht geeft op de Huissensedijk en een deel waarbij de woonwijk Gaardenhage in ontwikkeling is. Een groenbuffer tussen Gaardenhage en de kavel aan de Mooieweg zorgen ervoor dat het oude lint Mooieweg herkenbaar blijft.

Op de kaart, indicatief toekomstig landschappelijk raamwerk, is de zone Mooieweg te zien in zijn grotere context.

Afbeelding 3. Indicatief toekomstig landschappelijk raamwerk met in het rood de locatie van deze ontwikkeling

Streefbeeld

Algemeen

De lintwegen komen voor in het polderlandschap van Arnhem-Zuid en Presikhaaf. De linten zijn smalle verharde wegen met één- of tweezijdige agrarische laanbeplanting (met name knotwilgen en fruitbomen), bloemrijke bermen en smalle sloten met steile oevers. Door het oorspronkelijke beeld van wegen met erven van boerderijen, fruitboomgaarden en weitjes, is het karakter intiem en kleinschalig. De lange rechte wegen vormen zichtassen en doorkijken tot buiten de stad.
Meestal hebben ze een langzaam-verkeersfunctie als doorgaande fietsroute. Behalve de oude wegen naar het voormalige dorp Elden: deze hebben hun ontsluitingsfunctie voor het dorp behouden. Langs de linten liggen wijk- en buurtparken en concentratiepunten van voorzieningen als buurtcentra, scholen en winkelcentra.
Het streven is herkenbaarheid van het oorspronkelijke karakter en een goede inpassing in het stedelijk weefsel. Dat wil zeggen dat zoveel mogelijk voorkanten en landschappelijke ruimtes gericht zijn naar de linten.

Er zijn verschillende linten te onderscheiden:
type a:
Oude linten met als functie een doorgaande fietsroute. Deze hebben een smal profiel met een laanbeplanting van knotbomen (kom) of fruitbomen (oeverwal) en worden begeleid door een kruidenrijke berm en een smalle sloot met steile oevers.
type b:
Oude linten die als functie ontsluitingsweg hebben. Deze hebben een profiel van een gewone weg, met een laanbeplanting van bomen van de 1e of de 2e orde, van een landschappelijke soort. Het lint wordt begeleid door smalle sloten met steile oevers en kruidenrijke bermen. De bermen worden vaak gebruikt als trottoir. De voorzijde van de woningen is gericht naar de weg.

De linten manifesteren zich als herkenbare en ruime groenstructuren in de wijk. Het beeld en beheer is landschappelijk en natuurlijk. Sommige aangrenzende ruimtes hebben nog het oorspronkelijke agrarische karakter en gebruik. De linten hebben ruimtelijke voorrang op de andere lijnen die zij kruisen. Dat wil zeggen dat bij kruisingen de beeldkarakteristiek van de linten leidend is. De linten worden natuurlijk beheerd.

Streefbeeld Mooieweg

De Mooieweg is een lint van type a en b. Een oude lint dat functioneert als doorgaande fietsroute. Een smal profiel met een laanbeplanting van knotbomen (kom) of fruitbomen (oeverwal) dat begeleid wordt door een kruidenrijke berm en een smalle sloot met steile oevers.

Maar ook een oud lint dat functioneert als ontsluitingsweg. Een profiel met een eenzijdige laanbeplanting van bomen van de 1e of de 2e orde. De bomenrij wisselt soms van wegzijde. Het lint wordt begeleid door smalle sloten met steile oevers en kruidenrijke bermen. De bermen worden vaak gebruikt als trottoir. De voorzijde van de woningen is gericht naar de weg.

Randvoorwaarden/Uitgangspunten Kavels
Voor het behoud van de 'leesbaarheid' van het oorspronkelijke historische landschap, en voor het (relatieve) behoud van de karakteristiek van de Mooieweg als agrarische weg (open losstaande bebouwing op grote percelen), is de ruimtelijke herkenbaarheid van de Mooieweg en de stedelijke woonbebouwing vormgegeven door deze structuren los van elkaar gehouden.
Dit door een relatief 'open' landschappelijke bufferzone tussen de lintbebouwing van de Mooieweg en de nieuwe woonwijkverkavelingen aan de noord- en zuidzijde van de Mooieweg te behouden.

Ruimtelijk is er een verschil tussen de zuid- en noordzijde van de Mooieweg.
- Zuidzijde van de Mooieweg:
  Langs de zuidzijde van de Mooieweg is deze afstand gevormd door veel diepere en grotere kavels.
- Noordzijde van de Mooieweg:
  Aan de noordzijde is deze afstand gevormd door het behouden van grote kavels met beperkte bouwzones, en groen-blijvende percelen als afstandsbuffer tot de buurt Gaardenhage.

Toekomstige ontwikkelingen aan de Mooieweg
De verdichtingsdruk op de Mooieweg is een zorgpunt voor het behoud van deze karakteristiek. Hierdoor slibt de open bufferzone geleidelijk aan dicht, en blijven de ruimtelijke structuren niet meer herkenbaar.
Toevoeging van nieuwe bebouwing en kavel-splitsingen worden daarom beleidsmatig tegengegaan tenzij:
- Alleen waar de bestaande bestemmingplansituatie (bijvoorbeeld door een bouwbestemming op oorspronkelijke agrarische schuurgebouwen) een gegeven feit zijn, is in het verleden medewerking verleend aan omzetting van agrarische bebouwing naar woonbebouwing.
- Waar er al een woonbestemming aanwezig is (woonbestemming bebouwbare zone waar o.a. schuren en bijgebouwen gebouwd zouden kunnen worden).

Indien een initiatief voldoet aan de bovenstaande voorwaarden, zal de Mooieweg zijn oorspronkelijke karakteristiek behouden.

Ontwikkeling direct aan de Mooieweg (Noordzijde)

Voorwaarden voor ontwikkeling aan de Mooieweg	*Toets aan de voorwaarden*
− Bij kavel-splitsing zal de nieuwe kavel en de bestaande kavel elk een minimaal oppervlak van 950 m^2 moeten hebben en waarbij op de nieuwe kavel de bebouwing, hoofdgebouw, aan- en bijgebouwen en de vergunningsvrije bouwwerken in totaal maximaal 15% van de kavel beslaat. Deze oppervlakte en bebouwingsdichtheid zorgt ervoor dat de kavel niet dichtslibt en in lijn is met de bestaande bebouwingskorrel.	De nieuwe kavels hebben een minimum oppervlakte van 1.200 m^2. Ten aanzien van het bebouwingspercentage wordt opgemerkt dat dit circa 16,6% bedraagt. Dit percentage is iets hoger maar niet zodanig dat hiermee de ontwikkeling niet passend is. Het bebouwingspercentage is geborgd in de regels van het bestemmingsplan.
− De inrichting van de kavel moet zodanig zijn dat het past in het streefbeeld en de kansen die aangegeven zijn in het streefbeeld benut.	In het bestemmingsplan is de voorzijde van het perceel bestemd als 'Tuin'. De woningen staan hiermee verder van de weg en de voortuin behoudt een groene uitstraling. Aan de achterzijde van het perceel is een strook grond bestemd als 'groen' waarmee een overgang wordt gecreëerd tussen de bebouwing aan de Mooieweg en het achterliggende gebied. Door de dubbelbestemming 'Waarde landschap' wordt voorkomen dat bestaande bomen worden gekapt. Daarnaast zijn er delen van het perceel waar niet gebouwd mag worden. Hierdoor zijn er

	doorzichten vanaf de Mooieweg naar de achterzijde. Door deze wijze van bestemmen is geborgd dat de inrichting van het kavel past in het beschreven streefbeeld.
− De woning dient vrij op de kavel te staan zodat er doorzichten blijven bestaan naar het achtergelegen gebied.	Er zijn bebouwingsvrije zones gedefinieerd waar geen bijgebouwen gebouwd mogen worden. Deze bebouwingsvrije zones hebben tot doel om het dichtslibben van de open ruimte te voorkomen zodat er geen gebouwde wandvorming kan ontstaan die het ruimtelijke karakter van de Mooieweg aantast. Deze zones zorgen juist voor transparantie tussen de woningen zodat de bewoners van de woningen aan de zuidzijde van de Mooieweg doorkijken blijven behouden naar het aan de noordzijde achterliggende gebied. zoveel mogelijk zal gestimuleerd worden om deze zone groen in te richten.
− De ontsluiting van de kavel is vanaf de Mooieweg, eventuele aanwezige kavel-ontsluiting moet gebruikt worden.	De drie nieuwe woningen worden ontsloten vanaf de Mooieweg.
− De kavel krijgt een diepe voortuin in lijn met andere voortuinen lang de Mooieweg	Aan de voorzijde is een bestemming 'tuin' opgenomen en deze is ongeveer 12 meter diep.
− Aanwezige toekomstbestendige bomen moeten gehandhaafd blijven.	In voorliggend geval worden de landschappelijke waarden beschermd door het opnemen van de dubbelbestemming Waarde - Landschap. Hierdoor worden onder meer de gebiedseigen bomen die in goede staat verkeren beschermd en is een vergunningstelsel opgenomen voor werken en werkzaamheden. Daarnaast is de achterzijde van het perceel bestemd als 'groen'. Hier mag geen bebouwing gerealiseerd worden.
− Qua massa en verschijningvorm zal de woning moeten passen binnen het silhouet van de Mooieweg.	Er is gekozen om qua bouwhoogtes aan te sluiten bij de woningen die aan weerszijde van het perceel aanwezig zijn. Deze woningen zijn twee lagen met kap.

In de toelichting en hierboven wordt onderbouwd waarom deze ontwikkeling past binnen de structuur en uitstraling van het gebied en waarom het initiatief geen afbreuk doet aan de ruimtelijke karakteristiek.

Ad. 3. Schade door de bouw
Dit aspect is belangrijk in de bouwfase. Bij de ruimtelijke afweging van dit initiatief speelt dit echter geen rol.

Ad. 4. Planschade
In verband met mogelijke waardedaling (planschade) geldt het volgende: in afdeling 6.1 van de Wet ruimtelijk ordening wordt ingegaan op de tegemoetkoming in schade (voorheen planschade). Hierin is bepaald dat burgemeester en wethouders degene die, vermogensschade (vermindering waarde onroerend goed) of inkomensschade (omzetdaling) lijdt, op aanvraag tegemoetkoming toe kunnen kennen. Het gaat dan om schade die dan redelijkerwijs, rekening houdend met het normaal maatschappelijk risico, niet voor rekening van aanvrager behoort te blijven. Indien indiener van

mening is dat het plan zal leiden tot een waardevermindering van het onroerend goed of omzetderving, kan hiervoor - na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan - afzonderlijk een verzoek om tegemoetkoming in schade worden ingediend.

Conclusie
In deze zienswijze worden geen redenen gevonden die leiden tot aanpassing van het bestemmingsplan.

INGEKOMEN - 5 OKT. 2021

Aan de Gemeenteraad van de gemeente Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem
Verzonden per aangetekende post en per e-mail

Arnhem, 1 oktober 2021

Betreft: Zienswijze met betrekking tot ontwerp-bestemmingsplan wijziging "Mooieweg 23",

Geachte Gemeenteraad,

Hierbij maak ik mijn zienswijze kenbaar met betrekking tot het ontwerp-bestemmingsplan met plannummer: NL.IMRO.0202.988-0201 voor het realiseren van 3 vrijstaande woningen op Mooieweg 23.

Wij hebben in december 2017 de tegenovergelegen vrijstaande woning aan [redacted] gekocht waarbij een zwaarwegende reden was de unieke plek, het bijzondere aan deze locatie is de combinatie van privacy, rust en een uitzicht op een tegenovergelegen groene weide zonder "inkijk" van buitenaf. Bij de koop zijn we zorgvuldig te werk gegaan en hebben bij de Gemeente navraag gedaan omtrent bestaande bestemmingsplan en mogelijke lopende aanvragen / plannen in de direkte omgeving, hierbij is ons verteld dat er niets speelde.

De gekochte woning met tuin was nogal "gedateerd" en matig onderhouden, wij hebben de woning met tuin geheel gerenoveerd, geïsoleerd en gemoderniseerd en wonen hier met veel plezier.

In juli 2020 zijn wij door de heer [redacted] geïnformeerd over het voornemen om op het tegenovergelegen weiland een bouwvergunning aan te vragen voor een kleine bungalow in de stijl van de bestaande woning aan Mooieweg 23.

Nu anderhalf jaar later blijkt het te gaan om drie forse woningen met elk een toegestane oppervlakte bebouwing totaal van 200 tot 266m2 en een nokhoogte overeenkomstig de naastgelegen tweekapper op nummers 21A en 21B van 9 meter.

Wij hebben in juni 2021 de heer [redacted] en zijn adviseur van Buro Hofsteden ontvangen, de plannen aangehoord en duidelijk gemaakt dat wij hier niet mee akkoord kunnen gaan.

Derhalve tekenen wij nu ook bezwaar aan tegen de voorgenomen plannen (ontwerp bestemmingsplan wijziging met alle hieruit voortvloeiende plannen aan Mooieweg 23) en wel om de volgende redenen:

- Het uitzicht aan de voorzijde van onze woning zal drastisch veranderen, van prachtig groen naar grote dicht aan de weg gelegen woningen, dit tast ons woongenot aan en is een inbreuk op onze privacy;
- Het unieke "landelijke" karakter van dit stuk Mooieweg wordt aangetast;
- Onze woning is juist geheel gerenoveerd, met onder andere tegelvloer en wanden met stucwerk, wij zitten niet te wachten op schade / scheuren als gevolg van bouwwerkzaamheden op tegenovergelegen percelen;
- Waardevermindering van onze woning door aantasting van de "unieke ligging";
- Op ons verzoek heeft een makelaar de situatie ter plekke beoordeeld en geconcludeerd dat het bestaande uitzicht een "Unique Selling Point" is, oftewel: aantasting van het uitzicht betekent aantasting van de verkoopkansen en een vermindering van de waarde.

Ik verzoek u, op grond van het bovenstaande, het bestemmingsplan niet te wijzigen / geen vergunning te verlenen voor de voorgenomen plannen.

Ik ga ervan uit dat u mij van het verdere verloop van de procedure op de hoogte houdt.

Hoogachtend,

[redacted]

Gemeenteraad Arnhem

Postbus 9029

6800 EL ARNHEM

Geachte raadsleden,

Toen wij bij de raadsadviseur griffie, de heer Lammers, aangaven dat we gebruik wilden maken van het spreekrecht, liet hij ons weten dat hij de inhoud van dat verhaal graag op papier wilde deponeren op uw bureau, zodat u er vooraf kennis van kon nemen.

Bij deze in het kort, wat we graag bij u kwijt willen.

Toen wij met de gemeente Arnhem in contact kwamen met betrekking tot een bestemmingsplan-wijzigingsaanvraag werden wij gewezen op het belang van een goed communicatie met de buren.

We hebben dat goed in onze oren geknoopt en driemaal contact gezocht met de buurt als er nieuwe ontwikkelingen waren en we zijn daarbij zo zorgvuldig mogelijk te werk gegaan. Helaas zaten de coronabeperkingen ons dwars: we konden geen buurtbijeenkomst organiseren om informatie te delen.

Daarom hebben we in juli 2020 een brochure laten drukken met de informatie dat er een wijziging van het bestemmingsplan werd aangevraagd, omdat de heer van Brandenburg een stuk wilde verkopen als bouwgrond en pas op het moment dat hij daar niet meer kan wonen of gestorven zou zijn, de rest van het perceel. Daarvoor was die bestemmingsplanwijziging noodzakelijk. De eerste schetsen werden toegevoegd ter verdere informatie. **Deze info werd aan de deur afgegeven of in de bus gestopt als mensen niet thuis waren.**

Er kwamen wat reacties terug via de mail, allemaal verduidelijkingsvragen, waarop we steeds per ommegaande gereageerd hebben met verdere informatie.

Een tweede informatieronde vond plaats in mei 2021 (weer persoonlijk afgegeven op elk adres in de buurt). Hierin werden de onderzoeken genoemd, waaronder ook de planschade risicoanalyse. We konden de laatste versie van de plankaart toevoegen plus de eisen van de gemeente bij de aanvraag tot bestemmingsplanwijziging. We lieten aan de hand van twee schetsen zien hoe we na gesprekken met de gemeente de details hadden aangepast aan eerdere vragen vanuit de buurt en rekening hielden met groen, openheid van het gebied en zichtlijnen naar achteren. De buurt was blij met de manier van communiceren en hadden wel zoiets verwacht. (Alleen bezwaarmaker reageerde ten tweede malen.)

We (ik en onze stedenbouwkundige) zijn kort daarop bij hem thuis in gesprek gegaan om zijn vragen en standpunt te aanhoren en onze antwoorden daarop te geven, maar er bleef verschil van mening c.q. inzicht.

De derde informatiebrief betrof info van ons over het afronden van de aanvraag, de vindplaats van bestemmingsplan op internet en de door de gemeente aangegeven termijn waarin zienswijzen ingediend konden worden. Ook weer aan de deur afgegeven of in de bus gestopt als mensen niet thuis waren.

De gemeente werd steeds door ons in het kort geïnformeerd over de communicatierondes en we hebben aangegeven dat we alle mailwisseling, alsook de inhoud van het gesprek met bezwaarmaker veilig hebben gesteld als ernaar gevraagd zou worden.

Tot zover het verhaal van de communicatie met de buurt.

Marus Tijssen, namens de heer van Brandenburg (initiatiefnemer).

LOCATIE

MOOIEWEG 23

ARNHEM

ruimtelijke visie

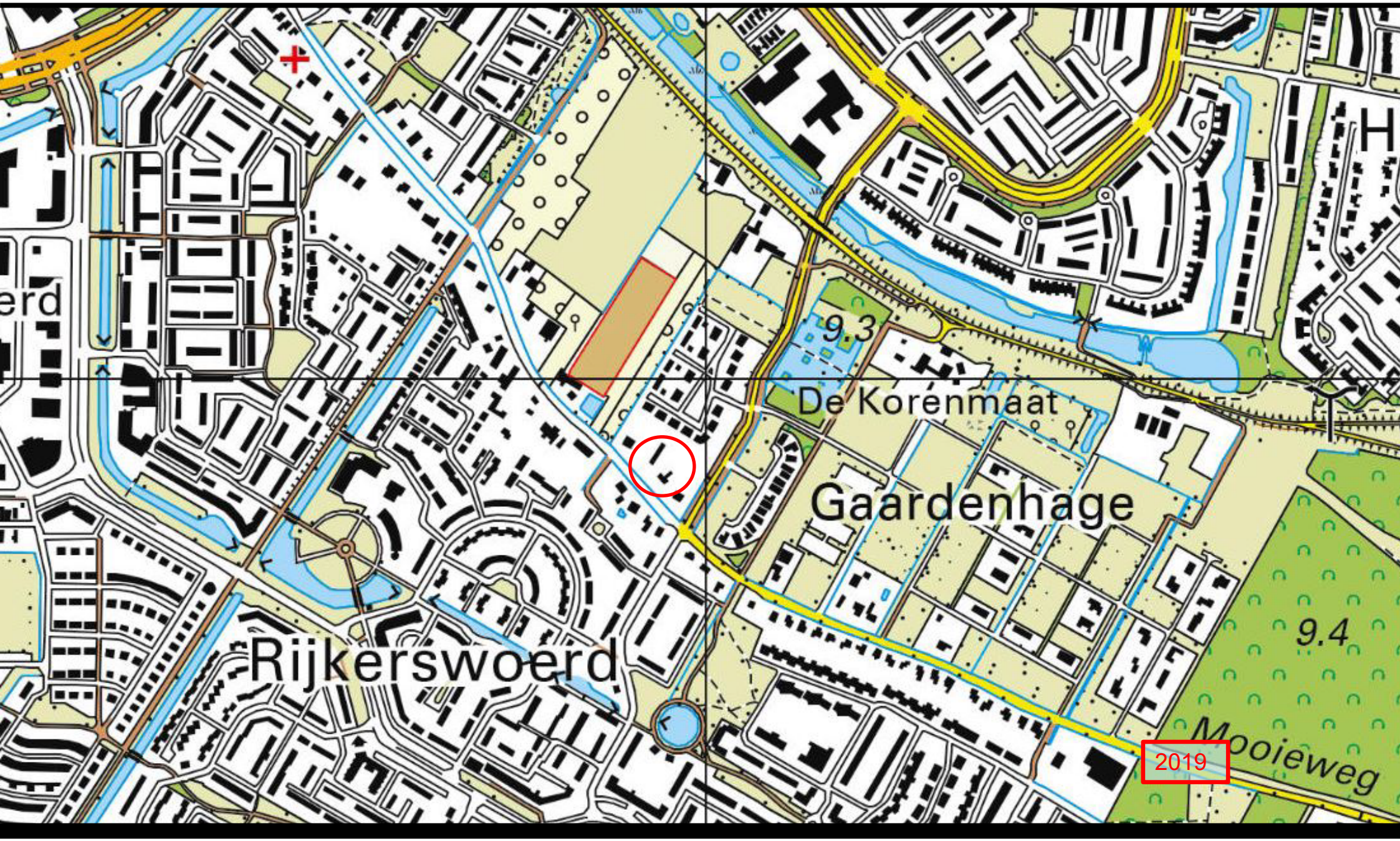

Topografische kaart jaar 2019

luchtfoto plangebied

luchtfoto plangebied (birdeye)

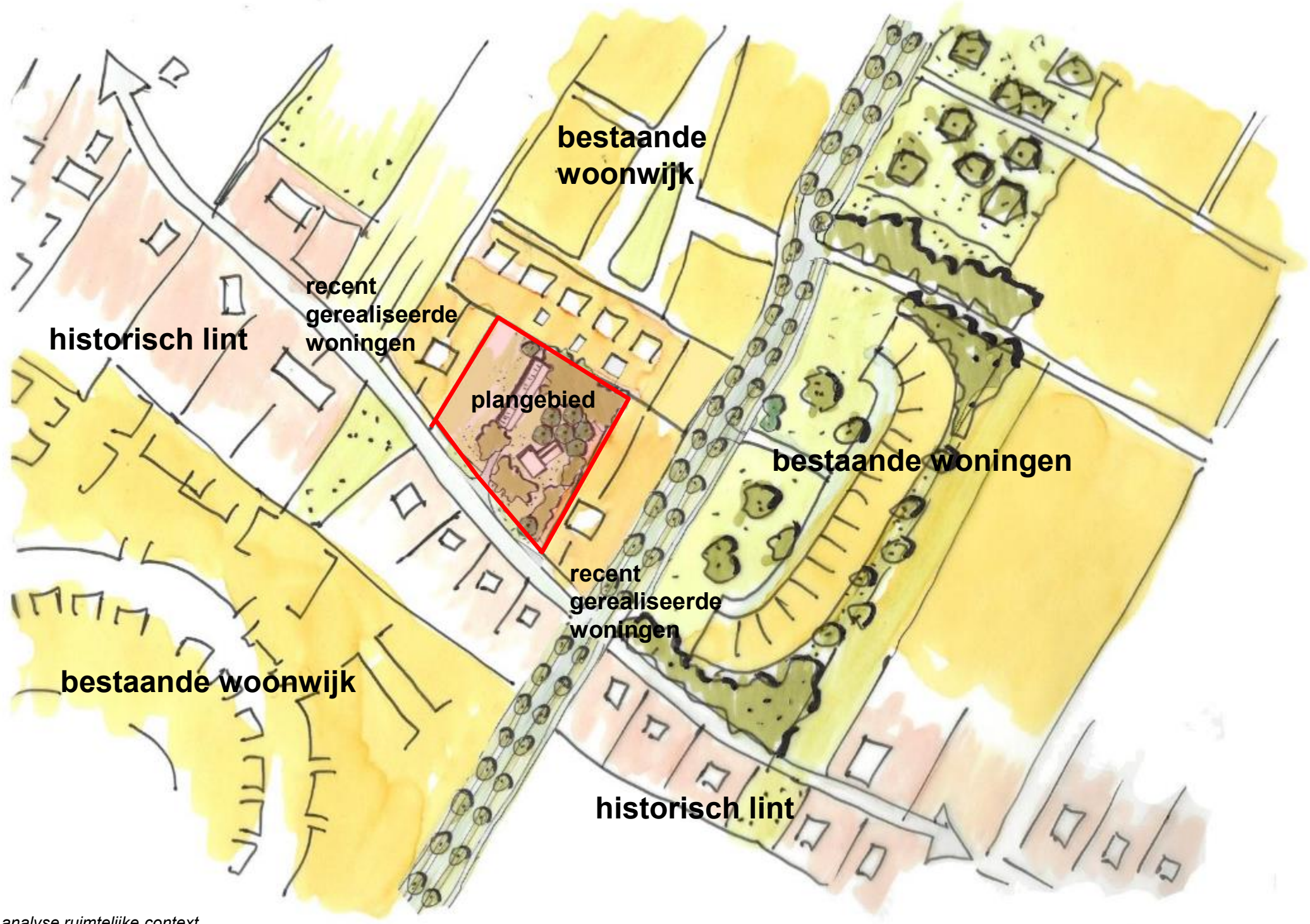

analyse ruimtelijke context

b*estaande situatie op perceelniveau*

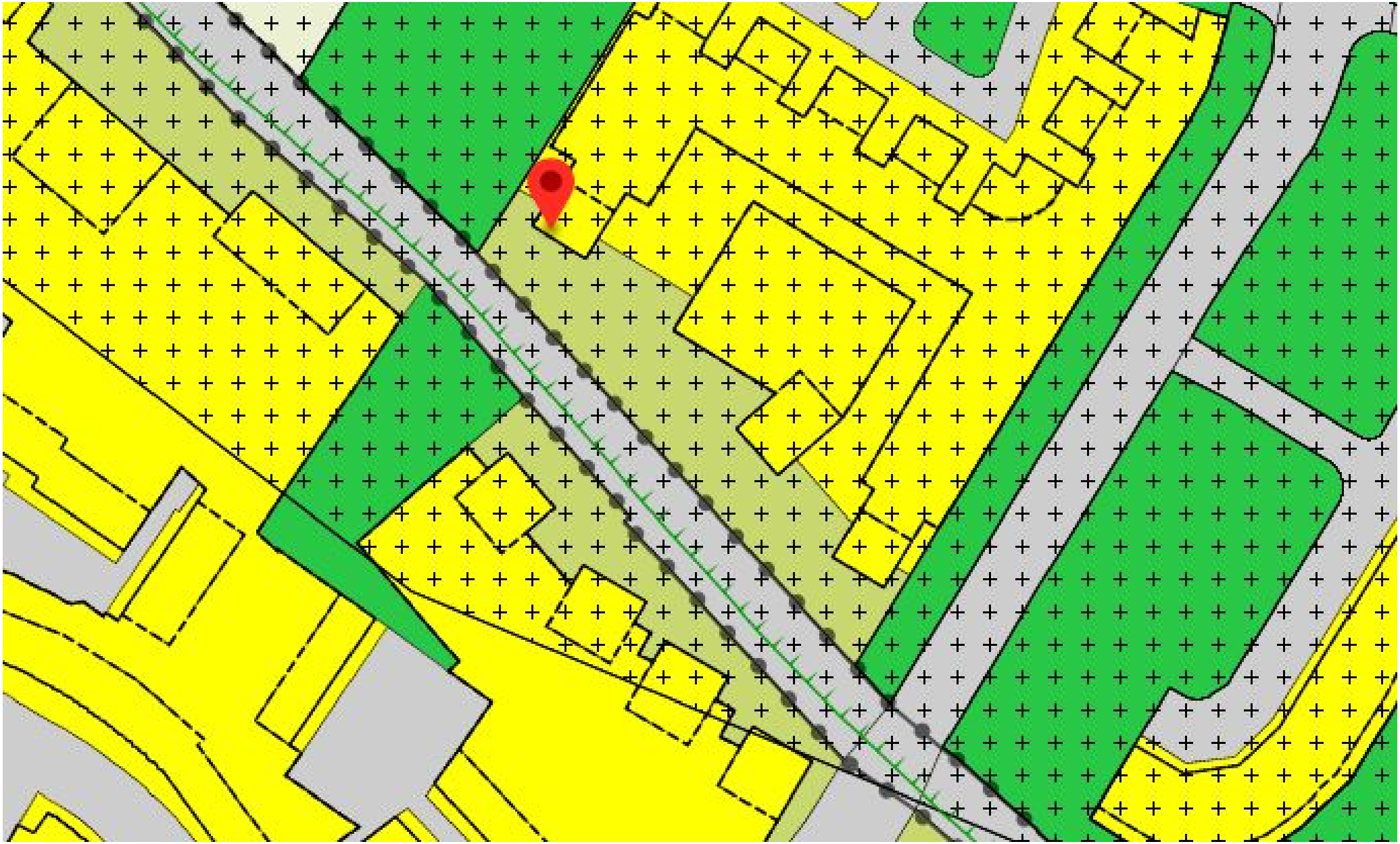

uitsnede Verbeelding Bestemmingsplan Arnhem Zuidoost

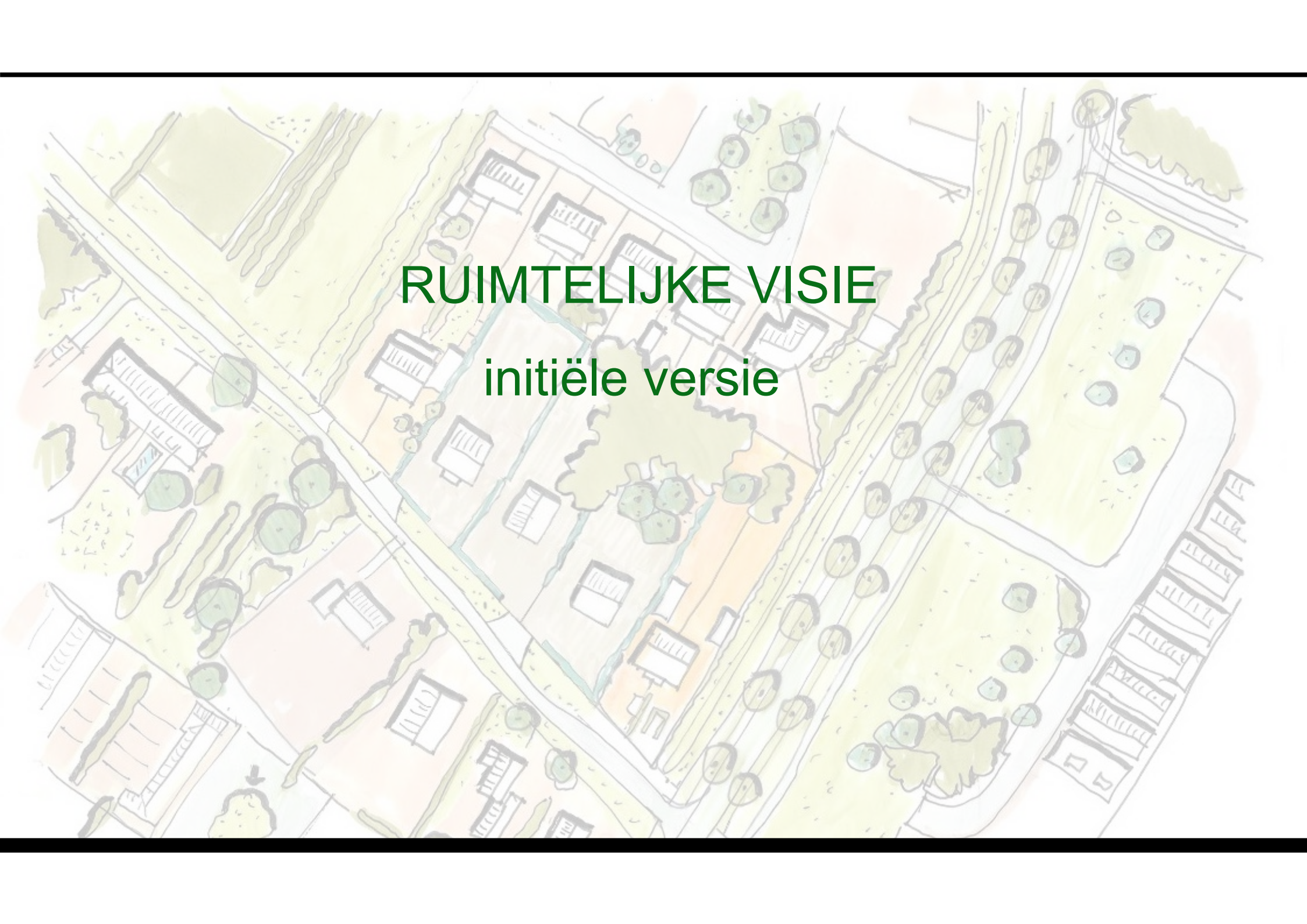

RUIMTELIJKE VISIE

initiële versie

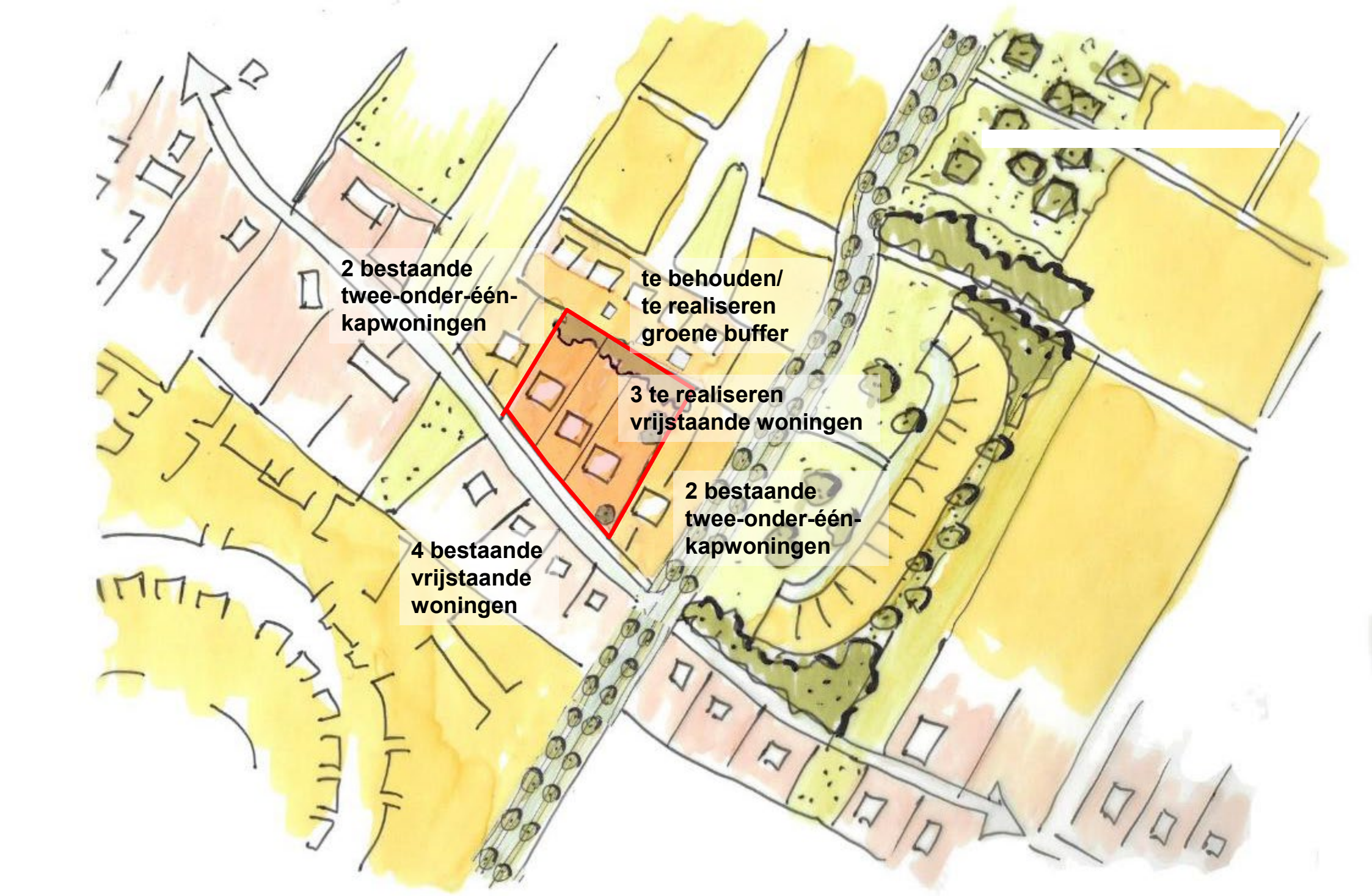

ruimtelijk concept

visie realisatie 1 vrijstaande woning (1e fase)

visie realisatie 2 vrijstaande woningen (2e fase)

RUIMTELIJKE VISIE

definitieve versie

visie realisatie 1 vrijstaande woning (1e fase)

visie realisatie 2 vrijstaande woningen (2e fase)

compilatie van alle lagen
aangaande planologische
borging (voorzet voor Verbeelding)

G
WR-L
[bg]
W
3
[bg]
[bg]
T
6
9
Erasmussingel
Erasmussingel

RAADSKAMERADVIES

Meningsvormend 1 - 15-12-2021

Raadsvoorstel "Vaststellen van het bestemmingsplan ‘Chw Mooieweg 23’"

Zaaknummer:	609854
Portefeuillehouder:	Bouwkamp (collegiaal vervangen door Paping)

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Simonis (GL), Peters (VVD), Loor (D66), Bouma (PvdA), Van der Laak (AC), De Groot (PvdD) en Zijlstra (ChristenUnie).
De fracties van de SP, AOP, DENK/VA, CDA en de PVV waren niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
De bespreking besloeg een informatieve en een meningsvormende fase. Tijdens de informatieve fase hebben drie insprekers de raadskamer toegesproken. Namelijk de heren Tijssen, Hofman en Van Manen. Daarnaast zijn ook vragen gesteld. Tijdens de meningsvormende 1 fase zijn er vragen gesteld aan het college en zijn die beantwoord.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de M1 is afgerond en dat het voorstel door kan worden verwezen naar besluitvorming.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

E. Greving

Titel/onderwerp: # Ontwikkelperspectief Kronenburg

Raadsadviseur: W. Lammers Telefoonnr: 377 2581 Willem.lammers@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Kirsten van Rijen / Thor Smits
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp	Telefoonnr:	3583 / 3448
		E-mailadres:	Kirsten.van.Rijen@arnhem.nl / Thor.Smits@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend (M2)		
Toelichting	**Inhoud** Aan de gemeenteraad van Arnhem wordt voorgesteld om het Ontwikkelperspectief Kronenburg vast te stellen, hiervoor €600.000 uit het klimaatfonds in te zetten en na toekenning van de bijdrage van het Rijk de financiële consequenties van dit voorstel te verwerken in de begroting 2022. Het ontwikkelperspectief Kronenburg ziet op een investering in Kronenburg. Door wonen, werken, groen en zorg met elkaar te combineren, verbetert het gevoel van veiligheid en saamhorigheid onder bewoners, ontstaat er minder hittestress en is er ruimte voor meer woningen. Deze investeringen worden deels ingevuld door een subsidiebijdrage van het Rijk in kader van de Woningbouwimpulsregeling. Het beoogde doel is te investeren in de leefbaarheid van Kronenburg, het versterken van de centrumfunctie, het verbeteren van de bereikbaarheid en het toevoegen van woningen om bij te dragen aan de woningbouwopgave van de stad en een meer diverse inwonerssamenstelling. Zie voor meer informatie het raadsvoorstel.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronding van de meningsvormende (M2) fase en besluit over vervolgbehandeling.		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	Vergaderorde M2 Het doel van de M2 is het bespreken van de reeds ingediende moties en/of amendementen. Behandeling gebeurt per motie of amendement, op volgorde van volgnummer: 1. Indiener licht motie of amendement toe 2. Woordvoerders van andere fracties krijgen de gelegenheid om vragen te stellen aan de indiener of hun standpunt te delen 3. De portefeuillehouder krijgt de gelegenheid om te reageren op de motie of amendement (pre-advies) 4. Woordvoerders kunnen reageren op de bijdrage van de portefeuillehouder Daarna is de volgende motie of amendement aan de beurt, totdat alle moties of amendementen zijn besproken. Interrupties zijn toegestaan, maar kunnen vanwege de tijd beperkt worden. Als in de m2-behandeling naar het oordeel van de raadskamer alle concept-moties en -amendementen behandeld zijn, kan het voorstel worden doorgeleid naar de besluitvorming.		
Bijlagen			

Behandeladvies 6 oktober 2021, informatieve behandeling			
Raadsvoorstel "Ontwikkelperspectief Kronenburg"			
Bijlage 1 - Ontwikkelperspectief Kronenburg			
Bijlage 2 - Sociale paragraaf Kronenburg			

Bijlage 3 - Woningbouwprogramma			
Bijlage 4 - Toelichting participatie Ontwikkelperspectief Kronenburg			
Aanvullende bijlage 1 - Rapportage bewonersenquête			
Aanvullende bijlage 2 - Overzicht vragen en antwoorden			
Aanvullende bijlage 3 - Overzicht wijzigingen Ontwikkelperspectief			
Bijlage 5 - Toets Aanvraag Woningbouwimpuls Kronenburg aan kaders voor de besteding van het Klimaatfonds			
Vaststellingsovereenkomst Mediation Kronenburg d.d. 1 april 2009			
Raadsbrief "Toekomstperspectief Elderveld-Kronenburg-Vredenburg", d.d. 20-07-2021			
Bijlage - Toekomstperspectief Elderveld Kronenburg Vredenburg			
Inbreng van Buurtoverleg Kronenburg–Appelgaard - De stem van Kronenburg			
Schriftelijke inbreng - Van Boxmeer namens Catella			
Schriftelijke inbreng - Stichting Wonen in Kronenburg en Appelgaard			
Beantwoording technische vragen van de PVV fractie			
Overzicht lijst insprekers Kronenburg			
Raadsbrief "Aanvraag subsidie woningbouwimpulsregeling Rijk voor Kronenburg", d.d. 07-09-2021			
Memo van wethouder Bouwkamp inzake "Toezegging 991 bekrachtiging geheimhouding bijlage Fianciën Kronenburg"			
Memo van wethouder Bouwkamp inzake "Toezegging consequenties koopwoningen ipv huur woningen in Kronenburg", d.d. 14 juli 2021			
Behandelresultaat 6 oktober 2021, informatieve behandeling			
Behandelresultaat 17 november 2021, meningsvormende (1) behandeling			
Behandelresultaat 1 december 2021, 2e meningsvormende (1) behandeling			

Amendement

Plan Kronenburg met bewoners maken, zoals het hoort (21A71)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 22 december 2021, ter bespreking van het agendapunt " Ontwikkelperspectief Kronenburg ".

De leden Dobbe, Elfrink & Çetintaş (allen SP) stellen de volgende wijziging voor:

Het beslispunt “1. Het Ontwikkelperspectief Kronenburg vast te stellen” wordt geschrapt.

In plaats daarvan wordt het volgende beslispunten toegevoegd;

“1a. Kennis te nemen van het ontwikkelperspectief Kronenburg”

“1b Het college opdracht te geven te komen tot een nieuw ontwikkelperspectief, gemaakt volgens de “malburgse manier”, een methode waarin bewoners kunnen meedenken en meebeslissen over de invulling van het gebied. Een methode die zal leiden tot een gezamenlijke keuze waar en wat er gebouwd gaat worden.

Toelichting:
Bewoners van Kronenburg hebben zich naar aanleiding van de gepresenteerde plannen georganiseerd, en vele honderden handtekeningen opgehaald.
Bewoners geven daarmee aan dat zij niet zijn betrokken bij het ontwerp en de planvorming, en grote bezwaren hebben tegen een aantal onderdelen van het gemaakte plan. Dit is een gemiste kans omdat bewoners een constructieve houding hebben ten aanzien van een positieve ontwikkeling van hun wijk.
Om te komen tot een verbeterd en gedragen plan is het van belang dat er een goed participatieproces met de buurt wordt doorlopen. De stem van de buurt moet goed gehoord en verwerkt worden in de planvorming. Dit kan het beste op de ‘Malburgse Manier’, een recept dat zich elders in de stad al meerdere malen heeft bewezen.

Zaaknummer: 584759

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Amendement van het lid	Daniël Becker - ChristenUnie Hans Eliëns – Partij voor de Dieren
Titel Amendement	Groene gevels bij hoogbouw in Kronenburg
Nummer Zaaknummer	**21A73** 584759
De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor: Op pagina 9 na de laatste alinea toe te voegen: ***Hoogbouw wordt steeds uitgevoerd met groene gevels ter verkoeling en vergroening van de omgeving.***	
Toelichting: Door middel van deze wijziging wordt vastgelegd dat bij voorgenomen of nog te transformeren hoogbouw in het plangebied groene gevels worden toegepast. Deze groene gevels dragen bij aan verkoeling en verticale vergroening van het gebied.	
Daniël Becker – ChristenUnie Hans Eliëns – Partij voor de Dieren	

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 December 2021
Ter bespreking van	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Amendement van het lid	Daniël Becker - ChristenUnie Arnhem
Titel Amendement	40 Meter is de max
Nummer Zaaknummer	**21A75** 584759

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

Op pagina 10 de volgende zin:
Boven de uitnodigende entree is ruimte voor een hoogteaccent van ongeveer 70 meter, passend bij de
ruime maat van de Burgemeester Matsersingel.

Te wijzigen in:
Boven de uitnodigende entree is ruimte voor een hoogteaccent van ongeveer **40 meter**, passend bij de ruime maat van de Burgemeester Matsersingel.

Toelichting
Door middel van deze wijziging wordt vastgelegd dat de maximum bouwhoogte beperkt wordt tot 40 meter op bedoelde plaats. Dat is in lijn met de wens van de omwonenden en past beter in het stadsaanzicht van Arnhem-Zuid en de Burgemeester Matsersingel.

Namens de ChristenUnie - Daniël Becker

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	22 december 2021
Bij de bespreking van	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Wijzigingsvoorstel van	Mattijs Loor- D66
Titel van het wijzigingsvoorstel	Neem participatie serieus en maak de plannen samen met de bewoners van Kronenburg
Nummer Zaaknummer	**21A76** 584759

De volgende raadsleden stellen de volgende verandering voor:

Op pagina 15 van het Ontwikkelperspectief de volgende tekst te vervangen:

We gaan de komende jaren intensief aan de slag in Kronenburg. Dit ontwikkelperspectief biedt de kaders voor de verdere uitwerking van alle plannen. Bewoners en andere belanghebbenden worden nauw betrokken bij deze uitwerkingen. Per deelproject wordt gekeken wie belanghebbenden zijn en hoe we hen meenemen. We willen daarbij vooral ook de wijk zelf actief betrekken en aan het woord laten. Na het vaststellen van het ontwikkelperspectief wordt gestart met het kaderstellend masterplan en het uitwerken van de verschillende deelgebieden/deelprojecten. Deze kennen ieder hun eigen dynamiek en kunnen grofweg worden ingedeeld in korte, middellange en lange termijn: zie onderstaande kaart.

Door de volgende tekst:

We gaan de komende jaren intensief aan de slag in Kronenburg. Dit ontwikkelperspectief biedt een startpunt voor de verdere uitwerking, maar is nog geen plan. Bij de uitwerking worden bewoners en andere belanghebbenden niet alleen nauw betrokken, maar zullen zij ook de mogelijkheid krijgen om de wijk zelf opnieuw vorm te geven. Dit doen we door

met structurele participatie alle betrokkenen, gemeente, vastgoedeigenaren en –ontwikkelaars én bewoners samen te laten beslissen. We gaan daarbij uit van gelijkwaardigheid en samenwerking op basis van vertrouwen.

Ook het participatieproces zelf moet in samenspraak tussen alle betrokkenen vorm krijgen. Als randvoorwaarden zien we op dit moment dat:
• het vervolgproces door gemeente, bewoners en vastgoedeigenaren en –ontwikkelaars samen wordt ingericht en er gezamenlijk keuzes worden gemaakt over te betrekken adviseurs
• zoveel mogelijk fysiek toegankelijke bijeenkomsten worden georganiseerd
• het uitgangspunt 'cocreatie' is, wat dus verder gaat dan raadplegen of inspraak van bewoners
• gewerkt wordt met tekeningen en modellen die voor bewoners te begrijpen zijn
• er in twee stappen gewerkt wordt: eerst naar één kaderstellend masterplan voor de hele wijk waarbij de concrete impact van de kaders en de gemaakte keuzes op de leefomgeving van mensen inzichtelijk zijn, daarna pas naar uitwerking van concrete bouwopgaves in deelgebieden of losse locaties
• het denkbaar is dat omwille van snelle resultaten de eerste uitwerkingsplannen direct meegenomen worden in het kaderstellend masterplan, als alle betrokken partijen dat een goed idee vinden
• de samenwerking in stand blijft tot en met de uitwerking van de plannen voor bouwprojecten en de openbare ruimte
• na een half jaar wordt geëvalueerd of het proces voor alle partijen aan tafel naar wens verloopt en hoe dit mogelijk kan worden verbeterd.

Uitgangspunt is dat de wijk zelf actief wordt betrokken en aan het woord wordt gelaten. Na het vaststellen van het ontwikkelperspectief wordt gestart met het uitwerken van de verschillende deelgebieden/deelprojecten. Deze kennen ieder hun eigen dynamiek en kunnen grofweg worden ingedeeld in korte, middellange en lange termijn: zie onderstaande kaart. Voor elk termijn zullen de betrokken partijen, waaronder de bewoners, een eigen proces kunnen inrichten.

Toelichting:

In het Ontwikkelperspectief staat de ambitie beschreven om de bewoners en andere belanghebbenden nauw te betrekken bij de uitwerking van het ontwikkelperspectief. Per deelproject wordt dan gekeken wie belanghebbenden zijn en hoe zij meegenomen worden. Dit blijft wat de indieners betreft te vrijblijvend, want op deze wijze wordt niet geborgd dat het participatieproces bij de uitwerking van de deelprojecten op een juiste en door de bewoners bedragen manier wordt vormgegeven. Er bestaat veel ontevredenheid over het participatieproces in aanloop naar het ontwikkelperspectief. Bijvoorbeeld over de snelheid van het proces, de hoeveelheid inspraakmomenten, de begrijpelijkheid en toegankelijkheid van informatie en de manier waarop de informatieavonden zijn vormgeven (veelal digitaal). Dat kán en móet beter in het vervolg, voor zowel het draagvlak in de wijk, het vertrouwen in het proces als de kwaliteit van het ontwikkelperspectief en de uitwerking daarvan. Met dit amendement willen we vastleggen dat alle drie in de verdere uitwerking van het proces zijn geborgd.

Het in dit amendement beschreven proces gaat uit van participatie op het maximale niveau. Dit ligt hoger dan 'level 3' van de nog niet vastgestelde “Handreiking betrek de buurt bij uw bouwplan” (zie ‘Binnenkort op de agenda’). Gezien de impact van het ontwikkelperspectief op de wijk is dat logisch en passend bij deze opgave.
Mattijs Loor - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Amendement van het lid	Lea Manders – Arnhem Centraal
Titel Amendement	1100 woningen maximaal
Nummer Zaaknummer	**21A77** 584759

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

Aan het besluit: 1. Het Ontwikkelperspectief Kronenburg vast te stellen. 2. Hiervoor €600.000 uit het klimaatfonds in te zetten ten behoeve van de vergroening en het tegengaan van hittestress in Kronenburg.
3. Na toekenning van de bijdrage van het Rijk de financiële consequenties van dit voorstel door middel van een verzamelbesluit te verwerken in de begroting 2022.

Toe te voegen aan punt 1: en daar maximaal 1100 woningen te bouwen.

Toelichting
Voor de inwoners van Kronenburg is de toevoeging van 1100 woningen een spanningsvol perspectief o.a. door toename van bewegingen, drukte en parkeerproblemen in de wijk. Dit maximale aantal vast te stellen betekent niet dat er niet minder woningen gebouwd kunnen worden.

Arnhem Centraal – Lea Manders

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Amendement van het lid	Lea Manders – Arnhem Centraal Talip Aydemir – DENK Verenigd Arnhem
Titel Amendement	Cultuurcentrum zuid
Nummer Zaaknummer	**21A78** 584759

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

Aan het besluit: 1. Het Ontwikkelperspectief Kronenburg vast te stellen. 2. Hiervoor €600.000 uit het klimaatfonds in te zetten ten behoeve van de vergroening en het tegengaan van hittestress in Kronenburg.
3. Na toekenning van de bijdrage van het Rijk de financiële consequenties van dit voorstel door middel van een verzamelbesluit te verwerken in de begroting 2022.

Toe te voegen als punt 4: Een verkenning te doen naar de mogelijkheden om een cultuurcentrum Zuid tot stand te brengen, waarin of waarbij tevens een buurtfunctie of buurthuis tot stand wordt gebracht.

Toelichting
In Arnhem Zuid, een stadsdeel met evenveel inwoners (ruim 76.000) als een gemeente als Gouda, maar met karige voorzieningen als het gaat om cultuur, horeca, een theatervoorziening en ontmoeten. Veel inwoners van Zuid missen dit, zoals al vaak is gebleken. Dit geldt ook voor de inwoners van Kronenburg. De transformatie van winkelcentrum en wijk geeft mogelijkheden om , samen met Rozet en andere culturele instellingen, nu dat cultuurcentrum tot stand te brengen, waarin een buurthuis/buurtfunctie ondergebracht wordt. Mogelijk kunnen Oostpool en Introdans ook een plek hierin vinden.

Arnhem Centraal – Lea Manders
Talip Aydemir – DENK Verenigd Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Motie van	Daniël Becker - ChristenUnie
Titel motie	Aan de slag met de ontwikkeling van Kronenburg
Nummer Zaaknummer	**21M276** 584759

Omdat we weten dat:

- Inwoners van Kronenburg/Appelgaard sinds 15 jaar aandringen op vergroening van de wijk en het verbeteren van de verkeerssituatie;
- Deze aspecten onderdeel zijn van de voorgenomen ontwikkeling van het gebied Kronenburg /Appelgaard;
- De genoemde voorgenomen ontwikkeling van het gebied Kronenburg/Appelgaard niet binnen één of twee jaar afgerond zal zijn.
-

Omdat we vinden dat:

- De vergroening van de buurt en de verbetering van de verkeerssituatie niet veel langer kunnen uitblijven.
-

Verzoeken we het college:

- Met de door de buurt gewenste vergroening en verbetering van de verkeerssituatie aan te vangen daar waar dat de voorgenomen ontwikkelingen niet doorkruist.
-

En gaat over tot de orde van de dag,

Daniël Becker - ChristenUnie

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Motie van het lid	Menno Loos – VVD Giovanni Visser – PvdA Jan Hutten – CDA Lea Manders – Arnhem Centraal Coen Verheij – PVV
Titel motie	Prettig wonen in Kronenburg
Nummer Zaaknummer	**21M274** 584759

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

We wetende dat:

- Kronenburg verhoudingsgewijs reeds veel (sociale) huurwoningen heeft.
- Het plan 1100 woningen wil toevoegen waarvan 90% waarschijnlijk huur.
- Arnhem volgens het woonbehoefte onderzoek voornamelijk extra koopwoningen nodig heeft in alle prijsklasse.
- De huidige bewoners zo min mogelijk huurwoningen willen.

We vinden dat:

- Het voor de sociale cohesie goed is als mensen zich langjarig in een wijk willen vestigen.

- We ook rekening moeten houden met het moment dat het aanbod van betaalbare koopwoningen (regionaal) groter is geworden en dat mensen de (duurdere) huurwoningen gaan verlaten.
- Ook ontwikkelaars gebaat zijn bij een leefbaar en toekomstbestendig Kronenburg.

Roept het college op:

- Bij de uitwerking van het Ontwikkelperspectief Kronenburg te streven dat de helft (50%) van de toegevoegde woningen een koopwoning is met een zelfbewoningsplicht.
- Dat het aantal woningen in het ontwikkelperspectief (1100) leidend is. Bij elke afwijking naar boven expliciete toestemming van de gemeenteraad te vragen, met daarbij uiteraard de motivatie en een zorgvuldig participatieproces.

En gaat over tot de orde van de dag

Menno Loos – VVD

Giovanni Visser – PvdA

Jan Hutten – CDA

Lea Manders – Arnhem Centraal

Coen Verheij – PVV

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Motie van	Daniël Becker ChristenUnie Arnhem;
Titel motie	Bewonersparticipatie bij het ontwikkelingsperspectief van Kronenburg
Nummer Zaaknummer	**21M284** 584756

Omdat we weten dat:

- Inwoners van Kronenburg/Appelgaard sinds 15 jaar aandringen op vergroening van dewijk en het verbeteren van de verkeerssituatie en de leefbaarheid van de wijk in het algemeen;
- De bewoners van Kronenburg Appelgaard spreken van een minimaalparticipatietraject en stellen dat het vertrouwen weg is;
- De ontwikkeling van het plangebied Kronenburg nog niet afgerond is.

Omdat we vinden dat:

- Bewonersparticipatie essentieel is voor het draagvlak van ontwikkelingen in deopenbare ruimte;
- De ontwikkelingen in het plangebied Kronenburg nog niet zijn afgerond en hetvertrouwen van bewoners in het participatieproces hersteld dient te worden.

Spreken wij uit dat:

- Het participatieproces van onvoldoende kwaliteit is geweest inzake het raadsvoorstelontwikkelperspectief Kronenburg.

Dragen wij het college op:

- In samenspraak met bewoners en private ontwikkelaars een participatietraject op tezetten;
- De raad periodiek te informeren aangaande de voortgang van dit participatieproces.

En gaat over tot de orde van de dag,

Daniël Becker ChristenUnie Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Motie van	Jan Hutten – CDA
Titel motie	In Kronenburg gaan wijkverbeteringen voor op woningbouw
Nummer Zaaknummer	**21M285** 584756

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 22 december 2021 een motie in te dienen aanvullend op het Ontwikkelperspectief Kronenburg. Dit met als doel bij voorrang wijkverbeteringen door te voeren vooruitlopend op geplande woningbouw en renovatie en vernieuwing van het winkelcentrum'.

We weten dat:

- Inwoners van Kronenburg/Appelgaard sinds 15 jaar aandringen op vergroening van de wijk.
- Dit zowel het verbeteren van de verkeerssituatie als de leefbaarheid van de wijk betreft
- In de nieuwe plannen van het ontwikkelperspectief Kronenburg oude verbetervoorstellen van de wijk opnieuw zijn opgenomen, waardoor opnieuw vertraging in de uitvoering dreigt.

We vinden dat:

- De wijk en leefomgeving qua uitstraling en beleving zeer versteend is.
- Verkeerskundig vooruitlopend op de woningbouw noodzakelijke verkeersmaatregelen mogelijk zijn.
- Kronenburg qua uitstraling en activiteiten verbeterd moet worden zodat zowel inwoners in huur- als koopwoningen langer in de wijk blijven wonen en mede als gevolg daarvan betrokkenheid (kunnen) tonen.
- De inwoners van Kronenburg/Appelgaard op korte termijn in een verbeterde woonomgeving moeten kunnen wonen waardoor meer vertrouwen ontstaat in de overheid als extra trots op de eigen leefomgeving.

We roepen het college daarom op:

- In de uitwerking van het ontwikkelperspectief Kronenburg in de planning, vooruitlopend op en gelijktijdig met de woningbouwontwikkelingen prioriteit en voorrang te geven aan de uitvoering van:
  1. Herinrichting wegen en busbanen in combinatie met invoering 30 km-zones, ontsluiting parkeergarage(s) en duidelijke parkeervoorzieningen.
  2. Vergroening Kronenburg: vergroening Kronenburgsingel en Kronenburg park, uitvoering geven aan toegezegde vergroeningsprojecten en aanleg hoogwaardig groen.

3. Versterking van de wijk via extra wijkactiviteiten sport, cultuur en horeca.

En gaan over tot de orde van de dag.

Jan Hutten – CDA

CONCEPT

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	22 december 2021
Ter bespreking van	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Motie van	Jan Hutten – CDA
Titel motie	Kronenburg voor alle wijkbewoners verbeteren
Nummer Zaaknummer	**21M286** 584756

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 22 december 2021 een motie in te dienen aanvullend op het Ontwikkelperspectief Kronenburg. Dit met als doel om naast de geplande woningbouw en vernieuwing van het winkelcentrum ook actief met woningbouwverenigingen en particuliere (ver)huurders en woningeigenaren duurzaam in te zetten op een beter leefbaar Kronenburg.

We weten dat:

- Kronenburg een woonwijk is met relatief veel huurwoningen in bezit van woningcorporaties en/of particuliere verhuurders. Doorstroming in deze woningen relatief hoog is.
- Een aanzienlijk deel van deze woningen in de kern van Kronenburg hard toe is aan renovatie. Dit de huidige uitstraling van straten en de wijk geen goed doet.
- Ook de buitenruimte door een fors aantal huurders en/of (vastgoed)eigenaren minimaal onderhouden wordt en/of verwaarloost is of oogt.

We vinden dat:

- De wijk en leefomgeving qua uitstraling en beleving verbetering behoeft.
- Bewoners als gevolg van gerenoveerde woningen en een betere uitstraling van de buitenruimte zich plezieriger en veiliger thuis en in de wijk gaan voelen. Mede hierdoor het verblijf in huur- als koopwoningen verlengd zal worden.
- De bewoners van Kronenburg/Appelgaard op middellange termijn trots op de eigen leefomgeving moeten zijn.
- De positie van woningbouwcorporaties en enkele grotere vastgoedeigenaren voor de doorontwikkeling van Kronenburg, aanvullend op het Ontwikkelperspectief Kronenburg, essentieel is.
- Met een totaalaanpak iedere inwoner van de uitwerking Ontwikkelperspectief Kronenburg moet kunnen profiteren.

We roepen het college daarom op:

Met de wijkbewoners en in de wijk actief betrokken partners komen tot een integrale aanpak. Hiervoor:

- de uitwerking van het ontwikkelperspectief Kronenburg in nauwe samenwerking met betrokken inwoners en de grotere woningcorporaties en vastgoedeigenaren op te pakken.
- Met hen te beoordelen welke verbetervoorstellen met name ten aanzien van de vele (veelal grondgebonden) huurwoningen mogelijk zijn. Zowel wat betreft renovatie (verduurzaming) van de woningen als verbetering van de buitenruimte.
- De kansen en mogelijkheden die hieruit naar voren komen, bundelen met de ontwikkelingen vanuit het Ontwikkelperspectief Kronenburg, zodat een integrale aanpak in de wijkontwikkeling ontstaat die voor alle bewoners positieve consequenties heeft.

En gaan over tot de orde van de dag.

Jan Hutten – CDA

CONCEPT

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	22 december 2021
Bij de bespreking van	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Motie van	Lea Manders – Arnhem Centraal
Titel van de motie	Keuzemenu (woon)toren Kronenburg
Nummer Zaaknummer	**21M290** 584759

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 22 december 2021 een besluit te nemen.

We weten dat:

- Het ontwikkelingsplan een woontoren van maximaal 70 meter mogelijk maakt
- Dit in de omgeving op begrijpelijke weerstanden stuit
- Er een bepaald minimum aan volume gebouwd zal moeten worden

We vinden dat:

- De mening van de huidige bewoners essentieel is voor draagvlak
- Er vaak ‘gespeeld’ kan worden met bouwvolumes
- Het mogelijk is om een keuzemenu te maken met bijvoorbeeld 3 varianten, waarbij de toren bijvoorbeeld maximaal 35 meter wordt

Draagt de raad het college op om de wijk Kronenburg een keuzemenu met enkele varianten om de toren te verlagen voor te leggen.

Lea Manders - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	22 december 2021
Bij de bespreking van	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Motie van	Lea Manders – Arnhem Centraal
Titel van de motie	Adequate burgerparticipatie op maat
Nummer Zaaknummer	**21M291** 584759

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 22 december 2021 een besluit te nemen.

We weten dat:

- De wijk Kronenburg zich overvallen en te weinig betrokken heeft gevoeld bij de plannen;
- De plannen voor de wijk zeer grootschalig en ingrijpend zijn;
- Draagvlak essentieel is voor plannen;
- Er over burgerparticipatie diverse beelden bestaan;
- De waardering van lopende en afgeronde processen divers is en gekleurd wordt door zaken als: de mate van betrokkenheid, eigen rol en belang in een proces;
- De raad besloten heeft burgerparticipatie (transparant) continue in onze bestuurlijke processen te verankeren en daartoe het projectvoorstel ‘aan de slag met burgerparticipatie in Arnhem’ heeft aangenomen;

We vinden dat:

- De mening van de huidige bewoners essentieel is voor draagvlak;
- Burgerparticipatie duidelijk en transparant moet worden vormgegeven;
- De gemeente als initiator bij aanvang van dit proces helder is in verwachtingen richting inwoners over ieders rol en de mate van invloed van inwoners.
- Processen en samenwerkingen zorgvuldig afgerond moeten worden;

Vraagt de raad het college om een helder participatietraject vorm te geven in samenspraak met raad en inwoners, conform de uitgangspunten en methoden van het aangenomen projectvoorstel ‘Aan de slag met burgerparticipatie in Arnhem’.

Lea Manders - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	22 december 2021
Bij de bespreking van	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Motie van	Lea Manders – Arnhem Centraal
Titel van de motie	Adequate burgerparticipatie op maat
Nummer Zaaknummer	**21M291** 584759

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 22 december 2021 een besluit te nemen.

We weten dat:

- De wijk Kronenburg zich overvallen en te weinig betrokken heeft gevoeld bij de plannen;
- De plannen voor de wijk zeer grootschalig en ingrijpend zijn;
- Draagvlak essentieel is voor plannen;
- Er over burgerparticipatie diverse beelden bestaan;
- De waardering van lopende en afgeronde processen divers is en gekleurd wordt door zaken als: de mate van betrokkenheid, eigen rol en belang in een proces;
- De raad besloten heeft burgerparticipatie (transparant) continue in onze bestuurlijke processen te verankeren en daartoe het projectvoorstel ‘aan de slag met burgerparticipatie in Arnhem’ heeft aangenomen;

We vinden dat:

- De mening van de huidige bewoners essentieel is voor draagvlak;
- Burgerparticipatie duidelijk en transparant moet worden vormgegeven;
- De gemeente als initiator bij aanvang van dit proces helder is in verwachtingen richting inwoners over ieders rol en de mate van invloed van inwoners.
- Processen en samenwerkingen zorgvuldig afgerond moeten worden;
- De ontwikkelingen in Kronenburg een kans zijn om de volgende stap te zetten in het betrekken van bewoners bij de veranderingen in hun omgeving
-

- Een helder participatietraject vorm te geven in samenspraak met raad en inwoners, conform de uitgangspunten en methoden van het aangenomen projectvoorstel ‘aan de slag met burgerparticipatie in Arnhem’
- Ruimte te maken voor coproductie of meebeslissen, waarbij bewoners verandering in de openbare ruimte samen met de gemeente vormgeven

Lea Manders - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	22 december 2021
Bij de bespreking van	Ontwikkelperspectief Kronenburg
Motie van	Giovanni Visser – PvdA Lea Manders – Arnhem Centraal
Titel van de motie	Passende woningen voor starters in Kronenburg
Nummer Zaaknummer	**21M292** 584759

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 22 december 2021 een besluit te nemen over het realiseren van passende woningen voor starters in Kronenburg.

De aanleiding is het voornemen van betrokken partijen om kleine woningen voor starters te realiseren. Deze woningen zijn vaak klein en relatief duur.
Door dit voorstel aan te nemen spreekt de gemeenteraad zich uit tegen dit soort woningen in Kronenburg en pleit voor het realiseren van grotere woningen die beter passen bij de behoefte van starters.

Omdat we weten dat:

- Bijzondere woonconcepten als ‘Urban Living’ mogelijk worden gerealiseerd in Kronenburg
- Deze woningen vaak een kleine oppervlakte (20-30 m^2) hebben, ook wel bekend als microwoningen,[1] en gericht zijn op mensen tot 35 jaar
- Hoge (verplichte) servicekosten worden gevraagd om gebruik te maken van gedeelde voorzieningen
- jongeren en starters vaak niet in aanmerking komen voor sociale huurwoningen

Omdat we vinden dat:

- jongeren en starters na hun schooltijd ook een betaalbare en passende woning moeten kunnen vinden
- bijzondere woonconcepten vaak uitdraaien op te kleine woningen tegen een te hoge huur
- ook starters de mogelijkheid moeten hebben om zich in hun woning te ontwikkelen en een gezin te beginnen
- Kleinere wooneenheden wel passend kunnen zijn voor jongeren die uitstromen uit bijvoorbeeld maatschappelijke opvang

[1] https://www.gelderlander.nl/wonen/piepklein-wonen-in-de-grote-stad-word-je-er-echt-gelukkig-van-nee~aaec8303/

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

- het aandeel ‘Urban Living’ in het woningbouwprogramma voor Kronenburg zo veel mogelijk te beperken
- bij betrokken partijen aan te dringen op een goede balans tussen huur en woningoppervlakte
- niet mee te werken aan realisatie van zelfstandige woonruimten van 30 m^2 of minder

Raadsleden

Giovanni Visser – PvdA
Lea Manders – Arnhem Centraal

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 584759

Onderwerp: Ontwikkelperspectief Kronenburg

Voorstel

1. Het Ontwikkelperspectief Kronenburg vast te stellen.
2. Hiervoor €600.000 uit het klimaatfonds in te zetten ten behoeve van de vergroening en het tegengaan van hittestress in Kronenburg.
3. Na toekenning van de bijdrage van het Rijk de financiële consequenties van dit voorstel door middel van een verzamelbesluit te verwerken in de begroting 2022.

Inleiding

Om te investeren in een leefbaar en sociaal sterk Kronenburg is een ontwikkelperspectief gemaakt voor Kronenburg. Door wonen, werken, groen en zorg goed met elkaar te combineren, verbetert het gevoel van veiligheid en saamhorigheid onder bewoners, ontstaat er minder hittestress en is er ruimte voor meer woningen in het hart van Arnhem-Zuid.

De noodzakelijke aanpak vraagt om flinke investeringen. De Woningbouwimpulsregeling van het ministerie van Binnenlandse Zaken geeft een mogelijkheid om hiervoor een subsidiebijdrage te verkrijgen. Deze kansen willen we graag verzilveren. Hierbij is investeren in de sociale opgave en leefbaarheid een voorwaarde om te kunnen verstedelijken. Door problemen gezamenlijk aan te pakken, wordt Kronenburg een levendige wijk, waar mensen graag willen wonen, werken en verblijven.

In de raadsbrief Blik op Zuid van 10 december 2019 is toegelicht dat Arnhem-Zuid ten zuiden van Malburgen nu ongeveer een halve eeuw oud is. Dit stadsdeel moet zijn kracht opnieuw uitvinden. Dit geldt zeker ook voor Kronenburg. Een groeiend aantal bewoners van de wijk heeft een zorgvraag, mensen voelen zich steeds minder veilig, er zijn onvoldoende ontmoetingsplekken (zowel binnen als buiten) en de woningvoorraad sluit niet aan bij de vraag. De openbare ruimte is sleets en stenig en levert veel hittestress op. Er mist samenhang in de wijk, die nu vooral bestaat uit gescheiden eilandjes van woningen, winkelcentrum en (veelal leegstaande) kantoren.

In het ontwikkelperspectief wordt allereerst de openbare ruimte grondig aangepakt en vergroend: er komen meer bomen en planten in de wijk, straat- en stoepstenen gaan er deels uit en er komen veiligere loop- en fietsroutes. De openbare ruimte zal veel meer gaan verbinden in plaats van de wijk in fragmenten op te delen. Zo wordt het gebied niet alleen prettiger om te verblijven en zullen mensen elkaar weer ontmoeten, maar wordt ook hittestress voorkomen.

Gemeente Arnhem

Uitgangspunt voor de plannen voor Kronenburg is dat de wijk beter wordt voor bewoners. Als er wordt geïnvesteerd in de leefbaarheid van Kronenburg, dan kan er de komende jaren ook een gevarieerd aanbod van woningen worden toegevoegd. Arnhem heeft de komende jaren veel extra woningen nodig om aan de groeiende vraag te voldoen. Kronenburg is een van de plekken in Arnhem die daar goed voor geschikt is vanwege de centrale ligging, goede bereikbaarheid en goede voorzieningen. Op en rond het winkelcentrum is ruimte voor meer woningen, en ook door leegstaande kantoren te vervangen door nieuwbouw. Er komen in het voorstel ongeveer 1100 nieuwe woningen bij.

De uitwerking van de plannen zal samen met bewoners gebeuren. Ook wordt er samengewerkt met eigenaren van kantoren in het gebied, en met de eigenaar van het winkelcentrum: Wereldhave. Wereldhave verwacht dat een centrum waarin meerdere bezoekdoelen worden gecombineerd de toekomst heeft en wil investeren in wat zij noemen een ‘full service centrum’. Naast winkels komt er ruimte voor horeca, dienstverlening, werkplekken, zorg en vrijetijdsbesteding. Het winkelcentrum krijgt straks een veel opener uitstraling dan nu het geval is en zal veel meer verbonden zijn met de wijk.

Beoogd effect

Investeren in de leefbaarheid van Kronenburg, versterken van de centrumfunctie, verbeteren van de bereikbaarheid en het toevoegen van woningen om bij te dragen aan de woningbouwopgave van Arnhem en een meer diverse inwonerssamenstelling. Op basis van het ontwikkelperspectief wordt een aanvraag gedaan voor subsidie vanuit de Woningbouwimpulsregeling van de Rijksoverheid om hiermee de benodigde investeringen mogelijk te maken.

Argumenten

1.1 Uitvoering van het Ontwikkelperspectief draagt bij aan een betere fysieke samenhang in de wijk

Het ontwikkelperspectief richt zich op de fysieke leefomgeving in Kronenburg. Hiermee pakken we het gebrek aan ruimtelijke samenhang aan. Dit doen we vanuit de overtuiging dat dit ook bijdraagt aan de leefbaarheid en de sociale samenhang in de wijk (zie argument 1.2).

Door het ontstane momentum liggen er kansen om een kwalitatief hoogwaardige verbeter- en intensiveringsslag in de fysieke ruimte van Kronenburg te bewerkstelligen. Een groot deel van de opgave ligt in het maken van een verbeterde openbare ruimte voor de wijk Kronenburg, waarin het raamwerk van de hele wijk en zijn aantakkingen aan de omgeving worden meegenomen. Denk aan het aanpakken van hittestress en meer, betere en veilige routes voor voetgangers en fietsers etc.

Het raamwerk biedt daarmee, naast samenhang en ruimtelijke kwaliteit voor de openbare ruimte, ook flexibiliteit voor de toekomst. Er ligt een sterke focus op het vergroenen en klimaatadaptief maken van de openbare ruimte. Deze heeft een sterke identiteit en vormt de contramal van de gebouwen. Hiermee vergroten we de herkenbaarheid van de wijk en verbeteren we de ruimtelijke structuur van de wijk. Dit verbetert de leefbaarheid van de wijk, maar is ook een voorwaarde voor het toevoegen van woningen

1.2 Uitvoering van het Ontwikkelperspectief Kronenburg leidt tot verbetering van de sociale cohesie in de wijk

Kronenburg is een wijk waar bewoners erg op zichzelf zijn, er is gebrek aan cohesie (rapportcijfer 5,6 Arnhem in Cijfers). Bewoners ervaren eenzaamheid en worstelen met zingevingsvraagstukken. Daarbij wordt ook gesignaleerd dat bewoners een beperkte draagkracht hebben en een beperkt sociaal netwerk. Dit zien we niet alleen bij ouderen, maar ook bij bewoners tussen de 30-40, waarvan vaak gedacht wordt dat zij hun eigen boontjes wel kunnen doppen. Bewoners wonen op de plek waar een woning beschikbaar is, en lang niet altijd op een plek waar ze graag willen wonen. De omgeving is 'versteend', biedt weinig kwaliteit en nodigt niet uit tot ontmoeting of 'meedoen'. We zien een groei van bewoners die een beroep doet op ondersteuning vanuit de Wmo. Enerzijds als gevolg van het langer thuis wonen van ouderen, anderzijds als gevolg van GGZ-problematiek of het gebrek aan een zinvolle daginvulling. Daarbij zien we ook dat er met de kantoortransformaties clusters ontstaan van bewoners die hiermee te maken hebben.

Verslavingsproblematiek is ook een onderwerp dat speelt in de wijk. Naast de bewoners met een zorgvraag zijn er ook de zorgmijders of bewoners die de hulpvraag niet durven/kunnen stellen. Zoals uit de demografische gegevens blijkt, is het besteedbaar inkomen van bewoners uit Kronenburg aanzienlijk lager dan het gemiddelde in Arnhem. Hierdoor zien we ook situaties waarin bewoners in schulden terechtkomen.

In samenwerking met Werk & Inkomen, Sociaal Wijkteam, Rijnstad en team Leefomgeving is voor het gebied Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg een gebiedsplan opgesteld. In relatie tot de fysieke omgeving zijn de thema's ontmoeten en verbinden daarin van groot belang. Bewoners hebben aangegeven behoefte te hebben aan een plek om elkaar te ontmoeten. Dit betreft zowel ontmoetingsmogelijkheden buiten in de openbare ruimte als binnen in laagdrempelige voorzieningen.

Het creëren van (betere) ontmoetingsplekken is nadrukkelijk meegenomen in het Ontwikkelperspectief Kronenburg, zowel in de openbare ruimte als binnen gebouwen. Denk bijvoorbeeld aan het Croydonplein en het nieuw te vormen plein aan de oostkant van Kronenburg, waar zowel op de pleinen als in de aangrenzende bebouwing plek voor ontmoeten ontstaat. Ook Rozet ziet kansen om in het winkelcentrum in een laagdrempelige ontmoetingsplek te voorzien. Jongerencentrum De Madser en de naastgelegen huisartsen zijn bezig om samen een plan te maken waardoor beide gebouwen een geheel vormen en waarin ontmoeting ook een plek krijgt. Verder zijn de corporaties aan het nadenken over het stimuleren van ontmoeting in hun eigen gebouwen, Niet alleen de ontwikkelingen rondom het winkelcentrum worden ingepast, ook andere initiatieven die in de wijk (kunnen gaan) spelen worden meegenomen.

De sociale opgave van Kronenburg is nader geduid in bijlage Sociale paragraaf Kronenburg.

1.3 Uitvoering van het Ontwikkelperspectief draagt bij aan meer levendigheid en diversiteit van de wijk

Kronenburg krijgt een grotere diversiteit aan woningen door het toevoegen van een nieuw en gevarieerd aanbod van woningtypes. Hierdoor komt de samenstelling van de inwoners meer in balans qua leeftijd, inkomen, opleidingsniveau, achtergrond en leefstijl. Doorstromers krijgen de kans om in de buurt van hun vertrouwde omgeving te blijven wonen en ruimte te maken voor (jonge) gezinnen. Ook is er ruimte voor kleinschalige bedrijvigheid en werken aan huis, onder andere voor

creatieven. Meer toelichting over de woningbouwprogrammering is te vinden in de bijlage Woningbouwprogramma.

Na al deze investeringen van verschillende partijen in de komende jaren, biedt Kronenburg voorzieningen, ontmoetings- en verblijfsplekken voor alle leeftijden, zowel gebouwd als in de openbare ruimte. Door de transformatie van het winkelcentrum tot een full service center, aangevuld met nieuwe woningen, ontstaat in het hart van de wijk een gebouwencomplex met een open uitstraling naar de omgeving in plaats van naar binnen gericht zoals nu het geval is. Bovendien biedt dit centrum functies die verder gaan dan alleen winkelen. In de toekomst kan men ook een terrasje pakken of een zorgfunctie bezoeken.

Het gerenoveerde jongerencentrum De Madser, bibliotheek Rozet, sport- en spelvoorzieningen voor jong en oud en ontmoetingsruimtes dragen bij aan de gezondheid en veerkracht van de bewoners en aan de sociale cohesie binnen de wijk. Voorzieningen voor kunst en cultuur dragen verder bij aan het verlevendigen van de buurt. Zo wordt Kronenburg een stadscentrum met een nieuw imago en uitstraling: een nieuw ‘Hart van Zuid’.

1.4 *Uitvoering van het Ontwikkelperspectief draagt bij aan de woningbouwopgave van Arnhem*
Arnhem heeft, net als veel andere steden in Nederland, een grote behoefte aan nieuwe woningen. Door de centrale ligging in Arnhem-Zuid, het stedelijke karakter, de uitstekende bereikbaarheid en goede voorzieningen is Kronenburg een geschikte plek voor woningbouw. In totaal gaat het om circa 1100 nieuwe woningen. Dit draagt bij aan de grote woningbouwbehoefte van Arnhem die tot 2030 uit ongeveer 7500 woningen bestaat.

1.5 *Uitvoering van het Ontwikkelperspectief draagt bij aan verbetering van de openbare ruimte*
Met het vergroenen en aantrekkelijk maken van de openbare ruimte stimuleren we een beter gebruik van de openbare ruimte wat ook positieve effecten op de duurzaamheid heeft. We stimuleren bewoners meer tijd buiten door te laten brengen en gemakkelijker medebewoners te ontmoeten. Dit heeft een positief effect op de lichamelijke en geestelijke gezondheid. Door aantrekkelijke routes naar het winkelcentrum, het aangrenzende Vredenburg en in het bijzonder het (te vernieuwen) busstation wordt lopen, fietsen en het gebruik van openbaar vervoer gestimuleerd.

1.6 *Het Ontwikkelperspectief biedt een paraplu voor lopende en toekomstige ontwikkelingen en is tevens bedoeld om toekomstige investeringen uit te lokken*
Dit ontwikkelperspectief werkt als paraplu voor lopende en toekomstige ontwikkelingen.

Een voorbeeld van al lopende trajecten waar gemeentelijke en particuliere investeringen plaatsvinden is Smart Polder, waar de diverse partijen gezamenlijk voornemens zijn tot een investering van 30 miljoen om tot een aardgasvrije wijk te komen. Een ander voorbeeld is de reeds vergunde transformatie aan de Schepen Bierwischstraat.

Onze eigen middelen uit de herstelagenda zullen worden ingezet om als cofinanciering te dienen voor de grote noodzakelijke investeringen in de wijk. Door deze grootschalige investeringen in de wijk van zowel gemeente als ontwikkelende partijen verwachten wij dat we ook investeringen zullen uitlokken in het gebied. Bijvoorbeeld van eigenaren van bestaand vastgoed om hun bezit op te knappen. Ook zijn in het ontwikkelperspectief een aantal locaties aangegeven waar op termijn mogelijk ontwikkelingen kunnen gaan plaatsvinden.

2.1 Deze aanpak draagt bij aan de landelijke klimaatdoelen zoals vertaald in de klimaatadaptatiestrategie

Met het uitvoeren van het Ontwikkelperspectief Kronenburg maakt verharding plaats voor groen. Extra bomen zorgen voor meer schaduwrijke (verblijfs)plekken en gaan hittestress tegen. Er wordt ingezet op het vergroten van de biodiversiteit en het tegengaan van verdroging en wateroverlast. Regenwater wordt 'afgekoppeld' en verdwijnt niet meer in het riool. Waar mogelijk worden groene daken en groene gevels gemaakt. Met al deze maatregelen wordt een grote bijdrage geleverd aan de opgave om hittestress tegen te gaan, wateroverlast te verminderen en water vast te houden voor droge periodes.

Zie verder bijlage "Toets Aanvraag Woningbouwimpuls Kronenburg aan kaders voor de besteding van het Klimaatfonds"

Kanttekeningen en risico's

1.1 Afhankelijkheid van besluitvorming bij andere partijen

De woningbouwontwikkelingen in Kronenburg vallen uiteen in initiatieven van derden en initiatieven die plaatsvinden op grond van de gemeente. Voor de ontwikkelingen die plaatsvinden op grond van derden, zullen anterieure overeenkomsten worden gesloten, waarmee gemeentelijk kostenverhaal verzekerd is. Deze anterieure overeenkomsten kunnen op dit moment nog niet worden gesloten, omdat de plannen nog niet in gedetailleerd genoeg bekend zijn. Wel zijn gemeente en de diverse ontwikkelende partijen voornemens om op basis van het ontwikkelperspectief en de bijbehorende businesscase intentieovereenkomsten te sluiten, die dienen als onderlegger voor de subsidieaanvraag. De gesprekken hierover met de diverse partijen vinden in goed overleg plaats en er is geen aanleiding te denken dat deze intentieovereenkomsten niet kunnen worden gesloten.

Twee locaties in het ontwikkelperspectief vinden plaats op gemeentegronden en hiertoe zal een grondexploitatie worden opgesteld. Het betreft de locatie rond de huidige Camera-Express en de grond op en rondom het winkelcentrum. De Camex-locatie is deels van een particuliere eigenaar. Financiële afspraken over zijn gronden zijn nog niet concreet gemaakt.

Met Wereldhave is overeenstemming over de ambitie en de inhoud van het plan. De architect van Wereldhave heeft de plannen mede vormgegeven, zodat er inhoudelijk overeenstemming is over de plannen. Er zijn echter nog geen contracten gesloten waarin financiële afspraken zijn vastgelegd. Dit onder andere omdat de financiële situatie complex is vanwege bestaande erfpachtcontracten van het huidige winkelcentrum die onderdeel zullen moeten zijn van de toekomstige afspraken. De ontwikkelingen spelen zich immers af op, naast en in het bestaande winkelcentrum. In de businesscase die de basis voor de subsidieaanvraag is, is een bedrag opgenomen voor de opbrengsten van deze locatie. Dit zal worden onderbouwd met een onafhankelijke waardebepaling.

Het risico bestaat dat er ofwel niet tot financiële afspraken gekomen wordt met Wereldhave ofwel dat de uitkomsten anders zijn dan in de businesscase nu wordt aangenomen:

- In het eerste geval, zal geen uitvoering gegeven kunnen worden aan de plannen en zal de subsidie aan het Rijk moeten worden terugbetaald. Om die reden wordt kaderstellend

opgenomen dat deze financiële afspraken binnen een jaar na toekenning subsidie moeten worden gemaakt en dat tot die tijd geen projecten in uitvoering zullen worden gebracht die geen financiële dekking hebben zonder subsidie.
- In het tweede geval (andere afspraken dan voorzien in de businesscase) zal het college altijd eerst een raadsvoorstel voorleggen bij de raad waarin de financiële consequenties en de dekking hiervoor worden voorgelegd. Indien de raad hierover vervolgens negatief besluit, zal de contractering niet plaatsvinden en ontstaat de situatie waarin geen contract wordt gesloten en de subsidie dus moet worden terugbetaald.

Vanwege de onderhandelingspositie van de gemeente, wordt in de geheime bijlage Financiën Kronenburg verder ingegaan op de financiën.

1.2 Een toename van het aantal woningen zorgt voor meer inwoners en daarmee ook tot meer behoefte aan voorzieningen

Het is goed te realiseren dat met de woninguitbreiding die voor Kronenburg voorzien wordt, het aantal bewoners van de wijk flink toeneemt. De behoefte aan voorzieningen samenhangend met deze inwonerstoename zal daarmee ook toenemen. In het ontwikkelperspectief wordt daarom ook rekening gehouden met bijvoorbeeld een uitbreiding van de huisartsenpraktijk en plek voor maatschappelijke voorzieningen.

1.3 Draagvlak en betrokkenheid van bewoners

Het is van belang dat er draagvlak is bij bewoners en dat ze actief betrokken worden bij de plannen voor Kronenburg. Het gaat immers om hun directe leefomgeving. Het algemene beeld is dat bewoners blij zijn dat er iets gaat gebeuren in Kronenburg. Ook is er enthousiasme over de kwaliteitsimpuls in de openbare ruimte en vergroening van de wijk. Tegelijk hebben bewoners zorgen over de plannen, met name over de toevoeging van extra woningen. Men vreest dat de wijk daarmee nog meer versteend en volgebouwd wordt en dat de toename van bewoners zal leiden tot meer problemen op het gebied van parkeren, hittestress, sociale problematiek en luchtvervuiling. Uit contacten met bewoners is bovendien gebleken dat er nog een weg te gaan is om te bouwen aan vertrouwen tussen bewoners, gemeente en partijen als Wereldhave. Dit alles vraagt om een zorgvuldig vervolg, waarbij we open en transparant communiceren, bewoners actief betrekken en de ruimte nemen om tegemoet te komen aan hun zorgen en behoeften.

3.1 Als uw raad niet instemt met dit voorstel, moeten wij de aanvraag bij het Rijk intrekken

De aanvraag wordt ingediend onder voorbehoud van instemming van uw raad. Wij trekken onze aanvraag terug als uw raad niet instemt.

3.2 Als het Rijk de aanvraag niet honoreert, is het plan financieel niet gedekt

Er bestaat een risico dat het Rijk de aangevraagde middelen niet toekent. Financieel gezien heeft dit slechts beperkte directe consequenties, omdat uitvoering van deelprojecten niet eerder ter hand wordt genomen, dan dat de diverse onderdelen gedekt zijn. Wel is een bedrag van ongeveer €250.000 aan plankosten gemaakt voor het opstellen van het ontwikkelperspectief. Hiervan is ongeveer €100.000 ongedekt. Dit bedrag zal dan ten laste komen van de in de begroting 2022 gereserveerde middelen voor verstedelijking.

Het ontwikkelperspectief zal dan niet zonder meer tot uitvoering kunnen worden gebracht. In dat geval zal het college bij uw raad terugkomen ofwel om aanpassingen in het plan te doen, ofwel om meer financiële middelen uit te trekken voor het plan (of een combinatie).

3.3 Nog niet alle cofinanciering van de provincie is beschikt

Ter dekking van de uitvoering van het Ontwikkelperspectief wordt gerekend met cofinanciering van de provincie voor het busstation, klimaatadaptatie en de Woningbouwimpulsregeling. Over al deze middelen vinden gesprekken plaats met de provincie en zijn deels al ambtelijke toezeggingen gedaan of zijn subsidieaanvragen ingediend. De formele beschikkingen zijn er echter nog niet. De verwachting is dat al deze middelen voor het einde van 2021 worden beschikt. Er zullen geen projecten worden uitgevoerd waarvoor de dekking niet aanwezig is. Indien onverhoopt cofinanciering wegvalt, zal het college bij de raad terugkomen met voorstellen hoe hiermee om te gaan.

Participatie

Bewoners van Kronenburg geven al jaren aan dat het nodig is om te investeren in de verbetering van de wijk. Met het ontwikkelperspectief en zicht op rijksmiddelen hebben we een antwoord op deze behoefte. Naast vele contactmomenten in het verleden over deelprojecten zoals de vergroening van het Croydonplein, zijn er specifiek voor het ontwikkelperspectief (digitale) bijeenkomsten en gesprekken georganiseerd in de wijk. Verschillende keren is gesproken met een afvaardiging van bewoners. Ook is er een bewonersbrief verstuurd met daarin de uitnodiging voor een digitale bijeenkomst en een link naar een enquête. In de bijlagen vindt u meer informatie over de participatie-activiteiten en de uitkomsten daarvan. Naar aanleiding van de inbreng van bewoners is een aantal aanpassingen doorgevoerd in het ontwikkelperspectief. Een overzicht van deze aanpassingen is ook als bijlage toegevoegd.

De participatie stopt niet na vaststelling van het ontwikkelperspectief. Bij de uitwerking van de plannen is het zo mogelijk nog belangrijker om (meer) bewoners te betrekken. Het gaat immers om hun directe leefomgeving. In het vervolg zullen we daarom breed inzetten op verschillende manieren om bewoners te bereiken en te betrekken. Daarbij valt te denken aan gerichte participatie op thema's en deelgebieden, samenwerking met actieve bewoners, team leefomgeving en andere partijen in de wijk en activiteiten gericht op 'meedoen' naast 'meedenken'.

Financiën

Het totale ontwikkelperspectief kent €22,7 miljoen aan investeringen in de openbare ruimte. Niet al deze middelen zijn ook toerekenbaar aan de nieuw toe te voegen woningen. In de impulsregeling kunnen alleen die kosten worden opgevoerd die toerekenbaar zijn aan de nieuwbouw. Daarnaast zijn er kosten voor bouw- en woonrijp maken van de grondexploitatie-onderdelen en opbrengsten uit grondverkoop en kostenverhaal bij de particuliere ontwikkelingen. Uiteindelijk leidt dit tot een subsidieaanvraag voor de Woningbouwimpulsregeling van €8,3 miljoen.

Daarnaast zijn er toezeggingen en verwachtingen voor cofinanciering van met name de provincie.

Om de gemeentelijke dekking ter cofinanciering van de aanvraag te complementeren wordt voorgesteld €600.000 uit het klimaatfonds in te zetten.

Voor meer informatie over businesscase van de aanvraag Woningbouwimpulsregeling en de bijbehorende dekkingsbronnen van de gemeente verwijzen wij naar de geheime bijlage Financiën Kronenburg.

Indien de subsidie wordt toegekend, zal een grondexploitatie worden ingesteld voor de locaties die in eigendom zijn van de gemeente. Deze zal na toekenning van de subsidie aan de raad worden voorgelegd.

Uitvoering

Na het vaststellen van het ontwikkelperspectief wordt gestart met het uitwerken van de verschillende deelgebieden/deelprojecten. Deze kennen ieder hun eigen dynamiek en kunnen grofweg worden ingedeeld in korte, middellange en lange termijn: zie hiervoor het ontwikkelperspectief.
We gaan de komende jaren intensief aan de slag in Kronenburg. Dit ontwikkelperspectief biedt de kaders voor de verdere uitwerking van alle plannen. Bewoners en andere stakeholders worden nauw betrokken bij deze uitwerkingen. Per deelproject wordt gekeken wie belanghebbenden zijn en hoe we hen meenemen. We willen daarbij vooral ook de wijk zelf inzetten en aan het woord laten.

We starten met een aantal ingrepen in de openbare ruimte. Dat vinden we van essentieel belang voordat woningen kunnen worden toegevoegd. Daartoe worden in ieder geval Croydonplein, Schepen van Ommerenstraat en het busstation als eerste aangepakt. Samenhang, ontmoetingsplekken en verbindingen in de wijk verbeteren zijn namelijk randvoorwaardelijk voor het toevoegen van woningen. Deze onderdelen kunnen na indiening van de subsidieaanvraag reeds van start, omdat deze onderdelen individueel reeds dekking kennen. Door deze op te nemen in de aanvraag, dienen ze als cofinanciering voor de rijkssubsidie.

De totale doorlooptijd van de ontwikkelingen zal ongeveer 10 jaar bedragen. Om die reden is het van belang om “in de tussentijd” aandacht te hebben voor tijdelijke culturele- en ontmoetingsmogelijkheden in de wijk.

Communicatie

Op de website van de gemeente Arnhem is een projectpagina ingericht: www.arnhem.nl/visiekronenburg. Op deze pagina worden de ontwikkelingen bijgehouden. Na besluitvorming in het college gaat een persbericht uit. Bewoners die hebben ingesproken bij de ronde tafel en bewoners die hun mailadres hebben achtergelaten bij het invullen van de enquête, worden per e-mail geïnformeerd.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Ontwikkelperspectief Kronenburg
- Sociale paragraaf Kronenburg

- Bijlage Woningbouwprogramma
- Toelichting participatie Ontwikkelperspectief Kronenburg met bijlagen:
    - Bijlage 1 Rapportage bewonersenquête
    - Bijlage 2 Overzicht vragen en antwoorden
    - Bijlage 3 Overzicht wijzigingen Ontwikkelperspectief
- Toets Aanvraag Woningbouwimpuls Kronenburg aan kaders voor de besteding van het Klimaatfonds
- Geheime bijlage Financiën Kronenburg

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	584759

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 29 juni 2021, nummer: 584759;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Het Ontwikkelperspectief Kronenburg vast te stellen.
2. Hiervoor €600.000 uit het klimaatfonds in te zetten ten behoeve van de vergroening en het tegengaan van hittestress in Kronenburg.
3. Na toekenning van de bijdrage van het Rijk de financiële consequenties van dit voorstel door middel van een verzamelbesluit te verwerken in de begroting 2022.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

SAMEN WERKEN AAN DE TOEKOMST VAN KRONENBURG

Ontwikkelperspectief Kronenburg

Gemeente Arnhem 29 juni 2021

Gemeente Arnhem

Inhoudsopgave

1. DE AMBITIE 3

2. DE VISIE 5
2.1 Openbare ruimte 5
2.2 Klimaat en duurzaamheid 8
2.3 Winkelcentrum wordt *full service center* 8
2.4 Wonen 9
2.5 Stedenbouwkundige principes 11
2.6 Verkeer 13
2.7 Parkeren 14

3. VERVOLG 15

4. IMPRESSIES VAN HET NIEUWE KRONENBURG 17

Tekst: Gemeente Arnhem
Kaarten: Urbis | bureau voor stadsontwerp
Impressies: rphs+

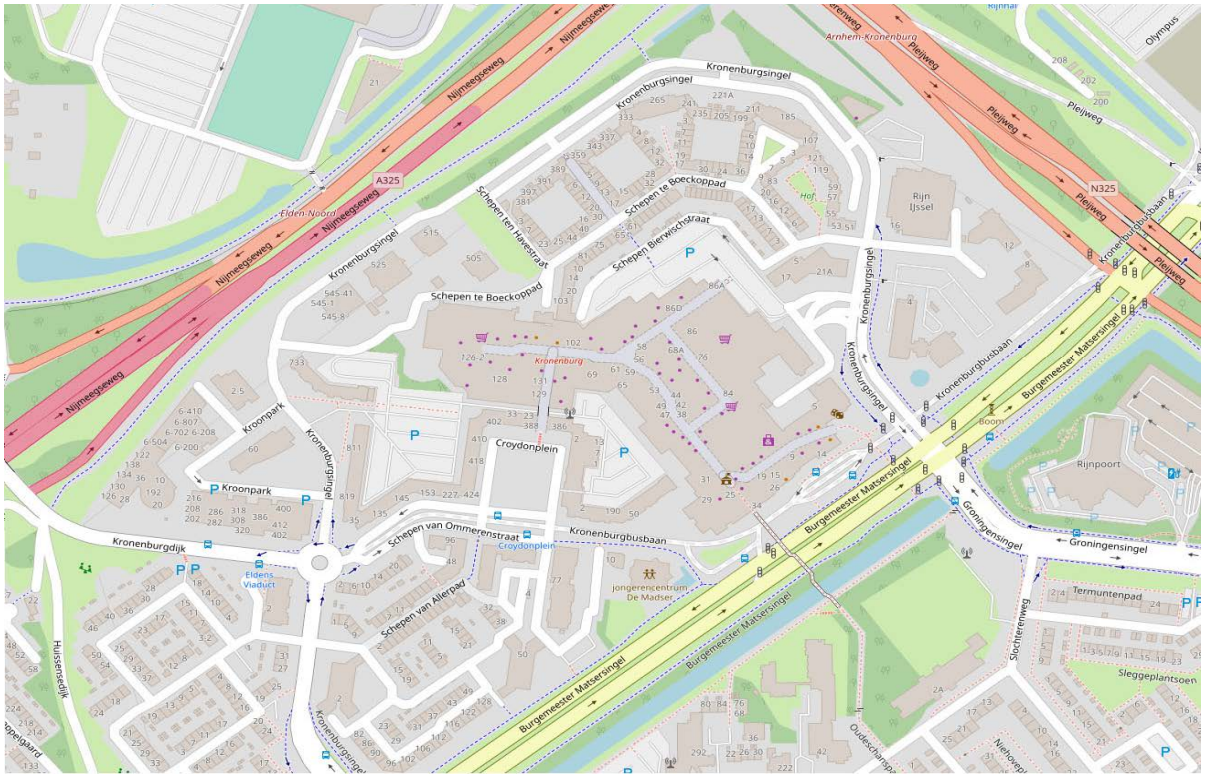

Kaartje van Kronenburg met straatnamen

1 Inleiding

De wijk Kronenburg ligt in het hart van Arnhem-Zuid en heeft veel mogelijkheden om te wonen, winkelen en werken. Maar er zijn ook minder mooie kanten. De openbare ruimte in de wijk functioneert niet goed, de samenhang tussen en binnen de verschillende delen van de wijk ontbreekt en er zijn sociale problemen zoals eenzaamheid.

Kaartje met de ligging van Kronenburg in Arnhem, ten opzichte van het stadscentrum

Samen met bewoners, bedrijven, gemeente en andere organisaties willen we Kronenburg in de komende jaren mooier, groener, duurzamer, levendiger en sociaal sterker maken. Er gebeurt al veel in de wijk, maar er zijn ook nieuwe ideeën.

Om de leefbaarheid in de wijk te verbeteren komt er minder verharding en meer groen, worden er meer en betere verbindingen voor fietsers en voetgangers gemaakt en komen er meer ontmoetingsplekken. Het woningaanbod wordt diverser door toevoeging van woningen in verschillende categorieën en nieuwe woonconcepten. Het winkelcentrum verandert in een full service center en auto's worden efficiënter naar de plek van bestemming geleid.

Deze projecten en opgaven staan niet op zichzelf, maar ze vormen één geheel. Daarom is er voor Kronenburg een visie opgesteld waarin alle ontwikkelingen samenkomen: het ontwikkelperspectief 'Samen werken aan de toekomst van Kronenburg'. Dit perspectief vormt de basis voor toekomstige plannen in de wijk. Het is een visie op hoofdlijnen. De concrete plannen worden later uitgewerkt.

De visie richt zich vooral op de fysieke leefomgeving in Kronenburg. Dit doen we vanuit de overtuiging dat verbetering van de leefbaarheid van de wijk ook een bijdrage levert aan de sociale opgave. Oplossingen zoals de aanpak van hittestress, betere en veilige routes voor voetgangers en fietsers en meer ontmoetingsplekken en groen hebben ook een positief effect op de gezondheid en het welzijn van bewoners.

Arnhem heeft, net als veel andere steden in Nederland, een grote behoefte aan nieuwe woningen. Door de centrale ligging in Arnhem-Zuid, het stedelijke karakter, de uitstekende bereikbaarheid en goede voorzieningen is Kronenburg een geschikte plek voor woningbouw. In totaal gaat het om circa 1100 nieuwe woningen. Deze woningen kunnen we niet zomaar bouwen. Er moet flink geïnvesteerd worden in de leefbaarheid van de wijk. Met deze visie voor Kronenburg doen we een aanvraag voor subsidie vanuit de Woningbouwimpulsregeling van de Rijksoverheid. Voorwaarde voor deze subsidie is dat er extra woningen komen. De subsidie wordt gebruikt om de openbare ruimte in Kronenburg mooier, groener en prettiger te maken.

Luchtfoto van Kronenburg met daarop aangegeven de contouren van het plangebied van deze visie

2 De visie

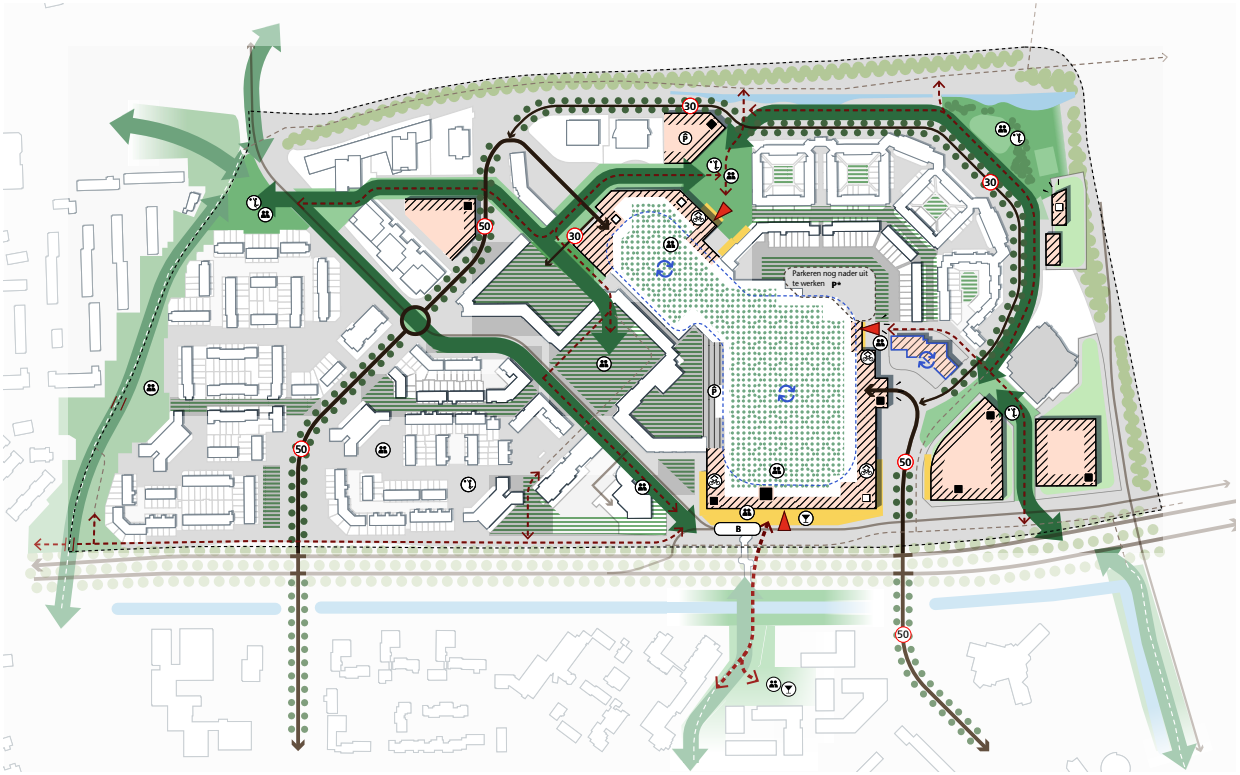

Visiekaart Kronenburg

- toevoegen woningen
- transformeren naar Full Service Center
- gebouwd parkeren Full Service Center
- vergroenen bestaande openbare ruimte
- nieuwe groenstructuur
- nieuwe / aan te passen parkruimtes
- bestaande groenstructuren
- dak deels vergroenen waar mogelijk
- vergroening Kronenburgsingel, 50 km/uur
- vergroening Kronenburgsingel, 30 km/uur
- nieuw aan te planten bomen Pleyade
- nieuwe loop- en fietsroutes
- nieuwe/verbeterde passerelle
- bestaande autowegen
- bestaande loop- en fietsroutes
- levendige plintfuncties
- hoogste gebouwaccent
- middelhoog gebouwaccent
- kleinschalig gebouwaccent
- entree voetgangers Full Service Center
- ontmoetingsplekken
- speelvoorziening
- terrassen horeca
- busstation
- fietsenstalling

2.1 Openbare ruimte

We willen de leefbaarheid van Kronenburg verbeteren. Dit betekent minder stenen en meer groen in de openbare ruimte. De openbare ruimte moet Kronenburg letterlijk gaan verbinden, in plaats van het in verschillende losse buurtjes op te splitsen. Een aantrekkelijke buitenruimte nodigt uit tot bewegen en ontmoeten: samen wandelen, hardlopen met vrienden, trainen met de buurvrouw of met vriendjes buiten ravotten. Hier mag niemand van uitgesloten zijn. Bij het ontwerp van de buitenruimte moet er daarom voor gezorgd worden dat het goed toegankelijk is voor iedereen. Voor een kleurrijkere buitenruimte is niet alleen groen van belang, maar ook kunst en voldoende speelvoorzieningen.

Doordat de openbare ruimte van Kronenburg een impuls krijgt, worden eigenaren van bestaand vastgoed gestimuleerd hun bezit op te knappen.

Plannen voor de openbare ruimte:

- In de bestaande openbare ruimte van Kronenburg zal op zoveel mogelijk plekken verharding die niet noodzakelijk is, vervangen worden door groen. Hierbij wordt aangesloten bij bestaande initiatieven. Op verschillende plekken zal ook bestaand groen worden verbeterd, zoals in de hofjes bij de Kronenburgsingel. Hier zal budget voor beschikbaar gesteld worden.

- Een van de meest beeldbepalende plannen voor de wijk is de doorgaande parkstrook, waardoor een aantrekkelijke wandeling door de wijk ontstaat. De parkstrook slingert door de wijk en verbindt de verschillende bestaande en nieuwe woongebieden met elkaar. De strook volgt voor een deel de Kronenburgsingel en ligt voor een deel op plekken waar nu nog kantoren zijn. Dit wordt mede mogelijk door de snelheid op een deel van de Kronenburgsingel terug te brengen naar 30 km/uur. In tegenstelling tot een 50km-straat mag aan een 30km-straat wel geparkeerd worden. De huidige rijbaan verdwijnt, terwijl de huidige parallelweg wordt gehandhaafd. De benodigde parkeer-plaatsen worden in clusters bij de woningentrees geplaatst.

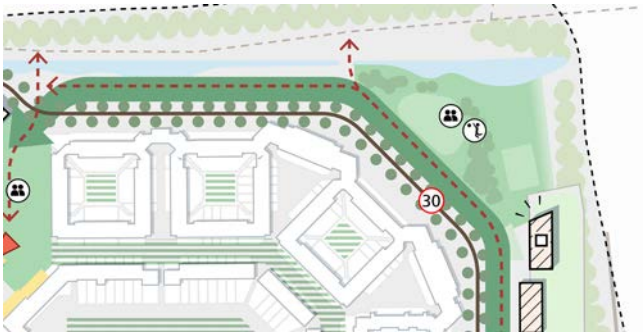

- In de parkstrook wordt voorzien in verschillende speel- en ontmoetingsplekken, zoals bijvoorbeeld de verplaatste *Krajicek Playground*. De groene zone tussen het parkpad en de kruising van de Nijmeegseweg/Pleijweg zal worden omgevormd tot een parkgebied, met behoud van het volwassen groen dat er nu staat. In het park komt een zone die geschikt is voor het veilig uitlaten van honden. Arnhem krijgt op deze manier een eigen Kronenburgerpark.

- Ook de Schepen van Ommerenstraat en de Kronenburgdijk krijgen een veel groener karakter. De huidige busbaan krijgt een normale verkeersfunctie en wordt gebruikt door auto, bus en fietser.
  De parallelwegen verdwijnen en worden vergroend.
  De benodigde parkeerplekken worden verplaatst naar langsparkeerplaatsen aan de Schepen Van Ommerenstraat en in de achterliggende parkeerhoven. De verrommelde buitenruimte rond de Madser wordt getransformeerd tot een parkachtige omgeving.

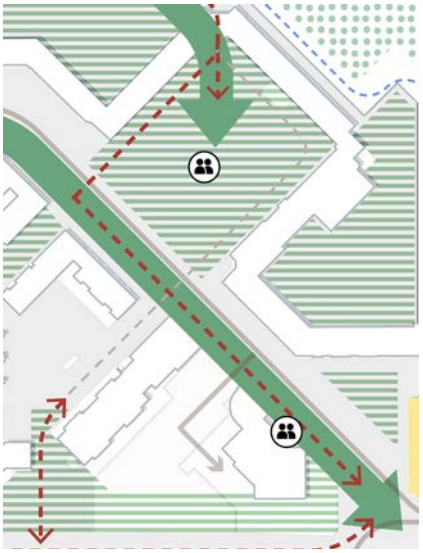

- Het Croydonplein is het centrale plein van Kronenburg en wordt de ontmoetingsplek van de wijk. Vergroening van het stenige plein is een dringende noodzaak om hittestress tegen te gaan. Herinrichting is ook nodig om het plein meer een ontmoetingsfunctie te geven. Zo ontstaat hier de 'huiskamer' voor de wijk Kronenburg.

- Door een nieuwe parkzone zal het Croydonplein via het parkeerterrein van de Schepen van Voorsthof en Kroonpark verbonden worden met de Huissensedijk en de brug over de Nijmeegseweg. De huidige ontsluitingsweg naar de Schepen van Voorsthof maakt plaatst voor een autovrije groenzone. Deze parkeerplaats wordt straks ontsloten via de toegangsweg naar het winkelcentrum. Hierdoor ontstaat een aantrekkelijke wandelroute naar Elden.

- Op het Schepen te Boeckoppad wordt de verharding versmald, met aan weerszijden een strook waterdoorlatende verharding, zoals grasstenen. Om te vergroenen en hittestress tegen te gaan, wordt aan één zijde een doorgaande strook met lage sierheester en vaste planten en bomen gerealiseerd.

- Het busstation wordt geoptimaliseerd en in zuidelijke richting verplaatst, ter hoogte van de huidige passerelle. De passerelle wordt daardoor vervangen en iets verplaatst. Een breed trottoir met daarlangs groen en terrassen, biedt een prettige looproute richting de entree van het vernieuwde winkelcentrum en de bestaande en nieuwe woongebieden aan de randen daarvan.

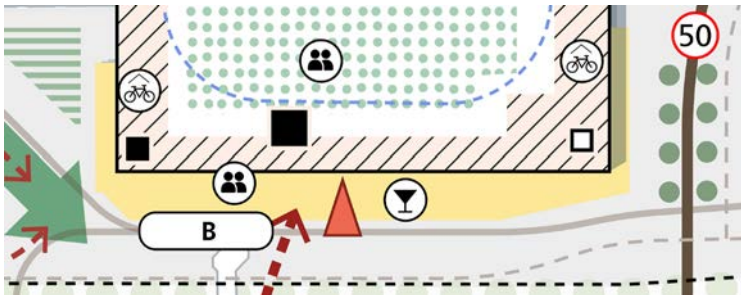

2.2 Klimaat en duurzaamheid

Kronenburg wordt verduurzaamd en vergroend. Langzaam verkeer en openbaar vervoer worden gestimuleerd. Het delen van auto's, fietsen en scooters is een vanzelfsprekend alternatief voor het bezit van een eigen vervoermiddel. Het moet aantrekkelijk, makkelijk en veilig zijn om met de fiets of te voet van A naar B te gaan. Het busstation wordt vernieuwd en sociaal veiliger gemaakt om het gebruik van het openbaar vervoer te stimuleren.

Verharding maakt plaats voor groen. Extra bomen zorgen voor meer schaduwrijke (verblijfs)plekken en gaan hittestress tegen. Er wordt ingezet op het vergroten van de biodiversiteit en het tegengaan van verdroging en wateroverlast. Regenwater wordt 'afgekoppeld' en verdwijnt niet meer in het riool. Niet alleen de openbare ruimtes worden vergroend, maar ook gevels en daken. Dit geldt voor de nieuwe gebouwen, maar ook voor bestaand bezit. Bewoners zullen gestimuleerd worden tuin-schuttingen te vervangen door hagen en bergingen, gevels en schuttingen te voorzien van klimplanten. Ook het vergroenen van voor- en achtertuinen kan veel doen in het tegengaan van hittestress en het vergroten van de biodiversiteit.

De kleur- en materiaalkeuze van verharding van de openbare ruimte en de gevels van nieuwe gebouwen, moet bijdragen aan de bestrijding van hittestress en droogte. Lichte kleuren nemen minder warmte op dan donkere. Klinkers en speciale waterdoorlatende verharding geven regenwater de gelegenheid om in de grond te zakken.

Een deel van de bestaande en nieuwe woningen in Kronenburg worden aangesloten op een nieuw warmtenet ('Smart Polder'). Ontwikkelaars worden gestimuleerd aan te sluiten bij dit warmtenet. Waar mogelijk wordt het opwekken van duurzame energie door bewoners en bedrijven gestimuleerd.

2.3 Winkelcentrum wordt *full service center*

Het winkelcentrum Kronenburg transformeert naar een 'full service center'. Binnen het winkelaanbod zal een verschuiving plaatsvinden van 'non-food' naar meer dagelijkse, verse boodschappen. De hoeveelheid winkels zal verminderen door een deel ervan te transformeren naar horeca, vrijetijdsbesteding, dienstverlening, werkplekken, ontmoetingsplekken en zorg.

Het winkelcentrum verandert daarmee van een naar binnen gekeerd gebouw, naar een plek die zich naar de buurt richt. Er komen meer functies met een voorkant aan de openbare ruimte. De nieuwe woningen worden op, of vlak tegen het winkelcentrum gebouwd. Daken en gevels van zowel het huidige winkelcentrum als de nieuwe woningen worden vergroend.

De parkeerplekken worden in gebouwde parkeergarages opgelost. Hoe en waar de parkeerplekken worden gerealiseerd, wordt nader onderzocht.

Voor de verandering van winkelcentrum naar 'full service center' is daarnaast een aantal veranderingen noodzakelijk:

- Het creëren van duidelijke entrees voor voetgangers en een logische winkelrouting in het centrum. Een deel van de huidige toegangen zal worden verbeterd en een deel zal verdwijnen. Ter vervanging hiervan zal de buitenruimte rond het winkelcentrum op de begane grond veel aantrekkelijker worden, en zullen er goede en veilige looproutes naar de resterende entrees worden gemaakt.

- Een nieuwe hoofdentree aan de Burgemeester Matsersingel met veel meer uitstraling en herkenbaarheid naar de omgeving.

- Het verbeteren van de aan- en afvoer van verkeer van en naar het centrum inclusief het verbeteren van de vindbaarheid van de ingangen van het centrum.

- De parkeergarage beter inrichten en overzichtelijker maken, waardoor de garage efficiënter benut wordt.

- Het afsluitbaar maken van de garage, ter verbetering van de sociale veiligheid.

- Het verbeteren van de aansluitingen op de langzaam verkeersstructuur en het toevoegen van goede fietsenstallingen.
- Het creëren van logische routes voor expeditie, waarbij hinder voor bestaande en nieuw toe te voegen functies wordt beperkt.
- De ‘achterkanten’ van het winkelcentrum tot voorzijdes ombouwen. Dit kan zoals eerder aangeven door het toevoegen van nieuwe functies, waaronder (entrees van) woningen.
- Het realiseren van terrassen: zowel op straatniveau als op het dak achter de nieuwe bebouwing aan de Matsersingel.
- Het toevoegen van buurt- en maatschappelijke functies om meer binding met de wijk te krijgen.

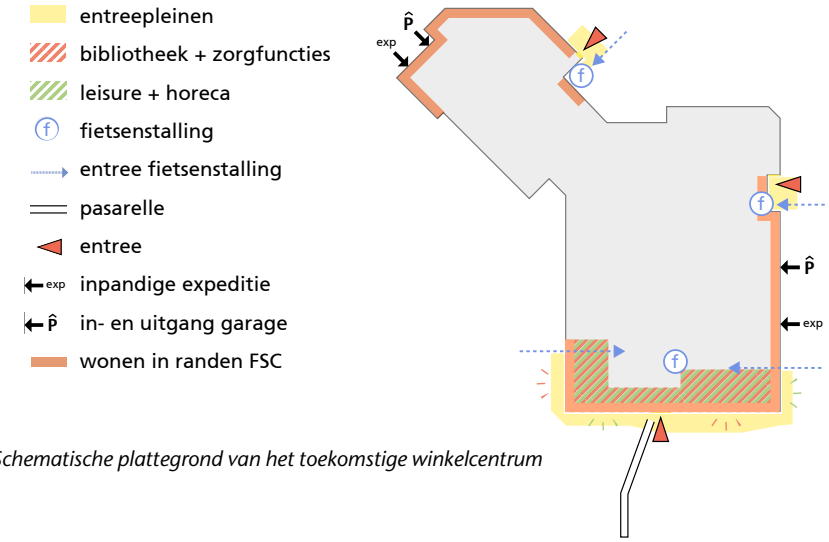

Schematische plattegrond van het toekomstige winkelcentrum

2.4 Wonen

Kronenburg krijgt een grotere diversiteit aan woningen door het toevoegen van een nieuw en gevarieerd aanbod van woningtypes. Hierdoor komt de samenstelling van de inwoners meer in balans qua leeftijd, inkomen, opleidingsniveau, achtergrond en leefstijl. Doorstromers krijgen de kans om in de buurt van hun vertrouwde omgeving te blijven wonen en ruimte te maken voor (jonge) gezinnen. Ook is er ruimte voor kleinschalige bedrijvigheid en werken aan huis, onder andere voor creatieven.

Collectieve woonvormen voor ouderen, maar ook voor jongeren, dragen bij aan meer sociaal contact. Het streven is om, afhankelijk van de doelgroep, gestapelde woningen zoveel mogelijk levensloopbestendig te maken.

Kronenburg bestaat op dit moment vooral uit kleine sociale huur appartementen. Bijna zestig procent van de huidige woningen is sociale huur in eigendom van de woningcorporaties. Gelet op de kwetsbare samenstelling van de wijk en de kwaliteitsslag die gemaakt gaat worden, is het streven dat de helft van de nieuwe woningen in minimaal het middeldure segment vallen. De andere helft valt in het betaalbare segment, waaronder sociale huur. Een deel hiervan moet terecht komen bij woningbouwcorporaties.

Woningen worden voornamelijk gerealiseerd op plekken waar nu ook al bebouwing is. Op het winkelcentrum of er direct tegenaan, en op plekken waar nu (leegstaande) kantoorpanden zijn. In totaal gaat het om ongeveer 1100 nieuwe woningen.

Op onderstaande afbeeldingen met fragmenten uit de visiekaart, zijn de voorgenomen bouwhoogtes aangegeven (gemiddelde basishoogte van het bouwblok/ hoogteaccent op een deel hiervan).

De woningbouw kent vier deelgebieden.

- Kroonpark
  Op de plek van het huidige kantoorpand in het midden van Kroonpark is ruimte voor ongeveer 75 woningen, in een mix van grondgebonden woningen en appartementen. De basishoogte is 17 meter met een accent van 30 meter aan de Kronenburgsingel. De openbare ruimte wordt verbeterd door een brede groene parkstrook aan te leggen, met een wandelroute naar de Huissensedijk.

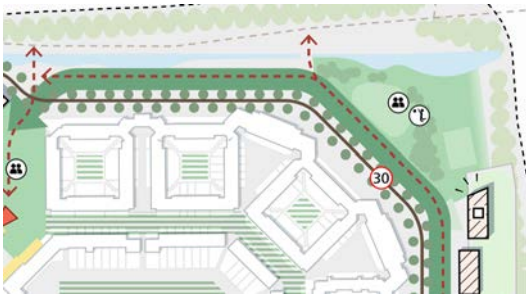

- ABC-locatie (winkelcentrum aan de kant van de Nijmeegseweg)
  Centraal in het gebied tussen de Nijmeegseweg en het winkelcentrum komt een groen ingericht plein te liggen. Rondom dit plein is ruimte voor ongeveer 180 woningen. Deze worden aan de rand van het winkelcentrum ontwikkeld, en op de plek waar nu een kantoor staat. Een ander kantoor zal worden gesloopt om ruimte te maken voor het plein. De woningen bestaan uit een mix van appartementen en grondgebonden woningen. Het parkeren voor de bewoners wordt opgelost in een gebouwde parkeervoorziening. De basislaag is 15 meter met accenten van 20 tot 30 meter. De vernieuwde entree van het winkelcentrum bevindt zich straks op de begane grond en iets westelijker dan de huidige. Ook de toegangen van de parkeergarage en het expeditiehof worden verplaatst.

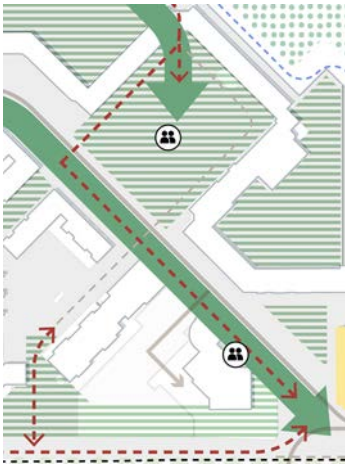

- Front Burgemeester Matsersingel en oostzijde winkelcentrum
  Het vernieuwde winkelcentrum zal zich met een nieuwe voorkant presenteren aan de Burgemeester Matsersingel, met zorgfuncties en horeca, met daarbovenop winkels, leisure en woningen. Boven de uitnodigende entree is ruimte voor een hoogteaccent van ongeveer 70 meter, passend bij de ruime maat van de Burgemeester Matsersingel. Op de hoeken van het full service center en boven de nieuwe entree van de parkeergarage aan de oostzijde (tegenover het kantoorgebouw van het UWV) kunnen lagere hoogteaccenten komen, van 25 tot 35 meter. Tussen de ingang bij de Albert Heijn en de Burgemeester Matsersingel wordt het winkelcentrum zoveel mogelijk ‘afgezoomd’ met woningen. In totaal gaat het aan de voor- en zijkant om ongeveer 470 woningen.

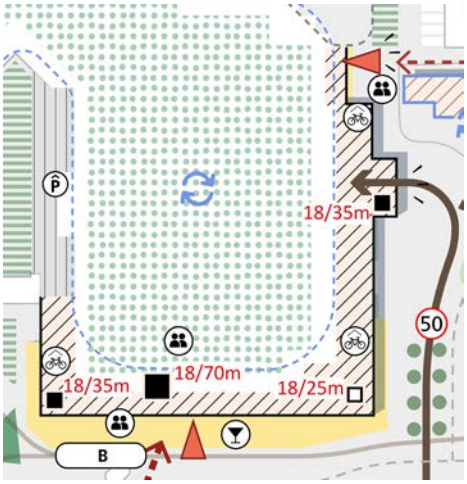

- Pleijzone
  Het gebied tussen de Kronenburgsingel en de Pleijroute, waar nu versleten en deels leegstaande kantoren staan, verandert naar een woonbuurt met een centrale groene as. Bestaande bomen worden zo veel mogelijk geïntegreerd in het ontwerp. Het ontwerp bestaat uit bouwblokken met enkele hoogteaccenten. Geluidsdichte gevels langs de Pleijweg zijn noodzakelijk. (Half verdiepte) parkeergarages krijgen een groen dak en een talud richting de Pleijweg om een groene overgang te waarborgen. De basislaag van de blokken is 5 etages met accenten tot maximaal 40 meter. Ook op de plek waar nu de Camera Express staat, komt een woongebouw. Dit gebouw zal bestaan uit twee delen, waarvan één bestemd zal zijn voor sociale huur van een woningbouwcorporatie. Het parkeren voor dit deel mag op maaiveld worden uitgevoerd. Het ROC zal wel blijven. In totaal kunnen in deze zone ongeveer 360 woningen komen. Bij de ontwikkeling van de Pleijzone zullen de parkeervoorzieningen van het ROC geoptimaliseerd worden, zodat parkeeroverlast van studenten in de wijk beperkt wordt.

2.5 Stedenbouwkundige principes

Bij de nieuwe ontwikkeling wordt de nadruk gelegd op hoogte in plaats van lage, lange wanden.

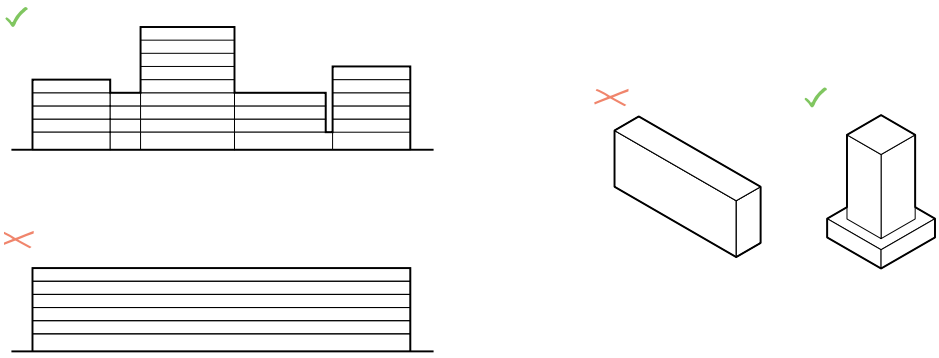

Door het iets naar achteren plaatsen van verdiepingen boven de 15 meter (‘setbacks’) ontstaat er een prettiger verblijfsklimaat op straatniveau.

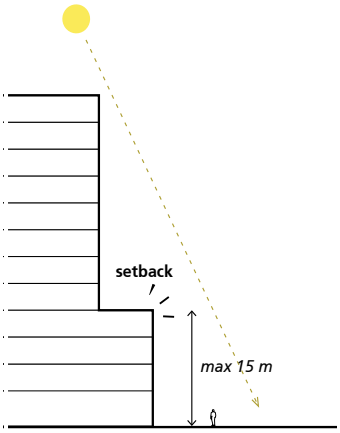

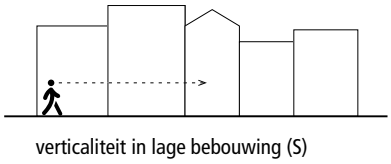

verticaliteit in lage bebouwing (S)

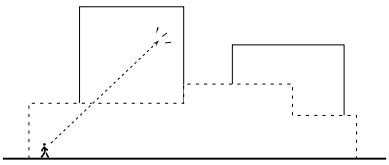

verticaliteit in middel/hoge bebouwing (M en L)

De begane grond van de bebouwing moet een levendige uitstraling hebben. Dit kan bereikt worden met ruim ontworpen entreelobbies en het toevoegen van (kleinschalige) functies aan de straat, zoals winkels, ateliers of andere voorzieningen. Er komen ook woningen op de begane grond. Deze dragen bij aan een levendig straatbeeld.

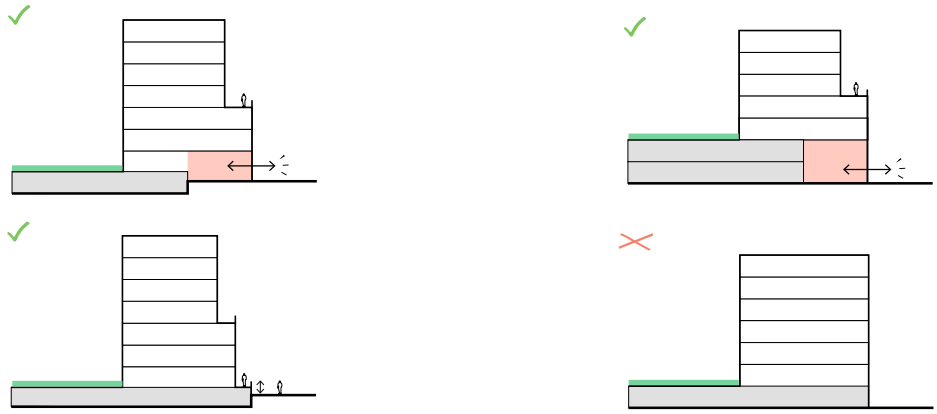

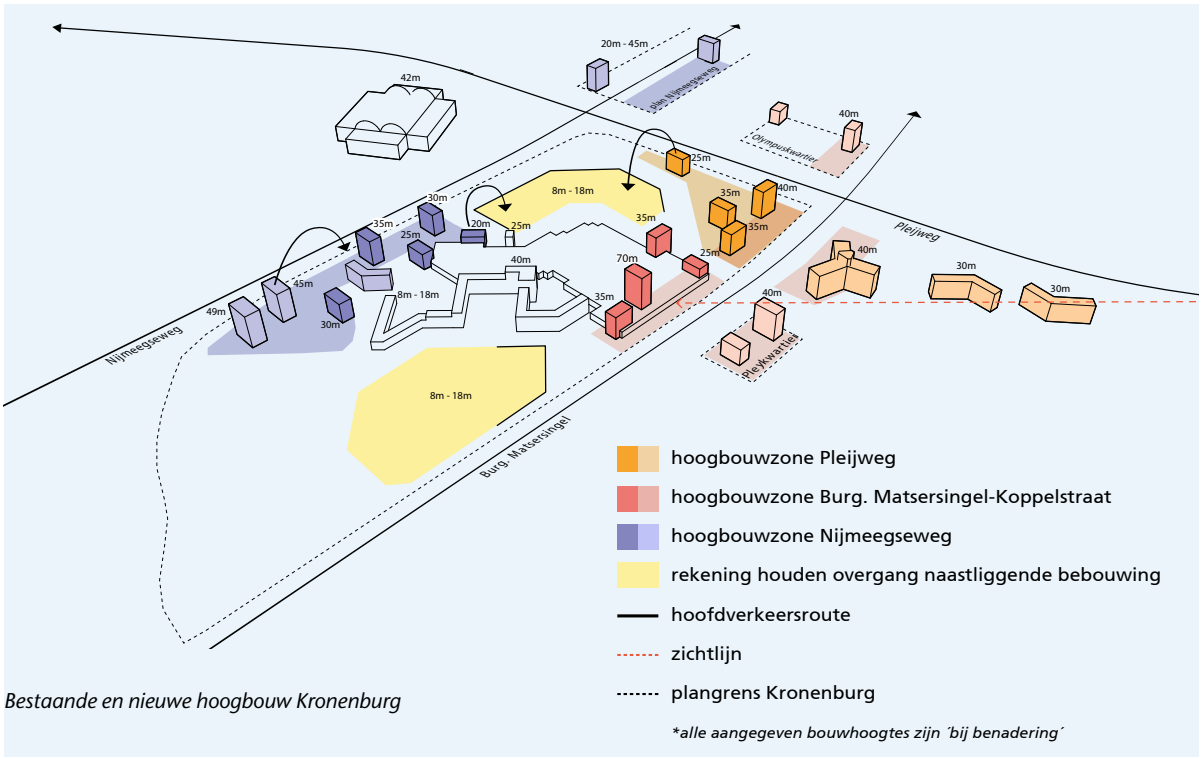

Bestaande en nieuwe hoogbouw Kronenburg

2.6 Verkeer

Voor voetgangers worden bestaande routes verbeterd en nieuwe routes aangelegd. Zo ontstaan meer mogelijkheden voor recreatieve wandelingen en worden de verschillende delen van de wijk beter met elkaar en met de rest van de stad verbonden. De routes lopen zoveel mogelijk door of langs groen, waardoor het prettig is om ze te gebruiken. Daarnaast komen er veilige en prettige looproutes naar entrees van het winkelcentrum.

Ook voor fietsers komen er nieuwe of betere verbindingen en meer goede fietsenstallingen. Vanaf het tunneltje onder de Huissensedijk komt een betere route tussen het winkelcentrum en de wijk Overmaat. Vanaf de snelfietsroute parallel aan de Nijmeegseweg maken we een fietsroute die direct aansluit op een inpandige fietsenstalling bij een entree van de Albert Heijn.

Vanaf het noordelijke kruispunt van de Kronenburgsingel met de Burgmeester Matsersingel komt een nieuwe fiets- en wandelroute die aansluit op de noordelijke entree van het winkelcentrum bij de Albert Heijn. Het fietspad langs de Burgemeester Matsersingel wordt tweezijdig tussen het noordelijke kruispunt en de opgang naar de Huissensedijk.

Er wordt geïnvesteerd in een nieuw busstation. Deelauto's, aangevuld met deelbakfietsen of elektrische scooters zorgen voor minder blik op straat en minder autokilometers. Nieuwe én bestaande bewoners worden actief gestimuleerd om gebruik te maken van deelvervoer.

Bezoekers van het winkelcentrum die met de auto komen, worden zo snel mogelijk de parkeergarage ingeleid. Er komen twee duidelijke parkeerentrees voor de garage onder het winkelcentrum. De huidige entree aan de Schepen Bierwischstraat wordt vervangen door een nieuwe entree dichter bij de kruising met de Burgemeester Matsersingel. Dit ontlast de wijk van (zoek)verkeer en zorgt voor een betere doorstroming.

Ook komt er een veel duidelijkere scheiding tussen enerzijds het autoverkeer dat op weg is naar het winkelcentrum en anderzijds de bewoners en bezoekers van woningen. Dit betekent dat meer wegen in Kronenburg het karakter van een woonstraat krijgen. De snelheid kan daar worden aangepast naar 30 km/uur en een deel van de verharding wordt vervangen door groen. Dat geldt onder meer voor een flink deel van de Kronenburgsingel.

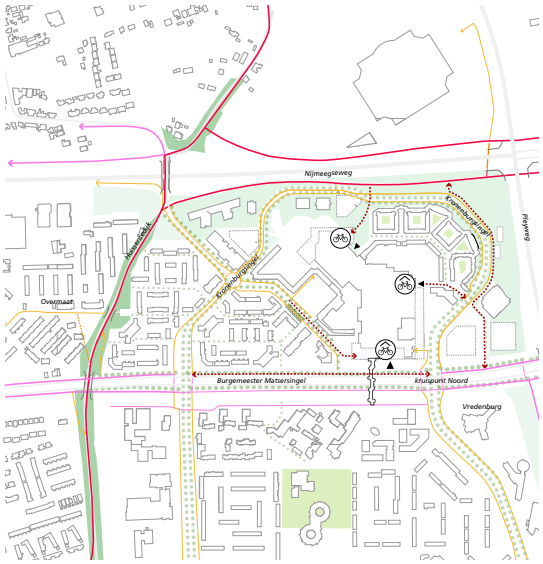

Toekomstig fietsnetwerk van Kronenburg

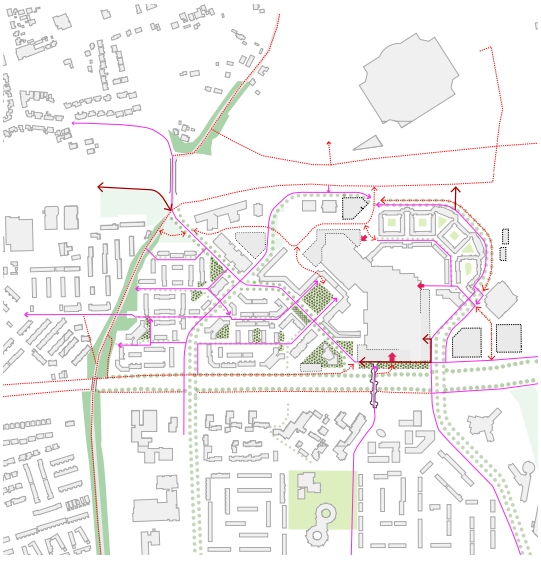

Toekomstige voetgangerverbindingen van Kronenburg

- Regionale fietsroute
- Stedelijke fietsroute
- Fietsroute wijkniveau
- Fietsenstalling
- Gewenste fietsverbindingen
- Entree Full Service Center

- Bestaande looproutes
- Toegang Full Service Center
- Gewenste looproutes
- Te verbeteren looproutes

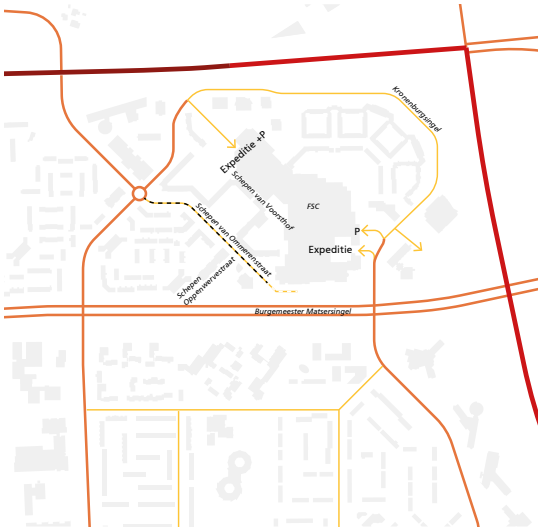

30 km/uur
50 km/uur
70 km/uur
100 km/uur
Busbaan integreren (30 km/uur)
Busbaan behouden (30 km/uur)

Nieuwe verkeerssituatie met maximale snelheden

2.7 Parkeren

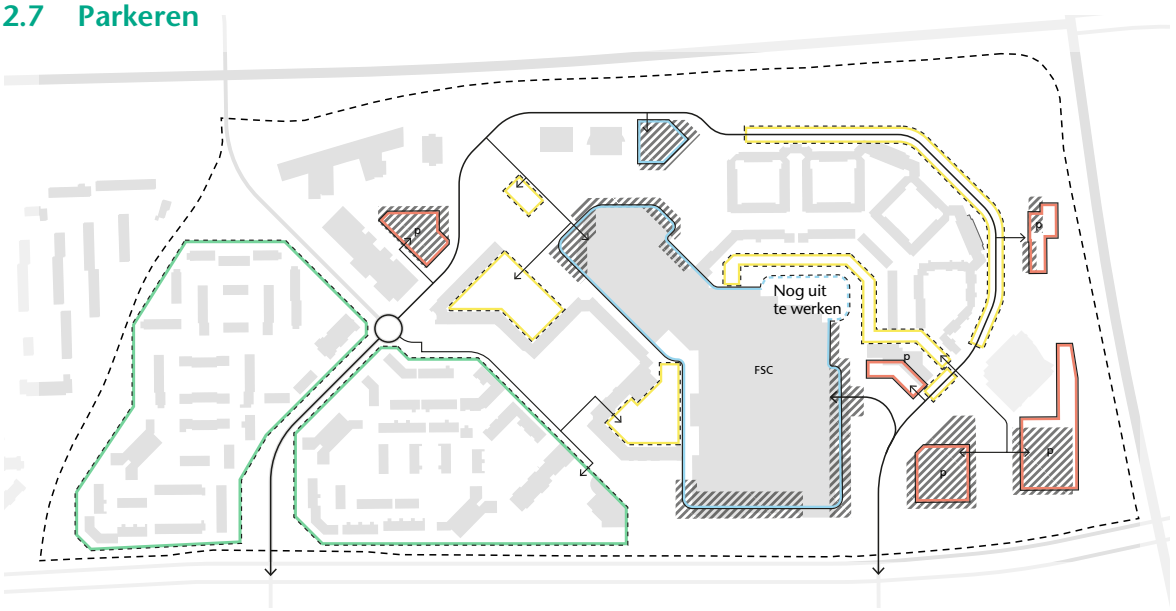

Parkeerstrategie van Kronenburg

aanpassing bestaand parkeren t.b.v. groenopgave + parkeerdrukmeting
parkeren nieuwbouw,
parkeren FSC + woningen hieromheen
nieuwbouw
zoekgebied vergroeningsmogelijkheden i.o.m. bewoners

Het parkeren voor nieuwe woningen en overige nieuwe functies wordt altijd op de eigenlocatie van deze ontwikkelingen opgelost. Dit geldt voor zowel bezoekers als bewoners. Dus geen nieuwe parkeerplaatsen in de openbare ruimte. Waar mogelijk wordt ingezet op deelvervoer.

Ook voor het full service center, inclusief de nieuwe woningen, geldt dat uitsluitend in de eigen garage geparkeerd mag worden. Hierbij kan sprake zijn van dubbelgebruik. De piektijden van de bewoners, winkelend publiek en bezoekers van andere functies zijn immers niet (geheel) gelijk, waardoor er sprake is van efficiëntie voordelen. Toch moeten er ook parkeerplaatsen aan de garage worden toegevoegd. Hoe en waar de parkeerplekken worden gerealiseerd, wordt nader onderzocht.

Een duidelijkere routing voor zowel auto's als fietsers richting de parkeergarage, een betere inrichting van de garage en parkeerregulering in de garage moeten ervoor zorgen dat bezoekers van het winkelcentrum veel minder parkeren in de wijk. Regulering moet er onder meer voor zorgen dat de bezoeker precies weet welke parkeerplaatsen beschikbaar zijn, maar ook dat er geen auto's in de garage zijn die daar eigenlijk niet hoeven te zijn. Dit zal leiden tot een meer optimale bezetting van de parkeergarage. Hierdoor zal de parkeerdruk op de parkeerplaatsen in de wijk die bedoeld zijn voor bewoners verminderen.

Een bekend probleem in Kronenburg is overlast van verkeer en parkeren bij evenementen in het Gelredome. Het zoveel mogelijk beperken van deze overlast is een aandachtspunt bij de uitwerking van de plannen.

3 Vervolg

We gaan de komende jaren intensief aan de slag in Kronenburg. Dit ontwikkelperspectief biedt de kaders voor de verdere uitwerking van alle plannen. Bewoners en andere belanghebbenden worden nauw betrokken bij deze uitwerkingen. Per deelproject wordt gekeken wie belanghebbenden zijn en hoe we hen meenemen. We willen daarbij vooral ook de wijk zelf actief betrekken en aan het woord laten.

Na het vaststellen van het ontwikkelperspectief wordt gestart met het uitwerken van de verschillende deelgebieden/deelprojecten. Deze kennen ieder hun eigen dynamiek en kunnen grofweg worden ingedeeld in korte, middellange en lange termijn: zie onderstaande kaart.

We starten eerst met een aantal ingrepen in de openbare ruimte, die we van essentieel belang vinden voordat woningen kunnen worden toegevoegd. We vinden het belangrijk dat de samenhang, ontmoetingsplekken en verbindingen in de wijk verbeteren, zodat daarmee ook de woningen kunnen worden toegevoegd.

De Woningbouwimpulsregeling van het Rijk biedt ons de mogelijkheid om fors extra te investeren in de openbare ruimte. Er bestaat een kans dat de subsidie niet wordt toegekend. In dat geval wordt het ontwikkelperspectief niet overboord gegooid, maar wordt onderzocht welke projecten/deelgebieden we toch kunnen oppakken of voortzetten.

Het kan zijn dat de subsidie vanuit het rijk niet wordt toegekend. Dan zullen de ambities in de visie niet allemaal waargemaakt kunnen worden. Dit betekent niet dat de visie in de prullenbak gaat, maar dat we opnieuw moeten bekijken wat er wél gedaan kan worden. Uiteraard worden bewoners dan ook betrokken bij de plannen.

De lopende ontwikkelingen van de Schepen van Ommerenstraat en busstation, en de lopende vergroeningsprojecten met bewoners worden hoe dan ook voortgezet. Deze projecten zijn niet afhankelijk van subsidie vanuit het rijk.

Voor de ontwikkeling van het Croydonplein geldt dat dit ook doorgaat, maar dat daar minder geld voor is als er geen subsidie vanuit het rijk komt. De plannen zullen dan worden aangepast.

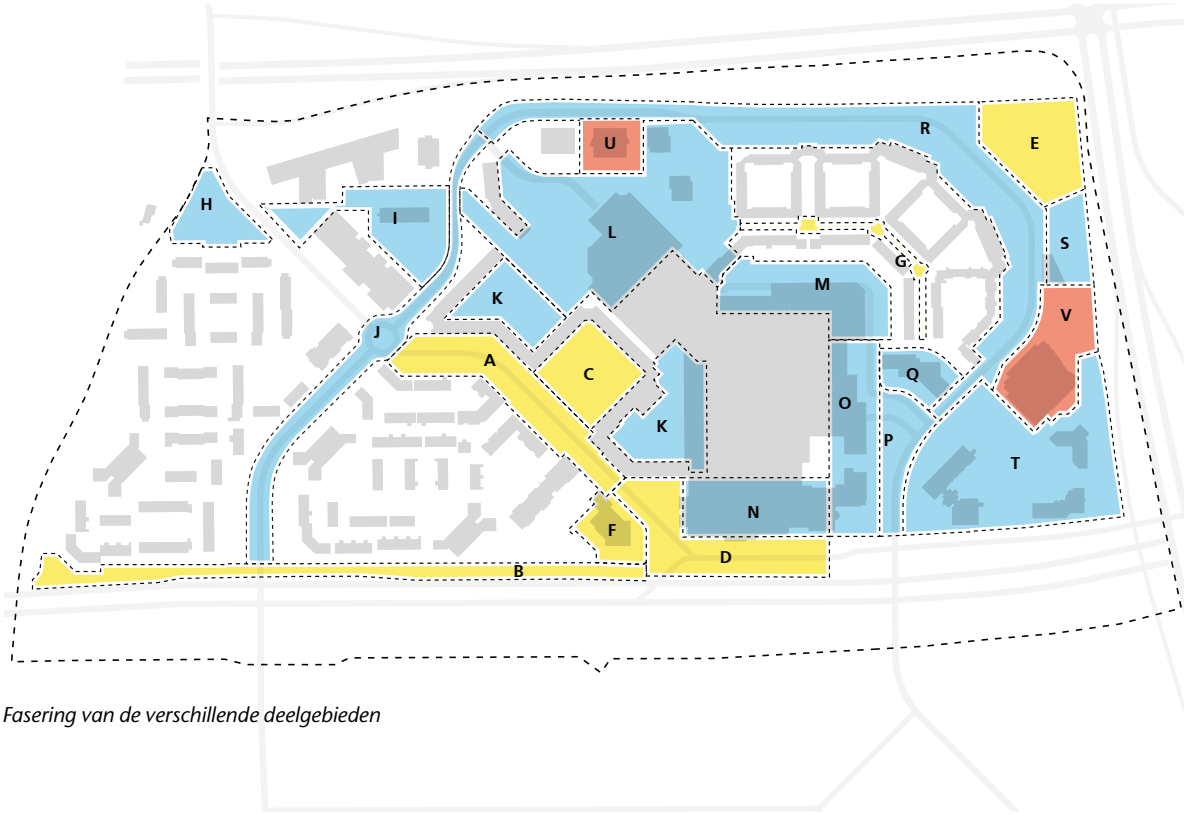

Fasering van de verschillende deelgebieden

Vergroenen van de bestaande openbare ruimte (groene arcering op de visiekaart) vindt verspreid over fase 1 en fase 2 plaats.

Vanaf aanvang fase 1 zal er ook tijdelijke programmering met onder andere cultuur en ontmoeting plaatsvinden (‘placemaking’).

Fase 1: korte termijn (0-2 jaar)

- **A** Schepen van Ommerenstraat
- **B** Dubbelzijdig fietspad Burgemeester Matsersingel
- **C** Croydonplein
- **D** Busstation
- **E** Park Pleijweg/A325
- **F** Herontwikkeling Madser/huisartsen
- **G** Schepen te Boeckoppad

Fase 2: middellange termijn (2-10 jaar)

- **H** Speelplek Huissensedijk
- **I** Kroonpark
- **J** Kronenburgsingel Zuid
- **K** Schepen van Voorsthof
- **L** ABC-Locatie
- **M** Schepen Bierwischstraat
- **N** Front Matsersingel
- **O** Oostzijde Full Service Center
- **P** Oost-entree
- **Q** Schepen Bierwischstraat
- **R** Kronenburgsingel Noord
- **S** Pleijweg Noord
- **T** Pleijweg Zuid

Fase 3: lange termijn/nog onbekend (>10 jaar)

- **U** Kamer van Koophandellocatie
- **V** ROC-locatie

4 Impressies van het nieuwe Kronenburg

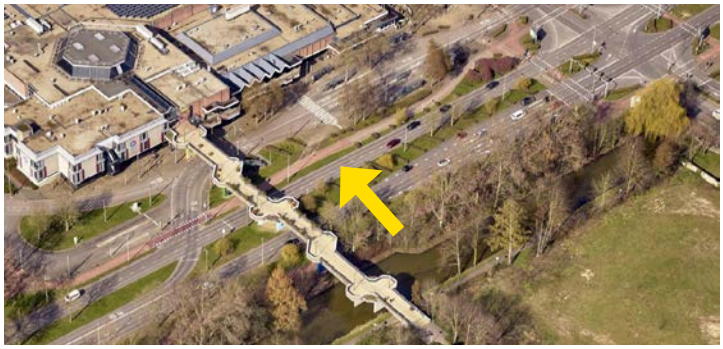

Kijkrichting

Foto huidige situatie

Impressietekening van de voorkant van het nieuwe winkelcentrum aan de Burgemeester Matsersingel

Kijkrichting

Foto uit Google maps van de huidige situatie op de Kronenburgsingel

Impressietekening van de nieuwe parkzone op de Kronenburgsingel

Kijkrichting

Foto uit Google maps met daarop de huidige situatie aan de achterzijde van het nieuwe winkelcentrum, ongeveer waar nu de McDonalds zit

Impressie van de nieuwe situatie

Kijkrichting

Foto uit Google maps van de huidige situatie, gezien vanaf de Kronenburgsingel richting de flat van Volkshuisvesting.
NB: De Krajicek Playground wordt verplaatst naar het nieuwe park aan de Kronenburgsingel.

Impressie van de nieuwe situatie

Sociale paragraaf Kronenburg

Kronenburg is een wijk waar zowel op sociaal als fysiek vlak uitdagingen liggen. Deze 'sociale paragraaf' schetst een integraal beeld van de sociale aspecten in Kronenburg. Daarnaast wordt de link met het Ontwikkelperspectief omschreven.

Kronenburg in cijfers
In de demografische gegevens van Kronenburg[1] (Bron: Arnhem in Cijfers), zien we enkele duidelijke ontwikkelingen in/gegevens over Kronenburg.

1. Laag besteedbaar gezinsinkomen. Het gemiddelde gezinsinkomen van Kronenburg ligt met € 24.300, 35% onder het gemiddelde van Arnhem. Waarbij 80% conform de uitgangspunten van het CBS een laag inkomen heeft.
2. Het aantal bewoners dat gebruik maakt van de Wmo is tussen 2017 en 2020 gestegen met 53%. Dat betekent dat in 2020 ca. 20% van de bewoners van Kronenburg aanspraak maakt op de Wmo.
3. Het rapportcijfer voor sociale cohesie is 5,6, net iets onder het gemiddelde van heel Arnhem.
4. Kronenburg bestaat voor 68% uit eenpersoonshuishoudens en voor ruim 30% ouderen van 55 jaar en ouder.

Beelden uit de wijk
In samenwerking met Werk & Inkomen, Sociaal Wijkteam, Rijnstad en team Leefomgeving is voor het gebied Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg een gebiedsplan opgesteld.

De 3 hoofdlijnen daarin zijn:

- Opgroeien en opvoeden
- Maatschappelijke verbinding (eenzaamheid, zingeving, sociale cohesie)
- Zelf- en samenredzaamheid (lichte vormen van ondersteuning bij GGZ problematiek, armoede en schulden)

Voor de wijk Kronenburg zijn vooral maatschappelijke verbinding en zelf- en samenredzaamheid relevant. Gezien de huidige leeftijdsopbouw van de wijk is opgroeien en opvoeding op dit moment in mindere mate aan de orde.

Als we naar deze hoofdlijnen kijken dan vallen voor Kronenburg een paar zaken op. Kronenburg is een wijk waar een deel van de bewoners erg op zichzelf is en er is gebrek aan sociale cohesie (rapportcijfer 5,6 Arnhem in Cijfers). Bewoners ervaren eenzaamheid en worstelen met zingevingsvraagstukken. Daarbij wordt ook gesignaleerd dat bewoners een beperkte draagkracht hebben en een slecht sociaal netwerk. Bewoners wonen op de plek waar een woning beschikbaar is, en lang niet altijd op een plek waar ze graag willen wonen. Dit kan zorgen voor overlast situaties.
In Kronenburg wonen veel kwetsbare alleenstaanden tussen de 30 en 40 jaar. Deze groep krijgt over het algemeen weinig aandacht. Ze zitten in de kracht van hun leven, er wordt verwacht dat zij hun eigen boontjes wel kunnen doppen.

We zien een groei van bewoners met een Wmo vraagstuk of GGZ-problematiek. Daarbij zien we ook clusters ontstaan van bewoners met deze problematiek. Verslavingsproblematiek is ook een

[1] In sommige gevallen gaat het om de gegevens van Kronenburg/Vredenburg. Deze zijn helaas niet overal te splitsen.

onderwerp dat speelt in de wijk. Naast de bewoners met een zorgvraag zijn er ook zorgmijders en bewoners die de hulpvraag niet durven, kunnen of willen stellen.

Zoals uit de demografische gegevens blijkt is het besteedbaar inkomen van bewoners uit Kronenburg aanzienlijk lager dan het gemiddelde in Arnhem. Hierdoor zien we ook situaties waarin bewoners in schulden terechtkomen.

In de huidige coronatijd, zien we dat de beperkte ontmoetingsmogelijkheden die er waren wegvallen, en dat contacten verloren gaan en straks weer opnieuw opgebouwd zullen moeten worden. Eenzaamheid is een groeiend thema. Beroep op de Wmo stijgt en er is beperkte bereidheid tot het ontvangen van ondersteuning door vrijwilligers.

Waar liggen de kansen voor verbetering in de huidige situatie en met het oog op het ontwikkelperspectief?
In het kader van zelf- en samenredzaamheid is het belangrijk om mogelijkheden voor het efficiënter inzetten van zorg te onderzoeken. Dit met als doel meer aandacht voor kwetsbare bewoners. Hierbij willen we ook uitzoeken of de inzet van een sociaal makelaar kan helpen om bewoners in verbinding te brengen met de algemene voorzieningen.
Gemeente en het sociale wijkteam starten met een pilot in Kronenburg waarbij de wijkcoaches zelf volwassenen gaan begeleiden en daarbij meer sturen op het gebruik maken van de algemene voorzieningen.

Zoals aangegeven ligt de nadruk voor de sociale basis in Kronenburg vooral op maatschappelijke verbinding en zelf- en samenredzaamheid. Als we naar maatschappelijke verbinding kijken dan is hier van belang dat er meer ontmoetingsruimtes komen (buiten en binnen). Deze moeten voorzien worden van een goed programma, waarbij aandacht is voor eenzaamheid, zingevingsvraagstukken, opbouwen van een sociaal netwerk. Een plek en programma waar alle bewoners terecht kunnen, dus ook de bewoners met een lichte GGZ-problematiek.

Alles overziende kunnen we constateren dat Kronenburg een wijk is met weinig sociale basis en een beperkte draagkracht. In de huidige situatie is het al een opgave om de wijk in balans te houden. Het is dan ook cruciaal om de geplande woningbouw gepaard te laten gaan met forse investeringen in de leefomgeving en voorzieningen. De nieuwbouw in Kronenburg zorgt voor een grotere diversiteit aan woningen door het toevoegen van een nieuw en gevarieerd aanbod van woningtypes. Hierdoor komt de samenstelling van de inwoners meer in balans qua leeftijd, inkomen, opleidingsniveau, achtergrond en leefstijl. Doorstromers krijgen de kans om in de buurt van hun vertrouwde omgeving te blijven wonen en ruimte te maken voor (jonge) gezinnen. Zo kan voorkomen worden dat de kwetsbare balans ten negatieve om gaat slaan.

Bovenstaande sluit aan bij de bestuurlijke opdracht 'Herijking sociale basis' (zie bijlage 1). Opdrachtgever hiervoor is wethouder Louwers. Onderdelen hiervan starten in de 2e helft van 2021. Vervolgens worden deze vertaald naar opdrachten voor de welzijnspartners. De raad is hierover op 8 juni geïnformeerd.

Bijlage 1
Toelichting opdracht 'Herijking sociale basis'

Een groeiende groep Arnhemmers in een kwetsbare positie redt het niet helemaal alleen. Mensen willen elkaar ontmoeten, elkaar helpen, samen dingen ondernemen in of buiten de wijk, eenzaamheid tegengaan en meedoen in de stad. Een goede sociale basis heeft niet alleen voor een individuele inwoner meerwaarde, maar dus ook voor de buurt en de wijk waarin iemand leeft.

Goede voorliggende en/of algemene voorzieningen kunnen bijdragen aan lagere zorgkosten. De transformatie in het sociaal domein maakt dat de gemeente verantwoordelijk is geworden voor het bieden van passende zorg. Het gaat daarbij primair om lichte vormen van begeleiding en ondersteuning. Alleen waar dit echt noodzakelijk is worden zwaardere vormen ingezet. Het liefst zijn wij problemen voor. Daarom zetten wij stevig in op preventie. Welzijnswerk speelt hierbij een steeds belangrijkere rol.

Met een goede sociale basis kan worden voorkomen dat problemen van inwoners verergeren en kan hulp dichterbij hen worden georganiseerd. Het welzijnswerk heeft daarmee een (extrinsieke) waarde waarmee een beroep op specialistische vormen van zorg en ondersteuning wordt voorkomen of beperkt. Specialistische ondersteuning kan gaan over individuele maatwerkvoorzieningen in het kader van de (jeugd)zorg, maar bijvoorbeeld ook over schulden, overlast, armoede, bijstand of schooluitval. Gelet op de extrinsieke waarde is deze richtinggevende notitie afgestemd op de doorontwikkeling van (de visie op) het sociaal domein.

1. In de sociale basis richten we ons op de volgende thema's:
- Opgroeien en opvoeden
- Maatschappelijke verbinding (ontmoeten, eenzaamheid voorkomen, leefbaarheid, voorkomen overlast, bewonersondersteuning, vrijwilligersondersteuning);
- Zelf- en samenredzaamheid (lichte vormen van begeleiding en ondersteuning, mantelzorg en informele zorg, langer thuis wonen en financiële kwetsbaarheid);
- Specifieke thema’s en actuele ontwikkelingen. Er moet ruimte blijven voor specifieke thema’s waarop door het welzijnswerk op moeten worden ingespeeld, zoals seksuele diversiteit, ggz-problematiek en dementie.

2. De uitgangspunten van ons werk zijn:
a. We werken opgavegericht: het welzijnswerk een versterking is van de sociale basis.
b. We zetten in op meer sociaal makelaarschap in de wijk
c. We stellen de behoeften van bewoners centraal
d. We vinden lichte vormen van begeleiding en ondersteuning van belang voor onze inwoners
e. We werken met oog voor de omgeving
f. We zetten maximaal in op ondersteuning van vrijwilligers en ondersteuning van mantelzorgers
g. Wijkgericht werken is het uitgangspunt voor alle organisaties in de sociale basis
h. We komen samen tot resultaten door te tellen en te vertellen
i. We zetten in op samenwerking op basis van partnerschap en we bieden ruimte voor innovatie.

3. Sturingsprincipes in de wijk

a. Voor de op het individu gerichte inzet is het Sociaal Wijkteam leidend en voeren zij de regie. Hiervoor moet de samenwerking tussen het sociale wijkteam en het welzijnswerk worden verbeterd waarbij het sociale wijkteam direct een beroep kunnen kan doen op expertise en capaciteit die wordt georganiseerd, vrijgemaakt en aangeboden door het welzijnswerk.
b. Voor de groepsgericht inzet is het welzijnswerk leidend en voeren de welzijnsorganisaties de regie. Het welzijnswerk en het sociale wijkteam werken in de wijk samen bij het organiseren van algemene voorzieningen die nodig zijn om het beroep op maatwerkvoorzieningen te beperken.

Bijlage woningbouwprogramma

Kronenburg bestaat op dit moment vooral uit kleine sociale huur appartementen. 59% van de huidige voorraad is sociale huur in eigendom van de corporaties. Vrijwel de gehele woningvoorraad is betaalbaar (huur < €1000,-, koop <€325.000 VON). De inzet voor de toe te voegen woningen is dan ook om te bezien of een deel hiervan in een hoger segment of in bijzondere concepten kan worden gerealiseerd.

Uitgangspunt bij de ontwikkeling van woningen in Arnhem is dat 30% van de toe te voegen woningen sociale huur betreffen. Dit is ook voor de gebiedsvisie Kronenburg het uitgangspunt.

In het plan van aanpak woningbouwontwikkeling is ook afgesproken dat de corporaties voor de ontwikkeling van deze woningen premium partner zijn. Wij zien in Kronenburg een aantal redenen om hier bij de ontwikkeling (deels) van af te wijken. Met veel initiatiefnemers in Kronenburg waren we als gemeente al in overleg over hun plannen voorafgaand aan de vaststelling van het plan van aanpak woningbouwontwikkeling. Het premium partnership heeft een belangrijke (negatieve) invloed op de businesscase van partijen. Om die reden vinden wij het niet in de rede liggen dit alsnog te eisen van partijen.

Met Wereldhave/Amvest bestaat de mogelijkheid om dit wel te eisen, omdat de gesprekken met hen opgestart zijn rond het vaststellen van het plan van aanpak woningbouwontwikkeling. Amvest is echter voornemens om een bijzonder woningbouwprogramma toe te voegen, dat volgens zowel gemeente als de woningcorporaties een goede en toekomstbestendige toevoeging aan de wijk is. Eén van de concepten die Amvest voornemens is te realiseren is het Urban Living concept. Dit betreft woningen, gericht op een jongere doelgroep/starters in een relatief kleine zelfstandige woning, aangevuld met (een aantal) gedeelde faciliteiten (ruimtes, kamers, spullen, services en/of activiteiten).

Om die reden zijn wij voornemens met Amvest tot afspraken komen dat zij 10% van hun programma bij de woningcorporaties onderbrengen onder de voorwaarde dat zij van het Urban Living concept een deel (5%) specifiek beschikbaar stellen voor jongeren die uitstromen uit de maatschappelijke opvang, de jeugdzorg of beschermd wonen. Zo kan een bijdrage geleverd worden aan de opgave 'van opvang naar wonen', waarvoor het college recentelijk een uitvoeringsplan heeft vastgesteld. Daarnaast wordt hiermee gewerkt aan het terugdringen van het aantal jongeren dat noodgedwongen in een instelling voor jeugdzorg of beschermd wonen verblijft.

Om te komen tot een meer divers woningbouwprogramma voor Kronenburg is van belang dat ook koopwoningen worden toegevoegd aan de wijk.

Het voorlopige woningbouwprogramma van geheel Kronenburg is als volgt:

Woningsegment	percentage van totaal # woningen
Huur	**90%**
Goedkoop (onder liberalisatiegrens)	35%
Waarvan premium partners	*9%*
Middelduur (tot € 1.000 / maand)	50%
Duur	5%
Koop	**10%**
Goedkoop (onder € 210.000)	0%
Middelduur (tot NHG)	3%
Duur	7%
Totaal	**100%**
Goedkoop (onder liberalisatiegrens)	35%
Waarvan premium partners	*9%*
Middelduur	53%
Duur	12%

Bij de uitwerking van het woningbouwprogramma voor Kronenburg sturen we op een divers woningbouwprogramma. Daarbij hanteren we de onderstaande percentages:
- circa 30% sociale huur
- circa 10% sociale huur die in eigendom komt bij de corporaties (onderdeel van de 30%)
- minimaal 10% koopwoning
- minimaal 10% dure woningen (boven de €1000 huur per maand of boven €325.000 vrij op naam)

Toelichting participatie ontwikkelperspectief Kronenburg

Participatie-activiteiten
In de afgelopen periode is met een afvaardiging van bewoners op diverse momenten gesproken. Ook zijn deze bewoners geïnformeerd over communicatie activiteiten vanuit de gemeente en andersom. Naast vele contactmomenten in het verleden over deelprojecten zoals vergroening Croydonplein, zijn in 2021 specifiek voor het ontwikkelperspectief de volgende momenten georganiseerd.

Datum	Activiteit	Toelichting
14 jan	Expertmeeting Toekomstperspectief	Toelichting opdracht en ophalen input van stakeholders op toekomstperspectief Kronenburg/Vredenburg/Elderveld. Hierbij bewonersafvaardiging van Kronenburg aanwezig.
4 maart	Wijkgesprek	Uitgenodigd een viertal actieve bewoners
7 april	Ronde tafel gesprek raad	Op initiatief van Arnhem Centraal
21 april	Tussenpresentatie toekomstperspectief	Bewonersafvaardiging van Kronenburg aanwezig
22 april	2e wijkgesprek	Uitgenodigd deelnemers ronde tafel gesprek raad
26 april	Achtertuingesprek inzake o.a. parkeren Schepen Bierwischstraat	Aanwezig een vijftal bewoners uit de wijk
19 mei	Eindpresentatie toekomstperspectief	Stakeholders, waaronder bewonersafvaardiging Kronenburg, aanwezig
25 mei	Wijkwandeling met wethouder Bouwkamp	Uitgenodigd deelnemers ronde tafel gesprek raad
9-20 juni	Bewonersbrief en digitale enquête over ontwikkelperspectief Kronenburg	Brief met link naar enquête huis-aan-huis bezorgd in Kronenburg en directe omgeving
11 juni	Overleg met Wereldhave over voorgenomen plannen parkeergarage Schepen Bierwischstraat	Aanwezig 6 bewoners van Schepen te Boeckoppad met tuinen aan Schepen Bierwischstraat.
14 juni	Digitale bijeenkomst (livestream)	Ca. 30 deelnemers
15 juni	Bus van lijn 2030 op Croydonplein	Mogelijkheid voor gesprek en handmatig invullen enquêtes Bewonersafvaardiging ook aanwezig
22 juni	Koffieochtend – in gesprek over de plannen voor Kronenburg	Op verzoek van bezoekers

Uitkomsten participatie
In de bijlagen vindt u de uitkomsten van participatie activiteiten:

Bijlage 1: rapportage bewonersenquête

Bijlage 2: overzicht vragen en antwoorden
> vragen zijn gesteld in de livestream van 14 juni, in gesprekken met bewoners en via e-mail

Bijlage 3: overzicht wijzigingen ontwikkelperspectief
> wijzigingen doorgevoerd mede naar aanleiding van inbreng van bewoners

Toelichting participatie ontwikkelperspectief Kronenburg

Naast de resultaten van de enquête en vragen die bewoners hebben gesteld, zijn er ook aandachtspunten, ideeën en zorgen binnengekomen via gesprekken, per mail en uit eerdere contacten vanuit team leefomgeving. Deze inbreng komt grotendeels overeen met de resultaten van de enquête.

Het algemene beeld is dat bewoners het goed vinden dat er iets gaat gebeuren in Kronenburg. Ook is er enthousiasme over de kwaliteitsimpuls in de openbare ruimte en vergroening van de wijk. Bewoners dragen bovendien verschillende ideeën aan om de wijk groener, prettiger en socialer te maken. Beheer en onderhoud van de openbare ruimte komt ook nadrukkelijk als aandachtspunt naar voren. Daarnaast zijn er zorgen over de plannen, met name over de toevoeging van extra woningen. Bewoners vrezen dat de wijk daarmee nog meer versteend en volgebouwd wordt en dat de toename van bewoners zal leiden tot meer problemen op het gebied van parkeren, hittestress, sociale problematiek en luchtvervuiling. “De wijk is al zo dichtbevolkt” “Komt er dan nog meer bebouwing” en “Hoe gaat het straks met drukte en parkeeroverlast die er nu ook al is” zijn veelgehoorde geluiden.

De totaalverzameling van reacties en vragen die zijn binnengekomen via de enquête, de livestream en langs andere kanalen, is bij interesse op te vragen.

Voor de duiding van de uitkomsten is het goed om te realiseren dat slechts een beperkt deel van de bewoners heeft gereageerd. Dit is bijvoorbeeld te zien aan de respons op de enquête, die lager ligt dan bij vergelijkbare acties in andere wijken. De inbreng die is opgehaald, is dus niet een op een te vertalen naar de mening van ‘de inwoner van Kronenburg’. De relatief lage opkomst is overigens niet onverwacht. Signalen over een lage participatiegraad in Kronenburg zijn al langer bekend en worden bevestigd door team leefomgeving en bewoners die wel actief zijn in de wijk.
Daarnaast weten we uit een analyse van betrokkenheidsprofielen van Citisens (betrokkenheidsanalyse Arnhem per wijk, december 2018) dat onder bewoners van Kronenburg de profielen ‘honkvaste buurtbewoners’, ‘zorgzame senioren’ en ‘eigengereide digitalen’ het sterkst vertegenwoordigd zijn. Om hen succesvol te betrekken, spelen factoren een rol als de mate van vertrouwen in de overheid en een voorkeur voor ‘meedoen’ in plaats van ‘meedenken’. Dit kan mede een verklaring zijn voor de lage participatiegraad.

Wat gebeurt er met inbreng van bewoners
Vragen die door bewoners gesteld zijn, zijn rechtstreeks beantwoord en/of opgenomen in een lijst van vragen en antwoorden op de website www.arnhem.nl/visiekronenburg. Zie ook de vragen en antwoorden in bijlage 2.

Mede naar aanleiding van de inbreng van bewoners is het ontwikkelperspectief voor Kronenburg op een aantal punten aangepast. Een overzicht van deze wijzigingen is te vinden in bijlage 3.
Daarnaast zijn apart gesprekken gestart met Wereldhave, gemeente en bewoners aan de Schepen Bierwischstraat over alternatieve oplossingen voor de parkeergarage.

Een groot deel van de inbreng van bewoners leidt niet tot aanpassing van de visie zelf, maar wordt meegenomen bij de verdere uitwerking van de plannen. Het ontwikkelperspectief biedt immers nog veel ruimte om samen met bewoners en partners invulling te geven aan de diverse onderdelen., zoals (beheer en onderhoud van) openbare ruimte, groen, verkeer en parkeren.

Aparte aandacht is nodig voor de zorgen die bewoners hebben over de geplande woningbouw. Deze zorgen herkennen we en nemen we serieus. Uitgangspunt van de visie voor Kronenburg is immers dat de wijk groener, duurzamer, levendiger en sociaal sterker wordt. Het toevoegen van woningen doen we vanuit de overtuiging dat dit bijdraagt aan de leefbaarheid en de sociale samenhang in de wijk. Zoals ook in het raadsvoorstel is genoemd, is de bouw van extra woningen

nodig om bij te dragen aan de woningbouw opgave van Arnhem. Daarnaast zijn de volgende overwegingen van belang:

- Met de subsidie vanuit de Woningbouwimpuls regeling kunnen we forse investeringen doen in de leefbaarheid van de wijk en daarmee het welzijn van bewoners. Oplossingen zoals de aanpak van hittestress, betere en veilige routes voor voetgangers en fietsers en meer ontmoetingsplekken en groen hebben ook een positief effect op de gezondheid en het welzijn van bewoners.
- De wijk zoals die nu is, is nog niet geschikt om extra woningen toe te voegen. Daarom gaan we eerst de wijk substantieel vergroenen en de openbare ruimte verbeteren voordat we met woningbouw beginnen.
- De nieuwe woningen komen vooral op plekken waar nu ook al bebouwing is. Op het winkelcentrum of er direct tegenaan, en op plekken waar nu (leegstaande) kantoorpanden zijn. We proberen dus zo min mogelijk extra bebouwing toe te voegen.
- Met nieuwe woningen kunnen we meer verschillende doelgroepen aantrekken in Kronenburg. Daarmee komt de samenstelling van inwoners meer in balans qua leeftijd, inkomen, opleidingsniveau, achtergrond en leefstijl. Dat komt weer ten goede aan de sociale samenhang en levendigheid van de wijk.

Waar mogelijk, wordt in de uitwerking van de woningbouw (het ‘hoe’) rekening gehouden met aspecten die bewoners belangrijk vinden.

Naast inhoudelijke inbreng uiten bewoners ook de wens en verwachting dat ze betrokken worden bij de plannen voor Kronenburg. Tegelijk merken we zoals gezegd dat de participatiegraad in Kronenburg relatief laag is. Voor het vervolg van de plannen is dit iets om rekening mee te houden, omdat het belangrijk is dat bewoners invloed hebben op en actief betrokken zijn bij wat er in hun leefomgeving gebeurt. Dit betekent dat we bij de uitwerking van de plannen zoeken naar meer en andere manieren om bewoners in Kronenburg beter te bereiken en te betrekken. Daarbij valt te denken aan activiteiten gericht op ‘meedoen’, gerichte participatie op onderdelen en samenwerking met bewoners en partijen in de wijk op het gebied van communicatie en participatie. Hiervoor wordt een aanpak ontwikkeld.

Gebiedsvisie Kronenburg - Rapportage bewonersenquête

Gemeente Arnhem
Onderzoek & Statistiek
Juni 2021

Achtergrond

Concept visie voor Kronenburg
Er is een ontwikkelperspectief in concept gemaakt voor Kronenburg als 'hart van Arnhem-Zuid'. Deze visie voor de toekomst van Kronenburg gaat over verschillende onderwerpen, zoals openbare ruimte en groen, klimaat en duurzaamheid, wonen, verkeer en voorzieningen. In de visie staan de hoofdlijnen; concrete plannen worden later uitgewerkt.

Leefbaarheid en woningbouw
De kern van de visie is dat de gemeente Arnhem samen met bewoners, bedrijven, gemeente en andere organisaties, van Kronenburg in de komende jaren een fijne en levendige wijk wil maken. Zo zijn er nu al verschillende initiatieven om de wijk te vergroenen. Dat willen we op meer plekken in de wijk gaan doen en op een veel grotere schaal. Daarnaast is het plan om alle delen van Kronenburg door groen aan elkaar te verbinden. En er komen meer ontmoetingsplekken en verschillende voorzieningen.

In de visie staat ook het voornemen om meer soorten woningen te realiseren in Kronenburg. In Arnhem is een grote behoefte aan nieuwe woningen. Door de centrale ligging in Arnhem Zuid, de uitstekende bereikbaarheid en goede voorzieningen, is Kronenburg daar een geschikte plek voor. In totaal gaat het om circa 1.100 nieuwe woningen. De woningen komen voornamelijk op plekken die nu ook al bebouwd zijn: op en tegen het winkelcentrum en waar nu (leegstaande) kantoorpanden staan. Deze woningen kunnen we niet zomaar bouwen. Er moet flink geïnvesteerd worden in de leefbaarheid van de wijk. Met de visie voor Kronenburg doet de gemeente Arnhem een aanvraag voor subsidie vanuit de Woningbouwimpuls regeling van de rijksoverheid. Voorwaarde voor deze subsidie is dat er extra woningen komen. De subsidie wordt gebruikt om te investeren in de leefbaarheid en openbare ruimte in Kronenburg.

Enquête onder inwoners
Belangrijk uitgangspunt voor de plannen voor Kronenburg is dat de wijk beter wordt voor bewoners. Daarom heeft de gemeente Arnhem een enquête uitgestuurd onder inwoners uit de wijk, om hen te vragen hoe zij denken over de leefbaarheid in hun wijk en de visie voor Kronenburg.

Opzet
Steekproef
Inwoners werden per brief uitgenodigd om deel te nemen aan een online enquête over hoe zij denken over hun wijk en over de visie voor Kronenburg. Hiervoor werd aan alle adressen in Kronenburg en de directe omgeving (Appelgaard en een deel van Vredenburg, totaal: 2941 adressen) een brief gestuurd, met de uitnodiging om een vragenlijst in te vullen. Per adres kon één persoon de vragenlijst invullen. Inwoners kregen in de brief informatie over het ontwikkelperspectief en uitleg over het doel van de enquête. In de brief stonden een link en een QR-code om naar de vragenlijst te gaan.

Vragenlijst
De vragenlijst bestond uit 15 vragen. Verdeeld over vier thema's (inrichting openbare ruimte, klimaat en duurzaamheid, verkeer en vervoer, voorzieningen) werd steeds een korte toelichting gegeven over het thema. Vervolgens werd aan inwoners gevraagd hoe belangrijk zij verschillende aspecten op dit thema vonden voor hun wijk (op een vijfpuntschaal van erg onbelangrijk tot en met erg belangrijk). Ook werd per thema gevraagd of inwoners nog aandachtspunten wilden meegeven (open vraag). Naast de vier thema's werd ook het plan voorgelegd om meer woningen te bouwen in de wijk.

Hierover werd gevraagd welke soort woningen men een goede toevoeging zou vinden (multiple choice), en of men nog aandachtspunten over dit thema mee wilde geven (open vraag). Ook werd inwoners gevraagd of zij verder nog iets wilden meegeven over de toekomst van de wijk Kronenburg (open vraag). Tot slot volgden een aantal achtergrondvragen, en de vraag of men in de toekomst betrokken wilde blijven bij de ontwikkeling van de wijk.

Respons

In totaal vulden 143 mensen de vragenlijst in. De respons is daarmee 4,9%. Deze respons is relatief laag. Tevens is de groep respondenten van 45 jaar en ouder iets oververtegenwoordigd ten opzichte van de totale populatie van Kronenburg. We adviseren daarom op basis van deze resultaten geen harde uitspraken te doen over de totale populatie van Kronenburg, maar de resultaten als indicatief te zien.

Resultaten

Inrichting openbare ruimte

Meerderheid van de respondenten hecht belang aan meer groen in de wijk.
Respondenten werd de volgende toelichting voorgelegd over de inrichting van de openbare ruimte: *We willen de openbare ruimte van Kronenburg verbeteren. Daarbij denken we aan minder stenen en meer groen. Ook willen we dat er voldoende plekken zijn om buiten te bewegen en elkaar te ontmoeten. Daarnaast moet de openbare ruimte goed toegankelijk en veilig zijn.*
Vervolgens werd aan respondenten gevraagd of zij voor een aantal punten konden aangeven hoe belangrijk zij die vonden voor hun wijk. Respondenten konden antwoorden op een schaal van 1 (erg onbelangrijk) tot en met 5 (erg belangrijk).

- Men hecht het meeste belang aan ***groen in de wijk***. Acht op de tien respondenten (79%) vindt groen in de wijk ***om naar te kijken*** (zoals bomen of struiken) (erg) belangrijk. Een kleine minderheid (4%) vindt dit onbelangrijk, 15% is neutraal. Ook vindt twee derde van de respondenten (65%) ***groen om te gebruiken*** (zoals voor een picknick of spel) (erg) belangrijk. Een minderheid (12%) vindt dit (erg) onbelangrijk, 21% is neutraal.
- Naast groen worden speelplekken als relatief belangrijk ervaren, maar hierover zijn inwoners iets meer verdeeld. Bijna zes op de tien respondenten (57%) vindt het (erg) belangrijk dat er ***speelplekken zijn voor jeugd van 0 - 10 jaar***. Daar staat echter tegenover dat 20% van de respondenten dit juist niet belangrijk vindt, en 14% neutraal is. Ook vindt de helft van de respondenten (50%) ***speelplekken voor jeugd van 10 jaar en ouder*** belangrijk, terwijl juist 19% dat niet belangrijk vindt, en 22% neutraal is.
- Ook over ontmoetingsplekken in de wijk en plekken om de hond uit te laten zijn inwoners verdeeld. De helft van de inwoners (50%) vindt ***ontmoetingsplekken in de wijk*** belangrijk, tegenover 20% die dat niet belangrijk vindt en 27% die neutraal is. 44% hecht belang aan ***plekken om de hond uit te laten***, 24% juist niet en 25% is neutraal.
- Het minste belang geeft men aan ***kunst in de openbare ruimte***: 46% van de respondenten zegt dit (erg) onbelangrijk te vinden, tegenover circa een kwart (23%) die dit juist (erg) belangrijk vindt en 27% die neutraal is.

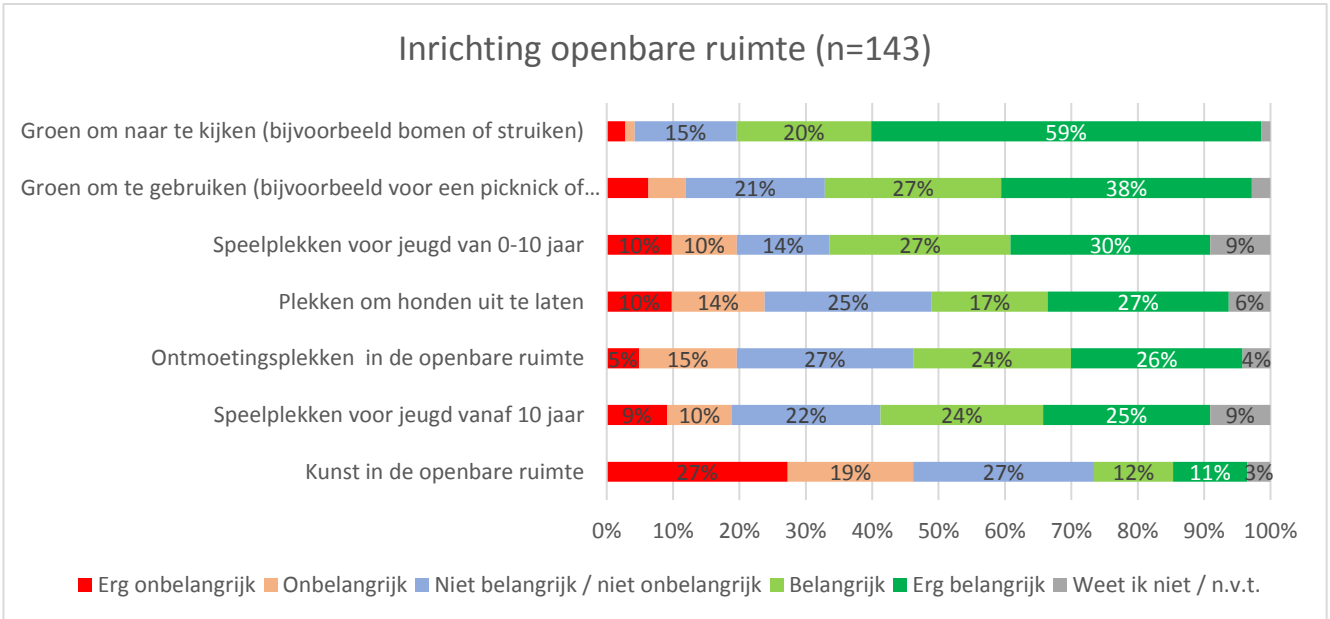

In een open vraag werd gevraagd of respondenten nog andere aandachtspunten wilden meegeven over de openbare ruimte in Kronenburg. **85 respondenten vulden hier iets in. Zij benadrukken met name de behoefte aan meer groen, problemen met (zwerf)afval en behoefte aan beter groenonderhoud.**

In de open antwoorden kwamen de volgende thema's het vaakst naar voren (gerangschikt van meest naar minst genoemd):

- ***Behoefte aan meer groen.*** Het vaakst benoemen respondenten dat zij het belangrijk vinden dat er meer groen in de wijk komt. Opvallend is dat men ook veel verschillende ideeën heeft over hoe dit gerealiseerd kan worden, zoals door groene daken, het verticaal groen/vergroenen van gevels en toevoegen van meer bloemen/kleur.
- ***Problemen met (zwerf)afval***. Ook wordt vaak benoemd dat men last heeft van (zwerf)afval in de wijk. Er ligt veel vuil op straat en in perkjes. Daar mag meer aandacht voor komen.
- ***Beter groenonderhoud***. Relatief vaak wordt benoemd dat het huidige groen in de wijk beter onderhouden mag worden.
- ***Parkeerproblemen.*** Relatief vaak wordt ook genoemd dat men parkeerproblemen ervaart. Daarbij benoemt men dat niet alle parkeermogelijkheden juist benut worden. Zo wordt bijvoorbeeld slechts een deel van de plekken gebruikt, of worden parkeerplekken voor inwoners ingenomen door niet-inwoners (zoals studenten van het ROC Rijn IJssel of bezoekers van het Gelredome).

In mindere mate werden ook de volgende thema's benoemd:

- ***Toegankelijkheid voor minder validen.*** Een klein aantal respondenten vindt het belangrijk dat de openbare ruimte en voorzieningen in de wijk toegankelijk zijn voor minder validen.
- ***Beter onderhoud van de openbare ruimte.*** Een klein aantal respondenten vindt dat de openbare ruimte in het algemeen beter onderhouden mag worden (bijvoorbeeld door het legen van afvalbakken, of oplossen van scheefliggende bestrating).
- ***Geen woningen.*** Een klein aantal respondenten benoemt dat zij liever niet zien dat de wijk wordt 'volgebouwd', omdat er juist behoefte is aan meer groen en minder steen.
- ***Veiligheid openbare ruimte.*** Tot slot noemt een klein aantal respondenten dat de veiligheid in de openbare ruimte beter zou kunnen.

Klimaat en duurzaamheid

Bijna negen op de tien respondenten willen meer groen en schaduwplekken. Ook hecht een meerderheid belang aan wateropvang in de wijk, duurzame energie en groene gevels en daken.

Aan respondenten werd de volgende toelichting voorgelegd over klimaat en duurzaamheid:
In de plannen voor Kronenburg is veel aandacht voor klimaat en duurzaamheid. Het is de bedoeling dat Kronenburg een 'groene' wijk wordt, in meerdere opzichten. Verharding maakt plaats voor groen en door de aanplant van bomen komen er meer schaduwrijke plekken. Hiermee wordt de hittestress in de wijk verminderd. Daarnaast zijn er plannen om een deel van de wijk aan te sluiten op een warmtenet.
Vervolgens werd aan respondenten gevraagd of zij voor een aantal punten konden aangeven hoe belangrijk zij die vonden voor hun wijk. Respondenten konden antwoorden op een schaal van 1 (erg onbelangrijk) tot en met 5 (erg belangrijk).

- Respondenten hechten het meeste belang aan ***meer groen en schaduwplekken***: 87% van de respondenten vindt dit (erg) belangrijk, een minderheid vindt dit (erg) onbelangrijk (4%) of heeft geen uitgesproken mening (7%).
- Daarnaast vinden circa zeven op de tien respondenten (69%) het (erg) belangrijk dat er ***meer mogelijkheden zijn in de wijk om water op te vangen***; 7% vindt dit (erg) onbelangrijk en 18% is hierover neutraal.
- Twee derde van de respondenten (67%) vindt het belangrijk dat er gebruik wordt gemaakt van ***duurzame energie***. Eén op de tien (10%) vindt dat (erg) onbelangrijk, 19% is neutraal.
- Zes op de tien respondenten (61%) vinden het belangrijk dat er ***groene gevels en daken*** komen. 13% vindt dit niet belangrijk en 22% is neutraal.

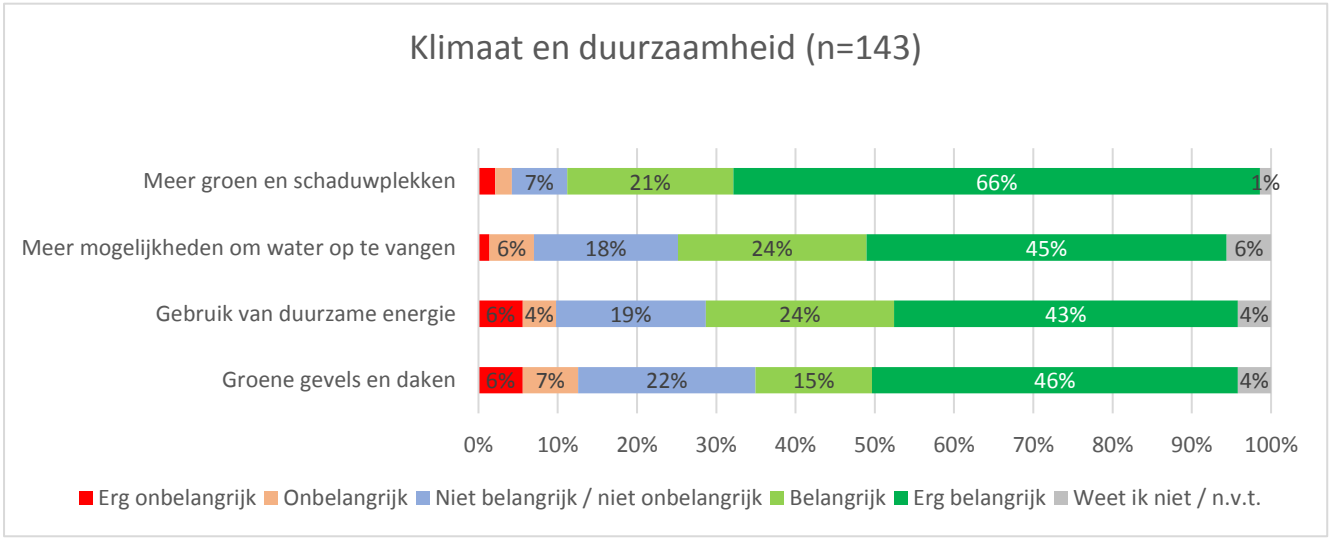

In een open vraag werd gevraagd of respondenten nog andere aandachtspunten wilden meegeven over klimaat en duurzaamheid in Kronenburg. **46 respondenten vulden hier iets in. Zij benadrukken name de behoefte aan meer groen.**

In de open antwoorden kwamen de volgende thema's het vaakst naar voren (gerangschikt van meest naar minst genoemd):

- ***Meer groen.*** Het vaakst wordt benoemd dat men meer groen in de wijk wil. Evenals bij het thema openbare ruimte, valt op dat inwoners veel verschillende ideeën opperen om deze vergroening te realiseren (bijvoorbeeld: groenbakken, groene gevels, vergroenen Croydonplein). Een klein aantal respondenten benoemt specifiek dat er behoefte is aan minder tegels, steen en beton en méér groen.

In mindere mate werden ook de volgende thema's benoemd:

- ***Beter onderhoud van het huidige groen.*** In iets mindere mate benoemt een aantal respondenten hier (evenals bij het thema openbare ruimte) dat het huidige groen beter onderhouden mag worden.
- ***Groene daken.*** Een aantal respondenten geeft aan dat zij graag meer groene daken zouden zien in de wijk, bijvoorbeeld op de daken van flats of corporatiewoningen.
- ***Kritisch op van het gas afgaan.*** Een aantal respondenten heeft moeite om van het gas af te gaan, bijvoorbeeld omdat zij een warmtepomp financieel niet haalbaar achten.
- ***Liever geen nieuwe woningen.*** Evenals bij de vorige vraag geeft een klein aantal respondenten aan dat zij liever minder woningen zouden zien en juist meer groen.

Verkeer en vervoer

De meerderheid van de respondenten vindt prettige wandelroutes en goede fietsverbindingen belangrijk; aan deelvervoer hecht men relatief minder belang.

Aan respondenten werd de volgende toelichting voorgelegd over klimaat en duurzaamheid:
Een van de wensen is om Kronenburg beter bereikbaar te maken en om betere verbindingen te maken voor voetgangers en fietsers. Daarnaast zijn er plannen voor een nieuw busstation. Ook is het de bedoeling om de parkeersituatie in de wijk te verbeteren.
Vervolgens werd aan respondenten gevraagd of zij voor een aantal punten konden aangeven hoe belangrijk zij die vonden voor hun wijk. Respondenten konden antwoorden op een schaal van 1 (erg onbelangrijk) tot en met 5 (erg belangrijk).

- Acht op de tien respondenten vinden ***prettige wandelroutes*** (erg) belangrijk. Een minderheid (3%) vindt dit niet belangrijk. 13% is hierover neutraal.
- Ook aan ***goede fietsverbindingen*** hecht men veel waarde: zeven op de tien respondenten (71%) vinden dit (erg) belangrijk, tegenover 10% die dit niet belangrijk vindt, en 17% is hierover neutraal.
- Ook vindt een meerderheid van de respondenten (65%) het belangrijk dat er een oplossing komt voor ***parkeeroverlast.*** 12% vindt dit (erg) onbelangrijk, en 16% is neutraal. In de toelichtingen op deze vraag spreken inwoners van te weinig parkeerplekken, of benoemen dat er plekken voor bewoners ingenomen worden door niet-bewoners (zoals studenten van het ROC Rijn IJssel of bezoekers van het Gelredome).
- Iets minder dan de helft van de respondenten (47%) vindt het belangrijk dat het ***busstation verbeterd wordt***; tegenover 17% die hier geen belang aan hecht. Bijna drie op de tien inwoners (28%) is hierover neutraal.
- De ***beschikbaarheid van deelauto's, deelfietsen of elektrische deelscooters*** vindt men het minst belangrijk: 42% van de respondenten vindt dit (erg) onbelangrijk, tegenover 23% die dit (erg) belangrijk vindt. Drie op de tien inwoners (31%) zijn hierover neutraal.

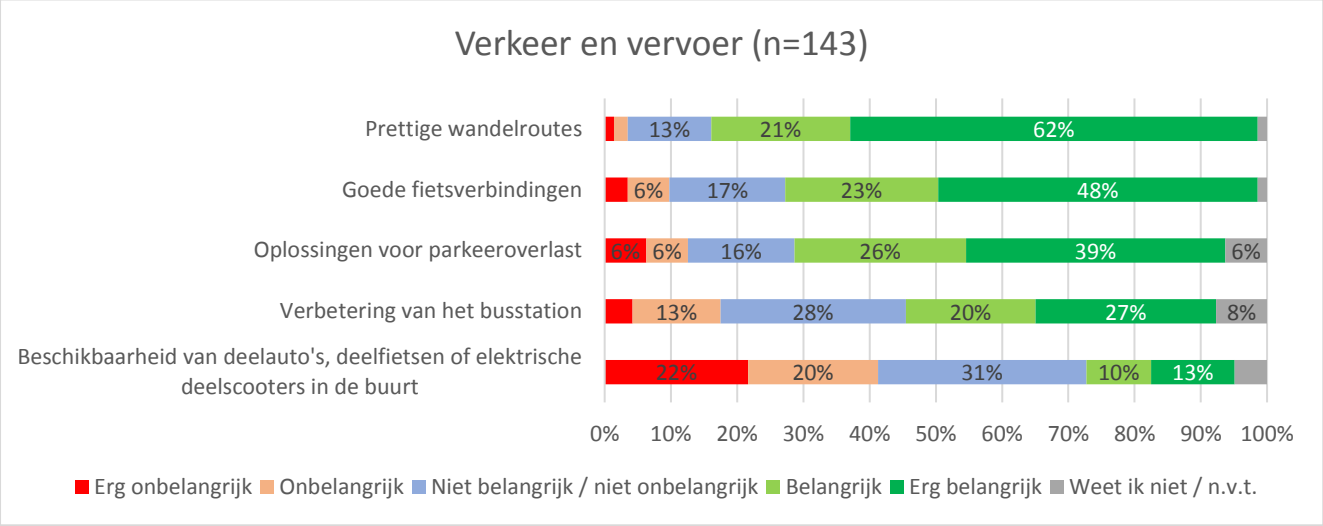

In een open vraag werd gevraagd of respondenten andere aandachtspunten wilden meegeven over verkeer en vervoer in Kronenburg. **52 respondenten vulden hier iets in. Zij vragen met name om het aanpakken van parkeeroverlast en hardrijden, en om betere fiets- en/of wandelverbindingen.**

In de open antwoorden kwamen de volgende thema's het vaakst naar voren (gerangschikt van meest naar minst genoemd):

- ***Aanpakken van parkeeroverlast.*** De meeste opmerkingen gaan over de parkeeroverlast die respondenten momenteel ervaren. Er is behoefte aan handhaving op parkeren op onjuiste plekken. Ook benoemen respondenten dat parkeerplekken die bedoeld zijn voor bewoners gebruikt worden door niet bewoners (zoals studenten van het ROC Rijn IJssel in de wijk, of bezoekers van het Gelredome).
- ***Aanpakken van hardrijden.*** Daarnaast wordt vaak benoemd dat er te hard wordt gereden in de wijk (o.a. Kronenburgsingel), en dat het goed zou zijn als dit wordt aangepakt. Bijvoorbeeld door meer handhaving, flitspalen of drempels.
- ***Betere fiets- en wandelverbindingen.*** Een aantal respondenten heeft behoefte aan betere fiets- en wandelverbindingen, zowel binnen de wijk als van de wijk richting bijvoorbeeld het centrum.

In mindere mate werden ook de volgende thema's benoemd:

- ***Liever geen parkeergarage.*** Een klein aantal respondenten benoemd dat er geen behoefte is aan een parkeergarage.
- ***Verbeteren busverbindingen/busstation.*** Een klein aantal respondenten benoemt dat de busverbindingen en/of busstations verbeterd mogen worden (bijvoorbeeld opknappen busstations, droog kunnen wachten op de bus).
- ***Verkeersoverlast bezoekers Gelredome.*** Naast parkeeroverlast ervaart een relatief klein aantal respondenten ook algemene verkeershinder door bezoekers van het Gelredome. Bijvoorbeeld doordat onveilige situaties ontstaan door voetgangers die in de wijk parkeren en naar het Gelredome wandelen.
- ***Voorzieningen voor elektrisch rijden.*** Een klein aantal respondenten wil graag meer oplaadpunten voor elektrisch rijden.
- ***Beter onderhoud wegen.*** Eveneens een klein aantal respondenten benoemt dat wegen beter onderhouden kunnen worden.

Voorzieningen

Zes op de tien respondenten vinden horeca en plekken waar men met vragen terecht kan (erg) belangrijk.

Aan respondenten werd de volgende toelichting voorgelegd over klimaat en duurzaamheid:
De ambitie is om van Kronenburg een levendig hart van Arnhem-Zuid te maken. Dit betekent dat er naast winkelen en wonen ook ruimte komt voor andere voorzieningen.
Vervolgens werd aan respondenten gevraagd of zij voor een aantal punten konden aangeven hoe belangrijk zij die vonden voor hun wijk. Respondenten konden antwoorden op een schaal van 1 (erg onbelangrijk) tot en met 5 (erg belangrijk).

- Zes op de tien respondenten (63%) vinden ***horeca*** (erg) belangrijk. 15% vindt dat juist (erg) onbelangrijk. Een vijfde (21%) van de respondenten is hierover neutraal.
- Eveneens ongeveer zes op de tien respondenten (58%) hechten belang aan ***plekken waar bewoners met vragen terechtkunnen***. Daar staat tegenover dat 21% dat (erg) onbelangrijk vindt. Een vijfde (19%) is hierover neutraal.
- Ongeveer de helft van de respondenten (53%) vindt ***sport*** (erg) belangrijk. 21% vindt dit juist (erg) onbelangrijk en 25% is hierover neutraal.
- Eveneens ongeveer de helft van de respondenten (47%) vindt ***cultuur*** (erg) belangrijk. Daar staat tegenover dat 22% dit niet belangrijk vindt. Bijna drie op de tien inwoners (28%) is hierover neutraal.
- Vier op de tien respondenten (41%) hechten belang aan ***plekken om andere wijkbewoners te ontmoeten***. 21% vindt dat (erg) onbelangrijk. Bijna vier op de tien respondenten (36%) is hierover neutraal.

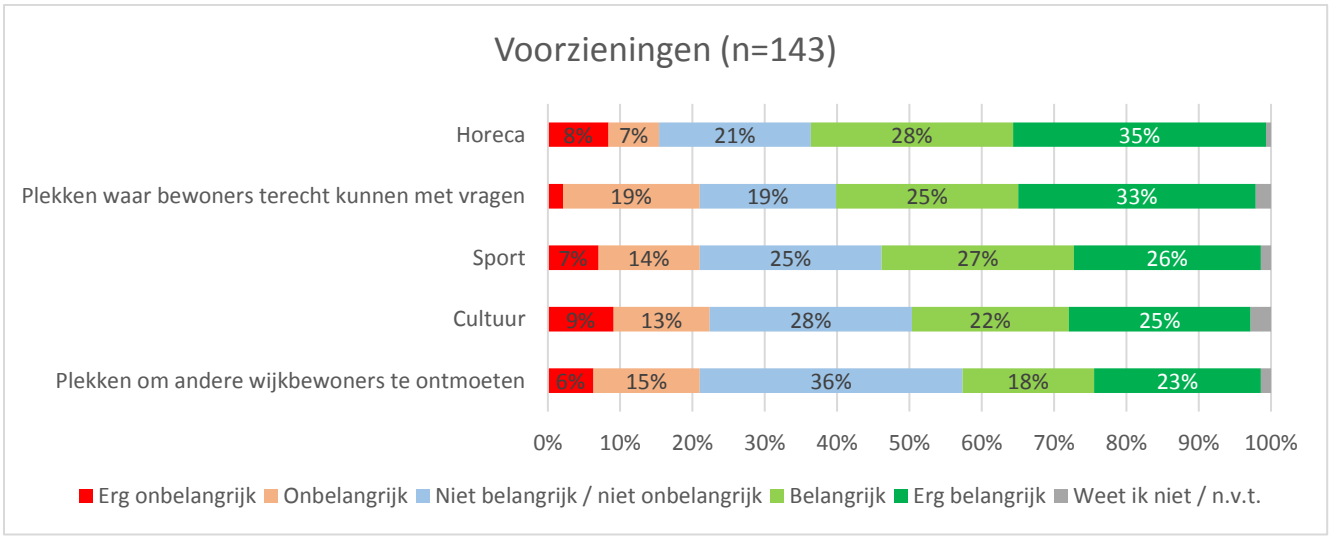

In een open vraag werd gevraagd of men andere aandachtspunten wilde meegeven over voorzieningen in Kronenburg. **33 respondenten vulden hier iets in. Zij vragen vooral aandacht voor meer horeca, ontmoetingsplekken en het behouden van de rust in de wijk.**

In de open antwoorden kwamen de volgende thema's het vaakst naar voren (gerangschikt van meest naar minst genoemd):

- ***Horeca.*** De meeste respondenten benoemen de behoefte aan horecagelegenheden, zoals een gezellig terras.
- ***Wijkcentrum of ontmoetingsplekken.*** Een aantal respondenten geeft aan behoefte te hebben aan plekken die de sociale cohesie bevorderen, waar mensen elkaar gemakkelijk kunnen ontmoeten.
- ***Behouden van de rust.*** Een aantal respondenten geeft aan de rust in hun wijk te waarderen. Zij zeggen daarom juist geen behoefte te hebben aan extra voorzieningen.

In mindere mate werden ook de volgende thema's benoemd:

- ***Sport.*** Een relatief klein aantal respondenten geeft aan behoefte te hebben aan meer sportlocaties, zoals sportveldjes of een beweegtuin.

Woningbouw

Als er woningen moeten worden toegevoegd, dan ziet de helft van de respondenten het liefst dat dat goedkopere huur- of koopwoningen zijn.

Aan respondenten werd de volgende toelichting voorgelegd over klimaat en duurzaamheid:
De ambitie is om van Kronenburg een levendig hart van Arnhem-Zuid te maken. Dit betekent dat er naast winkelen en wonen ook ruimte komt voor andere voorzieningen.
Vervolgens werd aan respondenten gevraagd welk soort woning zij het liefst toegevoegd zien worden aan Kronenburg.

- De helft van de respondenten geeft aan dat zij het liefst goedkopere huurwoningen gebouwd zien worden (52%), of goedkopere koopwoningen (48%).
- Vier op de tien respondenten (39%) vindt dat er behoefte is aan levensloopbestendige woningen.
- Circa één op de vijf respondenten noemen collectieve woonvormen zoals woongroepen (20%) of duurdere koopwoningen (19%) of huurwoningen (17%). Eveneens circa een vijfde (17%) geeft aan dat zij graag willen dat er woningen worden toegevoegd met een aparte ruimte om te werken.

In een open vraag werd gevraagd of respondenten nog andere aandachtspunten wilden meegeven over woningbouw in Kronenburg. **43 respondenten vulden hier iets in. Zij benoemen met name dat zij liever geen extra woningen in de wijk zien, en liever geen hoogbouw willen. Een deel van de respondenten maakt zich zorgen over of er wel een voldoende divers woningaanbod bij komt.**

In de open antwoorden kwamen de volgende thema's het vaakst naar voren (gerangschikt van meest naar minst genoemd):

- ***Liever geen extra woningen.*** Een relatief groot aantal van de 43 respondenten geeft aan dat zij liever niet willen dat er nieuwe woningen bij komen in de wijk. Respondenten geven aan dat het al

druk is in de wijk, en dat er al (te)veel steen is. Ook vreest men meer overlast door het bijbouwen van woningen (o.a. sociale problematiek, parkeerproblemen).

- ***Liever geen hoogbouw.*** Eveneens benoemen relatief veel respondenten dat zij liever geen hoogbouw willen in de wijk, o.a. omdat men liever woningen met tuin ziet of omdat hoogbouw het wijkbeeld verstoort.
- ***Zorg voor voldoende diversiteit in het woningaanbod.*** Ook wordt vaak benoemd dat men zich zorgen maakt om de diversiteit van het woningaanbod. Men is bezorgd over een mogelijke toename in overlast als er teveel goedkope (huur)woningen worden gebouwd. Deze respondenten geven aan dat het daarom belangrijk is dat er huizen voor verschillende inkomenssegmenten bijkomen.

In mindere mate werden ook de volgende thema's benoemd:

- ***Gebruik leegstaande kantoorpanden om woningen te realiseren i.p.v. nieuwbouw.*** Een aantal respondenten benoemt dat zij liever geen nieuwbouw willen, maar graag zien dat kantoorpanden die nu toch leeg staan gebruikt worden om woningen te realiseren.
- ***Betaalbaarheid woningen.*** Een deel van de respondenten geeft aan dat het belangrijk is dat de nieuwe woningen toch betaalbaar blijven, zodat bijvoorbeeld ook starters zich in de wijk kunnen vestigen.

Aan het eind van de vragenlijst werd respondenten ten slotte gevraagd of zij verder nog iets wilden meegeven over de toekomst van de wijk Kronenburg. **51 respondenten maakten daarvan gebruik. Zij benadrukken vooral op meer groen en liever geen nieuwe woningen.**

In de open antwoorden kwamen de volgende thema's het vaakst naar voren (gerangschikt van meest naar minst genoemd):

- ***Meer groen.*** De meeste respondenten maken gebruik van deze open vraag om nogmaals te benadrukken dat er behoefte is aan meer groen in de wijk. Een deel van hen geeft dan ook aan blij te zijn met de voornemens uit de visie, en hoopt dat deze verwezenlijkt gaan worden.
- ***Liever geen nieuwe woningen.*** Eveneens een groot deel van de respondenten benoemt hier nogmaals dat zij liever geen nieuwe woningen in de wijk zien. Men vindt dat de wijk al best volgebouwd is, en maakt zich zorgen over of het met meer woningen niet te druk wordt. Men ziet liever meer groen dan meer woningen.

In mindere mate werden ook de volgende thema's benoemd:

- ***Bewoners blijven betrokken bij de plannen.*** Een relatief kleiner deel van de respondenten vindt het belangrijk dat bewoners verder betrokken worden bij de plannen voor de wijk, bijvoorbeeld door hen om advies te vragen voordat de plannen worden uitgevoerd.
- ***Verbeteren van de leefbaarheid.*** Eveneens een relatief klein aantal respondenten hoopt dat de leefbaarheid in wijk er door deze plannen op vooruit zal gaan, bijvoorbeeld door meer groen en een betere uitstraling van de wijk.
- ***Kritisch op plannen.*** Een klein deel van de respondenten is kritisch op de plannen, bijvoorbeeld omdat de plannen te ambitieus zijn.
- ***Aanpakken van overlast.*** Daarnaast benoemen een aantal respondenten nogmaals dat zij hopen dat overlast wordt aangepakt, bijvoorbeeld overlast door parkeren of (zwerf)afval.

Betrokkenheid

De meerderheid van de respondenten blijft graag op de hoogte van de ontwikkelingen in Kronenburg.

Aan het eind van de vragenlijst is tot slot gevraagd of bewoners ook in de toekomst betrokken willen blijven bij ontwikkelingen in Kronenburg. Het merendeel van de respondenten (80%) wil dat graag. Een kwart (24%) is ook bereid actief mee te praten over de planning voor Kronenburg. 15% heeft geen behoefte om betrokken te blijven.

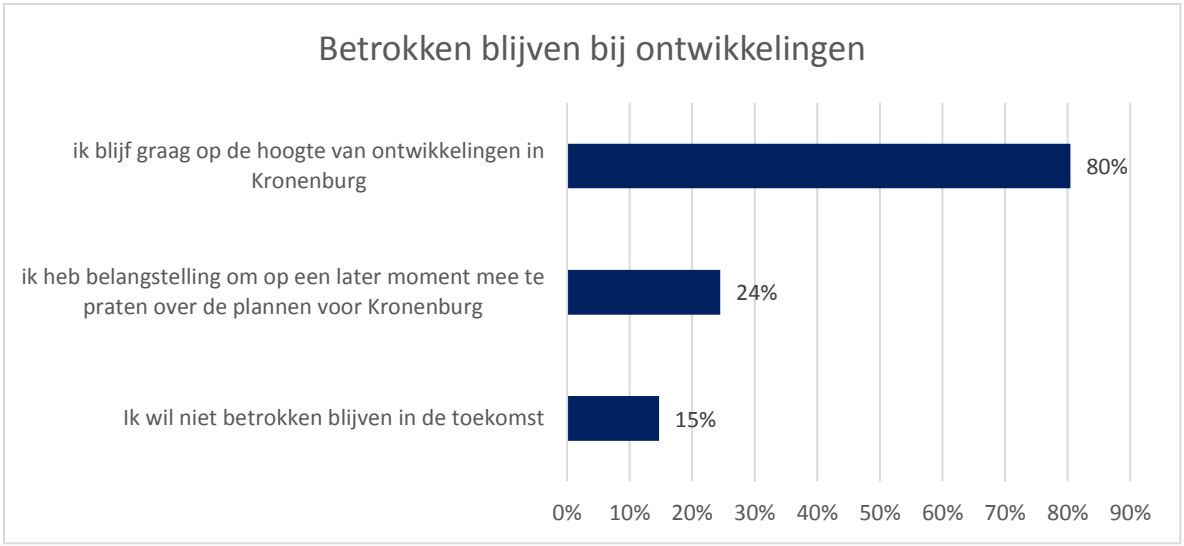

Ontwikkelperspectief Kronenburg – vragen en antwoorden

Onderstaande vragen zijn door bewoners gesteld in de livestream van 14 juni 2021, in gesprekken met en via e-mail. Het overzicht met vragen en antwoorden is ook gepubliceerd op www.arnhem.nl/visiekronenburg

ALGEMEEN

Wat gaan bewoners merken van de plannen en wanneer?

De visie gaat voor de zomer 2021 naar de gemeenteraad. Als de raad de visie vaststelt, is de verwachting dat in september 2021 een aanvraag voor subsidie vanuit het rijk kan worden ingediend.

Daarna wordt gestart met de uitwerking van de verschillende projecten en deelgebieden. We starten met ingrepen in de openbare ruimte, zoals ontmoetingsplekken en groen. We vinden het belangrijk om daar eerst verbetering in te brengen voordat er nieuwe woningen bij komen. Sommige projecten zijn al gestart en die zullen verder uitgevoerd worden.

In de komende jaren worden bewoners actief betrokken bij de plannen en de uitvoering. Daarbij is er ook ruimte om ideeën aan te dragen en initiatief te nemen.

Komen er nog inspraakavonden over de visie voor Kronenburg?

Voor de visie zelf komen geen inspraakavonden meer, wel is er gelegenheid om bij de raadsvergadering in te spreken. Zodra bekend is op welke datum de visie wordt besproken in de gemeenteraad, komt dit te staan op www.arnhem.nl/visiekronenburg.
Pas na vaststelling van de visie gaat het echt beginnen met het bedenken en uitvoeren van plannen voor Kronenburg. Dat gaat in samenspraak met bewoners en met verschillende momenten van inspraak en overleg.

Wat gebeurt er met de ideeën, zorgen en aandachtspunten van bewoners die nu al bekend zijn?

Behalve vragen hebben bewoners ook aandachtspunten en zorgen. Deze worden meegegeven als college en gemeenteraad de visie bespreken. Ook zal er aandacht voor zijn bij de uitwerking van de plannen. Omdat de visie over de hoofdlijnen gaat, is er in een latere fase nog veel ruimte voor overleg en inbreng van bewoners.

Wat gebeurt er als er geen subsidie komt vanuit het rijk?

Het kan zijn dat de subsidie vanuit het rijk niet wordt toegekend. Dan zullen de ambities in de visie niet allemaal waargemaakt kunnen worden. Dit betekent niet dat de visie in de prullenbak gaat, maar dat we opnieuw moeten bekijken wat er wél gedaan kan worden. Uiteraard worden bewoners dan ook betrokken bij de plannen.

De lopende ontwikkelingen van onder andere de Schepen van Ommerenstraat en busstation, en de lopende vergroeningsprojecten met bewoners worden hoe dan ook voortgezet. Deze projecten zijn niet afhankelijk van subsidie vanuit het rijk.

Voor de ontwikkeling van het Croydonplein geldt dat dit ook doorgaat, maar dat daar minder geld voor is als er geen subsidie vanuit het rijk komt. De plannen zullen dan worden aangepast.

GROEN EN OPENBARE RUIMTE

Waar komt het nieuwe groen in de wijk?

Op de visiekaart op bladzijde 5 van de visie is te zien op welke plekken in de wijk plannen zijn voor nieuw groen. In paragraaf 2.1 'openbare ruimte' wordt dit verder toegelicht.

In de visie staat de ambitie om waar mogelijk ook gevels en daken te vergroenen. Waarom is dat een ambitie en geen harde eis?

Het gaat hier ook om daken en gevels van bestaande woningen. We kunnen mensen niet dwingen om dit te doen, vandaar het woord ambitie. Voor nieuwbouw geldt inderdaad dat we dit willen omzetten in een vereiste. Hiervoor is nieuw beleid in de maak.

Wat gebeurt er precies binnen het park aan de Pleijweg?

Het ontwikkelperspectief is een visie op hoofdlijnen. De concrete plannen worden later uitgewerkt. Dit geldt ook voor het park in de oksel van de Pleijweg/Nijmeegseweg. Hier zijn nog geen detailtekeningen van beschikbaar. De uitwerking vindt plaatst in overleg met bewoners. Het enige wat duidelijk is, is dat het huidige Krajicek veldje naar deze hoek wordt verplaatst (exacte locatie samen met bewoners te bepalen) en dat het huidige groen zoveel mogelijk moet worden behouden. Verder lijkt het ook logisch om hier ergens een plek te creëren waar honden veilig uitgelaten kunnen worden.

Verdwijnt er veel groen in de nieuwe situatie in het park aan de Pleijweg?

Het is juist de bedoeling om van deze plek een prettige plek te maken om te verblijven. Er zal dus worden gekeken of er eventueel zelfs nog meer groen kan worden toegevoegd. Hierbij wordt ook rekening gehouden met geluid.

Waarom wil de gemeente een parkje en groene boulevard aanleggen vlak langs de A325 en de Pleyroute met al het verkeer daar?

Op deze plekken is al groen aanwezig, bijvoorbeeld grote bomen. Deze willen we zoveel mogelijk behouden en waar mogelijk willen we groen toevoegen. Daarnaast willen we ook andere plekken in Kronenburg meer vergroenen, zoals het Croydonplein.

Op het Schepen te Boeckoppad komt een waterdoorlatende verharding zoals grasstenen. Geven deze geen geluidsoverlast?

Grasstenen zijn genoemd als een van de mogelijkheden. De ontwerpen worden verder uitgewerkt in overleg met bewoners. Daar hoort ook de keuze voor materialen bij.

Worden bestaande ondergrondse containers langs de Kronenburgsingel herplaatst in de nieuwe situatie?

Ook dit is 1 van de aspecten die wordt meegenomen in de uitwerking: wat zijn handige locaties en wat juist niet? Uiteraard weer in samenspraak met bewoners.

Worden er in de nieuwe situatie veel nieuwe bomen bijgeplant? Of ontstaat meer groen vooral door meer gras en lage beplanting?
Omdat het ontwikkelperspectief een visie op hoofdlijnen is, kunnen we nu nog niet zeggen hoeveel bomen er extra bij komen. Dát er extra bomen komen is zeker. De toevoeging van groen moet gevarieerd zijn. Dus bomen afgewisseld met heesters, bloemen, gras etc. Door deze afwisseling en vooral door het huidige versnipperde groen meer aaneengesloten te maken wordt de biodiversiteit vergroot en neemt de hittestress af. Voor dit laatste zijn bomen essentieel doordat ze zorgen voor meer schaduw. Ook is het belangrijk dat het er in de verschillende jaargetijden mooi uit moet zien en prettig moet zijn om te wandelen, verblijven etc.

Wordt in het ontwerp rekening gehouden met reduceren van zwerfafval?
Hier wordt zeker rekening mee gehouden. Omdat veel plekken de openbare ruimte helemaal opnieuw worden ingericht, hebben we de kans om ook met deze aspecten rekening te houden. Hoe we precies omgaan met bijvoorbeeld prullenbakken is ook zo'n punt dat we samen met bewoners gaan bespreken. Geadopteerde prullenbakken zijn bijvoorbeeld een optie. Daarmee nemen bewoners verantwoordelijkheid voor hun leefomgeving. Dus in het gesprek waar er bankjes moeten komen, kunnen we ook meenemen hoe zwerfafval voorkomen kan worden en welke rol bewoners daar in willen nemen.

Wie zorgt er voor het onderhoud van het (nieuwe) groen?
De gemeente onderhoudt het groen in de openbare ruimte. Als bewoners willen, kunnen we ook kijken naar mede-beheer door bewoners. Groen aan en op een gebouw wordt onderhouden door de eigenaren van dat gebouw.

Wat zijn precies de plannen voor Speelplek Huissensedijk?

Het blijft een speelplek, maar hier zijn nog geen plannen voor. Dit wordt samen met bewoners verder uitgewerkt.

VERKEER

Er komen nieuwe verbindingen voor fietsers en voetgangers. Kost dat juist geen kostbare groene ruimte?

Er komen inderdaad meer en betere mogelijkheden voor een ‘ommetje’ in de wijk. Deze routes komen zoveel mogelijk in en langs het groen. Ook komen er betere fietsenstallingen voor onder anderen bezoekers van het winkelcentrum.

We proberen verschillende dingen slimmer te combineren. Nu zijn de wegen vaak onnodig breed of liggen er wegen naast elkaar die goed en veilig samen te voegen zijn. Zo ontstaat meer ruimte voor groen. Daar kunnen bijvoorbeeld wandelpaden in aangelegd worden. Voor de fietser kan op sommige drukke plekken een vrij liggend fietspad komen en op andere plekken kan een fietsstrook langs de weg een goede oplossing zijn.

In Kronenburg is nu veel verharding aanwezig op plekken waar het niet echt een functie heeft. Ook het groen vormt niet overal een geheel. Door daar goed naar te kijken kun je meer aaneengesloten groen maken, waar je fijn doorheen kunt wandelen.

De impressietekening van de Kronenburgsingel toont een pad met zitbankjes; is dit een voetpad of ook een fietspad? Hoe wordt in dat geval de veiligheid van de wandelaar geborgd?
Als een fiets- en voetpad worden gecombineerd dan moet dit uiteraard veilig zijn. Het kan ook een optie zijn om de fiets over een fietsstrook langs de rijbaan te laten fietsen. Dit wordt verder uitgewerkt in samenspraak met bewoners.

Van waar tot waar aan de Kronenburgsingel geldt de 30 km zone? En hoe wordt de snelheid gegarandeerd?

We denken nu aan het weggedeelte tussen de huidige entree van de parkeergarage van het winkelcentrum aan de zijde van de Nijmeegseweg en de toekomstige nieuwe entree aan de Kronenburgsingel.

Ook dit is een kwestie van nadere uitwerking. Er zijn namelijk verschillende methodes om de snelheid te beperken. Dit wordt met bewoners en andere gebruikers besproken. Veiligheid, wegcomfort en beeldkwaliteit zijn daarbij essentieel.

Hoe zit het in de nieuwe situatie met overlast van verkeer en parkeren bij evenementen in het Gelredome?
Dit is een bekend probleem en wordt ook in reactie op de visie meerdere keren door bewoners genoemd. Het is zeker een aandachtspunt waar iets mee gedaan gaat worden bij de uitwerking van de plannen voor Kronenburg.

PARKEREN

Als er meer woningen bij komen, moet er ook meer parkeergelegenheid komen. Is dat haalbaar? En kan ik dan als bewoner nog wel in de buurt van mijn woning parkeren?

Bij de uitwerking van de plannen is het parkeren een belangrijk aandachtspunt. Voor nieuwe woningen en andere nieuwe functies worden parkeerplaatsen op de eigen locatie van deze ontwikkelingen opgelost. Dit geldt voor zowel bezoekers als bewoners. Dus daar komen geen nieuwe parkeerplaatsen in de openbare ruimte. Een duidelijkere routing richting de parkeergarage, een betere inrichting van de garage en parkeerregulering moeten er bovendien voor zorgen dat bezoekers van het winkelcentrum veel minder parkeren in de wijk.

Aan de Kronenburgsingel worden in de nieuwe situatie ‘de benodigde parkeerplaatsen in clusters bij de woningentrees geplaatst’. Wat betekent dit?

Ook hier geldt dat de uitwerking hiervan samen met bewoners gebeurt. We hebben bij het opstellen van de visie wel wat voorbeeldtekeningen gemaakt waarbij we verder in detail hebben gekeken om er wat meer gevoel bij te krijgen, maar dat is maar één van de vele mogelijkheden. Ieder aspect (wel of geen stoep, afstand tot woningen, groen etc.) moet apart bekeken worden en ook daar zijn per aspect weer vele mogelijkheden. Ook zal het waarschijnlijk niet voor iedere plek hetzelfde worden. Dat zijn dus allemaal zaken die in nader overleg zullen worden uitgewerkt. Daarbij moet het doel van meer groen en minder verharding overeind blijven. En er wordt heel goed gekeken naar de huidige parkeerbehoefte van bewoners.

Ontstaan er meer of minder parkeerplaatsen aan de Kronenburgsingel in de nieuwe situatie?
We kunnen dat op dit moment nog niet zeggen omdat dat een kwestie is van nader onderzoek en verdere uitwerking. Het idee is dat er in de toekomst minder gebruikers van het winkelcentrum in de

wijk parkeren omdat de routing naar en in de parkeergarage aanzienlijk verbetert. De vraag is dan hoeveel parkeerplaatsen er nodig zijn voor bewoners.

Veel leerlingen van het Rijn IJssel parkeren nu op de parkeerplaatsen langs de Kronenburgsingel. Wordt er nagedacht in de nieuwe situatie over parkeerruimte voor specifiek leerlingen van het Rijn IJssel, zodat zij minder ver de wijk in moeten om te parkeren?
Bij de ontwikkeling van de Pleijzone zullen de parkeervoorzieningen van het ROC verbeteren, zodat parkeeroverlast in de wijk beperkt zal worden.

Wat gebeurt er met de parkeerplaatsen aan de achterkant Kronenburgsingel/Schepen van Ommerenstraat?

Bij de uitwerking van de plannen wordt gekeken hoeveel parkeerplaatsen er nodig zijn en of deze nu al op de goede plek liggen. Daarnaast wordt gekeken of de bestaande parkeerplaatsen efficiënter kunnen worden ingericht zodat er meer ruimte voor groen ontstaat. Dit is ook aan de orde aan de achterkant van de Kronenburgsingel/Schepen van Ommerenstraat.

Wordt er ook gekeken naar de mogelijkheid om onder de grond te parkeren?

Dit moet nader onderzocht worden. Parkeren onder de grond kan technisch lastig zijn omdat de bodem er niet altijd geschikt voor is. Daarnaast is ondergronds bouwen moeilijker als er ook al bestaande gebouwen zijn. Verdiept bouwen kan dan soms een oplossing zijn. Dit is wel een kostbare oplossing, die de haalbaarheid van de plannen bemoeilijkt.

De parkeergarage bij Kroonpark staat leeg. Kunnen bewoners niet gewoon gratis daar parkeren?

De parkeergarage bij Kroonpark wordt inderdaad niet optimaal benut. Voorwaarde voor ontwikkeling op de plek van Kroonpark 60 is dan ook dat ervoor gezorgd wordt dat mensen wél optimaal gebruik gaan maken van de plaatsen in de parkeergarage.

WONINGBOUW

Waarom komen er meer woningen in de wijk?

Er zijn plannen voor extra woningen omdat er veel behoefte is aan woningen in Arnhem. Door de centrale ligging in Arnhem-Zuid, het stedelijke karakter, de uitstekende bereikbaarheid en goede voorzieningen is Kronenburg een geschikte plek voor woningbouw. Met nieuwe woningen kunnen we ook meer verschillende doelgroepen aantrekken in Kronenburg. Voor de woningbouwplannen is subsidie beschikbaar vanuit de rijksoverheid. Dat geld wordt ook gebruikt om de woonomgeving te verbeteren, bijvoorbeeld door meer groen en ontmoetingsplekken te maken.

Het klinkt tegenstrijdig: meer groen en een betere wijk en tegelijk zo'n 1.100 woningen toevoegen. Hoe gaat dit samen?

We kunnen niet zomaar extra woningen bouwen in de wijk zoals die nu is. Daarom gaan we eerst aan de slag met vergroening en verbetering van de openbare ruimte voordat we met woningbouw beginnen. Als de subsidie vanuit het rijk wordt toegekend, dan kunnen we fors investeren in de leefbaarheid van de wijk en daarmee het welzijn van bewoners. Oplossingen zoals de aanpak van

hittestress, betere en veilige routes voor voetgangers en fietsers en meer ontmoetingsplekken en groen hebben ook een positief effect op de gezondheid en het welzijn van bewoners.

De nieuwe woningen komen vooral op plekken waar nu ook al bebouwing is. Op het winkelcentrum of er direct tegenaan, en op plekken waar nu (leegstaande) kantoorpanden zijn. We proberen dus zo min mogelijk extra bebouwing toe te voegen.

Wat wordt de verhouding koop/huur/sociale huur van de nieuwe woningen?

Zoals in de visie is aangegeven komt er een nieuw en gevarieerd aanbod van woningtypes. Omdat het ontwikkelperspectief nog een visie op hoofdlijnen is, kunnen we op dit moment nog geen concrete uitspraken doen over exacte getallen en daarbij horende categorieën.

Wat al wel duidelijk is, is dat we ons moeten houden aan de afspraak uit het coalitieakkoord. Daarin staat dat minstens 30% van de woningen die in Arnhem worden toegevoegd, in de categorie sociale huur moet vallen (<€752/maand). Dit geldt dus ook voor Kronenbrug.

Er wordt gesproken over 1.100 extra woningen, eerder werden andere aantallen genoemd. Hoe zit dat?

Een jaar geleden verschenen er in de media berichten over plannen van Wereldhave voor nieuwe woningen bij en op het winkelcentrum. De visie voor Kronenburg gaat daarnaast ook over de verschillende woningbouw plannen van de eigenaren van kantoorgebouwen. Vandaar dat nu een hoger aantal wordt genoemd dan eerder.

Hoe wordt er om gegaan met geluidsoverlast vanaf de Pleijweg voor toekomstige bewoners van nieuwbouw op de plek van de huidige Camera Express?

Voor alle nieuwe woningen geldt het bouwbesluit. Hierin staan ook wettelijke eisen voor geluid. De buitenruimtes (bijvoorbeeld balkon) van de woning zullen daarom aan de kant van de Kronenburgsingel komen. Het gebouw zelf heeft een geluidsdempende werking, waardoor deze buitenruimtes aan de wettelijke eisen kunnen voldoen.

Rondom de bebouwing wordt uiteraard ook groen aangelegd, in aansluiting op het nog te realiseren park en de nieuwe groene inrichting van de Kronenburgsingel. De kans is groot dat het woongebouw samen met het aan te vullen groen een geluidsbeperkende werking op de omgeving zal hebben. Uiteraard wordt ook bij deze ontwikkeling de directe omgeving betrokken zoals de bewoners en het ROC. Een goede aansluiting op en afstemming met de school is namelijk ook heel belangrijk.

Hoe definitief zijn de hoogtes van de gebouwen die in de visie worden genoemd?

Het betreft een visie op hoofdlijnen. In de visie zijn de hoogtes stedenbouwkundig verantwoord; in de verdere uitwerking moet ook gekeken worden naar privacy en zoninval voor omliggende bebouwing. De exacte hoogtes en posities van accenten zijn daardoor nog niet vastgesteld. Dat zal in de nadere uitwerking worden bepaald, waar bewoners uiteraard bij worden betrokken.

Betekent meer woningen per definitie minder ruimte voor nieuwe bedrijven (kantoren) dus minder werkgelegenheid?

Nee. Om te beginnen bieden ook andere plekken werkgelegenheid: de kantoorgebouwen direct om Kronenburg heen en elders in de stad en regio, waaronder die aan de Groningensingel, op Gelderse Poort en bijvoorbeeld het OHRA-gebouw. Maar ook op de vele bedrijventerreinen in de stad en regio. In Kronenburg zelf zal de werkgelegenheid vooral verschuiven: van kantoren naar de nieuwe diensten in het full service center, de units voor flexibel werken, de ruimte voor creatieve bedrijvigheid en andere bedrijvigheid aan huis.

Waarom zoveel slopen? Die gebouwen kunnen toch ook gerenoveerd worden?
Deze gebouwen zijn niet geschikt om woningen in te maken. Een aantal gebouwen is in een te slechte staat om te renoveren. Daarnaast zijn de afmetingen vaak niet geschikt (bijvoorbeeld te lage plafonds, verkeerde indeling van dragende muren etcetera). Ook de vorm en de ligging van het gebouw kan net verkeerd zijn, waardoor je er geen mooi woongebouw van kan maken en het dus niet past in de uitstraling van de wijk. Uiteraard wordt er wel op gelet dat de materialen die bij de sloop vrij komen, zoveel mogelijk worden gerecycled (circulair bouwen).

Op welke termijn moeten de woningen gerealiseerd zijn?

Binnen nu en 10 jaar.

WINKELCENTRUM

Het winkelcentrum wordt een full service center – wat betekent dat?

Er komen minder winkels en meer andere functies zoals horeca, vrijetijdsbesteding, dienstverlening, werkplekken, ontmoetingsplekken en zorg. Binnen het winkelaanbod zal een verschuiving plaatsvinden van ‘non-food’ naar meer dagelijkse, verse boodschappen.
Het winkelcentrum verandert bovendien van een naar binnen gekeerd gebouw, naar een plek die zich naar de buurt richt. Er komen meer functies (woningen, horeca, winkels) met de voorkant naar de wijk toe. De nieuwe woningen worden op, of vlak tegen het winkelcentrum gebouwd.

In de visie staat dat parkeerplekken in gebouwde parkeergarages worden opgelost. Wat houdt dat in?

Het idee is om de huidige parkeergarage efficiënter in de delen waardoor er meer ruimte ontstaat. Daarnaast worden in het huidige winkelcentrum op de 1e en 2e verdieping parkeerplekken toegevoegd en wordt gestudeerd op een uitbreiding van de parkeergarage aan de Schepen Bierwischstraat. Het ontwerp van deze uitbreiding staat nog niet vast en wordt nader besproken met bewoners aan het Schepen te Boeckoppad met de tuinen aan de Schepen Bierwischstraat.

De garage van het winkelcentrum wordt afsluitbaar. Wat betekent dat?

Wereldhave heeft het voornemen om de parkeergarage geheel af te sluiten. Bezoekers kunnen op 2 plekken via slagbomen naar binnen. Gebruikers van het winkelcentrum krijgen dan bijvoorbeeld een gratis uitrijkaart bij de winkels/horeca etc. Bewoners van de nieuwe woningen krijgen een parkeerpas. Dit betekent dat de garage alleen nog maar toegankelijk is voor bestemmingsverkeer en dat er 's avonds en 's nachts geen ongenode gasten kunnen komen. Er moet nog worden onderzocht of (bezoekers van) huidige bewoners eventueel ook gebruik kunnen maken van de garage (met bijvoorbeeld een pasje) om zoveel mogelijk dubbelgebruik mogelijk te maken. Het streven is om alle

parkeerplaatsen in Kronenburg zo efficiënt mogelijk te benutten, waardoor er bijvoorbeeld groen kan komen op parkeerplekken die straks niet meer nodig zijn.

Waar moeten vrachtwagens voor het winkelcentrum in de nieuwe situatie laden en lossen als de oude locatie verdwijnt?

Dit gebeurt inpandig (in het gebouw), ongeveer op dezelfde plekken waar dat nu ook gebeurt. De route ernaar toe wordt anders georganiseerd met minder overlast voor verkeer en buurt. De route naar het laden en lossen wordt logischer.

ANDERE VRAGEN

Wat wordt bedoeld met herontwikkeling Madser/huisartsen?

Dit gaat over jongerencentrum De Madser en de naastgelegen huisartsen. Zij willen beide gebouwen samenvoegen tot één gebouw en de ruimte er omheen beter inrichten.

Wat gaat de gemeente doen aan de problemen in de wijk (naast groenvoorziening)?

Het ontwikkelperspectief richt zich vooral op de fysieke leefomgeving in Kronenburg. Dit doen we vanuit de overtuiging dat een prettige en groene leefomgeving het welzijn van bewoners verbetert en bijdraagt aan oplossingen voor sociale problemen.

In samenwerking met Werk & Inkomen, Sociaal Wijkteam, Rijnstad en team Leefomgeving is voor het gebied Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg een gebiedsplan opgesteld. Bewoners hebben aangegeven behoefte te hebben aan een plek om elkaar te ontmoeten. Dit gaat zowel over ontmoetingsmogelijkheden buiten in de openbare ruimte als binnen in laagdrempelige voorzieningen. Het is belangrijk dat de openbare ruimte in de wijk uitnodigt om elkaar te ontmoeten en ‘mee te doen’.

Aanpassingen visiedocument mede n.a.v. participatie Kronenburg april-juni 2021

N.a.v. presentatie 22 april aan deelnemers ronde tafel, en rondgang met wethouder 25 mei. > Wijzigingen verwerkt in concept ontwikkelperspectief van 8 juni 2021		
Wat?	*Was:*	*Wordt:*
Om geen bestaand groen te gebruiken voor woningbouw en ruimte te maken voor 'Kronenburgerpark': schrappen van een blok van ongeveer 100 woningen in de noordelijke Pleijzone.		
Naar aanleiding van zorgen bewoners Schepen te Boeckoppad over parkeeroplossing Schepen Bierwisch: heroverweiging van deze oplossing. Een alternatief plan dat tegemoet komt aan de zorgen moet nog uitgewerkt worden.	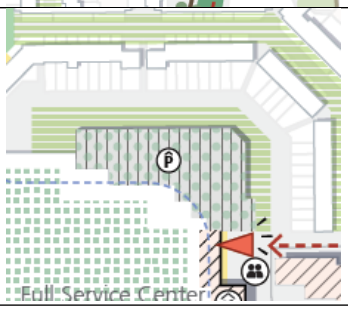	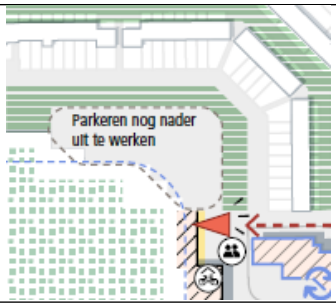
N.a.v. reacties op concept ontwikkelperspectief van 8 juni 2021 via mail, chat bij livestream 14 juni en (opmerkingen bij) de enquête. > Wijzigingen verwerkt in ontwikkelperspectief van 29 juni		
Wat?	*Was:*	*Wordt:*
Naar aanleiding van vrees voor overlast en achteruitgang leefbaarheid bij bewoners aan de Schepen van Leijdeckerstraat en het Schepen van Allerpad, wordt de fietsroute van Croydonplein naar Appelgaard geschrapt. Wel wordt daar vergroend. (tevens schrappen van de bijbehorende tekst, en uit kaart met fasering vervolg)	 	
Hofjes Kronenburgsingel meenemen in plan: groene arcering op kaart ('vergroenen bestaande openbare ruimte')	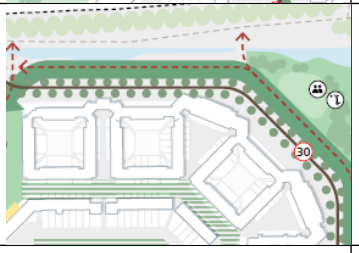	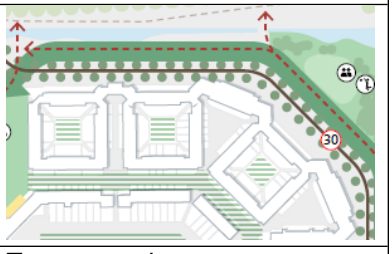
P.5 eerste alinea, na de vierde zin		Toegevoegd: Hier mag niemand van uitgesloten zijn. Bij het

		ontwerp van de buitenruimte moet er daarom voor gezorgd worden dat het goed toegankelijk is voor iedereen.
P.5 eerste alinea, laatste zin		Toegevoegd: …en voldoende speelvoorzieningen
P. 6 Plannen voor de openbare ruimte	-	Bullet toegevoegd: In de bestaande openbare ruimte van Kronenburg zal op zoveel mogelijk plekken verharding die niet noodzakelijk is, vervangen worden door groen. Hierbij wordt aangesloten bij bestaande initiatieven. Op verschillende plekken zal ook bestaand groen worden verbeterd, zoals in de hofjes bij de Kronenburgsingel. Hier zal budget voor beschikbaar gesteld worden.
P.8 2e alinea	De ambitie is om niet alleen de openbare ruimtes te vergroenen, maar waar mogelijk ook gevels en daken.	Niet alleen de openbare ruimtes worden vergroend, maar ook gevels en daken.
P.8 3e alinea	Bij de bestrijding van hittestress en droogte speelt de kleur- en materiaalkeuze van verharding van de openbare ruimte en de gevels van nieuwe gebouwen ook een rol.	De kleur- en materiaalkeuze van verharding van de openbare ruimte en de gevels van nieuwe gebouwen, moet bijdragen aan de bestrijding van hittestress en droogte.
P.8 6e alinea	Het streven is om waar mogelijk daken en gevels van zowel het huidige winkelcentrum als de nieuwe woningen te vergroenen.	Daken en gevels van zowel het huidige winkelcentrum als de nieuwe woningen worden vergroend.
P.9 2e bullet	De ‘achterkanten’ van het winkelcentrum zoveel mogelijk tot voorzijdes ombouwen.	De ‘achterkanten’ van het winkelcentrum tot voorzijdes ombouwen.
P. 11 Pleijzone, bij ROC		Toegevoegd: Bij de ontwikkeling van de Pleijzone zullen de parkeervoorzieningen van het ROC geoptimaliseerd worden, zodat parkeeroverlast van studenten in de wijk beperkt wordt.
P. 14 Parkeren		Toegevoegd: Een bekend probleem in Kronenburg is overlast van verkeer en parkeren bij

		evenementen in het Gelredome. Het zoveel mogelijk beperken van deze overlast is een aandachtspunt bij de uitwerking van de plannen.
P. 15 eerste alinea	stakeholders	belanghebbenden
P 16 toevoegen tekst ter verduidelijking bij fasering		Vergroenen van de bestaande openbare ruimte (groene arcering op de visiekaart) vindt verspreid over fase 1 en fase 2 plaats. Vanaf aanvang fase 1 zal er ook tijdelijke programmering met onder andere cultuur en ontmoeting plaatsvinden ('placemaking').
P.16 Fasering	Fase 2 Q schepen te Boeckoppad (blauw op kaart)	Fase **1** Q Schepen te Boeckoppad (geel op kaart)
Ambtshalve wijzigingen > Wijzigingen verwerkt in ontwikkelperspectief van 29 juni		
Toevoegen vergroenen omgeving Madser (conform ontwikkelperspectief)		
Schrappen Madser op kaart met hoogbouw (conform ontwikkelperspectief) Tevens diverse verduidelijkingen in de tekst op deze kaart (hoogtes) en aanpassing van een foutief bijschrift	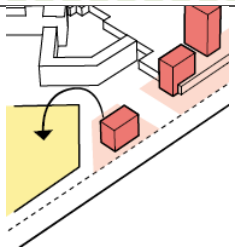	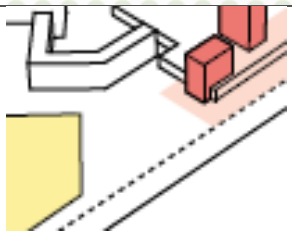
Toevoegen zone 'Kronenburgsingel Zuid' op kaart met fasering vervolg (en schrappen zone Schepen van Leijdeckerstraat en het Schepen van Allerpad, zie boven) P. 16	 I: Schepen van Leijdeckerstraat en het Schepen van Allerpad	 I: Kronenburgsingel zuid
P. 4 eerste alinea		Toegevoegd: Doordat de openbare ruimte van Kronenburg een impuls krijgt, worden eigenaren van bestaand vastgoed gestimuleerd hun bezit op te knappen.
P. 11 Pleijzone, woongebouw ter plaatse Camera Express		Toegevoegd:

		Dit gebouw zal bestaan uit twee delen, waarvan één bestemd zal zijn voor sociale huur van een woningbouwcorporatie. Het parkeren voor dit deel mag op maaiveld worden uitgevoerd.
P. 15 laatste alinea	De lopende ontwikkelingen van onder andere het Croydonplein, Schepen van Ommerenstraat en busstation worden hoe dan ook voortgezet.	Het kan zijn dat de subsidie vanuit het rijk niet wordt toegekend. Dan zullen de ambities in de visie niet allemaal waargemaakt kunnen worden. Dit betekent niet dat de visie in de prullenbak gaat, maar dat we opnieuw moeten bekijken wat er wél gedaan kan worden. Uiteraard worden bewoners dan ook betrokken bij de plannen. De lopende ontwikkelingen van de Schepen van Ommerenstraat en busstation, en de lopende vergroeningsprojecten met bewoners worden hoe dan ook voortgezet. Deze projecten zijn niet afhankelijk van subsidie vanuit het rijk. Voor de ontwikkeling van het Croydonplein geldt dat dit ook doorgaat, maar dat daar minder geld voor is als er geen subsidie vanuit het rijk komt. De plannen zullen dan worden aangepast.
P.16 Fasering	P Kronenburgsingel	P Kronenburgsingel **noord**
Pagina 4 1e alinea	Oplossingen zoals de aanpak van hittestress, betere en veilige routes voor voetgangers en fietsers en meer ontmoetingsplekken en groen hebben ook een positief effect op de gezondheid en het welzijn van bewoners.	Oplossingen zoals de aanpak van hittestress, betere en veilige routes voor voetgangers en fietsers en meer ontmoetingsplekken en groen **en meer ruimte voor creativiteit en kunst**, hebben ook een positief effect op de gezondheid en het welzijn van bewoners.

Bijlage Toets Aanvraag Woningbouwimpuls Kronenburg aan kaders voor de besteding van het Klimaatfonds (584759)

[De Kaders zijn g*eamendeerd door de Gemeenteraad vastgesteld op 15 mei 2019]*

Onderwerp	Spelregels	Argumenten voor financiering aanvraag Ontwikkelperspectief uit het Klimaatfonds
Voorwaarden voor bestedingen	1. Passend binnen het doel van de BR Duurzaam Arnhem. 2. In lijn met het bestedingsperspectief. 3. Een zo mogelijk kwantitatieve toelichting hoe de besteding bijdraagt aan (één van de) doelen van het fonds 4. Investeringen worden gerealiseerd binnen de gemeentegrenzen. Een beperkt deel van de investeringen kan buiten de gemeente, maar binnen de regio Arnhem Nijmegen worden ingezet. 5. Er wordt aangeven in welke mate de investering wordt gedekt uit reguliere investeringen van betrokken instellingen / sectoren, uit besparingen op energie en/of uit bijdragen van andere overheden en derden 6. Het is duidelijk welk instrumentarium wordt ingezet, passend binnen de beleidskaders. 7. Risico's zijn beschreven. 8. Waar mogelijk wordt 'social return on investment' onderdeel van de opdrachtverstrekking 9. Uitgangspunt voor besteding is het multiplyer-effect, waarbij andere partijen meefinancieren, zoals provincie, rijk, bewoners en/of bedrijven. 10. Uitgangspunt is dat kosten voor bewoners minimaal gelijk blijven of dalen door een lagere energierekening.	1. De aanvraag Kronenburg draagt bij aan het realiseren van de doelstellingen van de strategie Klimaatadaptatie. Het project zorgt voor o.a. verminderen van het verhard oppervlakte, meer groen, en koele routes. Het maakt dit stadsdeel en de bewoners daarmee beter bestand tegen de op hande zijnde klimaatverandering. 2. De aanvraag Kronenburg is in lijn met het bestedingsperspectief aangezien het bijdraagt aan het klimaatadaptief maken van een stadsdeel dat gelegen is in een zogenaamd focusgebied voor klimaatadaptatie. 3. In de aanvraag Kronenburg werken wij aan het verminderen van de hoeveelheid verharding met tenminste 10% en het realiseren/verbeteren van ca. 800m aan koele routes en 2 à 3 koelteplekken. 4. Het gaat om het klimaatadaptief maken van intensief gebruikte openbare ruimte in de gemeente Arnhem. 5. De investeringen worden deels gedaan door particuliere vastgoedeigenaren, deels door het Rijk en vanuit het klimaatfonds. 6. Gemeente is verantwoordelijk voor uitvoering binnen bestaande kaders. 7. In de collegenota zijn de risico's beschreven. Naast het risico dat het Rijk de aanvraag niet honoreert is medewerking van vastgoedeigenaren een risico en speelt ook draagvlak onder de bewoners een rol. 8. Kronenburg en deze aanvraag in het kader van WBI biedt een kans om Arnhemmers met afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten. Dat kan zowel in de voorbereidingsfase als in de uitvoeringsfase. 9. De bijdrage van het Rijk dekt voor het overgrote deel de kosten. 10. Klimaatadaptatie van de openbare ruimte zal niet tot een verhoging leiden van de energiekosten. Daar waar bewoners nu gebruik maken van airconditioning kan de klimaatadaptatie tot lagere energiekosten leiden.

Onderwerp	Spelregels	Argumenten voor financiering aanvraag Ontwikkelperspectief uit het Klimaatfonds
Bevoegdheid voor het doen van bestedingen	11. Bestedingsvoorstellen van meer dan €500.000,- worden ter goedkeuring aan de raad voorgelegd. Voor het overige is het college bevoegd.	11. Het voorstel voor besteding van € 600.000 wordt hiermee voorgelegd aan de raad.
Verantwoording van de bestedingen	12. Verantwoording vindt plaats in de reguliere P&C-cyclus 13. Het bestedingsperspectief wordt jaarlijks aangepast.	12. wordt meegenomen in de P&C-cyclus. 13. wordt doorlopende gemonitord.

2009.0.024.694
2009-03-01738

VASTSTELLINGSOVEREENKOMST MEDIATION KRONENBURG

1 april 2009

De partijen

1. 'Wonen in Kronenburg', vertegenwoordigd door [redacted] en [redacted];
2. HVKR, vertegenwoordigd door [redacted]
3. Wereldhave Management Holding BV, vertegenwoordigd door [redacted] en Wereldhave Management Nederland BV, [redacted];
4. Blokvast XXIX B.V., hierbij vertegenwoordigd door Hoornvast B.V., op haar beurt vertegenwoordigd door Bolhoorn B.V., die weer wordt vertegenwoordigd door moederbedrijf Blokker Holding B.V., gevestigd te Laren, hierbij vertegenwoordigd door haar zelfstandig directeur [redacted], voor deze gevolmachtigde [redacted] (mede namens [redacted] Redevco Nederland BV;
5. Gemeente Arnhem, vertegenwoordigd door wethouder Roeland Kreeft en in de mediation bijeenkomsten vertegenwoordigd door [redacted] en [redacted] en [redacted]

Partijen nemen het volgende in aanmerking:

a. De uitbreiding van Winkelcentrum Kronenburg houdt de gemoederen van belanghebbenden al enkele jaren bezig.

b. Partijen hebben gezamenlijk besloten om middels mediation te komen tot een oplossing.

c. In het kader van de mediation heeft mediator [redacted] bilateraal gesprekken gevoerd met partijen in de maanden mei en juni 2007. Op 4 oktober 2007, 5 november 2007 en 3 december 2007 hebben gezamenlijke gesprekken onder leiding van mediator [redacted] plaatsgevonden. Op 23 januari 2008 is het resultaat van de eerste drie bijeenkomsten besproken met de wethouders Weeda en Van Bodegraven. Op 25 juni 2008 heeft de afsluitende bijeenkomst plaatsgevonden.

d. Partijen wensen de resultaten van de bijeenkomsten vast te leggen in deze mediation-overeenkomst.

Artikel 1.
Omschrijving van het geschil

Eigenaren van Winkelcentrum Kronenburg hebben uitbreidingsplannen voor winkelcentrum Kronenburg ingediend bij Gemeente Arnhem. Bewoners(organisaties) hebben bezwaar tegen richting en omvang uitbreiding. Communicatie tussen Wereldhave en bewoners over uitbreidingsplannen is onvoldoende. Gemeente Arnhem neemt aanvankelijk niet duidelijk stelling in omtrent voorgestelde uitbreiding Kronenburg. Bezwaar bewoners wordt erkend door Gemeenteraad.

Artikel 2.
Het resultaat van de mediation besprekingen

2.1
Partijen zijn weer in gesprek met elkaar, hebben respect voor de mening van de ander en spreken vertrouwen uit in elkaar én in een goede gezamenlijke oplossing voor

Kronenburg. Partijen willen in deze sfeer van vertrouwen en open dialoog verder werken en betrokken blijven bij toekomstige ontwikkelingen aangaande Kronenburg.

2.2
De uitbreiding van het winkelcentrum in noordelijke richting, dicht naar de woningen toe, is in beperkte mate mogelijk.

2.3
Partijen hebben de volgende randvoorwaarden aangaande de ontwikkelingen in Kronenburg afgesproken:

Trots
Alle partijen zijn, ieder op hun eigen manier, met passie betrokken bij de ontwikkelingen in Kronenburg en willen de gedateerde stand van dit moment omzetten in een ontwikkeling waar ieder weer trots op kan zijn en van kan genieten.

Fysiek en sociaal parallel
De fysieke en sociale ontwikkelingen moeten hand in hand gaan, de processen kunnen elkaar uitstekend versterken.

Bereikbaarheid
Voor alle partijen geldt dat bereikbaarheid, voor auto, fiets, openbaar vervoer en vrachtvervoer, wezenlijk is voor het goed functioneren van het gehele gebied. De toekomstige oplossing moet voorzien in verbeteringen op dit vlak.

Passend pro actief
De oplossing voor Kronenburg moet passen in het grotere geheel en bestaand beleid, zonder daardoor vertraging op te lopen. Dus sluit pro-actief aan bij de ontwikkelingen in Arnhem Zuid. Kijk naar het detailhandelsstructuurbeleid, maar reken het draagvlak opnieuw door. Neem kennis van de ruimtelijke ontwikkelingseisen, en ontwerp daarnaar.

Dorpsplein
Het winkelcentrum is de huiskamer van Kronenburg. Het is in feite openbare ruimte in privaat eigendom. De toekomstige ontwikkelingen moeten ook passend zijn op die sociale functie van het centrum: een plek waar men elkaar graag ontmoet en spreekt.

Economie
Partijen spreken het belang van economisch floreren van het winkelcentrum uit; het belang van rendement, behoud van winkelbestand en behoud van werkgelegenheid. Nieuwe ontwikkelingen moeten de economie versterken.

Schoon, heel en veilig
Alle partijen onderschrijven het belang van een mooie wijk zonder achterstallig onderhoud, waar de openbare ruimte schoon en heel is en waar de veiligheid gewaarborgd is. Het is van belang dat nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan het verhogen van veiligheid en kwaliteit van openbare ruimte en privaat eigendom. Het is een ontwerp opgave om deze kwaliteiten mee te nemen in de uitbreidingsplannen.

Duurzaam
Uitbreiding van het winkelcentrum is gewenst, maar daarbij moet wel rekening gehouden worden met de woningen en omgeving. De uitbreiding wordt zowel op milieu/technisch- als op sociaal gebied duurzaam ontwikkeld.

Snelheid
Alle betrokken partijen in Kronenburg hebben lang genoeg gewacht, ieder wil de vaart er in houden!

2009.0.024.694
2009-03-01738

Communicatie
Partijen blijven over de oplossingsrichting open en eerlijk communiceren met alle betrokken partijen.

2.4
De mogelijke denkrichtingen voor de uitbreiding van het winkelcentrum zoals gepresenteerd en besproken in de bijeenkomst van 3 december 2007 worden door alle deelnemers onderschreven. De denkrichtingen voor deze uitbreidingsmogelijkheden zijn basis voor verdere uitwerking en haalbaarheid o.a. op het gebied van ruimtelijke-, verkeerskundige- en milieutechnische aspecten.
De beide sets met schetsen zijn als bijlage bij deze overeenkomst gevoegd.
Eigenaren hebben afgesproken het bestaande vastgoed (o.a. het kantoor bij de hoofdingang van het winkelcentrum) mede in te zetten voor wijkactiviteiten, mits voldoende commerciële huuropbrengsten gegenereerd kunnen worden ter compensatie.

2.5
Partijen constateren dat deze uitbreidingsplannen Winkelcentrum Kronenburg passen binnen de Nota Detailhandelsbeleid Arnhem: herijking 2008 zoals vastgesteld door de gemeenteraad dd. 15-12-2008.

2.6
Partijen onderschrijven het belang van het verbeteren van de sociale infrastructuur in Kronenburg. De maatregelen zoals vastgelegd in de Maatregelenkaart Kronenburg mei 2008 zal waar mogelijk uitgewerkt worden in de ontwikkelingsplannen Kronenburg.

2.7
Partijen werken deze plannen voor Kronenburg inclusief planexploitatie en verdere gemeentelijke beoordeling in onderling overleg verder uit. Binnen gemeente zullen de denkrichtingen voor de uitbreiding verder getoetst gaan worden aan o.a. ruimtelijke-, verkeerskundige- en milieutechnische aspecten.
Om een goede integrale afweging te kunnen maken over de denkrichting van de uitbreiding aan de zijde van de Burg. Matsersingel zal op basis van gemeentelijke randvoorwaarden door Wereldhave een (externe) ontwerper worden ingeschakeld.

Artikel 3.
Wijziging van deze overeenkomst

3.1
Deze overeenkomst kan slechts worden gewijzigd, indien partijen over de inhoud van de wijziging, alsmede over de gevolgen van deze wijziging, overeenstemming hebben bereikt.

3.2
Een wijziging is slechts van kracht indien zij schriftelijk is vastgelegd en door partijen is ondertekend.

Artikel 4.
Geheimhouding

Voor al hetgeen in de mediation besproken is, geldt geheimhouding en vertrouwelijkheid naar personen die niet aanwezig zijn geweest. Partijen zijn vrij om te spreken over de uitkomsten van de besprekingen zoals vastgelegd in deze overeenkomst en over de inhoud van de bijlagen, te weten de tussenrapportage van januari 2008, het afsprakenverslag van 23 januari 2008, de impressies uitbreiding Winkelcentrum Kronenburg van Wereldhave en Blokker Holding BV/Redevco Nederland BV, en de

2009.0.024.694
2009-03-01738
resultaten van de informatiebijeenkomst Kronenburg 15 april 2008 inclusief Maatregelenkaart mei 2008.

Artikel 5.
Geschillen

Alle geschillen die naar aanleiding van of in verband met deze overeenkomst of daaruit voortvloeiende verbintenissen tussen partijen mochten ontstaan, zullen partijen wederom in eerste instantie onderling trachten op te lossen danwel met behulp van mediation.

Aldus overeengekomen en in 6-voud opgemaakt, waarvan één exemplaar ten behoeve van de mediator.

Getekend op 1 april 2009 te Arnhem:

Partij 1. 'Wonen in Kronenburg'

[redacted]

Partij 2. HVKR

[redacted]

Partij 3. Wereldhave Management Holding BV/ Wereldhave Management Nederland BV

[redacted]

Partij 4. Blokker Holding BV (mede namens mevr. M. Out, Redevco Nederland BV)

[redacted]

[redacted]

Partij 5. Gemeente Arnhem

Dhr. R.H. Kreeft, wethouder Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting

2009.0.024.694
2009-03-01738

Bijlagen

- Ontwikkelingsmogelijkheden stadsdeelcentrum Kronenburg, eindrapportage BRO dd. 15 april 2008
- De impressies uitbreiding Winkelcentrum Kronenburg van Wereldhave en Blokker Holding BV/Redevco Nederland BV

GEMEENTE Arnhem

Aan de gemeenteraad

Datum : 20 juli 2021
Zaaknummer : 581699
Contactpersoon : Marieke Hulshof
Telefoonnummer : 026 3774102

Onderwerp: toekomstperspectief Elderveld/Kronenburg/Vredenburg

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van het toekomstperspectief Elderveld/Kronenburg/Vredenburg.

Inleiding

Het initiatief voor dit toekomstperspectief komt voort uit de Woondeal waarin afspraken gemaakt zijn over de leefbaarheid in de jaren ’60-’70 wijken. Hier is de tand des tijds zichtbaar. De woningvoorraad is ongeveer 50 jaar oud en niet bepaald duurzaam. De enorme hoeveelheid openbare ruimte oogt sleets en sluit niet meer aan bij de huidige behoefte. Sociaal-maatschappelijk zijn er genoeg uitdagingen zoals instroom van zwakke groepen, een groeiende groep zorgvragers, een hoge mutatiegraad van bewoners en eenzaamheid/sociaal isolement. Voorheen zou herstructurering aan de orde zijn om de situatie te verbeteren, maar onder andere door veel versnipperd bezit is een meer innovatieve aanpak noodzakelijk. Ook omdat er sprake is van stevige opgaven op het gebied van energie. De corporaties hebben in deze wijken veel bezit, maar constateren dat ze het verkeerde “product” in deze wijken hebben: veel grote eengezinswoningen terwijl er behoefte is aan (meer) één- en tweepersoonswoningen. Het oplossen van deze mismatch in combinatie met de energietransitie en klimaatadaptatie kan de motor zijn voor structurele verbeteringen. Niet voor niets lopen in Elderveld en in Vredenburg/Kronenburg (Smart Polder) twee proeftuinen op het gebied van aardgasvrij maken van woningen.

Het ministerie van BZK heeft in de Woondeal toegezegd met de gemeente Arnhem mee te willen denken over de verdere strategische ontwikkeling van de wijken uit de jaren ’60-’70 in Arnhem-Zuid en heeft aangeboden de opgedane kennis van Panorama Lokaal, een prijsvraag van het Atelier Rijksbouwmeester, ook voor Arnhem beschikbaar te stellen. Hieruit is het initiatief ontstaan om een toekomstperspectief voor deze drie wijken te maken. Hierover ben u bij brief van 27 oktober 2020 geïnformeerd.

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Met de kennis en ervaring van Atelier Rijksbouwmeester over juist dit type wijken is opdracht verstrekt aan een ontwerpteam om een toekomstperspectief op te stellen dat kan dienen als inspiratie voor de toekomst. Het is een studie geworden naar de kansen en mogelijkheden voor dit gebied waar we ons voordeel mee kunnen doen.

Opdracht
Het ontwerpteam kreeg de volgende opdracht mee:
Bouw een narratief op over de kwaliteit en toekomst van dit gebied, in woord en beeld, dat richting geeft aan de opgaven die ophanden zijn en professionele en niet-professionele partijen verleidt om er zich aan te verbinden. Het narratief biedt een werkbaar kader dat op verschillende schaalniveaus productieve samenwerkingen stimuleert en de toegevoegde waarde tastbaar maakt.

Uitwerking
Het ontwerpteam heeft de kwaliteiten en de stedelijke, landschappelijke en sociale structuur van de wijken in beeld gebracht. Op basis hiervan zijn drie zogenaamde hoofdstromen uitgewerkt: de Boulevard, de Ankerpuntenroute en de Dijkzone. Langs deze hoofdstromen kunnen de losse opgaven van klein tot groot en tot op het hoogste schaalniveau aan elkaar worden verbonden en zo richting geven aan ontwikkelingen op wijkniveau alsook op de stedelijke ontwikkeling.

Het ontwerpteam heeft een perspectief geschetst voor de komende 10 tot 20 jaar. Het is inspiratie voor de lange termijn, die op sommige onderdelen niet strookt met het huidige beleid. Zo is mogelijke afschaling van de Burgermeester Matsersingel nu niet aan de orde, omdat deze weg nu veel te druk is om af te waarderen. Ook de aanwijzing van mogelijke bouwvlekken op de kaart, waarbij soms verdichting in het groen wordt voorgesteld, wordt niet zonder meer onderschreven. Dit is door het ontwerpteam gedaan vanuit hun expertise en ideeën over het gebied. Het is vooral bedoeld als inspiratie en de onderliggende 'verhaallijnen' voor de wijk. Deze verhaallijnen worden door de diverse stakeholders, zoals corporaties, sociaal wijkteam, bewonersvertegenwoordigers en gemeente als inspirerend voor de toekomstige kijk naar de wijken ervaren.

Het ontwerpteam heeft meerdere malen digitale bijeenkomsten georganiseerd met de betrokken partijen uit het gebied (corporaties, groengroeperingen, wijkbewoners, vertegenwoordigers van de beide winkelcentra en deskundigen) om informatie op te halen en te onderzoeken waar behoefte aan is. Ook heeft het team de wijk bezocht, samen met vertegenwoordigers uit de wijk.

Vervolg
Het toekomstperspectief kan bij de uitwerking van de diverse opgaven in de drie wijken een inspiratiebron zijn. Afhankelijk van de opgaven kan het toekomstperspectief de basis vormen voor de uitwerking tot een ontwikkelperspectief voor een gebied, alsook voor een enkele (kleinere) opgave in de wijk. Dit zal voor elke wijk anders zijn.

In Kronenburg is tegelijkertijd met het opstellen van het toekomstperspectief gewerkt aan een ontwikkelperspectief voor deze wijk. In verband met de termijn waarop de aanvraag voor een bijdrage uit de Impulsgelden moet zijn ingediend, is er niet voor gekozen om eerst het toekomstperspectief af te wachten. Beide perspectieven zijn op elkaar afgestemd en liggen in elkaars verlengde. Over het ontwikkelperspectief bent u recent geïnformeerd.

Communicatie
Het toekomstperspectief wordt, nadat u hiervan kennis heeft kunnen nemen, breed verspreid onder allen die op de een of andere manier bij de totstandkoming van het perspectief betrokken zijn geweest.

Als er vanuit uw raad belangstelling voor is, gaan we door middel van een inspiratiesessie over het toekomstperspectief graag met leden van uw raad in gesprek, om de geschetste lijnen verder te verkennen.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Bijlage
– Toekomstperspectief Elderveld/Kronenburg/Vredenburg

Toekomstperspectief Elderveld-Kronenburg-Vredenburg

Sturen op de onderstroom
naar toekomstbestendige wijken

mei 2021

Open Kaart
co-creatie van de leefomgeving

Koöperatieve
Architekten
Werkplaats

CIRCULAR
LANDSCAPES

Foto:
De Huissensedijk en Kronenburg ter hoogte van de Burgemeester Matsersingel
Bron: Open Kaart

Inhoudsopgave

Woord vooraf **05**

- Stel je voor… *06*

1. Introductie **09**

2. Visie op de opgave **10**

3. Kwaliteiten en structuren **15**

- Landschappelijke structuur *16*

- Stedelijke structuur *26*

- Sociale structuur *34*

4. Woningbouwopgave **43**

- De wensen *44*

- De ruimte *46*

- De mensen *48*

5. Een samenhangend perspectief **52**

Onder de stoep stroomt de rivier *54*

- Drie hoofdstromen *56*

- De visie op kaart *62*

- Deelgebieden *66*

- In de wijken *70*

6. Visie als uitnodiging **74**

Colofon 78

afbeelding:
de drie betreffende wijken als onderdeel van Arnhem Zuid

Woord vooraf

Dit document is een verzameling van de belangrijkste analyses en uitkomsten van het toekomstperspectief Elderveld-Kronenburg-Vredenburg. Het kan gelezen worden als een verantwoording en naslagwerk, maar ook als opmaat naar een publieksversie van de visie. De delen die de uitkomsten van het proces vertellen, zijn herkenbaar in de achtergrondkleur van de pagina's.

Het gezamenlijk maken van een toekomstperspectief voor drie wijken die niet aan elkaar grenzen is een bijzondere vraag. Dat alles vond plaats in een conditie waarin de corona-maatregelen grenzen stelden aan het bezoeken van het gebied en de onderlinge samenwerking in het digitale domein plaatste. Tussendoor snelde de urgentie van de woningbouwopgave de traditionele volgordelijkheid van visies en projecten voorbij. Als gearrangeerde coalitie van drie bureaus met gecombineerd opdrachtgeverschap daagde het ons uit de precieze behoefte en de manier waarop we samen de grootste meerwaarde kunnen leveren steeds opnieuw te bevragen en bij te stellen.

Als bureaus die graag samen met bewoners werken aan concrete projecten is het toekomstbeeld soms abstract en ver weg, maar door die ervaring signaleren we ook kansen om de condities te scheppen waarbinnen gemeente, lokale organisaties en bewoners samen aan de slag kunnen om hun leefomgeving te verbeteren. Deze visie is dan ook vooral een uitnodiging voor samenwerking op verschillende schaalniveaus. We illustreren op een aantal plekken wat dat kan opleveren en wijzen de kansen aan die zich lenen voor een proces van betrokkenheid.

Open Kaart | KAW | Circular Landscapes

Mei 2021

Stel je voor...

afbeelding: Huissensedijk en Vredenburg ter hoogte van Kruisstraat

Het is 2035. In Elderveld, Kronenburg en Vredenburg is het goed wonen met zowel de grootstedelijke voorzieningen als de buitengebieden binnen handbereik. De laatste jaren zijn de wijkcentra sterk verbeterd en zijn de routes met het buitengebied versterkt.

Veel bewoners hebben meegedacht en meegewerkt aan de vergroening van de buitenruimte, waar je de seizoenen nu echt ervaart. Een aantal van hen is verhuisd naar nieuwe woningen rondom de ontmoetingsplekken die de wijken hun karakter geven. Daar ervaren ze de nabijheid van buren en voorzieningen, terwijl jonge gezinnen hun intrek nemen in de woningen die zij achterlaten.

In de groen opgezette wijken uit de jaren 1970, is bij veel mensen het besef gaan leven hoe dit gebied er vóór die tijd uit zag als rivierenlandschap. Tegenwoordig zijn in het straatbeeld die landschappelijke eigenschappen veel beter zichtbaar. Het water stroomt soms letterlijk langs de straat.

Je zou het haast niet zeggen, maar er zijn behoorlijk wat woningen bij gekomen, terwijl de wijk juist groener aanvoelt. Natuurlijk, rondom Kronenburg is flink de lucht in gebouwd, maar ook in Vredenburg en Elderveld zijn er veel woningen toegevoegd. Op die plekken is de wijk er eigenlijk vooral op vooruit gegaan.

Als je mensen vraagt wat er nu zo is veranderd aan de wijk, dan verwijzen ze meestal naar de ontmoetingsplekken en als je doorvraagt zeggen dat het 'er allemaal weer wat beter bij ligt'. De meeste verbeteringen bleken vlak onder het oppervlak te liggen, wachtend om tot leven gewekt te worden.

afbeelding: Elderhofseweg ter hoogte van Sporthal Elderveld

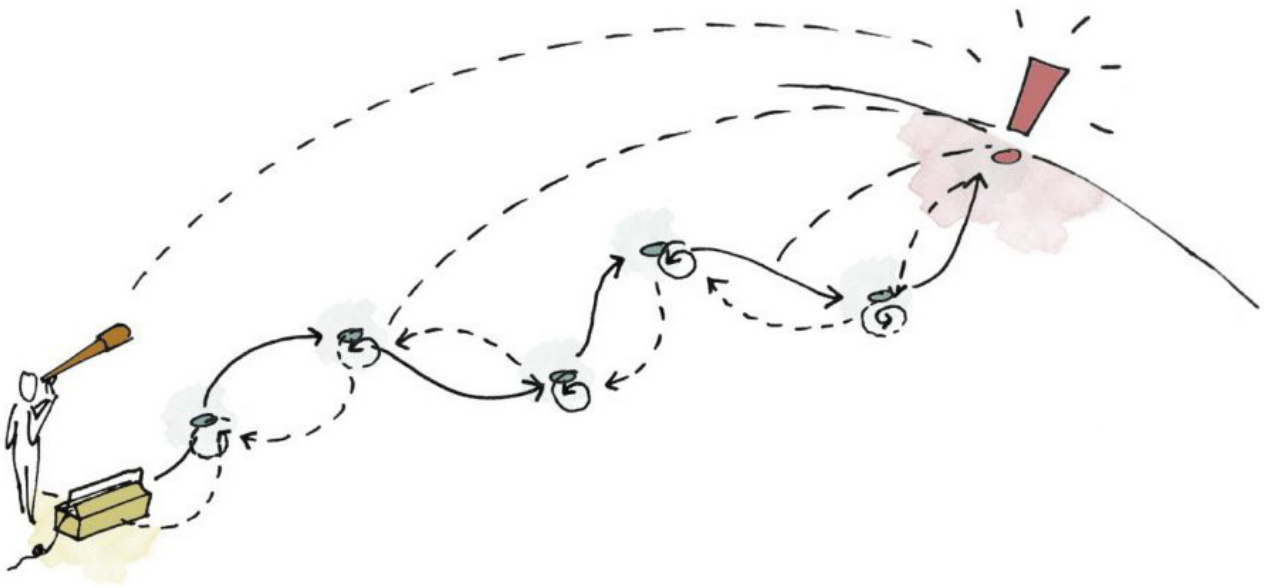

Afbeelding:
Kijken over de horizon - en hoe kom je daar?
Bron: Open Kaart

1. Introductie

In de Arnhemse wijken Elderveld, Kronenburg en Vredenburg wordt door verschillende partijen gewerkt aan uiteenlopende ruimtelijke en sociale opgaven met elk hun eigen schaal, urgentie en aanpak. De wijken hebben in de afgelopen jaren geen 'bijzondere' aandacht gekregen, in die zin dat zij niet op de lijst met aangewezen probleemwijken of aandachtsgebieden stonden. Maar om alle benodigde investeringen goed op elkaar af te stemmen en zo het maatschappelijk rendement ervan te vergroten, is er nu dringend behoefte aan een gezamenlijk en samenhangend toekomstperspectief. Hoe willen we dat Elderveld, Kronenburg en Vredenburg er over 20 jaar uitzien? Hoe zorgen we ervoor dat de huidige en de toekomstige bewoners trots kunnen zijn op hun wijk? En welke concrete stappen moeten we daar nu voor zetten?

In het ontwerpteam van Circular Landscapes, Open Kaart en KAW is expertise over landschap, stedenbouw en wonen verenigd waarbij we een grote affiniteit delen met het sociale domein en co-creatie. Dat biedt de mogelijkheid de verschillende schaalniveaus en sectorale opgaven met elkaar te verbinden. We hebben samen met alle stakeholders gewerkt aan een narratief over de kwaliteit en toekomst van dit gebied, in woord en beeld. Zo'n narratief geeft richting aan de aanpak van de opgaven die er liggen en verleidt zowel professionele als niet-professionele partijen zich hieraan te verbinden. Het biedt een werkbaar kader dat op verschillende schaalniveaus productieve samenwerkingen stimuleert en de toegevoegde waarde tastbaar maakt.

Het toekomstperspectief:

- bouwt voort op de identiteit en de energie van het gebied
- brengt samenhang tussen ontwikkelingen
- helpt te anticiperen op verandering
- brengt balans tussen zoet en zuur, groen en rood
- nodigt bewoners uit mee te denken en te doen

Startpunt zijn de urgente opgaven op het gebied van verduurzaming, leefbaarheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit *(hoofdstuk 2)*. De huidige ruimtelijke kwaliteiten en structuren vormen het kader *(hoofdstuk 3)*. Daarbij zien we woningbouw niet alleen als een programmatische opgave, maar vooral ook als een middel voor sociale vernieuwing en ruimtelijke kwaliteitsverbetering *(hoofdstuk 4)*. In de visie laten we zien wat een integrale en inclusieve aanpak op zou kunnen leveren aan nieuwe ontmoetingsplekken en ruimtelijke kwaliteiten *(hoofdstuk 5)*. De visie is geen eindbeeld, maar vooral inspiratie voor een breed gedragen vervolgproces *(hoofdstuk 6)*.

2. Visie op de opgave

De komende jaren zijn grote investeringen nodig om woningen van het gas af te halen, de diversiteit aan woningtypen te vergroten en de interne doorstroming te bevorderen. De belangrijkste opgave is de vernieuwing en verduurzaming van de verouderde woningvoorraad. Deze investeringen kunnen niet los gezien worden van investeringen in het groen en de openbare ruimte. Sterker nog: in onze visie vormt de kwaliteit van de openbare ruimte de toetssteen voor succesvolle stedelijke vernieuwing.

In een aantal expert-meetings en wandelingen door de wijken met stakeholders en bewoners hebben we een beeld gekregen van hoe de mensen hun woonomgeving ervaren en waar wensen en knelpunten liggen. Dit heeft een beter inzicht gegeven in de opgaven zoals die in diverse gemeentelijke beleidsdocumenten is neergelegd.

Stille wateren hebben diepe gronden
Over het algemeen lijken de meeste mensen tevreden met hun woonomgeving, maar zij ervaren wel een geleidelijke achteruitgang van de wijk en een gebrek aan investeringen in onderhoud en vernieuwing. De buitenruimte is verouderd en vaak te stenig en het ontbreekt aan aantrekkelijke ontmoetingsplekken, zowel in gebouwen als in de buitenruimte. Ook is er een tekort aan aantrekkelijke wandelommetjes en ziet men graag meer natuur in de stad.

Als tekenen van achteruitgang worden de ‘verkamering’ van woningen genoemd en de instroom van tijdelijke arbeidsmigranten. Verder leeft het idee dat woningbouw en stedelijke ontwikkeling ten koste gaan van het groen. In alle wijken zijn diverse bewonersgroepen actief en we hebben gemerkt dat veel mensen zich erg betrokken voelen bij ‘hun’ wijk en zich daar ook voor willen inzetten. Bewonersinitiatieven zoals buurttuinen en sportevenementen getuigen daarvan.

In dit Toekomstperspectief ligt de nadruk op het fysieke domein, maar daarbij leggen we nadrukkelijk de koppeling met het sociale domein. We willen de noodzakelijke ruimtelijke veranderingen op zo’n manier vormgeven dat het de bestaande wijken versterkt en een positief verhaal biedt voor zittende bewoners.

Belangrijke beleidsopgaven voor Elderveld, Kronenburg en Vredenburg zijn:

Woningbouw
Woningdeal Arnhem-Nijmegen: 7.500 nieuwbouwwoningen in Arnhem vóór 2030, waarvan 1500-2500 vóór 2025, op zogenaamde 'versnellingslocaties'. Elderveld-Kronenburg-Vredenburg is een van die versnellingslocaties.
Op de woningbouwopgave wordt verder ingegaan in hoofdstuk 4.

Verduurzaming
Proeftuin aardgasvrije wijken Elderveld en Kronenburg.

Klimaatadaptatie

- Tegengaan hittestress
- 5% minder verharding
- 5% meer boomkroonoppervlak en 10% in hitte-eilanden (Kronenburg)
- Aanleg 'koele routes'
- Robuuster maken watersysteem
- Vervangen riolering

Biodiversiteit en groen

- versterken ecologische verbindingen en stadsnatuur (Groenvisie)
- toegankelijke en beweegvriendelijke parken voor alle leeftijden (Groenvisie)
- actief bomenbeheer (Bomenplan)
- ondersteunen lokale initiatieven voor stadsnatuur en stadslandbouw
- opstellen groenvisies per wijk

Sociaal beleid

De gemeente wil acties op thema's als werk, onderwijs, jongeren, veiligheid, zorg en wonen slim combineren, ook met de opgaven uit het fysieke domein (Perspectiefnota 2022-2025). Tegelijkertijd heeft Arnhem te maken met een sterke toename van de kosten van de zorg. Ook in Elderveld, Kronenburg en Vredenburg wil de gemeente investeren in het verbeteren van de leefbaarheid en de veerkracht. De gemeente wil met haar aanpak vooral ook aansluiten bij de beleving van inwoners en gebruik maken van de inventiviteit en de ervaring die er in de wijken is.

afbeelding:
Kaart van privaat gebied tegenover publiek gebied. De kaart laat zien dat op wijkniveau de verschillende buurtjes zich sterk kunnen onderscheiden in de mate dat er meer of minder publiek groen of verkeersruimte is ten opzichte van bebouwing en private tuinen.

afbeelding:
samenkomst van
verschillende
structuren

3. Kwaliteiten en structuren

Hoe kunnen de beschreven opgaven 'landen' in het gebied, en daar extra kwaliteit aan toevoegen? Om die vraag te beantwoorden geven we eerst een beeld van bestaande kwaliteiten en structuren, en ook van waar die tekortschieten. We kijken op verschillende schaalniveaus, van landschap tot buurt. En we maken onderscheid in landschappelijk structuur, stedelijke structuur en sociale structuur. Elke structuur heeft eigen kenmerken, maar juist de manier waarop ze met elkaar verbonden zijn, bepaalt uiteindelijk de identiteit van het gebied en de leefbaarheid van de stad. Het leggen van de juiste verbindingen is de kern van integraal denken en integraal handelen en is leidend voor onze aanpak.

De landschappelijke structuur van het rivierengebied werkt op vele manieren door in de wijken: via ondergrondse waterstromen, in de voorkomende planten en dieren en in de zichtbare historische relicten zoals de Huissensedijk en de Elderhofseweg. Toch zie je het landschap binnenin de wijken nauwelijks terug en is de natuur daar eentonig. K**unnen we de landschappelijke onderlegger beter beleefbaar maken en de natuur wat meer ruimte geven?**

De stedelijke structuur van Arnhem Zuid wordt bepaald door min of meer zelfstandige wijken, gescheiden door vrijliggende verkeerswegen. Vredenburg en Elderveld hebben een relatief groen karakter, maar de relatie met de andere wijken en met het omliggende landschap is summier, terwijl de nabijheid van dit landschap een belangrijke kwaliteit is. Kronenburg heeft een centrumfunctie, maar lijkt zich met zijn gesloten achterkanten eerder af te keren van de omgeving. De herontwikkeling van het winkelcentrum is een kans om heel Kronenburg meer te verbinden met de rest van Arnhem Zuid. En er ontstaan veel kansen indien de Burgemeester Matsersingel een minder grote barrière vormt.

De sociale structuur is het DNA van een leefbare stad, en tegelijkertijd een van de moeilijkste dingen om te plannen. Zoals veel na-oorlogse woonwijken worden Vredenburg, Kronenburg en Elderveld gekenmerkt door een eenzijdige en verouderde woningvoorraad en een beperkt voorzieningenniveau. Het zijn geen 'probleemwijken', maar er zal wel wat moeten gebeuren om ze leefbaar en weerbaar te houden. Wij denken dat de sleutel daarvoor ligt bij aantrekkelijke ontmoetingsplekken; plekken waar goed vormgegeven openbare ruimte versterkt wordend door passende voorzieningen en verankerd liggen in het stedelijk weefsel. Dat noemen we 'ankerpunten'. De plekken die sociaal en fysiek bij elkaar brengen en de identiteit van een woonomgeving kunnen maken of kraken.

Landschappelijke structuur

Foto:
De Huissensedijk als recreatieve en logistieke route
Bron: Open Kaart

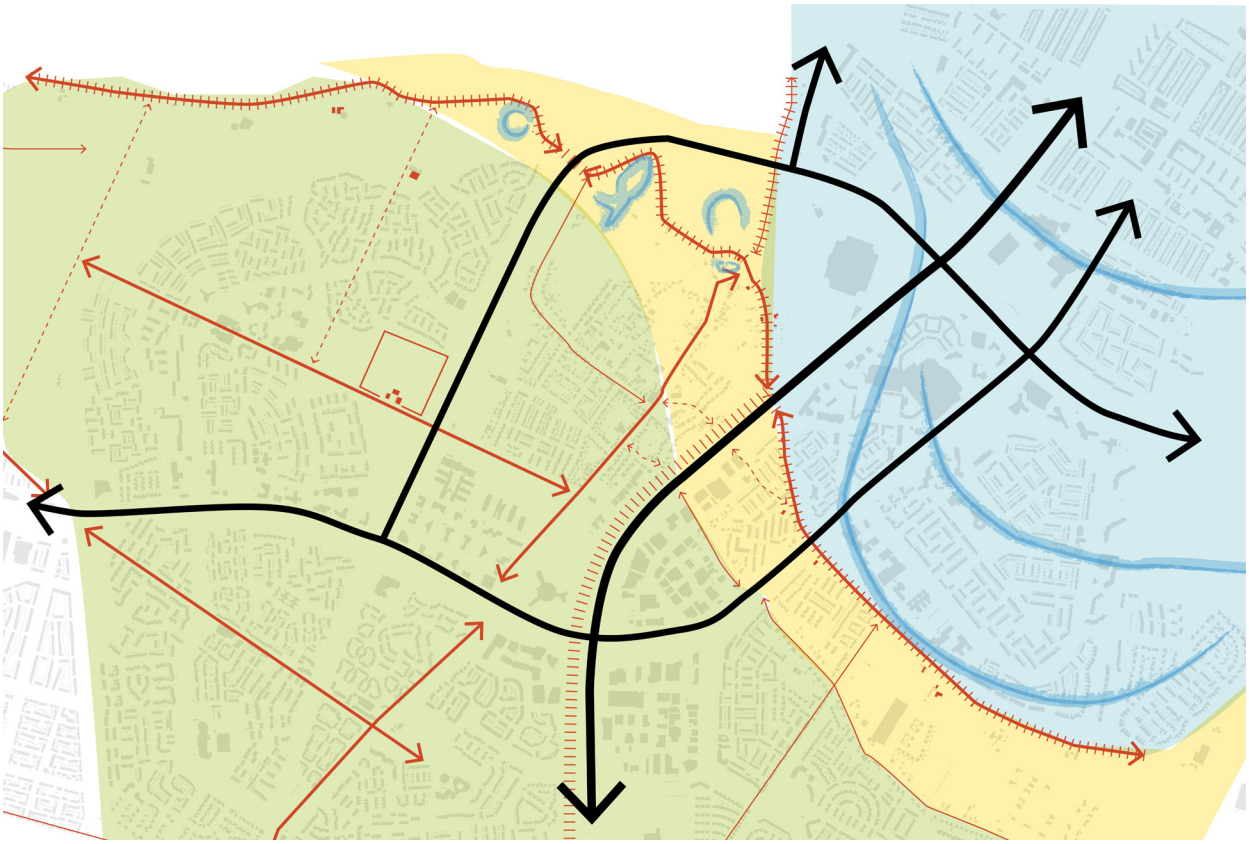

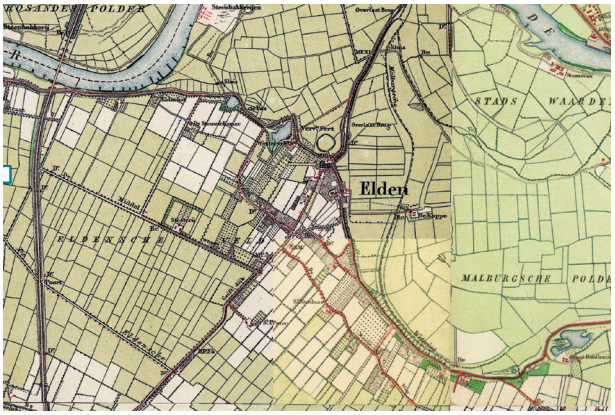

boven:
Oude en nieuwe stromen in het rivierenlandschap

links-onder:
historische kaart van Elden
Bron: topotijdreis

rechts-onder:
hoogtekaart van Arnhem-Zuid
Bron: AHN

Legenda

- Voormalige uiterwaarden
- Oude onderstroom
- Oeverwal
- Rivierkomvlakte
- Historische verbinding
- Historisch dijklichaam
- Historische bebouwing
- Nieuwe hoofdwegenstructuur

Landschappelijke structuur

Waar Arnhem-Noord haar identiteit sterk ontleent aan het stuwwallenlandschap van de Veluwe, is de ligging in het rivierengebied voor Arnhem-Zuid nauwelijks een thema. Kunnen de oude dijk- en waterstructuren niet meer betekenis krijgen voor de wijken en meer verbonden worden met het stedelijk weefsel en het stedelijk gebruik? Bieden ze aanknopingspunten voor de aanpak van hittestress, wateroverlast en biodiversiteitsverlies, zodanig dat de wijken daarvan meeprofiteren?

Historische onderlegger

De kaart op de linker pagina laat de bodemkundige ondergrond zien en de belangrijkste historische relicten. Vredenburg en Kronenburg zijn aangelegd in voormalige uiterwaarden van de Rijn, waarbinnen oude rivierlopen en zandige stroomgordels aanwezig zijn. Elderveld is gebouwd in een oude rivierkomvlakte, waarin een dikke kleilaag is afgezet. De Huissensedijk volgt een oude oeverwal, waarop ook Elden is ontstaan. Een bijzondere scheiding tussen twee landschappen, waarbij Vredenburg een groot uiterwaardengebied was, vergelijkbaar met het huidige Meinerswijk. Hoewel voor de nieuwe bebouwing een meter zand is opgebracht, werken deze verschillen in de ondergrond nog steeds door in de hoogteligging (zie hoogtekaart), het watersysteem en zelfs in de ecologische structuur. Ze bieden ook randvoorwaarden en aanknopingspunten voor toekomstige ontwikkelingen.

Door goed in te spelen op deze ondergrond kan de ruimtelijke diversiteit worden vergroot en kan iets van de landschappelijke ontstaansgeschiedenis zichtbaar worden gemaakt. Daarin spelen ook de historische relicten die gekoppeld zijn aan deze ondergrond een grote rol: de Huissensedijk, de Oude Grift – Rijksweg West, de Elderhofseweg, de Defensiedijk en diverse historische gebouwen. Dit zijn bijzondere elementen in de stedelijke structuur, die verder uitgebouwd kunnen worden tot ecologische en recreatieve verbindingen en levendige ontmoetingsplekken. Met name de Huissensedijk heeft nu al zo'n functie en in het groenbeleid van de gemeente wordt ingezet op versterking hiervan.

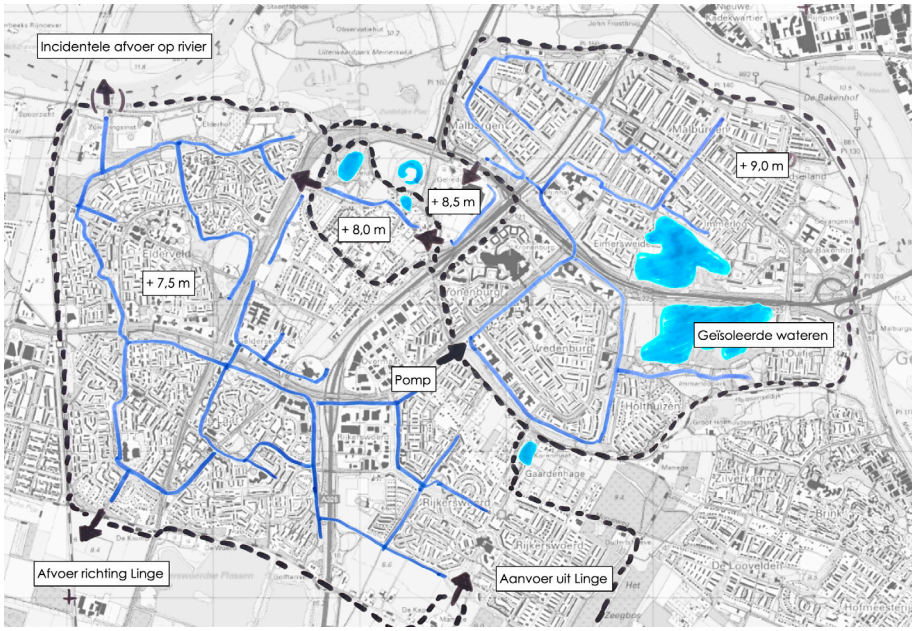

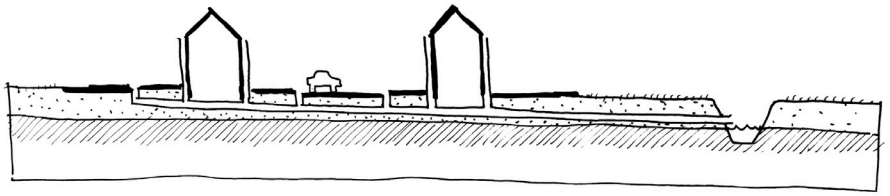

Huidig systeem: ondergronds regenwaterriool

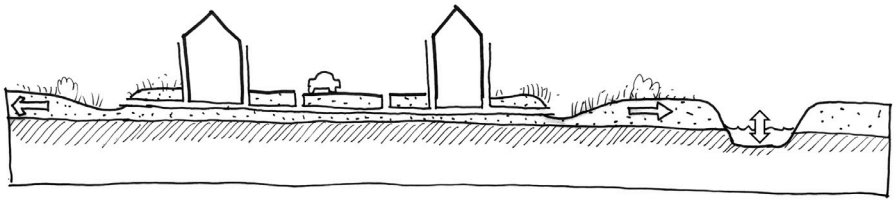

Voorstel: regenwaterriool waar mogelijk vervangen door geulen, wadi's en grondwaterpassages

boven:
waterhuishouding Arnhem

midden/onder:
watersystemen

Watersysteem

Arnhem-Zuid heeft een aantal grote peilvakken met een min of meer vast waterpeil. Het watersysteem wordt grotendeels gevoed door regenwater en kwelwater. Dit relatief schone regen- en kwelwater wordt zoveel mogelijk binnen het stedelijk watersysteem vastgehouden, door een intern watercirculatiesysteem. Het oppervlaktewater stroomt in een aantal trappen van het hoogste peilvak (Vredenburg en Malburgen) via twee tussengelegen peilvakken (bij Elden) af naar het laagste peilvak (Elderveld, De Laar, Rijkerswoerd). Via een pomp aan de zuidwestrand van Vredenburg wordt het water van het laagste peilvak weer opgemalen naar het hoogste peilvak. Omdat de bergingscapaciteit binnen het systeem beperkt is, moet in droge perioden wel extra water worden ingelaten. Dit is relatief voedselrijk water uit de Linge. In natte perioden worden wateroverschotten naar de Linge afgevoerd. Bij extreme regenval kan ook water worden opgepompt naar de Rijn, door het gemaal ten noordwesten van Elderveld.

Om de inlaat van voedselrijk water te beperken en om de belasting van het aangrenzende watersysteem met stedelijke piekafvoeren te beperken (oftewel om het watersysteem klimaatrobuuster te maken) is een vergroting van de interne bergingscapaciteit nodig. Dit kan door extra wateroppervlakte te maken of door meer water in de ondergrond te bergen. De wijken Vredenburg, Kronenburg en Elderveld hebben een gescheiden rioolstelstel, maar het regenwater vanaf de daken en verharde terreinen wordt via een dicht ondergronds buizennetwerk snel naar het oppervlaktewater afgevoerd. Dit netwerk is kwetsbaar voor verstoppingen en bovendien wordt zo geen gebruik gemaakt van de bufferende werking van de bodem. Te overwegen is het regenwaterriool te vervangen door een systeem van geulen, wadi's en grondwaterpassages. Dit vergroot de waterberging en biedt ook goede ecologische mogelijkheden. Bovendien maakt het het water meer beleefbaar in het stedelijk gebied en vergroot het het waterbewustzijn van de bewoners.

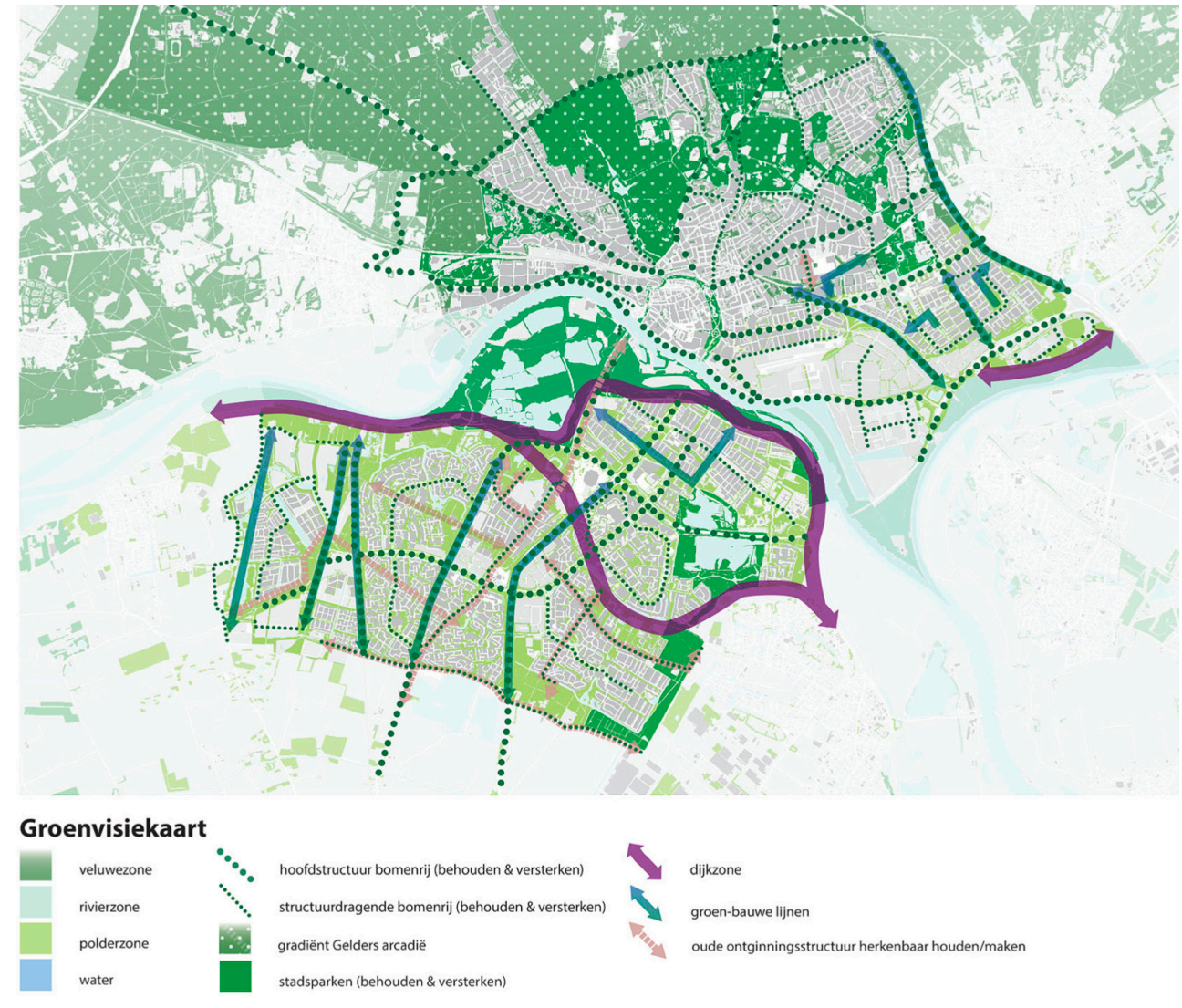

afbeelding:
groenvisie Arnhem

Een bijzonder kenmerk van het watersysteem van Arnhem-Zuid is dat de grondwaterstand meefluctueert met wisselende rivierpeilen. Dit speelt vooral in Malburgen en Vredenburg omdat hier, anders dan in Elderveld, geen afdekkende kleilaag in de ondergrond aanwezig is. Dit betekent dat bij lage rivierstanden stadswateren kunnen droogvallen en bij hoge rivierstanden kelders onder water kunnen komen te staan. Dit kan met allerlei technische maatregelen wel opgelost worden, maar het is interessanter om te kijken of het stedelijk watersysteem als geheel niet beter ingericht kan worden op deze natuurlijke waterdynamiek. Bijvoorbeeld door een aangepaste oeverinrichting of door verbreding en verdieping van watergangen. Misschien kan de Immerlooplas (nu een geïsoleerd water) verbonden worden met de stadswateren, om zo een grotere waterbuffer te creëren. Het biedt ook kansen voor riviersoorten, want die zijn gewend aan waterdynamiek. Zo kan de water- en groenstructuur van Vredenburg een eigen identiteit krijgen, die zich onderscheidt van het meer regenwatergevoede en minder dynamische systeem van Elderveld.

Groenstructuur

Vredenburg en Elderveld hebben relatief veel groen, maar dat is net als de woningvoorraad vaak eenzijdig van opbouw en verouderd. Samen met de bewoners wordt gewerkt aan groenvisies om het groen in de wijk diverser en ecologischer te maken. Waar mogelijk wordt overbodige verharding verwijderd en vervangen door groen. Voor heel Arnhem is een stedelijke Groenvisie gemaakt. De dijkzone, diverse historische lijnelementen en belangrijkrijke laanbeplantingen zijn daarin aangewezen als dragers van de groenstructuur, evenals de grotere stadsparken. Per type drager zijn inrichtingsprincipes beschreven. Daarnaast zijn opgaven per gebiedstype benoemd. Vredenburg, Kronenburg en Elderveld liggen in de ‘polderzone’. Hier wordt onder meer gestreefd naar ‘toegankelijke en beweegvriendelijke parken voor alle leeftijden’

Groen vervult vele functies voor de stad: het vergroot de leefbaarheid van de woonomgeving en de gezondheid van de bewoners, het waarborgt de biodiversiteit en reguleert het klimaat, dat wil zeggen het vermindert risico’s van hittestress en wateroverlast. Groen kan ook een grotere rol krijgen voor de stedelijke voedselproductie, denk aan buurttuinen, stadsboerderijen en voedselbossen. We spreken daarom van ‘productief groen’. Afhankelijk van de schaal en het beheer is een breed palet van groentypen mogelijk. Wij denken dat in de huidige wijken het palet nog veel te smal is en dat de ‘functionaliteit’ van het groen nog sterk verbeterd kan worden. In het bijzonder klimaatadaptatie en biodiversiteit zijn urgente opgaven. Door het groen een stevige plek te geven in de stedelijke ontwikkeling en als een integraal onderdeel van de bouw- en verduurzamingsopgave te beschouwen, kunnen deze opgaven veel efficiënter en sneller worden uitgevoerd.

Typologie productief groen

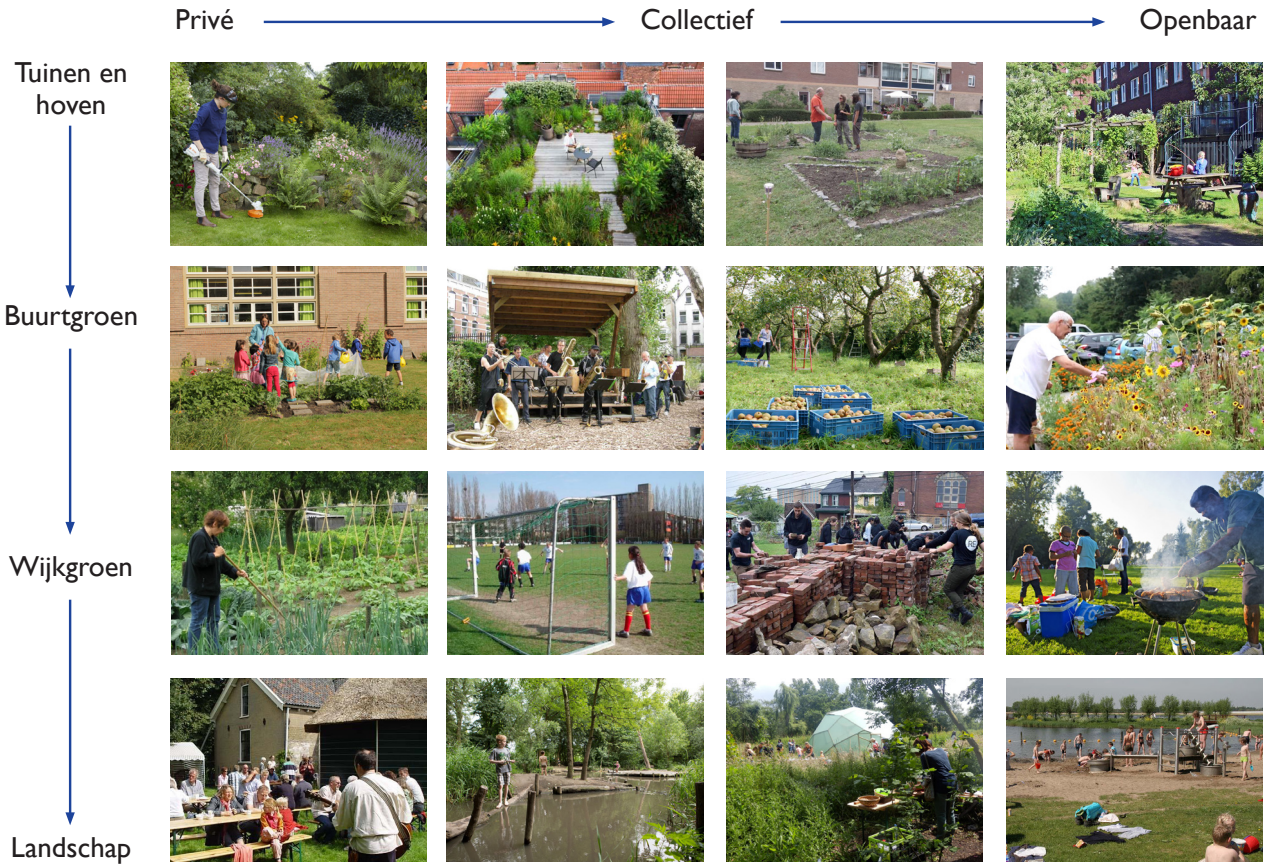

beeld:
voorbeelden van productief groen

De historische onderlegger en het watersysteem bieden volop aanknopingspunten. De Huissensedijk kan een ecologische verbinding van formaat worden, die de unieke riviernatuur van Meinerswijk en de Gelderse Poort tot in het hart van de stad brengt. Daarvoor moeten wel een aantal barrières geslecht worden en de overgangen naar de wijken verzacht.
De ligging van Elderveld in een oude rivierkom, van Elden op een oude oeverwal en van Vredenburg in een oude uiterwaard, biedt kansen om de hele ecologische en landschappelijke gradiënt die zo kenmerkend is voor het rivierengebied op een subtiele manier terug te laten komen in de stedelijke groenstructuur. Dat vergroot de diversiteit en geeft een eigen identiteit aan de wijken. Een mooie ontwerpuitdaging!

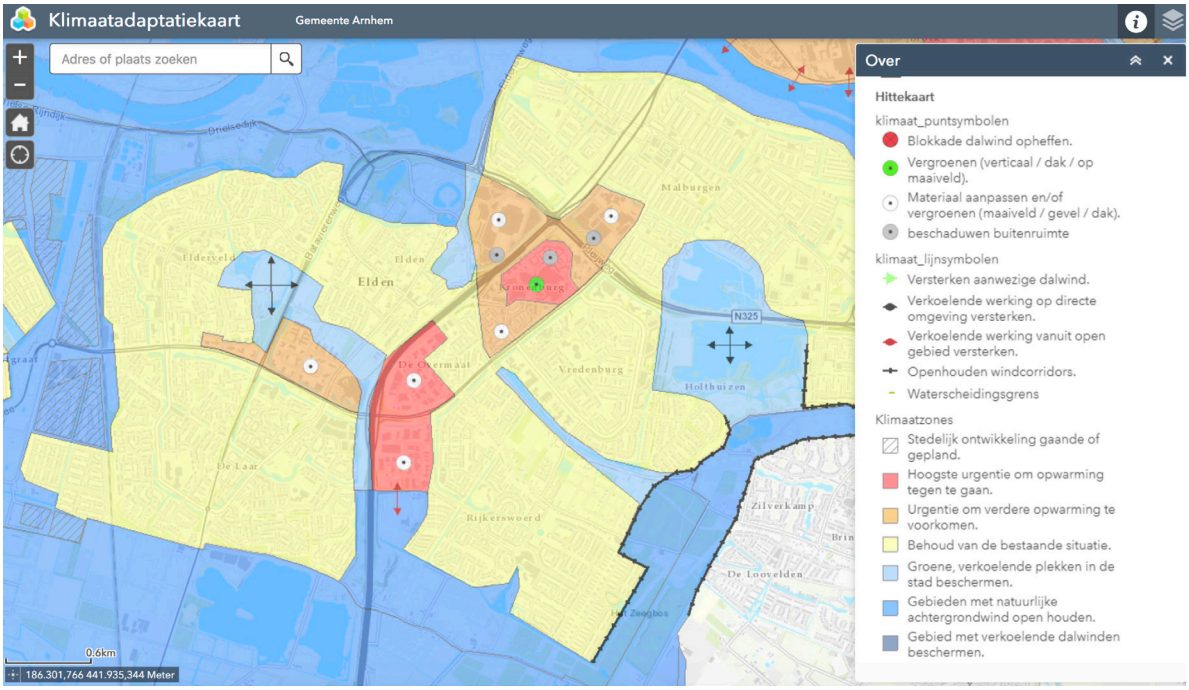

beeld:
Kaart met hittestress opgave. Bron: opendata. arnhem.nl thema klimaatadaptatie

Stedelijke structuur

Foto:
Burgemeester Matsersingel gezien vanaf de Huissensedijk
Bron: Open Kaart

Barrière structuur

verbindende structuur

boven: stedelijke structuur van Arnhem

onder: entree Immerlooplas

Stedelijke structuur

Arnhem-Zuid is in verschillende fasen gebouwd volgens de stedenbouwkundige principes van dat moment. Vredenburg dateert uit de jaren 70 van de vorige eeuw, Elderveld en Kronenburg uit de jaren 80. Over het oorspronkelijke landschap heen is in korte tijd een geheel nieuwe stedelijke structuur ontstaan. Sommige historische elementen, zoals het dorp Elden en de Huissensedijk, zijn opgenomen in deze structuur en vormen fraaie groene enclaves. Maar de nieuwe wijken zijn vooral naar binnen gericht en liggen met de rug naar elkaar en naar het landschap toe, gescheiden door drukke verkeerswegen.

Waar Elden als 'historisch centrum' is omgeven door een brede groengordel ligt het winkelcentrum Kronenburg strak ingeklemd tussen de Burgemeester Matsersingel en doorgaande autowegen (A325 en N325). Het ontbreekt aan aantrekkelijke buitenruimten en fiets- en wandelverbindingen. De stedenbouwkundige aansluiting tussen het winkelcentrum en de omliggende woonbebouwing is ver onder de maat. Daarnaast zorgt het stenige karakter ervoor dat Kronenburg één groot hitte-eiland is. De voorgenomen herontwikkeling van Kronenburg is een belangrijke kans om deze problemen in samenhang aan te pakken.

Vredenburg en Elderveld zijn ruimer opgezet met veel groen, een park en voorzieningencentrum in het midden. Ze zijn ontsloten door een interne ringweg en opgebouwd uit kleine buurten en hofjes. Er staan vooral eensgezinswoningen, terwijl de hoogbouw zich langs de randen en de grotere wegen concentreert. De groenzone aan de noordzijde van Elderveld vormt een mooie overgang naar de uiterwaarden. Aan de westzijde vormt de spoorlijn een duidelijke barrière. Vredenburg grenst aan de zuidzijde aan de Huissensedijk en aan de oostzijde aan het Immerloopark, maar de verbindingen met deze groengebieden zijn beperkt.

Hoewel de geïsoleerde ligging van de wijken bijdraagt aan hun identiteit en oriëntatie, zien we een groot belang om de introverte en monotone structuur van de wijken op strategische plekken open te breken en meer te verbinden met het landschap en de rest van de stad. Het vergroten van de interne diversiteit en het opheffen van externe barrières en ontbrekende schakels zijn daarin de kern.

Elderveld
Inwoners: *9.035*

Hoewel in dezelfde tijd gebouwd als Vredenburg is Elderveld veel meer een zogenaamde bloemkoolwijk. Van een centrale kern met alle voorzieningen vertakken zich wegen tot een steeds kleinere en intiemere schaal totdat ze vaak doodlopen in een hofje.

Kenmerkend is de kleinschalige puzzel waarin geprobeerd is om groene langzaamverkeersroutes te scheiden van de wegen voor vierwielers. Via de voordeur stap zo je auto in, via de achterdeur sta je in het groen. Het groene karakter van de wijk is dan ook de grote kwaliteit. De nabijheid van groengebieden buiten de wijk zijn ook reden om hier te gaan wonen.

Kijk je iets verder naar de wijkstructuur dan valt op dat er veel verschillende buurtjes zijn die allemaal een andere structuur hebben. De wirwar van straten zorgt soms ook voor grote versteende vlaktes tussen de woningen. Vaak zijn er op de hoeken lange blinde gevels waardoor er veel anonieme plekken ontstaan.

Belangrijkste aandachtspunt is de kern. Hier zijn alle voorzieningen aanwezig , van tandarts, basisschool en Lidl en sportcentrum en ontmoetingsplekken. Echter mist er samenhang en is er nauwelijks relatie met prettige buitenruimte.

afbeelding: Analysetekening van de ontsluitingstructuur binnen de wijken en voor- en achterkanten van de bebouwing, respectievelijk in rood en blauw aangegeven.

afbeelding: Analysetekening van de verschillende buurtjes binnen de wijkgroen-structuur. Vrijstaande bebouwing in zwart aangegeven

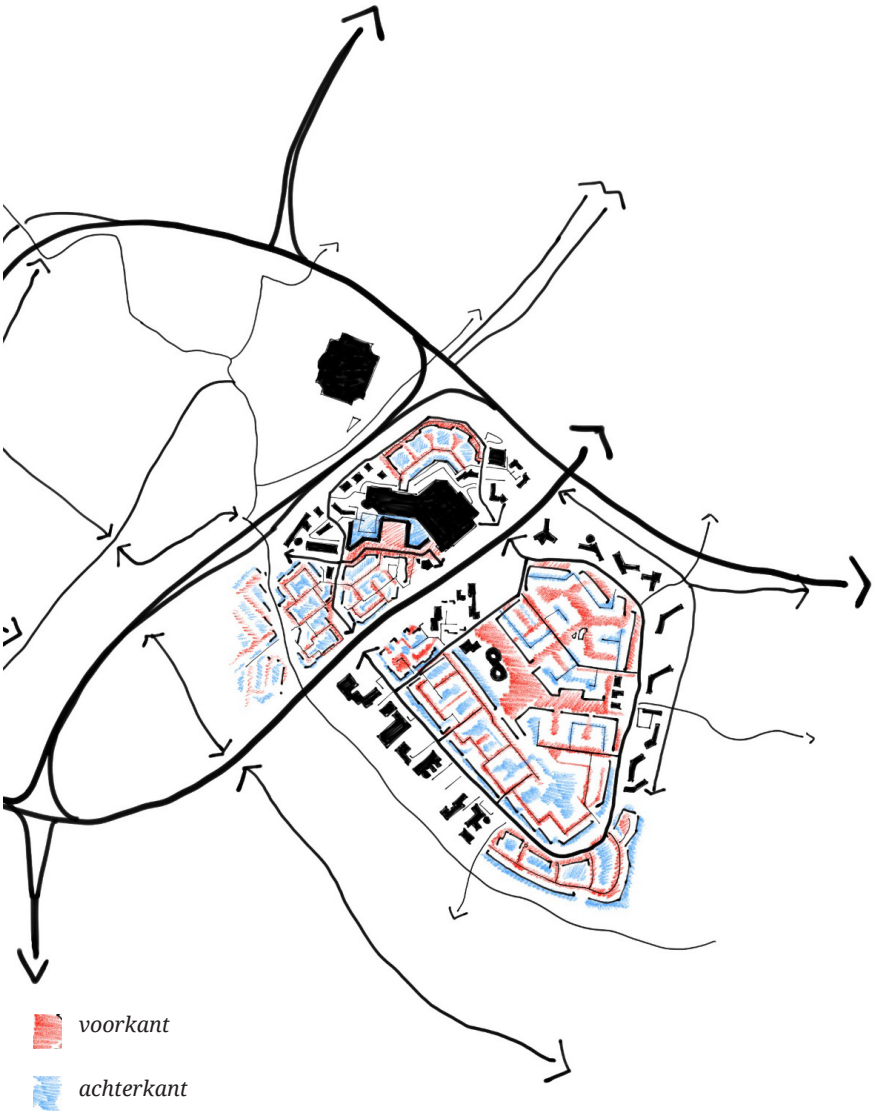

Kronenburg + Vredenburg
Inwoners: 7.425 (2.833 + 4.592)

Vredenburg en Kronenburg behoren tot dezelfde wijk, maar de twee buurten worden vrijwel geheel gescheiden van elkaar door de Burgemeester Matsersingel. De twee belangrijkste centra in beide buurten liggen aan weerszijden van de singel, Het Croydonplein voor Kronenburg en het Groningenpark voor Vredenburg, zonder directe verbinding.

De structuur van Vredenburg kenmerkt zich door een buurt van laagbouw gezinswoningen omringd door een schil van grote kantoren, scholen en appartementsgebouwen met tussen beiden de Groningensingel.

Kwaliteiten van de buurt zijn de sterke groenstructuur van park, hoven en groene routes, de nabijheid van de Immerlooplas als natuur en recreatiegebied en de kleinschalige opzet aan de binnenkant, wat de buurt een intiem karakter geeft.

Opvallend is het verschil tussen het noord en zuid. In het noordelijke deel van Vredenburg komen voornamelijk voordeuren uit op de groene routes en hoven. Daarmee heeft het een veel socialer karakter. In het zuidelijke deel is er veel minder groen en komen juist de achterkanten daarop uit. Door het oprit parkeren aan de voorkant zijn de straten daar breed en stenig en is er nauwelijks ruimte voor groen en voetgangers.

Burgemeester Matsersingel

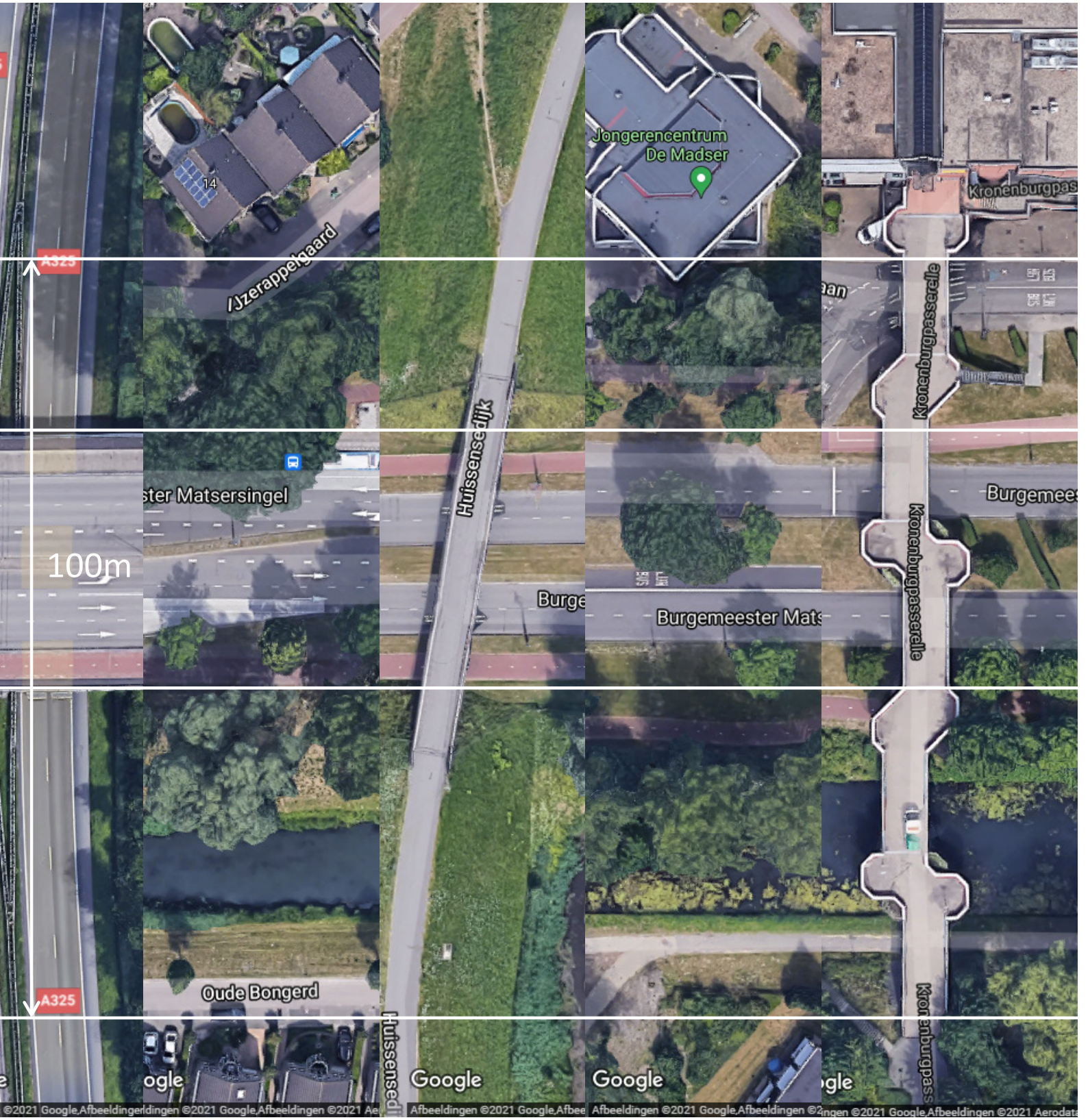

Het wegprofiel van de Burgemeester Matsersingel is 34 meter breed, maar de afstand van gevel tot gevel vaak wel 100 meter. Indien de weg in de toekomst wordt afgeschaald biedt dit allerlei kansen om de groenstroken te gebruiken en de oversteekbaarheid te verbeteren.

Sociale structuur

Wijkcentrm Elderveld Foto: Rufus de Vries in opdracht van Atelier Rijksbouwmeester

SPORTBEDRIJF ARNHEM SPORT
Sportcentrum
Elderveld
Entree

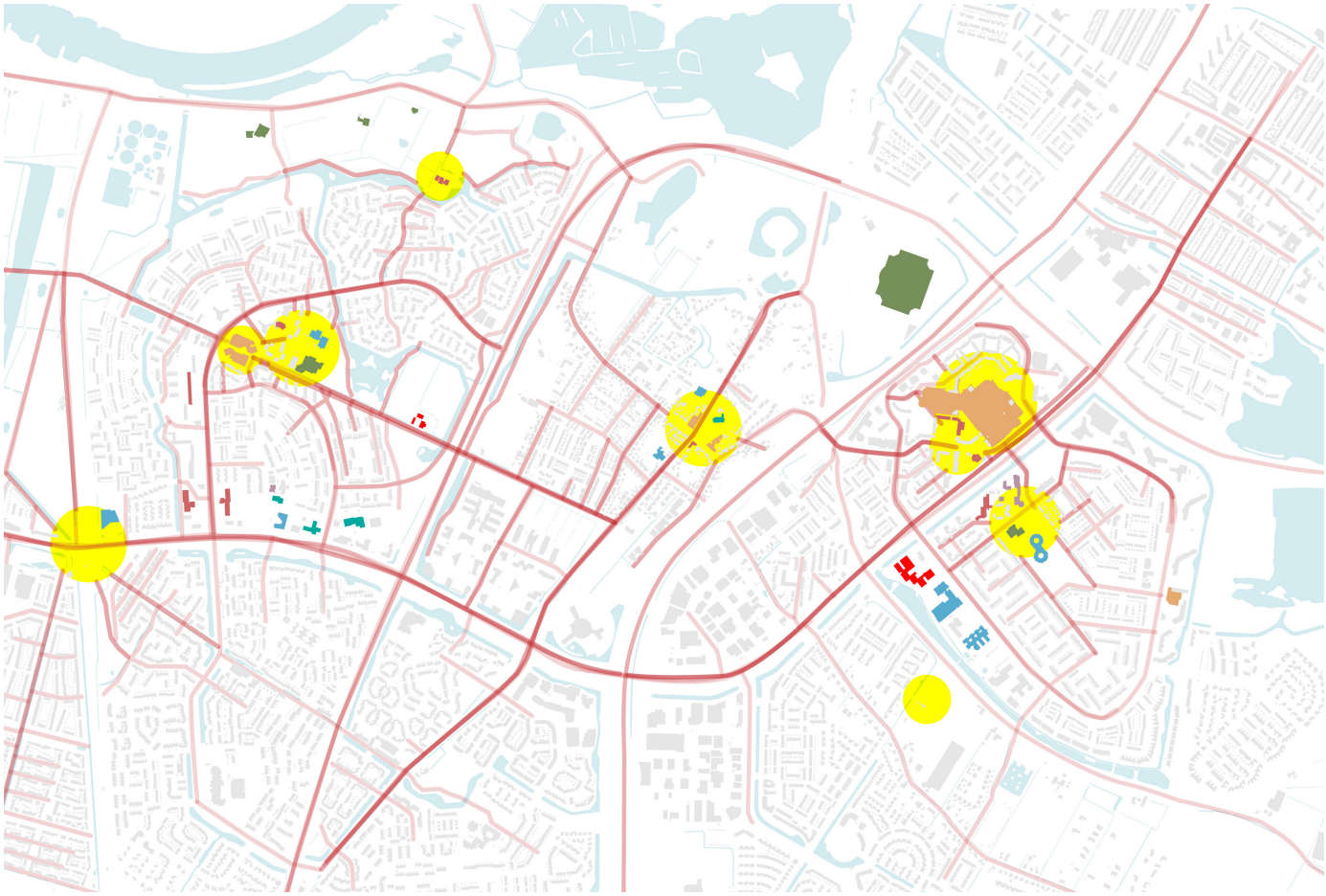

Boven:
(potentiële)
ankerpunten en
verbindingen

Onder:
de Brink in Elden
als onderdeel van
route

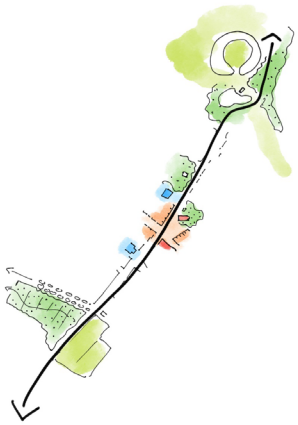

Sociale structuur

De sociale kwaliteit van wijken valt of staat bij de mogelijkheid om georganiseerde en toevallige ontmoetingen te hebben. Daarin spelen plekken waar verschillende mensen om verschillende redenen komen een sleutelrol. We noemen deze plekken ankerpunten. In zo'n ankerpunt ontstaat synergie tussen verschillende functies, zoals winkels en maatschappelijke voorzieningen. Voorwaarden zijn een herkenbare identiteit, een aangename verblijfskwaliteit en een goede bereikbaarheid via aantrekkelijke en logische routes. Hoe zit het met deze voorwaarden in Vredenburg, Kronenburg en Elderveld?

Uit de gesprekken die we voerden met expert-panels en bewoners kwam de wens naar voren voor betere ontmoetingsplekken in de wijk. Zowel binnen als buiten is de kwaliteit en laagdrempeligheid van ontmoetingsplekken nog niet wat het zou kunnen zijn. Deels vraagt dit om investering in accommodaties en aansturing in het beheer daarvan. In het toekomstperspectief richten we ons echter vooral op de stedelijke ruimte als geheel die een belangrijke rol kan spelen in het faciliteren van ontmoetingen. We gebruiken daarbij het concept van ankerpunten.

Ankerpunten

Een ankerpunt is een plek waar verschillende mensen om verschillende redenen komen en elkaar zo georganiseerd of spontaan ontmoeten. De plekken kennen een combinatie van voorzieningen, een goede openbare ruimte en hebben verblijfskwaliteit. Het zijn de plekken waar mensen hun dagelijks leven rond organiseren, bijvoorbeeld als zij boodschappen doen of de kinderen naar school brengen. De ankerpunten vormen samen een belangrijk deel van het karakter en de identiteit van een wijk.

Een lokaal voorbeeld van zo'n ankerpunt is het dorpsplein 'de Brink' van Elden. Rond dit plein zijn traditionele voorzieningen zoals de kerk, de kroeg, het dorpshuis en verschillende winkels gevestigd. Het plein zelf is in gebruik als parkeerterrein, maar kan op gezette tijden voor evenementen gebruikt worden.

De Brink ligt aan een historische route, waar ook scholen, parken en het buitengebied aan ontsloten zijn. Zo vormt het een goed ontsloten bestemming waar mensen met en zonder reden graag komen. Vinden we zo'n plek ook in Elderveld of Vredenburg?

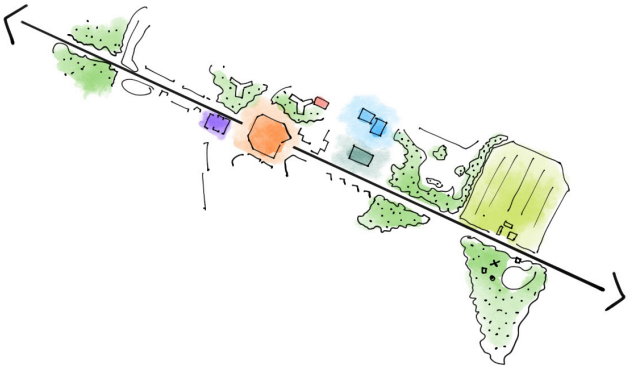

Boven:
Sporthal Elderveld

Links-onder:
de Elderhofseweg
als dorpsweg
met verschillende
voorzieningen

Rechts-onder: hek
rond schoolplein

Elderveld

De Elderhofseweg in Elderveld kent qua schaal en schakeling van voorzieningen veel gelijkenissen met de historische lijn door Elden. In potentie kent de clustering van het winkelcentrum, de sporthal en onderwijsgebouwen dezelfde uitgangspunten om een betekenisvolle ontmoetingsplek te zijn. Je hoeft echter geen stedenbouwkundige te zijn om te ervaren dat dit nu niet tot zijn recht komt. De buitenruimte kent weinig karakter en biedt daardoor nauwelijks ruimte voor ontmoeting en activiteiten. De verschillende voorzieningen gaan geen relatie met elkaar aan, soms wordt dit zichtbaar door blinde gevels en metershoge hekken. De verhouding tussen bestemmingen en verkeersruimte is uit balans.

Vredenburg - Kronenburg

Vredenburg en Kronenburg kunnen eigenlijk gezien worden als één wijk, die door de Burgemeester Matsersingel van elkaar gescheiden zijn. Waar het winkelcentrum Kronenburg een regionale voorziening is, vormen het Croydonplein en het Groningenpark in potentie de ankerpunten voor deze wijken. Ook hier geldt dat de verschillende gebouwen als eigen eilandjes in de wijk liggen. Ze gaan geen relatie met elkaar aan en de tussenliggende openbare ruimte lijkt nauwelijks te profiteren van de aanwezigheid van deze bestemmingen en nodigt niet uit om te verblijven.

De nieuwbouw van de scholen in het Groningenpark biedt aanleiding om de relatie tussen de bestemmingen en de openbare ruimte te verbeteren. Aangegeven is, dat ook jongeren hier graag betrokken raken bij het realiseren van een geschikt Jongeren OntmoetingsPunt.

Ook voor het Croydonplein is het van groot belang om bewoners en gebruikers van deze plek vroegtijdig te betrekken, zodat dit plein er niet alleen verzorgd bij komt te liggen, maar een plek wordt waar bewoners zich mede eigenaar van voelen, er graag komen en er zorg voor dragen.

Toekomstige ankerpunten

Naast deze wijkcentra zijn er ook plekken op de grens tussen wijk en buitengebied of op anderszins betekenisvolle locaties die de potentie hebben om zich door te ontwikkelen tot ankerpunt. De verankering van deze bestemmingen aan veelgebruikte routes is een belangrijke factor voor de betekenis van deze plekken. Het ontwikkelen van een passend programma en de ruimte voor verblijfskwaliteit en activiteiten in de openbare ruimte zijn belangrijke bouwstenen, die alleen in samenspraak met bewoners en ondernemers tot stand kunnen worden gebracht. Kansrijk is het om de plekken waar mensen al komen voor hun dagelijks leven meer verblijfskwaliteit te geven en de samenhang tussen voorzieningen en de openbare ruimte te verbeteren.

Kaart:
in gesprek met
deelnemers
gevonden
(potentiële)
ankerpunten

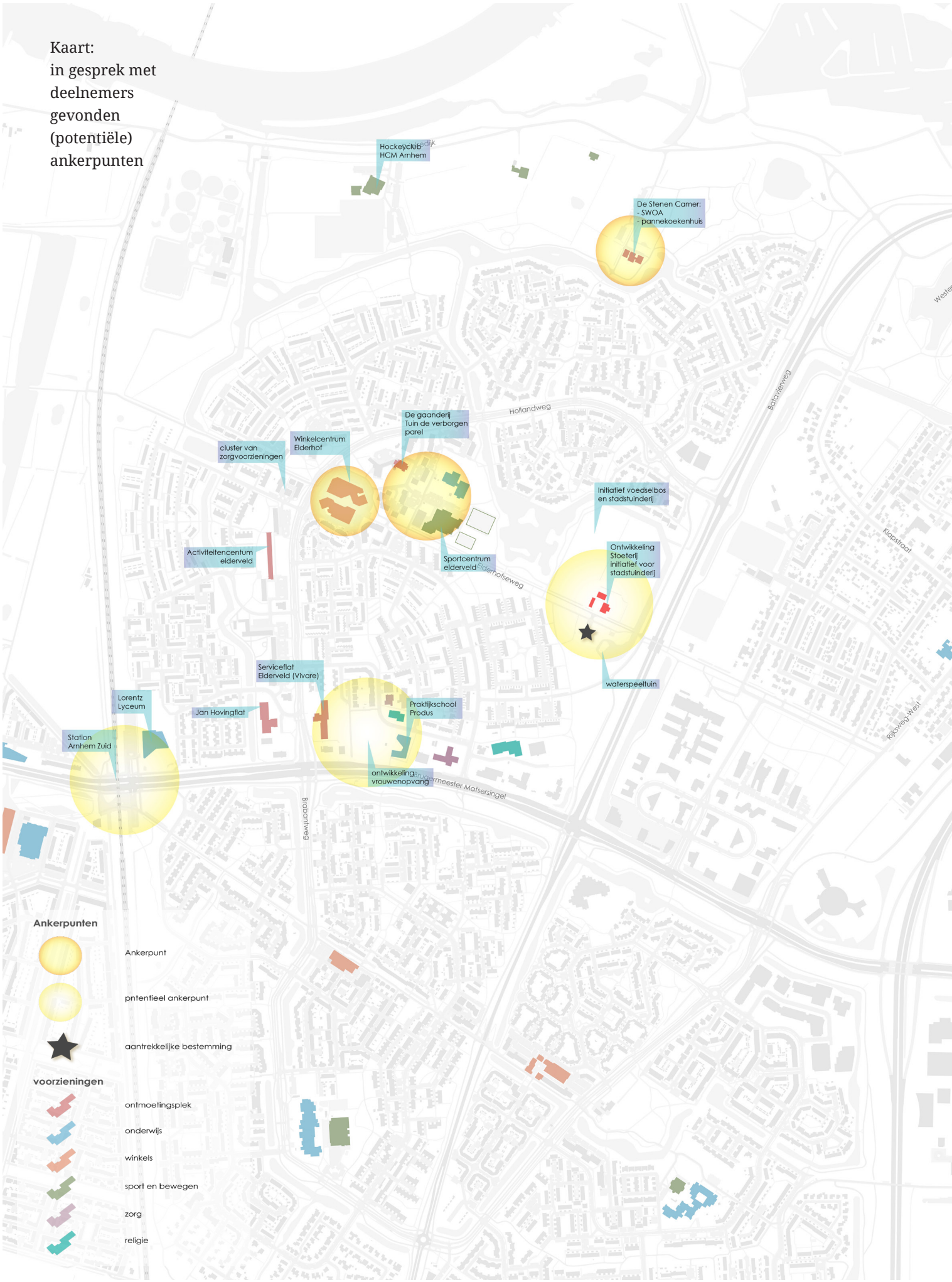

Kern Elden
voorzieningen als onderwijs, kerk dorpshuis, horeca en boodschappen
de Brink
Brinkestraat
Nijmeegseweg
Croydonplein met aangrenzende voorzieningen is belangrijkste ontmoetingsplek voor Krongenburg. (plannen voor nieuwe inrichtingmet bewoners)
Winkelcentrum Kronenburg: transformatie naar full servicecentre
Croydonplein
Jongerencentrum De Madser (wordt verbouwd en uitgebreid)
Burgemeester Matsingel
Ontwikkeling woon-zorg concept Pleyade
Groningensingel
Kronenburgsingel
Hulsenseeijk
SWOA Wijkcentrum De Petersborg
Leegstand: Voormalig Lorentzcollege
Mooleweg
Wijkcentrum Vredenburg
Groningenpark
KBS de Ommelander en OBS Davinci Arnhem (Binnenkort nieubouw)
Voorzienignen: boodschappen, fitness en zorg
Immerlooplas
Idee voor buitenplaats Immerlooplas
Stadslandbouw Mooleweg
het Hoefijzer
Gelredome
Pleijweg

afbeelding:
analyse van
opgave bestaande
woningvoorraad
Bron: KAW

4. Woningbouwopgave

De huidige woonvoorraad is van wisselende kwaliteit en hoewel alle stakeholders een fijne woonomgeving als doelstelling hebben, bestaan er verschillende ideeën over welke middelen daarvoor moeten worden ingezet. Daarnaast lijken veel voorkomende woningen niet meer aan te sluiten bij de groeiende vraag naar een meer divers woningaanbod. Hoe kan de nieuwbouwopgave hier op inspelen? Hoe kan verdichten niet enkel drukken op parkeren en de leefbaarheid, maar kan het juist een meerwaarde zijn voor de huidige en nieuwe bewoners?

De grote opgave laten landen

Vanuit de woondeal met Regio Arnhem-Nijmegen zijn de wijken bestemd als versnellingslocaties met een wens om extra woningen toe te voegen. De ambitie is om naast de kwantiteit ook in te spelen op kwaliteit waarbij de diversiteit (typologieën, doelgroepen) in wijken verbeterd wordt, er levensloopbestendige woningen voorzien worden en er voldoende passende zorgwoningen in de wijk zijn. Toch zorgen grote aantallen, circa 7.000 voor 2030 en zelfs 10.000 richting 2040 voor een ruimtelijk vraagstuk waarbij de angst ontstaat dat dit ten koste kan gaan van bestaande (groen) kwaliteiten.

Het sec vinden van locaties voor deze aantallen is geen drijfveer geweest tijdens dit onderzoek. Het is echter wel waardevol om woningbouw op de juiste locaties in te zetten als middel om stedelijke vernieuwing tot stand te laten komen en de woningopgave te koppelen aan andere sociale en landschappelijke ontwikkeling.

Maar is er wel echt ruimte?

Ondanks het feit dat de ambities gebaseerd zijn op de verwachte woonbehoefte van de inwoners van Arnhem is het een terechte vraag of en waar er passende ruimte voor extra wonen is binnen Elderveld en Kronenburg. Onze constatering is dat je geen woningen kunt toevoegen zonder dit onderdeel te laten zijn van een ontwikkeling of herstructurering. Anders gaat er per definitie waardevolle openbare ruimte verloren.

Om slimme aanknopingspunten te vinden hebben we de hiernaast afgebeelde kaart gemaakt met gecombineerde data wat betreft leefbaarheid, energetische staat van de woningen en het corporatiebezit. Door deze lagen over elkaar heen te leggen ontstaan er locaties met gecombineerde aanleidingen om aan de slag te gaan. Strategische plekken die als start en voorbeeld kunnen dienen voor een integrale wijkverbetering en zich als olievlek kunnen verspreiden.

Deze strategische plekken zijn te verdelen in drie categorieën ingrepen:

- Kleine schaal: Chirurgische ingrepen ter verbetering stedelijke kwaliteit
- Midden schaal: Potentie verbeteren woonmilieu in combinatie met rioolvervanging en energietransitie
- Grote schaal: Verdichting middels het versterken van ankerpunten

Kansrijke gebieden zijn het gebied rondom het winkelcentrum in Elderveld, een deelbuurtje in Elderveld-Noord, een strook langs het Groningerpark en de poort van Vredenburg naar het Immerloo Park. We zien dit als strategische plekken om te starten met verkenning van woningbouw. Deze locaties zijn daarom in de volgende ontwerpstudies verder onderzocht.

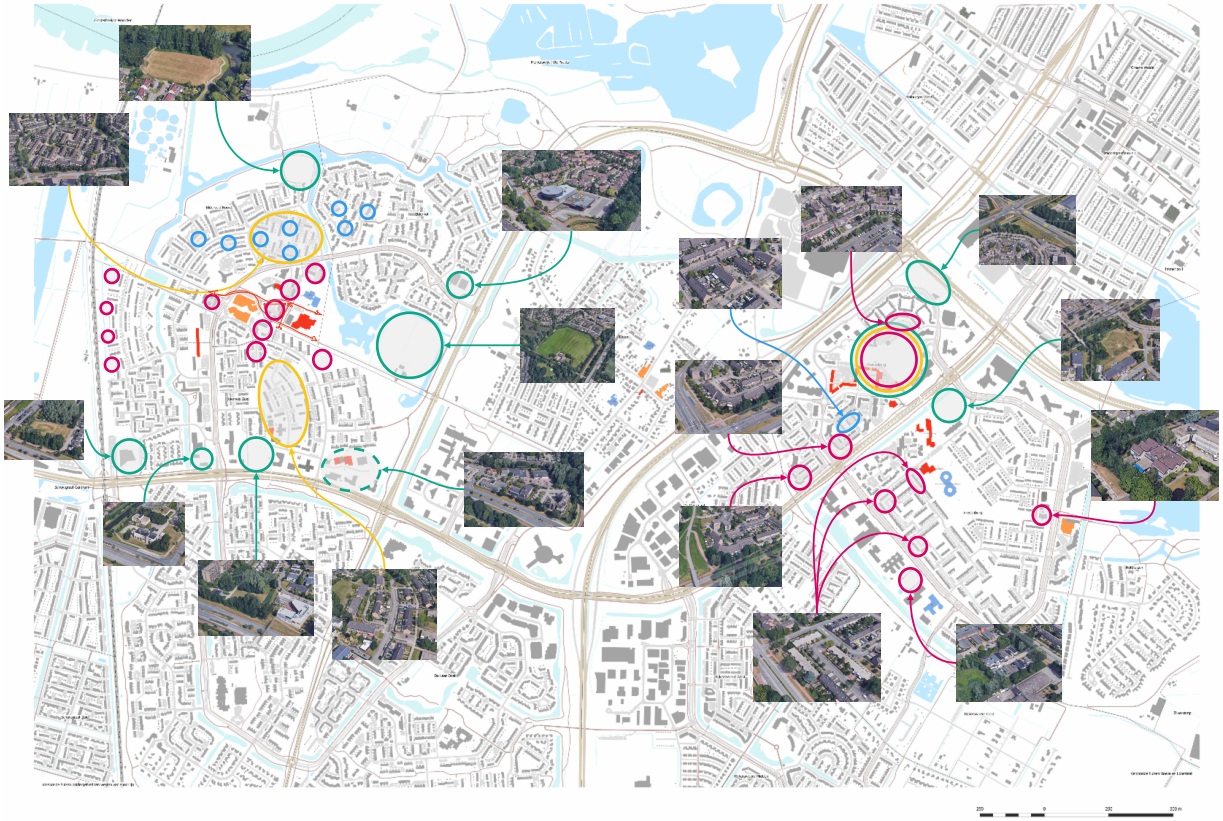

Tijdens het onderzoek is gebruik gemaakt van een Ruimte Zat light scan om gevoel te krijgen bij de kansen en mogelijkheden en dit een plek te geven in het narratief. In een vervolgonderzoek kan doormiddel van ontwerpend onderzoek nauwkeuriger bekeken worden welke mogelijkheden er precies zijn.

Hoewel er een aantal kansrijke plekken is gevonden, laat een verdiepende ruimtelijke potentie scan ook zien dat het aantal locaties binnen de wijken ook beperkt is. Dit komt met name door het toch relatief lage percentage corporatiebezit, reeds verduurzaamd vastgoed en een grote hoeveelheid versnipperd bezit.

Als we dan toch kijken naar plekken die de woondruk op de wijken kunnen ontlasten en het groen te beschermen is het verstandig om gebruik maken van al reeds bestaande infrastructuren en voorzieningen. Daarom is ook te denken aan de zoom rond de af te schalen Burgemeester Matsersingel in Vredenburg en een meer geïsoleerde ontwikkeling rondom het Gelredome naar woongebied zoals bij de Euroborg in Groningen.

afbeelding: woningen en onderwijs naast voetbalstadion Euroborg, Groningen.

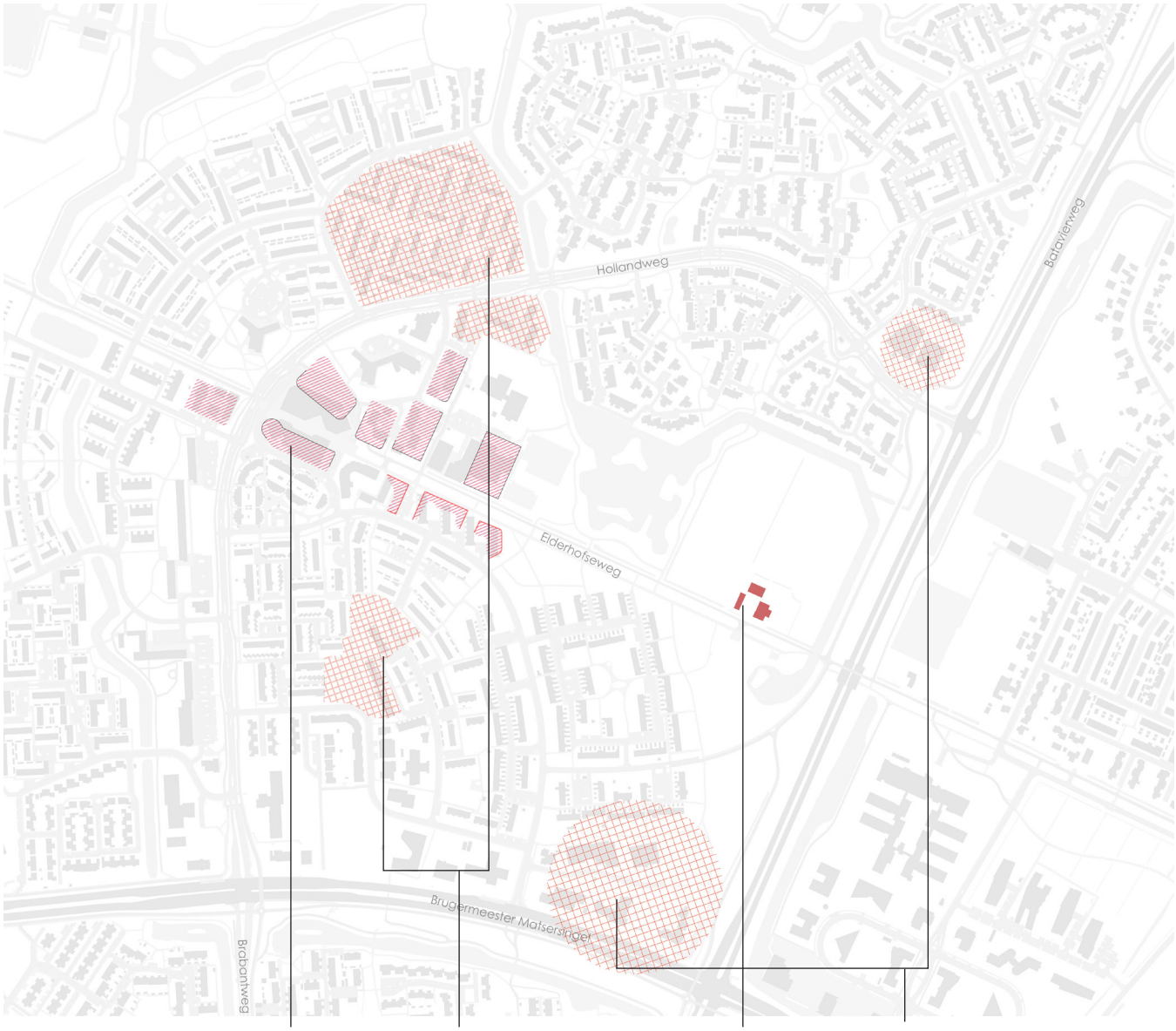

Centrumontwikkeling: vernieuwing voorzieningen en accommocaties gecombineerd met verdichting door toevoegen woningen.

Kleinschalige herstructurering in samenhang met verduurzaming en versterken ruimtelijke structuur

Renovatie Stoeterij: initiatief voor 9 woningen in bestaande gebouwen

Mogelijke verdichtingslocatie

afbeelding: aangewezen zoeklocaties voor woningbouw in Elderveld

Ontwikkellocatie voormalig Lorentzcollege

Ontwikkellocatie woonzorgconcept Pleyade (Pleynkwartier)

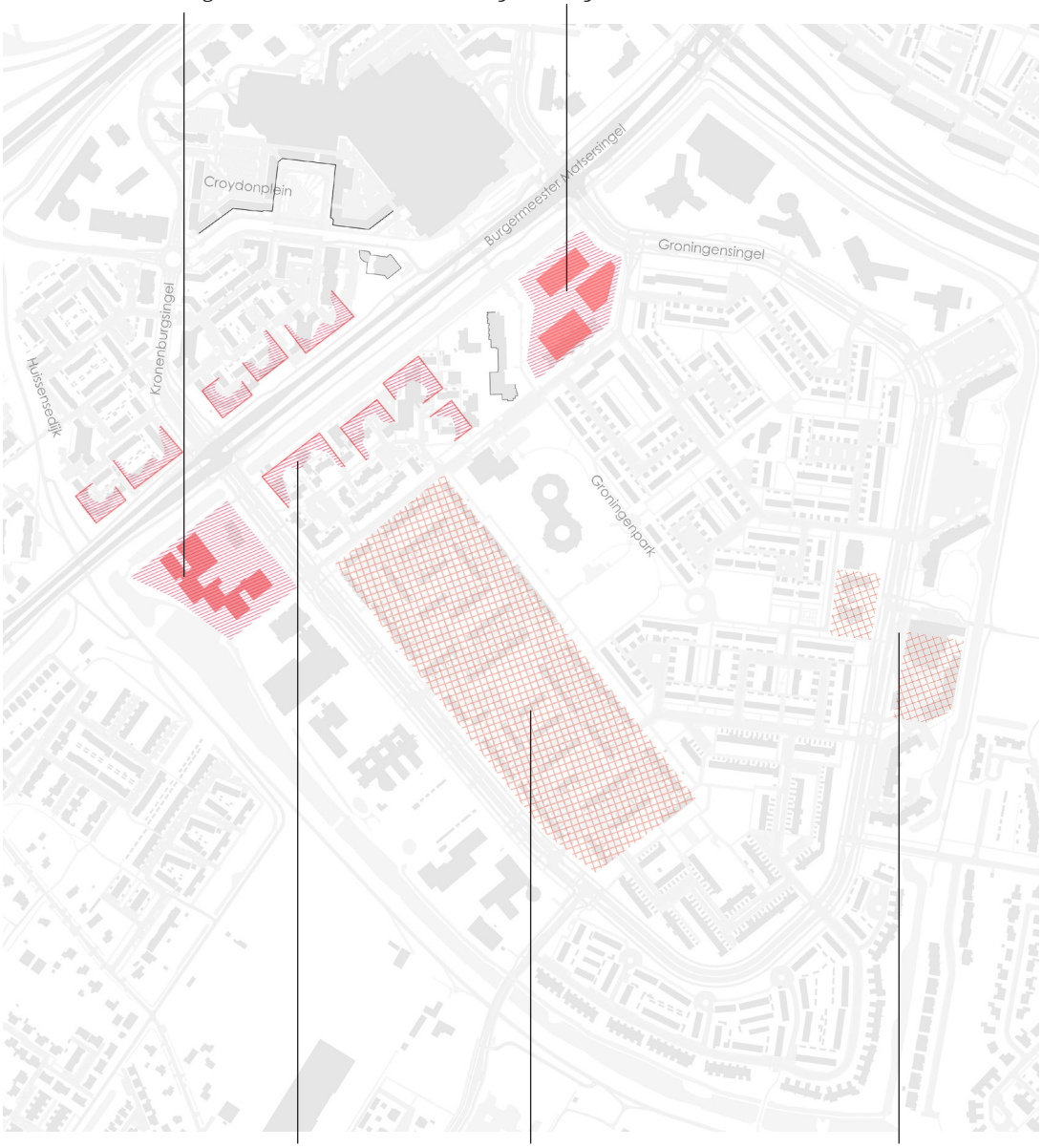

Verdichtingskansen langs Burgemeester Matsersingel in samenhang met mogelijke afschaling.

Kleinschalige herstructurering in samenhang met verduurzaming, rioolvervanging en versterken ruimtelijke structuur

Herstructurering en verdichting in samenhang met versterken ankerpunt en toegang tot Immerlooplas.

afbeelding: aangewezen zoeklocaties voor woningbouw in Vredenburg en Kronenburg (los van ontwikkeling winkelcentrum Kronenburg)

Aantallen versus kwaliteit en mensen

In de gesprekken die we gevoerd hebben is het niet alleen over aantal woningen gegaan, maar juist ook over de mensen die er moeten komen wonen. Want wie zou dat moeten zijn? Waar komen ze vandaan? Welke sociaaleconomische klasse moet sterker vertegenwoordig worden? Welke woonproducten horen daar dan bij?

Over een aantal zaken als betaalbare woningen voor starters, levensloopbestendige woningen voor senioren en passende woningen voor eenpersoonshuishouden wordt snel overeenstemming gevonden. Dat wordt ook onderstreept door eerder gedane onderzoeken van Companen en landelijke trends. Maar het vraagt nog een te maken verdiepingsslag om te bepalen wat betaalbaar wonen in een oververhitte markt is. Hetzelfde geldt voor de vraag of het toevoegen van vrije sector huur nu de wijk versterkt of juist grote groepen bewoners in financiële problemen brengt.

Het juiste woonproduct op de juiste locatie

Waar wel kansen liggen zijn door de juiste woonproducten op de juiste locatie te ontwikkelen. Zo lijkt er een grote vraag te zijn voor seniorenwoningen dichtbij de voorzieningen in de wijkcentra van zowel Kronenburg als Vredenburg. Wanneer zulk nieuw aanbod emptynesters voldoende verleidt om hun ruime gezinswoning te verlaten kan er een verhuisstroom opgang komen ten behoeve van startende gezinnen. Hiervoor is het van belang dat bewoners niet het gevoel hebben dat ze enkel kleiner gaan wonen, maar dat de nieuwbouw beter aansluit bij hun hedendaagse behoeftes.

afbeelding: voorkomende woningtypen in Elderveld, Kronenburg en Vredenburg

Er liggen dan ook kansen om de toch monotone individuele manier van wonen te verrijken met woonvormen die in verschillende manieren een meer of minder collectieve woonvorm karakter hebben. Dit kan al vrij laagdrempelig door samen met bewoners in de bestaande structuren de overgangen van voor- en achterkant te verbeteren waardoor het samenleven op straatniveau verbeterd wordt.

Daarnaast is het in de bestaande structuur ook mogelijk om verouderde eengezinswoningen te vervangen voor beneden- bovenwoningen met op de begane grond een levensloopbestendige woning en daarboven een woning voor een eenpersoons huishouden.

Op de eerder genoemde plekken waar ruimte is om te verdichten ontstaan

afbeelding boven: directe woonomgeving die uitnodigt tot verblijven en ontmoeten
onder: wonen rond een hof

ook echt de mogelijkheden om nieuwe woonvormen en stedelijke ruimtes te introduceren. Dat zou een stedelijk hof-blok kunnen zijn waar gewoond wordt aan een collectieve tuin. Of appartement typologie waarbij op verschillende manieren iets gedeeld kan worden.

Collectief wonen is iets waar je als gemeente expliciet ruimte voor moet bieden om het te laten ontstaan. Hierin bestaan zoveel smaken dat het samen met bewoners onderzocht en ontwikkeld moet worden om tot een passend aanbod te komen. Hierdoor is het proces van woningbouw wederom een middel om sociale binding en een rijkere leefomgeving tot stand te laten komen.

afbeelding boven: collectief wonen (WIJ-land door Space&Matter) onder: individueel wonen rond een collectieve buitenruimte

Parkeren

Mobiliteit en wonen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Waar in de wijken op dit moment het straatparkeren beeldbepalend is, wordt op veel plekken gewerkt aan buitenruimtes waar de mens terrein wint van de auto.

De toekomst van het gebruik en bezit van een auto is onzeker en onvoorspelbaar. De huidige behoefte van 1 auto per huishouden lijkt ons voorlopig een prima uitgangspunt om in de ontwikkeling mee te nemen. Het is echter wel verstandig om deze anders te postitioneren. Anders levert het immers een vergelijkbare, door parkeren gedomineerde woonomgeving op.

Door meer in te zetten op (gebouwd) geclusterd parkeren ontstaan er kansen om de plekken te laten bloeien, wordt fietsen en wandelen gestimuleerd en kunnen nieuwe ontwikkelingen ook echt iets toevoegen voor de huidige bewoners. En als op de lange termijn het individuele bezit daalt, dan ligt er een mooie ontwikkelprikkel om de geclusterde parkeerruimte weer te gebruiken voor het versterken van de leefomgeving.

Het gebruik van een auto is voor veel mensen een noodzaak om werk, familie en voorzieningen te bereiken. Het stimuleren van andere vormen van mobiliteit en het ontwerpen van parkeerplekken kan juist in wijken als Vredenburg, Kronenburg en Elderveld een grote verbetering van de leefomgeving betekenen.

afbeelding:
gebouwde parkeer-
voorziening
(P+R Zutphen door
Moederscheim-
Moonen)

5. Een samenhangend perspectief

De bouwopgave, maar ook sociale vernieuwing, klimaatadaptatie en biodiversiteit vragen de komende jaren forse investeringen. Wij zijn ervan overtuigd dat deze investeringen alleen met een echt integrale en inclusieve aanpak succesvol kunnen zijn, en dat de kwaliteit van de openbare ruimte de toetssteen is van dit succes. Het is dus niet een kwestie van óf bouwen, óf groen, maar van én én.

In een opgave kun je niet wonen. Dit toekomstperspectief vormt de opmaat naar een proces dat vooral samen met bewoners en gebruikers aangegaan moet worden. We hebben ontleed op welke plekken de meeste impact gemaakt kan worden en laten zien welke kwaliteiten er kunnen ontstaan wanneer je de verschillende opgaven integreert.

Drie hoofdstromen

We concentreren de voorstellen rond drie hoofdstromen, die losse opgaven op het hoogste schaalniveau aan elkaar verbinden en zo richting geven aan de stedelijke ontwikkeling:

Deelgebieden

Vervolgens zoomen we in op twee deelgebieden waar verschillende elementen uit het voorgaande planniveau samenkomen en waar we laten zien welke kwaliteiten dat concreet oplevert. Dit gaat om:

1. Burgemeester Matsersingel tussen Vredenburg en Kronenburg

2. De Elderhofseweg in Eldenhof

In de wijken

Tot slot laten we zien welke kansen er liggen buiten deze centrumgebieden, in de dagelijkse leefomgeving van de bewoners. Ook daar komen landschappelijke, stedelijke en sociale opgaven samen. We laten twee voorbeelden zien in Vredenburg en Elderveld.

We illustreren onze voorstellen met schetsen, principeschema's, sfeerimpressies en een overkoepelende plankaart. Het totaal wakkert het verlangen aan om samen aan deze opgaven te werken en geeft de richting aan waarmee iedere kleine stap kan bijdragen aan een gewenst eindresultaat.

narratief

Onder de stoep stroomt de rivier

De wijken Elderveld, Kronenburg en Vredenburg zijn in de jaren 1970 en -80 gebouwd als coherente wijken volgens de ideeën van die tijd. Maar de geschiedenis van dit gebied gaat veel verder terug, tot ver vóór de Romeinen. De rivier heeft dit landschap gemaakt. Vlak onder de oppervlakte ligt een bijzondere identiteit die bovendien aanknopingspunten biedt voor de opgaven van de nabije toekomst.

De openbare ruimte is van ons allemaal. Hoe deze gebruikt en beheerd wordt, of er een relatie bestaat tussen de plekken en de omliggende voorzieningen en of daar betekenisvolle ontmoetingen plaatsvinden, bepaalt het beeld van een buurt of wijk. Alle investeringen - van noodzakelijk onderhoud tot het toevoegen van woningen, van klimaatadaptatie tot sociale projecten - worden erop gericht de kwaliteit van de openbare ruimte te verbeteren.

Afbeeldingen: Brad Downey: 'Castles beneath cities' en 'House of cards'

Daar waar de openbare ruimte te wensen overlaat, biedt het toevoegen van woningen aanleiding voor kwaliteitsverbetering. Dit begint bij de wijkcentra en de verbindingen daartussen. De plekken waar mensen hun dagelijks leven organiseren en de grootste kans hebben om elkaar te ontmoeten.

Ook op de plekken waar de wijken raken aan het buitengebied of waar groene verbindingen door de wijk vastlopen, verbeteren chirurgische ingrepen het aanzien van de wijk. Daarmee wordt ook de ecologie versterkt; zo ontstaat een rijk en gevarieerd landschap waarin het werk van de natuur beleefbaar wordt. Dat nodigt bewoners uit om samen de woonomgeving verder te vergroenen.

Zo kunnen het landschap en de geschiedenis mensen verbinden met hun omgeving en met elkaar. De relicten van het rivierenlandschap liggen erop te wachten om wakker gekust te worden. En zo de wijken sterker te maken in waar ze om geliefd zijn: rustig wonen in het groen, met voorzieningen binnen handbereik.

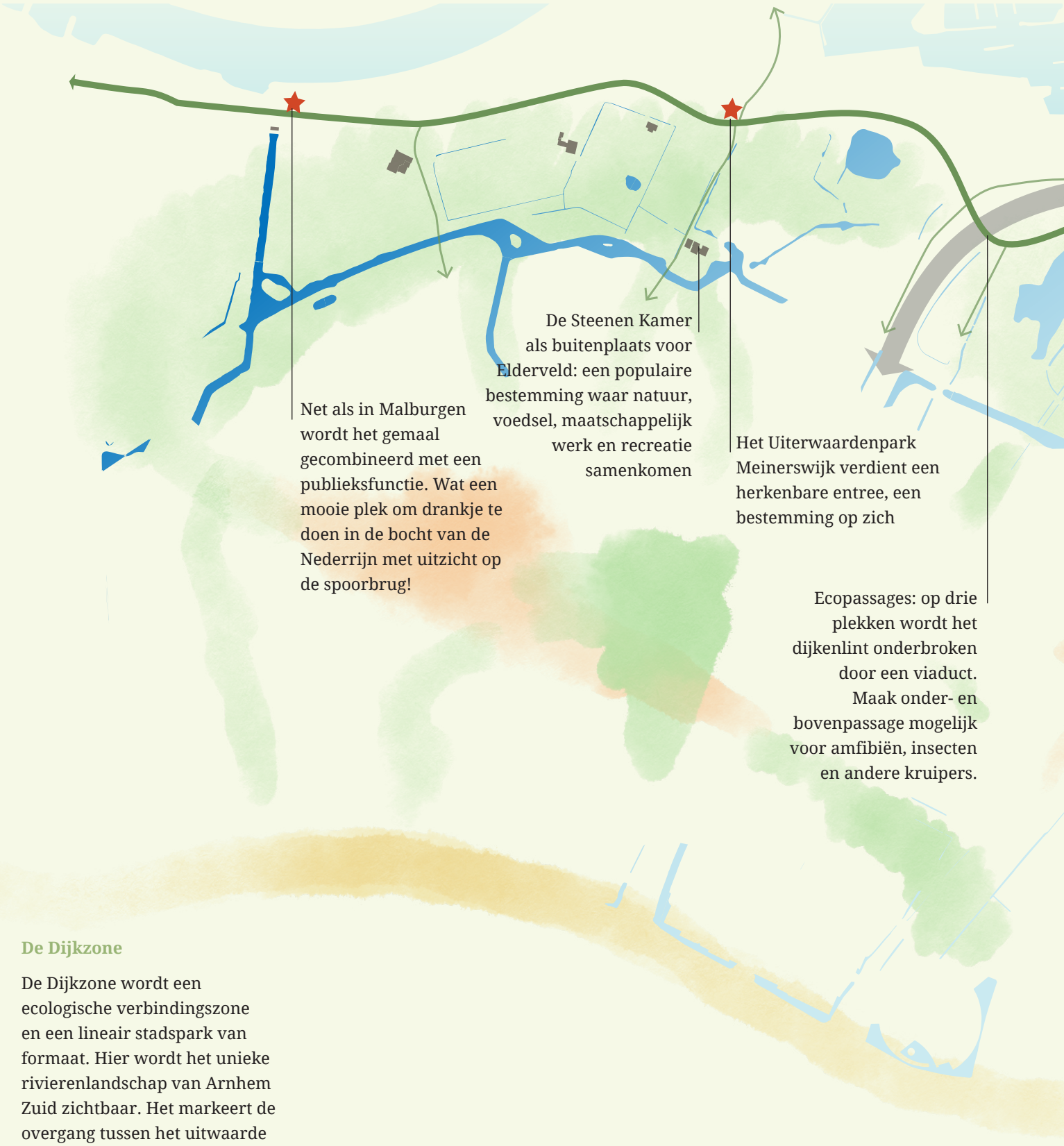

De Dijkzone

De Dijkzone wordt een ecologische verbindingszone en een lineair stadspark van formaat. Hier wordt het unieke rivierenlandschap van Arnhem Zuid zichtbaar. Het markeert de overgang tussen het uitwaarde gebied en de rivierkomvlakte en is daarmee de belangrijkste cultuurhistorische drager van dit gebied. Een recreatieve route in een groene omgeving, waarvan de landschappelijke en ecologische continuïteit en de verbindingen met de stedelijke omgeving van groot belang zijn.

Het vergroenen van de parkeerplaatsen kan gecombineerd worden met verdichting.
Betrek het eiland Gelredome langs een nieuwe verbinding met Malburgen.
Goed ingepaste broekbosjes en poelen als stapstenen voor de ecologische corridor
Ecopassage
Nieuwe verbindingen met Vredenburg vergroten de ervaren nabijheid van de Huissensedijk
Deze plek is cruciaal voor de waterhuishouding van het hele gebied. Het water wordt hier 1,5 meter omhoog gepomt en dat mag gezien worden.

De Boulevard

De Burgemeester Matsersingel die de verschillende wijken en belangrijke voorzieningen met elkaar verbindt, is de ruggegraat van het gebied. Deze functie kan ze nog beter vervullen wanneer de weg op specifieke plekken wordt teruggeschaald tot een boulevard. Dit maakt oversteekplaatsen mogelijk zonder stoplichten, het wonen langs deze weg wordt aantrekkelijker en de groenzones langs de weg kunnen als park worden gebruikt. Zo doet de weg haar naam ‘singel’ eer aan en wordt de verbinding tussen Vredenburg en Kronenburg versterkt.

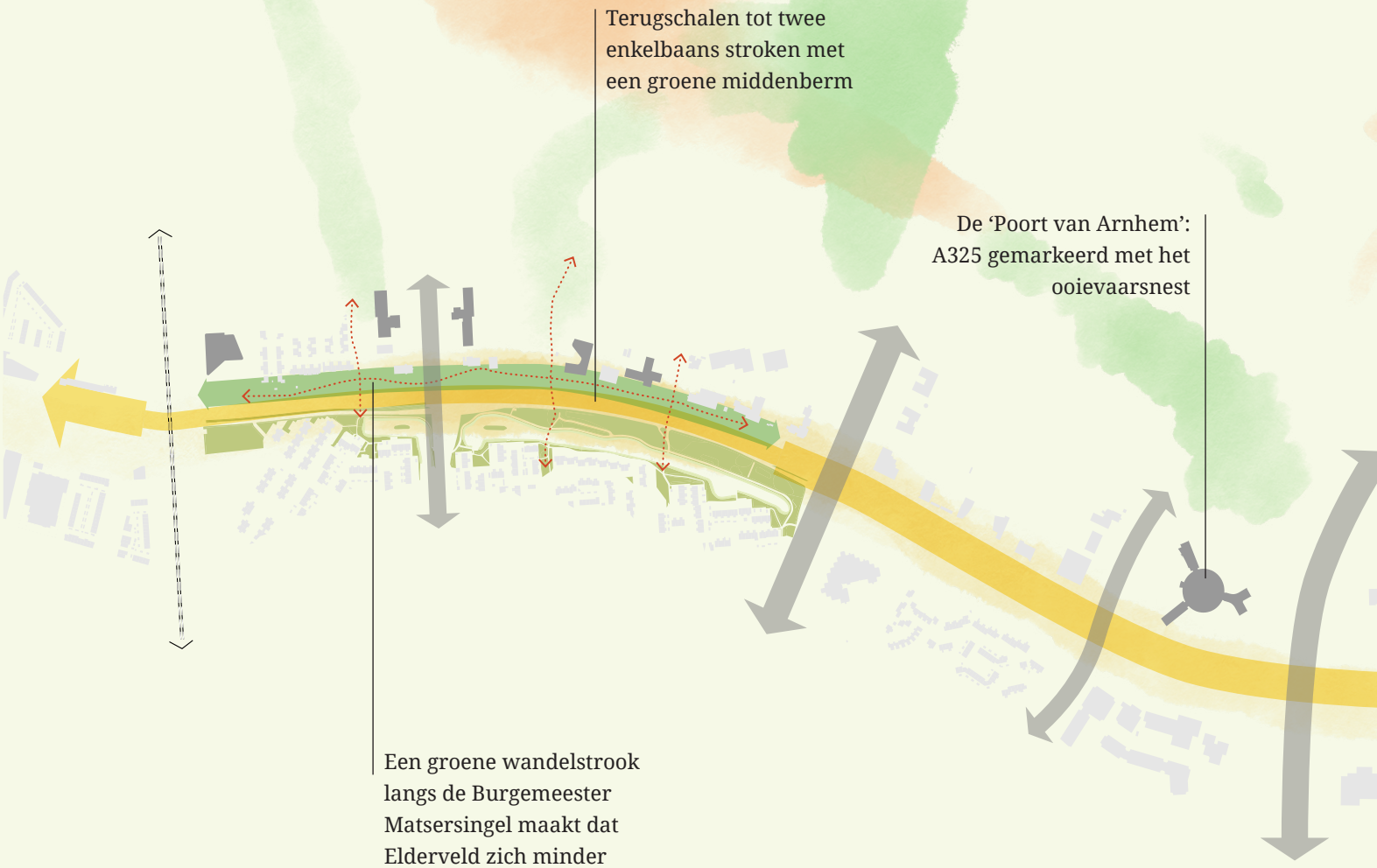

Gelijkvloerse overgang verbindt de harten van twee wijken: van Groningenpark via de Madser naar het Croydonplein
Terugschalen tot twee enkelbaans stroken met een groene middenberm
Verdichten met appartementen die uitkijken op het groen van de singel

De Ankerpuntenroute

Dit is een doorlopende langzaamverkeer-verbinding die ontmoetingsplekken, parken en voorzieningen binnen de wijken met elkaar verbindt. Dit zijn de routes waarlangs het hart van elke wijk zichtbaar wordt. Een participatieve aanpak van ontwikkeling, inrichting en beheer maakt van deze plekken het sociaal bindmiddel van elke wijk.

De Brink in Elden is een schakel tussen de ankerpunten van Elderveld, Kronenburg en Vredenburg, met een onderscheidend profiel vanwege de horeca
Het Croydonplein als belangrijkste ontmoetingsplek voor Kronenburg wordt in co-creatie met bewoners opnieuw ingericht
De nieuwe Madser komt centraal aan de route te liggen tussen het Croydonplein en het Groningenpark
Verbinding met Immerlooplas langs ontmoetingsplek en voorzieningen zoals supermarkt
Bestaande en nieuwe voorzieningen zorgen voor een aantrekkelijk verblijfsgebied als belangrijkste ankerpunt van Vredenburg
Onderdeel van koele route met schaduw en zitplaatsen
Buitenplaats Immerlooplas als boeiende bestemming

De visie op kaart

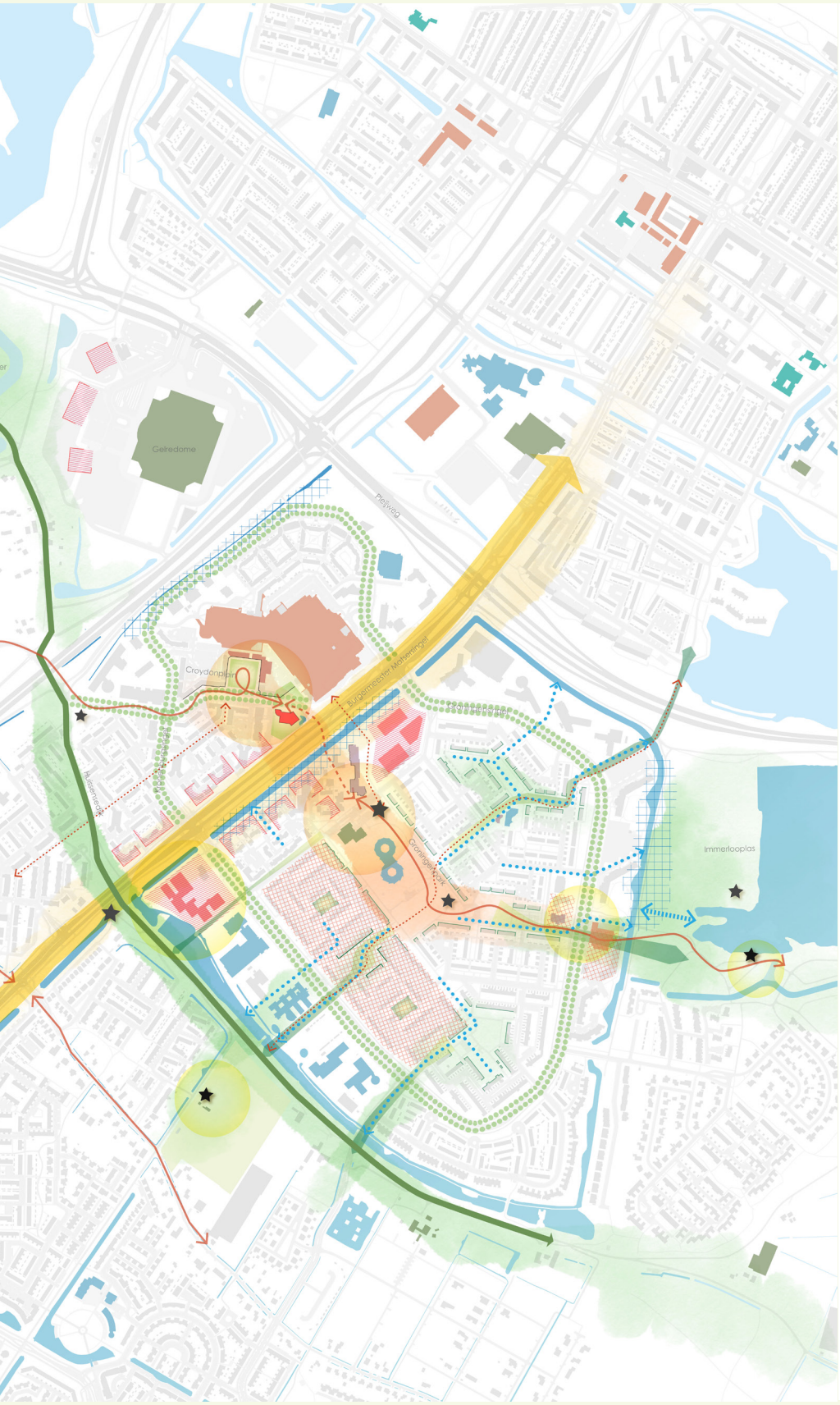

Verbindingen en routes

- wandelrouter
- wandel en fietsroute
- nog te vinden verbinding
- teruggeschaalde stadsstraat

Water en groen

- bovengrondse waterafvoer
- nieuwe watergang
- vergroende lanen met meer ruimte voor langszaamverkeer
- groen route
- groene hoven
- systeem van oppervlaktewater
- zoekgebied waterberging

Woningbouw

- ontwikkellocatie
- stedelijke verdichting
- bloksgewijze herstructurering corporatiewoningen in samenhang met rioolvervanging en energietransitie
- potentiële verdichtingslocaties

Ankerpunten

- Ankerpunt
- pntentieel ankerpunt
- aantrekkelijke bestemming

voorzieningen

- ontmoetingsplek
- onderwijs
- winkels
- sport en bewegen
- zorg
- religie

Open Kaart

Kooperatieve Architekten Werkplaats

CIRCULAR LANDSCAPES

Elderveld

De kwaliteit van Elderveld zit in de informele structuur van de openbare ruimte, de nabijheid van de uiterwaarden en de aanwezigheid van het Park Elderveld. Aan de randen van de wijk liggen kansen om deze nabijheid nog beter beleefbaar te maken.

Het bovengronds afvoeren van regenwater naar de groengebieden kan een ecologische verrijking zijn. De structuur van de wijk met haar groenzones leent zich hier goed voor.

Op sommige plekken is de buitenruimte zo ongedefinieerd dat deze aanleiding biedt voor kleinschalige herstructurering. Ook het wijkcentum kent anonieme plekken en blinde gevels. De Stoeterij is juist een historisch waardevolle plek, die onder de juiste voorwaarden ontwikkeld kan worden tot groene ontmoetingsplek.

Vredenburg - Kronenburg

Het centrum van Vredenburg is één passerelle verwijderd van het winkelcentrum Kronenburg, dat een regionale functie heeft. Maar om de meer wijkgerichte plekken te bereiken, zoals het Croydonplein, vormt het winkelcentrum eerder een barrière. Een afgeschaalde Burgemeester Matsersingel biedt kansen voor nieuwe dwarsverbindingen.

De entree naar de Immerlooplas ligt wat verscholen tussen flats. Een betere verbinding tussen het Groningenpark en dit natuurgebied kan de ervaren verbondenheid versterken. Ook biedt het verbinden van de watersystemen voordelen.

De zone langs de Huissensedijk biedt potentie voor het toevoegen van een aangenaam woonmilieu en het creëren van nieuwe (ecologische) verbindingen. Ook een afgeschaalde Burgemeester Matsersingel biedt mogelijkheden voor woningbouw.

Elderhofseweg

De lange rechte lijn van de Elderhofseweg wordt een dorpstraat die verschillende plekken en identiteiten aaneen rijgt. Deze fruitbomenallee is de belangrijkste referentie aan de historische structuur van het gebied. Voorzieningen zoals het winkelcentrum maar ook het sport- en onderwijscluster zijn langs deze laan georganiseerd. Er ontstaat een aantal buitenruimtes met een herkenbare identiteit die sterk verband houdt met de functies die aan deze pleinen liggen.

De bebouwing aan weerszijden van de weg speelt nog onvoldoende in op de potentie van deze route. Dat geldt ook voor het winkelcentrum, dat nu weliswaar rondom deze lijn is gevouwen, maar ook veel achterkanten creëert. Een levendig voorzieningencluster met woningen erboven vergroot de sociale en ruimtelijke kwaliteit.

De ontwikkeling van de Stoeterij is een prachtige kans om in synergie tussen verschillende partijen tot een groene trekpleister voor de omliggende wijken te ontwikkelen. Een voedselbos, schooltuin en bijbehorende eetgelegenheid kunnen de agrarische historie weer tot leven wekken.

Een eenvoudig paviljoen aan het water kan genoeg zijn om van deze plek een gewilde bestemming te maken en en-passant bezoekers van de tegenovergelegen waterspeeltuin te faciliteren met een consumptie en toiletbezoek.

Het fietspad en de parallelweg worden samengebracht tot een brede laan. De fruitbomen langs de route geven het allure en maken het een plek om te verblijven. Boven het winkelcentrum is het fijn wonen voor starters en senioren met de levendigheid en het gemak van het winkelcentrum.

Het winkelhart en het sport- en onderwijsplein vullen elkaar goed aan. Je kind naar school of vereniging brengen en daarna even boodschappen doen: plekken met een eigen identiteit die samen toch alles bieden wat een wijk nodig heeft. De betaalbare, deels collectieve woningen zorgen voor levendigheid en sociale veiligheid in de avonduren.

Burgemeester Matsersingel

Wanneer de maximum snelheid en het aantal rijbanen van de Burgemeester Matsersingel worden teruggebracht, kan deze transformeren tot boulevard en ontstaan kansen om gelijkvloerse oversteken mogelijk te maken tussen Vredenburg en Kronenburg, met de nieuwbouw van de Madser als schakel.

Ook biedt dit aanleiding om langs de weg woningen toe te voegen. Het gebouw van het lorentz-college functioneert daarbij als broedplaats en latere ontwikkellocatie. Een logische aanleiding voor verdere verdichting.

Daar op de kruising van de Huissensedijk met de Burgemeester Matsersingel bevindt zich ook het gemaal, dat een belangrijke rol speelt in het watersysteem en zichtbaar wordt gemaakt. Het viaduct wordt er verbreed tot ecoduct zodat mens en natuur daar rustiger de oversteek kunnen maken.

De Huissensedijk heeft alles in zich om een recreatief, lineair stadspark te worden en als ecologische verbinding nog beter te functioneren. Op het niveau van de dijk voel je je even loskomen van de stad; het is een bestemming op zich en een recreatieve en ecologische route naar het uiterwaardelandschap en stadslandbouwgebieden.

Een gelijkvloerse oversteek over de afgeschaalde Burgemeester Matsersingel verbindt het hart van beide wijken met elkaar. De route wordt begeleid door nieuwe woningen, waar jong en oud compact maar kwalitatief samenwonen en biedt een aanvullend alternatief op de passerelle.

Nieuwe bruggen over het water zorgen dat de Huissensedijk beter bereikbaar is vanuit de omliggende wijken. Langs deze randen tussen wijk en dijk is ook ruimte voor verdichting: woonblokken met uitzicht op de weelderige singel zorgen voor sociale veiligheid op de route tussen woonwijk en buitengebied. Deze koopappartementen zijn zeer geliefd bij empty-nesters uit Vredenburg.

In de wijken

In Vredenburg biedt het Groningenpark een koele route, waar het water bovengronds wordt afgevoerd en in verbinding staat met de Immerlooplas. Dit betekent een enorme verrijken van de ecologie, met bovendien spelaanleiding voor kinderen. De gezamenlijke nieuwbouw van de basisscholen biedt aanleiding de omliggende pleinen en speelgelegenheden af te stemmen op deze ecologische routes. De buurtmoestuin krijgt en plek en in samenspraak met jongeren wordt een jongerenontmoetingsplek (JOP) ontworpen en geplaatst.

Met het park als voortuin is deze locatie geliefd bij jong en oud. Een aantal woningen wordt getransformeerd tot beneden-bovenwoningen, wat ouderen de kans biedt om levensloopbestendig in hun buurt te blijven wonen, terwijl starters een betaalbare bovenwoning vinden.

Kleinschalige ingrepen in de wijkstructuur kunnen de openbare ruimte sterk verbeteren en nieuwe woningtypen toevoegen. In de volgende pagina's wordt eerst het effect geillustreerd, vervolgens worden de onderliggende principes toegelicht.

Strategische ingrepen in de structuur van Elderveld maken het toevoegen van gezinswoningen met een hedendaagse indeling mogelijk, terwijl de openbare ruimte meer ecologische betekenis krijgt. Wadi's en speelplekken gaan gepaard met aantrekkelijke langzaamverkeers routes die voortbouwen op het reeds bestaande netwerk, herkenbaar aan het tegelpatroon.

In Vredenburg nodigen de schaal en de rijke ecologie van de groene ruimtes uit tot gezamenlijk beheer, moestuinen, ontmoeting en spelen. Met eenvoudige middelen kan een andere beleving van de buitenruimte worden gerealiseerd die naast een ecologische functie ook een sterkere sociale functie krijgt.

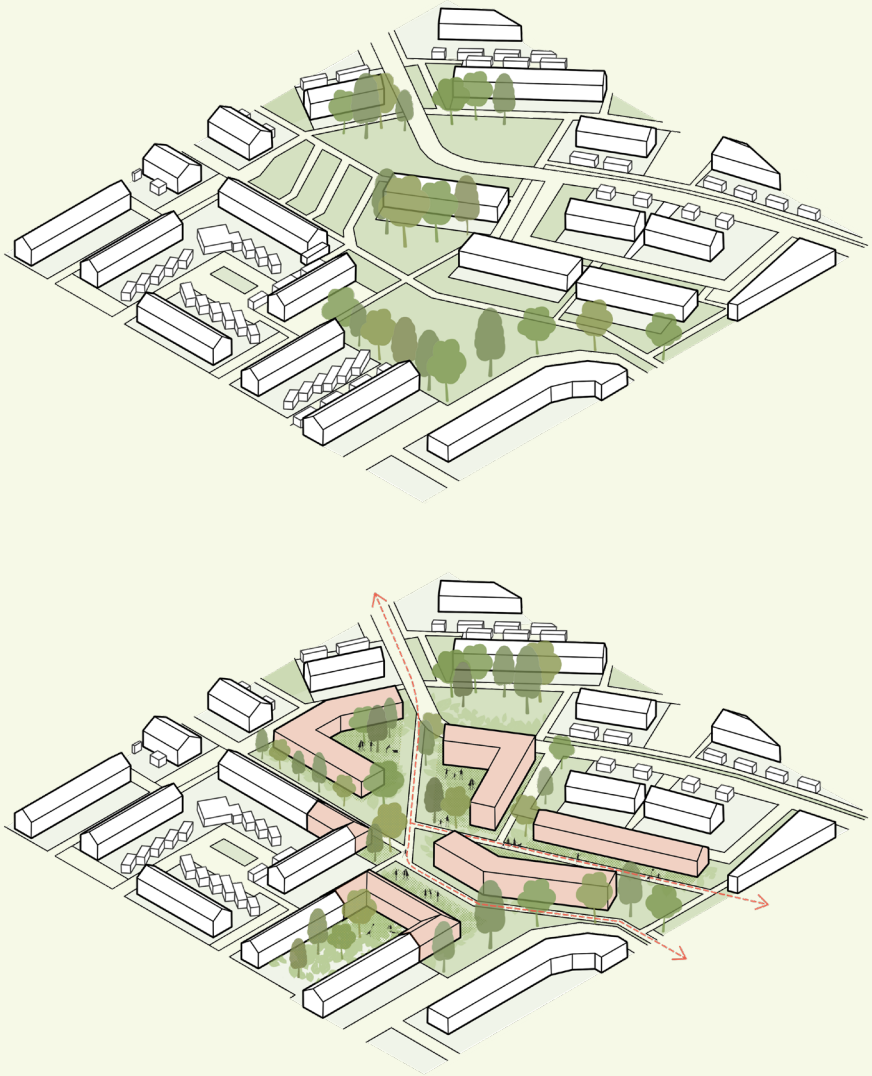

Voorbeelduitwerking buurtstructuur Elderveld

De structuur van woonblokken laat soms zoveel restruimte, dat onduidelijk is aan wie deze toebehoort. Dit prikkelt om verder te kijken dan verkavelingen en na te denken over collectieve vormen van beheer. Een buurtwoonkamer versterkt de onderlinge betrokkenheid. Met gerichte ingrepen kan dergelijke toeeigening worden gefaciliteerd:

- beter doorwaadbaar maken van wijkstructuur
- activeren door ‘opkoppen’ van woonblokken
- toevoegen van woningen, ruimte voor samenbouw
- verduidelijken voor- en achterzijden, aanleiding voor collectief beheer

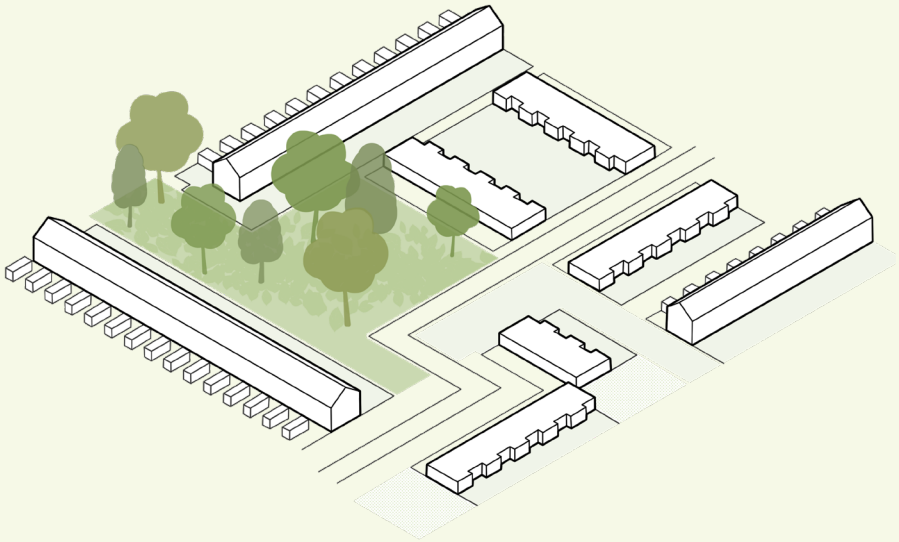

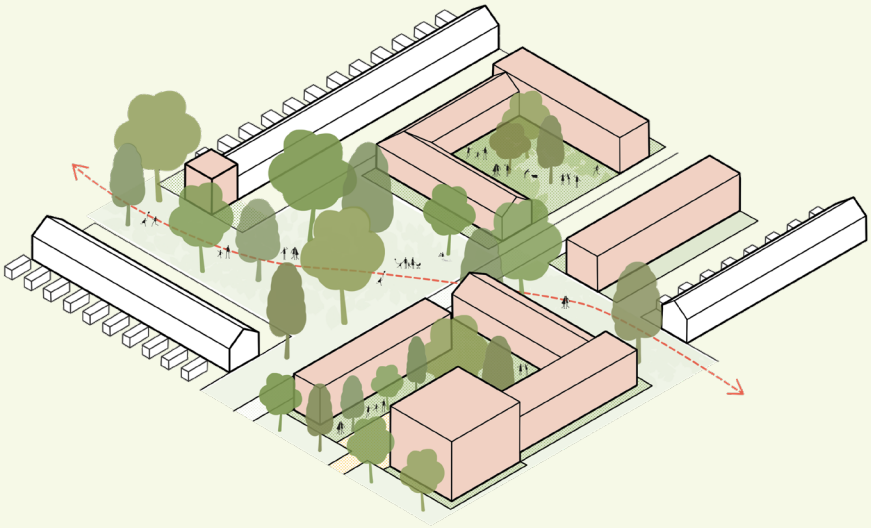

Voorbeelduitwerking woonhoven in Vredenburg

In het zuidelijke deel van Vredenburg bieden de stedenbouwkundige structuur en de woonkwaliteit soms aanleiding voor verbetering. Met een nieuwe tussenschaal kunnen andere woonkwaliteiten worden toegevoegd voor een divers publiek. De schematische verkaveling laat zien hoe met gerichte herstructurering een aantal kwaliteitsverbeteringen kan worden bereikt.

- verbinden groene zones in de wijk (noord-zuid)
- versterken langzaamverkeer routes in de wijk (oost-west)
- toevoegen woningen met passend woonaanbod
- activeren blinde kopgevels

6. Visie als uitnodiging

Dit toekomstperspectief laat de kwaliteiten zien die kunnen ontstaan bij een samenhangende aanpak. De komende jaren kan deze visie gebruikt worden ter inspiratie en als schatkaart voor het opzetten van projecten waar integraal wordt gekeken naar de opgaven die er liggen. In dit hoofdstuk geven we een aantal suggesties van hoe de visie kan uitnodigen tot betrokkenheid.

De wijken hebben een rijk verenigingsleven en met de wijkplatforms en wijkmanagers een goede overlegstructuur om met gemeente en bewoners samen te werken aan de ruimtelijke en sociale kwaliteit van de wijken. Met name rond gekoesterde plekken zoals het Groningenpark en het Croydonplein is het belangrijk om de ervaringsdeskundigheid van bewoners en ondernemers te betrekken in de planvorming. Zo kunnen zij zich deze plekken toe-eigenen in het gebruik, de activiteiten en mogelijk delen van het beheer.

Belangrijk in onze benadering is het denken vanuit programma en activiteiten. De geschetste beelden laten vanzelfsprekend ruimtelijke condities zien, maar het belangrijkste is dat zij vertrekken vanuit de functies en activiteiten die kunnen plaatsvinden op een plek. De vormgeving is daarin volgend.

De co-creatie vanuit het programma is een belangrijke en kansrijke manier om met bewoners betekenis te geven aan goed werkende ontmoetingsplekken en openbare ruimtes. Zelfs bij meer ingrijpende maatregelen, zoals kleinschalige herstructurering in woonbuurten, kan het samenwerken met bewoners leiden tot meer begrip en betere plannen. We lichten in dit hoofdstuk enkele ervaringen toe.

Op korte termijn:

- samen met bewoners plannen maken voor de groeninrichting van de buitenruimte, rekening houdend met ecologische structuren en de wateropgave;

Op middellange termijn:

- rioolvervanging, verduurzaming woningbouw en bouwprojecten aangrijpen om wijkstructuren te verbeteren;

Op lange termijn:

- structurele ingrepen zoals afschalen Burgemeester Matsersingel, vernieuwing winkelcentrum en grotere woningbouwprojecten aangrijpen om het karakter van de wijken te veranderen;

Voorbeeld: Programma van Wensen, Open Kaart

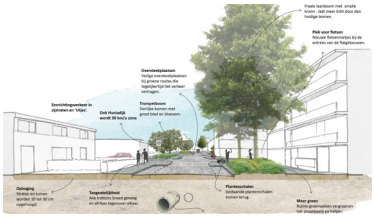

Het vervangen van riolering gaat vaak gepaard met het ophogen van straten en tuinen van huurders en woningeigenaren. Ook biedt het kansen om de buitenruimte opnieuw in te richten en daarbij gebruik te maken van de kennis en ideeën van bewoners. Door het vroegtijdig informeren en betrekken van bewoners met inloopbijeenkomsten en communicatiemateriaal kunnen veel zorgen worden weggenomen en kansen verzilverd. Bij dit soort opgaven, maar ook bij het opstellen van een breder toekomstperspectief door corporatie of gemeente, biedt een Programma van Wensen een beknopte weergave van wat de buurt belangrijk vindt. Deze samenvatting biedt houvast in de uitwerking en het vertrouwen richting bewoners dat hun inbreng wordt meegenomen.

Voorbeeld: Herstructureren met bewoners, KAW

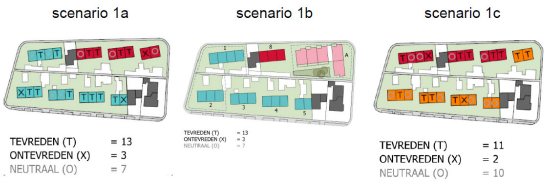

In Bemmel nam corporatie Waardwonen het dappere besluit om – binnen financiële gestelde kaders – de bewoners op blokniveau zelf de ingreep te laten bepalen. Met scenario's voor beperkt renoveren, ingrijpend renoveren of vervangende nieuwbouw is het gesprek aangegaan. Met hun input en peilingen kon een scenario worden vastgesteld dat tot de hoogst mogelijke tevredenheid leidde, binnen de vastgestelde kaders.

Uiteindelijk heeft 98% van de bewoners voor gestemd. Zelfs mensen die ontevreden waren met de ingreep hebben voor gestemd omdat het belang van de buurt en het zorgvuldig doorlopen proces ze wel positief stemde. 21 woningen worden gerenoveerd en 21 woningen worden vervangen voor 29 nieuwe woningen. Het bewijst dat zittende bewoners voorbij hun directe eigenbelang kunnen meedenken wanneer zij serieus genomen worden.

Deze visie nodigt uit om...

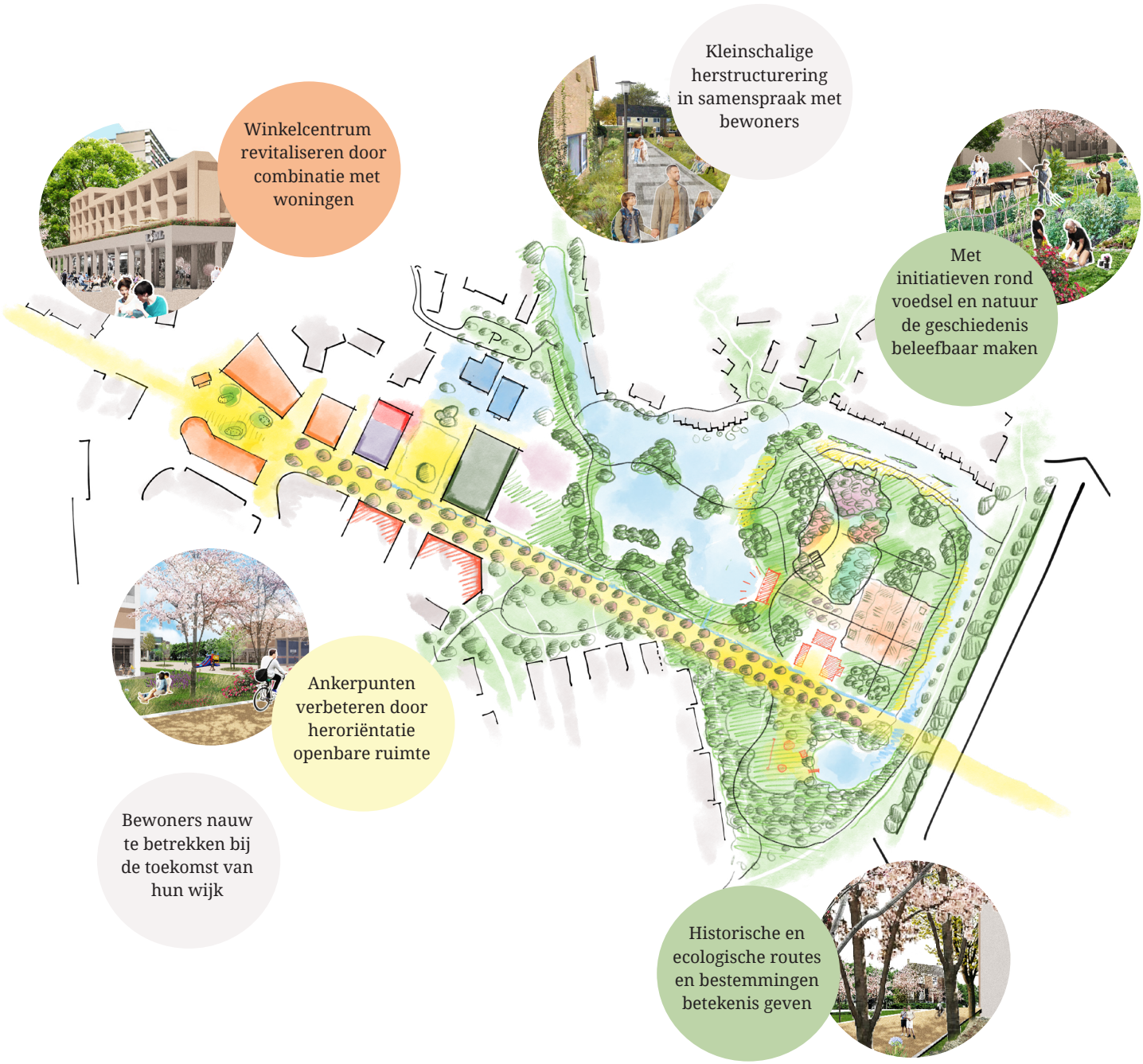

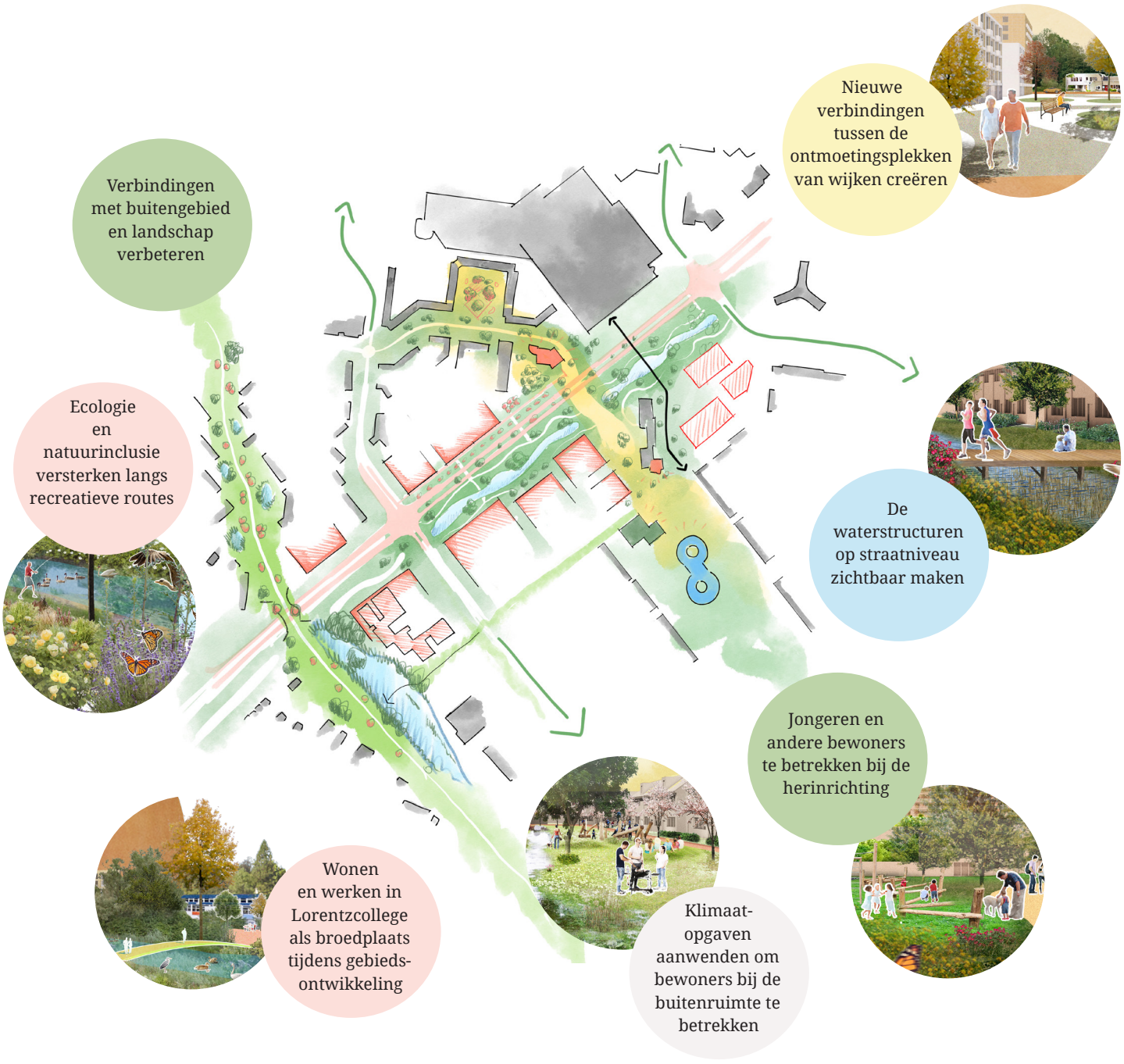
Verbindingen met buitengebied en landschap verbeteren
Nieuwe verbindingen tussen de ontmoetingsplekken van wijken creëren
Ecologie en natuurinclusie versterken langs recreatieve routes
De waterstructuren op straatniveau zichtbaar maken
Jongeren en andere bewoners te betrekken bij de herinrichting
Wonen en werken in Lorentzcollege als broedplaats tijdens gebieds-ontwikkeling
Klimaat-opgaven aanwenden om bewoners bij de buitenruimte te betrekken

Colofon

In opdracht van:

GEMEENTE Arnhem

Atelier Rijksbouwmeester

Contactpersoon:
Jurrian Arnold
jurrian@deopenkaart.nl
tel: 06-51841884

datum: mei 2021

Team:

Pieter Veen, Circular Landscapes

Stijn Heesbeen, KAW
Vera van Wijk, KAW

Jurrian Arnold, Open Kaart
Pieter Graaff, Open Kaart

Open Kaart
co-creatie van de leefomgeving

Koöperatieve Architekten Werkplaats

CIRCULAR LANDSCAPES

DE STEM

VAN DE WIJK KRONENBURG

BELANGRIJK!

Werken aan vertrouwen: transparant, het eerlijke verhaal!

Het ontwikkelperspectief lag 'opeens' op tafel. Er staan zeer ingrijpende opgaven in, opgaven die heel emotionele reacties opleveren. Vanwege de woningbouwurgentie is het plan snel opgesteld. Met minimale participatie. Daarom is het vertrouwen nu weg. Wij willen door samen te werken elkaar begrijpen, en input leveren om de plannen aan te laten sluiten bij een leefbare wijk: inspraak. We zetten in op een **hoge(re) ambitie op groen en klimaat.** De afvaardiging van onze wijkbewoners noemt verder de volgende onderwerpen:

ONZE WIJK

Waar staan we voor ⊕ en waarvoor niet ⊖

- ⊕ De gezonde, veilige wijk
- ⊕ De levendige wijk, óok na zessen
- ⊕ Een wijk met reuring op straat, bedrijvigheid (cultuur, sport, horeca etc.) maar ook rustige buurten
- ⊕ Diversiteit, inclusie bewoners
- ⊖ Overlast parkeer(-garage, -druk), hangjongeren en scholieren ROC RijnIJssel
- ⊖ Overbevolking van een klein gedeelte van de wijk
- ⊖ Anonimiteit, geen binding met de wijk door (nieuwe) bewoners

GROEN

Waar staan we voor ⊕ en waarvoor niet ⊖

- ⊕ Het park aan de Kronenburgsingel
- ⊕ De Kronenburgsingel vergroenen
- ⊕ Uitvoer al toegezegde vergroen projecten
- ⊕ Hoogwaardig groen passend bij de leefomgeving
- ⊖ Geen snippergroen
- ⊖ Nog meer hittestress
- ⊖ Slechte verhouding tussen steen, groen en blauw

BEREIKBAARHEID

Waar staan we voor ⊕ en waarvoor niet ⊖

- ⊕ Meer 30 km zones
- ⊕ Verbetering infrastructuur, bereikbaarheid van de wijk ook tijdens spitstijden
- ⊕ Betere ontsluiting parkeergarage
- ⊕ Betere en duidelijke parkeervoorzieningen.
- ⊕ Parkeren ondergronds/inpandig
- ⊖ Te hoge verkeersbelasting (tijdens piekmomenten)
- ⊖ Overlast (parkeren) Gelredome
- ⊖ Parkeergarage Schepen Bierwischstraat

WONEN

Waar staan we voor ⊕ en waarvoor niet ⊖

- ⊕ Gevelbekleding corporatiebezit verbeteren/ vernieuwen
- ⊕ Hofjes meenemen in het plan
- ⊕ Stimuleren huidige bewoners verbeteringen aan te brengen bij hun eigen woning
- ⊕ Transformatie van leegstaande kantoren
- ⊕ Diversiteit in woningaanbod, huur en koop
- ⊖ Toevoeging van 'rugzak woningen', woning voor mensen met sociaal-maatschappelijke problemen.
- ⊖ Aantasting vrij uitzicht (hoogbouw tot 70 meter!)
- ⊖ 1100 extra woningen (zeer veel)
- ⊖ Groot contrast tussen oud en nieuwbouw.

In de week van 26 juli komen wij huis-aan-huis dit formulier ophalen! Ben je niet thuis, stem dan digitaal via de QR-code op de achterzijde!

Van: D. van Boxmeer
Verzonden: maandag 4 oktober 2021 10:52
Onderwerp: RE: Kronenburg

Onderstaande uitnodiging voor de deelname aan het rondetafelgesprek hebben we in goede orde ontvangen, waarvoor dank.

Helaas moeten wij ons afmelden voor de gelegenheid, daar wij op zulke korte termijn niet in de gelegenheid zijn deel te nemen. Wij hadden, gezien ons belang in het gebied Kroonpark, graag deelgenomen aan dit initiatief. Het bevreemdt ons dan ook dat er nog géén week tijd zit tussen de uitnodiging en de daadwerkelijke meeting. Helaas een gemiste kans.

Wij hopen dan ook dat het via deze weg mogelijk is onze 'speerpunten' kenbaar te maken. Handelend namens eigenaresse van de panden Kroonpark 6, Kroonpark 10, Kroonpark 14-16-18 en Kronenburgsingel 545, evenals groot eigenaar binnen de mandeligheid van het 'gebied Kroonpark', laten onze speerpunten zich als volgt formuleren:

1. **Mandeligheid:** tezamen met de eigenaressen van de panden Kroonpark 2 en Kronenburgsingel 60 vormen we de mandeligheid voor het omliggende gebied (o.a. rondweg en diverse groenpercelen). Binnen deze mandeligheid zijn we verantwoordelijk voor het onderhoud evenals toekomstige vervanging. In het verleden heeft reeds een gesprek plaats gevonden tussen belanghebbenden, waarbij besproken is de mandeligheid in zijn geheel over te dragen aan de gemeente. Als eigenaar hebben we slechts een zeer beperkt belang bij het hebben van deze mandeligheid. Daarnaast hebben we te maken met praktische belemmeringen te vertalen in o.a. het niet handhaven door de gemeente op foutparkeerders, het niet opruimen van zwerfafval, enzovoort. Onderdeel van gesprek moet zijn de potentiële 'ruil' van de mandelige gronden in het kader van de toekomstige ontwikkeling Kroonpark.
2. **Overschot parkeerplaatsen:** ten tijde van aankoop/ontwikkeling van de getransformeerde panden was – en is – er sprake van een verouderde parkeernorm. Als gevolg daarvan hebben we momenteel te maken met een flink overschot aan parkeerplaatsen. Bovendien, doordat er in het gebied 'vrij geparkeerd' kan worden, wordt de noodzaak door onze bewoners niet gevoeld om een parkeerplaats te huren. Daarnaast hebben we de verplichting om bezoekers parkeren op eigen/hetzelfde terrein te faciliteren. De combinatie van beide voorgenoemde factoren zorgt enerzijds voor een deels onrendabele exploitatie en anderzijds voor een verhoogde parkeerdruk in de wijk.
   In de wetenschap dat het adres Kronenburgsingel 60 wordt herontwikkeld, zien wij mogelijkheden om in gezamenlijkheid te zoeken naar een oplossing voor ons huidige overschot aan parkeerplaatsen. Enerzijds maakt dat in potentie de exploitatie van Kronenburgsingel 60 aantrekkelijker en anderzijds wordt voorkomen dat er een verder overschot aan parkeerplaatsen wordt gecreëerd.
3. **Gebiedsvisie Kronenburg Arnhem (versie april 2021):** in een eerder verkennend gesprek met de heer Smits hebben wij aangegeven positief tegenover de plannen te staan zoals deze momenteel worden geschetst in voorgenoemde toekomstvisie. Wij zijn van mening dat de huidige uitstraling van het algehele gebied niet bijdraagt aan een positieve woonbeleving. Het huidige voorstel, met daarbij een parkachtige setting, behoeft wat ons betreft verdere concretere uitwerking daar dit mogelijke gevolgen heeft voor de huidige onderbouw van het adres Kroonpark 10. We zouden graag in een vroeg stadium bij de verdere planvorming worden betrokken, gelet op onder andere onze belangen zoals geschetst in bullet 1 en 2.

Voor verdere vragen en/of een nadere toelichting kunt u telefonisch contact met mij opnemen via telefoonnummer [redacted]. Uiteraard kan het ook per ommegaande.

Vertrouwende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

With kind regards,

D. van Boxmeer
Asset Manager

Kronenburg

Op 7 april jongstleden troffen wij elkaar ook al in deze setting, het rondetafelgesprek voor Kronenburg op initiatief van Arnhem Centraal, niet wetende welke megalomane ontwikkelingen ons te wachten stonden. Tijdens die gesprekken gaven wij aan dat wij ons zorgen maakten over de huidige situatie in Kronenburg; de verloedering, toename van zwerfafval en gehele staat van de wijk.

Niet veel later, op 22 april 2021, ontvingen wij een uitnodiging vanuit de gemeente voor de presentatie van de visie Kronenburg. De gemeente ging in onze ogen voortvarend aan de slag. Vol verwachting zat een klein groepje met actieve bewoners achter het scherm te kijken naar de presentatie. Vanzelfsprekend werden wij enthousiast over de visie om de huidige buitenruimtes in de wijk aan te pakken; de busbaan, het busstation en een groene zone door de wijk.

Wat ons echter in het verkeerde keelgat schoot was de toevoeging van ruim 1100 huurwoningen, waarvan uiteindelijk blijkt dat het overgrote deel ook nog eens beleggershuur betreft. Een visie waarbij wij, de huidige bewoners van Kronenburg, slechts ten dele betrokken zijn geweest. De gemeente Arnhem heeft vol trots op haar website staan dat zij een transparante, betrouwbare en goed controleerbare gemeente wil zijn. Tevens staat er in chocoladeletters dat zij naast transparantie ook innovatie en burgerparticipatie willen stimuleren.

Op eigen initiatief hebben wij de betrokken beleidsmedewerkers bij ons thuis uitgenodigd om te laten zien dat deze visie te bizar voor woorden is. En natuurlijk ook om de gemeente te wijzen op een convenant dat wij met Wereldhave en de gemeente Arnhem in 2009 gezamenlijk hebben opgesteld over eventuele ontwikkelingen rondom het winkelcentrum.

Het bevreemde ons ten zeerste dat zowel de gemeente als Wereldhave totaal niet op de hoogte was van dit opgestelde convenant. Over transparantie en betrouwbaarheid gesproken.

Al snel hebben wij met raadsleden en wethouders door de wijk gelopen en gesproken over de impact van de realisatie van de 1100 extra woningen in de al overvolle wijk. De impact van hittestress, verkeersstromen en het ontbreken van sociale cohesie. Het overgrote deel (90%) van de te realiseren 1100 woningen is huur, terwijl uit het Woningmarktonderzoek Regio Arnhem Nijmegen (2019) blijkt dat er in deze regio een grote behoefte is aan relatief goedkope koopwoningen.

Willen deze inwoners van Kronenburg dan helemaal niets? Ik hoor u het denken. Of zoals Amvest aan ons vroeg: Willen jullie Kronenburg dan helemaal voor jullie zelf houden?
Vanzelfsprekend niet.
Ook wij zien en horen de steeds groter worden woningnood.
Ook wij zien dat er vergroening in Kronenburg nodig is.
Ook wij vinden dat de verkeersafwikkeling in de huidige situatie slecht is, maar dat zeggen wij al 15 jaar.
Ook wij zijn niet blij met de leegstaande kantoorpanden, met de bijbehorende verloedering.
Maar 1100 woningen op ongeveer 0,13km2?

Columnist Martijn Brugman schreef in de Gelderlander op 3 juli treffend:
'Natuurlijk, je propt er nog wel wat woningen bij. De zaterdagse boodschappen passen uiteindelijk ook wel in de koelkast. Gewoon de deur goed aandrukken en voorlopig niet meer opendoen.'

Met een groep bewoners verspreid uit de gehele wijk Kronenburg zijn we op eigen initiatief in gesprek gegaan. Wat willen we dan wel? Nee zeggen tegen deze visie is wat ons betreft te makkelijk. Na een productieve avond hebben we de Stem van Kronenburg geformuleerd. Hierin staat wat de bewoners van Kronenburg wél willen.
Beste Raad, dat is pas innovatief en dat noemen wij burgerparticipatie, maar dan wel op ons eigen initiatief.

Ook zijn wij met een groep vrijwilligers huis-aan-huis geweest. Een week lang hebben vrijwilligers in wisselende samenstelling bij de bewoners aangebeld. En wat hebben we enorm veel bewoners uit de wijk gesproken. We hebben problemen aangehoord, gezien hoe de mensen in de wijk leven. De vreugde, maar ook onvrede en verdriet hebben we ervaren. Wij durven te zeggen dat wij weten wat er in de wijk leeft en speelt. We hebben enorm veel fijne gesprekken gehad, zijn geschrokken, werden verdrietig maar kregen ook energie. Wij hebben aan den lijve ondervonden dat er ontzettend veel sociale problematiek in de wijk is. Dit is ook beschreven in de sociale paragraaf van de visie. Het verbaast ons dan ook ten zeerste dat er in de huidige visie ook nog gesproken wordt over de toevoeging van 50 rugzakwoningen.

Ruim 700 wijkbewoners hebben hun handtekening gezet en ondersteunen de Stem van Kronenburg.

Ondanks dat er een convenant ligt met afspraken over een zeer geringe uitbreiding aan de Schepen Bierwischstraat zijde, zijn bewoners al een ateliersessie gestart om te praten over een eventuele parkeeroplossing. Zij zijn bereid om behoorlijke concessies te doen. Dit verwachten wij ook van Wereldhave en Amvest.

Beste Raad, de aanvraag voor de woningbouwimpuls is op 7 september naar het rijk verzonden. Vanzelfsprekend is dit onder voorbehoud van haar goedkeuring.

Maar kan een raad het Ontwikkelperspectief Kronenburg op deze wijze goedkeuren, wetende hoe wij er als bewoners over denken?

- Wetende dat ruim 700 wijkbewoners deze Stem van Kronenburg ondersteunen?
- Wetende dat er geen sprake is geweest van burgerparticipatie bij de totstandkoming van deze visie?
- Wetende dat de sociale problematiek op dit moment al erg groot is?
- Wetende dat Wereldhave/Amvest met de realisatie van het ontwikkelperspectief van ongeveer 700 woningen de grootaandeelhouder wordt?

Wij willen en verwachten een aangepaste visie, met daarin:

    - Minder sociale huurwoningen en een hoger percentage koopwoningen.

- Meer focus op compensatie van stevig groen vanwege toenemende (woning)druk en verstedelijking.
- Geen 1100 woningen, en in ieder geval geen woontoren van 70 meter hoog.
- Een passende parkeeroplossing, naar tevredenheid van bewoners.
- Meer bewonersparticipatie.
- Het eerlijke verhaal.
- Vanzelfsprekend de groenplannen die al jaren op tafel liggen.

Dit vragen wij aan u, de volksvertegenwoordigers van Arnhem.

Technische vragen bij Ontwikkelperspectief Kronenburg

Pagina 8 “Het delen van auto’s, fietsen en scooters is een vanzelfsprekend alternatief voor het bezit van een eigen vervoermiddel.”

1. Hoe wordt in het plan voorzien het gebruik van deelauto’s, -fietsen en -scooters te stimuleren? Uitsluitend met behulp van commerciële partijen of ook met behulp van gemeenschapsgeld? Zo ja, wat zijn de geraamde kosten en waaruit worden deze middelen ter beschikking gesteld?

   Uitgangspunt is dat ontwikkelende partijen hiervan de kosten op zich nemen.

2. Er komen 1100 nieuwe woningen bij en een verbouwing/uitbreiding van oppervlak detailhandel? Hoeveel extra parkeerplaatsen zullen er volgens de parkeernorm bij moeten komen? Hoe voorziet dit plan in deze parkeerbehoefte?

   Als uitgangspunt gelden de vastgestelde parkeernormen, te vinden op http://geo1.arnhem.nl/ruimtelijkeplannen/plannen/NL.IMRO.0202.849-/NL.IMRO.0202.849-0201/b_NL.IMRO.0202.849-0201_tb7.pdf. Het aantal te realiseren parkeerplaatsen hangt dus af van het exacte programma (zoals type en oppervlakte van woningen en winkels) en daarmee van de verdere uitwerking van de plannen. Het plan voorziet hierin door de eis te stellen dat al het parkeren dat nodig is voor een ontwikkeling op de locatie van die ontwikkeling wordt opgelost, dus nooit in de openbare ruimte.

Pagina 8 “Verharding maakt plaats voor groen.”

3. Wat is de impact voor de kosten van het onderhoud van de openbare ruimte door groen toe te passen in plaats van verharding? Graag een kostenberekening per jaar inclusief verwachte prijsstijgingen.

   Dit is zonder ontwerp niet zonder meer te bepalen en is afhankelijk van een aantal uitgangspunten die we bepalen, zoals:

   - *Tijdshorizon: over welke termijn moet er gekeken worden naar de kosten? Bij een tijdshorizon van minder dan ca. 25 jaar hoeft er geen verharding te worden vervangen, is dat langer dan komen toekomstige vervangingen van verharding bij de kosten.*
   - *Onderhoudsniveau: Welk onderhoudsniveau moet worden aangehouden a, b of c?*
   - *De mate waarin daadwerkelijk beheer en onderhoud wordt uitgevoerd. Uitstel van onderhoud en beheermaatregelen beïnvloed de werkelijk beheerkosten.*
   - *Binnen verhardingen en groen zijn er verschillende beheergroepen; welke verdeling kan worden aangehouden voor de verschillende beheergroepen? Gras is goedkoper in onderhoud dan verharding, heesters zijn duurder in onderhoud dan verharding..*
   - *Prijswijzigingen toekomst: hier is geen uitspraak over te doen.*
   - *Discontovoet: uitgaven in de toekomst zijn onzeker, hoe verder weg hoe onzekerder en in kostenland tellen ze dan minder hard mee, een discontovoet verrekend dit.*

Inschatting op dit moment is dat de beheer- en onderhoudskosten voor "grijs" (verharding) en "groen" over een langere periode ongeveer vergelijkbaar zijn.

Pagina 8 "Een deel van de bestaande en nieuwe woningen in Kronenburg worden aangesloten op een nieuw warmtenet ('Smart Polder')."

4. Wat kost de 'Smart Polder'? Hoe wordt deze gefinancierd?

   De financiering is voor een grootdeel tot stand gekomen door de ontvangen subsidie vanuit de Provincie van bijna 5 miljoen euro en de bijdrage klimaatfonds van 490.000 euro. Zie informerende raadsbrief van 1 december 2020

   Hiernaast zorgt de exploitatie van het warmtenet over 30 jaar voor inkomsten.

   De bijdrage aansluitkosten per appartement op het warmtenet van Smart Polder, te weten 389 appartementen (19 koop i n een VVE met, overige is huur) is 9.000 euro. Corporaties financieren dit door de inzet van 4.500 euro SAH subsidie (Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen) en 4.500 euro uit eigen middelen. Vivare en de gemeente werken op dit moment aan een passend aanbod voor de particulieren in de VVE. Hiervoor zal i.i.g. de ISDE subsidie (Investeringssubsidie duurzame energie) ingezet worden ad 3.325 euro per woning. De huurders betalen niets. Hierbij hoort een GigaJoule tarief die 10% onder het huidige gastarief ligt voor de huurders en woningeigenaren en zorgt voor een besparing.

Pagina 8 "Ontwikkelaars worden gestimuleerd aan te sluiten bij dit warmtenet."

5. Blijft de keuze om wel of niet aan te sluiten op het warmtenet vrijblijvend? Wordt er indirect bijvoorbeeld door het verhogen van prijzen van reguliere energiebronnen dwang of drang toegepast om ontwikkelaars ertoe te bewegen gebruik te maken van het warmtenet?

   De prijzen voor reguliere energiebronnen worden niet door de gemeente bepaald. Nieuwbouw mag wettelijk gezien niet meer op aardgas worden aangesloten. Conform de wijkgerichte energietransitie stimuleren we ontwikkelende partijen en leggen we afspraken hierover vast in anterieure overeenkomsten.

Pagina 8 "Waar mogelijk wordt het opwekken van duurzame energie door bewoners en bedrijven gestimuleerd."

6. Hoe wordt het opwekken van duurzame energie gestimuleerd? Worden hier budgetten voor opgesteld en hoe hoog zijn deze geraamd?

   Het betreft hier de opwek van energie door middel van het plaatsen van zonnepanelen. Stimulering vindt plaats door informatie, bewustwording en door collectieve inkoopacties. Deze acties worden betaald uit het structurele programmabudget onder de campagne van Arnhem Aan. Totale budget voor de campagne Arnhem Aan waar we breed werken aan energiebewustwording en besparen is 210.000 per jaar vermeerderd met incidentele subsidies vanuit de RRE en RREW (gemiddeld 600.000 euro per jaar de afgelopen 2 jaar). Voor woningeigenaren is een toekomstbestendigwonen lening beschikbaar tegen lage rente. Er is

10 miljoen beschikbaar om uit te lenen. De rentekosten die door de gemeente worden gedekt bedragen jaarlijks 80.000 euro.

Pagina 8 “Het afsluitbaar maken van de garage, ter verbetering van de sociale veiligheid.”

7. Om en onder winkelcentrum Kronenburg kan men nu nog gratis parkeren. Voor veel mensen, onder andere met lage inkomens, is dit een goede reden om daar te gaan winkelen. Hebben de verschillende belanghebbende partijen de intentie uitgesproken gratis parkeren in de nieuwe situatie te behouden?

   Jazeker, dat is uitgesproken. Voor klanten van het winkelcentrum blijft het parkeren hoe dan ook gratis. Wel is het denkbaar dat parkeren gratis is bijvoorbeeld op vertoon van een kassabon, om 'vreemd' parkeren te voorkomen.

8. Pagina 14 “Ook voor het full service center, inclusief de nieuwe woningen, geldt dat uitsluitend in de eigen garage geparkeerd mag worden. Hierbij kan sprake zijn van dubbelgebruik. De piektijden van de bewoners, winkelend publiek en bezoekers van andere functies zijn immers niet (geheel) gelijk, waardoor er sprake is van efficiëntie voordelen. Toch moeten er ook parkeerplaatsen aan de garage worden toegevoegd. Hoe en waar de parkeerplekken worden gerealiseerd, wordt nader onderzocht.”
   Hoe wordt onderzocht wat deze efficiëntievoordelen zijn en op welke tijden deze zich voordoen?

   Op basis van kengetallen en ervaringscijfers bepalen wij welke doelgroepen op welke momenten parkeren en ook wanneer die doelgroepen juist niet parkeren. Voor de verschillende maatgevende dagdelen in de week ontstaat er zo inzicht of een bepaalde doelgroep op dat moment gebruik maakt van parkeerfaciliteiten en in welke mate. Daaruit volgt een piekmoment met de maximale parkeervraag. Die piek zal lager zijn dan de som van alle losse parkeerbehoeften, doordat niet doelgroepen op dat moment de volle parkeerbehoefte nodig heeft. Als die doelgroep op een ander moment in de week wel de volledige parkeerbehoefte nodig heeft zullen er op dat moment andere weer andere doelgroepen zijn die een lagere parkeerbehoefte hebben. Voorbeeld als het piekmoment op zaterdagmiddag hoef je de parkeerbehoefte van kantoren niet (volledig mee te nemen). Die mensen werken immers niet op zaterdag. Op de andere dagen van de week kunnen die mensen dan parkeren op plekken die op zaterdag door winkelend bezoek worden gebruikt.

Coen Verheij – PVV Arnhem

Overzicht insprekers:

Onderwerp: Ontwikkelperspectief Kronenburg	
Naam	**Namens**
Jenny Doest	Rozet
Karst Hagedoorn	Amvest
Jeroen Reussing	Stichting Wonen In Kronenburg en Appelgaard
Ronald Wiedemeyer	Stichting Wonen In Kronenburg en Appelgaard
Jannet Otten	Stichting Wonen In Kronenburg en Appelgaard
Jeroen Verwolf	Wereldhave
Regina Ram	Stichting Bewoners Vredenburg
Mariken van Woerkum	Wijkteams Arnhem

Aan de gemeenteraad

Datum : 7 september 2021
Zaaknummer : 594499
Contactpersoon : Kirsten van Rijen
Telefoonnummer : 026 3773583

Onderwerp: Aanvraag subsidie woningbouwimpulsregeling Rijk voor Kronenburg

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van ons besluit om een aanvraag in te dienen voor de woningbouw-impulsregeling van het Rijk voor Kronenburg en hiertoe onder voorbehoud van goedkeuring door de gemeenteraad zorg te dragen voor €7.112.334,- cofinanciering voor de publieke businesscase.

Inleiding
Om te investeren in een leefbaar en sociaal sterk Kronenburg is een ontwikkelperspectief gemaakt voor Kronenburg. Door wonen, werken, bereikbaarheid, groen en zorg goed met elkaar te combineren, verbetert het gevoel van veiligheid en saamhorigheid onder bewoners, ontstaat er minder hittestress en is er ruimte voor meer woningen in het hart van Arnhem-Zuid.

De noodzakelijke aanpak vraagt om flinke investeringen. De woningbouwimpulsregeling van het ministerie van Binnenlandse Zaken geeft een mogelijkheid om hiervoor een subsidiebijdrage te verkrijgen. Deze kansen willen we graag verzilveren. Hierbij is investeren in de sociale opgave en leefbaarheid een voorwaarde om te kunnen verstedelijken. Door problemen gezamenlijk aan te pakken, wordt Kronenburg een levendige en mooiere wijk, waar mensen graag willen wonen, werken en verblijven.

Aanvraag subsidie woningbouwimpulsregeling Rijk voor Kronenburg
Het totale ontwikkelperspectief kent €22,7 miljoen aan investeringen in de openbare ruimte. Niet al deze middelen zijn ook toerekenbaar aan de nieuw toe te voegen woningen. In de impulsregeling kunnen alleen die kosten worden opgevoerd die toerekenbaar zijn aan de nieuwbouw. Daarnaast zijn er kosten voor bouw- en woonrijp maken van de grondexploitatie-onderdelen en opbrengsten uit grondverkoop en kostenverhaal bij de particuliere ontwikkelingen.

De definitieve businesscase en de daarbij behorende waardebepaling heeft voor de benodigde subsidieaanvraag (en de bijbehorende cofinanciering) geen significante wijzigingen opgeleverd ten opzichte van het in het raadsvoorstel genoemde bedrag van €8,3 miljoen. Uiteindelijk leidt dit dan ook tot een subsidieaanvraag voor de woningbouwimpulsregeling van €8,3 miljoen.

Met deze subsidie wordt het mogelijk in totaal €22,7 miljoen te investeren in de openbare ruimte van Kronenburg en in totaal ongeveer 1100 woningen toe te voegen aan de wijk. Daarnaast worden ruim 120 woningen aan Vredenburg (locatie Pleynkwartier) toegevoegd die ook onderdeel zijn van de aanvraag.

Het Ontwikkelperspectief Kronenburg geeft ons inziens invulling aan de doelen van de subsidieaanvraag. De subsidieaanvraag is reeds aangekondigd in het raadsvoorstel dat op 29 juni 2021 aan de raad is voorgelegd en is inhoudelijk en financieel in lijn hiermee.

Voorwaarde voor de aanvraag bij het Rijk is dat de lagere overheden ook 50% van het publieke onrendabele tekort beschikbaar stellen. Bij de provincie is in het kader van de woningbouwimpuls-regeling van de provincie een aanvraag gedaan en op 1 september toegekend voor €1.221.000 volgens de voorwaarden die deze regeling stelt. Het Rijk vraagt voor de aanvraag dat de gemeente garant staat voor het resterende deel van de cofinanciering, te weten €7.112.334,-. Dit uiteraard onder voorbehoud van goedkeuring door uw raad.

De kanttekeningen en risico's benoemd in het raadsvoorstel Ontwikkelperspectief Kronenburg zijn ongewijzigd van toepassing. Er zijn geen aanvullende risico's te benoemen.

Indien de subsidie wordt toegekend, zal een grondexploitatie worden ingesteld voor de locaties die in eigendom zijn van de gemeente. Deze zal na toekenning van de subsidie inclusief de begrotingswijziging aan de raad worden voorgelegd. Daarnaast zal de uitvoering van het ontwikkelperspectief ter hand worden genomen, zoals uitgewerkt in het raadsvoorstel Ontwikkelperspectief Kronenburg.

Daartoe zal de openbare ruimte verder worden uitgewerkt in overleg met bewoners en zullen met Wereldhave financiële afspraken worden gemaakt, waarbij naast afspraken over de grondopbrengsten voor woningbouw ook de bestaande erfpachtafspraak en de effecten van de ontwikkeling van een Full Service Centrum (FSC) moeten worden meegenomen. Ook met de overige ontwikkelende partijen zullen overeenkomsten worden gesloten.

Het college hoopt van harte dat het Rijk ons ondersteunt om de noodzakelijke investeringen in Kronenburg mogelijk te maken. Met deze financiële middelen ontstaat te mogelijkheid om de sociale opgave en leefbaarheid in Kronenburg, die noodzakelijke voorwaarden zijn voor verstedelijking, op te pakken.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Memo

Datum : Dinsdag 20 juli 2021

Aan : raadsleden en fractievolgers

Van : Wethouder Bouwkamp

Betreft : toezegging 991 Bekrachtiging geheimhouding bijlage "Financiën Kronenburg"

In de vergadering van 7 juli 2021 bij de behandeling van de bekrachtiging van de geheimhouding Kronenburg heb ik u toegezegd om voor de zomer naar de raad een overzicht te sturen met daarin de al openbare financiële informatie die ook in het geheime document staat, voor zover dat de grond van de geheimhouding niet schaadt.

Hierbij doe ik u toekomen een overzicht van de getallen uit de bijlage die reeds in andere documenten of op andere manieren openbaar zijn:

- Zoals in het openbare raadsvoorstel is aangegeven zijn de totale investeringen in de openbare ruimte €22.7 miljoen. Daarnaast zijn er andere kosten, zoals bouw- en woonrijp maken.

- Binnen de begroting van Arnhem zijn de volgende bedragen bekend:
  - €4 miljoen voor Kronenburg middelen herstelagenda (zie Raadsbrief Anticyclisch investeren "Arnhemse Herstelagenda Coronacrisis" van 9 februari 2021) die inzetbaar zijn voor een viertal onderwerpen Busstation, Vergroenen Busbaan en Croydonplein, Aanpak leefomgeving en Opschaling energietransitie.
  - €0,5 miljoen Mobiliteitsmiddelen
  - €0,1 miljoen Groenfonds
  - €0,6 miljoen Klimaatfonds (te besluiten via openbare raadsvoorstel Ontwikkelperspectief Kronenburg)

- De provincie heeft ten behoeve van het busstation op 9 maart 2021 €3 miljoen toegezegd

- De provincie heeft een regeling cofinanciering WBI waar voor Kronenburg een aanvraag voor zal worden gedaan.

- Het rijk heeft een regeling woningbouwimpuls waar zoals aangegeven in het openbare raadsvoorstel €8,3 miljoen voor zal worden aangevraagd.

Memo

Datum : woendag 14 juli 2021

Aan : raadsleden en fractievolgers

Van : Cathelijne Bouwkamp

Betreft : Toezegging consequenties koopwoningen ipv huur woningen in Kronenburg

Bij de behandeling van de rondvraag over Kronenburg op 7 juli 2021 heeft wethouder Bouwkamp aan raadslid Hutten van het CDA toegezegd de raad te informeren over de consequenties van het omzetten van een groter deel van het aantal toe te voegen woningen in Kronenburg naar koopwoningen.

In algemene zin is hierover het volgende te zeggen:

Met een deel van de partijen in Kronenburg zijn wij al langere tijd, soms al enige jaren, in gesprek. Met deze partijen is niet eerder gesproken over het sturen op koopwoningen. Oorspronkelijk is met partijen alleen gesproken over massa en aantallen. In een later stadium is aan deze gesprekken toegevoegd de wens om minimaal 30% sociale huur te realiseren en om in ieder geval een gedeelte van het programma in het duurdere segment te realiseren, om hiermee de wijk meer diversiteit te geven. Zoals te lezen valt in de bijlage "Woningbouwprogramma Kronenburg" zijn de ontwikkelende partijen meegegaan met deze nieuwe wensen in de programmering.

De businesscase van de ontwikkelende partijen lijkt in eerste instantie niet heel winstgevend. Mede daardoor is de ontwikkeling van leegstaande kantoorgebouwen sinds het loslaten van het transformatiebeleid tot nu toe slechts moeizaam van de grond gekomen. Partijen hebben aangegeven met de grote investeringen in de wijk, en hiermee de verbetering van de leefbaarheid van de wijk, meer geloof te hebben in het kunnen realiseren van hun ontwikkeling. Om die reden zijn ze ook bereid om een inbreng via kostenverhaal aan deze investeringen te doen.

Het omzetten van huur naar koop brengt echter meer risico's in de businesscase van de ontwikkelende partijen. Immers daarbij gaan verkooprisico's meespelen en moet het rendement in één keer (met de verkoop) verdiend worden en kan dit niet via een meerjarige constructie (huurrendement) worden terugverdiend.

Deze factoren maken dat onze inschatting, gebaseerd op verkennende gesprekken met de ontwikkelende partijen, is, dat de ontwikkelaars zich in zo'n geval niet zullen verplichten tot realisatie van de ontwikkeling en het betalen van het bijbehorende kostenverhaal en in ieder geval niet zullen verbinden aan de realisatietermijn die voor de woningbouwimpulsregeling noodzakelijk is (start bouw binnen 3 jaar, oplevering binnen 10 jaar).

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel 'Ontwikkelperspectief Kronenburg', rondetafelgesprek - 06-10-2021

Raadsvoorstel "Ontwikkelperspectief Kronenburg"

Zaaknummer:	584759
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Prinsen (GL), Loos (VVD), Loor (D66), Visser (PvdA), Manders (AC), Eliëns (PvdD), Verheij (PVV), Hutten (CDA), Becker (CU), Elfrink (SP), Aydemir (Denk VA) en Hobbelen (AOP).

Bespreking
Aan het rondetafelgesprek namen naast de aanwezige fractievertegenwoordigers acht insprekers deel. Tijdens het gesprek hebben de insprekers zich voorgesteld en de belangrijkste boodschap aan de raad meegegeven. Vervolgens zijn vragen gesteld door de aanwezige fractievertegenwoordigers.

Tijdens het rondetafelgesprek heeft de Stichting Wonen in Kronenburg en Appelgaard een petitie aangeboden aan de voorzitter van de raadskamer.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat het rondetafelgesprek, en daarme de informatieve fase van de behandeling van dit raadsvoorstel is afgerond. Daarmee wordt de behandeling voortgezet in de meningsvormende 1 fase.
.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

S. van den Broek

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvorming 1

GEMEENTE Arnhem

Ontwikkelperspectief Kronenburg

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Manders (AC), Visser (PvdA), Loos (VVD), Brandts (D66), Hutten (CDA), Prinsen (GroenLinks), Aydemir (Denk/VA), Eliëns (PvdD), Hobbelen (AOP), Elfrink (SP) en Becker (ChristenUnie).

De fractie van de PVV was niet bij de beraadslaging aanwezig.

Verder aanwezig: Wethouder Bouwkamp en de ambtelijke ondersteuners Van Rijen en Smits.

Bespreking
De raadskamer heeft haar eerste termijn afgerond.

Conclusie
De bespreking wordt voorgezet met de eerste termijn van de portefeuillehouder.

De raadsadviseur,

Jozef Kersten

De voorzitter,

Vincent Bouma

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvorming 1 (voortgezette behandeling) 1 december 2021

GEMEENTE Arnhem

Ontwikkelperspectief Kronenburg

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Manders (AC), Visser (PvdA), Loos (VVD), Brandts (D66), Hutten (CDA), Prinsen (GroenLinks), Aydemir (Denk/VA), Eliëns (PvdD), Wiggers (AOP), Elfrink (SP) en Becker (ChristenUnie).

De fractie van de PVV was niet bij de beraadslaging aanwezig.

Verder aanwezig: Wethouder Bouwkamp en de ambtelijke ondersteuners Van Rijen en Smits.

Bespreking
De raadskamer heeft de fase Meningsvorming 1 afgerond.

Vrijwel alle fracties hebben aangekondigd een of meerdere amendementen en/of moties in te dienen.

Conclusie
Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2.

De raadsadviseur,

Jozef Kersten

De voorzitter,

Susan van Ommen

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvorming 2 - 15 december 2021

GEMEENTE Arnhem

Ontwikkelperspectief Kronenburg

Zaaknummer:	579863
Portefeuillehouder:	Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

De raadsleden/fractievolgers Manders (AC), Visser (PvdA), Loos (VVD), Brandts (D66), Hutten (CDA), Prinsen (GroenLinks), Aydemir (Denk/VA), Eliëns (PvdD), Wiggers (AOP), Elfrink (SP) en Becker (ChristenUnie).

De fractie van de PVV was niet bij de beraadslaging aanwezig.
Raadslid Loos (VVD) is na de pauze kortdurend vervangen door raadslid Pape (VVD)

Verder aanwezig: Wethouder Bouwkamp en de ambtelijke ondersteuners Van Rijen en Smits.

Bespreking
De beraadslaging bestond uit een meningsvormende twee behandeling. De volgende amendementen en moties zijn besproken:

1. Amendement Plan Kronenburg met bewoners maken, zoals het hoort (21A71) van de fractie SP
2. Amendement Groene gevels bij hoogbouw in Kronenburg (21A73) van de fractie ChristenUnie
   –PvdD geeft aan het amendement mede te willen indienen
3. Amendement 40 Meter is de max (21A75) van de fractie ChristenUnie
4. Amendement Neem participatie serieus en maak de plannen samen met de bewoners van Kronenburg (21A76) van de fractie D66
5. Amendement 1100 woningen maximaal (21A77) van de fractie Arnhem Centraal
6. Amendement Cultuurcentrum zuid (21A78) van de fractie Arnhem Centraal
   – DENK/VA geeft aan het amendement mede te willen indienen
7. Motie Prettig wonen in Kronenburg (21M274) van de fracties VVD, PvdA, CDA, Arnhem Centraal, PVV en ChristenUnie
   – De ChristenUnie geeft aan de motie niet mede te willen indienen

De volgende moties moeten bij het vervolg van M2 nog besproken worden:

8. motie Aan de slag met de ontwikkeling van Kronenburg (21M276) van de fractie ChristenUnie
9. motie Bewonersparticipatie bij het ontwikkelingsperspectief van Kronenburg (21M284) van de fractie ChristenUnie
10. motie In Kronenburg gaan wijkverbeteringen voor op woningbouw (21M285) van de fractie CDA
11. motie Kronenburg voor alle wijkbewoners verbeteren (21M286) van de fractie CDA
12. motie Keuzemenu (woon)toren Kronenburg (21M290) van de fractie Arnhem Centraal
13. motie Adequate burgerparticipatie op maat (21M291) van de fractie Arnhem Centraal
14. motie Passende woningen voor starters in Kronenburg (21M292) van de fracties PvdA en Arnhem Centraal

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvorming 2 - 15 december 2021

Conclusie
Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter geconcludeerd dat de M2 fase nog niet is afgerond. De behandeling wordt voorgezet vanaf de bespreking van motie 21M276.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

S. van Ommen

Titel/onderwerp: **Agenderingsverzoek "Een soepel proces met gemeente en ODRA"**

Raadsadviseur: W. Lammers Telefoonnr: 377 2581 Willem.lammers@arnhem.nl

Van:	VVD en D66	Ambtenaar:	Leo den Uil
Initiatiefnemers	Loos en Venhoek		
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp en B. Roelofs	Telefoonnr:	377 4309
		E-mailadres:	Leo.den.Uil@arnhem.nl
Doel activiteit	Agenderingsverzoek		
Toelichting	**Inhoud** Met de invoering van de Omgevingswet verandert er veel in de wijze waarop met ruimtelijke initiatieven wordt omgegaan. Essentieel blijft echter een goede samenwerking tussen gemeente en de omgevingsdienst ODRA. Procedures moeten soepel en duidelijk verlopen. Vanuit het oogpunt van bewoners is er één gemeente. De fracties van VVD en D66 willen met ondernemers, andere fracties en het college in gesprek over hoe de samenwerking tussen gemeente en ODRA in het belang van de initiatiefnemers soepeler kan en de informatievoorziening beter. **Proces** Het agenderingsverzoek zal in drie fases verlopen: 1. Een rondetafelgesprek met ondernemers, de directeur van de ODRA en raadsleden. 2. Een technische sessie met ambtenaren. 3. Een debat met de portefeuillehouders. Het rondetafelgesprek is geweest op 21 april. Op 17 november heeft een technische sessie met ambtenaren plaatsgevonden.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronding van het agenderingsverzoek.		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	<u>Debat met de portefeuillehouders</u> - Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld. Bij een agenderingsverzoek krijgt of krijgen de indiener(s) van het verzoek als eerste het woord in de eerste termijn. In dit geval zijn dat de fracties van de VVD en D66. - De portefeuillehouder reageert na de termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest en beantwoordt de vragen, waarbij hij antwoorden kan samenvoegen zodat herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. - Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.		
Bijlagen			

Agenderingsverzoek "Een soepel proces met gemeente en ODRA" namens VVD en D66 d.d. 02-07-20
Memo Agenderingsverzoek 'Een soepel proces met gemeente en ODRA d.d. 22-01-21
Rapport "Samenwerking ODRA en gemeente" d.d. 27-01-21
Motie 17M35

AGENDERINGSVERZOEK
(incl. verzoek om technische informatie)

Voorzitter van de agendacommissie
Koningstraat 38
6811 DG Arnhem

Datum
20 februari 2020

Contact
Menno Loos / Mattijs Loor

Betreft

Agenderingsverzoek "Een soepel proces met gemeente en ODRA"

Geachte voorzitter,

De gemeente Arnhem werkt aan de voorbereiding van de Omgevingswet. Met invoering van die wet verandert er veel in de wijze waarop met ruimtelijke initiatieven wordt omgegaan. Essentieel blijft echter een goede samenwerking tussen gemeente en omgevingsdienst ODRA op dusdanige wijze dat procedures zo soepel en duidelijk mogelijk verlopen. Daar heeft de raad al bij herhaling aandacht voor gevraagd. Vanuit het perspectief van inwoners is er één gemeente. Daarom kan het niet zo zijn dat ODRA enerzijds en gemeentelijke monumentenadviseurs, stedenbouwkundigen, projectleiders en medewerkers van vastgoed of grondzaken anderzijds verschillende informatie verstrekken of situaties verschillend beoordelen.

Op 19 juni 2017 nam de raad motie 17M35 aan die opriep tot een meer integrale aanpak en een betere informatievoorziening richting initiatiefnemers. Op 3 december 2019 ontvingen wij de afdoeningsbrief. In de brief wordt duidelijk dat géén nieuwe werkwijze is ingezet (zoals de motie vroeg). Betere informatievoorziening is voor een deel uitgesteld tot invoering van de Omgevingswet. Indieners van dit agenderingsverzoek zijn van mening dat de motie niet is afgedaan en de beoogde resultaten niet zijn bereikt.

Op 28 januari 2020 ontvingen we de antwoorden op de vragen van de VVD over de samenwerking tussen gemeente en ODRA waar het gaat om vergunningen voor monumenten. Het college schrijft in de beantwoording het beeld van stroperige samenwerking niet te herkennen. Vertraging zou komen doordat "nieuwe informatie naar voren komt, de informatie niet volledig is, of dat omdat de werkzaamheden niet binnen de geldende kaders passen." Ook wordt aangegeven dat een verbetering van de informatievoorziening aan initiatiefnemers pas een plek krijgt bij de invoering van de Omgevingswet.

VVD en D66 willen graag met ondernemers, andere fracties en het college in gesprek over hoe de samenwerking tussen gemeente en ODRA in het belang van initiatiefnemers soepeler kan en de informatievoorziening beter. Dit kan in de vorm van een rondetafelgesprek met Odra, gemeente en een representatieve groep van 4 tot 8 ondernemers, in overleg tussen agenderende fracties, ambtenaren en griffie uit te nodigen, gecombineerd met een reguliere agendering in de raadskamer. Wat ons betreft komen in ieder geval de volgende vragen aan bod:

- Hoe kan het zo zijn dat een groot aantal ondernemers en particulieren expliciet aangeeft dat zowel de afdeling vergunningen als monumentenzorg eerder tegenwerkt dan meedenkt (denkt in oplossingen). En hoe kan het dat het college hiervan totaal niet van op de hoogte is?
- Hoe kan het dat ambtenaren van de gemeente Arnhem initiatiefnemers soms onjuist informeren over te volgen procedures en bijbehorende doorlooptijd en vereisten? Hoe kan dit worden verbeterd?

- Wat doet de gemeente om ervoor te zorgen dat initiatiefnemers vooraf weten welke regels en eisen er op hun initiatief van toepassing zijn en hoe kan dit beter?
- Als procedures als onnodig stroperig worden ervaring, bestaat het risico dat initiatiefnemers géén vergunning aanvragen terwijl dit wel verplicht is. Welke consequenties heeft dit voor de veiligheid, het aangezicht van monumenten en oplopende kosten van handhaving? Wat is er nodig om procedures binnen de wettelijke periodes te doorlopen, óók als het gaat om vraagstukken rondom monumenten of andere uitzonderlijke situaties?

We verzoeken het College voorafgaand aan de agendering en dus op zo kort mogelijke termijn de volgende feitelijke informatie aan te leveren:

- Een overzicht van gegevens over duur van procedures bij een reguliere Omgevingsvergunning bouw (aantal binnen 8 weken, binnen 14 weken, aantal keren aangehouden en voor hoe lang) over de jaren 2017 t/m 2019.
- Een overzicht van dezelfde gegevens bij een Omgevingsvergunning inzake verbouwing van een monument.
- Een overzicht van gegevens over de duur van procedures bij een Omgevingsvergunning inzake bouw & planologisch strijdig gebruik (aantal binnen 26 weken, aantal aangehouden / langer dan 26 weken).
- Informatie over de reden van afwijzing of vertraging: hoe vaak is er sprake van een onvolledige aanvraag, hoe vaak van problemen in de afstemming met andere diensten of overheden, welke andere oorzaken zijn er aan te wijzen?
- Het eindrapport van het interne onderzoek naar de samenwerking tussen gemeente en ODRA waarnaar in de brief 3 december 2019 wordt verwezen..

Met vriendelijke groet,

Menno Loos
Bas van Es
VVD

Mattijs Loor (economische zaken)
Maarten Venhoek (erfgoed)
D66

Memo

Datum : dinsdag 22 januari 2021

Aan : Menno Loos en Bas van Es (VVD)
Mattijs Loor en Maarten Venhoek (D66)

Van : Hans de Vroome, Cathelijne Bouwkamp

Betreft : Agenderingsverzoek "Een soepel proces met gemeente en ODRA"

Geachte raadsleden Loos, Van Es, Loor en Venhoek,

Hierbij ontvangt u de gevraagde feitelijke informatie m.b.t. het agenderingsverzoek "Een soepel proces met gemeente en ODRA". Ook het rapport van het interne onderzoek naar de samenwerking tussen gemeente en ODRA is bijgevoegd. Voor de volledigheid melden wij dat de hieronder genoemde cijfers m.b.t. het jaar 2020 lopen tot het derde kwartaal.

Een overzicht van gegevens over duur van procedures bij een reguliere Omgevingsvergunning bouw (aantal binnen 8 weken, binnen 14 weken, aantal keren aangehouden en voor hoe lang) over de jaren 2017 t/m 2019.

Aantal	Jaar afronding				
Binnen 8 weken	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**Eindtotaal**
Ja	576	643	741	570	2530
Nee	406	372	431	310	1519
Eindtotaal*	**982**	**1015**	**1172**	**880**	**4049**

Aantal	Jaar afronding				
Binnen 14 weken	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**Eindtotaal**
Ja	888	910	1002	783	3583
Nee	94	105	170	97	466
Eindtotaal*	**982**	**1015**	**1172**	**880**	**4049**

*Bovenstaande cijfers worden ook gebruikt bij het bepalen of jaarlijks wordt voldaan aan het amendement "80% op tijd". Dit amendement beoogt in beeld te brengen hoeveel procedures vertraagd zijn door oorzaken bij gemeente of ODRA. In de hierboven vermelde cijfers zijn ook de vergunningen opgenomen die vertraagd zijn door toedoen van de aanvrager, vandaar dat het percentage wel/niet binnen 8 weken verleend hier anders uitvalt.

Een overzicht van dezelfde gegevens bij een Omgevingsvergunning inzake verbouwing van een monument.

Aantal van ZAAKID	Jaar afronding				
Binnen 8 weken	2017	2018	2019	2020	Eindtotaal
Gemeentelijk en Rijksmonument			1		1
Vergunningaanvraag regulier behandelen			1		1
Nee			1		1
Gemeentelijk monument	52	52	74	76	254
Vergunningaanvraag regulier behandelen	51	52	74	76	253
Ja	14	11	32	42	99
Nee	37	41	42	34	154
Vergunningaanvraag uitgebreid behandelen	1				1
Nee	1				1
Rijksmonument	23	50	43	20	136
Vergunningaanvraag regulier behandelen	19	39	30	17	105
Ja	8	16	11	6	41
Nee	11	23	19	11	64
Vergunningaanvraag uitgebreid behandelen	4	11	13	3	31
Ja		1			1
Nee	4	10	13	3	30
Eindtotaal	75	102	118	96	391

Aantal van ZAAKID	Jaar afronding				
Binnen 14 weken	2017	2018	2019	2020	Eindtotaal
Gemeentelijk en Rijksmonument			1		1
Vergunningaanvraag regulier behandelen			1		1
Ja			1		1
Gemeentelijk monument	52	52	74	76	254
Vergunningaanvraag regulier behandelen	51	52	74	76	253
Ja	38	38	52	64	192
Nee	13	14	22	12	61
Vergunningaanvraag uitgebreid behandelen	1				1
Nee	1				1
Rijksmonument	23	50	43	20	136
Vergunningaanvraag regulier behandelen	19	39	30	17	105
Ja	17	35	21	15	88
Nee	2	4	9	2	17
Vergunningaanvraag uitgebreid behandelen	4	11	13	3	31
Ja	2	1			3
Nee	2	10	13	3	28
Eindtotaal	75	102	118	96	391

Een overzicht van gegevens over de duur van procedures bij een Omgevingsvergunning inzake bouw & planologisch strijdig gebruik (aantal binnen 26 weken, aantal aangehouden / langer dan 26 weken).

Aantal van ZAAKID	Jaar afronding				
Zaaktype en binnen 26 weken	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**Eindtotaal**
Vergunningaanvraag regulier behandelen	**191**	**197**	**197**	**149**	**734**
Bouw en planologisch strijdig gebruik	**155**	**162**	**156**	**122**	**595**
Ja	153	160	145	115	573
Nee	2	2	11	7	22
Planologisch strijdig gebruik	**36**	**35**	**41**	**27**	**139**

Informatie over de reden van afwijzing of vertraging: hoe vaak is er sprake van een onvolledige aanvraag, hoe vaak van problemen in de afstemming met andere diensten of overheden, welke andere oorzaken zijn er aan te wijzen?

Een afwijzing vindt plaats wanneer een aanvraag niet voldoet aan de eisen en voorschriften van vijf toetsingskaders, te weten het bestemmingsplan, de bouwverordening, het bouwbesluit, welstandsbeleid en monumentenwetgeving. Na een negatief advies krijgt de aanvrager een redelijke termijn om zijn aanvraag te verbeteren. Indien dat niet lukt volgt een weigering. Een vertraging kan verschillende oorzaken hebben. Zo kan een advies langer duren dan afgesproken doordat zaken in de praktijk complexer liggen dan is ingeschat. Het kan ook zo zijn dat de vergunningaanvrager een langere termijn nodig heeft om de aanvraag aan te passen of aan te vullen.
Er zijn geen cijfers beschikbaar van het aantal onvolledige aanvragen, maar ODRA schat in dat 70 tot 80% van de aanvragen niet compleet is. Dit heeft zeker ook te maken met de complexiteit van de landelijke indieningsvereisten.
Het is niet altijd op voorhand duidelijk hoe het beste met waardevolle aspecten van een pand of bouwwerk moet worden omgegaan. Het komt in de praktijk dan ook geregeld voor dat ODRA en gemeente Arnhem over aspecten van een vergunningaanvraag afstemming moeten zoeken. Hoe vaak dit tot vertraging van de procedure leidt is niet bekend.

Het rapport van het interne onderzoek naar de samenwerking tussen gemeente en ODRA waarnaar in de brief 3 december 2019 wordt verwezen.
Zie bijlage.

Hoogachtend,
Namens het college van burgemeester en wethouders
Hans de Vroome
Cathelijne Bouwkamp

Foto stand van zaken samenwerking tussen Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) en gemeente Arnhem

Omgevingsdienst Regio Arnhem

GEMEENTE Arnhem

December 2018

Antoine Nikkessen

Indeling rapportage

- Opdracht
- Onderzoeksvragen
- Invalshoeken/vragen voor vaststelling beoordeling samenwerking
  - Op de goede weg samen?
  - Netwerk professioneel georganiseerd?
  - Goed persoonlijk samengewerkt?
  - Recht gedaan aan elkaars belangen?
  - Gedeelde ambitie van partners?
- Conclusies en aanbevelingen
- Vervolgaanpak ODRA en gemeente Arnhem

Opdracht

Opdracht: 0-meting uitvoeren (‘foto’) naar de wijze waarop in de afgelopen periode (en de huidige situatie) is/wordt samengewerkt (op alle niveaus) tussen de ODRA en de gemeente Arnhem.

Opdrachtgever: Erik van Aalzum, clustermanager beleid en strategie (in overleg met Cora Smelik/directeur ODRA)

Project uitvoerder: Antoine Nikkessen

Onderzoeksvragen

- Is er een duidelijke opdrachtgever/opdrachtnemer relatie? En functioneert deze ook als zodanig? Wordt deze formele rol ook op de juiste wijze ingevuld (volgens beide partijen)?
- Wat zijn de verschillen in samenwerking t.o.v. de kaders (o.a. Nota Verbonden Partijen) en zijn er eventueel blinde vlekken? En zijn de eventuele verschillen opgetreden door bestuursbesluiten of door andere redenen?
- Is er over en weer voldoende begrip voor elkaar bij verschil van inzicht (op welk vlak dan ook) en hoe wordt dit over het algemeen opgelost?
- Hoe wordt de samenwerking op alle niveaus (bestuur en ambtelijk) tussen de ODRA en Arnhem ervaren? En verschilt deze t.o.v. andere deelnemende partijen binnen de ODRA? Wat wordt er in dit verband gedaan met de klanttevredenheidsmetingen die de ODRA sinds vorig jaar heeft geintroduceerd?
- Gaat het voornamelijk om een verschil van inzicht in financiën (nakomen financieringsmethodiek) of zijn er nog andere items waarover een duidelijk verschil van mening bestaat?
- Hoe is de samenwerking rondom de invoering van de omgevingswet vorm gegeven?
- Is helder welk taken bij de ontvlechting naar de ODRA zijn overgegaan en welk budgetten daar aan gehangen zijn?
- Welke suggesties zijn er om de samenwerking constructief te verbeteren?

Arnhem GEMEENTE

Invalshoeken op basis waarvan de samenwerking tussen de ODRA en gemeente Arnhem wordt beoordeeld

Vijf invalshoeken waar vanuit ‘de mate van samenwerking’ wordt beschreven, beoordeeld en (deels) geïnterpreteerd.

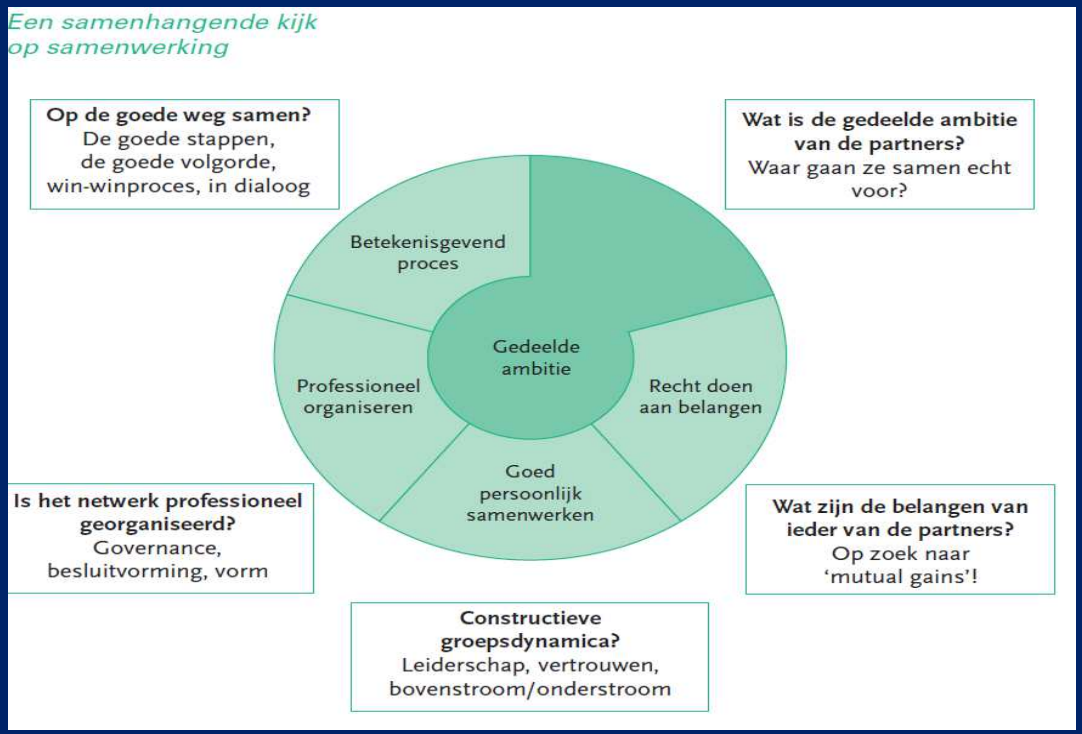

‘Leren samenwerken tussen organisaties’: Kaats/Opheij

Op goede weg samen (betekenisvol proces)?

Worden er goede en constructieve stappen gezet (voor en door beide partijen) zonder al te veel door te duwen en partijen in het proces te verliezen?

- Instellen Initiatief Beraad (sinds maart 2018). In dit beraad werken de ODRA en Arnhem op een constructieve manier samen aan het proces van vergunningverlening. Hier worden ook initiatieven ingebracht en uitspraken in beroep en bezwaarschriften besproken. Dit beraad wordt gemanaged door zowel Arnhem als de ODRA. Van belang is nog wel dat processen worden vastgelegd en in beide organisaties breed worden gecommuniceerd zodat iedereen zich aan dit proces gaat conformeren. Bovendien zijn er verbeterpunten gesignaleerd over een betere kwaliteit van aanleveren van elementen door de ODRA. Arnhem zal intern nog verder moeten afstemmen om te komen tot daadwerkelijk ‘integraal adviseren’ op basis waarvan de ODRA al dan niet kan vergunnen.
- Op bestuurlijk – en ambtelijk (management) niveau is tussen beide organisaties sprake van een open dialoog en wordt er ingezet op ‘de relatie’. Dit was ‘nodig’ gezien de historie en is ook mogelijk geworden door wisselingen van verschillende belangrijke keyspelers. Dit alles zonder dat de professionele en zakelijke manier van werken uit het oog wordt verloren.
- Arnhem en ODRA werken in projecten samen aan de implementatie van de Omgevingswet. Van belang is ‘de veranderende rollen’ van beide partijen hierin goed te monitoren en met elkaar te delen.
- ODRA is op weg van een pionier naar een volwassenorganisatie. Verbeterplannen (control) zijn ontwikkeld om ‘de basis op orde te brengen’ (inclusief financieringsvraagstukken), DVO’s worden geactualiseerd, KPI’s verder ontwikkeld, zaaksystemen geïmplementeerd/aangepast en klanttevredenheidsonderzoeken doorontwikkeld en verder uitgezet. Van belang is dat voor beide partners de verbetering naar een volwassenorganisatie zichtbaar zijn en de plannen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd (zoals afgesproken).
- Vanaf 2020 zal de planning en control cyclus van de ODRA in de pas lopen met die van Arnhem (en de andere partners). Dit conform de Wet Gemeenschappelijke Regeling
- De (nieuwe) bestuurder (van zowel de ODRA als gemeente Arnhem) wordt door zowel de medewerkers van de ODRA als de gemeente Arnhem op een goede wijze geadviseerd en ondersteund.

Arnhem GEMEENTE

Op goede weg samen (betekenisvol proces)?

- “De Blackbox” (van bedrijfsvoering en producten) wordt steeds verder geopend met het doel ‘meer transparantie’ te creëren om het vertrouwen te (her)winnen. Naast het vertrouwen (soft control) zal een minimale set aan instrumenten nodig zijn om toezicht, verantwoording en sturing mogelijk te maken. Deze hard controls moeten verder ontwikkeld c.q. geactualiseerd worden.
- De afspraak is gemaakt dat vanaf 2020 met outputfinanciering (-sturing) wordt gewerkt. In de ontwikkeling hier naar toe worden zowel bestuurders als ambtenaren betrokken. De oorspronkelijke afspraak was vanaf 2017 met outputfinanciering te werken.
- ODRA profileert zich en verzorgt presentaties voor alle gemeenteraden. De ODRA stelt zich ook kwetsbaar op en heeft een plan voor verbetering (waarover ook weer wordt gerapporteerd)
- Invoering van de maandelijkse rapportages met urenverantwoording. De betrouwbaarheid van deze rapportages is nog een zorg en rapportages verdienen nog meer toelichting en duiding.
- ODRA werkt met kengetallen die doorontwikkeld worden. Mooi zou zijn dat deze nog verder worden geobjectiveerd en worden gestaafd en vergeleken met kengetallen van andere omgevingsdiensten (benchmarken).

Conclusie:

De ODRA en Arnhem zijn op de goede weg om de samenwerking te verbeteren en zodoende het vertrouwen in elkaar te (her) winnen. Hiervoor zijn veel constructieve stappen gezet en concrete afspraken gemaakt. Om deze goede stap naar samenwerking te continueren en vast te houden is het nu wel van belang dat gemaakte afspraken worden nagekomen en verbeterstappen voor iedereen in de organisatie zichtbaar worden. Sturing vanuit beide organisaties hierin is een belangrijke voorwaarde tot succes.

Netwerk professioneel georganiseerd?

Is het netwerk professioneel georganiseerd (o.a. governance, processen, afspraken en besluitvorming)?

- Gemeenschappelijke regeling ODRA (governance), DVO (2013), PDC (2019), werkprogramma 2019 begroting (2019), jaarverslag (2017), (maand) rapportages en AB & DB verslagen zijn beschikbaar. Onderdelen moeten nog wel worden geactualiseerd, betrouwbaarder gemaakt worden en verder worden afgestemd op de cyclus van de gemeente Arnhem. Dit alles is nodig om daadwerkelijk te kunnen sturen, toezicht te houden en verantwoording af te kunnen leggen.
    - Maandelijks rapportages worden aangeleverd over de gerealiseerde uren. Deze zijn (te) uitgebreid (kunnen eenvoudiger), moeten betrouwbaarder en meer worden voorzien van toelichting en duiding om uiteindelijk op te kunnen sturen .
    - De DVO is na de oprichting niet meer geactualiseerd (wel in planning). Bij de oprichting is afgesproken dat dit uiterlijk 5 jaar na de start van de GR integraal zou worden herzien.
- Het instellen van het Initiatief Beraad (sinds maart 2018) heeft een constructieve bijdrage geleverd aan het totale proces van vergunningverlening. Arnhem draagt zorg voor integrale adviezen op basis waarvan de ODRA al dan niet vergunningen kan verlenen. De bijbehorende processen dienen nog wel uitgewerkt te worden en in beide organisaties verder worden gecommuniceerd zodat iedereen zich hieraan kan conformeren. Daarnaast is het voor Arnhem een uitdaging om daadwerkelijk één integraal advies te formuleren.
- De essentie van een GR (het op afstand zetten van een organisatie) is dat de opdrachtgever* stuurt op het ‘wat’ en de opdrachtnemer bepaalt ‘hoe’ het wordt uitgevoerd. Arnhem ‘bemoeit’ zich echter (te) veel met het ‘hoe’. Dit wordt mede veroorzaakt door financiële tegenvallers, het (nog) ontbreken van de transparantie in de bedrijfsvoering van de ODRA en het (nog) ontbreken van outputfinanciering.

** In nota’s, kaders (voor opdrachtgeverschap) en ander documenten van de gemeente Arnhem wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds ‘eigenaarschap’ en anderzijds ‘opdrachtgeverschap’. In plaats van opdrachtgever (en opdrachtnemer) kunnen hiervoor ook de termen klant en leverancier worden gebruikt. Ook de term ‘partner’ van elkaar met ieder zijn eigen verantwoordelijkheden kan worden gebruikt.*

Netwerk professioneel georganiseerd?

- De veranderende rol voor medewerkers van Arnhem en de ODRA in een organisatie die moet gaan werken in een opdrachtgever/opdrachtnemersrol lijkt nog niet overal voldoende doordrongen. Er worden nog (te) vaak werkzaamheden uitgevoerd zonder dat daar (formele) opdrachten tegenover staan. Er lijkt soms een verschil van inzicht bij medewerkers over de balans tussen ‘werken op basis van vertrouwen’ en ‘zakelijke prestatieafspraken’.
- De aandacht in de samenwerking gaat (te) vaak om financiën en nog te weinig om de kwaliteit.
- Door de gekozen vorm van ‘urenafrekening’ in 2018 en 2019 is ‘sturen’ op het realiseren van beleidsdoelen en producten nauwelijks mogelijk en risicovol. Met het besluit hierover in het AB is dit risico (impliciet) genomen.
- Een integrale klanttevredenheidsonderzoek van essentieel belang in een opdrachtgever/ opdrachtnemer (klant/leverancier) relatie wordt (nog) niet uitgevoerd.
- Hoewel in de DVO aangegeven, worden er geen periodieke evaluatiemomenten ingebouwd om te bezien in hoeverre het beleid en de kaders nog passen en eventueel moeten worden aangepast. Dit staat wel expliciet in de DVO aangegeven.
- Het lijkt lastig voor de ODRA als ‘leverancier’ om flexibel op een veranderende vraag te kunnen anticiperen (gedurende het jaar).
- Arnhem maakt ambtelijk en bestuurlijk (te) weinig onderscheid tussen de rol van ‘eigenaar’ en ‘opdrachtgever’ (in de rol van klant/leverancier). Zowel ambtelijk als bestuurlijk wordt gevraagd in beide rollen, soms met tegenstrijdige belangen, te opereren. In de eigenaarsrol gaat het vooral om de lange termijnvisie en levensvatbaarheid van de organisatie. Opdrachtgeverschap (gedelegeerd) staat meer in het teken van het realiseren van beleidsdoelen en effecten. Er is binnen Arnhem een relatie met programmamanagement c.q. formeel opdrachtgeverschap. Deze is nog niet helemaal uitgekristalliseerd, maar de contouren van een taakverdeling zijn in de maak. De praktijk zal nog moeten uitwijzen of deze gaat functioneren.

Netwerk professioneel georganiseerd?

- Om de rol van eigenaar en die van opdrachtgever goed in te kunnen vullen zal er binnen Arnhem meer (inhoudelijke) ondersteuning nodig zijn:

  Opdrachtgever:

  - Beleidsdoelen en -kaders moeten worden doorontwikkeld op grond waarvan de ODRA haar werkzaamheden uitvoert. Hiervoor zal binnen Arnhem o.a. op het gebied van bouw- en woningtoezicht, handhavingsbeleid (kamerverhuur, shishalounges) en milieukaders meer expertise moeten worden ingezet. Dit is o.a. nodig om als opdrachtgever (klant) en partner het juiste tegenwicht te kunnen bieden, prioriteiten te stellen en richting het bestuur beter te kunnen adviseren (en niet alleen afhankelijk te zijn van de expertise van de ODRA).
  - Daar waar in het proces (bijv. bij vergunnen van afwijkingen bestemmingsplannen) de ODRA afhankelijk is van de inbreng van de gemeente Arnhem zal deze ondersteuning verder moeten worden gestroomlijnd.
  - Het juiste werkprogramma moet in kwantiteit en kwaliteit worden vastgesteld.
  - De voortgang hiervan bewaken en vaststellen of dit binnen de financiële kaders gebeurt.
  - Zorgdragen dat de relatie tussen kosten van de ODRA en de inkomsten uit leges beter op elkaar worden afgestemd. Hiervoor zal meer (financiële) ondersteuning nodig zijn om bijv. de legesverordening te actualiseren en de mate van kostendekkende vast te stellen.

Eigenaar:

- Meedenken vanuit het belang van continuïteit en efficiënte bedrijfsvoering van de ODRA (en dit binnen Arnhem afstemmen).
- De consequenties van de invoering van omgevingswet voor ODRA en Arnhem inzichtelijk maken.
- Op basis van de uitvoering van de Nota Verbonden Partijen (risicokompas) in samenspraak met de ODRA een beheersstrategie vaststellen. Op basis van het huidige risicokompas is de ODRA een risicovolle partij voor Arnhem. Deze strategie is tot nu toe onvoldoende gedeeld met de ODRA en de vraag is of hier voldoende op beheerst/gestuurd wordt.

Netwerk professioneel georganiseerd?

- De hard-controls zijn aanwezig en worden doorontwikkeld. Er wordt geïnvesteerd in soft-controls (vertrouwen, investeren in de onderlinge relatie, aanspreken op gedrag, maar ook leren, verbeteren en veranderen) waaraan het in het verleden nog wel eens heeft ontbroken. Good governance gaat om de balans tussen controle (checks en balances) en de wijze waarop sturing plaatsvindt en vertrouwen aan elkaar wordt gegeven. Van belang is dat deze beheersing die is ingezet op bestuurlijk en managementniveau ook zijn doorwerking krijgt naar ‘de werkvloer’.

Conclusie:

Er is nog geen sprake van een optimale check and balances tussen ODRA en de gemeente Arnhem. Wel is er een basis aanwezig om naar een professioneel georganiseerde relatie toe te groeien met daarin voldoende waarborgen ingebouwd voor een goede balans van sturen en verantwoorden. Een deel van formele documenten, rapportages, overeenkomsten e.d. moet echter nog wel worden geactualiseerd en op onderdelen worden (door) ontwikkeld om van een zakelijke en professionele relatie te kunnen spreken. Om de verschillende rollen binnen Arnhem goed uit te kunnen voeren zal er op specifieke gebieden meer ondersteuning nodig zijn om als een goede counterpart van de ODRA te kunnen fungeren. Dit is ook van belang om goede kaders, prioriteiten en beleidsuitgangspunten te formuleren waarbinnen de ODRA haar werk kan uitvoeren. Daarbij is het voor Arnhem van belang de rollen van ‘eigenaarschap’ en ‘opdrachtgever’ beter te scheiden.

Goed persoonlijk samengewerkt?

Bij samenwerking gaat het zowel om inhoudelijke argumenten als om persoonlijke verhoudingen en relaties.

- Er is een breed gedragen beeld dat medewerkers van ODRA en gemeente Arnhem ‘goed met elkaar kunnen samenwerken en elkaar makkelijk weten te vinden’. Samenwerking gebeurt doorgaans in een goede sfeer.
- Historisch is dit, op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau, niet altijd zo geweest. Er wordt nu geïnvesteerd in ‘de relatie’ om een goede en constructieve samenwerking verder te borgen. Dit wel met de intentie om dit op een professionele en zakelijke manier te doen.
- Samenwerking tussen ODRA en Arnhem in hetzelfde gebouw heeft voordelen (snel en gemakkelijk contact) maar ook nadelen (‘uitvoering van opdrachten zonder ‘opdracht’). Het blijft zoeken naar een goede balans tussen ‘vertrouwen’ en professionele/zakelijke verhouding tot elkaar. ‘Er zijn medewerkers die vinden dat er nog op dezelfde manier wordt samengewerkt als voor de oprichting van de ODRA’ .
- De bereidheid van de ODRA en Arnhem om aan dit onderzoek (‘de foto van de samenwerking’) mee te werken toont aan dat er een constructieve instelling is om de samenwerking te verbeteren (op elk niveau). Er is ruimte voor dialoog en discussie.
- Toch zijn er op onderdelen (inhoud, organisatievorm, verantwoordelijkheidsverdeling) ook duidelijk verschillen in meningen te constateren bij medewerkers van beide organisaties. Om deze verschillen te overbruggen zou het goed zijn dat het management van beide organisaties op onderdelen nog meer stuurt, de verantwoordelijkheden en bevoegdheden nog duidelijker belegd en besluiten nog meer en duidelijker (binnen de eigen organisatie) communiceert.
- Het gebruik van terminologie staat soms een constructieve samenwerking in de weg. Er zijn gevoeligheden rond het gebruik van termen als opdrachtgever/opdrachtnemer, partner en klant/leverancier relatie

Conclusie

Medewerkers van beide organisaties konden en kunnen goed met elkaar samenwerken. De veranderende positie van de beide organisaties tot elkaar heeft op een aantal punten echter wel tot spanningen in de samenwerking geleid. Er zijn al stappen gezet om dit te verbeteren maar investeringen op alle niveaus zijn nodig om naar een optimale samenwerking te groeien.

Gemeente Arnhem

Recht gedaan aan elkaars belangen?

Wordt er rekening gehouden met elkaars belangen en is men op zoek naar een win-win situatie?

- De belangen en inbreng van de (elf) partners in de ODRA zijn dusdanig verschillend dat het vaak lastig is alle partijen op één lijn te krijgen. Vooral daar waar een besluit (negatieve) financiële consequenties heeft voor een partner zorgt dit voor ‘onrust’ (o.a. de uitwerking van de verdeling programmakosten en overschrijding van kosten). Een ondoorzichtige bedrijfsvoering van de ODRA en de soms conflicterende opstelling van de gemeente Arnhem hebben in het verleden niet bijgedragen aan het zoeken naar een win-win situatie voor beide partners.
- In het partneroverleg (ambtelijk) worden de verschillen in belangen zichtbaar en deze dragen niet altijd bij aan een constructieve samenwerking (wordt soms een constructieve opstelling vanuit alle perspectieven gemist).
- Arnhem heeft niet altijd het gevoel gehad dat de ODRA wil bijdragen aan een oplossing van de financiële problematiek van Arnhem. Dat had o.a. te maken met de wijze van begroten door de ODRA, het niet flexibel kunnen inspringen op een veranderende vraag van Arnhem en het ontbreken van inzicht aan de kostenkant. Daarentegen had de ODRA het gevoel dat het bij Arnhem bijna alleen om de kosten ging en bijna nooit om de kwaliteit van haar producten. Dit heeft voor de beeldvorming binnen en tussen de organisaties invloed gehad op de samenwerking. Er lijkt te weinig gezocht te zijn naar een win-win situatie voor beide partijen.
- Bestuurlijk is er ook weinig animo geweest te lobbyen met partners om iets gezamenlijk te willen bereiken. In de huidige situatie staat samenwerking centraal en lijkt er meer rekening gehouden te worden met de belangen van de ODRA en de gemeente Arnhem.
- Er zijn inhoudelijk verschillen over het processen wat er wel en niet toe moet behoren (bijvoorbeeld bij BAG, Erfgoed). Deze inhoudelijk verschillen hebben nog al eens geleid tot het verstarren in eigen standpunten zonder gezamenlijk te zoeken naar oplossing (een win-win situatie).
- Er bestaan (ook op werkvloer niveau) duidelijk verschillen en opvattingen over wie waar verantwoordelijk is bij beide organisaties. Dit leidt soms tot beeldvorming over elkaar die niet bijdraagt aan een goede samenwerking.

Arnhem GEMEENTE

Recht gedaan aan elkaars belangen?

- Zowel bestuurlijk als ambtelijk wordt nu vaker gezocht naar een win-win situatie voor beide partijen. Er is vertrouwen dat met outputfinanciering de financiële huishouding inzichtelijk wordt en kosten en prognoses beter gemaakt kunnen worden. Dit moet zorgen voor meer inzicht, flexibiliteit (inspringen op de vraag) en stabiliteit. Tot die tijd zal er op basis van casuïstiek (zoals bijvoorbeeld bij kamerverhuurbedrijven) gezocht worden naar oplossingen die voor beide partijen acceptabel zijn.
- In de toekomst zal het waarschijnlijk minder vaak voorkomen dat er door Arnhem een zienswijze op de begroting wordt ingediend. Dat gebeurde in het verleden regelmatig wat als indicatie kan worden gezien voor de wijze waarop er minder goed werd samengewerkt en met elkaar werd rekening gehouden.
- De ODRA beschouwt zich vaak als onafhankelijke partij die op basis van haar expertise ook ‘onafhankelijke kan en mag adviseren’ naar bestuurders toe. En volgens enkele geïnterviewden dit ook doet omdat ambtenaren dit (om verschillende redenen) nalaten. Vraag is in hoeverre er sprake is van ‘onafhankelijk advies’ en of dit wel past binnen een opdrachtgever/opdrachtnemer (klant/leverancier) relatie?
- Het beeld dat er in het verleden niet altijd gezocht werd naar een win-win situatie kwam enerzijds door de pioniersfase waarin de organisatie verkeerde maar anderzijds ook door de slechte economische situatie waarin er op allerlei gebied moest worden bezuinigd. De huidig ingeslagen constructieve samenwerking zal ook bij een economische teruggang vastgehouden moeten worden.

Conclusie

Het is duidelijk dat er een verschil in belang is tussen de ODRA en de gemeente Arnhem. Arnhem is één van de 11 deelnemers binnen de GR maar heeft wel veel taken ingebracht. Hoewel Arnhem mede-eigenaar is van de ODRA lijkt zij in het in het verleden niet altijd rekening gehouden te hebben met de positie en het belang van de ODRA toen deze verzelfstandigd werd. Dit heeft over en weer tot een starre houding geleid. De koers om ‘meer vanuit elkaars belang’ te denken en te handelen is ingezet.

De praktijk zal nog moeten uitwijzen of dit ook daadwerkelijk gaat gebeuren.

Gedeelde Ambitie van partners?

Is er een gedeelde ambitie (gevoel): kunnen we samen meer bereiken dan ieder voor zichzelf?:

Argumentatie in nota over de oprichting ODRA: VTH op een hoger *kwaliteitsniveau* brengen en op termijn een *kostenbesparing* realiseren. Om dit te bereiken sluiten partners dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) af. In deze DVO's zijn uitgangspunten en afspraken geformuleerd over de professionele relatie/verhouding opdrachtgever-opdrachtnemer. Daarbij is afgesproken dat de eerste jaren van de DVO als 'leerjaren' zouden worden aangemerkt.

- De ambitie van de ODRA en de gemeente Arnhem lagen nogal uiteen. De ambitie van de ODRA was en is vooral gericht op het leveren van een *goede kwaliteit* voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Gemeente Arnhem stuurt/stuurde echter (om verschillende redenen) meer op *kosten en kostenbesparing*.
- De ODRA verzorgd mede daarom presentaties aan gemeenteraden om m.n. de (inhoudelijk) maatschappelijke waarde van de ODRA naar voren te brengen ('openen black box').
- Er wordt een themasessie 'outputfinanciering' voor bestuurders georganiseerd.
- Medewerkers worden over en weer betrokken bij projectgroepen (o.a. implementatie Omgevingswet, outputfinanciering).
- De wil om 'samen te werken' en 'door te ontwikkelen' (lerende organisatie) worden steeds meer uitgesproken. Samen werken als partners met elkaar is een belangrijke ambitie die door het bestuur en management van Arnhem wordt onderstreept. Van belang hierbij is dat de medewerkers van beide organisaties hierin worden meegenomen.
- Partners binnen de ODRA hebben verschillende taken en onderdelen van taken in de GR ondergebracht. Dat maakt dat de belangen van de partners in de rol van opdrachtgevers vaak (zo) verschillend dat de vraag gerechtvaardigd is of er wel sprake is/kan zijn van een gedeelde ambitie van het totaal? De 'grote' verschillen in belangen hebben ook vaak indirect negatieve invloed (gehad) op de samenwerking tussen Arnhem en de ODRA

Gedeelde Ambitie van partners?

- Als grootste knelpunt van bestuurders (partners) van de ODRA is aangegeven ‘het gebrek aan vertrouwen in de administratie (‘wordt hard aan gewerkt en zijn op de goede weg’). Dit wordt ambtelijk en bestuurlijk onderkend.
- De gemeente Arnhem heeft in de coalitieonderhandelingen nog geen structureel extra budget voor de ODRA toegewezen. Dit zal waarschijnlijk separaat in de perspectiefnota gaan gebeuren. Dat kan een indicatie zijn in hoeverre het bestuur van Arnhem de ODRA wil ondersteunen en vertrouwen heeft in (de bedrijfsvoering van) de ODRA.
- Er is geen eensluidend beeld over de formele betekenis en uitwerking van de opdrachtgever-opdrachtnemer rol bij medewerkers van beide organisaties. Dit lijkt effect te hebben op de houding en gedrag (cultuur) van een deel van de medewerkers hoe hier mee om te gaan. Uitspraken als ‘meer de regie willen/moeten nemen’, ‘allergisch voor het woord opdrachtgever’, ‘er is eigenlijk niets veranderd’, ‘casemanagers lijken hun eigen winkeltje te hebben’, onderstrepen dit.
- Een verzoek van Arnhem (in 201.) om een externe doorlichting van de bedrijfsvoering van de ODRA uit te laten voeren heeft aangegeven dat het vertrouwen in de ODRA toen niet heel groot was. Het tegelijkertijd inzetten op de relatie en het doorontwikkelen van de professionaliteit (met outputfinanciering) moet dit vertrouwen herwinnen en zo mogelijk verder versterken.

Conclusie

Bij de start van de ODRA is er een gezamenlijke ambitie geformuleerd en zijn doelen weergegeven die met de oprichting van de ODRA zouden worden bereikt. In de tijd daarna constateren we dat dat de ambitie van beide partners uiteen is gaan lopen. De ODRA wilde vooral het accent leggen op de kwaliteit terwijl Arnhem vooral gericht was/is op kostenbeheer. Er is op dit moment ook nog geen ‘uitgesproken’ (en uitgeschreven) gezamenlijke ambitie die past in de doelen waarvoor de organisatie is opgericht. Er is wel een ambitie hieraan gezamenlijk te gaan werken. Deze ambitie tot samenwerking kan helpen om de gezamenlijke ambitie waarvoor de ODRA is opgericht weer nieuw leven in te blazen.

Conclusies (vanuit de 5 invalshoeken)

- De De ODRA en Arnhem zijn op de goede weg om de samenwerking te verbeteren en zodoende het vertrouwen in elkaar te (her) winnen. Hiervoor zijn veel constructieve stappen gezet en concrete afspraken gemaakt. Om deze goede stap naar samenwerking te continueren en vast te houden is het nu wel van belang dat gemaakte afspraken worden nagekomen en verbeterstappen voor iedereen in de organisatie zichtbaar worden. Sturing vanuit beide organisaties hierin is een belangrijke voorwaarde tot succes.
- Er is nog geen sprake van een optimale check and balances tussen ODRA en de gemeente Arnhem. Wel is er een basis aanwezig om naar een professioneel georganiseerde relatie toe te groeien met daarin voldoende waarborgen ingebouwd voor een goede balans van sturen en verantwoorden. Een deel van formele documenten, rapportages, overeenkomsten e.d. moet echter nog wel worden geactualiseerd en op onderdelen worden (door) ontwikkeld om van een zakelijke en professionele relatie te kunnen spreken. Om de verschillende rollen binnen Arnhem goed uit te kunnen voeren zal er op specifieke gebieden meer ondersteuning nodig zijn om als een goede counterpart van de ODRA te kunnen fungeren. Dit is ook van belang om goede kaders, prioriteiten en beleidsuitgangspunten te formuleren waarbinnen de ODRA haar werk kan uitvoeren. Daarbij is het voor Arnhem van belang de rollen van ‘eigenaarschap’ en ‘opdrachtgever’ beter te scheiden.
- Medewerkers van beide organisaties konden en kunnen goed met elkaar samenwerken. De veranderende positie van de beide organisaties tot elkaar heeft op een aantal punten echter wel tot spanningen in de samenwerking geleid. Er zijn al stappen gezet om dit te verbeteren maar investeringen op alle niveaus zijn nodig om naar een optimale samenwerking te groeien.
- Het is duidelijk dat er een verschil in belang is tussen de ODRA en de gemeente Arnhem. Arnhem is één van de 11 deelnemers binnen de GR maar heeft wel veel taken ingebracht. Hoewel Arnhem mede-eigenaar is van de ODRA lijkt zij in het in het verleden niet altijd rekening gehouden te hebben met de positie en het belang van de ODRA toen deze verzelfstandigd werd. Dit heeft over en weer tot een starre houding geleid. De koers om ‘meer vanuit elkaars belang’ te denken en te handelen is ingezet. De praktijk zal nog moeten uitwijzen of dit ook daadwerkelijk gaat gebeuren.
- Bij de start van de ODRA is er een gezamenlijke ambitie geformuleerd en zijn doelen weergegeven die met de oprichting van de ODRA zouden worden bereikt. In de tijd daarna constateren we dat dat de ambitie van beide partners uiteen is gaan lopen. De ODRA wilde vooral het accent leggen op de kwaliteit terwijl Arnhem vooral gericht was/is op kostenbeheer. Er is op dit moment ook nog geen ‘uitgesproken’ (en uitgeschreven) gezamenlijke ambitie die past in de doelen waarvoor de organisatie is opgericht. Er is wel een ambitie hieraan gezamenlijk te gaan werken. Deze ambitie tot samenwerking kan helpen om de gezamenlijke ambitie waarvoor de ODRA is opgericht weer nieuw leven in te blazen.

Eindconclusie

Er is ten opzichte van het verleden een duidelijke vooruitgang te constateren in de samenwerking tussen de ODRA en gemeente Arnhem.

De ODRA en de gemeente Arnhem werken nu samen aan een verbetering van de relatie. Dat is de basis voor het (her) winnen van vertrouwen in elkaar. Het ‘vertrouwen’ dat de ‘basis’ moet vormen van waaruit aan de andere elementen uit de onderstaande piramide (en de vijf invalshoeken) constructief kan c.q. moet worden gewerkt. Dit met het uiteindelijke doel een gezamenlijk beter resultaat neer te zetten voor onze burgers, bedrijven en andere doelgroepen.

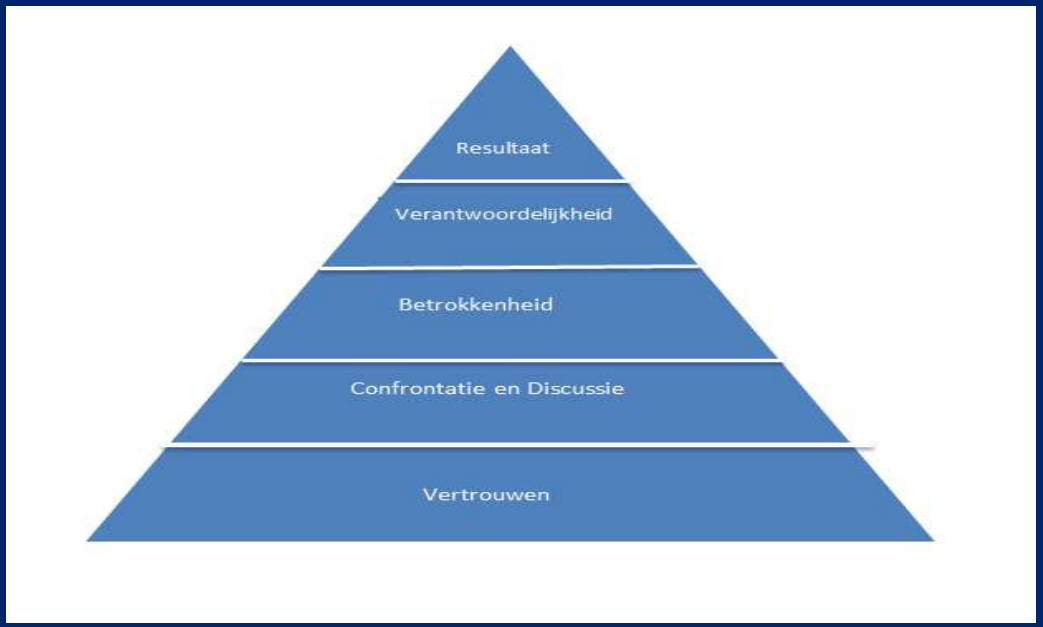

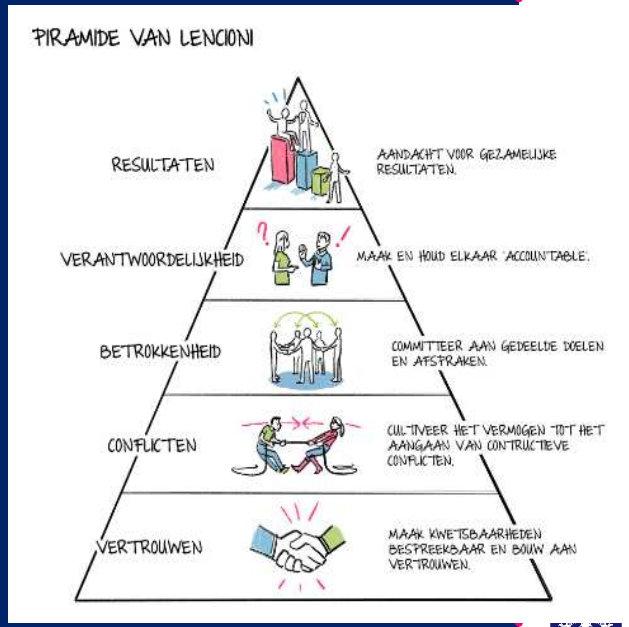

Aanbevelingen

ODRA :

- Sterke monitor op alle verbetervoorstellen en zorgen dat deze binnen afgesproken planning worden uitgevoerd.
- Actualiseren van een aantal formele documenten (o.a. DVO, PDC e.d.).
- Processen uit Initiatief Beraad vastleggen, communiceren en verder door ontwikkelen, zodanig dat iedereen zich hieraan gaat conformeren.
- Sterke sturing op (de consequenties van) de implementatie van de Omgevingswet.
- Door ontwikkelen managementrapportages en kengetallen (inclusief benchmarken).
- Inzetten op klanttevredenheidsonderzoeken.
- Een systematiek ontwikkelen om flexibeler op de klantvraag te kunnen anticiperen.
- Zorg dragen voor een ‘gedragen’ implementatie van de outputfinanciering.

Gemeente Arnhem:

- Meer duidelijkheid creëren in de verschillende rollen van eigenaar en opdrachtgever richting ODRA.
- Meer ondersteuning bij de uitvoering van de rollen van opdrachtgever en opdrachtnemer met meer inzet op beleid (prioritering) rondom bouwen, milieu en handhaving.
- Een sterkere relatie leggen tussen kosten van de ODRA en de inkomsten uit leges; hierbij verantwoordelijkheden voor actualisatie van legesverordening en kostendekkendheid van vergunningen belleggen.
- Vanuit de ‘eigenaar rol’ (op basis van de Nota Verbonden Partijen) gezamenlijk een beheersstrategie formuleren om de risico’s zo veel mogelijk te beperken.
- Processen uit Initiatief Beraad vastleggen, communiceren en verder door ontwikkelen, zodanig dat iedereen zich hieraan gaat conformeren.
- Voor het proces van vergunningverlening streven naar één integraal advies.
- Het accent verleggen van sturen op kwaliteit (in plaats van alleen sturen op kosten).

Aanbevelingen

Arnhem en ODRA:

- Zorg dragen dat de versterking op de inzet op ‘de relatie’ verder gaat dan alleen op managementniveau. Het management geeft ‘het voorbeeld’ maar is ook aan zet om dit in beide organisaties te faciliteren en organiseren.
- Zorg dragen dat er een goede afweging van ‘werken op basis van vertrouwen’ en ‘zakelijke prestatieafspraken’ wordt gemaakt (en hierin duidelijke uitgangspunten/richtlijnen formuleren voor alle medewerkers binnen zowel de ODRA als gemeente Arnhem).
- De rollen van beide partijen (partners, klant-leverancier, opdrachtgever-opdrachtnemer) openlijk met elkaar bespreken en hierin tot een consensus komen. Samen proberen de gevoeligheden en betrekkelijkheden van gebruikte terminologieën te onderkennen en bespreken binnen de organisaties.
- Een gezamenlijke ambitie van beide partijen (opnieuw) vaststellen, opschrijven en vervolgens deze samen nastreven.
- Gezamenlijk tot een visie over de implementatie van de omgevingswet komen en vervolgens de consequenties daarvan voor beide organisaties in beeld brengen.

Ambitie (bij een ideale) samenwerking

De ambitie is om gezamenlijk toe te werken naar een volwassen relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. Beide partijen bouwen aan vertrouwen: op basis van zakelijkheid en professionaliteit wordt gewerkt aan een dienstverlening met een hoge kwaliteit, waarin opdrachtgever en opdrachtnemer relevante informatie met elkaar delen. Door persoonlijk contact en wederzijds begrip en inlevingsvermogen in elkaars complexiteit wordt toegewerkt naar een partnership gebaseerd op vertrouwen en ruimte voor ieders professionaliteit.

Een samenwerking is kansrijk wanneer mensen en organisaties met elkaar weten te verbinden in een betekenis gevend proces dat recht doet aan de belangen en gericht is op een betekenisvolle ambitie. Het is de grote opgave om daarvoor de juiste condities te scheppen

17 m 35

D66 PvdA VVD SP

Motie: Nieuwe realiteit, nieuwe werkwijze

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017, bij de behandeling van het agendapunt *'ODRA MJPB 2018-2021'*;

Constaterende dat:

1. De ODRA in 2016 en naar verwachting in 2017 te maken heeft met kostenoverschrijdingen als gevolg van minder legesopbrengsten door gemiddeld kleinere omvang van bouwprojecten;
2. De begroting van Arnhem geen ophoging van het budget voor bouwtaken toelaat;
3. Een stedelijke ontwikkeling bestaande uit meer kleinere projecten eerder een nieuwe realiteit is dan een tijdelijk fenomeen.

Overwegende dat:

1. Het overschrijden van het budget moet worden voorkomen, zoals ook verwoord in de zienswijze;
2. Het verhogen van bouwleges geen wenselijke ontwikkeling is;
3. Er vooralsnog – in afwachting van het omgevingsplan – veel verschillende toetsingskaders bestaan voor bouwactiviteiten, die niet altijd bij initiatiefnemers bekend zijn;
4. Een efficiëntere afhandeling van aanvragen door de omgevingsdienst mogelijk is, als aanvragen vaker in één keer volledig zijn en binnen de vergunbare mogelijkheden vallen;
5. De gemeente Arnhem reeds beschikt over de technische faciliteiten om dergelijke informatie te delen, op arnhem.maps.arcgis.com, maar deze weinig bekend zijn;
6. Een efficiëntere afhandeling zoals hier voorgesteld ook bijdraagt aan een betere dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers.

Verzoekt het College:

1. Door een gezamenlijke aanpak vanuit de gemeentelijke organisatie en de omgevingsdienst te komen tot een situatie waarbij aanvragen efficiënter kunnen worden afgehandeld;
2. Zich hierbij onder andere te richten op:
    a. Het beter informeren van initiatiefnemers over de vereisten van een aanvraag omgevingsvergunning;
    b. Het beter inzichtelijk maken van alle relevante kaders voor bouwactiviteiten, zoals bestemmingsplannen, beleidsregels en de welstandsnota, bijvoorbeeld via interactieve kaarten, en het communiceren van de beschikbaarheid van deze informatie;
    c. Het informeren van initiatiefnemers over de wijze waarop zij de toetsbaarheid van hun aanvraag omgevingsvergunning kunnen vereenvoudigen.

En gaat over tot de orde van de dag.

D66	PvdA	VVD	SP
Mattijs Loor	Eric Greving	Udo Kelderman	Rob van Sprang

AANGENOMEN

Voor 37 Motie "Nieuwe realiteit, nieuwe werkwijze" (17M35)

Tegen 0

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

37

Aan de gemeenteraad

Datum : 03-12-2019
Zaaknummer : 370615
Contactpersoon : Leo den Uil
Telefoonnummer : 026 3774309

Onderwerp: afhandeling toezeggingen ODRA en afdoening motie 17M35

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de afhandeling van een drietal toezeggingen en een motie betreffende omgevingsdienst ODRA.

Inleiding
Bij de behandeling van de begroting 2020 van ODRA, op 19 juni 2019, heeft wethouder Bouwkamp een aantal toezeggingen gedaan. Volgens afspraak vindt u hierbij de afhandeling van een drietal van deze toezeggingen.

Afhandeling toezeggingen
Toezegging ID 498. Sinds 2017 wordt u periodiek geïnformeerd over ontvangen aanvragen voor een omgevingsvergunning, in strijd met het bestemmingsplan. De aanleiding voor deze periodieke informatie was een verzoek van de toenmalige fractie van Zuid-Centraal, in verband met de delegatie van de bevoegdheid tot het vaststellen van exploitatieplannen aan het college van B&W. Voor de zomer 2019 heeft deze informatie enige tijd stilgelegen door een technische oorzaak. Verzuimd is echter om u hierover te informeren. Hiervoor bieden wij onze excuses aan. Inmiddels is de informatievoorziening weer hersteld.

Toezegging ID 501. Deze betreft het afdoen van de motie 17M35 en het amendement 16A22.
Motie 17M35, *Nieuwe realiteit, nieuwe werkwijze* van 19 juni 2017 vraagt om een gezamenlijke aanpak van gemeente en ODRA met als doel vergunningaanvragen efficiënter af te handelen. In de praktijk heeft dit onderwerp permanente aandacht. ODRA werkt bijvoorbeeld met klantreizen; door vanuit het perspectief van de aanvrager het proces te doorlopen kan zo worden nagegaan waar de informatievoorziening nog beter kan. Dit heeft geresulteerd in een duidelijk stappenplan op de site van ODRA. Daar is ook te vinden aan welke voorwaarden een aanvraag moet voldoen. Daarnaast maken aanvragers van een vergunning veel gebruik van de telefonische helpdesk van ODRA. In januari start ODRA met een laagdrempelig spreekuur voor bewoners en bedrijven. Technische faciliteiten van de

aard van het in de motie vermelde ArcGis zullen op afzienbare termijn in gebruik worden genomen bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Eén van de belangrijkste doelen van de Omgevingswet is juist het goed ontsluiten van alle benodigde informatie. Dit gebeurt straks via het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
Gelet op het hiervoor beschrevene beschouwen wij de motie hiermee als afgedaan.

Met amendement 16A22, *80% op tijd* van 27 juni 2016, verzoekt de gemeenteraad ODRA om bij vergunningverlening bouw de volgende norm op te nemen en de resultaten jaarlijks in de controlecyclus te evalueren: "80% van de reguliere omgevingsvergunningen bouw wordt binnen de reguliere termijn van 8 weken afgehandeld". Omdat het gaat om een specifiek Arnhemse norm rapporteert ODRA het kengetal niet in haar eigen controlecyclus maar wordt het aangeleverd bij de gemeente. Het kengetal wordt jaarlijks opgenomen in de Arnhemse jaarrekening. Sinds het amendement heeft ODRA elk jaar voldaan aan de 80% norm.

Tot slot is toegezegd om de gemeenteraad te informeren over de resultaten van het interne onderzoek naar de samenwerking tussen gemeente Arnhem en ODRA. U vindt hieronder de belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit dit onderzoek.

- ODRA en Arnhem hebben al eerder afspraken gemaakt om de samenwerking te verbeteren en een vertrouwensrelatie op te bouwen. Dit is nodig vanwege de veranderende, steeds zakelijker positie van beide organisaties ten opzichte van elkaar. Het is zaak de afspraken voor iedereen zichtbaar te maken en actief te sturen op doorwerking op de werkvloer. Medewerkers van beide organisaties vinden elkaar en kunnen goed samenwerken. De huidige samenwerking van Arnhem en ODRA binnen het zogenoemde initiatievenberaad levert integrale adviezen op en kan gezien worden als een opstap naar de Omgevingswet.
- Arnhem neemt op verschillende momenten, verschillende rollen in ten opzichte van de ODRA. Arnhem is één van de elf partners van de ODRA, de grootste afnemer van producten, mede eigenaar én dienstverlener. Voor een goede samenwerking is het nodig deze rollen te onderkennen en te handelen vanuit wederzijds erkende belangen. Dit geldt op soortgelijke wijze voor de ambities van beide organisaties. Waar voor Arnhem de nadruk meer heeft gelegen op kostenbesparing, richtte ODRA zich de afgelopen jaren op het verbeteren van de kwaliteit. Door elkaars prioriteiten te erkennen en hier beter rekening mee te houden kan een betere samenwerking bereikt worden.
- De 'checks and balances' kunnen beter. Aan de ene kant moeten onderdelen van de Arnhemse kaders waarbinnen ODRA werkt worden aangescherpt en geactualiseerd. Aan de andere kant kunnen sturing en verantwoording professioneler georganiseerd worden. Geadviseerd wordt meer te werken met kengetallen en actief te sturen op klanttevredenheid.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900-1809 (lokaal tarief) • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

BEHANDELRESULTAAT

Agenderingsverzoek, rondetafelgesprek - 21-04-2021

Agenderingsverzoek "Een soepel proces met gemeente en ODRA"

Initiatiefnemer	VVD en D66
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs, R. Paping en C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Gemici (GL), Loos (VVD), Venhoek (D66), Greving (PvdA), Van der Laak (AC), Witberg (PvdD), Hutten (CDA), Zijlstra (CU) en Hobbelen (AOP).
De fracties van de PVV, DENK/VA en de SP waren niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
Aan het rondetafelgesprek hebben vijf insprekers deelgenomen; vier ondernemers en de directeur van de ODRA. Tijdens het gesprek hebben de insprekers zich voorgesteld en de belangrijkste boodschap aan de raad meegegeven. Vervolgens zijn vragen gesteld door de aanwezige fractievertegenwoordigers en beantwoord door de insprekers.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat het rondetafelgesprek is afgerond. De vervolgbehandeling is voorzien in een technische sessie met ambtenaren over vergunningverlening en daarna een debat met de raadskamer en de portefeuillehouders over het voorliggende onderwerp.
.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

K. Kalthoff

BEHANDELRESULTAAT

Agenderingsverzoek, technische briefing - 17-11-2021

Agenderingsverzoek "Een soepel proces met gemeente en ODRA"

Initiatiefnemer	VVD en D66
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs, R. Paping en C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Van der Loo (GL), Loos (VVD), Venhoek (D66), Bouma (PvdA), Van der Laak (AC), De Groot (PvdD) en Zijlstra (CU).
De fracties van de PVV, CDA, AOP, DENK/VA en de SP waren niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
Tijdens de beraadslaging hebben ambtenaren van de gemeente en de ODRA een presentatie gegeven over het proces van vergunningverlening bij de ODRA en de gemeente. Vervolgens zijn vragen gesteld door de raadskamer.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de technische briefing is afgerond. De vervolgbehandeling is voorzien in een debat met de raadskamer en de portefeuillehouders over het voorliggende onderwerp.
.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

C. Prinsen

BEHANDELRESULTAAT

Agenderingsverzoek 15 december 2021

Agenderingsverzoek “Een soepel proces met gemeente en ODRA”

Documentnummer:	
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Roelofs

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Van der Laak (Arnhem Centraal), Loos (VVD), Venhoek (D66), Van der Loo (GroenLinks), Bouma (PvdA) en Nede (ChristenUnie), De fracties van de PvdD, SP, PVV, DENK/Verenigd Arnhem, AOP en het CDA waren niet vertegenwoordigd.

Verloop
Aan het begin vindt op verzoek van de heren Venhoek en Loos een ordedebat plaats over de vraag of het agenderingsverzoek op dat moment kan worden behandeld. Na stemming blijkt dat een meerderheid het onderwerp vanavond niet wil bespreken.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat een meerderheid van de raadskamer besluit af te zien van inhoudelijke behandeling op deze Politieke Avond en sluit de vergadering.

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

R. Maref

Titel/onderwerp: Besloten vergadering 15 december 2021

Raadsadviseur: W. Lammers Telefoonnr: 377 2581 Willem.lammers@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	
Portefeuillehouder:		Telefoonnr:	
		E-mailadres:	
Doel activiteit			
Toelichting	Zie agenda en behandeladvies die meegestuurd is met de geheime stukken.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking			
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	Voorgestelde orde - Bij aanvang van de vergadering zullen de deuren gesloten worden. Achter de gesloten deuren bespreekt de raadskamer met de portefeuillehouder waarom de vergadering niet in het openbaar plaats kan vinden. - Vervolgens beslist de raadskamer of de deuren gesloten blijven (de woordvoerders van de fracties nemen deel aan de stemming, de stemming verloopt volgens het principe 'one (wo)man, one vote'). - Als de informatie achter gesloten deuren wordt gegeven, dan zal voorts aan de raadskamer worden voorgelegd om geheimhouding op te leggen op wat er in de vergadering besproken wordt. - Een vergadering achter gesloten deuren wordt vanzelfsprekend niet uitgezonden. Wel zal er een opname worden gemaakt die zal dienen als (beeld)verslag.		
Bijlagen			

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 621333

Onderwerp: Voorbereidingsbesluit Bronbeeklaan 66 - Kloosterstraat

Voorstel

1. Een voorbereidingsbesluit voor het perceel Bronbeeklaan 66 - Kloosterstraat vast te stellen, overeenkomstig de geometrisch bepaalde planobjecten als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0202.VBB1002-0301.gml met bijbehorende bestanden, alsmede de daarvan afgeleide analoge verbeelding met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB1002-0301 vast te stellen;
2. Hierbij te bepalen dat het verboden is om het ten tijde van de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit feitelijk bestaande en legaal aanwezige gebruik van de in het voorbereidingsbesluit begrepen gronden en/of bouwwerken te wijzigen;
3. Te bepalen dat dit voorbereidingsbesluit in werking treedt op de dag van de bekendmaking;
4. De door het college van burgemeester en wethouders op basis van artikel 25, tweede lid van Gemeentewet en gelet op artikel 10, tweede lid, onder b en g van de Wet openbaarheid van bestuur opgelegde geheimhouding ten aanzien van het raadsvoorstel: Voorbereidingsbesluit Bronbeeklaan 66 - Kloosterstraat; zaaknummer 621333, het raadsbesluit: zaaknummer 621333 en bijlage: Verbeelding gebied voorbereidingsbesluit; kenmerk NL.IMRO.0202.VBB1002-0301 te bekrachtigen en te besluiten als datum van de beëindiging van de geheimhouding de dag van bekendmaking van het voorbereidingsbesluit aan te houden.

Inleiding

Uw raad heeft op 13 januari 2021 een voorbereidingsbesluit genomen voor het perceel Bronbeeklaan 66 dat op 15 januari 2021 in werking is getreden. Dit voorbereidingsbesluit loopt op 14 januari 2022 af en dan kan het pand, dat nu leeg staat, in overeenstemming met het geldende bestemmingsplan, maatschappelijk worden ingevuld. Om dit te voorkomen is nu het voorstel om een nieuw voorbereidingsbesluit te nemen. Hiermee blijft het bestaande gebruik bevroren.

De locatie Kloosterstraat Bronbeeklaan, die groter is dan de locatie waarvoor eerder een voorbereidingsbesluit is genomen, leent zich voor een nieuwe woningbouwontwikkeling. Door het naastgelegen perceel dat grenst aan de Kloosterstraat mee te nemen in het voorbereidingsbesluit wordt een integrale ontwikkeling mogelijk gemaakt.

Op het perceel aan de Kloosterstraat ligt een woonbestemming maar de bouwmogelijkheden zijn beperkt en waren bedoeld om de inmiddels gesloopte bebouwing positief te bestemmen. Door ook op dit perceel een voorbereidingsbesluit te nemen, kan daar geen ontwikkeling plaatsvinden. Daardoor is het niet meer mogelijk om beide percelen separaat te ontwikkelen en wordt bewerkstelligd dat er één integrale ontwikkeling zal kunnen plaatsvinden.

Om een integrale ontwikkeling mogelijk te maken is er meer nodig dan alleen een voorbereidingsbesluit. Het college heeft het voornemen om een voorkeursrecht op de gronden aan de Kloosterstraat en Bronbeeklaan 66 te vestigen (zie raadsbrief: https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/Arnhem/118484bd-c1d0-4c34-af76-34900b6f27d7). Het vestigen van een voorkeursrecht geeft aan de gemeente bij een voorgenomen vervreemding het eerste recht van koop. Besluit een eigenaar tot verkoop dan moet hij de grond eerst aan de overheid aanbieden en kan dus niet direct de grondmarkt op. De overheid beslist of zij de grond al dan niet wil kopen.

Beoogd effect

Het mogelijk maken van een integrale ontwikkeling van de percelen aan de Kloosterstraat en Bronbeeklaan 66 ten behoeve van woningbouw en de bescherming van het pand en de omgeving tegen ongewenste ontwikkelingen.

Argumenten

1.1 Met een voorbereidingsbesluit wordt voorgesorteerd op de integrale herontwikkeling naar wonen voor dit gebied en wordt ongewenste omzetting en gebruik in het pand Bronbeeklaan 66 voorkomen.

Er zijn een aantal redenen om voor het gebied Bronbeeklaan 66 - Kloosterstraat een voorbereidingsbesluit te nemen:

- Er is grote behoefte aan meer woningen in Arnhem. Het voorbereidingsbesluit is een belangrijk instrument om de integrale herontwikkeling van dit gebied naar wonen mogelijk te maken.
- Een integrale woonontwikkeling past niet binnen het geldende bestemmingsplan en er moet dus een bestemmingsplanprocedure doorlopen worden. Om te voorkomen dat in de tussentijd ongewenste ontwikkelingen plaatsvinden, wordt dit voorbereidingsbesluit genomen.
- Het pand Bronbeeklaan 66 heeft een maatschappelijke bestemming. Dat betekent dat met de huidige bestemming de huisvesting van grote aantallen cliënten van een zorginstelling is toegestaan. Het gemeentelijke beleid is om de zorgfuncties te spreiden in kleinere locaties over de stad. Een grote locatie met veel cliënten, zoals het pand aan de Bronbeeklaan 66, past niet binnen dit gemeentelijke beleid. Dit ongewenst gebruik moet daarom voorkomen worden.
- De begrenzing van het voorgestelde voorbereidingsbesluit bestaat uit twee kadastrale percelen die verschillende eigenaren hebben. Er kunnen twee afzonderlijke ontwikkelingen plaatsvinden. Deze ontwikkelingen moeten rekening met elkaar houden en beperken elkaar. Hiermee wordt er een kans gemist om het gebied integraal te ontwikkelen.
  In een integrale ontwikkeling kan het gebied anders ingevuld worden. De ontsluiting van de ontwikkeling kan bijvoorbeeld plaatsvinden vanaf de Kloosterstraat. Hiermee kan de bestaande ontsluiting van het pand Bronbeeklaan 66 vervallen en ontstaan er nieuwe mogelijkheden voor een stedenbouwkundige invulling. Hierbij kan bijvoorbeeld het parkeren gezamenlijk worden opgelost waarbij de landschappelijke onderlegger van het gebied in zijn

totaliteit betrokken kan worden (met o.a. de aanwezige hoogteverschillen). Dit betekent een ruimtelijke meerwaarde voor het gebied en kansen voor een divers en uitgebreider woningbouwprogramma.

Een voorbereidingsbesluit voorziet in een aanhoudingsplicht voor bouwactiviteiten. Dit betekent dat omgevingsvergunningen voor het bouwen die passen binnen het van kracht zijnde bestemmingsplan gedurende de looptijd van het voorbereidingsbesluit niet mogen worden verleend.

De gemeente zal binnen de termijn van het voorbereidingsbesluit een ontwerpbestemmingsplan in procedure brengen voor het perceel Kloosterstraat - Bronbeeklaan 66. In dit bestemmingsplan krijgen de gronden een woonbestemming.

4.1 *Geheimhouding is noodzakelijk om ongewenste ontwikkelingen tussen de start van de procedure en publicatie van het voorbereidingsbesluit te voorkomen.*

Om te voorkomen dat er vóór het tijdstip van inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit (bouw)plannen in het plangebied worden ingediend, die niet wenselijk zijn in verband met het gewenste gebruik zijnde regulier wonen, is het noodzakelijk om de procedure onder geheimhouding af te wikkelen. De Gemeentewet biedt hiervoor de mogelijkheden.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *De beschermende werking van het voorbereidingsbesluit vervalt indien niet binnen één jaar na de vaststelling van het voorbereidingsbesluit een ontwerpbestemmingsplan ter inzage wordt gelegd*

Het voorbereidingsbesluit vervalt op grond van artikel 3.7 lid 5 Wet ruimtelijke ordening (Wro) indien niet binnen één jaar na datum van inwerkingtreding van dit voorbereidingsbesluit een ontwerp van een bestemmingsplan ter inzage is gelegd. Dit besluit vervalt eveneens op het tijdstip waarop het bestemmingsplan ter voorbereiding waarvan dit besluit is genomen in werking treedt.

Binnen de werkingstermijn van het voorbereidingsbesluit treedt (naar alle waarschijnlijkheid) de Omgevingswet (Ow) in werking (op 1-7-2022). Als op dat moment nog geen ontwerpbestemmingsplan ter inzage is gelegd, dan maakt het voorbereidingsbesluit na inwerkingtreding van de Ow onderdeel uit van het tijdelijk deel van het Omgevingsplan. Het op grond van de Wet ruimtelijke ordening genomen voorbereidingsbesluit gaat dan gelden als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in de Ow (artikel 4.14 lid 4). In dat geval loopt de termijn (van 1,5 jaar) vanaf het moment van inwerkingtreding van de Ow (zie artikel 4.103, tweede lid van de Invoeringswet Ow). Dit betekent dat het voorbereidingsbesluit dan geldt tot en met 31 december 2023.

1.2 *Er is door de eigenaar een verzoek ingediend om het bestemmingsplan voor het perceel Bronbeeklaan 66 te wijzigen.*

Op 26 november 2021 is er bij uw raad een verzoek van de jurist van de eigenaar van de Bronbeeklaan 66 ingediend om het bestemmingsplan voor het perceel Bronbeeklaan 66 te wijzigen. Het gaat om de transformatie van het bestaande gebouw naar een bestemming

'wonen' waarbij wonen in maximaal 59 zelfstandige en 5 onzelfstandige wooneenheden wordt toegestaan. Het college heeft dit verzoek in behandeling genomen en bereidt een reactie voor. Uw raad zal hier uiterlijk in het eerste kwartaal van 2022 over worden geïnformeerd. Dit verzoek wijzigt niet de noodzaak om dit voorbereidingsbesluit te nemen.

2.1 *Gebruikers mogen uitsluitend het feitelijk bestaande en legaal aanwezige gebruik voortzetten.*

De consequentie van het voorbereidingsbesluit is dat alleen het feitelijk bestaande en legaal aanwezige gebruik mag worden voortgezet.
Aanvragen voor omgevingsvergunning die vóór de datum van inwerkingtreding van dit voorbereidingsbesluit zijn ingediend en passen binnen het nu geldende bestemmingsplan zullen gewoon in behandeling genomen moeten worden.
Sinds de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit van 13 januari 2021 zijn er geen omgevingsvergunningen aangevraagd.

Participatie

Vanwege de aard en het doel van een voorbereidingsbesluit en de bij het voorbereidingsbesluit betrokken belangen van de gemeente is verdere communicatie vóór besluitvorming niet mogelijk; de raadsbehandeling en -besluitvorming zal in beslotenheid plaatsvinden.

Financiën

De kosten voor het voorbereidingsbesluit en het opstellen van het nieuwe bestemmingsplan bestaan uit capaciteitskosten van de eigen medewerkers. Hiervoor zijn budgetten beschikbaar in de bestaande begroting.

Uitvoering

Zoals bepaald in het raadsbesluit treedt het voorbereidingsbesluit in werking op de dag van bekendmaking. Publicatie van het voorbereidingsbesluit in onder andere de Staatscourant vindt zo spoedig mogelijk na vaststelling plaats.

Communicatie

Na vaststelling door de raad zal het voorbereidingsbesluit worden gepubliceerd in het elektronisch gemeenteblad en ter inzage worden gelegd (Stadskantoor).
De geheimhouding ten aanzien van het raadsvoorstel, het raadsbesluit en alle bijbehorende en onderliggende stukken loopt af op de dag van bekendmaking van het voorbereidingsbesluit.
Op de dag van bekendmaking zullen de eigenaren schriftelijk en zover mogelijk ook mondeling worden geïnformeerd.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Verbeelding gebied voorbereidingsbesluit met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB1002-0301 (Geheim)

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTE Arnhem

GEHEIM

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 621333

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 7 december 2021, nummer: 621333;

gelet op artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening;

besluit:

1. Een voorbereidingsbesluit voor het perceel Bronbeeklaan 66 - Kloosterstraat vast te stellen, overeenkomstig de geometrisch bepaalde planobjecten als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0202.VBB1002-0301.gml met bijbehorende bestanden, alsmede de daarvan afgeleide analoge verbeelding met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB1002-0301 vast te stellen;
2. Hierbij te bepalen dat het verboden is om het ten tijde van de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit feitelijk bestaande en legaal aanwezige gebruik van de in het voorbereidingsbesluit begrepen gronden en/of bouwwerken te wijzigen;
3. Te bepalen dat dit voorbereidingsbesluit in werking treedt op de dag van bekendmaking;
4. De door het college van burgemeester en wethouders op basis van artikel 25, tweede lid van Gemeentewet en gelet op artikel 10, tweede lid, onder b en g van de Wet openbaarheid van bestuur opgelegde geheimhouding ten aanzien van het raadsvoorstel: Voorbereidingsbesluit Bronbeeklaan 66 - Kloosterstraat; zaaknummer 621333, het raadsbesluit: zaaknummer 621333 en bijlage: Verbeelding gebied voorbereidingsbesluit; kenmerk NL.IMRO.0202.VBB1002-0301 te bekrachtigen en te besluiten als datum van de beëindiging van de geheimhouding de dag van bekendmaking van het voorbereidingsbesluit aan te houden.

De griffier, De voorzitter,

GEHEIM

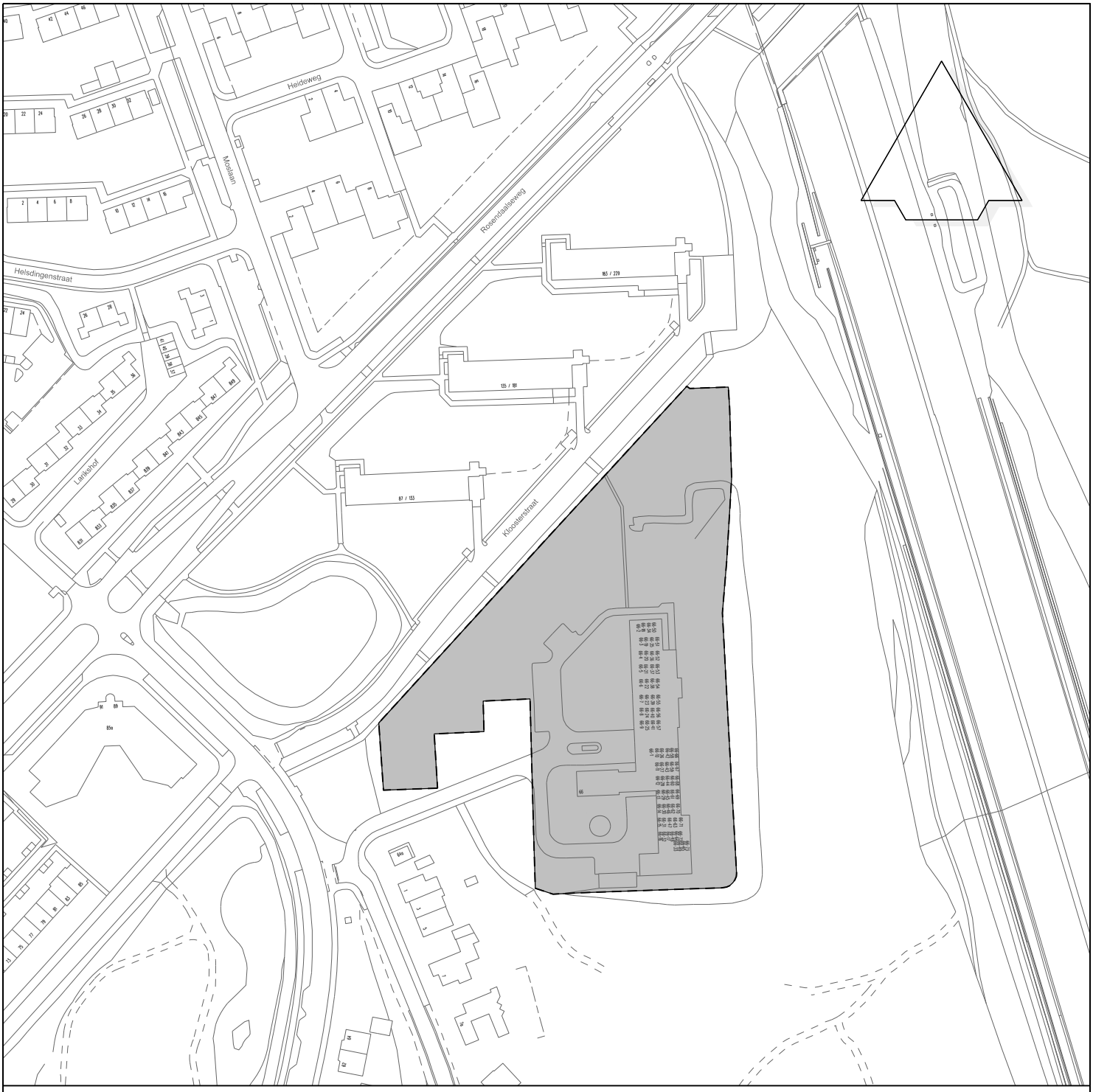

gebied waarop het voorbereidingsbesluit van toepassing is

Voorbereidingsbesluit Bronbeeklaan 66 – Kloosterstraat
NL.IMRO.0202.VBB1002-0301

2021-RO-00035

gewijzigd		datum
a		
b		
c		
d		
e		

formaat	getekend	gezien	datum	schaal
	PvD		16-11-2021	1:2000

© Nadruk verboden

Strategie, Beleid en Regie, beleidsdomein Fysiek

Eusebiusbuitensingel 53, Postbus 9029, 6800 EL ARNHEM
Tel.: 0900-1809, fax: 026-3774830, gemeente@arnhem.nl

GEHEIM

GEMEENTE Arnhem

Besloten vergadering op 15 december 2021 - openbare deel

Zaaknummer:	n.v.t.
Portefeuillehouder:	Van der Zee

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrinck (AC), Greving (PvdA), Combee (VVD), De Groot (PvdD), Coenders (GL), Loor (D66), Zijlstra (CU).

Bespreking
Tijdens de beraadslaging heeft de voorzitter de orde toegelicht om over te gaan op beslotenheid.

Vervolg in beslotenheid
Na het openbare deel is de beraadslaging voortgezet in beslotenheid. In die beslotenheid heeft de raadskamer besloten of er wel of niet in beslotenheid en onder geheimhouding wordt voorgezet.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

K. Kalthoff